

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

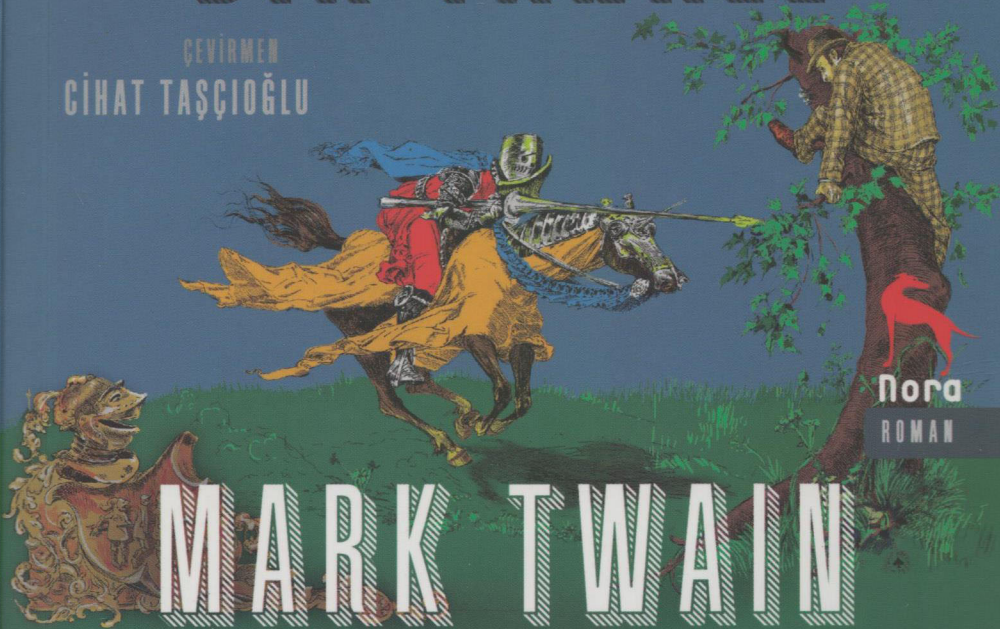
KRAL ARTHUR'UN SARAYINDA CONNECTICUTLI BİR YANKEE

TÜRKÇE'DE
İLK KEZ

ÇEVİRMEN
CİHAT TAŞÇIOĞLU

MARK TWAIN

KRAL ARTHUR'UN SARAYINDA CONNECTICUTLI BİR YANKEE

nora
ROMAN

Amerikan edebiyatının babası olarak nitelenen MARK TWAIN (gerçek adıyla Samuel Langhorne Clemens), 1835 yılında doğdu. Ülke çapında ünlü bir yazar olmadan önce kaptanlık, dizgicilik ve madencilik türünden işler yaptı. *Tom Sawyer'ın Maceraları* ile *Huckleberry Finn'in Maceraları* gibi çok bilinen romanlarının yanı sıra yirmi altı kitap daha yazdı. Mizaha, içgörüyeye, canlı ayrıntılara ve unutulmaz karakterlere yaslanan eserlerle dolu yazı kariyeri boyunca sayısız mektup, deneme ve gezi günlüğüne imza attı. Doğumu Halley Kuyrukluyıldızı'nın dünyamızı ziyaretıyla aynı yıla tesadüf eden yazar, 1910 yılında, kuyrukluyıldızın geri dönüşünün bir gün sonrasında vefat etti. *Âdem ile Havva'nın Güncesi* isimli kitabını yayınladığımız yazarın *Not Defterleri* de yayına hazırlanıyor.

Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee

Mark Twain

Özgün Adı | *A Connecticut Yankee in King Arthur's Court*

Resimleyen | Daniel Carter Beard

Çeviren | Cihat Taşcıoğlu

Nora Kitap | 4 | Edebiyat

Yayına Hazırlayan | Cenk Armağan

Kapak Tasarımı | Murat Savaşkan

Kapak Uygulama | Başak Yaman Eroğlu

1. Baskı / Nisan 2016

ISBN | 978-605-65957-4-5

Türkçe Yayın Hakkı © Nora Kitap, 2016

Türkçe Çeviri Hakkı © Cihat Taşcıoğlu, 2016

Yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Nora Kitap, Kırmızı Tazı Yayıncılık Ticaret Ve Sanayi A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

NORA KİTAP

Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sok. Osmanlı İş Merkezi 18/9

Beyoğlu/İstanbul

Tel: 0212 222 10 66 – 243 30 73 Faks: 0212 222 46 16

Sertifika No: 32464

info@norakitap.com

Mimoza Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Merkez Efendi Mah. Davutpaşa Cad. No: 123 Kat:1 Topkapı / İstanbul

Tel: (212) 482 99 10 (pbx)

Sertifika No: 33198

Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee

Mark Twain

Çeviren: Cihat Taşcıoğlu

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Önsözü	7
Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee	13
Öndeyiş	15
Kısa Bir Açıklama	17
Yabancı'nın Hikayesi	22
1. Camelot	27
2. Kral Arthur'un Sarayı	31
3. Yuvarlak Masa Şövalyeleri	39
4. Nüktedan Sir Dinadan	47
5. Bir İlham	53
6. Güneş Tutulması	67
7. Merlin'in Kulesi	69
8. Patron	77
9. Turnuva	85
10. Medeniyetin Başlangıcı	93
11. Yankee, Macera Arayışında	99
12. Yavaş ve Ağır İşkence	109
13. Özgür İnsanlar	115
14. "Lordunu Savun!"	125
15. Sandy'nin Hikayesi	131
16. Morgan Le Fay	143
17. Bir Kraliyet Yemeği	151
18. Kraliçe'nin Zindanlarında	163
19. Gezgini-Tüccar Şövalyelik	175
20. Devin Kulesi	181
21. Hacılar	191
22. Kutsal Pınar	207

23. Pınarın Geri Kazandırılması	221
24. Rakip Bir Büyücü	231
25. Seçme Sınavı	245
26. İlk Gazete	259
27. Yankee ile Kral Tebdil Geziyor	271
28. Kral'a Alıştırma Yaptırırken	281
29. Suçiçeği Kulübesi	287
30. Malikanede Trajedi	295
31. Marco	307
32. Dowley'in Utancı	317
33. 6. Yüzyıl Ekonomi Politikası	327
34. Yankee ile Kral, Köle Olarak Satılıyor	341
35. Talihsiz Bir Olay	355
36. Karanlıkta Bir Karşılaşma	365
37. Berbat Bir Açmaz	371
38. Sir Launcelot ve Şövalyeler İmdada Yetiştiriyor	381
39. Yankee'nin Şövalyelerle Mücadelesi	385
40. Üç Yıl Sonra	399
41. Men Emri	409
42. Savaş!	415
43. Kumbahçe Savaşı	431
44. Clarence'ın Notu	447
Yazarın Son Notu	451

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

Okurumuzun çevirmen, editör veya yayıncı tarafından kitaplara eklenmiş bu tür giriş yazılarını (hatta bazen önsözleri bile) okumaktan hoşlanmadığı bilinen gerçektir. Biz buna rağmen, *Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee*'yi okurken bazı sorular doğabileceği öngörüsüyle kısa bir açıklama yapmayı uygun bulduk.

Hepimizin Mark Twain adıyla daha kolay hatırladığı Samuel Longhorne Clemens, 19. yüzyılın büyükçe bir bölümüyle 20. yüzyılın ilk onyılında yaşadı. Söz konusu dönem, yazarın sönmek bilmeyen merakını ve üretkenliğini besleyecek birçok toplumsal, siyasi, teknolojik ve sanatsal olguya sahne olmuştu. Bibliyografisine göz gezdirdiğimiz ve külliyatındaki eserlerin paragraf aralarına biraz derinlemesine indiğimiz zaman, Mark Twain'in de dönemin tarihsel anlamda belirleyici gelişmelerinden ciddi şekilde etkilendiğini ve bu alanlardan edindiği malzemeyi bolca kullandığını görürüz. Burada 19. yüzyılın bir özetini vermek gibi bir niyetimiz yok ama bu dönemin elektriğin ve elektrikli aletlerin, telgraf ve telefonun, tren ve otomobilin ortaya çıkarak gerek toplumsal, gerek siyasi hayatta, gerekse insanlık tarihinin en belirleyici elementi olan savaşların gidişatında çok büyük değişimlere yol açtığını (özellikle elinizdeki kitabı okurken) akılda tutmak gerektiğini söylemek isteriz.

Değinilmesi gereken bir nokta da, yazarın, 19. yüzyıl itibarıyla en vahşi düzeyine tırmanma eğilimine giren emperyalizm konusundaki duruşu ve tavrıdır. *New York Herald Gazetesi*'nde 16 Ekim 1900 günü yayınlanan makalesinde şöyle diyor Mark Twain:

“Amerikan kartalının çığlıklar atmak üzere Pasifik’e gitmesini destekliyordum. (...) Kendi kendime, ‘Kanatlarını neden Filipinler

üzerine gemesin?' diye soruyordum. (...) Orada üç asırdır acılar çeken bir millet/halk vardı. Onları bizim gibi özgür kılabilir, kendilerine ait bir devlet ve ülke sahibi yapabilir, minyatür bir Amerikan Anayasası'nı Pasifik'te yüzmeye terk edebilir, dünyanın hür ulusları arasında yer alacak yepyeni bir cumhuriyet kurabilirdik. (...)

Ama o zamandan bu yana konu üzerine biraz daha düşündüm, [İspanyol-Amerikan Savaşı'na son veren] Paris Antlaşması'nı dikkatle okudum ve niyetimizin Filipinler halkını özgürlüğüne kavuşturmak değil, onlara boyun eğdirmek olduğunu anladım. Oraya kurtarmaya değil, fethetmeye gitmiştik. (...)

Ve böylece artık bir antiemperyalistim. Kartalın pençelerini başka herhangi bir toprağa koymasına muhalefet ederim."

Anlaşılabacağı üzere, 1899'dan önce emperyalist olduğunu ale-nen beyan eden Mark Twain, merkantalizmden kapitalizme geçişin esas anlamını idrak ettikten sonra kendini bu 'sistem'le mücadelede adanmış, 1910'daki ölümüne kadar ciddi kampanyalara girişen ve başarılar kazanan Amerikan Antiemperyalist Birliği'nin ikinci başkanlığını yapmıştır. Amerikalılar, 19. yüzyılın ilk yarısında Kuzey Amerika'dan batıya doğru yaptıkları genişlemeyi emperyalizm değil, Aşıkâr Kader (*Manifest Destiny*) olarak gördüğünden, Mark Twain, *Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee*'de bu konuya değinmez ama birçok yönüyle gerçek bir antikahraman olan Hank Morgan'ın 6. yüzyılda köleci feodal toplumdan kapitalizme geçişi nasıl zorladığını çok özgün bir tavırla ve kendi icadı olan para sisteminden örnekler vererek aktarır; âdeta on bir yıl sonra yapacağı özeleştirinin girizgâhını kapitalizm üzerinden hazırlar.

Mark Twain'in 1889'da yazdığı *Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee*, bilimkurgunun alt dalı olan 'zaman yolculuğu' kavramının temellerini atan eserlerden biri olarak kabul edilir. Her ne kadar H. G. Wells'in *The Chronic Argonauts* (1888) başlıklı öyküsüyle, bundan çıkışla yazdığı *Zaman Makinesi* (1895)

romanı ve Edward Bellamy'nin *Geçmişe Bakış*'ı (1888) yakın yıllarda kaleme alınmışsa da *Yankee*, özellikle feodalizm/Kilise/aristokrasi eleştirileri bakımından bambaşka bir yer tutar ve nereden nereye geldiğimiz ve muhtemelen nereye gideceğimiz sorularına, söz konusu diğer kitaplarla kıyaslandığında çok farklı perspektifler getirmesi açısından benzersizdir. Twain, kendine özgü diliyle her fırsatta ve her açıdan ağır şekilde yerdiği feodalizmi körüklediğini, yoz kavramlardan beslendiğini düşündüğü tarihsel romantizme de savaş açar, hatta bu savaşı romanında kahramanı Hank Morgan aracılığıyla İngiltere şövalyeliğini topyekûn ortadan kaldırmaya kadar vardırır. Evet, kahramanı Morgan kuzeyli bir 'yankee'dir ve Mark Twain de *Life on the Mississippi*'de alenen yazdığı gibi, Amerikan İç Savaşı'nın önemli sebeplerinden birinin, başını Sir Walter Scott'un çektiği yazarların, romanlarında Ortaçağ'ı ve romantizmini idealize etmesi olduğunu öne sürmüştür.

Çok zeki ve ileri bir teknik bilgiye sahip olan Hank Morgan, 19. yüzyıldaki Colt silah fabrikasında ustabaşı veya üretim müdürü gibi bir konumda çalışmıştır ve Kral Arthur'un döneminde bilimin gücünü temsil ederken, en büyük rakibi şarlatanlık ve hırfefeyi temsil eden sihirbaz Merlin'dir. Birbirinden kurnaz, hilebaz ve fırsatçı bu ikilinin çeşitli durumlarda karşı karşıya gelerek mücadele etmesinin nasıl eğlendirici ve sürükleyici sahneler yarattığını tahmin etmek güç olmayacaktır herhalde. Ancak bunun, okuduğunuz açıklamanın gerekçesini de oluşturan başka bir yanı daha var. Mark Twain, teknolojik gelişmelere çok düşkün biriydi ve bu merakını uygulama alanlarına taşıyarak ilk mekanik daktilo makinesine önemli yatırım yapmış ve (bugünün parasıyla milyonlarca dolarlık) iflasa sürüklenmişti. Romanın sonlarına doğru rastlayacağınız ve akıl karışıklığı yaratabilecek elektrik kullanımıyla ilişkisiyse, bu buluşun en erken dönemlerine dayanır: Mark Twain, Nikola Tesla'nın yakın dostuydu ve ikisi laboratuvarında baş başa saatler, hatta günler geçirirdi. Bilindiği gibi, Tesla'nın bugün kullandığımız alternatif akımı, Edison'un doğru akımıyla uzun ve

yoğun rekabete girmişti, hatta Edison tehlikelerini sergilemek için sokak hayvanlarıyla ölümcül gösteriler yaparak alternatif akımı karalamaya çalışmıştı. İlk elektrikli sandalyenin yapımına kadar uzanan bu rekabeti yakından izleyen Twain'in, Hank Morgan'a İngiltere şövalyeliğine karşı verdiği savaşta alternatif akımı kullan-dırmasına bu sebeple şaşırmamak gerekir.

19. yüzyıl, gerçekten bir buluşlar çağı olmuştur ve bu dönem-de ortaya çıkan düzeneklerin, ortaya atılan kavramların bugünkü hayatımızı belirlediği tartışılmazdır. Bu noktada hem bir yanlış düzeltelim, hem de bahse konu olan durumu bir alıntıyla açıkla-yalım. 1898 ve 1901 yılları arasında Birleşik Devletler Patent ve Berat Ofisi'nin başkanlığını yürüten Charles Holland Duell'in, *"Keşfedilebilecek her şey keşfedilmiştir,"* dediği öne sürülmüştür. Bunun tamamıyla uydurma olduğu 1980'lerin başında anlaşıldı ve doğrusu şöyledir:

"Benim kanaatime göre, yakın zamanda çeşitli buluşlar vası-tasıyla hayata geçen bütün ilerlemeler, yaşadığımız yüzyılın şa-hit olacaklarıyla kıyaslandığında tamamen önemsiz görünecektir. Eşikteki harikaları görmek için neredeyse hayatımı yeniden yaşa-mayı arzulayacağım."

Mark Twain bu gerçeği 1889'da görmüş ve *Kral Arthur'un Sa-rayında Connecticutlı Bir Yankee*'yi, bir toplumun her türlü iler-lemeye uyum sağlamaya hazır olduğunu ama yozluğun ve yobaz-lığın buna kolaylıkla izin vermeyeceğini, en azından el altından engellemeye çalışacağını da ekleyerek, bir uyarı mahiyetinde ka-leme almıştır. Yazarın, romanda Katolik Kilisesi ve monarşik aris-tokrasiye açtığı savaşın boyutları da bu bakımdan ilginçtir. Bunu ilerleyen sayfalarda zaman zaman eğlenerek, zaman zamansa in-ceden öfkelenerek okuyacaksınız ama biz, yazarın tavrına peşinen ışık tutacak bir alıntıyı (Hank Morgan'ın ağzından) aktarmadan geçemeyeceğiz:

Anladığınız gibi, benim sadakat anlayışım kişinin ülkesine, ku-

rumlarına, baştaki yöneticilerine duyduğu türden sadakate sığmaz. Gerçek olan, asal olan, ebedi olan ulustur; koruyup kollamamız, özen göstermemiz, sadık kalmamız gereken şey odur; kurumlar talidir, memleketin giyindiği kılıklardan öte değildir ve kıyafetler eskiyebilir, partallaşabilir, rahatlığını kaybedebilir, bedeni kıştan ve hastalıktan ve ölümden koruyamaz hale gelebilir. Paçavralara sadık kalmak, paçavralar için sesini yükseltmek, paçavralara tapmak, paçavralar için ölmek, abesliğe sadakat göstermektir; bu da en saf haliyle hayvanlara özgüdür; monarşiye aittir, monarşi tarafından icat edilmiştir, öyleyse monarşiye terk edilmelidir.

Keyifli okumalar.

Cihat Taşcıoğlu

Kral Arthur'un Sarayında
Connecticutlı Bir Yankee

ÖNDEYİŞ

Bu hikayede değinilen nahoş kanun ve âdetlerin yanı sıra, bunları tasvir etmek için kullanılan sahneler de tarihe mâl olmuştur. Söz konusu kanunlarla âdetlerin 6. yüzyıl İngilteresi'nde hüküm sürdüğü iddia edilmemektedir; hayır, asıl belirtilmek istenen, bunlar İngiltere ile çok eskinin başka medeniyetlerinde kabul gördüyse, 6. yüzyılda da uygulamada olduklarını varsaymanın, bu çağı kalamak anlamında düşünülmemesi gerektiğidir. O uzak çağlarda bu kanun veya âdetlerden herhangi biri yoksa, bunun yerinin çok daha kötüsü tarafından gayet ehil şekilde doldurulduğunu varsaymak haksızlık sayılmaz.

Hükümdarların ilahi hakları diye bir şey olup olmadığı sorusu bu kitapta cevap bulmayacaktır. Bu oldukça zor bir mesele olarak çıktı karşımıza. Bir ulusun yönetim anlamında başında bulunan kişinin azametli ve olağanın ötesinde liyakatli bir karakter olması gereği aşık ve tartışılmazdı; bu kişiyi yanılma payı olmaksızın ancak Tanrı'nın seçebileceği de aşık ve tartışılmazdı; Tanrı'nın bu seçimi yapması *gerektiği* de aynı düzeyde aşık ve tartışılmazdı; dolayısıyla seçim, talep edildiği şekilde yapılıyordu ve bunun sonucu reddedilmez veya kaçınılmaz oluyordu. Demek istediğim, bu kitabın yazarı Pompadour, Lady Castlemaine ve aynı türden, icra yetkisi elde etmiş diğer bazı figürlerle tanışana kadar öyleydi; bunlar, az önce özetlenen sisteme dahil edilmesi zor karakterlerdi, dolayısıyla diğer kesimi (sonbaharda yayımlanacak) bu kitaba alıp onlarla ilgili meselelerin sorgulanmasını başka bir kitaba bırakmak uygun bulundu. Bu da elbette haline bakılması gereken bir konu ama zaten önümüzdeki kış yapmam gereken belli bir iş yok.

MARK TWAIN

HARTFORD, 21 Temmuz 1889

KISA BİR AÇIKLAMA

Size bahsini edeceğim ilginç yabancıyla Warwick Kalesi'nde rastlaştık. Beni üç sebepten ötürü cezbetti: samimi sadeliği, eski zırhlara hayret verici aşinalığı ve arkadaşlığının verdiği rahatlık; bu sonuncusu, onun sürekli konuşmasından kaynaklanıyordu. Mütevazı ve ılımlı insanların yapacağı gibi birbirimizle hemen uyuştuk, rehberlerin çevreyi gezdirdiği diğerlerinden uzak bir ikili oluşturduk ve o, ağzını açar açmaz ilgimi çekecek şeyler anlatmaya başladı. Yumuşak, hoş, akıcı bir şekilde konuşukça sanki bu dünyayla bu zamandan belli belirsiz uzaklaşıyor, unutulmuş bir ülkeye ve çok uzak bir döneme doğru kayıyordu; giderek üzerimde öyle bir büyü yarattı ki kendimi grilere bürünmüş bir antik dönemin hayaletleri, gölgeleri, tozları arasında hareket eder, o diyarın bir yadigarıyla sohbet eder gibi hissetmeye başladım! Yabancı, Sir Bedivere'den, Sir Bors de Ganis'den, Gölün Oğlu Sir Lancelot'tan, Sir Galahad'dan ve Yuvarlak Masa'nın diğer tüm önemli karakterlerinden, benim en yakın dost ya da düşmanlarımdan, en bildik komşularımdan bahsedeceğim şekilde bahsediyor; sözlerine devam ettikçe daha yaşlı, kelimelerle ifade edilemeyecek kadar yaşlı,

solgun, kuru, geçkin, kadim bir görüntüye bürünüyordu! Sonunda bana döndü ve hava durumundan ya da o tür sıradan bir konudan söz eder gibi sordu:

“Ruh göçüne dair bir şeyler bilirsiniz, çağların veya bedenlerin yer değiştirmesinden söz edildiğini hiç duydunuz mu peki?”

Duymadığımı söyledim. Hiç ilgilenmedi bu cevapla; hatta –tıpkı insanların havadan bahsederken yaptığı gibi– cevap verip vermediğimin bile farkında değildi sanki. Çok kısa bir suskunluk yaşandı, sonra bu sessizlik maaşlı turist rehberinin yeknesak sesiyle bölündü:

“Karşınızdaki, 6. yüzyıla, yani Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri’nin dönemine tarihlenen, şövalye Sagamor le Desirous’a ait olduğu söylenen, eski bir zincir örgülü zırh yeleği. Sol göğüs kısmındaki yuvarlak deliğe dikkat buyurun: Bu deliğe açıklama getirilemiyor; daha sonraları, ateşli silahların keşfini takip eden yıllarda, belki de Cromwell’in bir askeri tarafından yapılmış olabilir.”

Ahbabım gülümsedi –modern bir gülümseme değil, asırlar asırlar önce tedavülden kalkmış olması gereken bir gülümseme– bu– ve ardından besbelli ki kendi kendine, “Ne olduğunu bendeniz ziyadesiyle iyi bilirim,” diye mırıldandı ve bir an duraladıktan sonra ilave etti: “Bizzat açtım çünkü o deliği.”

Ben bu yorumun çarpıcı şaşkınlığından kurtulana kadar yanımdan ayrılmıştı.

O gece boyunca Warwick Arms Otelindeki odamda, yağmur pencere camlarını döver, rüzgar binanın köşe ve saçaklarında kükrerken, şöminemin başında oturup eski zamanları hayal etmeye daldım. Zaman zaman Sir Thomas Malory’nin büyüleyici kitabına göz atıyor, onun zengin mucizeler ve maceralar şöleninde besleniyor, artık modası geçmiş isimlerinin büyüğü içinde soluk alıyor ve tekrar hayallere dalıyordum. Nihayet gece yarısı olduğunda, uyku öncesi yuvarlanan bir kadeh içki niyetine bir hikaye daha okudum. Hikaye şöyleydi:

SIR LAUNCELOT İKİ DEVİ NASIL KESTİ VE BİR KALEYİ HÜRRİYETİNE NASIL KAVUŞTURDU

Çok geçmeden iki büyük dev geldi üzerine, ellerindeki korkunç sopalarla esaslı şekilde silahlıydılar. Sir Launcelot kalkanını önüne çekti, devlerden birinin hamlesini savuşturdu ve kılıcıyla başını vücudundan ayırdı. Arkadaşı bunu görünce, dehşetli darbenin korkusuyla çıldırmış gibi bir koşu tutturdu ve Sir Launcelot, tüm gücüyle arkasından yetip kılıcını onun omzuna vurdu ve gövdesini ortasına kadar kesti. Bunun ardından Sir Launcelot salona geçti; orada karşısına altmış adet hanımla genç kız çıktı ve hepsi onun karşısında dize gelip selamete ermeleri sebebiyle Tanrı'ya ve ona şükranlarını sundu. "Büyük kısmımız," dediler, "burada yedi senedir esaret çekti, azığınızı sağlamak için her türlü ipek işinde çalıştı ve hepimiz aslen doğuştan hanımefendiyiz ve siz şövalyenin doğduğu güne şükrederiz, çünkü bir şövalyenin yapabileceği, kimsenin emsaline yaklaşamayacağı en büyük sevabı işlediniz; yalvarırız isminizi bahşedin ki bizi mahpusluktan kimsin kurtardığını arkadaşlarımıza söyleyebilelim." O da, "Zarif hanımlar," dedi, "benim adım Gölün Oğlu Sir Launcelot'tur." Ardından hepsini Tanrı'ya emanet ederek yanlarından ayrıldı. At sırtında birçok acayip ve vahşi diyara gitti, birçok ırmakla vadiyi aştı, birçok kötülükle karşılaştı. Ve nihayet bir gece, talih eseri karşısına bir müstemilat çıktı, yaşlı bir hanımefendi orada onu iyilikle karşıladı, şövalyeyle atı rahat etti. Zamanı geldiğinde ev sahibesi onu tavan arasındaki

güzel bir odaya çıkarttı. Sir Launcelot orada silahlarını çıkardı, teçhizatını yanına koydu, yatağa girdi ve çok geçmeden uykuya daldı. Bir zaman sonra atının teki gelerek kapıyı telaşla çaldı. Sir Launcelot bunu duyunca kalkıp pencereden baktı ve ayın ışığı altında üç şövalyenin o adamın peşinden at sürdüğünü, yalnkılıç üzerine çullandığını gördü ki diğeri de döndü ve kendini bahadırca savunmaya girişti. “Yardım etmem gereken şövalye,” dedi Sir Launcelot, “şu tek başına olandır, çünkü üç şövalyenin bir kişiye saldırması ayıptır ve eğer o bir kişi katledilecekse, benim de ölümüne ortak olmam gerekir.” Böylece teçhizatını alıp bir çarşaf kullanarak pencereden aşağı, dört şövalyenin arasına indi ve “Bana dönün şövalyeler ve bu adamla dövüşmeyi bırakın,” dedi. Üçü birden Sir Kay’i bırakıp Sir Launcelot’a döndü ve büyük bir savaş başladı ki diğerleri üç kişi olduklarından her istikametten saldırarak Sir Launcelot’a birçok darbe indirdiler. Sonra Sir Kay yardımına gelmek için hamle edince Sir Launcelot, “Hayır, Sir,” dedi. “Yardımlınızı almayacağım, çünkü esasen yardıma gelen bendenizim; bu sebeple beni onlarla yalnız bırakınız.” Sir Kay onun bu isteğine uymanın ıstırabına katlanarak kenarda durdu. Ve bunu takiben Sir Launcelot, altı darbeye düşmanlarını yere serdi.

Mağluplar bir ağızdan, “Emsalsiz güce sahip bir adam olan şahsınıza teslim oluyoruz, Sir Şövalye,” diye bağırdı. “Hal böyleyse,” dedi Sir Launcelot, “bana teslim olmanızı kabul etmiyorum ama Saray Amiri Sir Kay’e teslim olursanız canınızı kurtarırısınız, yoksa aksi olur.” Bunun üzerine diğerleri, “Aziz Şövalye,” dediler, “bu dediğinizi yapmaya gönlümüz yok, çünkü Sir Kay’i buraya kadar takip ettik ve siz

henüz gelmeden kendisini yendik; bundan dolayı ona teslim olmamız için bir sebep de yok." Sir Launcelot, "O halde," dedi, "ölmekle yaşamak arasında seçim yapmış olursunuz, çünkü sadece Sir Kay'e teslimiyet mevzu bahistir." Böylece şövalyeler, "Hayatımızı kurtarmak için emredeceğiniz her neyse yapacağız, Aziz Şövalye," dediler. "Madem öyle," diye başlayıp kararını bildirdi Sir Launcelot: "Paskalya yortusunu izleyen ellinci günde kutlanacak Beyaz Pazar'da, Kral Arthur'un sarayında olacak ve orada Kraliçe Guenever'e teslim olarak, Sir Kay tarafından esiri olmak üzere gönderildiğinizi söyleyip onun letafetine ve merhametine sığınacaksınız." Ertesi sabah Sir Launcelot erkenden kalktı, uyur halde bıraktığı Sir Kay'in zırhını ve kalkanını alarak silahlarını kuşandı, ahıra gidip atını da aldıktan sonra ev sahibesiyle vedalaşarak yola çıktı. Sir Kay uyanınca Sir Launcelot'u göremedi ve sonra zırhıyla atını da aldığının farkına vardı. Kendi kendine, "Şurası anlaşıldı ki Şövalye, Kral Arthur'un saray ahalisinin bir kısmını kedere boğacak, çünkü bazı şövalyeler ben olduğumu sanarak ona diklenecek ve ben de onun zırhı ve atı sayesinde huzur içinde yol alacağım," dedi. Ve daha sonra ev sahibesine teşekkür ederek yola koyuldu.

Kitabı elimden bırakırken kapım tıklatıldı ve bizim yabancı içeriye girdi. Onu, kendisine bir pipo doldurup bir de iskemle çekerek dostça karşıladım. Ayrıca ona sıcak İskoç viskisi de ikram ettim, sonra bir tane daha ve bir tane daha doldurdum: hikayesini anlatacağını umarak. Dördüncü ikna hamlesinin ardından gayet sade ve tabii şekilde sadede geldi:

YABANCI'NIN HİKAYESİ

Amerikalıyım. Connecticut eyaleti kırsalında, bir ırmağın kıyısında kurulmuş Hartford şehrinde doğup büyüdüm. Dolayısıyla yankeelerin yankeesiyim ki bu, gayet pratik bir çözüm adamı olduğum manasına gelir; evet öyleyim ve galiba duygusallık veya başka deyişle şiirsellik konusunda yavan denebilecek bir yapıya sahibim. Babam nalbanttı, amcam at baytarı; ben önceleri her iki mesleği birlikte yaptım. Sonra büyük bir silah fabrikasına girip gerçek mesleğime başladım, o işe dair ne varsa belledim, her şeyi yapmayı öğrendim: tüfekler, tabancalar, toplar, buhar kazanları, makineler, her türlü zahmet azaltıcı düzenek. İstenilen herhangi bir şeyi, dünyadaki her şeyi yapabiliyordum, ne olduğu hiç fark etmezdi ve bir imalatın üstesinden gelmenin kolay yolu yoksa kendim icat edebilir, bunu bir kütük yuvarlar gibi zorlanmadan ve kolayca yapabilirdim. Zamanla fabrikada amir oldum; emrim altında birkaç bin kişi vardı artık.

Eh, öyle bir adamın içi –belirtmeye gerek yok belki– kavga doludur. Emrinde birkaç bin sert adam varsa, kişi, bahsi geçen türden eğlenceyi ziyadesiyle bulabilir. Benim için de durum böyleydi. Sonunda dengimi buldum ve hak ettiğime kavuştum. Bu durum, Herkül olarak andığımız bir arkadaşla yaşanan ve demir çubuklar aracılığıyla çözüleceği düşünülen bir yanlış anlaşılma vesilesiyle gerçekleşti. Adam beni dünyadaki her şeyin çatırdamasına, kafatasımın ek yerlerinin ayrılmasına ve her bir parçanın yanındaki üstüne binmesine yetecek bir darbeye böğrümün üstüne yıktı. Dünya karanlığa gömüldü, hiçbir şey hissetmez ve her şeyden bihaber hallere geldim –en azından bir zaman için.

Kendime geldiğimde, bir meşe ağacının altında, çimenlerin üstünde, alabildiğine güzel ve engin bir kır manzarasının ortasında

tek başıma oturuyordum. Aslında tam olarak tek başıma değildim, çünkü atının üstünden bana bakan, resimli bir kitaptan henüz fırlamış gibi görünen biri daha vardı. Tepeden topuğa bir eski zaman zırhına bürünmüştü ve başında da önde yarıkları bulunan, fıçıyı andıran bir miğfer vardı; ayrıca kalkanı, kılıcı ve olağanüstü mızrağıyla tam donanımlıydı, atı bile zırh giymişti ve alnından çelik bir boynuz çıkıyor, her tarafından yere kadar kırmızı ve yeşil ipeklerle süslü muhteşem koşum takımları sarkıyordu.

“Kibar zevahirli zat-ı muhterem, haktanır davranmak mıdır niyetiniz?” dedi bu arkadaş.

“Nasıl davranmak dedin?”

“Sebeb-i ziyaretiniz arazi elde etmek ya da bir hanımı dest-i izdivacınıza almak için silah çakıştırmak mıdır? Yoksa...”

“Ne diyorsun be?” dedim. “Kaçtığın sirke geri dön yoksa seni yetkililere şikayet ederim.”

Buna karşılık adamın yaptığı, birkaç yüz metre gerilip fıçıya benzer kafası atının boynuna değecek kadar eğilmiş, uzun mızrağı dosdoğru ileriye uzanmış şekilde ve alabildiğine hızla üzerime gelmek oldu. Niyetinin ciddi olduğunu anladığımdan, yanıma ulaştığında ağacın tepesindeydim.

Mülkünde bulunduğum ve mızrağının tutsağı olduğum bilgisini bahşetti bana. Argümanı epey tutarlıydı, avantaj da ciddi nispette ondan yanaydı; böylece suyuna gitmenin en iyisi olacağına karar verdim. Kendisiyle gitmem ve onun da bana zarar vermemesi üzerinde anlaştık. Ağaçtan indim ve yola koyulduk; ben atın yanı sıra yürüyordum. Daha önce gördüğümü hatırlamadığım ormanlık yerlerden geçerek, dere boylarını takip ederek hoş bir yolculuk yapıyorduk ama çevreye yabancılığım aklımı karıştırmış, merakımı uyandırmıştı; üstelik epey ilerlememize rağmen etrafta ne sirk vardı, ne de emaresi. Böylece sirk düşüncesini terk ettim ve adamın bir tımarhaneden kaçtığı yargısına vardım. Ancak karşımıza tımarhane falan da çıkmıyordu, yani tahmin edeceğiniz üzere, biraz şaşalamıştım. Hartford’dan ne kadar uzakta

olduğumuzu sordum ona. Öyle bir yeri hiç duymadığını söyledi ki bu bence sunturlu bir yalandı ama üstelemedim. Bir saat kadar sonra, uzakta, vadi boyunca akan ırmağın kıyısına kurulmuş bir köy gördük. Köyün gerisinde bir tepe, onun üstünde de kuleleriyle, burçlarıyla, mazgallarıyla devasa bir kale vardı ki böylesini kitaplardaki resimler haricinde ilk kez görüyordum.

Orayı işaret ederek, “Bridgeport mu?” diye sordum.

“Camelot,” dedi.

Bizim yabancı uyuklama emareleri gösteriyordu. Başı öne düşer gibi olunca şu acınası, bezgin gülümsemelerinden biriyle bana baktı ve “Sanırım devam edemeyeceğim,” dedi. “Ama benimle geliniz. Hepsini yazdım ve isterseniz okuyabilirsiniz.”

Odasına girerken, “Önceleri bir günlük tuttum,” diye açıklamaya koyuldu. “Ama aradan yıllar geçtikçe bu günlüğü kitaba çevirdim. Ne kadar zaman önce, bilseniz!” El yazmalarını bana verip okumaya başlayacağım yeri gösterdi. “Şuradan başlayın, öncesini zaten anlattım.” Çoktan meyletmişti uykuya. Odadan çıkarken mahmur bir sesle, “Döşeğiniz huzur dolsun, muhterem...” diye mırıldandığını işittim.

Kendi odama gidince şöminenin kıyısına oturup hazinemi inceledim. İlk bölüm –asıl büyük bölüm– zamanla sararmış parşömenlerden oluşuyordu. Sayfalardan birini özellikle incelediğimde bunun, üzerine tekrar yazılmış bir parşömen olduğunu gördüm. Yankee tarihçinin solgunlaşmaya yüz tutmuş yazılarının altında daha eski ve daha solgun bir kaligrafinin izleri seçiliyordu; bunlar Latince kelimeler ve cümleler içeriyordu, besbelli hepsi keşişlere has kimi efsanelerin parçacıklarıydı.

Yabancınn gösterdiği yeri buldum ve okumaya başladım:

Kayıp Diyarın Hikayesi

“Süvari alayının başı atını sürdü.”

I

Camelot

“Camelot, Camelot...” dedim kendi kendime. “Bu ismi daha önce duyduğumu sanmıyorum. Büyük ihtimalle tımarhanenin adıdır.”

Yumuşak, sakın, dinlendirici bir yaz peyzajı içinde yol alıyorduk; bir düş kadar latif, bir pazar günü kadar yalnızdı manzara. Hava, çiçek kokularıyla, arı vızıltılarıyla ve kuş cıvıltılarıyla doluydu; etrafta insan yoktu, araba yoktu, yaşam telaşı yoktu; etrafta hiçbir şey olmuyordu. İzlediğimiz yol, üstünde genelde nal izleri bulunan tozlu bir patikaydı ve yer yer insan eli genişliğinde lastikleri olduğu anlaşılan tekerlek izlerine rastlanıyordu.

Az sonra, tahminen on yaşlarında, altın rengi saçları omuzlarına çağlayan gibi dökülen narin yapılı bir kız çıktı ortaya. Başında alev kırmızısı gelinciklerden yapılma bir taç vardı. Gördüğüm en hoş takıydı bu. Kız, yüreğinin huzuru masum yüzüne yansımış bir şekilde, rahat ve aylak adımlarla yürüyordu. Sirk erbabı adam ona hiç ilgi göstermedi, sanki görmemişti kızı. Ve zaten kız da onun gülünç kılığından her gün gördüğü bir şeymişçesine hiç ürkememişti. Bir çift ineğin yanından geçercesine kayıtsızdı önce, ama ardından beni gördü ve işte o anda bir değişim gerçekleşti! Ellerini

havaya kaldırırken taş kesildi; ağzı açık kaldı, irileşen gözleri öylece bakarken, yüzü korkuya çalan, hayret dolu bir merak resmine dönüşüverdi. Biz ormanın köşesini dönüp görüş alanından çıkarken kız, sersemletici bir meraka kapılmış halde öylece arkamızdan bakıyordu. Diğer adamı değil de beni görünce o hale düşmesine çok şaşırıştım; verdiği tepkinin nedenini anlayamıyordum. Ayrıca beni seyirlik bir şey yerine koymasına, öylesi büyük bir meraka kapılmasına rağmen, o yaşta gayet ölçülü davranarak mesafesini koruması da ayrı bir hayret konusuydu. Geldiğim bu yer her neresiye, etrafta üzerine kafa yorulması gerekecek çok şey vardı. Rüyada gibi yürümeye devam ettim.

Yukarıdan gördüğümüz yerleşime yaklaşırken hayat emareleri de görülmeye başladı. Saz damlı fakirhanelerin, farklı üretim aşamalarındaki küçük tarlaların ve bahçelerin yanından geçiyorduk. Şimdi etrafta, uzun ve tarak yüzü görmemiş saçları yüzlerine düşerek onlara hayvansı bir görünüm veren sağlam yapılı adamlar peyda olmuştu. Kadınlar da bir kurala uyar gibi, dizlerinin epey altına inen, keçeyi andıracak kadar kaba örgülü keten giysilerle ilkel sandaletler giymişlerdi ve çoğu demir boyunluk takıyordu. Küçük oğlanlarla kızların hepsi çıplaktı ama sanki kimse bunun farkında değildi. Tüm bu insanlar bana öylece baktılar, birbirlerine bir şeyler söylediler, kulübelerine koşup beni görmeleri için ailelerini getirdiler ama kimse mütevazı selamlar vermenin haricinde diğer adama dikkat bile yöneltmedi ki zaten selamları da karşılık bulmuyordu.

Asıl kasabaya geldiğimizde, damları yine sazdan örülmüş kulübelerin arasına penceresiz kimi taş evler serpiştirilmişti; bunların arasında kalan yollarsa asfaltsız çarpık çurpuk sokaklardan öte değildi; köpek ve çıplak çocuk grupları güneşin altında oynuyor, çevreye hayat ve gürültü saçıyorlardı; domuzlar başıboş dolanıyor, keyifle eşeleniyordu, hatta biri yerleşimin ana caddesi denebilecek yolun ortasındaki pis kokulu çamurun içine rahatça uzanmış, eniklerini emzirmeye dalmıştı.

Az sonra uzaktan belli belirsiz bir askeri müzik sesi gelmeye başladı ve biz ilerledikçe daha duyulur hale geldi; nihayet görüş alanımıza sorguçlu mi ferleri, ışıltılı zırhları, işlemeli ceketleri, dalgalanan sancakları, kakmalı mızrakları, giydirilmiş atlarıyla asil bir süvari alayı girdi; alay çamurun ve domuzların ve anadan  ryan veletlerin ve neşeli sokak köpeklerinin ve derme çatma kulübelerin arasından gayet gösterişli şekilde geçip gitti; biz de peşi sıra ilerledik.

Kıvrılarak uzanan bir sokaktan diğerine geçerek –ve daima yokuş yukarı giderek– sonunda devasa kalenin yer aldığı rüzgarlı tepeye ulaştık. Orada karşılıklı borular çalındı, omuzlarında baltalı kargı taşıyan zırh yelekli, mi ferli, tepeden tırna a silahlı adamların durduğu burçlarda kimi görüşmeler yapıldı ve nihayet üstlerine nobran ejder figürleri işlenmiş bayrakların altındaki büyük kapı açılıp hendek köprüsü indirilince, süvari alayının başi, atını  atık bir kaç gibi dikilen kemerin altına doğru sürdü. Süvarileri takip edince kendimizi zemini taş kaplı, dört tarafındaki kulelerin ve burçların mavi g  e doğru yükseldiği büyük bir avluda bulduk. Etrafımızı attan inme faslıyla başlayan bir kutlama, tebrik, koşuşturma karmaşası sarmıştı; birbirine karışan parlak renkler, gürültü ve cümbüş gayet hoş bir canlılık yaratıyordu.

"Yuvarlak Masa"

2

Kral Arthur'un Sarayı

Fırsatını bulduğum anda tenhaya çekildim ve sıradan görünümlü bir adamın omzuna dokunarak aramızda kalacak bir şeyi konuşmak istediğimi ima eder şekilde, “Bana bir iyilik yapsana arkadaşım...” dedim. “Sen de bu tımarhanede mi kalıyorsun yoksa ziyaretçi falan mısın?”

Bana aptal aptal baktı ve “Buyur, alımlı zat?” diye söylendi. “Dediğini pek şey edemedim...”

“Tamam...” dedim. “Anlaşıldı. Sen de hastalardansın.”

Bir yandan durumu düşünerek, bir yandan da beni biraz olsun aydınlatacak bilgiyi alabileceğim, akli nispeten yerinde birilerini arayarak adamın yanından uzaklaştım. Az sonra öyle olduğuna kanaat getirdiğim birini gördüm, onu kenara çektim ve kulağına, “Başhekimle bir dakikalığına görüşebilir miyim?” dedim. “Sadece bir dakikasını alacağım.”

“Lütfen azat edin beni.”

“Ne edeyim?”

“Diyeceğim şu ki ayağıma dolanma, böylesini daha iyi anlayacaksan!”

Sonra aşçı yardımcısı olduğunu, durup dedikodu yaparak zaman kaybedemeyeceğini söyleyerek devam etti lafa. Yine de bir ara benimle sohbet etmeyi istediğini, çünkü kıyafetimi nereden aldığımı öğrenmenin merakını ziyadesiyle dindireceğini ekledi. Yanımdan ayrılmadan önce ilerilerdeki birini işaret ederek, onun benimle uğraşacak kadar avare olduğunu ve suratından beni yeterince merak ettiğinin anlaşıldığını söyledi.

Gösterdiği kişi ince yapılı, kendisine çatala takılmış havuç görünümlü veren karides renkli dar bir pantolon giymiş, kıyafetinin geri kalanı mavi ipeklilerden, latif dantellerden, abartılı fırfırlardan oluşan gayet havalı bir gençti; uzun sarı bukleleri vardı ve bir kulağına doğru mağrurca yatırdığı, pembe satenden yapılma sorguçlu bir şapka takmıştı başına. Görünüşü iyi huylu, tavrıysa kendinden hoşnut biri olduğuna işaret ediyordu. Ayrıca fotoğrafı çekilip çerçeveletilecek kadar da yakışıklıydı. Yanıma yaklaştı, gülümseyerek ve küstahça merakını saklamadan beni tepeden aşağı süzdükten sonra tanışmaya geldiğini ve bir devşirme olduğunu belirtti.

“Devşirirken ne kadar katladılar seni ki içinin bütün renkleri böyle dışarıya fişkırdı?” dedim.¹

Sert bir cevaptı bu ama biraz sinirim bozulmuştu. Öte yandan adam, sözlerime aşağılamaya uğramış gibi tepki vermedi; sanki incindiğinin farkında bile değilmiş gibiydi. Birlikte yürürken gayet mutlu bir oğlan çocuğu tavrıyla ve hiçbir şey umurunda değilmiş gibi konuşmaya, gülmeye başladı; benimle hemen arkadaş oldu ve kıyafetimle ilgili sorular yağdırmaya girişti, sorularının tekine bile cevap beklemiyor, soru sorduğunu bilmeden öylece çene çalıyordu ama sonunda –hangi vesileyle bilmem– bana 513 yılının hemen başında doğduğunu söyledi.

Her tarafımın buz kesmesine yol açmıştı bu!

¹ Burada genç adam kendini tanıtırken hem ‘devşirme, içoğlanı, komi, uşak yardımcısı’ hem de ‘sayfa’ anlamındaki *page* sözcüğünü kullanıyor. Romanın kahramanıysa, “O kadar uzatma; bir paragraftan öte değilsin,” cevabını veriyor.—çn

Durdum ve biraz zayıf bir sesle, “Galiba doğru duyamadım seni,” dedim. “Bir daha söyle ama bu sefer ağır ağır konuş. Kaç senesi dedin?”

“513.”

“513! Hiç göstermiyorsun. Yapma be oğlum! Buraların yabancısıyım ve hiç arkadaşım yok; bana içten ve dürüst davran. Senin aklın yerinde mi?”

Öyle olduğunu söyledi.

“Şu diğer insanların da aklı yerinde mi?”

Öyle olduğunu söyledi.

“Ve burası bir tımarhane değil, öyle mi? Demek istediğim... Yani... Delileri akıl sağlıklarına kavuşmaları için koydukları yerlerden birinde değil miyiz şimdi?”

Öyle olmadığını söyledi.

“Pekala...” dedim. “Ya ben aklımı kaçırdım ya da onun kadar korkunç bir şey geldi başıma. Şimdi bana gerçeği dürüstçe söyle: Neredeyim ben?”

“Kral Arthur’un Sarayı’nda.”

Bu fikri sindirebilmek için bir dakika kadar bekledim, ardından, “Yani sizin mevhumunuza göre kaç yılında oluyoruz şu sıra?”

“528. Haziran’ın 19’u.”

Yüreğime bir keder çöktüğünü hissettim ve “Dostlarımı bir daha göremeyeceğim...” diye mırıldandım. “Asla, asla göremeyeceğim! Doğmalarına daha bin üç yüz yıldan fazla zaman var.”

Nedendir bilmem, çocuğa inanmıştım sanki. İçimde bir şey – buna idrakim ya da farkındalığım diyebilirsiniz – ona inanma eğilimindeydi ama mantığım tam tersini söylüyordu. Akılselimum ânında feryat etmeye başlamıştı ki bu gayet doğaldı. O yanıma yatırtmaya nereden başlayacağımı kestiremiyordum, çünkü insan-

ların tanıklığının buna katkısı olmayacağını anlamıştım; mantığım onların deli olduğunu söyleyecek ve gösterdikleri delilleri fırlatıp bir kenara atacaktı.

Ama bana gereken şeyi şansın da yardımıyla birdenbire buluverdim: 6. yüzyılın ilk yarısında gerçekleşen tek tam güneş tutulmasının 21 Haziran 528 günü yaşandığını ve öğlen saat on ikiyi üç dakika geçe başladığını biliyordum. Bildiğim bir başka şey de, benim yaşadığım 1879 yılında güneş tutulması olmayacağıydı. Öyleyse heyecanımı ve merakımı kırk sekiz saat boyunca yüreğimi tüketmeyecek düzeyde tutmayı başarırsam, o oğlanın bana doğruyu söyleyip söylemediğini kesin olarak anlayacaktım.

Böylece, kafası çözümden yana çalışan pratik bir Connecticutlı olarak, meseleyi günü ve saati geldiğinde düşünmek, dikkatimi yaşanan ânin şartlarına yoğunlaştırmak, yararlı olabilecek her türlü bilgiyi derlemek üzere aklımdan tümüyle silip çıkardım. Daima benimsediğim düstur, her şeyin sıralı ve zamanında yapılması, eldeki kartların kazanmaya yetmese bile değeri verilerek oynanması yönündeydi. İki konuda karara vardım: hâlâ 19. yüzyıldaysam ve delilerin arasına düştüysem ve oradan kurtulamayacaksam, kısa zamanda tımarhanenin idaresini ele geçirecektim; ancak bir şekilde 6. yüzyıla geldiysem bu da sorun değildi, ama o durumda azıyla yetinmeyip üç ay içinde tüm ülkeye hakim olacaktım, çünkü işe tüm krallığın bin üç yüz küsür yıl farkla en eğitilmiş adamı olarak başlama avantajına sahip olacaktım. Karar verince zaman kaybeden biri değilimdir ve karşımda halledilmesi gereken bir iş vardı.

Devşirmeye dönüp, “Evladım, Clarence...” dedim. “İsmin budur herhalde... Zahmet olmazsa bana biraz bilgi ver. Beni buraya getiren şu kıyafet balosu kaçkını tipli adamın adı ne?”

“Benim ve senin efendimiz olan kişiyi mi soruyorsun? Halas-kar Şövalye ve Büyük Lord, aynı zamanda bu diyarların efendisi kralımızın evlatlık yoluyla edindiği kardeşi ve Saray Amiri Sir Kay oluyor kendileri.”

“Çok iyi. Devam et ve bana her şeyi anlat.”

Uzun bir hikaye kurdu ama hikayede hemen ilgimi çeken yan suydü: Benim Sir Kay'in tutsağı olduğumu, âdetler gereği bir zindana atılacağımı, dostlarım fidye ödeyene kadar orada gayet kısıtlı imkanlar altında kalacağımı söylemişti; tabii daha önce çürüyüp gitmezsem. İkinci ihtimalin daha kuvvetli olduğunu elbette hemen görmüştüm ama bu konuda dertlenerek zaman kaybetmeyecektim; zaman dediğin çok kıymetli şeydi.

Oğlan sözüne devam ederek büyük salondaki yemeğin bitmek üzere olduğunu, bunu izleyecek kaynaşma ve ağır içki faslı başlar başlamaz Sir Kay'in beni Kral Arthur ile Yuvarlak Masa'da oturan şanlı ve şerefli şövalyelerin huzurunda sergileyeceğini ve yakalanmam sırasında yapıp ettiği kahramanlıklarla övüneceğini, o arada muhtemelen bazı gerçekleri biraz abartacağını, ancak bunları düzeltmeye kalkışmanın hakkımda hayırlı olmayacağını, sergileme faslı bittiğinde doğruca zindana gönderileceğimi ama kendisinin arada sırada uğramanın bir yolunu bularak beni neşelendireceğini, dostlarıma haber ulaştırmakta yardımcı olacağını anlattı.

Dostlarıma haber ulaştırmak! Ona teşekkür etmekten başka yapacak şey bulamadım. Tam o sırada bir uşak gelip çağırıldığımı söyleyince Clarence beni içeriye götürdü ve bir kenara yerleştirip yanıma oturdu.

Tuhaf ve ilginç bir gösteriydi. Her şeyden önce, girdiğimiz mekan hem devasaydı, hem de alabildiğine çıplaktı; evet, çıplaktı ama bir yandan da zıtlıklarla doluydu. Tavanı çok ama çok yüksekti; o kadar yüksekti ki kemerlerden ve ahşap kirişlerden sarkan flamların uçları bile bir tür alacakaranlığın içinde kayboluyordu. Her iki kanatta yükseğe kurulmuş, taş tırabzanla çevrili galeriler vardı ve bunların biri müzisyenlere, diğeryse çarpıcı renklere sahip kıyafetlere bürünmüş kadınlara ayrılmıştı. Zemin, siyah-beyaz kare

şekilli taşlarla kaplanmıştı ama hepsi zamanla aşınmıştı ve tami-rata gerek duyuyordu. Süslemeye gelince... Kısaca belirtmek ge-rekirse etrafta süsleme namına bir şey yoktu; ama duvarlardan yer yer, sanat eseri kabul edildiği anlaşılan devasa işlemeli kumaşlar sarkıyordu ve hepsinde çocukların kâğıttan keserek yaptıklarına ya da zencefilli kurabiye figürlerine benzeyen atların, zırhlarının demir pulları yuvarlak deliklerle temsil edildiği için üstüne bisküvi kalıbı bastırılmış gibi duran adamların bulunduğu savaş sahneleri canlandırılmıştı. İçinde kamp yapılabilecek büyüklükte bir şömine vardı ve yan taraflarındaki taş sütunlarla devasa davlumbazı bu şeye bir katedral kapısı görünümü veriyordu. Duvar diplerinde gö-ğüs zırhı ve miğfer giymiş, tek silahları baltalı mızrak olan adam-lar heykel gibi hareketsiz halde dikiliyordu.

Tavanı kuşaklı ve tonozlu bu ana mekanın ortasında Yuvarlak Masa adını verdikleri ağır meşeden yapılma bir yükselti vardı. Masa orta halli bir sirkin gösteri meydanı kadar genişti ve etrafına, bakması insanın gözünü yoracak kadar değişik ve parlak renklere bürünmüş adamlar dizilmişti. Hepsi sorguçlu şapka giymişti ama ne zaman biri krala doğrudan hitap edecek olsa, söze başlamadan önce şapkasını hafifçe havaya kaldırıyordu.

Çoğu -kupa niyetine kullanılan büyük öküz boynuzlarından- içiyordu ama aralarında hâlâ ekmeğini geveleyen ya da bir kemiği sıyıranlar da vardı. Adam başına ortalama iki köpek düşüyordu ve bunlar önlerine bir kemik fırlatılana kadar beklentiyle oturuyor, sonra alaylar ve tümenler halinde koşuşturuyordu; kemiğin düştü-ğü yerde o âna kadarki bekleyişi çalkantılı bir kaosa dönüştüren bir kavga kopuyordu; kafaların ve vücutların dalıp çıktığı, kuyrukların görünüp yok olduğu küçük fırtınalar patlıyordu; bazen ulumalar ve havlamalar tüm konuşmaları bastırıyordu ama bunun oradaki-ler için sakıncası yoktu, çünkü it dalaşı daima sohbetten fazla ilgi çekiyordu; hatta adamlar daha iyi görüp bahse tutuşabilmek için yerlerinden kalkıyor, kadınlar ve müzisyenler tırabzanların üzerin-den sarkıyor ve zaman zaman bir ağızdan bağırıyordu. Sonunda

muzaffer köpek, kemiği pençelerinin arasında olduğu halde rahatça yere uzanıyor, bir taraftan hırlamaya devam ederken kazancını kemiriyor ve tıpkı diğer elli tanesi gibi zemini yağa buluyordu; o arada saray ahalisi de önceki uğraşlarına ve eğlentilerine dönüyordu.

Bu insanların konuşmaları ve davranışları genelde seviyeli ve kibardı; birileri –it dalaşı geçici olarak kesildiğinde– bir şeyler anlatırken hepsinin iyi ve ciddi dinleyiciler haline büründüğünün de ayrıca farkına varmıştım. Ve sade insanlardı; çocuksu ve masum bir topluluktan besbelli, çünkü en yüksek perdeden palavralar en sevimli ve tatlı bir saflıkla sıkılıyordu, herkes diğerinin yalanını dinlemeye ve buna inanmaya hem hazırды hem de istekli. O insanları zalimce ya da ölümcül bir şeylerle bağdaştırmak zordu ama bir yandan da kan ve acı yansıtan masallar, neredeyse ürpermeyi bile ihmal etmeme yol açacak samimi bir zevkle anlatılıyordu.

Oradaki tek esir değildim. Benim gibi yirmi, belki de daha fazla adam vardı. Zavallıların çoğu korkunç biçimlerde yaralanmış, kesilmiş, oyulmuştu; saçları, yüzleri, elbiseleri kuruyarak katılaşmış kara kan tabakalarıyla kaplıydı. Derin bedensel acıların yanı sıra şüphesiz ki bitkinlikten, açlıktan, susuzluktan da mustariplerdi ama kimse onlara kendilerini temizleme, hatta yaralarına merhem sürme konforu sağlamaya niyetli görünmüyordu. Buna rağmen ne bir inleme veya homurdanma koyuverdiklerini duyabilirdiniz, ne de herhangi bir rahatsızlık ya da şikayet belirtisi gösterdiklerini görebilirdiniz. Bu durum, aklımın bir düşünceye meyletmesine sebep oldu: Bu haytalar, zamanında böyle şeyleri başkalarına yapmışlardı; sıra şimdi kendilerine geldiğinde, daha iyi bir muamele görmeyi umut ettikleri yoktu, yani bu filozofça tahammül zihinsel eğitimden, cesarettten, mantıktan kaynaklanmıyordu, sadece ve sadece bir tür hayvan terbiyeciliğinin sonucuydu. Bunlar Beyaz Kızılderili'ydi.

"Merlin"

B

Yuvarlak Masa Sövalyeleri

Yuvarlak Masa sohbetleri, çoğunlukla buradaki tutsakların ele geçirildiği, dostlarının ya da yandaşlarının katledildiği, kılıçlarından ve zırhlarından arındırıldığı maceraları yansıtan monologlardan oluşuyordu. Yine genel bir eğilim olarak –ve yine anladığım kadarıyla– bu kanlı maceralar, verilen bir zararın intikamını almak ya da eski anlaşmazlıkları halletmek için yapılmış baskınları veya birdenbire ortaya çıkan kavgaları kapsamıyordu; hayır, bunlar sadece yabancılar, birbiriyle hiç tanışmayan, karşılıklı herhangi bir husumet beslemeyen insanlar arasında yapılan düellolardan ibaretti. Birbirini tanımayan ve rastlantı eseri karşılaşmalarına rağmen, “Seni alev misali yalayıp geçebilir, şuracıkta beter edebilirim!” türünden atıp tuttuktan sonra, bu tehditleri hemen uygulamaya koyan veletlere çok defa tanık olmuştum ama artık bunun sandığım gibi sadece çocuklara özgü bir şey, bir tür yeniyetmelik belirtisi olmadığını anlıyordum, çünkü şimdi karşımda ileri yaşlarına rağmen aynı eğilimi benimsemiş ve bununla gururlanan bir koca-oğlanlar grubu vardı. Öte yandan, bu basit hissiyatlı yaratıklarda insanı kavrayan, çekici ve sevilesi bir şey de vardı doğrusu. En fazla anaokulu düzeyinde idrake sahip olduğu anlaşılan o güruhta, toplamda, olta sallasan yakalayamayacağın cesamette beyin vardı; ancak bir zaman sonra bunu da önemsemiyordun, çünkü böyle bir

toplumda beyne gerek olmadığını, o organın işlevlerinin engellendiğini, bozulmaya uğradığını, simetrisini kaybettiğini, hatta belki *kendi* mevcudiyetini *bizzat* ortadan kaldırdığını kısa zamanda kavramak zor değildi.

Neredeyse her simada ince bir erkeksilik yakalamak, küçümseyici eleştirilerinize sitem yansıtabilecek belli bir asalet, bir tatlılık gözlemlemek mümkündü. Sir Galahad adıyla andıkları kişinin çehresinde son derece asil bir sevecenlik ve saflık gizliydi ve aynı şey Kral için de geçerliydi. Gölün Oğlu lakaplı Sir Launcelot'un devasa bedeninde, dimdik duruşunda da haşmet ve azamet vardı.

Biraz sonra genel ilgiyi, işte bu Sir Launcelot'un üzerinde toplayacak bir şey yaşandı. Esirlerden altı-yedi tanesi, bir tür teşrifatçı başı olduğu anlaşılan adamın tek işaretiyle yerinden kalktı ve grup halinde öne çıkarak dizlerinin üstüne çöktükten sonra, ellerini hanımların bulunduğu galeriye doğru kaldırıp Kraliçe'ye birkaç laf etmek için niyaz eyledi. Kadınsı bir görsellik ve zarafet sergileyen toplulukta en dikkat çekici konumda bulunan hanım, başını rıza gösterdiğini belirtir şekilde hafifçe eğince, esirlerin sözcüsü kendisini ve arkadaşlarını affedilme, rehin tutulma, esaret ya da idam konularında, hanımefendinin keyfi uyarınca alacağı karara terk ettiğini belirtti ki bu niyazı, onları savaş alanında girilen çetin bir mücadele sonunda kahramanlığı sayesinde yenerek esir alan Saray Amiri Sir Kay'in emriyle arz ediyordu.

Mekanda bulunanların yüzlerinde hayret emareleri gezindi, hoşnut gülümsemesi Sir Kay'in adının geçmesiyle birlikte silinen Kraliçe'nin yüzünde hayal kırıklığı belirdi; yanımdaki oğlan, ölçsüz bir horgörüyle ağdalanmış bir aksan ve tavırla fısıldadı:

"Sir Kay mi? Ne demektir bu! Ah, hayvan adları takın bana lakap niyetine! Denizlere mahkum edin beni! Bu kallavi yalanı peydahlayan kişi bin yılın belalarına uğrasın!"

Tüm gözler ciddi bir sorgulama ifadesiyle Sir Kay'e kenetlendi. Ancak kendisi bu duruma hazırlıklıydı. Ayağa kalktı, dağıtılan

kartları ustaca –ve her türlü numarayı kullanarak– oynadı. Durumu tamı tamına gerçekleri gözeterek ifade edeceğini söyledi; basit bir hikayeyi açıksözlülükle, kendi yorumlarını katıyen katmadan anlatacağı; “Ve böylece,” dedi, “duruma dair herhangi bir zafer ya da onur biçerseniz, bunu Hristiyan savaş safları içinde eli kılıç veya kalkan tutmuş ve dahi bizzat şurada oturan en muazzam adama teslim edebileceksiniz.”

Sir Launcelot'u işaret ediyordu. Ah, herkesi bir anda kısı kıvrak kavramıştı! Son derece iyi bir hamleydi! Macera arayışındaki Sir Launcelot'un kısa bir süre önce kılıcının tek darbesiyle yedi devi nasıl öldürdüğünü ve yüz kırk iki bakireyi nasıl azat kıldığını anlatarak başladı söze ve devamını da getirdi: Sir Launcelot bunun ertesinde, macera aramaya devam ederken kendisini, yani Sir Kay'i dokuz yabancı şövalyeyle umutsuzca savaşır halde bulmuş, mücadeleyi ânında tek başına üstlenmiş ve adamların dokuzunun da hakkından gelmişti. Aynı gece usulca kalkıp Sir Kay'in zırhını kuşanmış, onun atını alarak uzak ve ücra diyarlara sürmüş, tek ağızlı bir baltayla önce on altı şövalyeyi öldürmüş, sonra otuz dördünün daha hakkından gelmişti ki tüm bu düşmanlara –ve ilaveten önceki dokuzuna– Paskalya yortusunu izleyen ellinci günde kutlanacak Beyaz Pazar'dan önce Arthur'un sarayına ulaşacaklarına ve kendilerini Saray Amiri Sir Kay'in kahramanlıklarının ganimeti olarak Kraliçe Guenever'in ellerine teslim edeceklerine dair yemin ettirmişti. İşte, o adamların yarım düzinesi huzurdaydı ve geri kalanlar da umarsız yaraları tımar edilir edilmez Kraliçe'ye takdim edilecekti.

Kraliçe'nin kızarak gülümseyişini, hem utanmış hem de mutlu görünmesini, bu sahne Arkansas'ta yaşansa Sir Launcelot'un vurulmasına kesinlikle yol açacak kaçamak bakışlar göndermesini izlemek dokunaklıydı.

Herkes Sir Launcelot'un yiğitliğine ve alicenaplığına övgüler düzdü, bense bir adamın müfrezeler dolusu deneyimli savaşçıyı

tek başına alt edip esir alması karşısında eksiksiz bir hayrete kapıldım. Bunu Clarence'a söyledim ama o avare sersem, "Ve şu Sir Kay, bir tulum ekşi şarabı daha içkembeye indirmesine yetecek zamanı kazandı, yani hesap ikiye katlandı," demekle yetindi.

Hüzünle baktım oğlana ve o arada yüzüne bir yeis bulutu çöktüğünü fark ettim. Bakışlarını izleyince siyah entarisi uçuşan, ak-sakallı ve çok yaşlı bir adamın masanın kenarında titrek bacakları üstünde doğrulduğunu, ihtiyar başını sallayarak sulu gözleriyle orada hazır bulunanlara göz gezdirdiğini gördüm. Etraftaki herkesin gözünde, devşirmeninkilerde gördüğüm, yaşanacaklara sızlanmadan katlanması gerektiğini bilen beyinsiz yaratıklara özgü aynı sıkıntılı bakış belirmişti.

"Ah, yine aynı şey!" diyerek içini çekti çocuk. "Bize aynı sözleri kullanarak bin kez anlattığı ve fıçıyı her dolduruşunda, abartı çıkırıklarının harekete geçtiğini her hissedişinde, ölene kadar tekrar tekrar anlatacağı şu bezdirici hikayeyi yine dinleyeceğiz. Tanrı neden bu günü görecektir kadar yaşamama izin verdi ki!"

"Kim bu?"

"Büyük yalancı ve büyücü, şu tek hikayeyle verdiği bezginlik yüzünden lanetlerde kavrulasıca Merlin! Fırtınalar ve yıldırımlar yaratabildiği, her arzusunu yerine getirecek cehennem zebanilerini çağırabildiği için şu adamların hepsi ondan korkuyor, yoksa anlatacağı hikayeyi dinlememek için yıllar önce iç organlarını çıkartıp ayaklarının altında çiğnemişlerdi. Daima üçüncü tekil şahıs ağzından, kendini muzaffer göstermeyecek kadar mütevazı olduğunu vurgulayarak anlatır hikayeyi, lanetler üzerine gelesi, payına felaketler düşesi bu herif! Sıra akşam duasına gelince beni uyandır, aziz arkadaşım."

Oğlan omzuma yaslandı ve uyur numarası yapmaya girişti. Yaşlı adam hikayesine başlayınca da sahiden uyuyakaldı; saray erkanının, uşakların, dalkavukların, silahlı muhafızların, köpeklerin durumu da aynıydı. Tekdüze ses aralıksız devam ederken her

tarafından yumuşak bir horlama yükselerek, derinlerden gelen ve alçak perdeden çalan bir nefesli sazlar grubu gibi adamın anlatısına eşlik etmeye başladı. Kimi başını önünde kavuşturduğu kollarına yaslamıştı, kimiye açık kalmış ağzıyla o bilinçdışı müziğe eşlik eder gibi geriye kaykılmıştı; sinekler etrafta vızıldayıp hiç rahatsız edilmeden insanları ısırıyor, sıçanlar yüz delikten usulca çıkıp etrafta kol gezmeye başladı ve hatta biri Kral'ın kafasına sincap gibi tünelerken ön ayakları arasında tuttuğu peyniri, kırıntılarını naif ama pervasız bir saygısızlıkla adamın yüzüne dökerek kemirmeye daldı. Durgun bir sahneydi ve izlemekten yorulmuş gözlerle, bitkin düşmüş ruha huzur veriyordu.

Şöyleydi ihtiyarın hikayesi:

“Kral ile Merlin yola düştü, iyi bir adam ve büyük bir şifacı olan münzeviye rastgelene kadar ilerledi. Münzevi, Kral'ın yaralarını muayene etti ve ona şifalı merhemler verdi; böylece yaralar iyileşip Kral tekrar at binecek hale gelene dek üç gün boyunca orada kaldılar, nihayetinde de tekrar yola koyuldular. İlerlerken Arthur, ‘Kılıcım yok benim,’ dedi. Merlin, ‘Önemli değil, ileride olacak ve nerede bulacağınızı size ben göstereceğim,’ diye cevap verdi.

“Böylece engin ama sığ bir göle ulaşana kadar gittiler ve Arthur, gölün ortalarında beyaz ipeklere dolanmış bir kolun bir kılıcı kavramış halde durduğunun farkına vardı. ‘İşte,’ dedi Merlin, ‘size sözünü ettiğim kılıç budur.’ O arada, gölden yükselen bir hanım gördüler. ‘Kimdir bu hanım?’ dedi Arthur. ‘Gölün Hanımı’dır,’ diye cevap verdi Merlin ve ekledi: ‘Gölün içinde bir kaya vardır ve kayanın bulunduğu yer gayet latif ve görülesidir; bu hanım sizi görmeye oraya gelecektir. Onunla hoşça konuşunuz ki kılıcı size versin.’

“Çok geçmeden bu hanım Arthur'un yanına geldi ve onu selamladı. Kral da aynı şekilde karşılık verdi. ‘Hanımefendi...’ dedi Arthur, ‘Şuradaki kolun suyun üzerinde tuttuğu kılıç ne ola? Ken-

dime almak isterdim onu, çünkü kılıcım yoktur.’ Bunun üzerine Hanım, ‘Kılıç benimdir Sir Kral Arthur, ama zamanı geldiğinde talep edeceğim bir hediyeyle karşılık bulacaksa, onu size veririm,’ dedi. ‘Kaderim üzerine yemin olsun ki ne hediye isterseniz alırsınız karşılığında,’ diye ant içti Arthur. ‘İyi öyleyse,’ dedi Hanım. ‘Şuradaki kayığa binip kılıca gidin ve onu kınıyla birlikte alın. Zamanı geldiğinde sizden hediyemi isteyeceğim.’ Böylece Sir Arthur ile Merlin atlarından inip atları iki ağaca bağladılar ve kayığa binerek kılıcın olduğu yere gittiler; Sir Arthur orada iki eliyle kanzasından kavrayarak silahı aldı. Kılıcı tutan kol suyun altına gitti, böylece karaya dönerek yola koyuldular.

“Ve bir müddet sonra Sir Arthur, ileride zengin bir ev olduğunu gördü. ‘Şuradaki bina ne ola ki?’ diye sordu. Merlin, evin yakın zamanda dövüş çıkaran Sir Pellinore’un evi olduğunu ama şövalyenin o sıra evde bulunmadığını söyledi. Kral’ın şövalyelerinden Sir Egglame ile mücadeleye tutuşmuş, beriki öldürülmekten kurtulmak için çareyi kaçmakta bulmuş, diğeryse peşine düşüp düşmanını Carlion’a kadar takip etmişti ki onunla dönüş yolunda karşılaşmaları gayet mümkündü. ‘Bu iyi işte,’ dedi Arthur. ‘Artık kılıcım olduğundan, onunla dövüşür ve intikamımızı alırım.’ Lakin Merlin, ‘Öyle yapmayacaksınız Sir,’ diyerek karşı çıktı buna, ‘Şövalye giriştiği dövüşle ve takiple yorgun düştüğünden denginiz değildir, ayrıca yaşayan şövalyeler arasında hafife alınmaması gereken biridir, yani demem şu ki –tavsiyemi göz önüne alırsanız– karşılaştığımızda bırakınız geçsin, çünkü kısa zamanda kendisi ve o vaktini doldurunca da oğulları size gayet kıymetli hizmetlerde bulunabilir. Ve yine ayrıca, günün birinde kız kardeşinizi ona gelin etmekten mutluluk duyabilirsiniz.’ Arthur bunun üzerine, ‘Onu gördüğümde tavsiye ettiğin şekilde davranacağım,’ dedi.

“Sonra Arthur kılıcını yokladı ve ele iyi oturduğunu düşündü. ‘Hangisini daha çok sevdiniz?’ diye sordu Merlin. ‘Kılıcı mı, kınını mı?’ Arthur’un cevabı kılıçtan yana olunca devam etti: ‘Çok akıllıca olmadı bu seçim; çünkü o kın, kendisine sahip olduğunuz

sürece hiç kan kaybetmeyeceğiniz ve yaradan muzdarip olmayacağınız için on kılıca değer; demem şudur: Kını daima yanınızda bulundurun ve ona ihtimam gösterin.'

"Böylece Carlion'a doğru yola devam ettiler ve yolları üstünde Sir Pellinore ile karşılaştılar ama Merlin öyle bir büyü yaptı ki Pellinore hemen yanından geçtiği Arthur'u görmedi ve tek söz söylemedi. 'Şövalyenin konuşmamasına şaşırdım,' dedi Arthur. 'Sizi görmedi Sir,' diye cevap verdi Merlin. 'Kaygısızca geçip gitmesi bundandır.'

"Nihayet şövalyelerin onları mutlulukla karşıladığı Carlion'a vardılar. Şövalyeler, Arthur'un maceralarını duyunca kendini öylece yapayalnız tehlikeye atmasından dolayı hayrete düştüler. Ama hepsi de diğer mütevazı şövalyeler gibi bizzat macera peşine düşen bir liderin yönetimi altında olmaktan memnundu."

"Kule gibi göklere uzanan bu korkunç canavar"

4

Nüktedan Sir Dinadan

Bu acayip yalanın böylesine basit ve güzel anlatılması hoşuma gitmişti ama öte yandan, hikayeyi ilk kez dinliyordum ve henüz tazeyken diğerleri için de hoş olduğundan şüphe etmemek gerekirdi.

İlk uyanan Nüktedan Sir Dinadan oldu ve fazla kaliteli sayılmayacak bir eşek şakasıyla diğerlerini de uyandırması uzun sürmedi. Bir köpeğin kuyruğuna metal şarap kupaları bağlayıp hayvanı salıverdi, o da büyük bir patırtı kopmasına neden olarak, öteki köpekleri ulur halde peşine takıp karşısına çıkan her şeyi onlarla birlikte kırıp dökerek, kulaklara eza şamataların eşlik ettiği çılgınca bir karmaşa yaratarak etrafta koşturmaya başladı; uyanan her adam ve kadın gözlerinden yaşlar gelene kadar güldü bu duruma, hatta bazıları oturağından düşüp yarı baygın halde yere serildi. Çocuk gibiydiler. Sir Dinadan bu başarısıyla öyle gururlanmıştı ki ölümsüz fikrin aklına nasıl düştüğünü bıkmaksızın anlattı durdu. Kendi türünden her nüktedan gibi, diğerleri yatıştığında o hâlâ gülüyordu.

Öylesine havaya girmişti ki bir nutuk –elbette mizahi içerikli bir nutuk– atmaya karar verdi. Herhalde daha önce o kadar çok bayat şakayı bir arada duymamıştım. Hicivci taşra ozanlarından, sirklerdeki palyaçolardan dahi kötüydü. Doğumumdan on üç asır

önce orada öylece oturup, on üç asır sonra çocukken bile duyma-
nın sıkıntı verdiği cılız, tekdüze, güve yenikli şakaları dinlemek
bana ayrıca acıklı gelmişti. Yapılacak taze şaka yoktu anlaşılan.
O antikalıklara herkes gülüyordu ama zaten her zaman öyle değil
miydi? Bu gerçeği asırlar sonra yaşarken de kavramamış mıydım?
Öte yandan asık surat –yani bizim oğlan– hiç gülmüyordu. Hayır,
somurtup oturuyordu ve gerçekten ortada gülünecek bir şey yoktu.
Sir Dinadan’ın şakalarının büyük kısmının bayat, geri kalanınsa
insanı taşla dönüştürecek türden olduğunu söyledi bana. Taşlaş-
tıranların daha iyi olduğu cevabını verdim; şahsi inancıma göre,
o şakaları sınıflandırmanın doğru yolu jeolojik dönemleri ele al-
maktan geçiyordu. Oğlan bu düşünceyi bomboş bir yüz ifadesiyle
karşıladı, çünkü o zamanlar jeoloji henüz keşfedilmemişti. Her
şeye rağmen, durumumu biraz düzeltirsem İngiliz Milletler Top-
luluğu’nu mizah konusunda biraz aydınlatmayı aklımın kenarına
not ettim. Elverişli bir şeyi sırf piyasası henüz olgunlaşmadı diye
hepten kaldırıp atmanın yararı yoktu.

Şimdi de Sir Kay ayağa kalkmış ve benimle olan olayını, kendi
tarihçesini anlatmaya başlamak için girizgah niyetine kullanmaya
başlamıştı. Ciddileşmenin zamanı gelmişti ve ben de öyle yaptım.
Sir Kay, benimle aynı saçmasapan ve büyü mamulü giysilere bü-
rünmüş barbarların yaşadığı uzak bir diyarda nasıl karşılaştığını,
oraların ahalisini insan elinden çektiği zulümden kurtarmaya nasıl
niyet ettiğini anlatıyordu. Büyü gücünü duaları sayesinde hüküm-
süz kılmış, üç saatlik bir savaş sonunda on üç şövalyemi öldüre-
rek beni esir almış, ancak tuhafıklarımı Kral’ın ve sarayın ilgisini,
hatta hayretini çekecek şekilde sergilenmem için hayatımı bağışla-
mıştı. Konuşurken benden sürekli olarak ‘şu fevkalade dev’ veya
‘kule gibi göklere uzanan bu korkunç canavar’ veya ‘insan parçala-
yan sivri azı dişlere ve pençelere sahip gulyabani’ diye söz ediyor
ve herkes ipe sapa gelmez bu zırvalıkları en saf haliyle dinliyor,
asla gülmüyor ve hatta yapılan saçma tanımlarla benim aramda en

ufak benzeşlik olmadığının farkında değilmiş gibi davranıyordu. Sir Kay, ondan kurtulmak için doksan metre yüksekliğindeki bir ağacın tepesine tek hamlede tırmandığını ama inek büyüklüğünde ve kemiklerimin çoğunu hepten patlatacak bir kaya fırlatarak beni aşağıya düşürdüğünü, akabinde de Arthur'un sarayında teşhir etmek için bana yemin ettirdiğini anlattı. Teşhir konusu artık halledildiğine göre, ayın yirmi birinde öğle vakti idam edilmeme karar vermişti ve tarihi bildirirken öyle umursamazdı ki tarihi vermeden önce esnemek için bir an duraladı.

Benim de o arada keyfim iyice kaçmıştı; nasıl öldürülmemin daha uygun olacağı konusunda patlak veren tartışmayı doğru dü-rüst takip edecek kadar bile yerinde değildi kafam, ama bazıları-nın kıyafetimin cazibesi nedeniyle idam meselesini sorgulanabilir kabul ettiğinin farkındaydım. Kaldı ki giydiğim şey herhangi bir döküntü mağazasından 25 dolara alınabilecek sıradan bir takımdı. Her şeye rağmen aklım bir ayrıntıyı yakalayacak kadar başımdaydı anlaşılan: Karşımdaki hanımefendilerle beyefendilerin gayet rahatlıkla sarf ettikleri terimlerin çoğu, bir komançinin yüzünü kı-zartacak türdendi.

'Terbiyesizlik' deyişi durumu ifade etmekte hafif kaçardı. Öte yandan Tom Jones'u, Roderick Random'ı ve bu türden başka bazı kitapları okumuştum ve benim zamanımdan yüz yıl kadar önce İngiltere'de en üst tabakadan hanımlarla beylerin konuşmalarında kirliliğe fazla aldırış etmediklerini, ahlaki değer ve uygulamaların öyle laflardan etkilenmediğini biliyordum. Ancak bu dediğim elbette 19. yüzyıla tekabül ediyordu ve o yüzyılda –geneli ifade etmek gerekirse– ilk gerçek leydiler ve centilmenler İngiliz tarihinde, hatta bu anlamda Avrupa tarihinde, yeni yeni sahne alıyordu. Sir Walter'ın, karakterlerinin gerçekte oldukları gibi konuşmasına izin verdiğini düşünebiliyor musunuz? Rebecca, Ivanhoe ve o yumuşacık hanımefendi Rowena, edecekleri laflarla günümüzün bir külhanbeyini

utançtan utanca sürükleyebilirdi. Ama zaten farkında olmadan yapılan terbiyesizlikte de bir terbiye vardır, değil mi? Kral Arthur'un insanları terbiyesizlik ettiklerinin farkında değildi ve ben de bu ko-

nunun üzerine varmayacak kadar ak-
liselime hâlâ sahibtim.

Cazibeli kıyafetim öylesine içinden çıkılmaz bir durum yaratmıştı ki sonunda yaşlı Merlin gayet akıllıca bir noktadan yola çıkarak meseleye çözüm getirince herkes çok rahatladı. İhtiyar onlara neden öylesine kafa-sızca davrandıklarını, sorunu beni soyarak halletmeyi neden akıl edemediklerini soruverdi.

Yarım dakika içinde bir maşa kadar çıplak kalmıştım!

Ve bir düşünün: Oradaki, utanç duyan tek insan bendim. Herkes bana dair bir şeyleri tartışıyor ve bunu ben bir lahanaymışım gibi kaygısızca yapıyordu. Kraliçe Guenever konuya bambaşka bir açıdan yaklaşarak benimkiler gibi bacaklara sahip birini hiç görmediğini söyledi. Aldığım tek iltifattı bu; iltifattan kabul edilirse eğer.

Sonunda beni bir tarafa götürdüler, *tehlikeli* giysilerimi başka tarafa. Akşam yemeği niyetine kıt kalıntıların, yatak niyetine küflenmiş bir miktar samanın ve kalabalık bir sıçan grubunun eşliğinde karanlık ve daracık bir zindan hücreesine tıkıldım.

"Kral"

5

Bir İlham

O kadar yorgundum ki korkularım bile beni uyanık tutmaya yetmedi.

Kendime geldiğimde, uzun süre uyumuş gibiydim. İlk düşüncem şu oldu: *Vay be! Ne tuhaf bir rüya gördüm! Asılmama ya da boğulmama veya yakılmama yahut öyle bir akıbeta uğramama ramak kalmışken uyandım galiba. Vardiya düdüğü çalana kadar biraz daha şekerleme yapar, sonra silah fabrikasına gidip Herkül ile kozumu paylaşıyorum.*

Ama tam o sırada kulağıma paslı zincirlerin ve prangaların haşın müziği çalındı, önce beynimde bir ışık çaktı, ardından gözlerimin önünde kelebekler kanat çırpıtı, sonra da karşımda dikilen Clarence'ı gördüm! Boğazım şaşkınlıktan tikanırken soluğum neredeyse beni terk ediyordu.

“Ne!” diye bağırdım. “Sen hâlâ burada mısın? Rüyanın geri kalanının peşinden git! Kaybol!”

Oğlan her zamanki gamsızlığıyla güldü ve acınası halimle eğlenmeye koyuldu.

“Tamam...” dedim duruma boyun eğerek. “Bırakalım devam etsin bu rüya. Nasılsa acelem yok.”

“Ne rüyası bu?”

“Ne rüyası mı? Kral Arthur’un, yani yaşamayan, bir hikaye kahramanından ibaret bir kişinin sarayında bulunduğum ve seninle, yani hayal gücümün ürününden öte olmayan biriyle konuştuğum rüya elbette.”

“Haaa, doğru ya! Yarın yakılarak idam edileceğin rüyadan bahsediyorsun! Ho-ho! Hadi, buna da laf yetiştirsene!”

Ruhumu ele geçiren şok, bana ciddi ıstırap veriyordu. İster rüya olsun ister gerçek, durumumun son derece vahim olduğunu kavramaya başlamıştım; geçmişteki deneyimlerimden bildiğim kadarıyla, gerçek hayatı andıracak yoğunlukta görülen bir rüyada yakılmak –rüya olsa bile– şakaya gelecek şey değildi ve bundan öyle ya da böyle kaçınılması gerekirdi.

Yalvarırcasına, “Ah, Clarence...” dedim. “İyi çocuk, benim tek dostum... Dostumsun sen benim, değil mi? Öylesin! Beni yüzüstü bırakma. Buradan kurtulmak için bir yol bulmama yardım et.”

“Ne dediğinin farkında mısın sen? Kurtulmak mı? Dışarısı silahlı muhafız dolu.”

“Ona şüphe yok elbette. Ama kaç muhafız var Clarence? Çok değildir umarım.”

“Sayıları yirmiden az değil. Buradan kaçmak imkansız.” Bir an duraksadıktan sonra ekledi: “Ve başka şeyler de var. Daha ağır durumlar..”

“Başka şeyler mi? Nedir onlar?”

“Diyorlar ki... Söylemeye cesaret edemem, bunu sahidem yapmam!”

“Ah, benim gariban dostum, mesele nedir? Neden rengin soldu? Neden titriyorsun böyle?”

“Offf! Sana anlatmak istemiyorum ama...”

“Hadi, hadi! Cesur ol, erkek ol! Söyle. İyi bir adamın hayatı söz konusu burada.”

Anlatma isteğiyle bir yana, korkuyla diğer yana çekilerek biraz daha duraksadı, kapıya gidip dışarıya kulak kabarttı, etrafı gözledi ve nihayet bana iyice yaklaşıp ağzını yüzüme dayadıktan sonra, ona dehşet veren şeyi, sonu ölüm olabilecek bir girişimde bulunan kişinin sindirilmiş vehmiyle kulağıma fısıldadı: “Merlin olanca şerriyle bu zindana bir büyü ördü ki tüm kraliyet topraklarında buranın sınırlarını seninle birlikte geçecek kadar umutsuz bir adam daha olmasın! Bunu dillendirdiğim için Tanrı acısın bana! Ah, yüreği iyiliğe dönmüş zavallı bir çocuğa merhamet etsin!”

Uzun zamandır ilk kez gönül ferahlığıyla güldüm ve “Merlin büyü mü yaptı!” diye bağırdım. “Deme yahu! O yaşlı, sıradan şarlatan mı? Abuk subuk konuşan o ihtiyar katır mı? Zırvalık, safi zırvalık, dünyanın en saçma zırvalığı! Hepsi çocukça, aptalca, ahmakça, ödleke batıl inançlar... Merlin, öyle mi?”

Ama ben daha lafımın yarısına gelmeden Clarence dizlerinin üstüne yığılmış ve korkudan aklını kaçırarak hale gelmişti. “Ah, yapma! Bunlar korkunç sözler! Böyle şeyler söylersen şu duvarlar her an ufanıp üzerimize dökülebilir. İş işten geçmeden hepsini geri al!”

Bu tuhaf davranış bana iyi bir fikir vermiş, beni düşünmeye yöneltmişti. Buralarda herkes Merlin'in sözde büyülerinden Clarence kadar samimiyetle ve gerçekten korkuyorsa, benim gibi üstünlükleri tartışma götürmeyecek bir adam bu durumdan kendine avantaj sağlayacak kadar atılgan davranabilirdi. Düşünmeye devam ettim ve kafamda bir plan şekillenmeye başladı.

Sonunda, “Kalk ayağa,” dedim Clarence’a. “Toparla kendini. Gözlerime bak. Neden güldüğümü biliyor musun?”

“Hayır... Ama Kutsanmış Bakire aşkına artık yapma bunu.”

“Neden güldüğümü anlatayım sana: Ben de bir büyücüyüm.”

“Sen!” Oğlan hiç beklemediği bu ani itiraf karşısında sendeledi ve soluksuz kaldı, ancak yüzünde de son derece saygılı bir ifade belirdi. Bunu da çabucak aklıma not ettim, çünkü herhangi bir şar-

latanın bu tımarhanede üne ihtiyaç duymadığını gösteriyordu; nam salmış olmasa da insanlar onun sözüne inanmaya hazır vaziyetteydi. Devam ettim:

“Merlin’i yedi yüz yıldır tanırım ve o adam...”

“Yedi yüz... Ne?”

“Sözümü kesme. On üç kere ölüp dirildi ve her seferinde farklı isimle yaşadı: Smith, Jones, Robinson, Jackson, Peters, Haskins, Merlin... Her dirilişte farklı sahte isim. Üç yüz yıl önce Mısır’da, beş yüz yıl önce Hindistan’da gördüm onu. Her daim, her gittiğim yerde yoluma çıktı; usandım ondan. Sihirbaz bile sayılmaz kahrolası! Birkaç eski ve sıradan numara bilir ama işin temel esaslarının ötesine geçememiştir ve asla da geçemeyecektir. Ancak taşrada, tek gecelik gösterilerde falan kendini kabul ettirebilir, bilirsin işte. Ama ben... Ah, ben! Gerçek bir uzmanla karşılaşmaya tahammülü yoktur onun; gerçek bir sanatçının olduğu yerlerde bulunmaya dayanamaz. Şimdi bak bana, Clarence. Bir dost edindin ve ben daima yanı başında olacağım ama karşılığında senin de aynı şekilde davranman gerekir. Bana bir yardımda bulunmanı istiyorum. Büyücü olduğum ve ayrıca... Büyücülüğüme ilaveten kabilemin şefi ve En Üst Büyük Muck-Amuck mertebesindeki önderi olduğumu ve buralarda sessiz sedasız, ufak bir musibet hazırladığımı, Sir Kay’in projesi uygulamaya konur ve bana en ufak bir zarar gelirse ortalığın birbirine gireceği bilgisini Kral’a ulaştıracaksın. Bunları benim namıma Kral’a iletir misin?”

Zavallı çocuk cevap vermekten aciz hale düşmüştü. Birini o kadar dehşete düşmüş, sinirleri çözülmüş, morali darmadağın halde görmek acı vericiydi. Ama sonunda her şey için söz verdi ve ben de kendi namıma daima dostu olacağıma, sihirli güçlerimi asla ona karşı kullanmayacağıma ve üzerinde hiçbir şekilde büyü yapmayacağıma dair yemin ettim.

Ağır hasta bir adam gibi duvarlardan güç alarak çıkıp gitti.

Yalnız kalınca aklıma bir şey düştü: Çok dikkatsizce davran-

miştım. Oğlan biraz yatışınca, benim gibi büyük bir büyücünün buradan çıkmak için neden onun yaşında ve deneyiminde bir çocuktan yardım istediğini düşünecek, başka şeyleri de hesaba katınca asıl şarlatanın ben olduğumu anlayacaktı.

Düşüncesizce yaptığım bu hata üzerine bir saat boyunca dertlendim, o arada kendime her türlü sıfatı yakıştırdım. Ama sonra birden aklıma bu yabancıların mantık denen şeyden habersiz olduğu, şununla bunu bir araya koyacak idraki henüz edinmediği düştü; aralarındaki konuşmalar bir şeyi ortaya koyuyorsa, o da çelişkileri asla kavrayamadıklarıydı. Böylece huzura kavuştum.

Ancak bu dünyada insan ne zaman huzura kavuşsa dertlenecek başka bir şeyle karşılaşır. Bu sefer de aklıma başka bir gaf yaptığım düşmüştü: Çocuğu büyüklerini uyarmaya gönderirken bir de tehdit patlatmış, bir musibet hazırladığımı söylemişim ama her türlü mucizeyi yutmaya gayet hazır, gayet istekli ve gayet iştahlı o insanlar benden buna dair bir şey beklerse ne olacaktı? Bir örnek sunmak üzere huzura çağrılırsam ne yapacaktım? O musibetin ne olduğu sorulursa ne cevap verecektim? Evet, bir düşüncesizlik yapmışım ve şimdi öncelikle o musibeti icat etmem gerekiyordu.

“Ne yapacağım?” diye söylendim kendi kendime. “Biraz zaman kazanmak için ne uydurabilirim?”

Yine başım dertteydi ve bu seferki, dertlerin en büyüklerinden biriydi.

“Dışarıda bir ayak sesi var! Geliyorlar... Azıcık daha zamanım olsaydı... Tamam! Buldum. İyiyim.”

Tahmin ettiğiniz gibi, mesele güneş tutulmasıydı. Kolomb, Cortez ya da öyle birileri, güneş tutulmasını koz olarak nasıl kullandılarsa, aynı fikir bir anda aklıma düşüvermiş ve kurtulma şansını görmemi sağlamıştı. Aynı şeyi kendim için kullanabilirdim; bu fikir hırsızlığı bile sayılmazdı, çünkü o insanlardan bin yıl ilerideydim. Ya da geride.

Clarence itaatkar ve tedirgin bir halde gelip beklediğim haberi verdi: “Mesajını efendimiz Kral’a ilettim, beni derhal huzura çağırdı. İliklerine kadar korkmuştu elbette ve ilkin buradan derhal çıkartılıp uygun şekilde giydirilmeni, sonra da senin gibi birine yaraşır yere alınmanı emretmeye niyetlendi ama sonra Merlin gelerek tehdidinin aptalca ve nafile olduğunu söyledi; böylelikle her şeyi rezil etmekle kalmadı, Kral’ı senin delinin teki olduğuna, ağzından çıkanı bilmediğine de inandırdı. Uzun uzun tartışmalar bile sonunda Merlin yüzünü karartarak, ‘Neden cüretkarca hazırlanmış o musibetin adını koyamıyor?’ diye sordu ve cevabı kendi verdi: ‘Çünkü yapamaz bunu.’ Bu hamle Kral’ın ağzını ânında kapatmaya ve tartışmaya yeni bir yön vermesini engellemeye yetti ki böylece, gayet isteksizce ve sana uygun şekilde davranılmamasından tiksinti duyarak da olsa, içine düştüğü çapraşık durumu anlamayı, vaziyeti değerlendirerek musibetin adını koymayı rica etmeye karar verdi, ancak hal böyle olduğunda dahi mevzu bahis belanın tabiatını ve yaşanacağı zamanı da söylemen gerekiyormuş. Ah, rica ederim bunu yapmakta acele et, çünkü her türlü gecikme sana karşı kurulmaya çoktan başlanmış tezgahın tehlikelerini ikiye, hatta üçe katlayacaktır. Ah, tüm bilgeliğini takın ve şu musibetin adını koy!”

En etkileyici halime bürünürken sessizliğin biraz uzamasına izin verdim ve sonunda, “Ne kadar zamandır bu deliğe tıkalı haldeyim?” diye sordum.

“Dün bütün gün boyunca buradaydın ve şimdi saat sabahın dokuzu.”

“Deme! Öyleyse iyi uyumuşum. Saat sabahın dokuzu, öyle mi? Ama hava şimdiden gölgeli. Ve ayın 20’sindeyiz, değil mi?”

“Evet...”

“Ve yarın canlı canlı yakılacağım.”

Oğlan ürperdi.

“Saat kaçta?”

“Tam öğle saatinde.”

“Öyleyse şimdi sana gidip ne anlatacağını söyleyeceğim.” Duraladım ve korkunç bir sessizliğe bürünerek tamamen sinmiş haldeki çocuğun tepesinde bir dakika dikildim; sonra derinlerden gelen ölçülü, kıyamet hükmü yüklü ve giderek doruk noktasına doğru yükselen bir sesle konuştum:

“Git ve Kral’a tam o saatte dünyayı gece yarısı karanlığına büründüreceğimi söyle; güneşi söndüreceğim ve bir daha asla parlamayacak; ışıktan ve sıcaktan yoksun kalan meyveler dallarda çürüyecek, insanlar geriye tek bir ruh kalmamacasına açlıktan ölecek!”

Öylece çöküp kalan çocuğu hücreden dışarıya kendim taşımam gerekti. Onu askerlere teslim ettim ve yerime döndüm.

“Sözlerim muazzam bir etki yaptı!”

6

Güneş Tutulması

İdrak, durağanlık ve karanlıkta, bilgiye katkı yapmaya devam etti. Gerçeğe dair saf bilgi solgundur ancak, kendi gerçeğinizi idrak ettikçe renklenir. Bir adamın kalbinden bıçaklandığını duymakla aynı olaya bizzat tanıklık etmek çok farklıdır. Aynı şekilde, ölümcül tehlikede olduğum bilgisi de durağanlık ve karanlık içinde zamanın tamamını kapsayacak şekilde giderek derinleşti, bunu idrake dair bir şey damarlarımda santim santim ilerleyip buz kesmeme yol açtı.

Lakin tabiatın kutsal bir hükmünden olsa gerek, ne zaman ki insanın vücut termometresi en düşüğü gösterir, aynı anda bir değişim yaşanır ve kişi harekete geçer. Umutlar ve onlarla birlikte neşe sıçrama yapar, insan kendisi için bir şeyler yaratabilecek duruma geliverir; yapılacak bir şey varsa elbette. Benim örneğimde aynı şey beraberinde bir kararla geldi. Kendi kendime güneş tutulmasının beni kurtarmakla kalmayacağını, krallığın en büyük adamı olmamı da sağlayacağını söyledim; akabinde vücut termometrem tepeye vurdu ve tüm kaygılarım silinip gitti. Dünyanın en mutlu adamıydım artık. Hatta yarın gelsin diye sabırsızlanıyordum,

çünkü büyük zaferime ulaşmayı ve milletin merakıyla saygısının merkezine yerleşmeyi her şeyden çok istiyordum. Ayrıca bunun iş anlamında da bana oldukça ciddi yararlar sağlayacağından da emindim.

O arada zihnimin gerilerine itelenmiş bir nokta vardı: Yaratmayı düşündüğüm musibetin haberi iletildiğinde, bu batıl inançlı insanlar bir orta yol bulmaya, başka bir deyişle belayı engelleyecek tavizler vermeye niyetlenebilirlerdi. Bu fikir aklıma dışarıdan gelen ayak sesleriyle birlikte düştü ve kendi kendime, “İşte taviz geliyor,” dedim. “Tatminkarsa, mesele yok, kabul ederim. Ama değilse geri adım atmayacak ve kartlarımı sonuna kadar oynayacağım.”

Kapı açıldı, içeriye silahlı muhafızlar girdi. Şefleri, “Gel!” dedi. “Kazık hazır.”

Kazık mı?

Tüm gücüm bedenimi terk etti, neredeyse yere yığılıyordum. Öyle yumrular gelip boğazına tıkanığında insanın nefes alması zordu; ancak nihayet konuşabilecek hale geldiğimde, “Ama bir yanlışlık var burada,” dedim. “İnfaz yarın.”

“Emir değişti ve infaz bir gün önceye alındı. Acele et!”

Mahvolmuştum. Kimse yardım edemezdi bana. Sersemlemiştim, kendime hakim değildim, tek yapabildiğim, aklımlı kaçırılmış gibi durduğum yerde sallanmaktı; bu nedenle beni hücreden askerler tutup çıkarttılar ve taş dehlizlerden oluşan bir yeraltı labirenti boyunca sürükleyerek, nihayet yeryüzüne ve oranın göz kamaştırıcı ışıklarına çıkarttılar.

Kalenin devasa avlusuna ulaştığımızda dehşete kapıldım; ilk gördüğüm şey avlunun ortasındaki kazıktı ve onun yanında da çıra demetleriyle bir keşiş duruyordu. Avlunun dört bir yanındaki yükseltilerde oturan üst tabakadan insanlar bir renk cümbüşü meydana getirmişti. Tahtlarına kurulmuş Kral ve Kraliçe ise elbette ki en göze çarpan figürlerdi.

Tüm bunları görüp değerlendirmek bir saniyemi almıştı. Sonraki saniye içinde Clarence bir yerlerden çıkıp yanıma yaklaştı ve muzaffer bakışlarla dolu gözleri mutlulukla parlayarak haberi kulağıma fısıldadı: “Bu değişiklik benim sayemde gerçekleşti! Ve bunun için çok çabalamam gerekti. Ancak yaklaşan musibeti onlara açıklayıp üzerlerine çökecek dehşetin ne kadar büyük olduğunu anlamalarını sağladığımda, darbeyi indirme zamanının geldiğini de kavradım. Böylece ihtimamla ve sebat ederek, bir ona ve sonra bir diğerine gidip Güneş üzerindeki gücünün yarına kadar en üst seviyeye ulaşamayacağı, dolayısıyla Güneş’i ve Dünya’yı kurtarmak isteyen kişinin bugün, yani büyülerin örölmekteyken ama nihai haline ermeden infaz edilmenden yana olması gerektiği kisvesine büründüm. Tanrı biliyor ya, külliye yalandı bu, öylesine uydurulmuş bir şeydi ama kapıldıkları o korkuyla dediklerimi nasıl yuttuklarını, cennetten gönderilmiş bir selamet gibi nasıl sarıldıklarını görmeliydin. Öyle kolayca kandırılmalarına ve en haşın yaratıklarından birinin gücünü bertaraf etmesine rıza gösterdiği için Tanrı’ya şükürler etmelerine kıs kıs gülüyordum. Ah, nasıl da iyiye bağlandı mesele! Böylece Güneş’e gerçek bir zarar vermek zorunda kalmayacaksın. Unutma sakın bunu, ruhunda sakla! Sadece hafif bir karanlık yarat, ortalığı azıcık karart ve o kadarıyla yetin. Yeterli gelecektir. Musibet kendini ucundan gösterince yalan söylediğimi –hatta şansım varsa cahilin teki olduğumu– düşüneceklerdir. İlk gölgenin düşmesiyle birlikte korkudan nasıl çıldıracaklarını göreceksin; seni o an serbest bırakacak ve yüceltecekler! Şimdi zaferine koş! Ama unutma benim iyi dostum, şu niyazımı mutlaka hatırla: Aziz Güneş’e zarar verme. Benim için, bu sadık dostun için yap bunu.”

Kapıldığım yeis, düştüğüm sefil durum ancak birkaç sözcük mırıldanmama izin verdi; o da Güneş’i esirgeyeceğime dairdi; oğlan yüzüme öylesine sevgi dolu bir minnetle bakıyordu ki iyi niyetle yaptığı salaklığın sonumu hazırladığını ve beni ölüme gönderdiğini ona söyleyemedim.

Askerler beni avlunun öte yanına götürürken etraftaki sessizlik çok derindi; gözlerim bağlı olsa dört bin insanın oluşturduğu dört duvarın arasında değil de yalnız başıma yürüdüğümü düşünürdüm. O insan kitlesinde görülür tek bir hareket yoktu; her çehre taşta kazanmış gibi kaskatı ve solgundu, her birinden dehşet yansıyor.

Bu sessizlik, ben ellerim başımın üzerinde kazığa zincirlenirken devam etti, çalı kümeleri önce ayak bileklerimi, oradan dizlerimi, baldırlarımı ve nihayet tüm bedenimi saracak şekilde dikkat ve özenle yerleştirilirken de sürdü. Ardından bir duraksama yaşandı sessizlik âdeta daha da derinleşti ve adamın biri elinde yanan meşaleyle ayaklarımın dibine diz çöktü; insan yığını farkında olmadan hafifçe doğrulup ileriye uzandı; o arada yaklaşan keşiş elini başımın üzerine ve gözlerini mavi göğe kaldırarak bazı Latince laflar etmeye başladı, sonra birdenbire sustu. Birkaç saniye bekledim, sonra başımı kaldırıp ona baktım. Dehşetle taş kesmiş halde duruyordu. Kalabalık da ortak bir güdüyle ayağa kalkıp göğe bakmıştı.

Onların bakışlarını izleyince benim güneş tutulmasının başladığını gördüm! Hayat, damarlarımda kaynamaya başladı; yepyeni bir adamdım artık! Güneş'in oluşturduğu dairenin kenarında kara bir gölgenin ucu belirmişti ve kalbim artık iki misli hızlı çarpıyordu; ahali de rahip de hiç kıpırdamadan yukarıya bakıyordu. O bakışların az sonra benim üzerime döneceğinin farkındaydım.

Ve bu gerçekleştiğinde hazırdım. Havadaki kollarımla Güneş'i işaret ederken hayatım boyunca aldığım en ulvi pozdaydım ki bu gayet iyi etki yarattı. Ürpertinin kalabalığın üzerinden bir dalga gibi geçişini görmeniz gerekirdi! Birbiriyle örtüşen iki bağırış aynı anda patladı:

“Meşaleyi bas!”

“Men ederim!”

Birincisi Merlin'den, diğeri Kral'dan yükselmişti. Ve Merlin, muhtemelen meşaleyi alıp işi bizzat bitirmek için yerinden kalkıyordu.

“Olduğunuz yerde kalın!” diye bağırdım. “Ben izin vermeden, Kral da dahil olmak üzere tek kişi yerinden kıpırdarsa üzerine şimşekler yağdırır, onu yıldırımlarla tüketirim!”

Herkes umduğum gibi uysalca yerine çöktü. Merlin’in duraksadığı birkaç saniye boyunca diken üstündeydim. Ardından o da oturunca rahat bir nefes aldım; şimdi duruma hakim olmuştum işte.

Kral, “Merhamet gösteriniz, Hakkaniyetli Sir,” diye seslendi, “ve bu hassas durumun devamında ısrar etmeyiniz ki ardından bir felaket gelmesin. Gücünüzün yarına kadar gerekli seviyeye ulaşmayacağı bildirilmişti bize lakin...”

“Majesteleri hakkımda verilen raporun yalandan ibaret olabileceğini mi düşünüyor? Öyle miydi acaba?”

Bu sözlerim muazzam bir etki yaptı; her taraftan eller, kollar ve Kral’dan ne pahasına olursa olsun satın alınmamı talep eden sesler yükseldi.

Kral taviz vermeye hepsinden daha istekliydi. “Şartınız her neyse söyleyiniz, Sir,” dedi ve ilave etti: “Bu şart krallığımın yarısını bile ihtiva edebilir; yeter ki bu musibeti engelleyin, Güneş’i esirgeyin.”

Kaderim yazılmıştı. Özellikle son teklifini ânında kabul edebildim ama güneş tutulmasını durduramazdım; öyle bir şey elbette söz konusu değildi. Düşünmek için zaman istedim.

Kral, “Ne kadar zaman...” dedi. “Ah, ne kadar zaman? Merhamet ediniz... Bakınız, karanlık an be an artıyor! Ne kadar zaman gerekir size bunun için Aziz Sir?”

“Fazla değil. Yarım saat... Şey... Belki bir saat kadar.”

Her yandan binlerce acıklı protesto nidası yükseldi ama süreyi kısaltamazdım, çünkü güneş tutulmasının ne kadar sürdüğünü hatırlamıyordum. Zaten karmaşık bir durumda kalmıştım ve biraz düşünmek istiyordum. Bu güneş tutulmasıyla ilgili yolunda gitmeyen bir şey vardı ve bu gerçek beni fazlasıyla rahatsız etmişti.

Eğer beklediğim tutulma bu değilse, 6. yüzyılda olduğumu ya da bir rüya görmediğimi nereden bilecektim? Ah, ikincisini kanıtla-manın bir yolunu bulsaydım... Ama bir umut daha vardı. Bizim oğlan tarih konusunda yanılmadıysa ve ayın gerçekten yirmisiyse, 6. yüzyılda olamazdım. Heyecanla keşişe dönüp ayın kaç olduğunu sordum.

Yirmi biri olduğunu söyledi! Bunu duymak buz kesmeme yol açmıştı. İyi düşünmesi için yalvardım adama ama yirmi biri olduğundan emindi. Öyleyse o kazkafalı çocuk yine hata yapmıştı; güneş tutulmasının tarihi ve saati doğruydu. Ve evet, artık kesinlikle anladığıma göre, o âna kadar efsane kabul ettiğim Kral Arthur'un sarayındaydım.

Ancak ben düşünürken karanlık artmaya devam ediyor, insanlar gitgide daha fazla huzursuzlanıyordu. Hemen toparlanıp, "Bir karara vardım Kralım..." dedim. "Ders alınması için bu karanlığın devam etmesine izin verecek ve geceyi dünyaya yayacağım, ancak Güneş'i tamamen karartmam ya da geri getirmem sadece size kalmış bir şey. Şartlarım şöyle: Tüm ülkenin ve sömürgelerinizin kralı olarak kalacak, kraliyete ait tüm zaferleri ve tüm onurları sahipleneceksiniz. Ancak beni kalıcı bakan ve en üst düzey yöneticiniz yapacak, hizmetlerime karşılık, çalışmalarımın sonucunda oluşacak gelir artışlarının yüzde birini bana vereceksiniz. Gelirim geçinmemeye yetmezse, kimseden herhangi bir şey istemeyeceğim. Bu tatminkar mıdır sizin için?"

Kalabalıktan olağanüstü bir şaşkınlık kükremesi koptu ve bu şamatanın içinden Kral'ın sesi yükseldi: "Derhal bağlarını çözüp onu serbest bırakın! Ve ister alt tabakadan olun ister üst, ister zengin olun ister fakir, kendisine biat edin, çünkü artık Kral'ın sağ koludur o, çünkü artık gücü ve otoriteyi giyinmiştir, çünkü artık yeri tahtın yanındaki en yüksek mertebedir! Ve siz Sir, siz de artık bu korkunç geceyi silin, ışığı ve neşeyi geri getirin ki tüm dünya sizi şükranla kutsasın."

Tamamdı ama ufak bir şey daha vardı. “Sıradan bir adamın dünya karşısında utanca düşmesi hiçbir şeydir ama bakanının çırılçıplak halde seyredilmesi sadece ona değil, kralına da yapılmış bir hakaret kabul edilmelidir. Elbiselerimin getirilip iade edilmesini istesem...”

“Hiç uygun olmaz!” dedi Kral ve maiyetine döndü: “Hemen başka bir kıyafet alıp gelin; onu bir prens gibi giydirin!”

Aklıma düşen fikir işe yaramıştı. Güneş tutulması tam haline ulaşına dek her şeyi olduğu gibi sürdürmem gerekiyordu, aksi takdirde karanlığı defetmem için beni sıkıştırmaya devam edeceklerdi ve ben de elbette bunu yapamayacaktım. Kıyafet meselesi bana zaman kazandırmıştı ama yetmeyecekti. Bu nedenle bir bahane daha bulmam gerekiyordu. Kral’ın fikrini değiştirmesinin ve heyecan içinde sarf ettiği bazı laflardan nedamet duymasının gayet tabii olduğunu söyledim; işte bu sebeple karanlığın biraz daha sürmesine izin verecek ve makul bir sürenin nihayetinde Kral’ın düşüncesinde değişiklik olmazsa karanlığı defedecektim. Bu düzenlemeden ne Kral memnun kaldı ne de başka herhangi biri, ama directmek mecburiyetindeydim.

Ben o saçmasapan 6. yüzyıl kıyafetleriyle boğuşurken etraf iyice karardı ve kararmaya devam etti. Nihayet göz gözü görmez hale gelip tekinsiz gece rüzgarları çıkınca ve gökyüzünde yıldızlar belirince kalabalık dehşetle inledi. Güneş tutulması sonunda tam haline kavuşmuştu ve ben bundan mutluluk duyarken diğer herkes gayet normal bir şekilde sefil haldeydi.

Durumun keyfini bir dakika daha çıkardıktan sonra, “Kral, suskunluğunu koruyarak şartlarda kararlı olduğunu gösterdi,” dedim, ellerimi havaya kaldırıp bir an öyle kaldım ve en dehşetli ciddi-yetimle göğse seslendim: “Büyü çözülsün ve zararsızca çekilsin!”

O derin karanlık ve mezar sessizliği içinde bir an hiçbir şey olmadı. Ama güneşin altın halesi saniyeler sonra kendini gösterdiğinde kalabalık yerinden kopup beni şükran ve minnete boğmak için sel gibi aşağıya boşaldı. Clarence da elbette ilk dalganın içindeydi.

"İnsanlardan biri"

Z

Merlin'in Kulesi

Siyasi güç ve otorite yönünden krallığın artık ikinci adamıydım ve o mevki sanki benim için hazırlanmıştı. Kıyafetlerim ipekli kumaş ve kadifedendi, ayrıca altın sırma işlemeliydi; hepsi pek havalı ama aynı nispette rahatsızdı. Yine de alışkanlığın kısa zamanda beni kılığımın barıştıracığını biliyordum. Kalede, hemen Kral'inkinin yanı başında yer alan en güzel odalar verilmişti bana. Mekanlar yoğun renkli ipek perdelerle ışıltıyordu ama taş zeminde halı niyetine sadece birbirleriyle uyum içinde bile olmayan hasır örtüler vardı. Konfora gelince, doğrusunu söylemek gerekirse öyle bir şey yoktu. Bununla kastettiğim küçük kolaylıklar; çünkü hayatın genelini gerçek anlamda konforlu kılan onlardır. Kaba oymalarla bezenmiş büyük meşe koltuklar iyiydi ama hepsi o kadar. Sabun yoktu, kibrit yoktu, yansıtması su yüzeyi kadar küçük metal bir levha sayılmazsa ayna yoktu. Ve renkli duvar resimleri, tablo röprodüksiyonları falan da yoktu. Yıllardır o şeylere alışmıştım ve şimdi düşününce, yaradılış kumaşıma sanat tutkusunun katıldığına ve bunun benliğimin bir parçası haline geldiğine inanmaya başlıyordum.

Bu görkemli ve şatafatlı, ancak ruhsuz bir çıplaklığa sahip yerde bulunmak bende sıla hasreti yaratıyor, Doğu Hartford'daki evimizi hatırlamama yol açıyordu; orada gözünüz duvardaki bir resme ya da hiç değilse üç renkli 'Evim, güzel evim' levhasına ilişmeden bir odadan diğerine geçemezsiniz ki bahsettiğim resimlerden oturma odasında tam dokuz tane vardı. Ama burada, kalenin büyük kabul salonunda bile resim namına herhangi bir şey bulunmuyordu; o türden sayılabilecek tek nesne, yatak örtüsü ebatlarında, ya ipekten dokunmuş ya da bir şekilde örülmüş bir panoydu ve üstündeki hiçbir figür doğru renge ya da şekle sahip değildi; oranlara ve perspektife gelince, Rafaello bile onları öylesine iflah olmayacak şekilde bozamazdı ve tüm bunlara rağmen buranın insanları o şeyin bir 'meşhur Hampton Sarayı tablosu' olduğunu öne sürüyordu.

Laf Rafaello'dan açılmışken şunu belirteyim: O başka bir âlemdir. Bizim evde resimlerinin birkaç tane kopya baskısı vardı ve bunlardan biri olan 'Mucizevi Balık Avı' tablosunda ressam, tepetaklak olmadan bir köpeği bile taşıyamayacak kanonun tekine üç adam birden bindirerek resme kendi mucizesini de katmıştı. Onun sanatına her zaman hayranlık duymuşumdur; daima yenilikler içerir ve alışılmışın dışındadır.

Kale hayatına dönersek... Tek bir çağırma çingırağı ya da konuşma tüpü yoktu. Bir sürü hizmetkara sahiptim ama hepsi giriş holünde pinekliyordu ve birine ihtiyaç duyduğumda oraya kadar gidip çağırmam gerekiyordu. Hava gazı yoktu, lamba yoktu; ışık kabul edilen şey, üstünde fitil niyetine bir paçavra parçası yüzen, yağla yarı yarıya doldurulmuş bronz tabaklarla sağlanıyordu. Bunların çoğu duvarlar boyunca asılıydı ve karanlığı biraz kırıyor, ortamın ancak kasvetli bir loşluğa bürünmesini sağlıyordu. Gece vakti dışarıya çıktığınızda, hizmetkarlarınızın yanınız sıra meşale taşıması gerekiyordu. Kitap, kalem, kâğıt, mürekkep yoktu; pencere olduğuna inanılan duvar gedikleri camsızdı. (Cam dediğin, varlığına alıştığın zaman küçük ama yokken büyük bir şeymiş.) Ama belki de en kötüsü şeker, kahve, çay, tütün olmamasıydı. Kendimi

şöyle böyle ehlileştirilmiş hayvanlar dışında kimsenin yaşamadığı ıssız adaya düşmüş bir kazazede, bir tür Robinson Crusoe gibi görmeye başlamıştım; hayatımı Robinson misali yaşanır hale getirmek istiyorsam bir şeyler icat etmem, tasarlamam, yaratmam gerekliydi: Beyni ve eli çalıştır, her ikisini de işler halde tut! Eh, alışkın olduğum da buydu zaten.

Bende asıl sıkıntı yaratan ilk şey, insanların yoğun ilgisi oldu. Anlaşılan tüm kraliyet ahalisi hiç değilse bir kez görmek istiyordu beni. Kısa zaman sonra, güneş tutulmasının tüm Britanya dünyasını öldüresiye korkuttuğu ortaya çıktı; bir uçtan diğerine tüm ülkeyi kapsadığı için acınası bir panik hali yaratmış, kiliseler ve manastırlar, dünyanın sonunun geldiğini sanarak ağlayıp dua eden zavalılarla dolup taşmıştı. Sonra bu korkunç şeyi yaratanın Arthur'un sarayında yaşayan, güneşi tek üfürmeyle kandil misali söndürebilen, büyüü ancak akıbeti üzerine pazarlık ettikten sonra çözerek ışığı geri getirebilen ve dünya ile üstündeki insanları yok olmaktan kurtarması nedeniyle onurlandırılan bir yabancı, büyük bir sihirbaz olduğu haberi yayılmaya başlamıştı. Herkesin buna inandığını, inanmakla da kalmayarak doğruluğunu sorgulamayı hayal bile etmediğini düşünürseniz, tüm Britanya'da beni bir kez görmek için altmış, yetmiş, seksen kilometre yolu yürümeyecek tek kişi bile çıkmayacağını anlarsınız. Elbette ki yegane mevzu bendim; diğer tüm konular konuşulmaz olmuştu, hatta Kral'ın kendisi bile ilgi ve nam sıralamasında altlara inivermişti. Delegasyonlar ilk yirmi dört saat içinde gelmeye başladı ve iki hafta boyunca arkaları kesilmedi. Köyü ve tüm çevre arazileri kalabalık basmıştı. Her gün on kez dışarıya çıkıp kendimi o hürmetkar ve hayran insan kitlelerine göstermem gerekiyordu. Bunun hem zaman kaybı, hem de zahmet anlamında ciddi bir yük olduğu anlaşıldı ama öte yandan elbette böylesine ünlü ve hükümdarlara yaraşır bir saygının merkezinde olmak, sıkıntıyı tazmin edecek bir kabullenmeye de yol açıyordu. Durumun moruk Merlin'i hasetten morarttığı da belliydi ve bu da benim için ayrı bir tatmindi. Ancak anlayamadığım bir şey var-

di: Kimse benden imza istemiyordu. Bu konuyu Clarence'a açtım. Tanrım! İmzanın ne olduğunu anlatmak çok zordu. Sonunda bana birkaç papaz haricinde ülkede kimsenin okuma-yazma bilmediğini söyledi. Ne ülkeymiş ama!

Azıcık dert edindiğim başka bir şey daha vardı: Herkes şimdiden bir mucize daha beklemeye başlamıştı benden. Bu gayet doğaldı. Güneş'e hakim olan, göklerde at koşturan adamla ilgili böbürlenmeleri uzaklardaki evlerine taşımaları ve bunlara inanılmasını sağlamaları, komşularının gözünde yücelmeleri, hepsinin hasedini toplamaları için söz konusu kişiyi mucize gerçekleştiren bizzat görmeleri gerekiyordu. Eh, neden olmasın ki? Sonuçta onca yol gelmişlerdi.

Bu meselenin yarattığı baskı iyice yoğunlaşmaya başladı. Zamanını bildiğim bir Ay tutulması yaşanacaktı fakat buna daha iki yıl vardı. Erkene çekmenin yolunu bilen biri olsa iyi para verirdim, çünkü piyasa mucize yaratmaya gayet müsaitti. Öyle bir fırsatın ziyan olması üzücüydü ve zamanı geldiğinde Ay tutulması kimse'nin işine yaramayacaktı. Bir ay falan sonra gerçekleşecek olsa, bunun üzerinden iyi hasılat yapardım ama bir şekilde işime yaramayacağını anlayınca kafa yormaktan vazgeçtim. Bu sırada Clarence, yaşlı Merlin'in tüm o insanlar üzerinde sinsice çalıştığını öğrendi. Benim sadece şarlatanlık ettiğim, onlara mucize göstermememin yegane sebebinin bunu yapmaktan aciz olduğum bilgisini yayıyordu. Bir şeyler yapmam gerektiğini anladım ve hemen bir plan üzerinde çalışmaya başladım.

Üst düzey otoritemi kullanarak Merlin'i zindana, vaktiyle bana tahsis edilen hücreye attırdım. Bunun ardından borazanlar eşliğinde, iki hafta boyunca devlet işleriyle fazlasıyla meşgul olacağımı, ancak bu sürenin sonunda Merlin'in taş kulesini cennetten gelen ateşlere salarak havaya uçurmak için biraz zaman ayırabileceğimi duyuran bildiriler yayınlattım bir teşrifatçıya, ki bu süre zarfında bana dair habis söylentilere kulak verenlerin uğrayacakları akıbetে razı olmaları gerekiyordu. Ayrıca bu mucizeyi tek sefer için ger-

çekleştirecektim ve tekrarı olmayacaktı; tatmin bulmayıp homurdananlarsa birer ata dönüştürölüp yararlı işlerde kullanılacaktı.

Böylece sükun sağlandı.

Clarence'ı belli düzeyde sırdaşım haline getirdim ve birlikte çalışmaya başladık. Ona söz konusu mucizenin ufak hazırlıklar gerektirdiğini ve bunların başka kimselere açıklanması halinde ani ölümüne neden olduğunu anlattım. Ağzını yeterli sıkılığa kavuşturmaya yetti bu. Gizlice birkaç kile birinci sınıf barut yaptık, ben de başlarında bizzat durarak zırh ustalarımın bazı tellerle bir de paratoner imal etmesini sağladım. Taş kule epey büyüktü ama Roma zamanından kaldığından, yani dört yüzyıllık falan olduğundan epey de haraptı. Ve evet, kaba bir zevke göre güzel de sayılabilirdi, çünkü tepeden aşağıya zırh gibi sarmaşıkla kaplıydı. Kaleden yarım kilometre kadar uzakta, iyi görülebilen yüksekçe bir yerde tek başına dikiliyordu.

Geceleri çalışarak barutu kuleye istifledik, taşları yerinden çıkartıp kalınlığı temele doğru beş metreyi bulan duvarların içine barut döşedikten sonra hepsini yerli yerine koyduk. Ciddi miktarda barut kullanmıştık; o patlayıcı yüklemesiyle Londra Kulesi'ni bile havaya uçurabilirdik. On üçüncü gece paratoneri getirip barut haznelerinden birine gömdük ve oradan diğer haznelere teller çektik. Duyurumu yaptığım günden beri herkes oradan uzak duruyordu ama on dördüncü günün sabahı insanları uzak tutmak için tekrar teşrifatçı çıkardım ve kuleye yarım kilometreden fazla yaklaşıl-maması uyarısını yaptırdım. Ayrıca mucizemi günün herhangi bir saati gerçekleştireceğimi ama gündüz vakti olacaksa kale kulelerine bayrak çekerek, gece gerçekleşecekse aynı yerlere meşale dolu sepetler asarak kısa süre öncesinden haber vereceğimi bildirdim.

O mevsimde yıldırım fırtınaları gayet sık yaşandığından başa-rısız olma kaygım yoktu; yine de her şeye rağmen bir ya da iki günlük bir gecikmeyi göz önünde bulundurmam gerekiyordu. Bu nedenle devlet işleriyle fazlasıyla meşgul olduğumu, insanların beklemesi gerekebileceğini bildirdim.

Zaman gelip çatığında elbette ki hava ıslıl ıslıl güneşliydi ve böylesi üç haftadır ilk kez görülmüştü. Olur öyle şeyler. İnzivaya çekilip havayı gözlemeye başladım. Clarence arada sırada uğrayarak ahalinin heyecanın her geçen saat arttığını, tüm ülkeden insan kitlelerinin gelip kalenin etrafını göz alabildiğine doldurduğunu bildiriyordu.

Nihayet rüzgar çıktı, gökyüzündeki ilk bulut tam zamanında, karanlık bastırmak üzereyken belirdi. Bir süre bulutun yayılıp renk değiştirmesini izledikten sonra ortaya çıkma zamanının geldiğine karar verdim. Meşale sepetlerinin yakılmasını, Merlin'in serbest bırakılıp bana gönderilmesini emrettim. On beş dakika sonra kale burcuna çıktığımda Kral'ı ve saray erkanını orada toplanmış, Merlin'in kulesinin olduğu yöne doğru karanlığa bakar halde buldum. Hava şimdiden fazla ilerisi seçilemeyecek kadar kararmıştı ve kıs-men derin gölgelere bürünmüş, kısmen meşale sepetlerinden gelen ışıkla aydınlanmış surlar görülmeye değer bir tablo yaratıyordu.

Merlin yüzünde gayet kasvetli bir ifadeyle gelince ona, "Sana hiçbir zararım dokunmamasına rağmen beni diri diri yakmaya kalkıştın," dedim. "Sonrasında da mesleki namımı karalamaya çalıştın. İşte bu sebeple göklerden ateşi çağırarak ve kuleni havaya uçuracağım. Yine de sana son bir şans vermenin hakkaniyetli olacağını düşünüyorum: Benim büyümü kırabileceğini ve ateşleri savuşturacağını düşünüyorsan maharetini göster. Hamle sırasını sana bırakıyorum."

"Bunu yapabilirim Sir ve yapacağım. Hiç şüpheniz olmasın!"

Merlin, burcun taş zeminine hayali bir daire çizdi ve içine bir tutam toz serpiştirince herkesin huzursuzlanıp gerileyerek kaç çıkarmasına yol açan kokulu bir bulutçuk belirdi. Ardından bir şeyler mırıldanarak kollarını salladı. Başlangıçta yavaş hareketler yapıyordu ama giderek bir coşkunluğa sürüklendi, kolları yel değirmeni gibi dönmeye başladı. O arada fırtına da neredeyse üzerimize ulaşmıştı; sert esintiler sepetlerdeki meşaleleri parlatıyor,

gölgelerin salınmasına neden oluyordu; ilk büyük yağmur damlaları düşerken hava ilerilerde zifiri karanlığa büründü ve şimşekler göz kırpmaya başladı. O arada benim paratoner de elbette yükleniyordu. Aslına bakılırsa durum hassastı.

“Yeterince zaman verdim sana,” dedim. “Her türlü avantajı sağladım ama bir şey yapamadın. Sihrinin zayıf olduğu alenen belli. Simdi sıra bende.”

Kolumu uzatıp birkaç kere salladım, müthiş bir çatırtı duyuldu ve volkanik bir alev kütlesi etrafı gündüz gibi aydınlatırken eski kule, birkaç dekarlık alana birikmiş insanları yere yıkacak bir patlamayla devasa parçalar halinde göğe yükseldi. Sonraki hafta boyunca gökten taş ve tuğla yağacaktı. (En azından anlatılanlar o yöndeydi ama gerçek biraz farklı olabilir elbette.)

Etkileyici bir mucize olmuştu. Dört bir köşeden gelip toplanan insanların sıkıntısı dinmişti. Ertesi sabah çamurda binlerce ayak izi vardı ama hepsi gidenlere aitti. Başka bir mucize yaratmaya niyetlensem, öyle bir kalabalığı zaptiye zoruyla bile toplayamazdım artık.

Merlin'in şanı dümdüz olmuştu. Kral maaşını kesmeye, hatta onu sürgüne göndermeye niyetlendi ama engelledim. Hava durumu falan gibi ufak tefek işlerle uğraşarak yararlı olabileceğini söyledim; arada sırada zavallıca salon numaralarıyla yerine getirebileceği görevler verebilirdim ona. Kulesinden geriye bir şey kalmamıştı ama devlet tarafından yeniden yapılmasını sağladım, kendisine de bir bölümüne kiracı almasını tavsiye ettim ama bunu yapmayacak kadar havalıydı. Onca alicenaplığım karşısında bir teşekkür bile etmedi. Anlayacağınız dikbaşlının tekiydi ama bir yandan bakıldığında, o şekilde kösteklenen birinin kibar davranmasını da bekleyemezsiniz, değil mi?

"O da Kilise'ydî"

8

Patron

Muazzam bir otoriteyle donanmak hoş ama buna herkesin rızasını alarak sahip olmak en güzeli. Kule faslı gücümü pekiştirmiş, hatta sarsılmaz hale getirmişti. O olaydan önce bana haset besleyen ya da eleştirmeye niyetlenen birileri vardıysa da artık hepsi vazgeçmişti. Tüm krallıkta, işlerime burnunu sokmanın hakkında hayırlı olacağını düşünen tek bir kişi bile bulamazdınız.

Makamıma ve mevcut şartlara alışma konusunda hızlıydım. Bir süre, ‘gördüğüm rüyaya’ gülümseyerek uyanıp Colt fabrikasının vardiya düdüğünün çalmasını bekliyordum ama bu tür şeyler vuku bulmuyordu; gerçekten 6. yüzyılda yaşadığıma, bir akıl hastanesinde değil Kral Arthur’un sarayında olduğuma tamamen inandım. O noktaya geldikten sonra, o yüzyılda da başka herhangi bir zamanda olabileceğim kadar rahattım ve tercih hakkım olsa, bulunduğum dönemi 19. yüzyıla değişmezdim. Bilgisi, beyni, cesareti, gelişmeye yelken açıp ülkeyle birlikte ilerlemeye izin verecek girişim ruhuna sahip bir adamın orada elde edeceği fırsatlara bir baksanıza! Olabilecek en geniş hareket alanına sahiptim; üstelik bu alanda rekabet olmaması bir yana, ilerideki muhtemel rakipler arasından,

edinilmiş hüner ve kapasite açısından benimle kıyaslandığında bir bebekten öte olabilecek tek adam bile çıkamazdı. Bunların ne kadarını 19. yüzyılda sağlayabilirdim ki? En fazla fabrikanın azami yetkili ustabaşı olurum ama sokağa bir ağ atsam, benden daha iyi yüz adam da yakalardım.

Ne büyük sıçrama yapmıştım! Tıpkı petrol damarına rastgelmiş bir adam misali bunu düşünmeden, bunun üzerine kafa yormadan duramıyordum. Dönem itibariyle benden önce böyle bir duruma bu şekilde ulaşmış insan yoktu. Belki Tevrat'ta adı geçen ve Firavun'un veziri Yusuf benimle kıyaslanabilirdi ama o da birçok yönden bana denk kabul edilemezdi. Her şeyden önce, adamın parlak mali becerilerinin Firavun'dan başka kimseye yararı dokunmamıştı ve toplumun geneli de herhalde bundan ötürü ona ciddi bir hoşnutsuzluk beslemişti. Bense Güneş'i kurtararak tüm halkıma lütufta bulunmuştum ve sırf bu nedenden ötürü el üstünde tutuluyordum.

Bir kralın gölgesinde değildim; esas olan bendim ve Kral benim gölgemdeydi. Gücüm muazzamdı, ayrıca bu lafta kalmıyordu, gerçektir. Dünya tarihinin ikinci büyük evresinin baharında ve kaynağında yaşıyordum; bu tarih selinin damla damla toplanmasını, derinleşmesini, enginleşmesini izliyordum ki bunun ardından muhteşem dalgaların uzak yüzyıllara ilerleyişi gerçekleşecekti ve ben, bir sürü tahtın dibinde bencileyin maceraperestlerin türemesini izleyecektim: De Montfortlar, Gavestonlar, Mortimerler, Villiersler; Fransa'nın savaşlar açan, seferler kumanda eden serkeşleri, II. Charles'ın iktidarını yöneten fahişeleri... Ama hiçbirisi bana denk olmayacaktı. Ben Eşsiz'dim ve bu gerçeğin on üç buçuk yüzyıl boyunca kesinlikle yerinden oynatılamayacağını ve tehdide uğramayacağını bilmekten mutluluk duyuyordum. Evet, güç anlamında Kral'a denktim. Öte yandan, ikimizinkini birleştirseler ortaya çıkacak olandan biraz daha güçlü bir şey vardı; o da Kilise'ydi. Bu gerçeği gölgelemek istemem. İstesem de yapamam. Ama bunu şimdilik boşverin; yeri ve zamanı geldiğinde tekrar değineceğiz.

Başlangıçta bana –en azından önemsenecek– zorluk çıkarmadı Kili-
lise.

Evet, garip ve ilginç bir memleketti. Ve insanları! Dünyanın en antika, en basit, en kolay güvenen ırkıydı; birçok yönden tavşandan öte değillerdi. Krallarına, Kilise'ye, aristokratlara besledikleri mütevazı ve samimi bağlılığı izlemek her şeyiyle özgür bir atmosferde doğmuş benim için acı vericiydi; bu kavramlara dair sadakatleri ve saygıları, ancak bir kölenin kırbacı veya bir köpeğin kendisini tekmeleyen yabancıyı sevip onurlandırmasıyla kıyaslanabilirdi. Ve bendenize gelince, ne biçim almış olursa olsun kraliyetin, kendini nasıl yontmuş olursa olsun aristokrasinin herhangi bir türü benim için düpedüz ve doğrudan aşağılamaydı; ama öyle bir düzen içinde doğup yetişen kişinin bazı şeyleri kendiliğinden anlaması, hatta alenen ifade edildiğinde kavraması da imkansız olmalıydı. Herhangi bir hakkaniyet ya da mantık gölgesi olmaksızın tahtı işgal eden abes insanları, kendini aristokrat yerine koyan yedinci sınıf süprütüleri düşünmek insanın türünden utanmasına yetiyordu; teamül gereği hükmeden bir grup kral ve asil, tıpkı halefleri gibi insanları geride sadece yoksullukla belirsizlik bırakacak şekilde ve sadece kendi yararlarına sömürüp duruyordu.

Kral Arthur'un Britanya ulusunun büyük bölümü saf ve basit kölelerden oluşuyordu ve hepsi demir boyunduruk altındaydı. Geri kalanlar aynı sıfatı taşımaları da onlardan farksızdı; özgür olduklarını hayal edip kendilerini öyle anıyorlardı. Gerçekte ulus, bir bütün olarak tek bir amaç uğruna koruyordu dünyadaki mevcudiyetini: Kral, Kilise ve asiller önünde diz çökmek, onlara kölelik etmek, onlar için ter ve kan dökmek, beslenmeleri için açlıktan ölmek, oyunlar oynayabilmeleri için çalışmak, mutlu olmaları için sefalet çekmek, ipekler giyip mücevherler takmaları için anadan üryan gezmek, onları kendilerine ücret ödemekten esirgemek için vergi vermek, gururla gezinebilmeleri ve bu dünyanın tanrıları olduklarını düşünmeleri için hayatlarını ayrıntılarıyla öğrenmek, onlara yaltaklanmak, aşağılamalarına katlanmak uğruna. Ve tüm bunlara karşılık aldıkları

teşekkür yine aşağılama, yine küçümsemeydi ama o kadar yoksul ruhluydular ki öylesi bir ilgiyi bile onurdan sayıyorlardı.

Mirasla edinilmiş düşünceler, tuhaf ve gözlemlenmesi ilginç şeylerdir. Benim de vardır o tür fikirlerim, oranın Kral'ıyla hal-kının da vardı. Bunlar her iki örnekte de zaman ve alışkanlıklar sebebiyle derinlere kök salmıştır ve onları mantıkla, argümanla başka yöne saptırmaya niyetlenen kişinin karşısında esaslı iş var demektir. Mesela oranın halkı, unvanı ve uzun bir soy ağacı olmayan tüm insanların –doğal yetenek ya da edinimlere sahip olsunlar yahut olmasınlar– birçok hayvandan, böcekten daha fazla itibara değmediği inancını kalıtımsal olarak almıştı; benim benzer şekilde edinilmiş düşüncemse, mirasla kazanılmış itibar ve hak edilmiş unvanlar giyinmiş sahte tavus kuşlarının maskaralıklarına izin veren ya da bunlara rıza gösterenlerin sadece gülünç olduğu yönündedir. Bakış açım farklıydı ama bu aslında doğaldı. Bir sirkte bakıcısının ve ahalinin file nasıl itibar ettiğini bilirsiniz; demek istediğim de budur zaten. İnsanlar o muazzam kütleye ve devasa gücüne hayranlık duyar; onun insani güç sınırlarının çok ötesindeki yüzlerce harikayı gururla yaratabileceğine dair konuşur ve yine aynı gururla gazaba geldiğinde bin adamı önüne katıp kovalayabileceğinden söz eder. Ama tüm bunlar fili onlardan biri yapmaya yeter mi? Hayır, bir çukuru mesken tutmuş en partial dilenci bile bu düşünceye güler; öyle bir şeyi tahayyül edemez, kabullenemez, aklının köşesinden bile geçiremez. İşte Kral'ından aristokrat sınıfına, kölesinden dilencisine tüm ulus için ben o fil gibiydim. Bana hayranlık duyuluyor, benden korkuluyordu ama bunlar bir hayvana karşı beslenen türden hayranlık ve korkuydu. Hayvan nasıl yüceltilmezse ben de yüceltilmiyordum; hatta bana saygı bile duyulmuyordu. Bir soyağacım yoktu, herhangi bir unvan miras kalmamıştı bana ve bundan ötürü Kral'ın, soyluların gözünde pislikten öte değildim; sade insanlarsa hayret ve korkuyla karışık huşuyla bakıyordu bana ama saygı, bu bakışa herhangi bir şekilde dahil değildi; devralınmış düşüncelerin etkisi yüzünden, soyağacı ya da

efendilik dışında bir kavram tarafından kimliklendirilmiş herhangi bir şey tasavvur edemiyorlardı. Bu korkunç etkinin eli, Katolik Kilisesi'ne de uzanmıştı. Kilise, insanlardan oluşan bir ulusu iki-üç yüzyıl içinde solucan bir halka dönüştürmüştü. Kilise'nin üstünlük kazanmasından önce insan insandı; başını dik tutabiliyor, insana yaraşır gurur, ruh ve bağımsızlığa sahip çıkabiliyordu; ayrıca kişi, konumunun yüceliğini kazanımlarıyla belirliyordu, doğuştan gelmiyordu bu yücelik. Ama sonra Kilise elinde öğütücü bir baltayla öne çıktı; akıllıydı, kurnazdı, kedinin –ya da ulusun– postunu yüzmenin birden fazla yolunu biliyordu. 'Kralların kutsal hakları' diye bir şey icat edip bunu tuğlaları tek tek yerleştirerek ve Uhrevi Mutluluk dediği şeyi kullanarak alabildiğine destekledi; alçakgönüllüğü, üstlere itaati, fedakarlığın güzelliğini vaaz etti (sıradan insana); aşağılama karşısında uysallığı telkin etti (sıradan insana); sabrı, tamahkarlığı, zulüm karşısında direnmemeyi dayattı (yine sıradan insana, hep sıradan insana); hepsinin ötesinde, miras bırakılabilir rütbeleri ve aristokratlığı icat etti, dünya yüzündeki tüm Hristiyan uluslara bunların karşısında eğilmeyi, bunlara tapınmayı öğretti.

Bu zehir, benim doğduğum yüzyıla girildiğinde bile Hristiyanlığın kanındaydı ve İngiliz halk tabakasının büyük bölümü, ülkenin gülünç denecek kadar garip yasalarının ortadan kalkmasına izin vermediği lordluk ve taht gibi bir dizi konumun, üstünlük dayatanlar tarafından arsızca muhafaza edildiğini görmekten hoşnuttu; hatta buna rıza göstermekle kalmıyor, bununla gurur duyduğuna kendini inandırmayı başarıyordu. Anlaşılan o ki öyle doğmuş ve yetiştirilmişseniz, her şeye katlanırdınız.. Elbette bu leke, rütbe ve unvana duyulan bu hürmet, bizim Amerikan kanımızda da vardı, biliyorum öyle olduğunu; ama her ne halse, ben Amerika'yı terk eder etmez sistemimden çıkıverdi.

Tekrar benim Arthur'un krallığındaki müstesna durumuma dönelim. Pigmeler arasında bir dev, çocuklar arasında bir adam, nispeten zeki köstebekler arasında bir dâhiydim orada; hangi makul

oranlama yöntemi kabul edilirse edilsin, tüm Britanya dünyasının gerçekten tek büyük adamıydım. Yine de ve tüm bunlara rağmen, kendi doğum tarihime çok uzak bir İngiltere’de, Londra’daki kenar mahallelerden gelen ve elden düşme metreslerinden birine dayandırdığı uzunca bir soy iddiasında bulunabilen koyun beyinli herhangi bir düğ, benden daha üstündü. Arthur’un egemenlik diyarında, donanımı zekası kadar kıt, ahlaki menşei kadar düşük de olsa, öyle *fevkalade* bir karaktere bile ziyadesiyle yaltaklanılıyor ve saygı gösteriliyordu. Kimi zaman o kişi Kral’ın huzurunda otururken ben ayakta bekliyordum. İstesem ben de gayet kolaylıkla unvan edinebilirdim ve bu beni herkesin, hatta unvanı bahşeden Kral’ın bile gözünde birçok basamak yukarıya taşırdı. Ama bu yönde talebim olmadı ve teklif edildiğinde de geri çevirdim. Öyle bir şeyden hoşnut kalmayı inançlarıma yediremezdim ve ayrıca hakkaniyetli de olmazdı, çünkü ne kadar gerilere bakarsam bakayım, bizim sülalede piçlik yoluyla dahi olsa edinilmiş bir teşrifat unvanı olduğunu göremiyordum. Bana göre tek meşru kaynak olan ulusun kendisinden gelmeyen herhangi bir unvanı kabullenip bu vesileyle gerçek anlamda tatmin olamazdım.

Taşırmaktan gurur duyacağım uygun unvan, uzunca bir süre ve onca dürüstçe girişimden sonra gelecek, ben de onu tertemiz bir vicdan ve leke çalınmamış bir onurla taşıyacaktım. Günün birinde, sanatını ufak bir köyde icra eden nalbandın dudakları arasından öylece döküldü bu ve neşeli bir şey olarak kabul görüp gülüşmeler eşliğinde ağızdan ağıza taşındı, on gün içinde tüm krallığı kat ederek Kral’ın kendi adı kadar bilindik hale geldi. Sonrasında ne halk arasında başka bir adla anıldım, ne de kraliyetin en ciddi konularının tartışıldığı devlet konseylerinde. Bana verilen bu unvan daha sonra modern dillere PATRON olarak geçti ve halk tarafından seçilmişti. Bana çok uydu. Ve gayet üst mertebe bir unvandı. Emsali olmayan birkaç nitelemeden biriydi. Bir dükten, lorddan, piskopostan söz ettiğinizde hangisini kastettiğinizi nasıl vurgulardınız? Ama Kral, Kraliçe ya da Patron’dan söz ediyorsanız durum farklıydı.

Kral'ı seviyor ve ona –daha ziyade mevkiine– sahiplenilmiş bir üstünlüğe duyabileceğim en fazla saygıyı gösteriyordum; ancak insan olarak kendisini de aristokratlarını da küçük gördüğümü saklayacak değilim. Kral ve sözünü ettiğim diğerleri de beni seviyor, *konumuma* saygı gösteriyordu ki bunlar, daha önce ifade ettiğim gibi, menşei belirsiz ve iğreti de olsa bir unvana sahip olmayan herhangi bir hayvana karşı beslenen türden duygulardı; bana tepeden bakıyor ve bu tavrı gizleme gereği duymuyorlardı. Öte yandan, ne ben bu düşüncelerden ötürü onlara tavır alıyordum, ne de onlar bana; karşılıklı alacak verecek yoktu, hesap denkti, herkes memnundu.

"Sir Sagramor le Desirous"

9

Turnuva

Camelot'ta durmadan turnuva yapıyorlardı; bunlar gayet heyecanlı, renkli, gülünç insan-boğa güreşleriydi ve elverişli bir zihni pek az meşgul edecek şeylerdi. Tüm bunlara rağmen iki sebepten ötürü genellikle hepsinde hazır bulunuyordum. Birincisi, insan –özellikle de bir devlet adamı– benimsenmek istiyorsa, dostlarının ve genelde toplumun hoşlandığı şeylere ilgisiz kalmamalıydı; ikincisi, hem iş adamı hem de devlet adamı olarak turnuvaları incelemem, bu konuda bir gelişme tasarlayıp tasarlayamayacağımı görmem gerekiyordu.

Bu arada aklıma gelen bir şeyi belirtmem gerek: Yönetime gelir gelmez –hatta daha ilk gün– yaptığım ilk şey bir patent bürosu oluşturmaktı, çünkü öyle bir kuruma ve sağlam patent yasalarına sahip olmayan bir ülkenin tıpkı yengece benzeyeceğini, düz yol almak yerine yan yan ya da geri geri gideceğini biliyordum.

Diyeceğim, her hafta bir turnuva vardı ve bizim çocuklar –yani Sir Launcelot ile diğerleri– bu konuya el atmamı istiyor ama ben acelesi olmadığını, bir ara ilgileneceğimi, yağlanıp ayarlanması ve çalıştırılması gereken çok fazla devlet mekanizması olduğunu söylüyordum.

Bir keresinde, tüm hafta boyu günlük müsabakalar halinde sürececek, beş yüz şövalyenin boy göstereceği bir turnuva yapılacaktı. Katılımcıların toplanması haftalar sürdü. Ülkenin her tarafından, hatta denizaşırı yerlerden geliyor ve yanlarında hanımlar, silah-tarlar, bölük bölük hizmetkarlar getiriyorlardı. İnanılmaz görkemli ve şatafatlı bir kalabalık toplanmıştı; adap meselesine gelince, her şey ülkenin o dönemki niteliği gereği alışıldığı üzere hayvansılıktan bir nebze yukarıda yaşanıyor, lisanda masumane edepsizlikler ediliyor, ahlaki değerlere şen yüreklilikle kayıtsız kalınıyordu. Gün boyu her tarafta eleme usulü dövüşler yapılıyor, akşamları başlayan şarkı, kumar, dans, içki fasılları gecenin geç saatlerine kadar sürüyordu. Gayet iyi ve kaliteli zaman geçiriyorlardı yani.

Öyle insanlar hiç görmemişsinizdir. Zalim ihtişamları içinde ısıldayan güzel hanımlar sıra sıra dizilerek bir kralın, ayak bileği kalınlığındaki mızrağın tek darbesiyle atının üstünden savrulmasını ve kan kusmasını izliyor, o sahne karşısında baygınlık geçirmek yerine el çırparak daha iyi görebilmek için birbirinin üstüne çullanıyordu; ancak zaman zaman aralarından biri mendilinin üstüne kapanıp gayet gösterişli bir üzüntü sergiliyordu ki bu hallere bakarak bir yerlerde skandal yaşandığı ve hanımın bu meselenin toplum tarafından anlaşılmasından korktuğunu çıkarabiliyordunuz.

Normalde geceleri patlayan gürültünün beni rahatsız etmesi gerekirdi ama o koşullar altında buna aldırımıyordum; gürültü, gündüz sakatlananların kolları ve bacakları kesilirken çıkan feryatları duymamı engelliyordu. Böylelikle epey testere harcadılar ve hatta bir de hızır tezgahını bozdular ama önemsemedim. Ve baltama gelince... Cerrahlara bir daha balta emanet etmemeye o vesileyle karar verdim.

Turnuvayı her gün izlemekle kalmadım, bana bağlı Toplum Ahlakı ve Tarım Dairesi'nde çalışan uyanık bir rahibi çağırarak yaşananları kayıt altına almasını da emrettim; amacım, zaman içinde,

insanları daha iyi tanıdıkça bir gazete çıkarmaya başlamaktı. Yeni bir ülkede önce patent bürosu kurmak isterseniz, onu eğitim sistemi üzerinde çalışmak ve gazete çıkarmak izlemeliydi. Bir gazetenin kusurları vardır ve bunların sayısı az değildir ama önemli mesele teşkil etmezler. Şunu aklınızdan hiç çıkarmayın: Ölü bir ulus için ipten dönmek demektir gazete; ölü bir toplumu gazete olmadan hayata döndüremezsiniz, bunun başka yolu yoktur. Ben de işte bu sebepten, olayları sınıflandırmak ve zamanı geldiğinde 6. yüzyıldan ne tür haber malzemesi çıkarabileceğimi görmek istiyordum.

Sözünü ettiğim rahip oldukça iyi iş çıkardı. Tüm ayrıntıları kayda geçmişti ki bu da, yerel haber açısından başarı sayılırdı. Gençliğinde kilisesinin cenaze kayıtlarını tutmuştu ve bilirsiniz, para ayrıntıdadır; ne kadar ayrıntı, o kadar kaparoz: tabut taşıyıcılar, ağıt yakıcılar, mumlar, duacılar... Her şey yazılır hesaba ve cenaze sahibi yeterli sayıda duacı tutmasa bile mum hanesine çifte çentik atarak fatura bakiyesini denkleştirirsiniz. Bizim adam, reklam yapmaya meyilli bir şövalyeden –kastettiğim nüfuzlu bir şövalye elbette– ikram alma konusunda da epey mahir çıktı; her şey bir yana, abartma konusunda da gayet hünerliydi, çünkü yine zamanında, ahırda yaşayan ve mucizeler yaratan dinibütün münzevi bir keşişin kapı bekçiliğini yapmıştı. Bu aceminin verdiği rapor elbette ki heyecandan, patırtıdan, canlı tasvirlerden yoksundu ama antika sözcük seçimleri ilginç, tatlı ve basitti, ayrıca zamanın tatlarını taşıyordu ki bu vasıflarıyla eksiklerini bir dereceye kadar kapatıyordu.

Bir bölümünü aktarayım:

Bunu müteakiben, kalenin şövalyelerinden Sir Brian de les Isles ile Grummore Grummorsum, Sir Aglovale ve Sir Tor ile karşı karşıya geldi ki Sir Tor, rakibi Sir Grummore Grummorsum'u toprağa çaldı.

Bilahare, yine kalenin şövalyelerinden hüznü kulebend Sir Carados ve Sir Turquine, Sir Percivale de Galis ve Sir Lamorak de Galis biraderlerle karşılaştığında, Sir Percivale'e Sir Carados ile kapışmak düştü ve her ikisi de mızraklarını birbiri üstünde kırdı; sıra Sir Turquine ile Sir Lamorak'a geldiğine taraflar birbirini atlarıyla ve her şeyiyle birlikte toprağa çaldı, buna rağmen karşılıklı yardımlaşarak tekrar ata bindi. Ve kale şövalyelerinden SirArnold ile Sir Gauter de akabinde Sir Brandiles ve Sir Kay ile karşılaştı, bu dört şövalye şiddetle kapışarak mızrak parçaladı. Sonra kale erkanından Sir Pertolope meydana geleerek Sir Lionel ile vuruştı, sonucunda yeşil şövalye Sir Pertolope, Sir Launcelot'un biraderi Sir Lionel'i galebe çaldı. Tüm bunlar ve kimin kime üstün geldiği asil teşrifatçılar tarafından kayda geçirildi. Bilahare Sir Bleobaris, mızrağını Sir Gareth'in üstünde kırdı ama aynı darbeyle birlikte kendisi de yere düştü. Sir Galihodin bunu görünce Sir Gareth'e meydan okudu, lakin Sir Gareth onu yere vurdu. Böylece Sir Galihud, kardeşinin intikamını almak için bir mızrak kaptı ve Sir Gareth'i ve Sir Dinadan'ı ve biraderi La Cote Male Taile'i ve Hırslı Sir Sagramore'u ve Vahşi Sir Dodinas'ı, hepsini aynı mızrakla yendi. Onun mücadelesini seyreden İrlanda Kralı Agswisance, renginin bir hamlesinde yeşil, sonrakinde mavi olması karşısında adamın ne menem bir şey olduğunu merak etti. Ve diğeri alana her çıkışta sahiden rengini değiştiriyordu ve böylece kimse onun Kral mı yoksa şövalye mi olduğunu anlayamıyordu. İrlanda Kralı Sir Agwisanca nihayetinde Sir Gareth'e meydan okudu ve be-riki onu atının ve eyerinin üstünden her şeyiyle uçurdu. Ve sonra İskoçya Kralı Carados çıktı meydana ve

Sir Gareth onu da atıyla birlikte yıktı. Ve Gore diyarı kralı Uriens'e de aynı tekmil muameleyi yaptı. Ve sonra Sir Bagdemagus çıktı karşısına ki Sir Gareth onu ve atını da yerle yeksan etti. Ve Bagdemagus'un oğlu Meliganus, mızrağını Sir Gareth'in üstünde kuvvetlice ve şövalyece kırdı. Ve sonra asil prens Sir Galahault, şu çok renkli şövalye, olanca kuvvetiyle avazlandı: "Mademki öyle, hazırlan ki ödeşelim!" Sir Gareth onu işitti ve daha büyük bir mızrak kaptı, böylece karşıya geldiler ve prens hasmının mızrağını kırdı ama Sir Gareth onu miğferinin sol yanından vurdu, adam bir o yana sallandı, bir öteki yana ve devrildi ki uşakları onu ayağa bile dikemedi. "Gerçek şudur ki," dedi Kral Arthur, "bu çok renkli şövalye iyi bir şövalyedir." Böylece Sir Launcelot'u çağırarak onunla karşılaşmasını buyurdu. "Şu zamanda ona meydan okumaya düşmez gönlüm, çünkü bu günlük epey zahmet çekmiştir," dedi Launcelot ve ilave etti: "Ve bahadır bir şövalye böyle bir gün geçirdiyse, şerefli bir diğer şövalyeye düşen, onun üzerine varmamaktır. Kendileri, bugün büyük işler yapmış olmanın onurunu sürdürecektir; her ne kadar onu bundan arındırmak gücüm dahilinde olsa da."

O gün hoş olmayan bir sahne de yaşanmıştı ama devletin hayrı için bunu rahibin raporundan çıkardım. Tüm yavanlığına rağmen, okuduklarınızdan Garry'nin karşılaşmalarda büyük mücadele verdiğini anlamışsınızdır. 'Garry' derken Sir Gareth'i kastediyorum elbette. Bu benim ona taktığım ad; kendisine duyduğum derin sevgiyi ima ediyor ve gerçek de zaten o yönde. Ancak bu adı ne başka birisiyle konuşurken ne de onun yüzüne karşı kullandım; bir asil olarak benden gelecek bu tür bir yakınlığa tahammül edemezdi.

Evet, devam edelim. Kral'ın bakanı olarak bana ayrılan özel locada oturuyordum. Sir Dinadan, isim listesine kaydolmak için sıra beklerken yanıma geldi, oturdu ve konuşmaya başladı; bana daima fazlasıyla ilgi gösterirdi, çünkü yabancıydım ve büyük kısmı dinleyeni bıkkınlıktan hasta edip sadece anlatanı güldüren bayat şakalarını sürececek bakir piyasa arıyordu. Bense her zaman onun çabalarına elimden geldiğince karşılık vermeye çalışıyordum, çünkü adama karşı derin ve içten bir ilgi gösteriyordum; sebebi, hayatta en sık duyduğum, en nefret ettiğim ve tiksindiğim fıkrayı talihin bir şerri sonucu bulup çıkarırsa, beni bundan esirgeyeceği umudunu taşımamdı.

Sözünü ettiğim fıkra, Colomb'tan başlayıp Artemus Ward'a kadar Amerikan topraklarına ayak basmış her nüktedan kişiye atfedilmiştir. Şöyle: Mizah yönü olan bir konuşmacı somurtkan dinleyici kitlesine bir saat boyunca en öldürücü şakaları yapar ama karşılığında tek bir kahkaha bile gelmez. Böylece kürsüden ayrılırken bazı silik tipler minnetle eline sarılır ve o zamana dek duydukları en komik konuşma olduğunu söyleyip ekler: "Toplantı sırasında gülmek için kendimizi zor tuttuk!" Bu fıkra yerli yerince hiç anlatılamamıştır ama ben yüzlerce ve binlerce ve milyonlarca ve milyarlarca kez dinlemiş, her seferinde gizli gözyaşları döküp anlatana lanetler etmişimdir.

Mizah geleneğinin şafağı henüz yeni sökerken, Lactantius bile henüz 'Müteveffa Lactantius' diye anılırken, Haçlı Seferleri'nin başlamasına henüz beş yüz yıl varken, karşımdaki zırh kuşanmış katır aynı şeyi anlatmaya başladığında neler hissettiğimi kim tahmin edebilir?

Sir Dinadan fıkrayı bitirmişti ki haberci çocuk geldi, bizimki de bir iblis gibi uluyup içi gevşek istiflenmiş bir takım sandığı gibi tangırdayarak gitti ve ben öylece kaldım. Dakikalar sonra kendime gelip gözlerimi açtığımda, Sir Gareth'in fena halde tepelemek için onun üzerine geldiğini gördüm ve yarı farkındalıkla, "Şunun ölü-

münü inayet et bana, Tanrım!” diye dua ettim. Lakin henüz lafımın ortasında'ydım ki talihin bir cilvesiyle Sir Gareth dönüp Sir Sagramor le Desirous'a yöneldi, adamı atından alaşağı etti ve ettiğim niyazın sonunu duyan Sir Sagramor kendisini kastettiğimi sandı.

Bu insanlardan biri kafasına bir şeyi taktığında, o düşünceyi oradan çıkarmak imkansızdır. Bunu bildiğimden çenemi tuttum ve açıklama yapmaya kalkışmadım. Sir Sagramor kendine gelir gelmez aramızda artık ufak bir hesap olduğunu belirterek hesaplaşma için üç ya da dört sene sonraki bir tarihi verdi; hesaplaşma yeri de hakaretin yöneltildiği alan olacaktı. Geri döndüğünde buna hazır olacağımı bildirdim kendilerine. Kutsal Kase'yi aramaya gidiyordu da.

Bizim oğlanların hepsi arada sırada Kutsal Kase konusunda şansını denerdi. Yıllar süren bir yolculuk gerektirirdi bu. Kase'nin nerede olduğu konusunda bir fikirleri olmasa da, bu uzun yolculuklarda en vazifeşinas hallerle etrafa bakınırlardı; bana kalırsa hiçbirisi o şeyi bulmayı gerçekten umarak çıkmazdı yola, hatta tesadüfen rastlasa bile aradığının o olduğunu anlamazdı ve hatta rastlamış da anlamamış olabilirlerdi. Diyeceğim şu ki, bu konu o zamanların Kuzeybatı Geçidi'ydi. Her sene kaseyi bulma seferine çıkılır, ertesi yıl da başka bir sefer gücü onu arayanları bulmak için yola çıkarıldı. İşin ucunda dünyalar kadar şan vardı ama para namına bir şey yoktu. Bir ara beni de dahil etmeye çalıştılar o şeye! Gülüp geçtim.

"Kiliseden korktuğum için"

10

Medeniyetin Başlangıcı

Bana meydan okunması Yuvarlak Masa'da hemen duyuldu ve bu tür durumlar bizim kocaoglanları ziyadesiyle ilgilendirdiğinden, epey tartışmaya konu oldu. Kral, yıllar sonra Sir Sagramor'la karşılaşmaya değer bir rakip haline gelmem için şimdiden macera peşine düşmem gerektiği kanısındaydı. Bir süreliğine mazur görülmemi talep ettim; işlerin toparlanıp düzgün şekilde yürür hale getirilmesi için üç ya da dört yıl zamana ihtiyacım vardı ama sonrasında hazır olacaktım, hem Sir Sagramor da kase faslından anca döner, yani söz konusu erteleme önemli herhangi bir zaman kaybına yol açmazdı; ben de görevde altı ya da yedi yıl geçirmiş olurdum ki sistem ve mekanizmanın o süre zarfında ufak bir tatile çıkmama izin verecek şekilde işlemeye başlayacağını umuyordum.

O zamana dek geçen sürede yaptıklarım doğrusu bence gayet tatminkardı. Çeşitli yerlerde her tür sanayinin temellerini atmış, geleceğin devasa fabrikalarının, kuracağım uygarlığın demir ve çelikten yapılma misyonerlerinin çekirdeklerini oluşturmuştum. Bulabildiğim en parlak genç dimağları oralara yerleştirmiş ve dahasını bulup getirmeleri için ülkenin her tarafına devşirmeciler çı-

karmıştım. Bir cahiller güruhunu, her türlü el işine dayalı mesleki bilgi ve bilimsel iş konusunda uzmanlaşacak şekilde eğitiyordum. Bu çocuk yuvaları, taşranın ücra yerlerinde kimse tarafından müdahale edilmeden, gizlice işliyordu ve Kilise’den korktuğum için bulundukları yerlere özel izinsiz girilmiyordu.

Bir *öğretmen fabrikası* ve bir sürü pazar okulu kurdum; neticesinde hayranlık duyulacak bir kademelendirilmiş eğitim sistemi ortaya çıktı. Ayrıca elverişli ve gelişmeye açık her yerde Protestan cemaatleri de oluşturmaya başladım. Herkes Hristiyanlığın istediği şeklini benimseyebilirdi; bu bakımdan mükemmel bir özgürlük olacaktı. Öte yandan, topluma açık din eğitimi kiliselere ve pazar okullarına bıraktım, buna dair herhangi bir şeyi eğitim merkezlerime sokmadım. Kendi mezhebime ağırlık verip hiç zorlanmadan herkesi Presbiteryen yapabiliirdim ama bu insan doğasının yasalarını çiğnemek olurdu: Ruhani istekler ve içgüdüler, insan familyasında fiziksel iştahlar, çehreler, bedensel özellikler kadar çeşitlidir ve bir insan, ancak rengi, şekli ve ölçüleri kendi ruhani biçimine, eğilimine, ayarlarına uyan bir dinsel elbise içinde ahlaki yönden en iyi durumda olabilir. Ve tüm bunların yanı sıra kurumsallaşmış bir kiliseden de çekiniyordum; öyle bir şey düşünülebilecek en büyük gücü oluşturabilir, zamanla –ve her zaman olduğu gibi– bencillığe tapanların eline geçebilirdi ki bu da insan özgürlüğünün ölümü, insan düşüncesinin felci anlamına gelirdi.

Tüm madenler kraliyet mülküydü ve bunlardan hatırı sayılır miktarda bulunuyordu. Hepsi evvelden beri köleler tarafından çalıştırılıyor, madenler toprağa açılan deliklerden çuvarlarla çıkartılıyor ve günlük üretim bir ton civarında kalıyordu; bense madenciliği elimden geldiğince hızlı şekilde bilimsel temellere kaydırmaya başladım.

Evet, Sir Sagramor’un meydan okuması gelip yakama yapıştığında gayet büyük bir ilerleme kaydetmiştim. Dört yıl hızla geç-

mişti ve sonra... İnsan bunu hayal bile edemezdi. Sınırsız güç, emin ellerdeyken iyi bir şeydir. Cennetin despotizmi mutlak kusursuzluktaki yegane yönetim şeklidir. Ve dünyevi bir despotizm, koşullar aynıysa, mesela baştaki despot insan ırkını mükemmelleştiriyorsa, hayatı ebediyse mutlak kusursuzlukta bir dünyevi yönetim şekli oluşturur. Ancak aynı zamanda fani olan mükemmel adamın zamanı gelince ölmesi ve despotizmini mükemmel olmayan ardının ellerine bırakması gerekir ki, bu durumda despotizm sadece kötü bir yönetim şekline değil, olabilecek en kötüsüne de dönüşür.

Çalışmalarım, bana kraliyet kaynakları elinin altında bulunan bir despotun neler yapabileceğini göstermişti. Bu karanlık ülkenin yanı başında 19. yüzyıl uygarlığını geliştiriordum! Her şey kamuoyunun gözünden uzakta geliyordu ama devasa ve tartışma götürmez bir gerçek olarak mevcudiyetini koruyordu; ölmezsem ve şansım yaver giderse zamanı geldiğinde öğrenilecekti. Tıpkı dumansız zirvesi göğe masumca uzanan ve bağırsaklarından yükselen cehennemin belirtilerini hiç göstermeyen bir volkanın kaçınılmaz, azımsanmaz gerçekliği gibi oracıktaıydı. Dört yıl önce henüz emekleyen okullarım ve kiliselerim büyümüşlerdi; o zamanın küçük atölyeleri artık devasa fabrikalardı; başlangıçta bir düzine eğitilmiş adamım varken şimdi bunların sayısı bine ulaşmıştı; tek bir zeki uzmanım varken artık onlardan elli tanesine sahiptim. Elim –lafın gelişi– tetikte, yaptıklarımı bir sel gibi boşaltıp zifiri karanlıktaki dünyaya ışık getirmeye hazır halde bekliyordum. Ama bunu ansızın yapmayacaktım. Politikam bu değildi. İnsanlar öyle bir şeyi kaldıramazdı ve dahası, Katolik Kilisesi'ni ânında ensemde bulurdum.

Hayır, adımlarımı gayet dikkatli atıyordum. Muntazaman çıkıp taşrayı tarayan, görevleri şövalyelik kurumunun temelini farkına varılmaz düzeyde sarsmak, kimi batıl itikatları usulca kemirmek ve böylece birçok şeyi daha iyi bir düzene hazırlamak olan ajanlarımı vardı. Gücümü tek mumluk enerji verecek kadar kısıyordum ve o şekilde devam etmekte kararlıydım.

Krallığın birçok yerine meslek okulları serpiştirmiştim ve bunlar gayet iyi işliyordu. Niyetim, zaman ilerledikçe ve beni ürküten bir gelişme yaşanmadıkça bunu daha işler hale koymaktı. En derin sırlarımdan birisiyse kendi West Point'im, şahsi askeri akademimdi. Bunu büyük bir kıskançlıkla gözden uzak tutuyordum; ayrıca ücra bir limanda deniz harp okulumu da kurmuştum. Her ikisi gayet tatminkar şekilde geliyordu.

Clarence yirmi iki yaşına gelmişti ve artık baş yöneticim, sağ kolumdu. İyi çocuktu; her işe yetiyordu, elini atamayacağı şey yoktu. Uygun zamanda çıkaracağım gazete için eğitiyordum onu. Bu fazla büyük bir gazete olmayacak, deneme safhasında haftalık çıkacak ve kendi uygarlık eğitim kurumlarımda dolaşıma girecekti. Clarence bu işe balıklama atladı; içinde gizli bir editör vardı çocuğun. Bu yönünü şimdiden iki misli geliştirmişti: 6. yüzyıla göre konuşuyor, 19. yüzyıl tarzı yazıyordu. Gazetecilik konusunda sürekli tırmanıştaydı; şimdiden benim geçmişimdeki Alabama düzeyine erişmişti ve o bölgenin editöryal üretiminden ne içerik yönünden ne de tarz yönünden ayırt edilebilirdi.

Büyük başka bir hamle daha yapıyorduk. Bu alandaki ilk girişimlerimiz telgraf ve telefon üzerine oldu. Döşenen hatlar sadece özel hizmetlere mahsustu ve daha uygun koşulların oluşacağı günlere kadar gizli tutulacaktı. Bunun için genellikle geceleri çalışan ekipler kurmuştum. Fazla ilgi çekeceği kaygısıyla direk dikemediğimiz için toprağın altından kablo çekiyorlardı. Kendi icadım bir yalıtımla kullanıldığı için bu kablolar da mükemmel iş görecekti. Ekipler yollardan uzak durarak, belli başlı yerleşimleri birbirine bağlayacak bir şebeke oluşturma emri almıştı, ama bunun da bir zorluğu vardı; krallıkta kimse bir yerden diğerine nasıl gidileceğini bilmiyordu, hatta çoğu insan başka çoğu yerleşimin varlığından haberdar değildi. Birçok kasabayı öylesine dolanırken tesadüfen öğreniyor ve oradan genellikle yerin adını bile sormadan ayrılıyordu. Bir ara krallığın haritasını çıkarmak için ölçüm ekipleri göndermeye başlamıştım ama rahipler her gittikleri yerde bunların

işlerine karışıyor, sorun yaratıyordu. Bundan bir süreliğine vazgeçmek zorunda kaldım; Kilise'yi kışkırtmak akıl kârı değildi.

Ülkenin genel haline gelince, hangi açıdan bakılırsa bakılınsın benim ortaya çıktığım dönemle aynıydı. Değişiklikler yapmıştım ama bunlar durum gereği küçük ve kolay fark edilmeyen türdendi. Vergi sistemine bile karışmamış, sadece kraliyet gelirlerinin sağlandığı vergileri etkili ve adil bir temele oturtmuştum. Bunun sonucunda gelirler şimdiden dörde katlanırken, yük öncesine kıyasla çok daha dengeli ve ılımlı dağıtılmış, tüm krallık ferahlamış, benim yönetimime de yaygın ve samimi övgüler gelmeye başlamıştı.

Şu düello konusu bana engel olmuştu ama buna aldırmıyordum; daha uygun zamana rastgelemezdi. Bir süre önce olsa beni rahatsız edebilirdi ama şimdi her şey emin ellere teslim edilmişti ve gayet yolunda gidiyordu. Kral bana dört yıl önce istediğim ertelemeyi ve sürenin bitmek üzere olduğunu birkaç kez hatırlatmıştı. Bu da, bir macera aramanın, Sir Sagramor ile mızrak çakıştırmaya değer onura kavuşturacak ölçekte bir nam yapmanın zamanının geldiği anlamına geliyordu; kendisi hâlâ Kutsal Kase peşinde de olsa ve peşi sıra çıkarılan birkaç arama seferine rağmen bulunamasa da, ortaya çıkması an meselesiydi. Böyle bir engel bekliyordum ya, bu yüzden gafil avlanmadım.

“Böyle küçük ve basit bir şeyi anlamıyor musun?”

II

Yankee, Macera Arayışında

O zamanın İngilteresi kadar –her iki cinsten de– gezgin palavracının kaynadığı bir diyar daha görülmemiştir. Bu avarelerden birinin, şu ya da bu prensesin, kanun tanımaz bir habis –genellikle bir dev– tarafından alıkondduğu ücra bir kaleden yardım çağrısı gönderdiğine dair bir hikaye yüklenmiş halde çıkıp gelmediği tek bir ay bile geçmiyordu. Şimdi siz, böyle bir hikayeyi tamamen yabancı birinin ağzından dinledikten sonra Kral’ın ilk yapacağı şeyin, karşısındaki kişiden bir itimatname veya hiç değilse bahsi geçen kalenin yerine, oraya en kısa yolun hangisi olduğuna dair tarif falan istemek olacağını düşünmüşsünüzdür. Ama kimse o kadar basit ve akliselim düşünmüyordu. Hayır, herkes o insanların yalanlarını bütün halinde yutuyor ve herhangi bir şeye dair hiçbir soru sormuyordu.

İşte öyle günlerden birinde, ben tamamen başka şeylerle meşgulken, bu insanlardan biri –bu kez bir kadın– çıkıp gelmiş ve bildik motiflere sahip hikayelerden birini anlatmıştı. Hanımı, muazzam büyük ve kasvetli bir kalede, neredeyse tamamı prenses kırk dört başka genç ve güzel kızla birlikte tutsaktı; bu zalimce esaret altında yirmi altı yıldır çürüyorlardı; kalenin efendileri de her biri dört kolu ve alnının ortasında meyve büyüklüğünde tek gözü bulu-

nan üç heybetli kardeşti. Hikaye anlatıcılarının genel şapşallığı gereği, gözün hangi meyve büyüklüğünde olduğuysa belirtilmemişti.

İnanabiliyor musunuz? Kral ve tüm Yuvarlak Masa şövalyeleri bu abes, akla sığmaz macera fırsatı karşısında kendinden geçmişti. Tüm şövalyeler fırsatın üzerine atladı ve ama Kral, yaşanabilecek kırgınlık ve küslükleri göze alarak o onuru bana, yani hiç istek duymayan kişiye bahsetti.

Clarence haberi getirdiğinde sevincimi zaptetmeye gayret ettim. Ama o kendi sevincini zaptedemiyordu. Her tarafından mutluluk ve minnet saçılıyordu; mutluluk benim muhteşem talihime, minnetse o muazzam fırsatta kararını benden yana veren Kral'a yönelikti. Kollarını, bacaklarını, bedeninin hiçbir yerini sabit tutamıyor, sevinçten kendini kaybetmiş halde dans figürleri sergiliyordu.

Bense o arada bu nimeti bana sağlayan muamelenin güzelliğine lanetler okuyacak hale gelmiştim ama can sıkıntımı politika uğruna açığa vurmuyor, yapabildiğimce memnun görünmeye çalışıyordum. Ziyadesiyle mutlu olduğumu ifade ettim ki bu bir anlamda doğrudu; evet, kafa derisi yüzülen bir adam kadar memnundum durumdan.

İnsanın meselelere iyi yanından bakması gerektiğine, lüzumsuz sızlanmalarla zaman kaybetmenin beyhudeliğine, konuyu bir an önce ele alıp neler yapılabileceğini görmenin yararına inanırım. Biraz ayıklarsan her yalanda ufak da olsa bir gerçek bulabilirsin. Böylece kızı çağırttım. Epeyce güzel, yumuşak tavırlı ve mütevazı bir yaratıktı ama belirtiler öyle gösteriyordu ki bir hanımefendinin gözetiminden layığıyla geçmemişti.

“Kimi konularda sorgulandın mı evladım?” diye sordum ona. Sorgulanmadığını söyledi. “Ben de öyle düşünmüştüm gerçi ama emin olmak için sormak istedim. Yetiştiriliş tarzımdan olmalı. Seni hiç tanımadığımızı hatırlatarak biraz ağırdan almamız gerektiğini söylersem, bunu nezaketsizlik olarak görmezsin umarım. Anlattık-

ların doğru olabilir elbette ve biz de öyle olmasını umarız; ancak böyle bir durumu sorgusuz sualsiz kabul etmek ciddiyetsizlik olur. Ve mutlaka sen de öyle düşünüyorsundur. Sana birkaç soru sormaya mecburum; hepsine doğru ve düzgün cevaplar ver, ayrıca hiç korkma. Nerede oturuyorsun?”

“Moder’de, Aziz Efendim.”

“Moder... Adını duyduğumu hatırlamıyorum. Ebeveynin hayatta mı?”

“Öylelerse de bunu bilemiyorum, çünkü uzun yıllardır o kalede kapalı tutuluyorum.”

“Adını söyler misin lütfen?”

“Demoiselle Alisande la Carteloise hizmetinizdedir, Sir.”

“Kimliğini teyit edecek kimseyi tanıyor musun?”

“Bu pek mümkün değil, Aziz Lordum. Buralara ilk kez geliyorum.”

“Beraberinde doğru ve güvenilir kişi olduğunu belirten herhangi bir mektup ya da belge getirdin mi?”

“Öyle bir şey yapmadım elbette, hem neden yapsaydım ki? Bir dilim yok mu ve kendi namıma konuşamaz mıyım?”

“Ama bilirsin, bazı şeyleri senin söylemenle başkasının söylemesi farklıdır.”

“Farklı mı? Nasıl farklı olabilir? Ben ne dersem onlar da aynıını söyler elbette. Korkarım, anlamıyorum.”

“Anlamıyor musun? Böyle küçük ve basit bir şeyi anlamıyor musun? Senin namına başka birinin... Ah, çok masum ve aptalsın galiba!”

“Ben mi? Doğrusu bilmiyorum ama hal dediğiniz gibiyse, Tanrı öyle istediğindendir.”

“Evet, evet! Ben de aynıını düşündüm zaten. Heyecanıma aldırma; heyecanlı da değilim aslında. Konuyu değiştirelim. İçinde

kırk beş prensesin esir tutulduğu ve üç canavarımsı devin elinde bulunan şu kaleye gelelim. Anlat bana: Nerede bu harem?"

"Harem mi?"

"Kale yani. O kale nerede?"

"Haaa! Kale çok büyüktür, sağlamdır ve uzak bir diyarda bulunmaktadır. Evet, buradan fersahlarca uzaktadır."

"Ne kadar uzakta?"

"Ah, Aziz Efendim, bunu söylemek yaralayıcı derecede zor, çünkü birbiri üstüne örtülen kıvrımlar vardı yolda ve sanki insan bir yolu yoldaşlarından ayırt edemesin ya da kaç tane olduğunu sayamasın diye hepsi aynı manzaradan yapılmıştı ve renkleri de birbiriyle aynıydı. Ve Tanrı'nın işine bakın ki öyle bir halin içinden çıkmak insani becerilerin dışında olup..."

"Tamam, dur! Mesafe konusunu boşver! Bu kale ne taraflarda? Buraya göre yönü ne?"

"Ah, buraya göre herhangi bir yönde değil efendim. Sebebini sorarsanız, yolu düz değil dolambaçlıdır; durmadan yön değiştirir, yani kâh bir gökyüzünün altındadır kâh diğerinin; dolayısıyla doğu istikametinde olduğunu düşünerek o yana yol alırken yolun yarım daire çizerek döndüğünü görürsünüz ve bu hadise tekrar ve tekrar olur ki aklınız bu beyhudelik karşısında sıkıntıya düşer ve şunu anlarsınız: Tanrı, o kaleye başka bir yere nazaran istikamet vermemiştir; yine aynı Tanrı, istese tüm kalelerin ve tüm istikametlerin yeryüzünden külliye kalkmasını bile sağlayabilir, her tarafı bomboş ve ıssız kılabilir ki tüm yaratıklarına iradesinin tanrısal olduğu..."

"Peki, peki! Yönü de boşver, lanetler olsun yönüne! Ah, özür dilerim, binlerce kez özür dilerim! Bugün pek kendimde değilim, dolayısıyla bu tür söylenmelerime aldırma; eski bir alışkanlık ve insan hazım güçlüğü çekerken böyle şeylerden kolay kolay kurtulamıyor; özellikle de bu kadar çok mayalı yiyecek yiyorsa ve

en körpe piliç bile yumurtadan onun doğumundan bin üç yüz yıl önce çıktıysa. Neyse... Bunların hepsini bir yana bırak. Yanında o bölgeyi gösteren bir harita var mı? Çünkü düzgün bir harita...”

“O dediğiniz şey kafirlerin vakti zamanında uzak denizlerin ötesinden getirdiği, kızgın yağda pişirilip üstüne soğan ve tuz eklenen, sonra da...”

“Ne? Harita mı? Neden söz ediyorsun sen? Haritanın ne olduğunu bilmiyor musun? Tamam! Dur! Sakın açıklamaya kalkma... Açıklamalardan nefret ediyorum artık; her şeyi öyle bir pus içinde bırakıyorlar ki bildiğini de unutuyorsun! Tamamdır, benim canım kızım. Sana iyi günler. Hanıma yolu göster, Clarence.”

Eh, en azından bizim katırların şu yalancıları ayrıntılar konusunda neden zorlamadığı yeterince açık şekilde anlaşılmıştı. Kızın içinde bir yerlerde kimi gerçekler vardı belki, ama onları serbest bırakmak için ne modern hidrolik düzenekler yeterli olurdu bence, ne de patlayıcıların erken dönem türleri. Dinamit kullanılsa bir ihtimal... Vay canına! Kız eşek kafalının önde gideniydi ama Kral ve şövalyeleri onu İncil kelimeleri sıralıyormuş gibi dinlemişti. Bu da bir anlamda hepsinin notunu vermeye yetiyordu. Ve bir de sarayın sade hallerini düşünün; gezgin kızın teki, Kral’a kendi sarayında ulaşmak için, benim zamanım ve ülkemde insanların bir fakirhaneye girmek için uğraştığı kadar bile zahmet çekmemişti. Aslında Kral onu karşısında görmekten, hikayesini dinlemekten taze kaddavraya kavuşmuş cerrah kadar mutluluk duymuştu.

Ben bu değerlendirmenin sonuna gelmiştim ki Clarence geri döndü. Kızın üzerinde yaptığım çalışmaların kısır sonuçları konusunda nihai bir yorum yaptım: O kaleyi bulmakta bana yardım edecek tek bir şey öğrenememiştim. Genç adam şaşırmış, aklı karışmış falan gibi bir ifadeye büründü ve kıza tüm o soruları sormanın nedenini en baştan anlamadığını ima etti.

“Neden mi?” dedim. “Sence kaleyi bulmak istemiyor muyum? Başka nasıl çıkacağım o yeri aramaya?”

“Bu, tek başınıza giderseniz sahiden kolay olmaz herhalde. Kız da sizinle gelecek. Hep öyle olur.”

“Benimle mi gelecek? Saçma!”

“Ama öyle. Sizinle gelecek. Görürsünüz.”

“Ne? Dağlarda, tepelerde, ormanlarda benimle mi dolaşacak? Hem de yalnız başına ve ben nişanlı bir erkekken! Skandal kabilinden bir şey olur bu. İnsanların gözüne nasıl görüneceğini bir düşün.”

Ah, karşımdaki o masum çehrenin büründüğü hali hayal edemezsiniz! Clarence şu hassas nişan meselesine dair her şeyi öğrenmek istiyordu. Gizlilik yemini ettirdikten sonra ona nişanlının adını fısıldadım: “Puss Flanagan.”

Hayal kırıklığına uğramış gibiydi, o isimde bir kontes tanımadığını açıkladı. Ona bir mevki verme arayışında olması doğaldı. Bu kez de nerede oturduğunu sordu.

“Doğu Har... Şey...” Kendime gelip toparlandım; aklım karışmaya başlamıştı. “Boşver şimdi bunu,” dedim. “Bir ara söylerim.”

Kendisiyle tanışıp tanışamayacağını sordu. Günün birinde onu görmesine izin verecek miydim?

Arada bin üç yüz yıl gibi bir engel bulunduğundan, bu konuda söz vermek kolay değildi ama çocuk öylesine hevesliydi ki olumlu cevap verdim. Sonra farkında olmadan iç çektim. Ve iç çekmemin bir anlamı yoktu, çünkü kız henüz doğmamıştı. Ama doğamızda vardır öyle şeyler; duygular öne çıktığında mantıklı davranmayız; sadece hissederiz.

O günün ve gecenin tek konusu, çıkacağım seferdi ve tüm kırılganlıklarını, hayal kırıklıklarını unutmuş gibi davranan oğlanlar beni el üstünde tutuyordu; hepsi o iğrenç devleri tepeleyip geçkin bakireleri özgür bırakma görevini kendisi almış gibi heyecanlı-

dı. İyi çocuklardı ama gerçekten çocuklardı. Bana devlerin izinin nasıl sürüleceğine, yerlerinden nasıl çıkartılacağına dair bitmek bilmeyen ipuçları sayıp döküyor, büyülerden korunma yollarını öğretiyor, yaralarımı sürmem için merhemler ve o türden saçmalıklar veriyorlardı. Ancak tüm bunları yaparken ne kadar harika bir sihirbaz olduğum, merheme ya da büyüden korunma yollarına ve hatta silaha, zırha falan ihtiyaç duymayacağım birinin bile aklına gelmiyordu; peşine düşeceğim zavallı düşmanlar veya ücretlilerdeki sıradan canavarları devler bir yana, ateş püskürten ejderhalara ya da cehennemden taze çıkmış iblislere karşı bile öyle basit şeylere başvurmam gerekmeyecekti.

Alışlagelen tarz öyle olduğundan, kahvaltımı erkenden yapacak ve şafakla birlikte yola çıkacaktım ama zırhımla çok uğraşmam gerekince biraz geciktim. İçine girmek gerçekten uğraş istiyordu ve çok ayrıntısı vardı. Önce sizi demirin soğukluğundan koruyacak bir tür yastık oluşturmak için bir ya da iki kat battaniyeye sarınmanız, sonra kol kısımlarını takip ufak zincir bakkallarının örülmesinden oluşan koruyucu bir üstlük giymeniz gerekiyordu ki bu, o şeyi yere attığınızda ıslak balık ağı gibi yığılmasını sağlayacak bir esneklik veriyordu; yani bir tür gömlek gibiydi ama çok ağır olduğundan giyilebilecek en rahatsız şeydi. Buna rağmen birçoğu –vergi tahsildarları, cemiyet ıslahatçıları, yarım yamalak unvana sahip düşkün krallar falan– o şeyi kullanıyordu. Üstlüğün ardından çelik şeritlerden örülmüş düztabanlı ayakkabıları giyip sarsakça yapılmış mahmuzları topuklara vidalamanız gerekiyordu. Sıra baldır ve kasık zırhlarındaydı, onları sırt ve göğüs levhaları izliyordu ki o arada çoktan tıkiş tıkiş hissetmeye başlıyordunuz. Göğüs levhasının alt ucuna genişçe çelik şeritlerden oluşan, önde uzun ama arkada oturmayı sağlayacak kadar kısa kalan yarım bir eteklik bağlanıyordu ve hem görünüş, hem de donanım açısından fazla ustaca imal edilmiş bir kömür kovaına dönüşmüş oluyordunuz. Ardından kılıç kuşanıyor, kollarınıza menteşeli soba borusu parçaları takıyor, demir eldivenleri giyiyor ve başınıza da ucunda ense koruma örgüsü olan

sıçan kapanını yerleştiriyordunuz. Ve işte, kalıbına henüz dökülmüş mum kadar sıcacık ve güvendediniz artık! O şekilde paketlenmiş bir adam, içinden kabuğun haşmetine kıyasla fazla bir şey çıkmaya-acağı için kırmaya değmeyecek bir fındık gibiydi.

Bizim çocuklar yardım etmese o şeyin içine asla giremezdim. İşimiz bittiği sırada içeriye Sir Bedivere girdi ve uzun bir yolculuk için en uygun kılığa bürünmediğimi derhal anladım. Ne kadar etki-leyici, uzun, geniş ve azametli görünüyordu! Başına ancak kulakla-rına kadar inen bir kask giymişti ve bu şeyin önünde kapak yerine burnunu koruyarak üst dudağına inen dar bir çelik parçası vardı; teç-hizatın geri kalanıysa, boynundan topuklarına kadar –pantolon da dahil olmak üzere– esnek örgülü zincir zırhtan oluşuyordu. Ancak bedeninin büyük kısmını saklayan dış giyime bel kısmından bir de ilave vardı ki o da zincirden yapılmıyordu ve ata bindiğinde iki yana sarkacak şekilde önden ve arkadan yarıktı. Kutsal Kase'nin peşine gidiyordu; o iş için uygun teçhizat buydu. Kıyafet, muhtemelen üs-tümdekilerden daha hafif olduğu için dikkatimi çekmişti ama daha fazla oyalanamayacak kadar gecikmiştim; güneş doğmuştu, Kral ve tüm saray beni uğurlayıp iyi şanslar dilemek için hazırды.

O kıyafetle ata tek başınıza binemezsiniz; hayır, öyle bir şeyi de-nerseniz hayal kırıklığına uğrardınız. Sizi, güneş çarpmış bir adamı eczaneye taşır gibi dışarıya çıkartıp ata bindiriyor, ayaklarınızı üzen-gilere takıp dizginleri elinize veriyorlardı; siz de o arada kendinizi gayet garip ve sıkıntıda –sanki hiç beklemediği anda evlendirilmiş ya da tepesine yıldırım düşmüş ya da o türden bir haldeymiş gibi– hissediyordunuz. Bana da bu uygulamayı yaptıktan sonra mızrak diye andıkları direği elime verip alt ucunu sol ayağımın yanındaki yuvaya oturtular, o şeyi sıkı sıkıya tutmamı beklediler ve son ola-rak kalkanımı boynuma bağladılar. Artık demir alıp denize açılmaya tamamen hazırdım. Herkes bana çok iyi davranıyordu ve başnedime kendi içki kupasını takdim etmişti. Şu malum hanımın arkama otu-rmasını beklemekten başka yapacak şey kalmamıştı ve o da terkiye yerleşip tutunmak için kollarını bana doladı.

Böylece herkes arkamızdan mendillerini, miğferlerini sallayarak bizi uğurlarken yola çıktık. Tepeden aşağıya inip köyün içinden geçerken rastladığımız herkes saygılarını sunuyordu; yerleşimin dışında aylıklık eden partial kılıklı bebeler hariç.

“Ne tip ama!” diye bağırarak bize çamur topakları attılar.

Deneyimlerime göre, oğlan çocukları her yaşta aynıdır. Hiçbir şeye saygı duymazlar, herhangi birini ya da kavramı umursamazlar. Antik zamanların griliğinde, kimseye ilişmeden yoluna giden peygambere nasıl, “Yürü bakalım, dazlak!” diye bağırımlarsa, Ortaçağ’ın kutsal kasveti içinde bana da öyle sululuklar yaptılar. Buchanan’ın başkanlığı sırasında da aynı şekilde davrandıklarını görmüştüm; hatırlıyorum, çünkü oradaydım ve onlara arka çıkıyordum. Peygamber, oğlanların davranışına tahammül edip onlara doğru yolu göstermişti; ben de attan inip aynı şeyi kendi yöntemlerimle yapmak istedim ama bu akıllıca değildi, çünkü gerisin geri eyere çıkmama imkan yoktu. Maçunası, vinci, palangalı direği falan olmayan yerlerden nefret ediyorum.

"Ben tamamen ıslanıp rahatlayıncaya kadar su taşıyıp dökmeye devam etti."

12

Yavaş ve Ağır İskeçe

Biraz sonra köyü geride bırakmıştık. Sonbaharın ilk günlerinden birinde, sabahın erken saatlerinin serinliğinde kırsala özgü o sükunet çok güzeldi. Tepeleri aşarken, aşağıımızda uzanan ve ortalarından ırmaklar akan yemyeşil vadileri; etrafa adacıklar gibi serpilmiş korulukları; altlarına geniş gölgeler sermiş, tek başlarına dikilen devasa çınarları görüyorduk. Vadilerin ötesinde mavi puslara bürünmüş dağ sıraları vardı ve ufuk boyunca dalgalı bir perspektifle yayılıyor, yer yer gri ya da beyaz zirvelerle kesintiye uğruyorlardı ki o noktalarda bir kale olduğunu anlıyorduk. Çiğle parlayan geniş doğal meralardan geçtik ve yastık gibi yumuşak turbaların üstünde hiç nal sesi çıkarmadan ilerledik; ormanların içinde kalan, puslu yeşil ışığını yukarıda birleşen dallar arasından sızan güneşten alan küçük açıklıkları rüyada gibi geçtik; en serin ve en taze suları kenardaki kayalıklara vurarak bir tür fısıltı müziği yaratan, huzur verici mırıltılar çıkaran dereleri aştık; zaman zaman dünyayı gerilerde bırakarak, kimi netameli vahşi yaratıkların etrafta sinsice kıpırdandığı ama geldiği yere bakmaya bile fırsat bulamadan kaçıp kaybolduğu bir ormanın ıssız derinliklerine ve zengin kasvetine daldık; sadece erken işbaşı yapmış kuşların şurada şarkı söylediği, burada birbiriyle atıştığı, erişilmez uzaklıktaki kurtçukları kapmak için ağaç gövdelerini gaga-

yarak takırdattığı korulukları geride bıraktık. Kâh gölgeliklere girdik, kâh sabah güneşinin aydınlığına çıktık.

Bir yerlerde, güneşin iyice yükselmesinden birkaç saat sonra, loşluklardan üçüncü ya da dördüncü veya beşinci çıkışımızda durum önceki kadar hoş değildi. Hava ısınıyordu. Bu gayet bariz şekilde hissediliyordu. Sonrasında gölgeliğe hiç rastlamadan uzunca süre ilerledik. Küçük rahatsızlıkların gittikçe büyüyerek çoğalması ilginç bir hal almıştı. Başlangıçta umursamadığım şeyler beni gitgide daha fazla rahatsız ediyordu artık. Mendile ihtiyaç duyduğum ilk on ya da on beş sefer bunu dert etmemiş; kendi kendime önemli olmadığı-nı söylemiş ve bu düşüncüyü aklımdan uzaklaştırmıştım. Ama artık durum farklıydı; onu sürekli arzuluyordum; bu arzu içimi kemiriyor, hiç rahat vermiyordu; zihnimden kesinlikle çıkmıyordu. Sonunda çileden çıktım ve kendi kendime, “Zırh yapıp içine cep koymayı akıl edemeyen adamı asın gitsin!” diye söylendim. Mendilim başka bazı şeylerle birlikte başlığımın içindeydi ama o da insanın tek başına çıkartamayacağı şekilde yapılmıştı. Mendili oraya koyarken ihtiyaç duyacağımı hiç düşünmemiştim. Bana gayet uygun bir yer gibi gelmişti ama şimdi, mendilin o kadar yakınımda ama bir o kadar da ulaşılmaz olduğu düşüncesi, yokluğunu daha da dayanılmaz kılıyordu. Evet, ulaşamadığınız şeyler genellikle en fazla istediğiniz şeylerdir; herkes bunun bir şekilde bilincine varmıştır. Aklımda artık sadece mendil vardı ve geride bıraktığımız her milde onu hayal ettim, gözümde canlandırımdı. Alnımdan süzülerek gözlerime dolan tuzlu ter ise daha kudurtucuydu ve ondan kurtulamıyordum. Kâğıt üstünde küçük bir şeymiş gibi gelebilir ama kesinlikle öyle değildi; sefaletin en gerçek haliydi. Öyle olmasa buraya yazmazdım. Bir dahakine nasıl görünürse görünsün, insanlar ne derse desin yanımda bir el çantası bulundurmaya karar verdim. Yuvarlak Masa’nın demir kafadarları elbette bunu skandal kabilinden kabul edecek ve belki bu konuda bir Sheol² yaratacaktı ama benim şiarım farklıydı: Önce konfor, sonra tarz.

2 İbranilerin Kutsal Kitap’ında *She’ol*, yaşarken ahlaki yönelimleri ne olursa olsun ölen herkesin gittiği karanlık yerdir ve hayatla, İbrani Tanrısı ile bağlantısı yoktur.

Böylece biraz daha ilerledik ve en ufak harekette yüzeyinden bulut halinde toz yükselen çıplak bir araziye geldik; yerden kalkan şeyler burnuma girerek hem gözlerimi yaşarttı, hem de beni hapşırttı ve tabii etmemem gereken laflar ağzımdan çıkıverdi. Nihayetinde ben de diğerlerinden farklı değildim.

Tüm o Britanya ıssızlığı içinde kimseye, hatta canavarı bir deve falan bile rastlayacak gibi değildik ki içinde bulunduğum ruh hali gereği o tarz bir devle yüzleşmeye de razıyım; yeter ki bir mendili olsun. Çoğu şövalye, zırhından başka şey düşünmez ama ben bir mendile zırhımı değiştirebilirdim.

O arada hava iyiden iyiye ısınmaya başlamıştı. Güneş bastır-mıştı ve demiri giderek kızdırıyordu. Üzerinize sıcak bastığında, her türden küçük şey sizi rahatsız edebilir. Atı tırısı kaldırmış ilerlerken bir tabak istifi gibi takırdıyordum ve bu beni sinirlen-diriyordu; kalkanın her sarsıntıda yerinden oynayıp kâh sırtıma, kâh göğsüme vurmasına dayanamıyordum; attan inip yürümeye niyetlendiğimde eklemelerim tıpkı yük altındaki bir el arabası gibi isyanla gıcırdıyordu; ayrıca o ilerleme temposuyla herhangi bir esinti yaratamadığımdan üstüme geçirilen sobanın içinde kavrulu-yordum; hepsine ilaveten, her geçen dakika demirin yükü artıyor, giderek kendimi tonlarca ağırlık taşır gibi hissediyordum. Bir baş-ka mesele de, hep aynı elle tutmak bezdirici olduğundan, mızrağı arada sırada bir ayaktan diğerine geçirmek zorunda olmanızdı.

Tahmin etmişsinizdir, o halde ırmakları falan geçerek ter döker-ken bir noktada elbette kaşıntı bastırır. Siz içeridesiniz, elleriniz dışarıda ve arada sadece demir var! Kulağa basit bir şey gibi gele-bilir belki ama öyle değildir. Önce bir yer kaşınmaya başladı, sonra başka bir yer ve bunları başkaları izledi, kaşıntı giderek yayıldı ki nihayetinde tüm bölgeleri kapladı. Bizzat yaşamayan kimse in-sanın o durumda kendini nasıl hissedeceğini ve bunun ne kadar nahoş bir durum olduğunu hayal edemez.

Durum gitgide kötüleşir ve daha fazla dayanamayacağımı dü-

şünürken, bir sinek başlığımın demir çubukları arasından girip burnuma kondu. Çubuklar, arasından yüzüme ulaşamayacağım kadar sıkı ve vizörü de kaldırmıyordum; tek yapabildiğim, artık pişme aşamasına gelmiş kafamı sallamaktı. O arada sinek –bilirsiniz onları– benim debelenmelerimi ancak burundan dudaklara, oradan kulaklara doğru yer değiştirecek kadar umursamıştı ve ulaştığı yerde benim durumumdaki bir insanın dayanamayacağı şekilde alabildiğine vızıldıyor, keyfince ısıırıyordu.

Haliyle pes ettim, ırmağın kıyısına varınca attan indim ve Ali-sande'ye başlığımı çıkartıp beni o şeyden kurtarmasını söyledim. Bunu yaptı, içindeki malzemeyi boşaltıp suyla doldurdu. Ben birazını içip ayağa kalkınca geri kalanını zırhın içine boşalttı. Bunun ne kadar dinlendirici, ne kadar canlandırıcı olduğunu hayal bile edemezsiniz. Ben içeride tamamen ıslanıp rahatlayana kadar su taşıyıp zırhın içine dökmeye devam etti kızcağız.

Huzura ermek ve biraz soluklanmak iyi gelmişti. Ama bu hayatta hiçbir şey herhangi bir zaman tam mükemmel olamaz. Yakın zamanda kendime bir pipo yapmış ve biraz da tütün bulmuştum ama elbette Kızilderililerin kullandığı türden gerçek tütün değildi; kurutulup kıyılmış akçağağaç kabuğuydu. Bu rahatlatıcı donanım da başlığın içindeydi ama bu sefer de kibrit yoktu.

Gayet rahatsız edici bir gerçeği nihayet idrak ediyordum: Bu koşullar altında mahsur kalmıştım. Zırhlı bir acemi, yardım olmadan atına binemezdi ve bunun ciddi bir yardım olması gerekiyordu. Sandy yeterli olmayacaktı; en azından bana yetmeyecekti. Birilerinin oradan geçmesini beklemek zorundaydık.

Sessizlik içinde –ki bu ıssızlık anlamında bir sessizlikti– öylece otururken aklımdan bir sürü şey geçiyordu ve fırsattan istifade biraz çalışmayı düşündüm. Akli başında ya da akli yarı yarıya başında birinin tüm zahmetlerine rağmen zırh giymeyi nasıl öğrenebildiğini, öyle bir külfetin nesilden nesile geçer halde nasıl muhafaza edilebildiğini, o gün çektiklerim açık şekilde ortadayken

insanların buna ömür boyu nasıl katlanabildiğini düşünmek istiyordum. Hatta bu habisliği nasıl bir reformdan geçirebileceğimi ve insanları bu aptalca tarzın yitip gitmesine nasıl ikna edeceğimi tasarlamaktı niyetim.

Ama içinde olduğum koşullarda düşünmek imkansızdı. Sandy'nin olduğu yerde düşünemezsiniz.

Çok uysal ve iyi yürekli bir yaratıktı ama rüzgar yakalamış bir yel değirmeni gibi konuşuyordu; ağzını bir kez açtı mı tez zamanda başınıza şehirlerdeki yük arabalarının yol açtığı türden ağrılar sokması işten değildi. Ağzında bir tıpa falan olsa rahat edebilirdiniz belki ama onun türünden yaratıklara tıpa vuramazsınız; ölürlər. Gevezeliği tüm gün boyu sürebilir ve siz takatinin elbette bir yerde tükeneceğini düşünebilirdiniz ama hayır, bu asla gerçekleşmez, kelimelerin ardı arkası gelmezdi. Buharlı makine misali hafta boyu öğütebilir, pompalayabilir, çalkalayabilir ama ne yakıt ikmali için dururdu, ne de istim atmak için. Sonuç da öylesine esen bir rüzgardan öte olmazdı. Sabah sisinin herhangi bir konuda ne kadar fikri olabilirse, kızın da ancak o kadar fikri vardı. Gezezenin, boşboğazın, saçmasapan konuşanın önde gideniydi: Çene, çene, çene, laf, laf, laf, saçmalık, abeslik, lüzumsuzluk. Fakat iyi kızdı. Sabah saatlerinde onca sıkıntı içinde yel değirmeni gibi konuşmasına aldırmamış ama öğleden sonra birkaç kez, “Biraz dinlensen ya kızım,” demek zorunda kalmıştım. “Yerel havayı bu şekilde tüketirsen, krallık yarına kalmadan hava ithal etmeye başlayacak ve biz hazinenin bütçesini bu olmadan da ancak denkleştirebiliyoruz.”

"Audi Alteram"*

**Audi alteram partem*: Diğer tarafı da dinleme ilkesi.—yhn

İB

Özgür İnsanlar

Evet, insanın o kadar az bir sürede kendini iyi hissetmeye başlaması tuhaf. Kısa zaman önce at üstünde ve azap çeker haldeyken hemen akabinde gelen o huzur, o istirahat, mırıltılarla akan ırmağın kenarındaki gölgelik kuytunun o tatlı sükuneti, özellikle de arada sırada zırhımın içine su boşaltabilmek, kendimi iyi hissetmemi sağlamıştı. Ancak şimdiden tatminsizliğin geri gelmeye başladığını fark ediyordum; bunun nedeni kısmen pipomu yakamamaktan kaynaklanıyordu. Yakın zamanda fabrikasını bile kurmuş olmama rağmen yanıma kibrit almayı unutmuştum. Sıkıntının bir diğer nedeni de yiyecek bir şeyimizin olmamasıydı. İşte size o çağın ve insanının çocuklara yaraşır tedbirsizliklerinden biri daha: Zırh kuşanmış bir adama yolculuk yaparken yiyecek bulacağı konusunda daima güven duyulurdu; mızrağının ucuna bir sepet sandviç asma fikri bile skandal yaratacak türdendi. Muhtemelen Yuvarlak Masa'da sancak gönderine öyle bir şey asmış halde yakalanmayı ölme yeğlemeyecek tek bir kişi bile yoktu. Ancak bundan daha mantıklı bir şey daha olamazdı. Şahsen başlığımın içine birkaç sandviç saklamaya niyetlenmiş ama bunu yaparken içeriye birileri girince bir bahane uydurup nevaleyi kenara bırakmıştım ve bir köpek peydahlanıp hepsini kapmıştı.

Geceyle birlikte fırtına da geldi. Karanlık çok hızlı bastırmıştı. Elbette konaklamamız gerekiyordu. Genç hanım için bir kayanın altında elverişli bir barınak buldum, sonra kendime yer ayarlamak için oradan ayrıldım. Ancak zırhımın içinde kalmak zorundaydım, çünkü kendi başıma çıkaramaz ve bir yabancıнын önünde soyunmak gibi olacağından Alisande'nin yardım etmesine de izin veremezdim. Aslında tam olarak öyle sayılmazdı, çünkü o şeyin içinde giyiniktim ama yetiştirilişten gelen önyargılar tek hamlede ortadan kaldırılamıyordu ve ben, o demir etekliği çıkartırken bile utanacağımından emindim.

Fırtınayla birlikte hava değişti ve rüzgar daha sert esmeye, daha şiddetli bir yağmur etrafı kırbaçlamaya, hava giderek daha fazla soğumaya başladı. Kısa zaman sonra böceklerin, karıncaların ve solucanların değişik türleri sürüler halinde topraktan çıkarak soğuktan korunmak için zırhımın içine yöneldi. Kimileri yeterince edepli davranarak giysilerin arasına usulca yerleşirken, asıl çoğunluk huzursuzdu ve yerinde duramıyor, sürekli etrafı kolaçan ediyor, ne olduğunu bilmedikleri şeyleri yokluyordu; özellikle de usandırıcı bir geçit alayı oluşturan karıncalar bir uçtan diğerine tüm bedenimi gıdıklıyordu ve yaşadıkça asla tekrar birlikte uymayacağım yaratıklar arasına girmişlerdi. Öyle bir durumda kalan kişiye tavsiyem kıpırdanıp debelenmek olmayacak, çünkü bu başka hayvan türlerinin de ilgisini çekiyor ve orada neler olup bittiğini anlamak için gelmelerine yol açıyor ve bu da durumu daha kötüleştiriyor, onları kovalamak için –yapabiliyorsanız eğer– daha fazla debelenmenize neden oluyor. Yine de insan o haldeyken yularlanıp debelenmezse ölebilir, yani fazla seçeneği yoktur. Donmuş gibi kıpırdamadan yattığımda bile tenimin elektrik verilen bir cesedinki gibi karıncalandığını hissediyordum. O yolculuktan sonra bir daha zırh giymemeye yemin ettim.

Hem donarak hem de o yaratıkların istilasını nedeniyle alev alev

yanarak geçirdiğim zorlayıcı saatler boyunca aynı cevaplanamaz sorular yorgun zihnimde defalarca döndü durdu: İnsanlar bu sefil zırha nasıl dayanıyor? Onca nesilden beri dayanmaya nasıl devam ediyorlar? Ertesi günün getireceği işkencelerden ölesiye korkarken nasıl uyuyabiliyorlar?

Nihayet sabah olduğunda berbat durumdaydım; bitkin, perişan, uykusuzluktan sersemlemiş haldeydim; debelenmekten bitap düşmüş, katlandığım uzun oruç nedeniyle açlıktan ölme noktasına gelmiştim; banyo yapıp bedenimdeki hayvanlardan kurtulmaya can atıyordum; eklem tutulmaları nedeniyle muhtemelen sakat kalmıştım.

Bu arada asalet payesiyle doğmuş unvanlı aristokrat Demoiselle Alisande la Carteloise'ın durumu neydi? Bir sincap kadar diriymiş, ölü gibi uyumuştum ve banyo meselesine gelinirse, o ya da ülkedeki herhangi bir soylu banyo yapmaya fazla gerek duymadığından bunu hiç aramıyordu. Modern normlar esas alınırsa, bu insanlar sadece biraz tadil edilmiş vahşilerdi. Bizim asil hanım da kahvaltı konusunda hiç sabırsızlık göstermedi ki bu da aynı türün bir özelliğiymiş. Britonlar yolculuk yaparken uzun oruçlar tutmaya alışkındı ve buna nasıl katlanılacağını, yola çıkmadan önce muhtemel açlığa karşı bir Hint anakondasıyla kıyaslanabilecek şekilde nasıl yükleme yapılacağını biliyorlardı. Yani Sandy de yükünü üç gün dayanacak şekilde almış olabilirdi.

Güneş tam doğmadan önce Sandy at üstünde, ben arkasından ağır aksak yürüyerek yola çıktık. Yarım saat kadar sonra, yol kabul edilen bir arazi parçasını onarmak için toplanmış bir grup yırtık pırtık giysili zavallıya rastgeldik. Gözüme sıradan hayvanlar kadar mütevazı göründüler ve onlara birlikte kahvaltı yapmayı teklif edince gururları o kadar okşandı, bu olağanüstü lütfumla öylesine dolup taşılar ki ilk anda samimiyetime inanamadılar. Bizim hanım en küçümseyici tavrını takınarak bir kenara çekildi ve insanların duyabileceği bir tonda, daha sonra karşılaşacağımız başka bir davar sürüsüyle yemek yemeyi düşündüğünü söyledi; bu tavır diğerlerini utanca sürükledi ama bunun nedeni aşağılanmaları ya

da gücünmeleri değil, sadece kendilerinden o veya bu şekilde söz edilmesi idi. Üstelik o insanlar köle veya başka tür bir taşınır mal falan da değildi. Yasaların ve tabirin bir cilvesi olarak *özgür* insanlardı. Ülkedeki özgür insanların onda yedisi onların sınıf ve seviyesine mensuptu: Küçük çiftlik sahipleri, rençperler, zanaatkarlar vesaire. Yani bu insanlar ulustu, gerçek Ulus; bir milletin yararlı, kurtarılmaya veya gerçek saygıya değer kısmını oluşturuyorlardı ve onları meselenin dışında bırakmak, Ulus kavramını geride sadece kral, aristokrat, seçkin kisvesine bürünmüş atıl ve üretkenlikten uzak, sadece tüketme ve yok etme sanatlarında uzman, akliselim çerçevesinde kurulmuş bir dünyada herhangi fayda veya değeri olamayacak bir posa, bir atık tabakası kalmasına neden olurdu.

Ve ayrıca, bu yaldızlara bürünmüş azınlık, dizilimde olması gereken yerde –yani en sonda– bulunmak yerine gayet ustaca bir tertiple en öne geçerek, ellerinde sancaklarla başı çekiyordu; kendilerini Ulus ilan etmişlerdi ve içine kapanık sayısız insan buna o kadar uzun zamandır müsamaha gösteriyordu ki durum sonunda tek gerçek olarak kabul görmüştü; hatta o kadarla da kalmamış, kazanılmış hak olduğuna inanılmıştı. Rahipler, babalarına ve onlara bu ironik durumun Tanrı tarafından mukadder kılındığını söylemişti ve böylece insanlar Tanrı'nın kendini acı alaylarla, özellikle de zavalıca bir şeffaflığa sahip olanlarla eğlendirmeye niyet etmeyeceğini hiç düşünmeden meseleyi kapatmış, saygı dolu bir suskunluğa gömülmüştü.

Bu sakın ve uysal insanlarla konuşmak, yakın zamana kadar Amerikalı olan birinin kulağına kimi yönlerden garip gelebiliyordu. Özgür insanlardı ama lordlarının ya da piskoposlarının mülklerini o kişinin izni olmadan terk edemiyorlardı; kendi ekmeklerini yapmıyorlardı, çünkü o insanların tahıllarını onların değirmenlerinde öğütüp ekmeği onların fırınlarında pişirip satın almak zorundaydılar; kendi arazilerinin bir bölümünü hasılatın esaslı bir yüzde ödemedi satamıyor ya da bir başkasınınkini aynı şekilde ek bir bedel ödemedi satın alamıyorlardı; lordun mahsulünü onun adına be-

delsiz ve öncelikle hasat etmek, kendi tarlalarını çürümeye ya da an-sızın bastırabilecek bir fırtınanın insafına terk etmek zorundaydılar; aynı lordun kendi tarlalarına meyve ağacı dikmesine izin vermele-ri ve umursamaz toplayıcılar ağaçlar arasında dolanarak ekinlerini çiğnediklerinde sükunetlerini korumaları gerekiyordu; derebeyi av partisi düzenleyip ırgat misali çalışarak sürdürdükleri tarım alanlarını atların nallarıyla harap ettiği zaman öfkelerini bastırmaktan başka şey yapamıyorlardı; kendilerinin şahin beslemesine izin verilmez-ken diğerlerinin kuşları mahsule dadandığında çileden çıkarak bir kuş öldürmenin cezası dehşetli olabiliyordu; hasat nihayet yapılip mahsul toplandığıdaysa soyguncu alayları –önce onda birlik payı için Kilise, sonra ikinci onda bir için Kral'ın tahsildarları– sıra sıra gelmeye başlıyordu, ardından derebeyinin adamları tek çullarıyla kalanın önemli kısmını götürüyordu ki söz konusu özgür insan, an-cak ondan sonra kalanı –çabaya değerse– ambarına götürme özgür-lüğüne sahip oluyordu. Ayrıca bu özgür ve bağımsız yoksulun öde-mesi gereken vergiler, tekrar ve tekrar gelen vergiler, miktarı artan vergiler, yeni icat edilen vergiler vardı ki hiçbir lord ya da barona veya piskoposa, yani alabildiğine savurgan aristokrasiye ya da her şeyi yutan Kilise'ye uygulanmıyordu. Baronun rahatsız edilmeden uyuması için tüm gün çalışıp didinen özgür insanın gece boyu ayak-ta kalıp kurbağaları susturmak için su birikintilerini dallarla kırbaç-laması gerekiyordu. Eğer özgür insanın kızı... Ama hayır, monarşi yönetimine özgü bu son kepezelik buraya bile yazılamaz. Bir nok-taya varılıp özgür insanın çaresizliği geçtiği işkenceler nedeniyle artar, hayat daha ötesine dayanılmaz hale gelirse ve o kişi yaşamak-tan vazgeçip ölümün merhametine iltica ederse, Kilise de sevecen yasaları uyarınca onu gece karanlığında bir yol ağzına sırtında bir kazıkla gömüp ebedi ateşe mahkum eder, özgürce bağlı olduğu de-rebeyi ya da piskopos tüm mallarına el koyar ve geride bıraktığı dul kadınla yetimlerini kapının önüne koyardı.

İşte bu özgür insanlardan bir grup oraya, efendileri olan pisko-posa ait yolu üç gün boyunca –bedelsiz– onarmak üzere toplan-

mıştı sabahın o saatinde; her hane reisi ve her haneden bir erkek çocuk üç gün boyunca bedavaya ter dökecekti. Böyle bir zalimliği hızla gelen tek kan dalgasıyla silip atan, unutulmaz ve mübarek İhtilal öncesindeki Fransa'nın ve Fransızların hallerini okumak gibiydi o insanlarla konuşmak. Neydi o ihtilal? Eskilerden gelen bir borcun, onlarca asır süren, emsaline cehennemde bile rastlanamayacak ağır ve yavaş işkencelerle insanlardan alınmış her fıçı kana karşılık yarım damla hesabıyla denkleştirilerek kapatılması. Hatırlarsak, iki 'Terörün Egemenliği' dönemi yaşanmıştı. Bunlardan biri öfkenin sıcağı sıcağına getirdiği ölümleri, diğeri acımasızca ve soğukkanlılıkla girişilenleri kapsıyordu; biri on bin kişiye ölüm getirmişti, diğeri yüzlerce milyon insana; biri sadece aylar sürmüştü, diğeri bin yıl; ancak bizim ürpermemize yol açan, küçük ve tabiri caizse anlık Terör'ün dehşeti idi. Baltayla gelen hızlı ölümün dehşeti ömür boyu süren açlık, soğuk, aşağılama, zulüm, umutsuzluk ve kalp kırıklığıyla gelen ölümünkiyle kıyaslanabilir mi? Yıldırım çarpmasıyla ölmek, bir kazığa bağlanmış halde yavaş yavaş yakılarak ölmenin yanında nedir? Düşündükçe ürpermemiz ve yasını tutmamız bize özen ve sebatla öğretilen o kısa Terör dönemi, bir şehir mezarlığını dolduracak kadar tabut yaratmış olabilir ama daha eskilere dayanan gerçek Terör'ün, hak ettiği zalimliğe isnat etmenin bize hiç öğretilmediği, anlatılamaz derecede korkunç asıl terörün yarattığı tabutları gömmeye tüm Fransa toprakları yetmez.

Benimle kahvaltısını paylaşan ve konuşan o sözde özgür insanlar da derebeylerine, krallarına, aristokratlarına, Kilise'ye karşı, her duruma katlanmalarına yetecek samimi bir saygıyla doluydu. Bunda acınacak gülünçlükte bir yan vardı. Onlara şöyle bir ulus tasavvur edip edemeyeceklerini sordum: Her bireyin özgür tercih hakkı olacak, kişi bu hakkı bir aileyi veya onun soyundan gelenleri –ister yetenekli olsunlar, ister ebleh– sonsuza kadar egemen kılmak üzere kullanacak ve bunun yanı sıra sersemletici derecede yüksek rütbelere erdireceği, sonraki nesillere devredilebilir şana ve imtiyazlara kavuşturacağı yüz sülaleyi de diğerlerinin ve kendisinin önüne geçecek şekilde seçecekti.

Fazla şey ifade etmedi bu onlara; bilmediklerini söylediler; öyle bir durumu düşünmemişlerdi ve her insanın yönetimde söz hakkı olacağı bir ulus kavramı akıllarına hiç gelmemişti. Öyle bir şeyi bizzat gördüğümü ve kimileri tarafından karşı konulamaz şekilde dayatılacak bir Kilise ortaya çıkana kadar varlığını sürdüreceğini söyledim. Yine fazla etkilenmediler. İlk anda elbette. Ama sonra adamlardan biri başını kaldırıp bunu tekrar ama idrakine tam varabileceği kadar yavaş ifade etmemi istedi benden. Dediyini yaptım, düşünceyi yavaş yavaş kavradı; yumruğunu yere vurarak kendini öyle bir çamura gömecek şekilde tercih yapacak insanların yaşadığı bir ülke olduğuna inanmadığını söyledi; milletten iradesini o şekilde çalmak suç sayılmalıydı, hatta suçların en büyüğüydü.

Kendi kendime, *“İşte bu adam gibi adam,”* dedim. *“Arkamda bu türden yeterli insan olsa, bu toprakların refahı için vurucu bir hamle yapar ve yönetim sisteminde topyekün değişim yaratarak ülkenin en sadık yurttaşı olduğumu kanıtlamaya çalışırdım.”*

Anladığınız gibi, benim sadakat anlayışım kişinin ülkesine, kurumlarına, baştaki yöneticilerine duyduğu türden sadakate sığmaz. Gerçek olan, asal olan, ebedi olan ulustur; koruyup kollamamız, özen göstermemiz, sadık kalmamız gereken şey odur; kurumlar talidir, memleketin giyindiği kılıklardan öte değildir ve kıyafetler eskiyebilir, partallaşabilir, rahatlığını kaybedebilir, bedeni kıştan ve hastalıktan ve ölümden koruyamaz hale gelebilir. Paçavralara sadık kalmak, paçavralar için sesini yükseltmek, paçavralara tapmak, paçavralar için ölmek, abesliğe sadakat göstermektir; bu da en saf haliyle hayvanlara özgüdür; monarşiye aittir, monarşi tarafından icat edilmiştir, öyleyse monarşiye terk edilmelidir.

Anayasası şu ifadeyi açıkça dayatan Connecticut eyaletinde doğup büyüdüm ben: Tüm siyasi güç, halkın fitratından gelir ve tüm özgür yönetimler onun otoritesinde temel bulur ve onun yararına kurumsallaşır; ve halk, kendi yönetim şeklini elverişli olacağına karar verdiği şekilde değiştirmeye dönük reddedilemez ve feshedilemez hakka her daim sahiptir.

Bu temel ilkenin ışığı altında bakıldığında, ulusun siyasi kılığının eskidiğini gören ama huzurunu hiç bozmadan yeni bir kıyafet için çağrıda bulunmayan yurttaş sadakatini kaybetmiştir; bir vatan hainidir. O çürümeyi gören tek kişinin kendisi olması bahane oluşturmaz; propaganda yapmak, ortamı dalgalandırmak, bir şeyleri sarsmak buna rağmen görevidir ki diğerlerinin görevi de meselelere farklı bakıyorlarsa o kişiyi oylarıyla susturmaktır.

Ve şimdi, ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiğini söyleme hakkının nüfusun binde altısıyla sınırlı olduğu bir ülkedeydim. Her bin kişiden geri kalan dokuz yüz doksan dördün egemen yönetime dönük memnuniyetsizliğini ifade etmesi ve değiştirilmesini önermesi öylesine sadakatsizce, öylesine onursuzca, öylesine leş kokulu bir ihanet sayılırdı ki diğer altı kişinin tek beden olarak ürpermesine yol açardı. Bir benzetme yapmak gerekirse, dokuz yüz doksan dört ortağın tüm işi yaptığı ve tüm geliri sağladığı, diğer altı kişinin kendilerini ebedi yönetim kurulu üyesi seçerek tüm kâra el koyduğu bir şirketin hissedarıydım. Bana öyle geliyordu ki kazıklanan dokuz yüz doksan dört kişinin yeni bir düzenlemeye ihtiyacı vardı. Benim doğamın alaycı yanına en uyacak davranış, Patron konumumdan istifa ederek bir ayaklanma başlatmak ve bunu devrime dönüştürmek olurdu ama böyle bir durumda, elindeki malzemeyi öncelikle devrim düzeyine yaklaşacak şekilde eğitmeyen bir Jack Cade³ veya Wat Tyler'in⁴ çok büyük ihtimalle yarı yolda terk edileceğini biliyordum. Şahsen birileri ya da bir şeyler tarafından geride bırakılmaya hiç alışkın değildim. Bu nedenle de şekillendirilmesi için biraz zaman gerekecek 'düzenleme' Cade-Tyler tipi olacaktı.

Böylece, çarpık bilgilerle donatılarak sömürülen koyun-insan sürüsüyle birlikte kara ekmeğini geveleyerek karşımda oturan adamı ayaklanmadan falan söz ederek galeyana getirmeye çalışmak

3 Jack Cade, 1450 yılında zayıf ve sevilmeyen İngiltere Kralı VI. Henry'ye karşı girişilen ilk halk ayaklanmasının lideriydi.—*çn*

4 Walter 'Wat' Tyler, İngiltere'deki, 1381 yılındaki Köylü Ayaklanması'nın önderlerinden biriydi ve adam başına koyulan 'kelle vergisine' karşı çıkanlarla birlikte Canterbury'den başkente yürümüştü.—*çn*

yerine bir kenara çektim ve kendisine başka şeylerden söz ettim. Lafımı bitirdiğimde kolunu sivri bir kıymıkla azıcık deşerek kanıyla bir parça ağaç kabuğuna mesaj yazdım:

Bu adamı İnsan Fabrikası'na koy.

Kabuğu ona verip, “Bunu Camelot’a götür ve benim Clarence olarak andığım Amyas le Poulet’e ver. Ne olduğunu anlayacaktır,” dedim.

“Öyleyse o kişi bir papaz,” diye mırıldandı adam, yüzündeki heyecan ifadesi kısmen silinirken.

“Nasıl? Papaz mı? Benim insan fabrikama Kilise’ye ya da Papa’ya veya bir piskoposa menkul, bunlardan birinin kölesi olan kişinin ayak basamayacağını henüz anlatmadım mı sana? Oraya dini inanışın –hangisiyse– özgürce sahip çıkacağın şekilde kendi tasarrufun altında olmadığı sürece giremeyeceğini söylemedim mi?”

“Elbette söylediniz ve bundan mutluluk duydum, lakin orada bir papaz olduğunu işitmek hoşuma gitmedi ve beni soğuk bir şüpheye sevk etti.”

“Ama dediğim gibi, o kişi papaz falan değil...”

Adam hiç tatmin olmamıştı. “Papaz değilse nasıl okuyabilecek bunu?”

“Papaz değil ama hem okuyor ve evet, hem de yazıyor. Ona kendim öğrettim.” Adamın yüzü aydınlanmıştı. “Ve o Fabrika’ya girdiğinde sana ilk öğretilecek şey de bu olacak.”

“Ben mi? O zanaatı öğrenmek için kalbimdeki kanın hepsini veririm. Sizin köleniz olurum; sizin...”

“Hayır, olmayacaksın; kimsenin kölesi olmayacaksın. Aileni al ve yola çık. Efendin piskopos küçük mülküne el koyacaktır ama önemli değil. Clarence her şeyi halleder.”

"Ateş püskürten ejderhalardan biri olduğumu sanmışlardı."

14

"Lordunu Savun!"

Kahvaltı için gayet yüksek bir fiyat ödedim: 3 peni. O parayla bir düzine adama kahvaltı verilebilirdi. Ama keyfim yerine gelmişti ve zaten her zaman hovardanın tekiydim. O insanlar imkanlarının öylesine kısıtlı olmasına rağmen benden para kabul etmek istememişlerdi, bu nedenle de samimi minnetimi vurgulamak benim için büyük bir zevkti; ayrıca demirden yapılma, ağırlığını benden esirgemeyen, tamamı yarım dolar etmeyen penilerden üçünün başlığımın içinde durmaktan daha yararlı olacakları bir yere gitmeleri hoşuma gitmişti. O günlerde biraz rahat para harcadığım doğrudur ama bunun bir sebebi, Britanya'da o kadar zamandır bulunmama rağmen kimi oranlamalara yeni yeni alışıyor olmamdı ve Kral Arthur'un ülkesindeki bir peninin Connecticut'taki birkaç dolara eşit olduğunu, yani alım gücü açısından birkaç misli sayılabileceğini kavramam biraz zaman almıştı. Eğer Camelot'tan birkaç gün daha geç ayrılıysaydım, o insanlara kendi darp-hanemizden çıkma pırıl pırıl yeni paralarla ödeme yapardım ve bu hoşuma giderdi; onların da hoşuna gideceği şüphesizdi. Amerikan para değerlerini oraya uyarlamıştım. Birkaç haftaya kadar 1, 5, 10 sentlikler, yarım dolarlıklar ve azıcık da altın, krallığın ticari damarlarında

usulca ama arkası hiç kesilmeyecek şekilde akmaya başlayacaktı ve ben, bu yeni kanın hayata dirilik katacağını düşünüyordum.

Çiftçiler cömertliğim karşısında bir şeyler verme zorunluluğu hissediyordu, böylece onlardan bir parça çakmak taşı almayı kabul ettim. Adamlar Sandy ile beni ata rahatça yerleştirir yerleştirmez pipomu yaktım; başlığımın demir çubukları arasından ilk duman bulutunu koyuverdiğim anda hepsi ormana doğru bir koşu tutturdu, kendini geriye atan Sandy de attan düştü. Şövalyelerden ve diğer profesyonel yalancılardan sürekli dinledikleri ateş püskürten ejderhalardan biri olduğumu sanmışlardı. Makul bir mesafeden açıklamalar yaparak onları geri gelmeye ikna etmek çok zor oldu. Onlara bunun düşmanlarımdan başka kimseye zarar vermeyen bir büyü olduğunu anlattım ve elimi kalbime koyarak bana karşı düşmanca hisler beslemeyen herkesin önünden zarar görmeden geçebileceğine, geride kalanların düşüp öleceğine dair yemin ettim. Hiç duraksamadan tek sıra halinde resmigeçit düzenlediler. Herhangi bir zayıat olmadı, çünkü kimse bundan geri kalırsa ne olacağını görmek isteyecek kadar meraklı değildi.

Böylece biraz zaman kaybettim, çünkü o koca çocuklar korkuları geçince, huşu yaratan duman gösterim karşısında öylesine mest olmuştu ki beni karşılarında birkaç pipo daha içmeden salıvermedi. Bu gecikme yine de tamamen verimsiz olmadı; Sandy o arada gördüğü yeni şeye ve öyle bir mucizenin yakınında olmaya alıştı. Ayrıca şahit oldukları, çenesine ciddi şekilde ket vurdu ki bu da bir kazanım sayılırdı. Ancak bu olay, tüm yararlarının yanı sıra bir şey daha öğrenmemi sağlamıştı: Yoluma çıkacak herhangi bir deve ya da canavarı yaratığa karşı hazırdım artık.

O gece bir münzeviyle konakladık ve düşmanla yüzleşme konusunda beklediğim fırsat, ertesi gün öğlen saatlerinde karşıma çıktı. Kestirme olacağını düşünerek büyük bir koruluğun içinden

geçiyorduk ve ben hiçbir şey işitmez, hiçbir şey görmez halde derin düşüncelere dalmıştım ki Sandy sabahın erken saatlerinde anlatmaya başladığı bir şeyi aniden keserek, “Lordunu savun!” diye bağırdı. “Hayatın vahim tehlikelerinden biri az ötemizde!”

Attan aşağıya kaydı, biraz koştu ve orada dikildi. Başımı kaldırıp baktığımda, yarım düzine kadar silahlı şövalyenin eşlikçileriyle birlikte epey ilerideki bir ağacın gölgesinde durduğunu gördüm. Onlar da bizi görmüştü ve at binmeleri için eyer kolanları sıkılaştırılmaya başlamıştı. Pipom hazırды ve yaşanan zorbaca baskının o ülkenin üzerinden nasıl kaldırılacağını, tüm halkına gasp edilen haklarının nasıl iade edileceğini öylesine derin derin düşünmeye dalmasam yanıyor da olabilirdi. Tütünü hemen ateşledim ve onlar üzerime doğru hareketlenene kadar esaslı bir duman biriktirdim. Kitaplardan bildiğimiz şövalyece alicenaplığı, birinin tek başına meydan okuduğu, diğerlerinin adil bir mücadeleyi izlemek için kenarda durduğu sözde tarzı bir yana bırakarak hep birlikte geliyorlardı üzerime. Tek beden halinde geliyorlardı, karmakarışık ve hızla geliyorlardı, bir top bataryasının salvosu gibi geliyorlardı, başlar öne eğik ve tüylü sorguçlar geriye savrulmuş ve mızraklar öne uzatılmış halde geliyorlardı. Çok etkileyici, çok güzel bir görüntüydü; ağacın tepesinden seyreden biri için elbette. Mızrağımı indirip demir dalganın bana çarpacak kadar yaklaşmasını kalbim hızla çarparak bekledim, sonra miğferimin demir çubukları arasından beyaz bir duman sütunu koyuverdim. O dalganın kırılıp paramparça oluşunu görmeliydiniz! Az öncekinden çok daha güzel bir manzaraydı.

Ancak iki ya da üç yüz metre kadar uzakta durdular ve bu beni biraz kaygılandırdı. Duyduğum tatmin çökerken yerini korku aldı. Sandy ise mutluluktan ışıldıyordu ve o ruh halini tumturaklı bir söyleve dönüştürmek üzereydi ama sihrimin bir yerlerde ve bir şekilde hataya yol açtığını, hemen ata binmesi ve hayatımızı kurtarmak için kaçmamız gerektiğini söyleyerek onu engelledim. Hayır, öyle yapmayacaktı. Sihrimin şövalyelerin elden ayakta ke-

silmesini sağladığını, atlarını süremiyorlarsa bunun sebebinin aciz kalmaları olduğunu, biraz beklersem eyerlerinden döküleceklerini ve dolayısıyla bizim de onların atlarını ve donanımlarını alabileceğimizi söylüyordu. Öylesine samimi bir güvene ihanet edemeyeceğimden, bir hata olduğunu, duman büyümün öldürdüğü zaman bunu ânında yaptığını, düzeneğimde ne olduğunu o anda kestiremediğim bir şeylerin bozulduğunu ve dolayısıyla adamlar tekrar saldırmadan, yani bir dakika içinde falan oradan uzaklaşmanın isabetli olacağını uygun dille anlatmaya çalıştım.

Sandy güldü. “Öyle bir durum yaşanmayacak, Efendim! Sir Lancelot ejderhalara karşı savaşlar verdi ve onlara karşı dayandı ve hepsini yenip yok edene kadar üzerlerine tekrar tekrar saldırdı; Sir Pellinore ve Sir Aglovale ve Sir Carados ve belki başkaları da aynı şekilde davranmış olabilir ama onların haricinde kimse bunu göze alamadı; diyeceğim, gelecekleri varsa görecekləri vardır! Sizce şu dövüşken kuşlar dersini almadı ve dahasını mı istiyor? Hiç sanmam!”

“Eğer dediğin gibiyse neyi bekliyorlar? Neden çekip gitmiyorlar? Kimsenin onları engellediği falan yok. Ben şahsen yaşananları unutmaya, eski defterleri kapatmaya hazırım.”

“Çekip gitmek mi? Bunu düşünmeyin bile! Onlar da zaten öyle bir şeyi hayal dahi etmiyor. Gidip kendilerini teslim almanızı bekliyorlar.”

“Hadi canım! Sahi mi? Öyleyse neden kendileri gelmiyor?”

“İsterlerdi bunu yapmayı ama şu meşhur ejderhaların ne menem şeyler olduğunu hatırlarsanız, durumdan ötürü onları kusurlu bulmazsınız. Gelmeye korkuyorlar.”

“Eh, öyleyse herhalde benim gidip...”

“Ah, sizin üzerlerine varmanıza katlanamazlar! Ben gideceğim yanlarına.”

Öyle yaptı. Sefere falan çıkıldığında yanında bulundurmanın in-

sana fayda sağlayacağı türden biriydi. Şahsen onun yerinde olsam, öyle bir angaryayı gayet netameli bulurdum. Az sonra şövalyelerin uzaklaştığını ve Sandy'nin geri geldiğini gördüm. Rahatlamıştım. İlk konuşma sırasını onun almadığını düşündüm, çünkü aksi takdirde görüşme o kadar kısa sürmezdi. Ama her nasılsa durumu gayet iyi, hatta hayranlık duyulacak şekilde idare etmişti. Patron'un ta kendisi olduğumu söylediğinde akıllarının başlarına geldiğini açıkladı ki bunu anlatmak için kullandığı ifade 'korku ve dehşet onları feci şekilde vurdu' türündendi. Böylece şövalyeler her talebe hazır hale gelmiş, o da kendilerine atlarını ve donanımlarını teslim etmek, emrim altına girmek üzere iki gün içinde Arthur'un kalesinde hazır bulunacaklarına dair yemin ettirmişti.

İşi bizzat yapabileceğimden çok daha iyi kotarmıştı! O bir papatyaydı, bir çayırüzeliydi.

"Üç genç hanım"

15

Sandy'nin Hikayesi

Tekrar yola koyulurken, “Yani bazı şövalyelerin imtiyaz sahibi oldum anlaşılan,” dedim. “Öyle bir demirbaş edineceğim kimin aklına gelirdi ki? Piyangoda hediye olarak dağıtmak falan haricinde onlarla ne yapacağımı kestiremiyorum. Kaç taneydiler, Sandy?”

“Yedi, Sir. Ve maiyetleri de vardı.”

“İyi hasılat yapmışsınız. Kimmiş bunlar? Nerelerde takılıyorlarmış?”

“Takılmak mı?”

“Evet, nerede oturur, nerede yaşarlarmış?”

“Haa, anlayamadım bir an. Anlatırım bir ara.” Az önce kullandığım deyişi enine boyuna tartarak dilinde çevirmeye başladı: “Takılıyor... Takılmak... Takıl! Hmmm, şöyle: Nerede takılıyorlarmış? Sahiden de latif ve alımlı bir lafmış. Aklıma düştükçe tekrarlayayım bunu ki öğreneyim. Nerede takılıyorlarmış? Şimdiden dilime yerleşti sanki! Ve zamanla tekrar tekrar söyledikçe...”

“Şu kovboyları unuttun, Sandy.”

“Kovboylar mı?”

“Evet, şövalyeleri kastettim. Bana onları anlatacağını söyledin ya az önce.”

“Öyle mi dedim?”

“Evet, evet! Bir gayret asıl konuya dön ve ateşi tutuşturacağım diye fazla çıra harcama... Demek istediğim, doğrudan konuya gir ve şövalyeleri en baştan anlat.”

“Tamam, öyle yapayım. Aralarından ikisi yola koyulur koyulmaz büyük bir ormana girmiş ve...”

Yaptığım hatayı ancak anlamıştım: ‘En baştan’ deyince bizimki üç gün falan konuşacak ama asıl konuya bir türlü giremeyecekti. Genellikle uzun bir öndeyişle başlar ve herhangi bir sonuca ulaşmadan bitirirdi. Sözünü keserseniz ya bunun farkına varmamış gibi devam eder ya da başa dönüp cümlesini tekrarlardı, yani meseleye dahil olma çabalarının yarardan çok zararı dokunurdu; ancak ben yine de hayatımı kurtarmak için sık sık lafa karışmak zorundaydım, çünkü o tekdüze akışın tüm gün devam etmesine izin verirsem ölebilirdim.

“Ah, Tanrım!” dedim sıkıntıyla ve Sandy en başından aldı:

“Aralarından ikisi yola koyulur koyulmaz büyük bir ormana girmiş ve...”

“Hangi ikisi?”

“Sir Gawaine ile Sir Uwaine. Ve sonra bir münzeviler manastırına varıp orada misafir edilmişler. Sabahleyin keşişlerin ayin yaptığını işitmiş ve sonra tekrar yola koyularak devasa bir ormana gelene kadar at sürmüşler ve sonra Sir Gawaine, iri atlara binmiş ağır silahlı iki şövalye tarafından korunan ve küçük bir kulenin yanında eğleşen on iki zarif hanım olduğunu görmüş ki bu hanımlar bir ağacın yanına gidip gidip geliyormuş. Ve sonra Sir Gawaine, o ağaca beyaz bir kalkan asılı olduğunu görmüş ve zaten hanımların oraya gidip gidip gelmesinin sebebi de o şeymiş: Tükürüyorlarmış o şeye ve aralarından bazıları da çamur falan atıyormuş ve...”

“Bu ülkede böyle şeyleri kendi gözlerimle de görmesem inanmazdım, Sandy. Ama gördüm ve o insanların kalkanın önünden geçişini ve dediğin şekilde davranışını gözümde canlandırabiliyorum. Buralarda kimi kadınlar aklına hepten ecinni düşmüş gibi davranabiliyor. Evet ve bunlara toplumunuzun en seçkin kesimine mensup kadınlar da dahil. Bin yıllık bir hattın ucundaki en mütevazı Alo-Kız⁵ bile Arthur'un ülkesindeki en üst düzey düşese nezaket, sabır, tevazu, adap dersi verebilir.”

“Hangi kız?”

“Santral memuresi kız. Ama açıklamamı isteme benden; yeni bir hanım türüdür bu ve sizin buralarda henüz bulunmuyor. İnsanlar sık sık bir memureye karşı keskin sözler kullanabilir ama onlar asla aynı şekilde karşılık vermez ve kişi aradan bin üç yüz yıl geçse bile sebepsiz yere haşın bir davranışa başvurduğu için duyduğu üzüntüyü ve utancı üzerinden atamaz. Aslına bakılırsa hiçbir centialmen öyle bir şey yapmaz ancak itiraf etmek gerekirse ben...”

“Tahminimce o hanımın iştigal konusu...”

“Boşver şimdi o hanımı; neyle uğraştığını anlatsam da anlayamazsın.”

“Bu konuda kararlı olduğunuza göre, bırakalım dediğiniz şekilde olsun.”

“Ne? Nasıl? Tamam, tamam! Şövalyelere devam et.”

“İyi. Böylece Sir Gawaine ile Sir Uwayne yaklaşıp hanımları selamlamış ve kalkana neden öyle bir nefret yönelttiklerini sormuş. ‘Efendiler...’ demişler, ‘bu diyarda şu beyaz kalkanın sahibi olan bir şövalye vardır ki maiyetindeki erkeklere iyi davranır ancak tüm kadınlardan nefret eder; biz de ona duyduğumuz nefreti bu şekilde ifade ediyoruz.’ Bunun üzerine, ‘Size ne diyeceğim, ha-

5 20. yüzyılın başlarında, Birleşik Devletler’de telefon santrallerinde çalışan kadınlara (hatta cevap verme tarzından ötürü) yaygın olarak ‘Hello-Girl’ denirdi ve buna dair ilk yazılı gönderme, Mark Twain’in bu kitabında yapılmıştır.—çn

nımlar...' demiş Sir Gawaine ve şöyle devam etmiş: 'İyi bir şövalyeye hanımlardan nefret etmek yaraşmaz, yani anladığım kadarıyla size karşı öyle duygular beslemesinin bir sebebi vardır ve yine anladığım kadarıyla, gönlü başka bir diyarın hanımlarına düştüğü ve onların gönlü de şövalyeye düştüğü için öyledir; lakin kendileri yine de cesaret ve hüner sahibi bir yiğit olup...' "

"Cesaret ve hüner sahibi yiğit! İşte o hanımları hoşnut edecek adam, Sandy. Beyin ve zeka sahibi birini akıllarından bile geçirmez onlar. Tom Sayers, John Heenan, John L. Sullivan!⁶ Ne yazık ki buralarda değilsiniz. Adınızın önüne ilk yirmi dört saatte bir 'Sir' unvanı ekler ve ayaklarınızı Yuvarlak Masa'nın altına uzattırdınız; sonraki yirmi dört saatte de saraydaki evli prensesleri ve düşesleri yeni bir dolaşıma sokardınız. Gerçek şu ki bahsettiğim 'Saray', hafiften cila görmüş bir Komançi topluluğunun barındığı yerdir ve orada tek bir Kızılderili kadın yoktur ki kuşağında en büyük kafa derisi koleksiyonunu bulunduran adam için kendisini-ninkini ânında terk etmesin."

"Sir Gawaine devam etmiş: '...ancak kendileri yine de cesaret ve hüner sahibi bir yiğit olup bu durum kendileriyle karşılaştığımızda açıklık kazanacaktır. Şimdi, bu zatın adı nedir?' Hanımlar bunun üzerine, 'Adı Marhaus'tur ve kendileri Kral'ın İrland'oglu olur,' demiş."

"İrlanda kralının oğlu demek istedin. Öbür türlü bir anlam ifade etmiyor. Dikkat et, şu sel yatağının üzerinden atlayacağız. Tamam. Bu at sirkelere layık doğrusu; zamansız doğmuş."

"Hanımlar, 'Adı Marhaus'tur ve kendileri İrlanda Kralı'nın oğlu olur,' demiş. Sir Uwaine, 'İyi tanırım onu; namı tüm yaşatan şövalyelerinki kadar iyidir,' diye atılmış."

"Yaşayan demen gerekirdi, Sandy; senin kullanışında anlam değişiyor ve 'şövalyelik namını yaşatan tüm'... Her neyse. Önemli değil."

6 19. yüzyılda popüler olmuş eldivensiz boks şampiyonları.—çn

“Nihayetinde Sir Uwayne, bahsi geçen kişiye kefil olarak, ‘Bir seferinde, birçok şövalyenin toplandığı bir yerde kendini gayet iyi ispat etmiştir ki karşısında kimse dayanmamıştır,’ demiş. ‘Bize öyle geliyor ki kalkanından fazla uzak kalmayacak, şu sizin iki şövalye onunla at üstünde boy ölçüşme mecburiyetine düşecek ve ikisi de dualarınıza ihtiyaç duyacaktır. Her şey bir yana, işte bu sebepten ötürü bir şövalyenin kalkanının daha öte lekелendiğini görmek istemem.’ Sir Uwayne ile Sir Gawaine böylece onların yanından ayrılırken, Sir Marhaus’un büyük bir at üstünde dosdoğru kendilerine doğru geldiğini görmüş. Kendileri de Sir Marhaus’u gören on iki genç hanım da telaşla küçük kuleye doğru koşmuş ama aralarından birkaçı yolda düşmüş. Bunun üzerine kulenin şövalyelerinden biri kalkanını kuşanıp onları müdafaaya koşmuş, akabinde Sir Marhaus ile kapışmış ve mızrağını onun üzerinde kırmış ama beriki ona öyle bir girişmiş ki hem adamın boynunu, hem de atının belini kırıvermiş ve...”

“Eh, buraların bir derdi de bu işte: Çok fazla at telef ediyorlar.”

“...bu durum kulenin diğer şövalyesi tarafından görülünce adam hemen silah kuşanıp Marhaus’un üzerine hamle etmiş ve ikisi birbirine öyle girmiş ki kulenin şövalyesi de, atı da, o lahza cansız halde yere serilmiş...”

“Buyur işte! Bir at daha gitti. Sana ne diyeceğim: Bu mutlaka ortadan kaldırılması gereken bir gelenek. Azıcık duyguya sahip bir insanın öyle bir durumu nasıl alkışladığını, nasıl desteklediğini anlamıyorum.”

“Böylece şövalyeler rastgele eşleşmiş ve...”

Uyuyakaldığımı ve bir bölümü kaçırdığımı anladım ama bir şey demedim. Çıkarabildiğim kadarıyla o arada İrlandalı şövalyenin ziyaretçilerle başı derde girmişti ve artık mesele buydu.

“...mızrağı hasmının kalkanında parça parça olan Sir Uwaine, beriki tarafından atıyla beraber yere çalınmış ve sol böğründen bir yara almış...”

“Doğruyu söylemek gerekirse Alisande, bu modası geçkin sözcükler aynı zamanda çok da basit; kelime dağarcığın çok kısıtlı, bunun sonucunda tasvirlerin çeşitlilik açısından sıkıntı arz ediyor; hatta Sahra Çölü seviyesinde geziniyor ve yeterli derecede cezbedici teferruat içermiyor ki bu da anlatımın genelini yeknesak bir havaya büründürüyor. Demek istediğim, tüm dövüşler birbirinin aynı: İki insan tesadüfen karşılaşiyor... Ki bu arada ‘tesadüf’ün iyi bir kelime olduğunu belirtmem gerek ama ‘tefsir’ kelimesi de öyledir, ‘katliam’ da, ‘irtikap’ da, ‘intifa’ veya başka yüzlercesi de. Ama Tanrı aşkına! İnsan kelime kullanımında bazı şeyleri gözetmeli. Neyse... İki kişi tesadüfen karşılaşiyor, biri mızrağı patlatıyor ve diğerinin kalkanını parçalıyor, beriki atıyla birlikte düşüp boynunu kırıyor; bunun hemen sonrasında kenarda bekleyen kişi ortaya çıkarak galip gelenle yine tesadüfen karşılaşiyor, mızrak patlıyor, kalkan parçalanıyor, adamla at devriliyor, boyun kırılıyor ve bu durum eldeki malzeme tükenene kadar aynı şekilde sürüp gidiyor. Sonuçta duruma baktığında, ne bir dövüşü diğerinden ayırt edebiliyorsun ne de kimlerin galip, kimlerin mağlup olduğunu hatırlayabiliyorsun ve tamamı bir tablo olarak ele alındığında, canlılık, hissim ve kükreme dolu bir savaşı renkten ve sestен yoksun bir halde, âdeta hayaletlerin siste didişmesini resmeder halde buluyorsun karşında. Öte yandan, o kadar zayıf bir kelime dağarcığı seyirliklerin en muhteşeminden, mesela Roma’nın Neron zamanında yanışından dahi nasıl bir hikaye çıkarabilir ki? Senin tasvirinle en görkemli sahneyi aklında canlandıran kişi sadece, ‘Kasaba yandı tutuştu, üstelik sigortası da yokmuş,’ veya ‘Oğlanın teki pencerenin camını patlattı, itfaiyeci de merdivenden düşüp boynunu kırdı,’ falan der. Bir şeye benzedi mi yani şimdi bu!”

Bence iyi bir nutuk olmuştu ama Sandy'yi hiç rahatsız etmedi, istifini bozmasına sebep olmadı, ben lafımı bitirir bitirmez tam istitle devam etmesini engellemedi:

“Sonra Sir Marhaus mızrağını tekrar doğrultarak atını çevirmiş ve Gawaine’e doğru sürmüş. Sir Gawaine bunu görünce kalkanını kuşanmış ve iki şövalye atlarının olanca gücüyle birbirine girmiş ve ikisi de kalkanına dehşetli mızrak darbeleri almış ama Sir Gawaine’inki kırılmış...”

“Öyle olacağını biliyordum.”

“...ama Sir Marhaus’unki dayanmış ve Sir Gawaine ile atı yerle yeksan olmuş.”

“Atın beli kırılmış, değil mi?”

“...lakin Sir Gawaine yavaşça ayaklarının üstünde doğrularak kılıcını çekmiş, yürüyerek Sir Marhaus’a doğru hamle yapmış ve böylece iki şövalye tekrar, ancak bu kez kılıçlarla kapışmış; birbirlerinin kalkanlarını parçalamışlar, miğferlerini ve zırh yeleklerini örselemişler, vücutlarını yaralamışlar. Saat artık dokuz olduğunda, üç saat boyunca dövüşen Sir Gawaine’in gücü iyice pekişerek öncekinin üç misline çıkmış. Bunu hisseden Sir Marhaus hayrete kapılmış ve böylece birbirlerini az daha yaralamışlar ve vakit öğle olduğunda...”

Tekdüze bir ton ve düşük tempoyla anlatılan hikaye beni çocukluk günlerimin seslerine ve sahnelerine götürmüştü. “Mmmm!” diye mırıldandım. “On dakika mola ve kon-dük-tör trenin kalkmasına on da-ki-ka kala... Çıngırağını salla-yacak... Tüm yolcular yerlerine... Lütfen yerlerinizi alın-ızzz... Sand-viççç... Patlamış-sss mısır-ıtt...”

“...ve öğle üzeri saatleri gelmiş ve akşam duası zamanı gitgide yaklaşmış. Sir Gawaine’in takati daha fazla dayanamayacak kadar kesilirken ve Sir Marhaus o arada büyürken ve büyürken...”

“Zırhının içine sığamaz hale gelirken... Ama öyle ufak bir ayırıntıyı neden dert etsinler ki?”

“...Sir Marhaus, ‘Sir Şövalye,’ demiş. ‘Anladım ki iyi bir şövalye ve karşılaştığım en harika adamsınız; anlaşmazlıklarımız büyük değildir ve elimden zarar görmemiz beni üzdü; bunu burada nihayete erdirelim.’ Sir Gawaine, ‘Ah, Aziz Şövalye, benim etmem gereken lafı siz ettiniz,’ diye cevap vermiş. Ve böylece miğferlerini çıkarıp öpüşmüşler, o lahzadan öte birbirlerini kardeş gibi seveceklerine dair ant içmişler...”

İşte tam o noktada, bu kadar harikulade bir güce sahip insanların, –zalimce denebilecek bir demir yükü altında ve terden sıırıslıklam olmuş bir halde birbirini altı saat aralıksız tepeleyecek, paralayacak kadar– bunu daha yararlı amaçlar için kullanabilecekleri bir çağda doğmamalarının ne kadar yazık olduğunu düşünürken, ipin ucunu kaçıarak yine uyumaya başlamışım. İçim geçmeden önce kendi kendime şöyle diyordum:

“Örneğin bir marsıvan eşeğini düşün. Bahsi geçen şu adamlarinki gibi bir güce sahiptir ve bunu yararlı bir amaç için harcar, sırf marsıvan eşeği olduğu için bu dünyada kıymet bulur; öte yandan bir asilzade, eşeklik ettiği için kıymet kazanamaz. İkincisi nafîle olmaktan öteye gidemeyecek bir karışım oluşturur ve öyle bir şeye en başından kalkışılmamalıdır. Ancak bir hatayı işlemeye başladın mı ok yaydan çıkmıştır ve işin nereye varacağını asla kestiremezsin...”

Tekrar kendime gelip dinlemeye koyulduğumda, tüm bir bölümü daha kaçırdığımı ve Alisande’nin kahramanlarıyla birlikte epey yol aldığını anladım.

“Böyle at sürmeye devam ederken, ortasından azgınca bir dere

akan ve epey yukarılardaki kaynağının kenarında üç genç hanımın oturduğu, kayalarla dolu derin bir vadiye geldiler. Sir Marhaus, Hristiyanlık uğradığından beri o diyara hiç şövalye gelmediğini, ancak kendisinin oralarda garip maceralar bulduğunu söyledi.”

“Bu doğru tarz değil, Alisande. İrlanda kralının oğlu Sir Marhaus da herkes gibi konuşuyor; ona memleketine özgü bir aksan katman, hiç değilse karakteristik birkaç söz eklemen gerekir; böylece hikayeyi dinleyen kişi adam konuştuğunda daha adı anılmadan onu tanır. Büyük yazarların kullandığı yaygın bir edebi tarzdır bu. Şöyle konuşturman gerek mesela adamı: ‘Hristiyanlıkla takdis edildiğinden beri işbu diyara şövalye kabilinden adam gelmiş değildir, lakin bendeniz biraderinizin buralarda ziyadesiyle acayip maceralar bulmuşluğu vardır.’ Kulağa daha iyi geldiğini sen de fark ettin mi?”

“Şöyle dedi Sir Marhaus: ‘Hristiyanlıkla takdis edildiğinden beri işbu diyara şövalye kabilinden adam gelmiş değildir, lakin bendeniz biraderinizin buralarda ziyadesiyle acayip maceralar bulmuşluğu vardır.’ Hmmm! Kabullenmek gerekirse, Aziz Efendim, söylemesi ilk anda biraz zor kelimeler, ancak galiba hepsi kullandıkça dil üstünde konuşma hızını etkilemeyecek şekilde yuvarlanacak türden. Evet... Şövalyeler genç hanımlara doğru at sürdükten ve selamlar karşılıklı olarak alınıp verildikten sonra, kızlardan yaşça en büyük olan, yani altmış ya da daha fazla kış geçirdiği anlaşılan ve başında altın çelenk bulunan...”

“Ve altmış yaşına rağmen hâlâ genç hanım kabul edilen, öyle mi?”

“...yaşına ve tacın altındaki ağarmış saçlarına rağmen genç kabul edilen...”

“Ağzında yemek yerken kale kapısı gibi takırdayan, fazla güçlü kahkaha attığı zaman dışarıya fırlayan dokuz dolarlık takma dişler olan...”

“İkinci genç hanım otuz kış görmüştü ve başında altın halka-

cıklardan yapılma bir takı vardı. Üçüncü hanımsa on beş yaşında olup...”

Düşünce dalgaları birbiri üstünde yuvarlanarak ruhuma çöktü ve diğer ses kulaklarımdan yavaşça silindi.

On beş! Ah, benim kaybedilmiş aşkı! Bu tam da o tatlı, seven, bana dünyalar ifade eden ve bir daha asla göremeyeceğim kızın yaşıydı! Onu düşünmek beni engin bir anılar denizinin üzerinden taşıyarak belli belirsiz bir loşluğa bürünmüş, çok asırlar sonra yaşanacak mutlu bir zamana, yumuşacık yaz sabahları uyanıp, “Alo, santral...” dediğim ve büyülenmiş kulaklarıma göksel bir varlığın müziği gibi gelen sesin, “Selam, Hank!” cevabını verdiği günlere götürüvermişti. Haftalığı üç dolara çalışıyordu ama buna değerci.

Alisande’nin bizim tutsak şövalyelerin kimliğini açıklayacağı umulan hikayesini artık takip edemiyordum; kız öyle bir açıklamaya varma niyeti besliyorsa elbette. İlginç kaybolmuş, düşüncelerim çok uzaklara gitmiş ve içime hüznün basmıştı. Arada sırada oraya buraya takılarak sürüklenen hikayeye aralıklarla yaptığım dönüşlerden belli belirsiz anladığım kadarıyla, üç şövalyenin her biri genç hanımların birini atının terkesine almış, macera aramak ve bir yıl bir gün sonra buluşup karşılıklı palavra sıkmak üzere ayrılarak farklı yönlerde gitmişti. Seferleri bir yıl bir gün sürecekti ama yanlarında tek parça eşya bile yoktu. Eh, ülke geneline hakim sadeliğin bir örneği daha!

Güneş alçalıyordu. Alisande bizim kovboyların kim olduğunu anlatmaya başladığında saat üçtü, yani onun standartlarına göre epey iyi ilerleme kaydetmişti. Bir ara nasılsa asıl konuya da varacaktı ama aceleyle getirilecek insan değildi.

Yükseklere kurulmuş, insanda saygı uyandıran, sağlam görünen, gri kuleleri ve burçları sarmaşıklarla çok hoş şekilde perdenlenmiş, heybetli kütlesi ufka gömülen güneşin parıltılarıyla yıka-

nan devasa bir kaleye yaklaşıyorduk. Yol boyunca gördüğümüz kalelerin en büyüğüydü ve aradığımız yeri bulduğumuzu düşünmüştüm, ama Sandy öyle olmadığını söyledi. Sahibinin kim olduğunu bilmiyordu; Camelot'a gelirken bunu soruşturmadan geçmişti oradan.

Mrs le Fay

"Bayan le Fay"

16

Morgan Le Fay

Gezgin şövalyelerin anlattıklarına inanılacak olursa, hiçbir kale misafirperverlik umma bakımından cazip değildi. Öte yandan aynı gezgin şövalyeler, modern doğruculuk kıstaslarıyla bakıldığında sözüne inanılacak insanlar değildi; gerçeğe ancak onların zamanının standartlarını göz önüne alarak oranlamalar yaptığınızda ulaşabiliyordunuz. Hesaplama gayet basitti: Söylenenlerin yüzde doksan yedisini çıkarıyordunuz, geri kalan gerçektir. Bunu uygulayarak duruma baktığımda, kapıyı çalmadan –daha doğru deyişle burçlardaki muhafızları selamlamadan– önce karşımdaki kaleyle ilgili bir şeyler öğrenmenin doğru olacağına karar verdim. Bu sebeple de kaleye uzanan yolun son dönemecinden düzlüğe bir atlının çıktığını görünce sevindim.

Birbirimize biraz yaklaştığımızda, adamın sorguçlu miğfer taktığını, kıyafetinin geri kalanının da demirden olduğunu gördüm ama bunda alışıldandan farklı bir ekleme, teşrifatçılarinkini andıran ancak kare şekilli ve sert malzemeden yapılmış bir üstlük de olduğu dikkatimi çekti. Biraz daha yaklaştığımızda unutkanlığıma gülümsemekten kendimi alamadım ve adamın göğsünde yazanları okudum:

Persimmon Sabunları –Her Gözde Hanım Bunu Kullanır.

Bu benim küçük ama ulusun medenileşmesi ve canlanması için kullanmayı düşündüğüm birçok fikirden biriydi. Projenin öncelikli amaçlarından biri, seyyar şövalyeliğin itibarına sinsice bir darbe indirmektir ve kimse yaptığım hamleden şüphelenmemiştir. Bu insanlardan –bulabildiğim en namlı ve cesur şövalyelerden– birkaçını kimi ürünlerle ilgili reklam tabelaları arasında sandviç olmuş halde yollara salıvermiş ve sayıları arttığı zaman yeterince gülünç görünmeye başlayacaklarını tasarlamıştım; o demir kaplı katırların modası zaman ilerledikçe geçecekti ve tabela taşımaları da göze alabildiğine saçma gelecekti.

İkinci amaçsa, bu misyonerlerin hiç şüphe uyandırmadan aristok-rasi arasında gelişme aşamasında bir temizlik anlayışı doğurmasını, bu yaklaşımın toplumun diğer tabakalarına yayılmasını sağlamaktır. Ancak bunun gerçekleşmesi için gerekli koşullardan biri rahiplerin çenelerini zaptetmektir, çünkü proje Kilise'nin temelini kemirecekti. Yani o yönde bir adım oluşturmaktı. Ardından eğitim, sonra da özgürlük gelecek ve Kilise ufulanmaya başlayacaktı. Öylesine kurumsallaşmış bir kilisenin kurumsallaşmış suç yuvası, kurumsallaşmış hayvan ağılı olduğu yönündeki inancım nedeniyle bu girişimde herhangi bir vicdani çekingenlik tanıımıyordum ve Kilise'ye zarar verecek her yolu ve silahı kullanmakta kararlıyım. Benim geçmiş zamanlarımda –yani zamanın rahminde henüz can bulmamış gelecek asırlarda– özgür bir ülkede doğduğuna inanan yaşlı İngilizler vardı: Kurumlar Yasası'nın ve Yoklama Yasası'nın⁷ hâlâ yürürlükte olduğu, insanların özgürlüklerine ve itibarsızlaştırılan inançlarına karşı çekilmiş duvarların hâlâ payandalarla desteklendiği bir ülke.

Misyonerlerime tabela önlüklerindeki ısıtılı reklamları ayrıntılı şekilde açıklamak da öğretiliyordu. (Cafcaflı sunum iyi fikirdi doğrusu; benimsenen barbarca şatafat uğruna, bizzat Kral bile o reklam tabelalarından takabilirdi gövdesine.) Şövalyeler birlikte ol-

7 1661-1665 yılları arasında parlamento tarafından kabul edilen dört yasanın birincisine Kurumlar Yasası (*Corporation Act*) adı verilir ve bu düzenleme Anglikan Kilisesi'nin inançlarını benimsemeyenlerin parlamento ve meclislerine girmesini yasaklamıştır. Aynı parlamento, 1673'te de Kilise'nin ilkelerini benimsemeyenlerin kamu görevlerine girmesini yasaklayan Yoklama Yasası'nı (*Test Act*) kabul etti.—çn

dukları lordlara ve leydilere tabelada yazanları ezberden okuyacak, sonra sabunun ne olduğunu anlatacak, diğerleri denemekten korkarsa bunu önce bir köpeğe uygulayacaktı. Misyonerin bir diğer hamlesi de aileyi toplayıp sabunu üzerlerinde bizzat uygulamaktı; durum ne kadar umutsuz olursa olsun denemekten yılmayacak, aristokrasiyi o şeyin zararsız olduğuna inandırma çabalarını sürdürecekti; geride hâlâ şüphe kalırsa münzevi bir keşiş yakalayıp getirecekti. Bu kolaydı, çünkü ormanlar aziz olduğunu öne süren ve öyle olduğuna inanılan insanla kaynıyordu; bu insanlar kelimelerle anlatılamayacak kadar kutsaldı, mucizeler yaratıyordu ve herkesin karşılarında korkuyla karışık bir huşuya kapılmasına neden oluyordu. Bir keşiş yıkanmaya dayanabilirse ve dükü ikna etmeye bu da yetmezse, bizim misyoner ancak o zaman şartları zorlamaktan vazgeçecek ve münzevi de yıkanacağıyla kalacaktı.

Misyonerlerim ne zaman gezgin bir şövalyeye rastlasa ve tepelese, adama gidip bir reklam tabelası alacağına, hayatının geri kalan döneminde sabunu ve uygarlığı yayacağına dair yemin ettirecekti. Böylece saha çalışması yapanların sayısı artmış ve reform düzenli şekilde yayılmaya başlamıştı. Sabun fabrikam şimdiden zorlanıyordu. Başlangıçta sadece iki işçim vardı ama Camelot'tan ayrılırken bu sayı on beşe çıkmıştı ve imalathane gece gündüz çalışıyordu. Öte yandan bunun atmosfere etkileri o kadar belirgindi ki Kral bir ara baygınlık gibi bir şey geçirmiş, sonrasında duruma daha fazla dayanabileceğini sanmadığını söyleyerek dolanmaya başlamıştı; dama çıkıp küfürler ederek bir aşağı bir yukarı dolaşan Sir Launcelot'un hali de farklı değildi ve şartların damda başka herhangi bir yerden daha kötü olduğunu söylediğimde bolca havaya ihtiyaç duyduğu cevabını vermiş, bir sarayın sabun fabrikası kurmak için uygun yer olmadığını, öyle bir şeyi onun evinde yapmaya kalkışacak kişiyi bizzat boğazlayacağını eklemeyi ihmal etmemişti. Bir de hanımlar vardı elbette ama onları kimse fazla umursamıyordu; fabrika çalışıyor ve rüzgar onlardan yana esiyorsa çocukların yakında olmasına aldırmandan ağız dolusu küfrediyorlardı.

O gün karşılaştığım misyoner şövalyenin adı La Cote Male Taile idi ve bana ilerideki kalenin Kral Arthur'un kız kardeşi, aynı zamanda Kral Uriens'in karısı olan Morgan le Fay'e ait olduğunu anlattı ki söz konusu monarşinin büyüklüğü bizim Columbia yöresi kadardı, yani ortasında dikilip yan krallığa taş falan atabilir-diniz. Britanya'da 'Krallar' ve 'Krallıklar' Joshua'nın zamanında, insanların belgesiz uzatamadığı için bacaklarını altına toplayarak uyuduğu Filistin'deki kadar boldu.

La Cote, çıktığı seferin en kötü yenilgisine uğradığı için bunalmıydı. İş i kotaramamıştı; her türlü ticari numarayı denemiş, hatta bir keşiş dahi yıkamıştı ama adam ölmüştü. Bu gerçekten ciddi başarısızlıktı, çünkü herif şehitlik mertebesine ulaşacak, kendine Roma takvimindeki azizler arasında yer bulacaktı. Zavallı Sir La Cote Male Taile'ı asıl üzen de buydu işte. Adama acıdım ve biraz teselli etmek için onunla birlikte mola verdim.

"Matem tutmayı bırak, Aziz Şövalye," dedim. "Bu bir yenilgi değil. Bizim beynimiz var ve beyni olan kişiler için yenilgi diye bir şey yoktur; bizim için sadece zafer söz konusudur. Görünüşte felaket olan bu durumu sabunumuzun reklamına nasıl dönüştürecekimize bakalım. Ve bu en büyük, şimdiye kadar düşünülmüş en kapsamlı, Washington Tepesi yenilgisini Matterhorn Zaferi'ne dönüştürecek kadar muazzam bir reklam olsun. Tabelana 'Seçilmiş Azizlerin Müdavimi Olduğu Sabun!' yazacağız. Nasıl geliyor kulağa?"

"Hakikaten harika bir fikir!"

"Eh, yerinde kullanılmış tek cümlelik reklamın tıkanıklıkları açmakta birebir olduğu gerçeğini kabullenmek gerek."

Böylece bizim zavallı gezgin satıcının kederi silinip gitti. Cesur bir arkadaşı ve zamanında epey silah mahareti göstermişti. Namının önemli kısmı benimki türünden bir macera seferine dayanıyordu ve bu sefere çene konusunda Sandy ile boy ölçüşebilecek ama o konudaki yeteneklerini benimkinin aksine sövüp saymakta kullanan Maledisant adında bir genç hanımla çıkmıştı. Hikayesini iyi bildiğimden, bana veda ederken yüzüne yerleşen acımayı nasıl

yorumlamam gerektiğini de anlamıştım. Bazı yönlerden sıkıntılı bir dönem geçirdiğimin farkındaydı.

Tekrar kaleye doğru yola koyulduğumuzda, Sandy ile onun hi-kayesini tartıştık ve bana La Cote'un kötü talihinin daha yola çıkarken başladığını söyledi; Kral'ın soytarısı ilk gün onu yenmişti ve öyle durumlarda refakatçi hanımın şövalyeyi galip gelen lehine terk etmesi adettendi ama Maledisant tersini yapmakla kalmamış, sonrasında aldığı tüm yenilgilerde sebatla onun yanında kalmıştı. Kazanan tarafın ganimeti reddetmesi halinde ne olduğunu sordum ona. Öyle bir şey olamayacağı cevabını verdi; reddetmek söz konusu değildi; bu düzgün bir davranış olmazdı. Bunu aklımın bir kenarına yazdım. Gün gelir de Sandy'nin müziği aşırı bir yük halini alırsa, karşılaştığım ilk şövalyenin beni yenmesine izin verecektim ki bir ihtimal beni terk etsin.

O arada kaleye vardık, nöbetçilerin yaptığı bir sorgulamadan sonra içeriye kabul edildik. O ziyarete dair anlatacağım hoş hatıralar yok. Ancak bu, Bayan le Fay'i hakkında anlatılanlardan tanıdığım ve herhangi hoş bir durumla karşılaşmayı ummadığım için hayal kırıklığı sayılmazdı. Herkes önemli bir büyücü olduğunu düşündüğünden krallıkta ondan korkuyla karışık bir hayranlıkla söz edilirdi. Tüm işleri hınzırca, güdülerini şeytancaydı. Göz kapaklarına kadar buz gibi bir melanetle doluydu. Geçmiş işlediği suçlarla kapkaraydı ki bunlar arasında en yaygını cinayetti. Onu çok merak ediyordum; bizzat Şeytan'ın kendisiyle tanışmayı arzulayacağım kadar istiyordum onunla karşılaşmayı. Güzel olması beni şaşırttı; kara düşünceleri çehresini itici kılmaya, ilerleyen yaşı ipeksi tenini kırıksıklara boğmaya ya da buğulu tazeliğini bozmaya yetmiyordu. Uriens'in torunuyla karıştırılabilir, oğlunun gözüne kendi kız kardeşi gibi gelebilirdi.

Kalenin kapılarından geçer geçmez onun huzuruna çağrılmıştık. Dingin bakışlı, nazik çehreli bir ihtiyar olan Kral Uriens de oradaydı; ayrıca hazır bulunanların arasında oğulları Sir Uwayne ile Blanchemains de vardı ki onun otuz şövalyeyle yaptığı savaşı vaktiyle dinlemek zorunda kalmış, ayrıca Sir Gawaine ve Sir Mar-

haus ile yaptığı yolculuğu Sandy'nin ağzından daha o gün dinlerken yaşanmanın sınırlarında gezinmiştim.

Anlaşıldığı kadarıyla her şey, hanenin asıl yöneticisi olduğu anlaşılan Morgan'ın baskın karakteri etrafında dönüyordu. Bizi oturttu, sonra gayet edepli ve canayakın şekilde bana sorular sormaya başladı. Ah, aman! Sanki bir kuş veya flüt ötüyordu. O kadının yanlış tanıtıldığına, hakkında yalanlar söylendiğine hemen ikna olmuşum. Şakıdıkça şakıdı ve sonra gökkuşağı gibi giyinmiş, hareketleri âdeta dalga gibi akan genç ve yakışıklı bir devşirme geldi, elindeki altın tepsiyi diz çökerek takdim etti ama zarafeti abartınca dengesini kaybederek hanımının bacağına hafifçe çarptı. Kadın hançerini çekerek herhangi birinin bir sıçanı bile şişleyemeyeceği rahatlıkla ona batırıverdi!

Zavallı çocuk yere yığıldı, ipeklerle kaplı kollarıyla bacaklarını büyük bir acıyla büküp son nefesini verdi. Yaşlı kraldan farkında olmadan bir merhamet inlemesi çıkmıştı. Karısından buna karşılık aldığı bakış hemen susmasına ve başka tek kelime etmemesine neden oldu. Annesi bir işaret yapınca Sir Uwayne yan odaya geçip birkaç hizmetkar çağırdı ve madam da o arada olanca tatlılığıyla sözüne devam etti.

İyi bir ev hanımıydı anlaşılan, çünkü konuşurken göz ucuyla hizmetkarları izliyor, cesedin taşınıp salondan çıkartılmasında bir sakarlık olup olmadığını kontrol ediyordu; aynı hizmetkarlar temiz havlularla geri gelince onların başka bir türle değiştirilmesini istedi ve döşemenin silinmesi tamamlanınca durgun bir gözün asla göremeyeceği minik kırmızı noktanın da temizlenmesini emretti. La Cote Male Taile'in ev sahibesiyle karşılaşma fırsatı bulamadığı net şekilde anlaşılmıştı. Durum belirten emareler, herhangi bir dilin yapabileceğinden çok daha yüksek sesle ve açık şekilde beyanda bulunabiliyor.

Morgan le Fay, önceki kadar ahenkli bir sesle konuşmaya devam ediyordu. Harika bir kadındı. Ve o nasıl bir bakıştı öyle! Gözleri azar yansıtır şekilde hizmetkarlardan birinin üzerine dikildiğinde o kişi,

ürkek birinin, bulutların arasında şimşek çaktığında korkarak olduğu yerde büzüşmesi misali tepki veriyordu buna. Şimşekten korkma huyu bende de olduğundan o hali tanırım. Zavallı ihtiyar Brer Uriens de bu durumdaydı; daima vehmin ve kaygının yıpranmış kıyılarında geziyor, karısı dönüp ona bakmasa bile ürkek duruyordu.

Konuşmanın ortalarında bir yerde, karşımdaki kadının kardeşinden ne kadar nefret ettiğini unutarak Kral Arthur için övgü dolu bir laf ediverdim. Bu küçük övgü bile yetip artmıştı. Kraliçe bir fırtına gibi hızla bulut topladı, muhafızlarını çağırdı ve “Bu sefil uşakları sürükleyip zindana götürün,” dedi.

Gözlerime buz gibi bir perde indi, çünkü bahsedilen zindanın ciddi bir ünü vardı. Aklıma söyleyecek ya da yapacak bir şey gelmiyordu. Ama Sandy aynı halde değildi. Askerin teki elini bana uzattığı anda en sakın özgüvenle konuştum:

“Tanrı’nın çarmıhtaki yaraları adına! Mahvına mı susadın sen, deli? El uzattığın kişi Patron’un ta kendisidir.”

Ne kadar kutlu bir fikirdi bu böyle ve ne kadar basit! Ve benim aklıma gelmemişti. Doğuştan mütevazı olmalıyım; yani her bakımdan öyle değilim belki ama bazı konularda yerli yersiz alçakgönüllü davranıyorum.

Bunun madam üzerindeki etkisi çarpıcıydı. Yüzünün düzelmesine, gülümsemesinin ve zarafetinin, tatlı dilinin tüm inandırıcılığıyla geri gelmesine neden oldu; ancak bunlar bile betini benzini attıracak bir korkuya kapıldığını tam gizleyemiyordu.

“Ah, Merlin’in hakkından gelmiş biri olarak şu basit uşağı kaale almayınız!” dedi. “Sihrim sayesinde gelişinizi önceden görmüş-tüm ve içeriye girdiğinizde kim olduğunuzu biliyordum. Bu küçük oyunu sizi şaşırtıp sanatınızdan bir örneği, şu muhafızları –benim yeteneklerimin ermediği ama görmeyi çocukça bir merakla arzula-dığım– tabiatüstü alevlere boğarak, hepsini oracıkta küle çevirerek gösterebileceğiniz umuduyla sergiledim.”

Muhafızlar bu merakı aynı heyecanla beslemiyordu ve hepsi izin verilir verilmez ortadan kayboldu.

“Gözümün önünden asla gitmeyecek bir tabloyla karşılaştım.”

17

Bir Kraliyet Yemeği

Benim sakın ve ierlememiş halde oturduğumu gören madam, ne sürdüğü baha­neye inandığımı düşünmüş olmalıydı ki korkusu geçti ve az sonra bir gösteri yapmam ve birilerini öldürmem için sırtına sırtı hale geldi. Durum giderek utanç verici bir hal alıyordu ama bu çabalara akşam duası için ağrılmamızla kesintiye uğradı.

Aristokrasi için şu kadarını söyleyeceğim: Bu insanlar ne kadar zorba, öldürmeye meyilli, haris ve ahlaken kmşse, dine o kadar derinden ve şevkle bağlıydı. Kilise'nin buyurduğu düzenli ve vefalı ibadetten onları hiçbir şey alıkoyamazdı. Düşmanını sıkıntılı durumda yakalamış bir asilzadenin adamın boğazını kesmeden önce durup dua ettiğini defalarca gördüm; bir asilzadenin düşmanını pusuya düşürüp hallettikten sonra ölüsünü yağmalamadan önce en yakındaki yol kenarı ibadethaneye gidip tevazuuyla şkrettiğini defalarca gördüm. On asır sonrasının yontulmamış azizi Benvenuto Cellini'nin hayatında bile daha incelikli, daha mülayim bir davranış bulamazdınız. Britanya'nın tüm asilleriyle aileleri kendi özel şapellerinde sabah ve akşam ayinleri yapar, en kötüleri bile bununla yetinmeyip günde beş veya altı kez ailecek dua ederdi.

Bunun itibarı tamamıyla Kilise'ye aitti; Katolik Kilisesi dostu olmasam da bunu kabul etmek zorundayım. Zaman zaman ben bile kendimi, "Kilise olmasa bu memleketin hali nice olurdu?" derken buluyordum.

O akşam da duadan sonra yüzlerce yağ kandiliyle aydınlatılmış büyük şölen salonunda yemeğe oturduk; her şey ev sahiplerinin kraliyet düzeyine uygun şekilde kaliteli, savurganca bol ve görgüsüzce şatafatlıydı. Salonun baş kısmındaki kürsüye Kral, Kraliçe ve oğulları Prens Uwayne'in masası kurulmuştu. Bunun biraz aşağısından salona doğru genel masa uzanıyordu ki orada da konuk asillerle, onların yetişkin aile bireyleri ve sarayda ikamet edenler, yani toplamda altmış bir kişi rütbe sırasına göre kadın erkek karışık halde oturuyordu; bir alttaki kademeyse sarayın nispeten küçük rütbeli memurlarıyla onların ilk sıradaki yardımcılarına aitti ki bunlar toplam yüz on sekiz kişiydi, arkalarında da özel üniformalı uşaklar dikiliyor veya hizmet ediyordu.

Hoş bir gösteriydi. Galerilerden birindeki orkestra, zilleri ve boruları, arpleri ve diğer edevatlarıyla daha sonraki asırlarda *In the Sweet Bye and Bye* adıyla tanınacak azap çığlığının kaba icrasını andıran bir parçayı çalarak geceyi başlattı. Parça galiba henüz yeniydi ve üstünde biraz daha çalışılması gerekiyordu. Zaten kraliçe de bir sebepten ötürü yemekten sonra besteciyi astırmaya niyetlenecekti.

Bu müzikten sonra kraliyet masasının arkasında duran papaz, göstermelik bir Latinceyle epey uzun bir şükran duası okudu. Sonra bir garsonlar tümeni görev yerlerinden koparak koşuşturmaya, bir şeyler kapıp taşımaya girişti ve sıkı bir beslenme faslı başladı; çıt çıkmıyordu ve tüm dikkat bu işe yöneltilmişti. Çeneler müthiş bir uyumla açılıp kapanıyordu, çıkan sesse bir yeraltı mekanizmasının boğuk hırıltısını andırıyordu. Bu tüketim bir buçuk saat kadar sürdü ve sebep olduğu maddi yıkım hayal bile edilemeyecek tür-

dendi. Şölenin ana sunumlarından biri olan, başlangıçta gayet azametli ve etkileyici duran dev yaban domuzundan geriye kadınların eteklerini kabarık tutmak için giydiği kafese benzer şeyden başka kıymık kalmamıştı ki bu da diğer tepsilerde durumun ne âlemde olduğunu göstergesiydi.

Tatlılardan sonra ağır içki ve sohbet faslı başladı. Litrelerce şarap ve bal likörü su gibi içildi, insanlar gevşedi, ardından kadın erkek karışık halde yapılan neşeli sohbetler başladı ve salondaki gürültü giderek yükseldi. Erkekler korkunç şeyler anlatıyordu ama kimsenin yüzünün kızardığı falan yoktu; hikayenin vurucu yeri geldiğinde, dinleyenler kalenin temellerini sarsacak güçte kişnemelemlerle gülüyordu. Hanımlar da bunlara Kraliçe Navaralı Margaret'in ya da Büyük Elizabeth'in mendilinin arkasına saklanmasına neden olabilecek anekdotlarla karşılık veriyordu ama kimsenin yüzünü sakladığı falan yoktu; sadece gülüyor, hatta tabiri caizse uluyorlardı. Bu dehşet verici hikayelerin neredeyse tamamının acar ve küstah kahramanları ruhban sınıfındandı ama bu, ortamdaki rahibi hiç rahatsız etmiyordu, o da diğerleriyle birlikte gülüyordu; hatta dahası, adam ısrar üzerine o geceler kadar cüretkar bir şarkı bile söylemişti.

Gece yarısına doğru herkes içkiden ve gülmekten bitap düştü; kimi ağlamaklı, kimi duygusallaşmış, kimi hâlâ eğlenir, kimi kavga eder ve kimiye cansız halde masanın altına yığıldı. Hanımlar cenahındaysa en görülesi manzaralar o gece aynı zamanda düğünü yapılan genç ve güzel bir düşese aitti. Başlangıçta Kral Naibi d'Orleans'in porte yaptırmak için ressama poz veren kızı gibi otururken, sonunda Eski Rejim'in kayıp ve ardından ağıtlar yakılan dönemine özgü şekilde ağzı alabildiğine bozulmuş, içkiden zehirlenme aşamasına gelmişti ve kendi başına bir şey yapamaz halde yatağına taşındı.

O sırada salonun dibindeki kemerli kapıda rahibin ellerini kaldı-

rarak ahaliyi susturmasına, hâlâ ayık olan başların saygılı bir bekleyişle öne eğilmesine yol açan beyaz saçlı, beli bükük, bastonlu bir leydi belirdi ve değneğini kaldırıp kraliçeye uzatarak bağırdı: “Tanrı’nın gazabı ve laneti üzerine olsun, masum torunuma kıyan ve bu yaşlı kalbi güzel kuşundan, tek dostundan, tüm huzurundan ederek yalnızlığa mahkum eden merhametsiz kadın!”

O insanlar için beddua korkunç bir şey olduğundan herkes ürpererek haç çıkardı ama Kraliçe, gözlerinde ölüm ışııyla ve azametle ayağa kalkmış ve hiç acımadan emrini vermişti: “Tutun şunu! Kazığa bağlayın!”

Muhafızlar emre uymak için görev yerlerinden ayrıldı. İzlemesi utanç veren zalimce bir şeydi. Ne yapılabilirdi? Sandy dönüp yüzüne baktı ve aklından bir şeyler geçirdiğini anladım.

“Her neyse, yap o şeyi,” dedim.

Ânında ayağa kalkıp kraliçeye döndü ve beni göstererek, “Kendileri öyle bir durumun gerçekleşmeyebileceğini söylüyor, Madam,” dedi. “Kumandanı uyarınız, aksi takdirde bu kalenin sebat-sız bir rüya gibi çözülüp yok olmasını sağlayacak!”

Tanrı belasını versin! Birine verilecek en çılgınca vaat! Ya Kraliçe tutup da...

Ancak Kraliçe emri iptal edecek işareti hiçbir direnme belirtisi göstermeden vererek yerine çökünce kaygılarım dindi, kapıldığım panik dağıldı. Kadın artık ayıktı. Diğer birçoğu da öyle. Herkes seremoniyi bir yana bırakarak ayaklandı, ben fikrimi değiştirip kaleyi fezanın uçsuz bucaksız ve karanlık boşluğunda bir bulut haline koymadan önce oradan çıkmak için sandalyeleri deviren, tabak çanağı döken, itişen, omuzlayan, üşüşen, tepişen bir guruh salonun iki kanadına doğru kaçıştı ve oradan da kapıya koştu.

Vay, vay, vay! Batılığın böylesi!

Zavallı Kraliçe o kadar korkmuş, burnu öylesine sürtülmüştü ki şu besteciyi bana danışmadan astırmaya cesaret edemiyordu. Acı-mıştım ona; öyle gerçek bir acıya katlanmak zorunda kalan herkes acırdı; yani en mantıklı şekilde davranmaya ve durumları serkeşçe aşırılıklara taşımaktan kaçınmaya hazırdım. Meseleyi enine boyuna düşündüm, sonunda müzisyenleri *Sweet Bye and Bye*'ı tekrar çalmak üzere huzurumuza çağırmaya karar verdim. Parçanın icrası tamamlanınca kadının haklı olduğunu anladım ve tüm orkestranın asılmasına izin verdim. Bu ufak hoşgörüsüzlük gösterisi Kraliçe üzerinde iyi etki yaptı. Bir devlet adamı otoritenin demir yumruğuna karşısına çıkan her fırsatta rastgele başvurursa, yöntemleri astlarının onurunu yaralayacağı için bundan pek az şey elde eder ve öyle giderse gücü aşınır. Arada sırada ufak tefek tavizlerde bulunmaktan zarar gelmez ve bu akıllıca bir politikadır.

Kraliçe şimdi yeniden huzura ermişti, gözle görülür şekilde mutluydu ve şarap da doğal olarak tekrar etkisini göstermeye başlıyordu. Diline yine o müzikal ton, o gümüş çingirak hakim olmuştu. Ah, gerçek bir belagat ustasıydı! Saatin çok geç, benimse çok yorgun ve uykulu olduğumu belirtmek istemiyordum. Keşke fırsatı yakalamışken yatmaya gitseydim. Ama şimdi dayanmam gerekiyordu, başka çaresi yoktu.

Böylece kadının sesi, hayaletsi bir ıssızlık içinde uyuyan kalede çingirdamaya devam etti. Sonra bir ara altımızda bir yerlerden, çok uzaklardan, bastırılmış ama benim tüylerimi diken diken etmeye yeten bir azap çılgılığı duyulup kesildi. Kraliçe sustu, gözleri zevkle parlarken zarif başını tıpkı bir kuşun dinlerken yaptığı gibi yana eğdi. Aynı ses, ıssızlığın içinden bir kez daha sıyrıldı.

“Nedir bu?” diye sordum.

“Gerçekten inatçı bir ruh ve uzun zamandır dayanıyor. Çok saatler oldu.”

“Neye dayanıyor?”

“Gergiye. Gelin, keyifli bir şey göreceksiniz. Sırrını yine vermezse parçalanışını seyredebilirsiniz.”

İpeksi yumuşaklığa sahip bir haylazdı kadın; benim dizlerim o adamın çektiği acı karşısında sızlarken o gayet sakin ve huzurluydu.

Meşaleler taşıyan zırhlı muhafızlar eşliğinde yankılı koridorlar boyunca yürüdük ve rutubetten sıırıslıkla halde, küf ve asırlarca mahpus kalmış gece kokusu yayan bir merdivenden indik. Ürpertici, tekinsiz ve uzun bir yolculuktan ve bizim cadının o adamla suçları hakkındaki açıklamaları, bu yolculuğun ne kısalmasını sağlıyordu ne de neşeli bir hal almasını. Adam, kimliğini saklayan bir muhbir tarafından kraliyet arazileri içinde bir geyiği vurmakla suçlanmıştı.

“Kimlik saklanarak yapılan tanıklıklar en güvenilir türden tanıklıklar değildir Majesteleri,” dedim. “Zanlıyla ona suç isnat eden kişiyi yüzleştirmek daha adil olurdu.”

“Bu aklıma hiç gelmedi ama çok da önemli değil. Ayrıca öyle yapamazdım, çünkü ihbarcı orman korucusuna gece karanlığında ve yüzünü maskeyle gizlemiş halde gelmiş ve hemen gitmiş. Yani ormancı da kim olduğunu bilmiyormuş.”

“Ve geyiğin öldürüldüğünü gören tek kişi Bilinmeyen’miş, öyle mi?”

“Hayır, öldürme ânını gören yok; şu Bilinmeyen kimse, cüretkar alçağı geyiğin cansız yattığı yerin yakınlarında görmüş ve sadakatinin verdiği gayretle koşup adamı ormancıya bildirmiş.”

“Öyleyse onun da hayvanın leşine yakın bir yerde olması gerekir. Suçu onun işlemiş olması mümkün değil mi? Maskeyle giriştiği bu sadakat gösterisi biraz kuşkulu geldi bana. Ayrıca majestelerinin şu adamı gergide işkenceye alma sebebi nedir? Bundan ne gibi bir yarar sağlayacaksınız?”

“Başka türlü itiraf etmez ve ruhu yitip gider. Kanun karşısında suçunun cezası idamdır ve bu cezaya çarptırılmasını mutlaka sağlayacağım; ancak itiraf etmeden ve affa uğramadan ölmesine izin verirsem vebali benim üzerimde kalır. Hayır, onun işlediği suçtan ötürü cehennemi boylamak gayet aptalca olur.”

“Ama ya adamın itiraf edecek bir şeyi yoksa Majesteleri?”

“Olup olmadığını yakın zamanda göreceğiz. Gergide ölür ve itiraf etmezse, bu gerçekten de itiraf edeceği bir şeyi olmadığını gösterecektir. Bunun doğru olduğunu siz de kabul edersiniz, değil mi? Öyle bir durumda, söyleyecek bir şeyi olmadığından itirafta bulunamayan bir adamın vebali üzerime olmaz ve cehennem tehlikesi ortadan kalkar.”

Dönemin kırılmayacak mantıksızlıklarından biri daha. Konuyu onunla tartışmanın yararı yoktu. Tartışmalar putlaştırılmış eğitimi değiştiremez, ancak dalgaların kıyıdaki yalçın bir kayayı aşındırdığı kadar aşındırabilirdi. Karşımdaki kadının aldığı eğitim de herkesinki gibiydi. Ülkenin en parlak zekası bile onun bakışının sakat olduğunu göremezdi.

İşkence hücreesine girdiğimizde gözümün önünden asla gitmeyecek bir tabloyla karşılaştım ki keşke unutabilsem. Otuzlu yaşlarında genç bir dev, gergiye sırtüstü yatırılmış, el ve ayak bileklerinden çıkıklara bağlanmıştı. Yüzünde hiç renk yoktu, hatları çarpılmıştı ve alnında iri ter damlaları birikmişti. Her iki yanında diz çökmüş halde birer rahip vardı; cellat başında dikiliyor, muhafızlar kapıda nöbet tutuyordu. Duvarlardaki yuvalara meşaleler sokulmuştu ve bir köşeye yüzü azaba bürünmüş, gözlerinde korku dolu bakışlarla, kucağında küçük bir bebe tutan, yarı deli halli zavallı bir yaratık zincirlenmişti.

Biz içeriye girerken cellat mekanizmasını hafifçe çevirdi, bu hareket hem mahkumdan hem de kadından çığlıklar yükselmesi-

ne sebep oldu ama ben aynı anda bağırınca işkenceci, kimin seslendiğine bakmadan kasnağı gevşetti. O dehşetin devam etmesine izin veremezdim; olacakları görmek beni de öldürürdü. Kraliçeden hücreyi boşaltıp mahkumla özel olarak görüşmemi sağlamasını istedim; karşı çıkacak gibi olunca başkalarının duyamayacağı kadar alçak bir sesle Kral Arthur'un temsilcisi olduğumu, onun namına konuştuğumu ve gerçekleştirmeyi düşündüğüm şeyi hizmetkarların önünde yapamayacağımı anlattım. Kadın çaresi olmadığını anladı. O insanlarla beni yalnız bırakmasını tekrar dayattım. Onun için hoş bir durum değildi ama kabullendi, hatta talep edebileceğinden de fazlasını yaptı.

Sadece beni otoritesiyle desteklemesini istemiştim ama adamlarına, "Her şey bu lordun emrettiği şekilde yapılacak," dedi ve ekledi: "Kendileri Patron olur."

Sonuncusu gerçekten etkili laftı; o sıçanların nasıl büzüştüğünü görmeliydiniz. Kraliçe, muhafızları ve meşale taşıyıcılarıyla hücreden çıktı, mağarayı andıran tüneller uzaklaşan ayak sesleriyle yankılandı. Mahkumu gergiden indirip yatağına yatırdım ve yaralarına merhem sürdükten sonra biraz şarap içirdim. Kadın sürünerek yaklaştı ve umutlu, sevecen ama kovulmaktan korkan bir insanın ürkek gözleriyle beni izlemeye koyuldu; kaçamak bir hareketle adamın alnına dokunmaya niyetlense de ben dönüp bakınca korkuyla geri kaçtı. Acınası bir görüntüydü.

"İstiyorsan dokun ona," dedim. "Ne istiyorsan yap, bana aldırma."

Gözlerine, anlayabileceği bir iyilik yaptığınızda ya da şefkat gösterdiğinizde, bir hayvanınkinde görebileceğiniz türden, minnet dolu bakışlar yerleşti. Bebeği aradan çekip yanağını kocasınınki-ne dayadı, elini onun saçlarında dolaştırdı ve mutluluk gözyaşları dökmeye başladı. Adam hayata döner gibi olunca karısını bakışlarıyla okşadı.

Hücrede kalan birkaç kişiye de çıkmalarını söyledikten sonra aileyle yalnız kaldım. “Şimdi bana hikayenin senin tarafını anlat arkadaşım,” dedim. “Karşı tarafın söylediklerini biliyorum.” Adam başını reddedercesine kıpırdattı ama karısı ikna olmuş gibiydi. “Beni tanıyor musun?” diye sordum.

“Evet,” dedi adam. “Az önce söylediklerinde adınızı duydum. Kral Arthur'un topraklarında herkes bilir kim olduğunuzu.”

“Eğer namım sana kadar olması gerektiği şekilde geldiyse, konuşmaktan korkmaman gerektiğini de bilirsin.”

Kadın şevkle atılarak lafa karıştı: “Ah, Aziz Lordum, onu ikna ediniz! Siz yapabilirsiniz bunu. Çok acı çekti ve hepsi benim içindi! Nasıl dayanırım buna? Hızlı, tatlı, huzurlu bir ölüm olsa... Ah, benim Hugo'm, böylesine dayanamam!”

Ağlayarak ve yalvarmaya devam ederek ayaklarıma kapandı. Ama benden öyle şevkle istediği neydi? Adamın ölümü mü?

Anlamaya çalışırken Hugo, “Sus!” diyerek onun sızlanmalarını kesti. “Ne istediğini bilmiyorsun sen! Huzurlu bir ölümüne ermek için sevdiğimi aklıktan ölmeye mi mahkum edeyim? Beni daha iyi tanıdığını sanırdım.”

“Ben durumu tam anlayamadım,” dedim. “Bilmeceye döndü. Şimdi...”

“Ah, Lordum, onu ikna ediniz! Bu işkencelerin beni nasıl yaraladığını düşününüz! Kutsanmış hızlı bir ölümün tesellisi sadece konuşmak olsa da bunu yapmayacak!”

“Sen neler saçmalıyorsun? Buradan canlı ve özgür bir adam olarak çıkacak, ölmeyecek.”

Adamın bembeyaz yüzü aydınlanırken kadın hiç beklenmedik bir neşe patlamasıyla kendini bana fırlatıp, “Kurtuldu!” diye bağırdı. “Kurtuldu, çünkü bunlar, bendesinin ağzından çıkan bu sözler Kral'ın, tüm dünyası altın olan Arthur'un sözleri sayılır!”

“Demek artık bana güvenmeniz gerektiğini biliyorsunuz. Neden daha önce böyle düşünmediniz?”

“Kim şüphe duydu ki bundan?” dedi adam. “Ne ben, ne de karım.”

“Öyleyse neden hikayeni anlatmadın?”

“O zaman söz vermemiştiniz, tersi de olabilirdi.”

“Anladım, anladım... Aslında hâlâ tam anlamış değilim. İşkenceye dayandın ve itirafı reddettin; bu da en kıt idrakli insan için bile itiraf edeceğin bir şey olmadığı anlamına gelir ki...”

“Ben mi, Lordum? İtiraf edecek bir şeyim yok mu? Nasıl yani? O geyiği öldüren bendim.”

“Sen mi? Off, bu şimdiye kadar karşılaştığım en karışık...”

“İtiraf etmesi için dizlerimin üstünde yalvardım ona, Lordum!”

“Öyle mi yaptın? Gitgide içinden çıkılması güç bir hal alıyor bu şey. Neden yaptın bunu?”

Kadın boynunu bükte. “Hızlı bir ölüme kavuşması ve tüm bu acılardan kurtulması için.”

“Evet, bunda bir dereceye kadar mantık var. Ama... O hızlı bir ölüm istemiyordu ki.”

“İstemiyor muydu? Hayır, elbette istiyordu.”

“Öyleyse neden itiraf etmedi, be kadın!”

Hugo, “Ah, Aziz Efendim...” diye söze karıştı. “Öyle yapaydım da karımı ve şu kuşcağımızı aşız ve damsız mı bırakaydım?”

“Ah, altın bir kalp! Şimdi anladım. Acımasız kanunlar, hüküm giymiş bir adamın mülkünü alıp geride bıraktığı dula ve yetimleri dilencilğe mahkum ediyor. Sana öldürene kadar işkence yapabilirlerdi ama itiraf ettiremezlerse karının ve bebeğinin rızkını gasp edemezlerdi. Onların yanında erkekçe dikildin ve sen kadın, sen de *gerçek* bir kadın ve eşmişsin ki açlıkla gelecek yavaş bir ölüm-

le can verme pahasına onu işkenceden kurtarmaya çalıştın; fedakarlık söz konusu olduğunda kendi türünün neler yapabileceğini bu şekilde göstermeniz, insanın kendini naçiz hissetmesine neden oluyor. Sizi kolonime alacağım; orayı seveceksiniz. Sözünü ettiğim yer, körlemesine didinen, tek kısıntı için eşelenen otomatları *insana* dönüştürdüğüm Fabrika'dır!"

"Herkes istediğini düşünmekte özgürdür."

18

Kraliçe'nin Zindanlarında

Evet, her şeyi ayarladım ve adamın evine gönderilmesini sağladım. Cellada gelince, onu adamın yerine gergiye bağlamayı çok isterdim; bunun sebebi işine bağlı, sıkı çalışarak sıkı eziyet çekti-ren bir memur olması değildi, kendisine yüklenen işlevi iyi yerine getirdiği için yüz karası ilan edilmesi gerekmiyordu; ancak o kadıncağıza öyle bir muameleyi uygun görüp onu acımasızca zincire vurması başka şeydi.

Rahipler de bana aynı şeyi söyledi, onlar da adamın cezalandırılmasını kalpten istiyordu. Bu tür ters durumlarla sık sık karşılaşabiliyordu. Demek istediğim, rahiplerin hepsi sahtekar ve çıkarıcı değildi; özellikle de sıradan insanla iç içe yaşayanların, yani sahaya inenlerin büyük bölümü, hatta belki tamamına yakın kısmı iyi kalpli, kendini çekilen acıların ve dertlerin azaltılmasına adanmış insanlardı. Geri kalanlar için yapılacak fazla şey yoktu ve bunu sık sık düşünerek dert edinmiyordum; değiştiremeyeceğim şeyleri sıkıntı kaynağı haline getirmek tarzıma uymaz. Yine de durumdan memnun değildim, çünkü bu bir anlamda insanları Kurumsal Kili-se'yle uzlaşmış, o kavrama taviz verir halde tutmaktı. Bir dine ihtiyacımız var, bunu tartışmak bile anlamsız, ama benim aklımdaki

şey, inanç sistemini tarafların birbirini zabıta misali denetleyeceği kırk bağımsız mezhebe –veya isterseniz buna hizip deyin– bölmekti ki benim zamanımda Amerika’da zaten öyleydi. Gücün siyasi bir mekanizmada yoğunlaşması kötüdür; siyasi güç dediğin zaten bunun için icat edilmiştir; bunun için beslenir, büyütülür, korunur; insan özgürlüğünün bir düşmanıdır ve bölünüp dağıtılmış haldeyken hiç işe yaramaz. Elbette bu yönde bir kanun, bir inanç esası yok; sadece bir görüşten, benim kendi görüşümden ibaret ve ben de tek bir kişiyim; yani düşüncelerim herhangi bir insanınkinden, örneğin Papa’nınkinden değerli sayılmaz.

Evet, celladı ne gergiye koydurabildim, ne de rahiplerin şikayetlerini dikkate aldım. Ancak adamın bir şekilde cezasını çekmesi gerekiyordu ve ben de görevden alınıp yeni kurulan orkestranın başına getirilmesini sağladım. Müzikten anlamadığını söyleyerek çok yalvardı ki bu çok makul ama aynı nispette cılız bir mazeretti; ülkede zaten müzikten anlayan müzisyen yoktu.

Kraliçe ertesi sabah Hugo’nun hayatını da mülkünü de alamayacağını öğrenince çok öfkeleni. Ona bu kedere katlanması gerektiğini, kanun ve gelenekler gereği hem adamın hayatına, hem de mülküne zaten sahip olduğunu söyledim; davada hafifletici sebepler olduğundan Kral Arthur namına onu affetmiştim. Geyik, adamın tarlalarını harap ediyordu ve o da herhangi bir yarar sağlamak için değil anlık bir öfkeyle hayvanı öldürmüş, sonra kabahatini gizlemek umuduyla hayvanı kraliyet ormanına taşımıştı. Kadının kafası karışmıştı; anlık öfkenin geyik –ya da insan– öldürme konusunda nasıl hafifletici sebepten sayılabileceğini anlayamıyordu. Bir örnek vermek için önceki gün o uşağı anlık bir öfkeyle öldürmesinin suçun niteliğini değiştirdiğini söyledim.

“Suç mu?” dedi. “Nasıl söylersiniz bunu! Suç, öyle mi! Ah, onun için bir miktar para vereceğim ya!”

Anlatmaya çalışarak nefes tüketmenin manası yoktu. Eğitim. İnsan söz konusu olduğunda eğitim her şeydir. ‘İnsan tabiatı’ deriz ki bu saçmalıktan öte bir şey değildir; tabiat veya yaradılış diye bir

şey yoktur; bu yanlış deyişle andığımız şey, sadece irs ve eğitimidir. Kendi düşüncelerimize, kendi fikirlerimize sahip değilizdir; bunlar bize aktarımla verilir, eğitim yoluyla öğretilir. Bizde özgün olan, layığıyla beğenilir veya beğenilmez olarak değerlendirilebilecek şeylerin tamamı bir oya tığının ucuyla örtülüp saklanabilecek büyüklüktedir; geri kalanın hepsi edinilmiş zerrelere ve milyarlarca yıl önceye, Âdem'e veya çekirgeye ya da eşeğe, ırkımız her nereden rastlantısal veya verimli ya da gösterişli şekilde ürediyse oraya dayanan uzun bir ecdat dizisinden miras yoluyla edinilmiş şeylerdir. Bana gelince, içinde bulunduğum hüznün verici derecede yavaş ilerleyen hac yolculuğunda, bu acınası öncesizlik-sonrasızlık arası sürüklenişte üzerime düşenin dikkatli davranmak, saf ve seviyeli ve hatasız bir hayatı naçizane sürdürmek ve içimde bulunan, gerçek ben olan mikroskobik atomu kurtarmak olduğu kanaatindeyim; gerisi aynen Sheol'a gidebilir ve bence hiç sakıncası yoktur.

Evet, Kraliçe'nin aklı karışmıştı ama bu zeki biri olmadığı anlamına gelmiyordu; yeterli beyine sahipti ancak eğitimi onu bir katır kışına –veya asırlar sonrasının değerlendirmesiyle götün tekine– dönüşmesine yol açmıştı. Uşağı öldürmek suç değil, onun hakkıydı ve bu hakkın gerisinde en sakın ve kabahatten bihaber şekilde duracaktı. Sorgulanamaz ve dil uzatılamaz kanunların, bir kulu mükemmelen haklı ve hakkaniyetli şekilde öldürebileceğine izin verdiği inancına nesiller boyu süren bir eğitim sonucunda sahip olmuş bir kişi vardı karşımda.

Eh, yeri geldiğinde Şeytan'ın hakkını bile teslim etmek gerek. Kraliçe'ye bir sebepten ötürü övgüyü hak ediyordu; bunu dile getirmeye niyetlendim ama kelimeler boğazıma tıkanı. O çocuğu öldürmeye hakkı vardı ama hizmetinde çalıştığı için ona para ödemek zorunda değildi. Öyle bir düzenleme başkaları için geçerli olabilirdi ama onu kapsamıyordu. Uşağın hayatı için para vererek çok büyük ve cömertçe bir şey yapacağını gayet iyi biliyordu ve benim de yaygın adalet anlayışı doğrultusunda buna dair olumlu bir şeyler söylemem gerekiyordu ama yapmıyordum; dilim varmıyordu buna. O zavallı, kalbi kırık ihtiyar büyükannenin ve ipekli

süslemeleri kendi altın kanına bulanmış halde cansız yatan gencin görüntüsü hayalimden silinmiyordu. Bunun bedelini nasıl ödeyebilirdi? Bunu *kime* ödeyecekti? Bu yüzden, olduğu hale gelecek şekilde eğitilen o kadının bir övgüyü, hatta yaltaklanmayı hak ettiğini bilmeme rağmen, kendi aldığım eğitim gereği bir şey söyleyemiyordum. Yapabildiğim tek şey, öylesine bir laf bulmak oldu ki söylediğim maalesef doğrudu: “Halkınız bundan dolayı size tapacak, madam.”

Bu gerçekten doğrudu ama ben, hayatım elverirse, günün birinde onu asmakta kararlıydım. Oradaki kimi kanunlar kötüydü, gerçekten çok kötüydü. Bir efendi kölesini yok yere, sırf zarar vermek için, kötülük olsun diye veya zaman geçirmek amacıyla öldürebilirdi; bir hükümdarsa bunu herhangi bir kuluna, yani tüm ulustan herhangi bir kişiye yapabiliirdi. Bir centilmen halk tabakasından birini öldürebilir, bu yaptığının bedelini ailesine nakit veya bir tarım aleti olarak ödeyebilirdi. Bir asil, kanun gereği başka bir asili herhangi bir masrafa katlanmaksızın öldürebilirdi ama bu durumda kısasla karşılaşması mümkündü. O tür ayrıcalığı olmayan sıradan insanlar ve köleler hariç *herkes* herhangi *birini* öldürebilirdi. İlk gruptan birileri ölüme neden olursa, bu cinayetti ve yasaların cinayete tahammülü yoktu; eğer bir köle süslü unvanların doldurduğu tabakadan bir kişiyi katlettiyse, sorgucunun işi gayet kısa sürerdi. Halk tabakasından biri asil sınıftan gelen birinde ölme, hatta gerçek anlamda yaralanmaya bile neden olmayacak tek Damiens çiziziğine neden olsa, akıbeti de Damiens⁸ gibi olur, kolları ve bacakları atlar tarafından çekilerek kopartılırdı; tüm ahali bunu seyretmeye gelir, olayın üzerine fıkralar üretir, hoşça vakit geçirirdi ve hatta öyle bir seyirlik, tıpkı Kazanova’nın XV. Louis’nin beceriksiz düşmanının parçalanışını anlatışı gibi bazı mümtaz kişilerin mümtaz eserlerinde de yer bulurdu.

O tüyler ürpertici yerde yeterince zaman geçirmiştim ve gitmek

8 Robert-François Damiens, 1757’de Fransa Kralı XV. Louis’yi öldürme girişiminde bulunmuş, kullandığı çakının basit bir çiziziğe yol açmasına rağmen bedeni atlarla dört ayrı yöne sürüklenerek parçalanmak suretiyle idama mahkum edilmiştir. Bu şekilde infaz edilen son kişidir.—çn

istiyordum ama aklımı kurcalayan, vicdanımı rahatsız eden, unutmama imkan olmayan bir şey bulunduğundan yapamıyordum. İnsanı baştan yaratma şansım olsaydı, ona vicdan vermezdim. Bir insana dair en kabul edilemeyecek, uzun vadede ne kadar iyilik yaparsa yap-sın bedeli ödenmiş sayılamayacak şeylerden biriymiş bu. Yine de bu benim düşüncemdi ve daha tecrübeli kişiler farklı düşünebilirdi. Her-kes istediğini düşünmekte özgürdür. Ben şunu bilirim: Vicdanımın bilincine uzun yıllar önce vardım ve vicdanım, beni başka herhangi bir şeyden daha fazla uğraştırmış, daha fazla rahatsız etmiştir. Sanırım başlarda onu armağan kabilinden kabul etmiştim, çünkü bizim olan her şeye o bakışla yaklaşırız. Ama çok aptalca bir düşünceymiş. Bir örnekle bakarsak ne kadar saçma olduğunu görürüz: İçimde bir de-mirci örsü olsa onu da armağan kabul edecek miydim? Elbette hayır. Ve düşünürseniz, vicdanla bir örs arasında –konforu etkileme açısin-dan– gerçek fark olmadığını kabul edersiniz. Bunun farkına binlerce kez varmışımdır. Ayrıca varlığına dayanamaz hale geldiğinizde örsü asitle çözüp eritebilirsiniz ama vicdanı yok edemezsiniz; en azından benim bildiğim bir yolu yoktur bunun.

Oradan ayrılmadan önce yapmak istediğim bir şey vardı ama tatsız bir meseleydi ve uygulamaya girişme düşüncesinden bile nefret ediyordum. O sabah saatlerinin tamamında beni rahatsız et-mişti. Konuyu yaşlı krala açabilirdim ama bunun ne yararı olacaktı ki? Adam sönmüş bir volkandan öte değildi; zamanında aktifmiş ama ateşi uzun zaman önce dinmiş, geride heybetli bir kül yığını kalmıştı; yeterince iyi, yumuşak, amacım için elverişli bir insandı şüphesiz ama kullanışlı değildi. Bir hiçti, sözde kraldı; oradaki tek güç Kraliçe'ydi. Ve o bir Vezüv'dü. Hatırınızı kırmayıp bir serçe sürüsünü sıcak tutmaya razı olabilir ama sonra karşısına çıkan ilk fırsatı lavını boşaltıp bir şehri yakmak için kullanabilirdi.

Yine de insanın bazen en kötüsünü umarken o kadar da kötü olmayanla karşılaşabildiğini düşünerek cesaretimi topladım ve ko-nuyu Majesteleri'ne açtım. Camelot ve çevre kalelerdeki hapisha-nelerde genel bir tahliye yaptığımızı, izni olursa onun koleksiyo-nunu, ıvır zıvır biblolarını, yani tutuklularını da incelemek istedi-

ğimi söyledim. Karşı çıktı buna ama öyle olacağını zaten tahmin etmiştim. Nihayetinde rıza gösterdi. Bunu da bekliyordum; sadece o kadar kolay olacağını tahmin etmemiştim. Sıkıntım böylece son buldu.

Muhafızları ve meşalecileri çağırdı, zindanlara indik. Zindanlar kalenin temellerinin de altındaydı ve kayaya oyulmuş küçük hücrelerden ibaretti. Bazıları ışık bile almıyordu. Birinde paçavralara bürünmüş halde yerde oturan bir kadın vardı ve ne tek kelime konuşuyordu ne de sorularına cevap veriyordu; sadece birkaç kere başını kaldırıp saçlarının oluşturduğu örümcek ağının arasından hayatının tamamı olup çıkan, hiçbir anlam ifade etmeyen o tek-düze rüyayı ses ve ışıkla bölen şeyin ne olduğunu anlamak ister gibi bize bakmış, sonra kat kat kirle kaplı parmaklarını kucağında birbirine kenetleyerek oturmaya devam etmiş ve bundan öte hayat belirtisi göstermemişti. Bakınca anlaşılmıyordu ama o zavallı kemik torbası söylendiği kadarıyla ortayaşlıydı; on sekizinde gelmiş, orada dokuz yıl geçirmişti. Halk tabakasındandı ve zindana zifaf gecesinde babasının vasallık ettiği Sir Breuse Sance Pite tarafından, *le droit du seigneur*⁹ olarak bilinen hakkı teslim etmeme, dahası şiddete şiddetle karşılık vererek adamın kutsal sayılan kanından birkaç damla akmasına sebep olma suçlamasıyla gönderilmişti. Gelinin hayatının tehlikede olduğunu düşünen genç damat da olaya dahil olmuş, asilzadeyi tuttuğu gibi evin ön odasında aciz halde titreşen davetlilerin arasına fırlatmış, adamı bu garip davranış karşısında hayrete düşmüş, hem geline hem de damada affedilmez şekilde gücenmiş halde bırakmıştı. Aynı Lord, Kraliçe'den bu azılı mücrimleri şahsi hapisanesinde ağırlamasını talep etmişti ve ikisi de o zamandan beri oradaydı; işledikleri suçun üzerinden bir saat geçmeden alınıp getirilmişlerdi ve birbirlerini bir daha hiç görmemişlerdi. Aynı kayanın üstüne koyulmuş iki kurbağa gibiydiler; birbirlerinden üç metre uzakta dokuz zifiri karanlık yıl geçirmişlerdi ama diğerinin hayatta olup olmadığını bilmiyorlardı. İlk

9 *Jus primae noctis* olarak da bilinen bu 'görenek', Ortaçağ Avrupası'nda ve başka kimi yerlerde feodal lordlara zifaf gecesinde gelinlerin bekâretini alma hakkı veriyordu.—çn

yıllarda, kalpleri taştan olmadığından, taşı yerinden oynatacak yakarışlar ve gözyaşlarıyla hep aynı soruyu sormuşlardı: “O yaşıyor mu?” Bu yakarılar hep cevapsız kalmıştı ve sonunda o soru –ya da başka herhangi bir soru– sorulmaz olmuştu.

Tüm bunları dinledikten sonra adamı görmek istedim. Otuz dört yaşındaydı ama altmışında görünüyordu. Başı öne eğilmiş, kolları dizlerinde, uzun saçları yüzünü peçe gibi örtmüş halde bir taşın üstünde oturuyor ve kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Çenesini kaldırıp meşale ışığından rahatsız olan gözlerini kırıştırarak bize kayıtsız bir ifadeyle baktı, sonra başını tekrar öne düşürüp mırıldanmaya daldı ve bir daha da varlığımızdan haberdarmış gibi davranmadı. El ve ayak bileklerinde çok önce kapanmış yaralardan kaynaklanan farklı dokular olduğu uzaktan bile görülebiliyordu. Oturduğu yontulmuş taş zincirler, prangalar, demir kösteklerle bağlıydı ama bunların hepsi tamamen pasla kaplı halde yerde duruyordu. Ruh mahpusu terk edince, zincirlere gerek kalmamıştı.

Adamı bir türlü canlandıramayınca onu gelinine, zamanında dünya yüzünde kendisi için en aziz olan şeye götüreceğimizi söyledim; böylece yüzünde güller ve inciler parlayacak, bedenine taptaze bir derman gelecekti; bir mucize yaşanacak, tabiatın muhteşem bir eseri karşımızda can bulacaktı; adam karısını görür görmez hayata dönecekti; durgun akan kanı damarlarına hücum edecek ve...

Ve sonuç tam bir hayal kırıklığı oldu. Aynı hücreye alındıklarında yerde öylece oturup birbirlerinin yüzüne cılız bir hayvansı merakla baktılar, sonra diğerinin varlığını unutarak gözlerini yere diktiler; tekrar başka yerlere gittiklerini, hakkında hiçbir şey bilmediğimiz kimi uzak rüyalar ve gölgeler diyarlarında dolanmaya başladıklarını anlamak zor değildi.

Onları oradan çıkarttırıp dostlarına, ailelerine gönderdim. Kraliçe bundan fazla hoşlanmadı. Meseleyle kişisel olarak ilgili değildi ama Sir Breuse Sance Pite’e saygısızlık olacağını düşünüyordu.

Eğer durumu katlanılmaz bulursa, adamın işi bildiği şekilde bizzat halledebileceğini söyledim ona.

O sıçan deliklerinden kırk yedi mahpusun saliverilmesini sağladım ve sadece bir tanesini orada bıraktım. Bu bir lorddu ve Kraliçe'nin akrabası olan başka bir lordu öldürmüştü. Öteki adam katletmek için buna tuzak kurmuş ama bizimki baskın çıkarak hasmının gırtlaklarını kesmişti. Ancak adamı zindanda bırakmamın sebebi bu değil, hemen ertesinde diğerinin topraklarındaki sefil bir köyün ortak kullanımdaki kuyusunu inadına tahrip etmesiydi. Durumu tekrar değerlendiren Kraliçe, adamı idam edip etmemesi gerektiğini sorduğunda, kalles bir suikastçıyı öldürmenin idamlık suç olmadığını söyleyerek buna karşı çıktım, ama cezayı yine de uygulamayı düşünürse bunun benim için sorun olmadığını söyledim; o da hiç yoktan iyi olacağı düşüncesiyle öyle yaptı.

Suç kabul edilen saçmasapan, ufak tefek kabahatler ya da isnatlar yüzünden oralara kapatılan kırk yedi kişi nasıl ziyan olmuştu! Bazıları gerçekten de herhangi bir suçtan ötürü değil, sırf bir kişinin garazını tatmin etmek için orada tutulmuştu ki o kişi her zaman Kraliçe değil, onun dostlarından biri de olabiliyordu. En yeni getirilen mahpusun suçu sadece bir yorumda bulunmaktı. Adam, insanların hepsinin aynı ve ne kıyafete bürünürse bürünsün herhangi birinin diğeri kadar iyi olduğuna inandığını söylemişti. Tüm milleti çırlıçıplak soyup aralarına yabancı birini salsan kralı şarlatan doktordan, dükü han kahyasından ayırt edemeyeceğini öne sürmüştü. Anlaşıldığı kadarıyla, beyni aptalca eğitim marifetiyle işlevsiz bir pelteye indirgenememiş bir adam vardı karşımızda. Onu da serbest bıraktırıp Fabrika'ya gönderdim.

Hücrelerin bazıları yalçın kayalığın dış yüzüne çok yaklaşacak şekilde oyulmuştu ve bu hücrelerde, arasından ancak bir ok atılacak genişlikte birer yarık vardı; böylece mahkum güneş ışığından azıcık da olsa yararlanıyordu. Oraya kapatılan zavallılardan biri-

nin durumu özellikle zordu. Duvarın tepelerindeki güvercin oyununu andıran yarığa tırmanıp baktığı zaman vadinin ilerilerindeki evini görebiliyordu ve yirmi dört yıl boyunca yüreği özlemle yanarak orayı gözlemişti. Geceleri evin ışıklarını, gündüzleriye içeriye girip çıkanları görüyordu; bu insanların bazıları şüphesiz ki karısı ve çocuklarıydı ama o mesafeden kim olduklarını seçemiyordu. Yıllar geçtikçe evde eğlenciler yapıldığını gördü ve sevince ortak olmaya, bir düğün yapılıyorsa bunun kiminki olabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Ve oradan yüreğini burkan cenazeler çıktığını gördü. Tabutu görebiliyor ama büyüklüğünü kestiremiyor, bu yüzden de ölenin karısı mı yoksa çocuklarından biri mi olduğunu anlamıyordu. Tek görebildiği, rahiplerden ve yaşlı insanlardan oluşan bir alayın ağırbaşlı tavırlarla, beraberlerinde bir sırrı da götürerek uzaklaştığıydı. Adam geride beş çocukla bir eş bırakmış ve on dokuz yıl boyunca evinden beş cenazenin çıkışını izlemişti ki bunların hiçbirisi hane hizmetkarlarından birine ait olacak kadar sade törenle gönderilmemişti. Öyleyse hazinelerinin beşini kaybetmişti ve bir tanesi –artık sonsuz derecede, kelimelerle ifade edilemez derecede kıymetli olan– hâlâ yaşıyordu. Ama *hangisi*? Eş mi yoksa çocuklardan biri mi? Gece ve gündüz, uyanıkken ve uyurken ona işkence eden işte bu soruydu. Evet, insan mahpushanedeyken bir şeye merak salar ve ona dair az da olsa ışık yakalarsa bu, hem bedeni hem de zihni destekler. Sözünü ettiğim adam da gayet iyi durumdaydı. Acıklı hikayesini anlatmayı bitirdiğinde ben de –normal bir insanın merakına sahipseniz– sizin şu anda girdiğiniz ruh halindeydim, yani geride hangi aile üyesinin kaldığını anlamak için yanıp tutuşuyordum. Böylece adamı evine bizzat götürdüm ve inanılmaz bir sürprizle karşılandık; Tanrı biliyor ki çılgınca neşe fırtınaları ve birkaç Niagara’lık sevinç gözyaşı doğdu evde ama asıl inanılmazı, karşımızda yarım asra yaklaşan zamanın ağarttığı saçlarıyla bir hanım, sürüyle erkek ve kadın, çocuk, bebek olmasıydı. Evet, çocukların bazıları evlenip kendi ailesini kurmuş, evlat sahibi olmuştu ama ailede ölen yoktu! Kraliçenin usta işi şeytanlığını bu örnekle tasavvur edebilirsiniz: Tüm o cenazeleri mahku-

ma karşı özel bir nefret duyduğundan ve onun yüreğini özellikle dağlamak istediğinden kendisi tasarlamıştı; canı çektikçe sahte bir törenle aileyi eksiltiyor ve o zavallıyı bu kez ölenin kim olduğunu tahmin etmeye çalışır hale koyuyordu.

Ben olmasam adam zindandan asla çıkamazdı. Morgan le Fay ondan tüm kalbiyle nefret ediyordu ve asla yumuşamayacaktı. Ve adamın suçu da kasten fesat yaratmaktan çok düşüncesizlik denebilecek türdendi: Kadının saçlarının kızıl olduğunu söylemişti. Eh, saçları sahiden kızıldı ama bunu dile getirmenin hiçbir şekilde âlemi yoktu; özellikle de kumralların kızılara göre bir mertebe üstün sayıldığı yer ve zamanda.

Bir düşünün: O kırk yedi mahkum arasında adı, suçu, hapsedilme tarihi unutulmuş tam beş kişi vardı! Bir kadın ve beli bükülmüş, yüzü kırışmış, aklı gitmiş dört aile reisi. Kendileri bile o *ayrıntıları* uzun zaman önce unutmuştu ve bunlara dair kesin olmayan, iki kere aynı şekilde tekrarlayamadıkları muğlak şeyler hatırlıyorlardı. Görevi mahkumlarla birlikte dua ederek onlara Tanrı'nın kendilerini –herhangi bir inayet sonucu– oraya koyduğunu hatırlatmak ve O'nun alt tabakadan insanlarda görmeyi en takdirle karşıladığı sabrı, tevazuu ve itaati öğretmek olan rahiplerinse o insan harabelerine dair fazla şey bildiği yoktu ki, rahipler zaten isnat edilen suçun türünden ziyade hapis süresinin uzunluğuyla ilgileniyordu. Yine de bu rahiplerin görev sürelerinden ve onlardan öncekilerin kendilerine anlattıklarından yola çıkarak yapılan bir hesaplamayla, bu beş kişinin hiçbirinin otuz beş yıldır günışığı görmediği anlaşıldı ki toplam mahkumiyet sürelerini tahmin etmeye bile imkan yoktu. Kral'la Kraliçe de o zavallı yaratıklar hakkında birer ata yadigarı oldukları, seleflerden tahtla birlikte miras yoluyla edinildikleri ve haleflere kalacakları haricinde bir şey bilmiyordu. Tarihçeleri kendilerine aktarılmadığından herhangi bir sebeple değer bulmamışlar, dolayısıyla ilgi görmemişlerdi.

Kraliçe'ye, "Öyleyse neden onları salıvermediniz ki?" diye sordum.

İşte bu, akıl karıştıran bir soru olmuştu! Nedenini *bilmiyordu*; hiç aklına gelmemişti onları serbest bırakmak. Sanki bilmediği ve hiç bilemeyeceği İf Şatosu mahkumlarının kaderini o zamandan tahmin etmişti. Artık açık olarak anladığım bir şey varsa, bu da miras yoluyla edinilen o zavallıların kadın için terekeden çıkan birer parçadan öte olmadığıydı. Eh, bize de bir şey miras kaldığında değeri olmadığı anlaşılrsa bile onu kaldırıp atamayız, değil mi?

İnsan yarasarımdan meydana gelen grubu, çektikleri uzun karanlık işkencesinden sonra öğle güneşinden korumak için gözlerini bağlayarak dışarıya çıkardığımda oluşan manzara, görülmesi gereken türdendi. Her biri ayrı iskelet, korkuluk, gulyabani, acınası bir insan müsveddesiydi; Tanrı'nın inayeti olan Monarşi'nin ve Kurnusal Kilise'nin en meşru evlatları onlardı.

Farkında olmadan kendi kendime, “Keşke imkan olsaydı da onları fotoğraflayabilseydim,” diye mırıldanmışım.

Yeni ve büyük bir dünyaya dair hiçbir şey bilmediklerini asla açığa vurmayan insanlarla karşılaşmışsınızdır; cehaletleri ne kadar derinse, bunu saklamayı başardıklarından acınacak derece emindirler. Kraliçe de aynı türdendi ve bu nedenle sürekli en aptalca gafları yapıyordu. Benim mırıldanmamı işitince bir an duraksadı, sonra yüzü aklına gelen bir şeyle aydınlandı ve bana o imkanı sağlayabileceğini söyledi.

O mu? Fotoğrafa dair ne biliyor olabilirdi ki? Ama bunu uzun uzadıya düşünecek zaman yoktu. Etrafıma baktığımda kadının elinde bir baltayla o zavallılar alayına doğru yürüdüğünü gördüm!

Morgan le Fay gerçekten ilginç bir kişilikti. Hayatım boyunca değişik türden çok kadın görmüşümdür ama o, çeşitlilik açısından hepsini geride bırakıyordu. Ve o sahne de ne kadar ona özgüydü! Bir grubu fotoğraflama konusunda en ufak fikri yoktu ama biraz şüphede kalınca bunu baltayla yapmaya kalkışmak tam ona göreydi.

"Sen kaç yaşındasın Sandy?"

-19-

Gezgin Tüccar Sövalyelik

Ertesi sabahın çok erken saatlerinde tekrar yola koyulduk. Beden ve zihin, o dayanılmaz şahin tüneğinin ahlaki ve fiziki çürümesinin kokusuyla iki gün süreyle boğulduktan sonra insanın ciğerlerini alabildiğine açıp çiğli, taptaze, orman kokulu, Tanrı tarafından kutsanmış enfes havayı variller dolusu içine çekmesi çok güzelmiş! Demek istediğim, benim için öyleydi; yoksa saray, kendisi de lüks hayata alışkın olan Sandy'ye gayet makul ve yaşanabilir gelmişti.

Zavallı kızın çenesi orada kaldığımız sürede ona sıkıntı veren bir istirahatten geçmişti ve bunun sonuçlarıyla her an yüzleşmeyi bekliyordum. Kaldeyken çok yardımı dokunmuştu, en ileri zeka ikiye katlansa yaratmakta aciz kalacak muazzamlıktaki aptallıklar karşısında bana layığıyla destek vermişti, yani konuşmak istiyorsa çenesine bir süre dayanabilirdim; bu nedenle de lafa girdiği zaman hiç sıkıntı hissetmedim:

“Şimdi artık otuz kış geçirmiş genç hanımı atının terkisine alıp güneye yollanan Sir Marhaus’a dönelim...”

“Ufak atlamalar yaparak şu bizim kovboyların hikayesine gelebilir misin acaba Sandy?”

“Birazdan geleceğim, Aziz Lordum.”

“Devam et öyleyse. Bu kez –yapabilirsem eğer– sözünü hiç bölmeyeceğim. İstersen lafının başına dönebilirsin; pipomu doldurup dikkatle dinleyeceğim.”

“Şimdi artık otuz kış geçirmiş genç hanımı atının terkisine alıp güneye yollanan Sir Marhaus’a dönelim. Evet, güney istikametinde ilerlemişler ve gece çökerken sık bir ormanın sınırına ulaşmışlar ama durmayıp derinliklerine doğru at sürmüşler ve sonunda Güney Marches Dükü’nün ikamet ettiği yere varıp barınma talebinde bulunmuşlar. Sabah olunca Dük haber edip Sir Marhaus’a meydan okumuş ve hazırlanmasını istemiş. Sir Marhaus kalkıp silahlarını kuşanmış, sabah ayininden sonra kahvaltısını yapıp dövüşün yapılacağı hisarın önünde at binmiş. Böylece Dük de halihazırda at binmiş, tamamen silahlanmış, her biri mızrak taşıyan altı oğlunu yanına almış halde onun karşısına çıkmış ve oğlanlardan ikisi mızrağını Sir Marhaus’un üstünde kırmış, ama beriki kendi mızrağını doğrultmamış ve onlara dokunmamış. Bunu müteakiben diğer dört oğlan ikişer ikişer üzerine gelmiş, önce ikisi, sonra diğer ikisi şövalyenin üstünde mızrak kırmış. Ve tüm bunlar olurken Sir Marhaus onlara da dokunmamış. Sonra atını Dük’ün üzerine sürmüş ve mızrağıyla vurduğu gibi onu atıyla beraber yere indirmiş, dönüp aynı muameleyi oğlanlara da yapmış. Sir Marhaus böylece atından inip Dük’e teslim olmasını, aksi halde öldürüleceğini bildirmiş. O arada oğlanların ikisi toparlanıp üzerine hamle edince Sir Marhaus dönüp Dük’e, ‘Oğullarına hakim ol, yoksa hepinizi en beter hallerre düşürürüm,’ demiş. Ölümünden kurtuluş olmadığını anlayan Dük, oğullarına seslenmiş ve Sir Marhaus’a teslim olmalarını istemiş. Böylece hepsi önünde diz çöküp kılıçlarını kabzaları dönük halde uzatınca şövalye teslimiyeti kabul etmiş. Sonra oğlanlar babalarının kalkmasına yardım etmiş ve sonra hep bir ağızdan asla Kral Arthur’a düşmanlık etmeyeceklerine ve Beyaz Pazar gününe kadar gelip kendilerini Kral’ın lütfuna teslim edeceklerine dair ant içmişler.¹⁰ Zat-ı alinizin de anladığı gibi Aziz Sir Patron, birkaç gün

10 Hikaye, lisan ve muhteva değiştirilmeden *Morte d’Arthur*’dan emanet alınmıştır. [M.Twain]

önce yenerek Arthur'un sarayına gönderdiğiniz yedi şövalye işte bu dükle altı oğlundan ibarettir."

"Bu dediğine inanıyor olamazsın, Sandy!"

"Hakikati söylemiyorsam tüm belalar üzerime olsun!"

"Bak, bak, bak! Kimin aklına gelirdi? Bir dük ve altı dükkük, öyle mi? Esaslı malmış, Sandy. Gezgin şövalyelik ahmakça ve bıktırıcı derecede meşakkatli iş ama yavaş yavaş bunda para da olabileceğini görüyorum; şansın varsa elbette. Bunu meslek edineceğim falan yok; yapamam o işi çünkü. Hiçbir sağlam ve meşru iş, spekülasyon temeli üstüne kurulamaz. Saçmalıkları üfleyip at ve

*"Sonra Sir Marhaus atını Dük'ün üzerine sürmüş
ve onu muzrağıyla yere indirmiş."*

soğuk gerçeklere ulaş: Tüccar-gezgin şövalyelik işkolunda başarılı bir anaför ne olabilir ki? Parlamentoya seçilip bölgede imtiyaz elde etmen gibidir bu ve nihayetinde eline bir şey kalmaz.

Evet, zengin olabilirsin, bir günde ya da bir haftada falan hızla para yapabilirsin; sonra biri çıkıp gelir, piyasayı ele geçirir ve vurgunu yaptığın dükkan tepetaklak gider, öyle değil mi, Sandy?”

“Her ne halse işte. Benim aklım basit lisana çalışır ve bu tür laflar bana fazlasıyla alengirli gelir...”

“Lafı dolandırmanın ve meseleden bu şekilde sapmanın anlamı yok, Sandy: Dedğim şekildedir; tamı tamına öyledir. Biliyorum öyle olduğunu. Ve dahası, işin temeline indiğinde tüccar-gezgin şövalyelik siyasetten para götürmekten bile kötüdür; bunda imtiyaz el değiştirdiğinde, hiç değilse birileri durumdan yarar sağlar ama şövalyelikte piyasa bir bozulursa şövalyelerin hepsi tepetaklak gider ve senin elinde ne kalır? Çöplükten ibaret bir yığın dö-küntü. Buna kazanım diyebilir misin? Avanta dediğin her dakika ortalıkta dolaşır mı sence? Haklı mıyım?”

“Ah, kafam dediğiniz bu türlü çeşitli meseleyle sanki yönünden biraz sapar gibi oldu, lakin bana öyle geliyor ki geçmişin şansları ve kısmetleri ne benim için, ne sizin için, ne de herhangi bir başkası için...”

“Hayır, mesele senin kafanda değil, Sandy. Kafan gayet iyi ama işten anlamıyorsun; sorun burada. İş konularını tartışmak sana uymuyor ve sürekli üstelemekle yanlış yapıyorsun. Ama şu konuya dönersek, her halükarda iyi mal kaldırmışız ve sonucu da Arthur’un sarayında iyi nam hasadı yönünde olacak. Ve laf kov-boylardan açılmışken şunu söylemem gerek: Burası kadınları ve erkekleri asla yaşlanmayan ilginç bir ülke. Morgan le Fay, Vassar’dan yeni mezun olmuş gibi taze ve genç; şu Güney Marches Dükü’yse öyle bir aile kurup onca çocuk yetiştirmesine rağmen hâlâ kılıç sallayabiliyor. Anladığım kadarıyla Sir Gawaine adamın yedi oğlunu öldürmüş ve buna rağmen geriye Sir Marhaus ile be-

nim payıma düşecek altı tane kalmış. Bir de altmış kış görmesine rağmen kırağı vurmuş goncalarıyla hâlâ ortalıkta dolanan şu genç hanım var. Bu arada, sen kaç yaşındasın Sandy?”

Yüzünde ilk kez bir durağanlık oldu. Çene niyetine taşıdığı yel değirmeni tadilat, tamirat falan gibi bir şey için geçici süreyle kapanmıştı.

"Sürüde en fazla sorun çıkaran yaşlı domuz"

20

Devin Kulesi

Saat altı ila dokuz arasında on beş kilometreden fazla yol aldık ki bu mesafe üç yük –bir adam, bir kadın, bir de zırh– taşıyan at için gayet iyiydi. Sonra duru bir derenin kıyısındaki ağaçların altında uzunca bir öğle istirahati için durduk.

Akabinde ilerilerde bir şövalye belirdi; yaklaştıkça kederli inlemeleri ve laflarından anlayabildiğim kadarıyla lanetler ve küfürler savurduğunu duymaya başladım. Üstü ışıltılı altın harflerle yazılı bir tabela taşıdığını görünce gelişine sevindim. Tabelada şöyle yazıyordu:

Peterson'un Hastalıklardan Koruyan Diş Fırçasını Kullanın.

Şimdi Çok Revaçta.

Benim şövalyelerden biri idi. Adı Sir Madok de la Montaine'di ve iri yapılı, bir seferinde Sir Launcelot'u atının kuyruğu üzerinden uçurmak suretiyle aslar kategorisine girmiş bir adamdı. Yabancı birileriyle karşılaştığı zaman bu büyük olay sorulmadan asla

anlatmaz, fakat anlatmak için bahane yaratmakta gecikmez ve başlandı mı susmak bilmezdi. Bu masum ve devasa hödükten iş konusunda gayet gayretli ve değerli olduğu için hoşlanırdım. Zırhla kaplı geniş omuzları, başlığının üstündeki aslan yelesini andıran sorgucuyla çok gösterişliydi ve kocaman kalkanına savaş eldiveninin içinden çıkan bir diş fırçası resmedilmişti ki altında da bir slogan vardı:

SALLAGITSİN'İ DENİYİN!

Yeni çıkardığım ağız gargarasıydı bu.

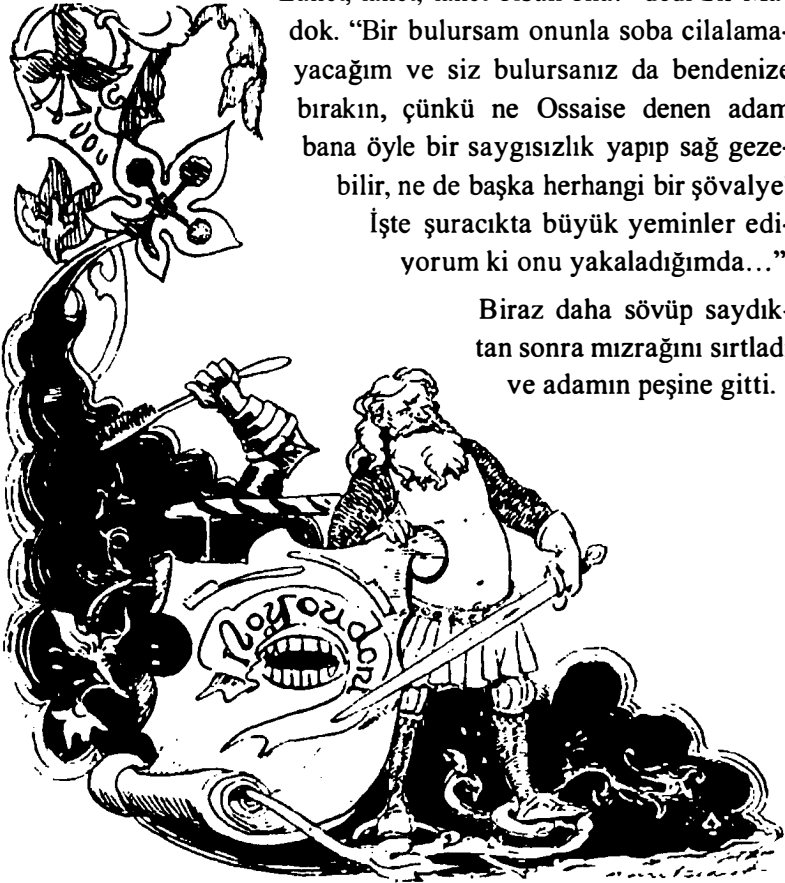
Sir Madok bitkin olduğunu söyledi ve gerçekten öyle görünüyordu; yine de attan inmedi. Soba cilacısının peşinde olduğunu söyledi ve yeni bir lanet ve küfür seli koyuverdi. Sözünü ettiği tabela taşıyıcı cesur şövalye, Surluseli Sir Ossaise idi ve bir seferinde katıldığı turnuvanın sonuçları üzerine bizzat Sir Gaheris gibi önemli bir şahsiyetle girdiği, kendisi için hüsrarla sonuçlanan tartışmayla epey ün yapmıştı. Kaygısız ve eğlenmeye yatkın bir tabiata sahipti; şu dünyada hiçbir şey onun için ciddiye alınması değildi. Adamı soba cilalama fikri için seçmemin nedeni de buydu; ortalıkta henüz soba falan olmadığından, bunların cilalanması da ciddiyet gerektirmiyordu. Görevli kişinin tek yapması gereken, kamuoyunu büyük değişime yavaş yavaş hazırlamak ve soba sahneye çıktığında tercihin düzen ve temizlikten yana yapılmasını sağlamaktı.

Sir Madok çok öfkeliydi ve lanetleri ardı ardına yağıdırıyordu. Dediğine göre paçavraya dönmüş kadar yorgundu ama Sir Ossaise'i bulup aralarındaki hesabı kapatana kadar ne atından inecek, ne dinlenecek, ne de herhangi bir teselliye kulak verecekti. Ettiği laflar arasından küfür içermeyen kimi parçaları birleştirerek anladığım kadarıyla, şafak saatlerinde rastladığı Sir Ossaise ona tarif edeceği tarlaları, bataklıkları, tepeleri ve korukları geçerek kestir-

meden giderse, hastalıktan koruyucu diş fırçası ve ağız gargarası için ender bulunur bir müşteri kitlesi oluşturacak bir grup yolcunun kapısına çıkacağını söylemişti. Sir Madok bunun üzerine tarif edilen maceraya karakteristik coşkusuyla atılmış ve üç saatlik felaket bir yolculuktan sonra güzergahı tamamlamıştı. Ve şuna bakın hele! Aradığı yolcu grubu önceki akşam zindanlardan salıverilen beş ihtiyardan ibaret değil miymiş! Zavallı ihtiyarlar diş olarak bildikleri son şeyi kaybedeli yirmi yıldan fazla olmamış mı!

“Lanet, lanet, lanet olsun ona!” dedi Sir Madok. “Bir bulursam onunla soba cilalayacağım ve siz bulursanız da bendenize bırakın, çünkü ne Ossaise denen adam bana öyle bir saygısızlık yapıp sağ gezebilir, ne de başka herhangi bir şövalye! İşte şuracıkta büyük yeminler ediyorum ki onu yakaladığımda...”

Biraz daha sövüp saydıktan sonra mızrağını sırtladı ve adamın peşine gitti.

Öğle saatlerinde fakir bir köyün kıyısında, Sir Madok'un sözünü ettiği ihtiyarlardan birine biz de denk geldik. Elli yıldır görmediği akrabaları ve dostlarının sevgisiyle yüreğini ısıtıyordu. Adamı sevip okşayanlar arasında gidişinden sonra doğmuş olanlar, daha önce hiç görmedikleri de vardı ama hafızası çoktan gittiğinden, zihni söndüğünden, zamanında gördüklerini de hatırlamıyordu zaten. Bir insanın karanlık deliğin tekine tıklı halde yarım asır yaşayıp oradan sağ çıkması inanılacak şey değildi ama yaşlı karısı ve kimi eski yoldaşları buna tanıklık etmek üzere oradaydı. Onu hayatının baharında çocuğunu öpüp anasının ellerine teslim ederek uzun bir unutuluşa doğru yola çıkan genç adam olarak hatırlıyorlardı. Kaledekiler ona isnat edilen suçun ne olduğunu aradan neredeyse bir nesil geçtiği için söyleyemiyordu ama adamın yaşlı karısı ve büyük kızı biliyordu; şimdi evli çocuklarının arasında, onun için hayatı boyunca bir isimden, düşünceden, biçimsiz bir imgeden, görenekten öteye varmamış ve ansızın karşısında etten kemiğe bürünmüş halde beliren babasını hatırlamaya çalışan büyük kızı.

İlginç bir durumdu ama konuya burada yer ayırmamın nedeni, bununla ilintili olduğunu düşündüğüm ve bana çok daha ilginç gelen bir durumun daha olması. Diyeceğim, uğradıkları dehşet verici haksızlıklar o mazlum insanlarda bunları yapan zalimlere dönük herhangi bir öfke patlaması yaratmıyordu. Kendilerine miras bırakılan zulüm ve aşağılamaya o kadar uzun zamandır maruzlardı ki hiçbir şey onları şefkat ve incelikli yaklaşım kadar irkiletmezdi. Evet, o insanlarda köleliğin çok derinlere kök salmasına yol açtığı garip, gerçekten garip bir saygı vardı. Tüm varlıkları tekdüze bir sabır, bu hayatın onlara reva gördüğü her şeye katlanma, her şeyi şikayet etmeden kabullenme düzeyine indirgenmişti. Hayal ve tasavvur güçleri ölmüştü. İnsanın dibe vurması gibi bir şey varsa, onların henüz doğarken vardığından daha dip bir nokta olamazdı.

O gün başka bir güzergah seçmiş olmayı, başka yol tutmayı isterdim. Barışçıl devrim yapmayı tasarlayan bir devlet adamının karşılaşacağı türden bir tecrübe değildi bu; etrafından dolaşamaz gerçeği, tersine yönelik her türlü boş lafa veya felsefeye rağmen, dünya yüzünde hiçbir halkın özgürlüğünü alabildiğine iyilik yansıtan konuşmalarla ya da ahlaki ikna yollarıyla kazanamayacağı gerçeğini kaçınılmaz şekilde karşıma çıkarmıştı: Başarıya ulaşacak her devrimin kesin ve değişmez yasası, sonrasında her nasıl gelişirse gelişsin kanla *başlaması* gereğini işaret eder. Eğer tarih bir şey öğretmişse, o da işte budur. Bir kere bilinçlendiler mi o insanların ihtiyaç duyacağı şey bir terör ve giyotin dönemiymi ve ben de onlara bunu verebilecek adam değildim.

İki gün sonra öğle saatlerine doğru Sandy, heyecan ve hararetle beklenti emareleri göstermeye başladı. Devin kalesine yaklaştığımızı söyledi bana. Şaşkınlıkla sarsılmıştım. Çıktığım maceranın amacı zaman içinde aklımdan silinip gitmiş, bu ani diriliş bir an için durumun gözüme gayet gerçek ve irkiltici görünmesine yol açmış, içimde ufak da olsa bir ilgi doğurmuştu. Sandy'nin heyecanı her geçen an biraz artıyordu ve bu tür şeyler bulaşıcı olduğundan bende de aynı sonucu doğuruyordu. Kalbim hızla çarpmaya başlamıştı. Kalbinize mantıkla hitap edemezsiniz; onun kendi yasaları vardır ve atışları zekanın hor gördüğü şeyler karşısında da hızlanır.

Biraz daha ilerledikten sonra Sandy attan aşağıya kayd, bana durmamı işaret etti ve başı neredeyse dizlerine değecek kadar eğilmiş halde, bir bayırın sınırlarını belirleyen çalılıklara doğru sessizce süzüldü; o arada benim kalp çarpıntılarım da büyüdü ve Sandy biraz doğrulup çalıkların üzerinden bakarken büyümeye devam etti. Ben de attan indim, dizlerimin üstünde onun yanına süründüm. Parmağıyla ileride bir yeri gösterirken gözleri alev alev yanıyordu.

“Kale!” diye fısıldadı. “İşte kale! Orada belirdi bile!”

Gayet minnetle karşıladığım bir hayal kırıklığı oldu bu!

“Kale mi?” dedim. “O gösterdiğin bir domuz ahır. Etrafına çalı çırpıdan çit çekilmiş bir virane.”

Şaşkın ve kaygılı görünüyordu şimdi kız. Yüzündeki canlılık soldu, uzunca bir süre düşüncelere dalmış gibi suskun kaldıktan sonra, “Evvelden bu büyü yoktu,” dedi düşünceli bir tavırla. “Ve ne kadar tuhaf bir mucize bu ve ne kadar da korkunç! Bir bakışa göre büyü yapılmış ve şu utanç verici hale gelecek şekilde giydirilmiş; lakin bir başkasının idrakine göre büyüye falan uğramamış, değişim geçirmemiş halde; sapasağlam ve olanca haşmetiyle, hendeğinin üstündeki kalker köprü ve kulelerinden mavi göğe sallanan flamalarıyla orada öylece duruyor. Ve Tanrı bizi esirgesin, o zarif mahpusları tekrar görmek, tatlı yüzlerindeki hüznün daha da derinleştiğini anlamak insanın yüreğini nasıl da yakıyor! Yolda oyalandığımız için kabahatliyiz; hemen gelmemiz gerekirdi buraya!”

Durum anlaşılmıştı: Kale benim için büyülüydü, onun için değil. Kapıldığı asılsız vehmi onunla tartışmanın yararı yoktu; gereksiz zaman kaybı olurdu bu; suyuna gitmem gerekiyordu.

“Bu sık rastlanan bir durumdur,” dedim. “Büyülü şeyler bir göze başka, diğerine başka görünebilir. Buna daha önce de rastladığın ama açıklamasını yapamadığın olmuştur Sandy. Zarar gelmez böyle durumlardan. Hatta şanslı bile sayılırız. Şu hanımlar başkalarına ve kendilerine domuz şeklinde görünüyorsa büyüü bozmak gerekecektir ve bunu yapmak için doğru yol takip edilmezse sonuca asla ulaşılamaz. Ayrıca elde doğru anahtar olmadan büyü bozmaya kalkışmak tehlikelidir de; hata yapabilir, domuzları köpeğe çevirebilir, denedikçe yanılabilirsin: Domuzlar köpeğe, köpekler kediye, kediler fareye... Böyle sürüp gider ve sonunda elinde ya hiçbir şey kalmaz ya da peşine düşemeyeceğin kokusuz bir gaz kalır ki bu da aşağı yukarı hiç demektir. Ama

şansımıza, benden başka kimsenin gözleri büyüyle bağlanmamış, yani çözülmesi herhangi nahoş bir sonuca yol açmayacak. Hanımlar senin için, kendileri için, başka herkes için oldukları gibi kalacak ve aynı zamanda, iğrenç domuzların hepsinin birer hanımefendi olduğunu artık bildiğimden, kimse göz yanılığımдан ötürü sıkıntıya düşmeyecek ve ben onlara layık oldukları şekilde muamele edeceğim.”

“Ah, teşekkürler ederim, Aziz Lordum; bir meleğin ağzıyla konuştunuz! Ve biliyorum ki sanatınız büyük işlere erdiği ve o sanat sizin gibi cesur bir şövalyenin, yaşayan en büyük şövalyenin ellerinde olduğu için onları selamete kavuşturacaksınız.”

“Bir prensesi domuz ahırında asla bırakmam, Sandy. Benim düzeni şaşmış gözlerime domuz çobanı olarak görünen şu üç...”

“Devler! Onlar da mı değişmiş? İnanılmaz! İşte şimdi korktum, çünkü uzunluğu beş metreyi bulan vücutlarının büyük kısmı görünmez olduysa, insan nasıl düzgün nişan alıp onları devirebilir ki? Ah, tedbirli olunuz Aziz Efendim; bu benim tasavvur ettiğimden de büyük bir teşebbüs olacak!”

“Sen rahat ol, Sandy. Tek bilmem gereken, devin ne kadarının görünmez olduğu; bunu halledersem, hayati organlarının yerlerini kestirebilirim. Korkma, o sözde yanıltıcı serserilerin işini çabucak göreceğim. Sen yerinden kıpırdama.”

Yüzü bir ölününkini andıran ama şimdi umut ve cesaret belirtileri de gösteren Sandy’yi orada çömelmiş halde bırakıp atımla domuz ahırına indim ve adamlarla ahbapça bir pazarlığa giriştim. Domuzları rayicin epey üzerinde bir fiyatla, toptan 16 peniye alarak minnetlerini kazandım. Tam zamanında gelmiştim, çünkü az geciksem Kilise, derebeyi ve öteki vergi tahsildarları ertesi gün bastıracak, sürünün büyük bölümünü silip süpürecek ve çobanları domuzsuz, Sandy’yi prensessiz bırakacaktı. Oysa şimdi vergi nakit ödenecek, artan da cebe indirilecekti. Adamlardan birinin on çocuğu

vardı ve bana önceki yıl rahibin gelip Kilise'nin ondalık payı olarak domuzların en tombulunu aldığını, bunun üzerine karısının dayanamayarak çocuklarından birini önüne iteleyerek adama, "Sen, merhametin zırnığından nasibini almamış adam, rızkını alıp götürürken çocuğu neden geride bırakıyorsun ki; bunu da al!" dediğini anlattı.

Çok ilginç. Aynı şey benim zamanımda, kisvesini değiştirdiğinde birçoğu tarafından doğası da değişmiş kabul edilen Kilise'nin uygulamaları sırasında da yaşanmıştı.

Adamları gönderdim, ahırın kapısını açtım ve Sandy'ye gelmesini işaret ettim. Geldi ama bunu yavaş değil, bir çayır yangını hızıyla yaptı. Kendisini yanaklarından sevinç gözyaşları süzülerek domuzların üzerine atışını, her birini teker teker bağrına basışını, öpüp okşayışını, onları gayet saygın adlarla anışını izlerken onun namına utandım, insanlık namına utandım.

Şimdi o domuzları on beş kilometrelik yol boyunca eve kadar gütmemiz gerekiyordu ve hanımların teki bile vefalı değildi. Düğün yürümüyor, yol falan tanımıyorlardı; her tarafa dağılıyor, kayaların ve tepelerin üzerinden aşıyor, bulabildikleri en zahmetli yerlere giriyorlardı. Ayrıca itilip kakılmamalı, kaba hitaba maruz kalmamalıydılar; Sandy onların mevkilerine yaraşmayan muameleye uğramalarına dayanamıyordu. Sürüde en fazla sorun çıkaran yaşlı domuza *herkes gibi* 'Leydim' ya da 'Majesteleri' diye hitap etmek gerekiyordu. Ve zırhla domuz gütmek de gayet rahatsızlık verici bir şeydi. Burnu halkalı, sırtındaki tüylerin hepsi dökülmüş küçük bir kontes vardı ki inadın, huysuzluğun, sapıklığın her türü ondaydı. Beni bir saat boyunca peşi sıra koşturdu, sonunda hiçbir gelişme kaydedemeden başladığımız yere döndük. Nihayet onu kuyruğundan yakaladım ve bağırta bağırta sürükledim. Sandy dehşete düşmüştü; bunun bir kontese yapılabilecek en uygunsuz muamele olduğunu söyledi.

Domuzları –yani çoğunu– karanlık bastırırken Sandy'nin evine

ulaştırdık. Prenses Nerovens de Morgalore kayıptı ve diğer hanımlardan ikisi de ona nedimelik ettiklerinden olmalı, görünürde yoktu: Alnında beyaz bir yıldız olan kara domuz Bayan Angela Bohun ve ince bacaklı, ayaklarından birinin sancak tarafına doğru hafifçe yatmasına yol açacak şekilde aksadığını kendilerini gütmeye çabaları sırasında fark ettiğim kahverengi domuz Demoiselle Elaine Courtemains. Kaybolanlar arasında birkaç tane de barones vardı ve ben hepsinin kayıp halde kalmasını istiyordum; ama hayır, tüm sosis malzemelerinin bulunması gerekiyordu ve böylece, geldiğimiz yöndeki ormanları ve tepeleri araştırarak meşaleli hizmetkarlar çıkarıldı.

Elbette ki tüm sürü evin içine koyuldu. Aman Tanrım, hiç öyle bir şey görmemiştim! Duymamıştım da haliyle. Ve o koku! Sanki bir havagazı fabrikasında patlama olmuştu.

"Eğitimin, öğretimin, nüfuzun gücü, bir insanı
her şeye inanacak duruma getirebilirdi."

21

Hacılar

O gece nihayet yatağıma uzandığımda, anlatılamayacak kadar yorgundum ve gerinip kaslarımı gevşetmek ne kadar güzel, ne kadar lüks bir şeydi! Ama hepsi bundan ibaretti, çünkü uyumak söz konusu değildi. Bizim asillerin odalarda ve koridorlar boyunca dolaşmalarının, tepinmelerinin, eşelenmelerinin, bağırışmalarının yarattığı tantana tekrar koptu ve beni uyutmadı.

Uyanık kalmak zihnimin çalışmasına neden oluyordu elbette ve düşüncelerim genel olarak Sandy'nin ilginç sanrılarına yoğunlaşmıştı. Oralarda kraliyetin sahip olabileceği en akli başında insanlardan biri olarak kabul görüyordu ama benim bakışıma göre deli gibi davranıyordu. Eğitimin, öğretimin, nüfuzun gücü, bir insanı her şeye inanacak duruma getirebilirdi. Delinin teki olmadığını anlamak için kendimi Sandy'nin yerine koymam gerekiyordu. Evet, sizin öğreniminizden geçmemiş birinin size nasıl deli gibi görüneceğini anlamak için de, Sandy'yi benim yerime koymak yeterliydi. Ona hiçbir büyü'nün etkisi altında kalmadan bir saatte seksen kilometre yol giden bir araba ya da büyü'lü güçleri olmayan ama bir sepetin içine binerek bulutların arasında gözden kaybolabilen

bir adam gördüğümü ve herhangi bir sihirbazın yardımı olmaksızın yüzlerce kilometre ötedeki insanların sohbetlerini dinlediğimi söylesem mutlaka deli olduğumu düşünür, hatta bundan şüphe duymazdı. Etrafımdaki herkes büyüye inanıyordu, kimse kuşku duymuyordu; bir kalenin domuz ahırına, içindekilerin de domuza dönüştüğünden şüphe duymak, benim Connecticutluların telefona ve onun harika kolaylıklarına sahip olduğuna inanmamam gibi bir şey olurdu ki her iki örnek de kendi ortamının şartları dahilinde hastalıklı bir zihnin, kararsızlık gösteren bir aklın kesin delili sayılırdı.

Evet, Sandy'nin akıl sağlığı yerindeydi; öyle kabul edilmesi gerekiyordu. Ve eğer ben de –Sandy tarafından– akıl sağlığı bozulmamış bir insan olarak kabul edileceksem, büyü ya da mucize marifetiyle yapılmamış lokomotifleri, balonları, telefonları kendime saklamam gerekirdi. Ayrıca dünyanın düz olmadığına, altında sütunlar ve üstünde onu tüm uzayı kaplayan sudan koruyan bir yarım kubbe olmadığına da inanıyordum, ama tüm krallıkta o tür kafirce ve suç kabul edilebilecek düşüncelere sahip tek kişi olduğumu bilmenin yanı sıra, birdenbire kendimi dışlanmış ve herkes tarafından terk edilmiş bir deli konumunda bulmamak için bu konularda çenemi tutmamın akıllıca olacağını da anlamıştım.

Sandy ertesi sabah domuzları yemek odasına toplayıp kahvaltılarını verdi; onlara bizzat hizmet etti, doğup büyüdüğü adanın insanların rütbeye ve mevkiye daima duyduğu hürmetin –geleneksel veya modern– her türünü sadece gösterişte değil, zihinsel ve ahlaki içeriklerine de inanarak gösterdi. Doğuştan edinilmiş resmi mertebem uygun olsa onlarla kahvaltı edebilirdim ama öyle olmadığından, kaçınılmaz küçümsemeyi kabullenip bu konuda hiç şikayet etmedim. Sandy ile birlikte başka bir masada yedik.

Tüm bunlar olurken, aileden kimse yoktu evde. Nihayet, “Sizin aile kaç kişiden oluşur ve şu an neredeler?” diye sordum.

“Aile mi?”

“Evet.”

“Hangi aile, Aziz Lordum?”

“Bu aile... Senin ailen yani.”

“Doğrusu anlayamadım sizi. Benim ailem yok.”

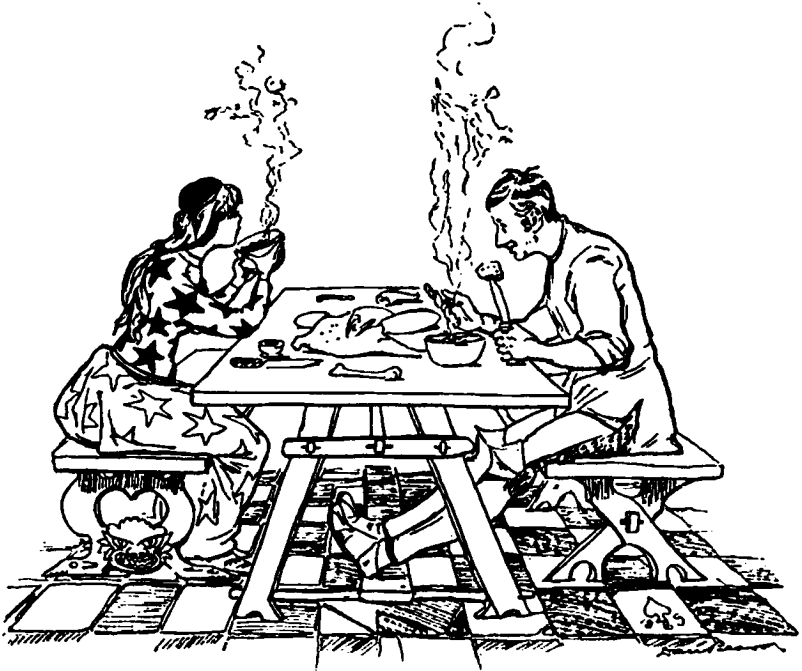
“Yok mu? Burası senin evin değil mi?”

“Nasıl olabilir ki? Evim de yok benim.”

“Öyleyse kimin evi bu?”

“Ah, bilsem size de söyleyebilirdim kimin olduğunu.”

“Nasıl... Yani o insanları tanımıyor musun? Kim davet etti bizi buraya?”

“Sandy ve Patron başka masada”

“Kimse. Biz kendiliğimizden geldik.”

“İşte bu gayet olağanüstü bir icraat, kadın! Hayranlık verici bir yüzüstlük! Adamın tekinin evine, üzerine güneş doğmuş tek ve gerçekten en değerli aristokrat grubuna eşlik ederek gayet sakın şekilde girdik ve o adamın adını bile bilmiyoruz, öyle mi? Bu abartılı özgürlüğü edinme cesaretini nereden aldın sen? Ben elbette buranın senin evin olduğunu sanıyordum. Adam gelince ne diyecek?”

“Ne diyecek? Şükranlarını sunmaktan başka ne yapabilir ki?”

“Ne için müteşekkireceksiniz bize?”

Yüzüne bir şaşkınlık hakim oldu. “Hakikaten, tuhaf laflarınızla aklımı karıştırıyorsunuz. O kişi, şu hayat devam ettikçe mülkünün bizim getirdiğimiz türden insanlar tarafından bir kez daha onurlandırılacağını hayal bile edebilir mi acaba?”

“Eh, duruma o yönden bakarsan... Hayır, edemez, hatta böyle bir durumla ilk kez karşılaşacağına dair bahse de girilebilir!”

“Öyleyse bırakınız müteşekkirelsin; minnetini layığıyla ve uygun lisanla ve tevazuuyla ifade etsin; böyle bir şerefe bu vesileyle ermese, köpekten öte sayılamaz ki ondan doğacaklar da ataları da köpek kisvesinden kurtulamaz.”

Bana göreyse durum gayet rahatsız ediciydi. Hatta daha da rahatsız bir hal alabilirdi. Domuzları toplayıp yola koyulmak gayet uygun bir davranış olabilirdi.

“Günü ziyan ediyoruz Sandy,” dedim. “Asil hanımları bir araya toplayıp harekete geçme zamanı geldi.”

“Ne tarafa doğru Aziz Lord ve Patron?”

“Onları evlerine kavuşturmak istiyoruz, değil mi?”

“Evet ama bir düşününüz! Dünyanın çeşitli yerlerinden gelmişler ve her biri kendi yurduna dönmeli. Lakin bu seyahatlerin tamamı, Tanrı’nın hayata ve dolayısıyla ölüme biçtiği kısacık zaman içinde yapılamaz ki sizin de bildiğiniz gibi Âdem, yardımcısı kabul edilen ve insanın en büyük düşmanı olan o yılan sıfatındaki

Şeytan'ın dürtmesine aldanan Havva'nın baştan çıkarmasına kapılıp günah işlemiş ve duyduğu derin nedamete rağmen her sakininin ışıltı ve gölgesi altında doğmak isteyeceği cennetten sürgün edilip yüreği üzüntüyle kaplı ve akli her daim geride, gayet uzun bir ömür sürmüştür ki gönderildiği dünyada –yani burada– geçirdiği yılların toplamı bile...”

“Hey Tanrım!”

“Bir şey mi dediniz Lordum?”

“Yani, bu tarz şeyler için vaktimiz yok. Bunu neden yapamayacağımızı açıklamak için gerekecek zamandan daha az sürede hepsini evlerine dağıtabiliriz. Konuşmak yerine eyleme geçmemiz lazım. Dikkatli olsan iyi edersin; çenen böyle bir zamanda –yani az önceki gibi– durumun önüne geçecek şekilde çalışmamalı. İşe koyulalım ve kestirmeden gidelim: Bu aristokratları evlerine kim götürecektir?”

“Dostları. Dünyanın uzak bölgelerinden gelecekler.”

Öyle beklenmedik bir cevaptı ki bu, bana berrak gökyüzünde çakan şimşek gibi gelmiş ve beraberinde affa uğrayan bir mahkumun rahatlamasını getirmişti. Evet, gelip onları alacaklardı ve elbette Sandy de orada kalıp malın teslimatına nezaret edecekti!

“Eh, bu macera gayet güzel şekilde ve başarıyla sonuçlandığına göre dönüp durumu rapor etmem gerek,” dedim. “Ve eğer biri daha çıkar da böyle bir şeyi yapmam için bana meydan okursa...”

“Ben de hazırım; yola çıkabiliriz.”

Mahkuma vaat edilen af geri alınmıştı.

“Nasıl yani? Benimle mi geleceksin? Neden yapasın ki bunu?”

“Şövalyeme ihanet edeceğimi mi düşündünüz? Onursuzluk olurdu bu. Sahada şövalyece bir karşılaşma yapılana ve daha üstün bir şövalye kendilerini –Tanrı esirgesin– hakkıyla yenerek bana hakkıyla sahip olana kadar ondan ayırlamam. Ve böyle bir şeyin gerçekleşeceğini düşündüysem kahrolayım!”

“Uzun dönem görev yapmak üzere seçilmişim anlaşılan,” diye söylendim, kendi kendime içimi çekerek. “Duruma iyi yanlarıyla bakmaktan başka çare yok.” Sonra yüksek sesle, “Yola düşelim öyleyse,” dedim.

Sandy gözyaşları içinde veda etmek üzere domuzların yanına giderken, ben de hizmetkarları toplayıp asalet rütbelerine sahip grubu kendilerine hediye ettim. Onlardan hanımların konakladığı, dolaştığı yerleri biraz temizlemelerini istedim ama bunu zahmete ve masrafa değer görmüyorlardı, ayrıca öyle bir şey kadim göreneklerden çok ciddi şekilde sapma anlamına gelirdi ki bunu dile getirmek bile uygun değildi. Bu ciddi görenek sapması, uygun bir bedel karşılığında halledildi; hizmetkarlar daha da eski, menşei unutulacak kadar gerilerde kalmış başka bir örfü uygulayacaklarını, tüm odalarla koridorlara taze hasırotları sererek o soylu ziyaretin tüm izlerini görünmez kılacaklarını söyleyerek işe koyuldular. Böylece o evde yaşayan ailenin tarihine bir katman eklenecekti ve çok sonraları, bir antika meraklısı etrafı bilimsel yöntemlerle didiklerken bizim katmana rastlayarak hane halkının beslenme alışkanlıklarının ansızın nasıl değiştiği karşısında hayrete düşecekti.

O gün rastladığımız ilk şey bir hacı grubu oldu. Bizimle aynı yöne gitmiyorlardı ama onlara katıldık, çünkü bir ülkeyi bilgece idare edeceksem, oradaki hayatın ayrıntılarını ikinci ağızdan dinleyerek değil, bizzat gözlemleyerek ve inceleyerek öğrenmem gerektiğini neden sonra anlayabilmişim.

Bu hacı grubu, Chaucer ile bir konuda benzerlik gösteriyordu: İçinde ülkenin neredeyse her türlü zanaatıyla uğraşan kişiler vardı ve bir kıyafet çeşitliliği sergiliyordu. Her yaştan kadın ve erkek bir aradaydı. Katırlara, eşeklere binmişlerdi ve kadınların hiçbir iyerde yanlamasına oturmamıştı; o tarz, daha dokuz asır bilinmeyecekti İngiltere’de.

Hoş, dost canlısı, çabuk kaynaşan bir gruptu; dindar, şen, mutlu ve bilinçsiz kabalıkla, masum terbiyesizliklerle dolu insanlardı. Neşeli bir hikaye kabul ettikleri şey, on iki asır sonra en elit İngiliz topluluklarında yaratacağından fazla utanca neden olmuyordu onlarda. İngiliz espri anlayışının henüz çok uzaktaki 19. yüzyılın ilk çeyreğine özgü eşek şakaları orada burada kendini göstermeye başlamıştı ve hepsi coşkun tezahüratla karşılanıyordu. Bazen kervanın bir ucunda yapılan parlak bir yorum öteki uca doğru yayılıyordu ki bunun ilerleyişini insanlardan kopan kahkahalardan ve katırların suratlarının kızarmasından izleyebiliyordunuz.

Sandy, çıkılan hac yolculuğunun amacını ve hedefini biliyordu. Bu konuda beni aydınlattı: “Azizlik mertebesine ermiş münzevi keşişler tarafından kutsanmak ve onları günahlarından arındıracak mucizeler suyundan içmek için Kerametler Vadisi’ne gidiyorlar.”

“Bu sulak yer nerede?”

“Buraya iki gün uzaklıkta, Cuckoo Krallığı’nın bulunduğu yüksek toprakların sınırının hemen yakınında.”

“Anlat biraz. Ünü bilinen, topluma mâl olmuş bir yer midir?”

“Doğrusu öyledir. Orayı dediğiniz bakımdan geride bırakacak başka yer yoktur. Eskilerden beri bir başkeşişle çırakları yaşarmış orada. Bunlar birbirleriyle veya başkalarıyla hiç konuşmaksızın, çürümüş otlardan başka şey yemeksizin, yıkanmaksızın, bol uyuyup çok dua etmekten kaçınmaksızın kendilerini din kitapları okumaya verdiklerinden, bu yerden daha kutsalı yokmuş. Böylece, kutsi kanaatkarlıkları sebebiyle keşişler tüm dünyada tanınmış ve zengini, fakiri, herkes tarafından saygı görür ve ziyaret edilir hale gelmiş.”

“Devam et.”

“Orada su evvelde kıtmış. Dolayısıyla zamanın birinde başkeşiş dualar etmiş ve buna karşılık o çölün ortasından mucize eseri su fışkırmış. Dediğim sıralar manastırda fesada meyletmeye hazır sebatsız keşişler varmış ve bunlar, bir hamam inşa etmesi için

ardı arkası gelmeyen ricalarla, yalvarışlarla başkeşişin üzerine varmışlar; sonunda adam usanıp istedikleri şeyi yapmış. Ve şimdi, Tanrı'nın saf olanı nasıl sevdiğini, dünyevi ve aklına esen şekilde davranana nasıl darıldığını iyi dinleyiniz! Sözü nü ettiğim keşişler hamama girmiş ve yıkanıp kar gibi beyaz bir hal almışlar. Vah ki vah! O lahza Tanrı'nın mucizevi sitemi belirmiş ve pınarın suyu çekilivermiş."

"Bu memlekette bazı suçların nasıl cezalandırıldığına bakılırsa ucuz kurtulmuşlar Sandy."

"Muhtemelen dediğiniz gibidir ama bu onların ilk günahıymış ve o zamana kadar tüm hayatlarını mükemmelen geçirmişler, öyle ki meleklerden ayırt edilemezlermiş. O suyun gerisin geri akıtılması için edilen dualar, dökülen gözyaşları, vücuda uygulanan türlü işkenceler yine de nafile kalmış. Hatta düzenlenen tören alayları ve hatta verilen adaklar ve hatta ve hatta Bakire'ye yakılan mumlar ve diğer hiçbir şey kâr etmemiş ve herkes bunun karşısında hayrete düşmüş."

"O sektörün bile kendi mali paniğine sahip olduğunu, kendi *assignat*'ları¹¹ ve *greenback*'leri¹² sıfırlanacak şekilde değer kaybedince piyasanın durgunluğa girdiğini öğrenmek tuhaf. Devam et Sandy."

"Ve sonra zamanla, yani bir yıl ve bir gün sonra, idrakli başkeşiş eski sade tarzına dönmeye karar vererek hamamı yıktırmış. Ve dikkat buyurunuz: Tanrı'nın öfkesi de o dakika yatışmış ve su, gayet bolca tekrar fişkırmaya başlamış ve şu güne kadar o cömert miktarı biraz olsun azalmadan akmaya devam etmiş."

"Tahminimce o zamandan bu zamana da kimse yıkanmamış."

"Vay bunu denemeye kalkışanın haline ki o hal başına tahminimce gayet hızla gelir!"

11 Fransız İhtilali sonrasında, 1789 ile 1796 yılları arasında kamulaştırılan arazilerin bedelinin ödenmesi için çıkartılan bir para.—çn

12 İç Savaş sırasında ABD'de çıkartılan ve altına dönüştürülemeyen itibari para.—çn

“Sonrasında manastır gelişip serpilmiş mi?”

“Hem de o andan itibaren! Mucizenin şanı tüm diyarlara tez yayılmış. Manastıra dahil olmak için her memleketten keşişler gelmiş; sığlğa toplanan balık sürüsü gibi üşüşmüşler; bu sebeple de yeni binalar yapılmış, sonra başka binalar da yapılmış ki manastır kollarını açıp gelen herkesi alabilsin. Rahibeler de gelmiş, sonra onlara başka rahibeler katılmış ve vadinin karşı yamacında bir de rahibeler manastırı yapılmış. Rahibeler öncekilere pek dostça yaklaşmış, sevecen gayretlerini keşişlerle birleştirmiş ve böylece hep birlikte aradaki vadide çok büyük, sürüyle kimsesiz çocuğu koyacakları bir yetimhane inşa etmişler.”

“Dikkat et Sandy; münzevi keşişlerle rahibelerden söz ediyorsun!”

“Şu insanlar dünyanın dört bir yanından gelip oraya gider. Bir münzevinin ruhu hacının bol olduğu yerde serpilip gelişir. Bunu istemeyecek tek bir münzevi keşiş bulamazsınız. Biri çıkar da tuhaf bir diyarda Kerametler Vadisi’ndekilerden farklı yeni tür bir keşiş olduğunu söylerse, bırakınız gitsin ve bulmak için delikleri, mağaraları ve bataklıkları eşelesin, hatta onun zürriyetinden gelenler de aynı şeyi yapsın ama bir numunesini bulamasın.”

Tanışıp yakınlaşmak ama esasen biraz daha bilgi kırıntısı toplamak amacıyla atımı iri yapılı, tombul yüzü güleç bir adamın yanına sürdüm ama ahabpılık kurmaya bile fırsat bulamadan, damdan düşercesine ve şevkle bana bir fıkra anlatmaya koyuldu ki bu, Sir Dinadan’dan dinlemek zorunda kaldığım, Sir Sagramor ile başımın derde girmesine ve maceraya çıkmama yol açan hikayenin ta kendisiydi. İzin istedim ve yüreğim hüznle, bu zorlu hayattan göçüp gitme, bu gözyaşı diyarlarından, bu huzur kalmadık günden, bulut ve fırtınadan, bıktırıcı mücadele ve tekdüze yenilgiden nasıl olursa olsun uzaklaşma arzusuyla dolu halde kervanın en sonuna kaçtım; sonsuzluğun ne kadar uzun olduğunu ve o fıkrayı daha kaç kişinin bildiğini düşünerek kendi içime çekildim.

Öğle saatlerini biraz geçe, bir kafiye daha rastladık ama bunda şenlikten, şakadan, oyunbazlıktan, neşeli havailikten eser yoktu. Üstelik her yaştan insandan oluşuyordu: Saçları kırışmış adamlarla kadınlar, ortayaşlı ve güçlü adamlarla kadınlar, genç erkeklerle gelinlik kızlar, küçük çocuklar ve hatta memeden kesilmemiş üç bebek. Çocukların yüzünde bile gülümseme namına bir şey yoktu; tüm o elli kişi arasında surat asmayan, çehresinde uzun ve zorlu çabalarla beslenmiş, kadim bir çaresizliğin eşlik ettiği umutsuzluktan başka ifade taşımayan tek kişi bulamazdınız.

Köleydi hepsi. El ve ayak bileklerindeki prangalardan çıkan zincirler, bellerindeki ham deriden yapılmış kemere uzanıyordu ve çocuklar hariç hepsi bir buçuk metre aralıyla demir boyunduruklarından geçen tek bir zincirle birbirine bağlıydı. Yayıydılar ve en berbat yiyeceklerden oluşan en cılız tayınları yiyerek on sekiz günde beş yüz kilometre yol yürümüşlerdi. Geceleri zincirleri çözülmeden, domuzlar gibi kümelenerek uyuyorlardı. Üstlerinde kimi acınası paçavralar vardı ama bunlara giysi denemezdi. Demir halkalar bileklerindeki derileri yüzmüş, bileklerinde ülserli ve kurtlu yaralar açmıştı. Çıplak ayakları paramparçaydı ve hiçbir aksama- dan yürüyemiyordu. O zavallı talihsizler yola yüz kişi çıkmışlardı, ama yarısı yolculuk sırasında satılmıştı. Başlarındaki köle tüccarı bir ata binmişti ve elinde iki kulaç uzunluğunda, her birinin ucunda düğümler olan sırimlara ayrılmış kısa saplı bir kırbaç vardı. Bununla, acı ve bitkinlikten tökezleyen her köleyi omuzları parçalanacak şekilde kırbaçlayarak doğrulmaya zorluyordu. Adam hiç konuşmuyor, bunu onun yerine elindeki şey yapıyordu. Biz yanlarından geçerken o zavallı yaratıkların hiçbirisi başını kaldırıp bakmadı; varlığımızın farkına vardığına dair bir belirti göstermedi. Ve tek bir gürültü hariç hiçbirinden ses çıkmıyordu: Kırk üç köstekli

ayağın aynı anda kalkıp aynı anda yere vurmasından doğan, boğuk ve tüyler ürpertici bir zincir şakırtısı.

Kendi kaldırdıkları toz bulutunun içinde yürüyorlardı. Aynı tozla kaplı yüzlerin rengi griydi. İnsanın ancak içinde yaşanmayan evlerdeki eşyaların üstünde görebileceği ve parmağıyla üstüne öylesine bir şey yazabileceği kalınlıkta bir toz tabakasıydı bu. Kimi kadınların, kucağında ölüp özgürlüğe kavuşmanın eşiğine gelmiş bebek taşıyan genç annelerin yüzüne bakınca aklıma gelmişti bu; yüreklerindeki bir şey, gözyaşları tarafından yüzlerindeki toza gayet görülebilir –ah Tanrım!-, gayet okunabilir şekilde yazılmıştı. Bu genç annelerden biri çocuk denecek yaştaydı ve o yazıyı okumak, öyle bir çocuğun yüreğinden, henüz dert nedir bilmemesi, hayatın şafak vaktinden kaynaklanan neşeye dolu olması gereken bir yürekten koptuğunu anlamak içimi parçalamıştı. Ve hiç şüphe yoktu ki...

Tam o sırada kız, bitkinlikten başı dönerek yalpaladı ve kırbaç inip çıplak omzundan bir deri parçası yüzüverdi. Canım, kendim kırbaçlanmışım gibi yanmıştı. Köle tüccarı, grubu durdurup atından yere atladı. Hızla gelip kıza küftetti ve tembelliğiyle yeterince sıkıntı verdiğini, bunu nasılsa tekrarlayamayacağını ve hesabının kapanmak üzere olduğunu söyledi. Kız dizlerinin üstüne düştü, ellerini kaldırdı ve dehşetten kaynaklanan bir tutkuyla yalvarmaya, ağlamaya başladı ama adam hiç oralı olmadı. Bebeğini kucağından söküp aldı, ardından onun önündeki ve arkasındaki erkek kölelere emir vererek yere fırlatılmasını, üstündeki paçavraların sıyrılmasını ve böylece zaptedilmesini sağladı; sonra da delirmiş gibi çaresizce çırpınmasına aldırmadan, sırt derisi yüzülene kadar kıızı kırbaçladı. Onu tutan adamlardan biri dayanamayıp başını çevirdi ve bu insanca tepkisinden ötürü aşağılanıp dayak yedi.

Bizim hacılar yaşananları öylece seyretti ve kırbacın nasıl kullanıldığına dair gayet uzmanca yorumlar yapmakla yetindi. Yaşam boyu edinilen gündelik tecrübelerle köleliğe karşı öylesine katılaş-

mişlardı ki gördükleri manzara zihinlerinde başka yorum canlandırmıyordu. Kölelik geleneği, insan hissiyatının en üst lobunu bu şekilde kemiğe dönüştürebiliyordu; iyi yürekli insanlar olduklarına göre o hacılar, adamın bir ata bile öyle muamele etmesine izin vermemeliydi.

Yaşananlara son verip tüm köleleri özgür bırakmak istedim ama olmazdı. Olaylara fazlasıyla müdahil olup ülkenin kanunlarını ve zorbalıkla çizilmiş insan hakları çerçevesini hor görür şekilde isim yapmamam gerekiyordu. Yaşarsam ve her şey istediğim gibi gidersen, kölelik kavramının ölümü benim elimden olacaktı; bu konuda artık kararlıydım ama bunu cellat konumuna ulusun emriyle getireceğim şekilde halletmem gerekiyordu.

Tam orada, yol kenarında bir nalbant işliği vardı ve birkaç kilometre geride bir arazi sahibi, o kızı kelepçelerinin ve prangalarının çıkartılabileceği yerin yakınında teslim edilmek kaydıyla satın almıştı. Demirler söküldü, ardından alıcıyla satıcı arasında nalbandın parasını kimin ödeyeceği konusunda bir tartışma patlak verdi. Kız, demirlerden kurtulduğu anda gözyaşları ve hıçkırıklarla kendini az önce kırbaçlanmasına dayanamayarak başını çeviren kölenin kollarına attı. Adam kızı bağrına bastı, onun ve bebeğin yüzünü öpücüklere boğdu, kendi gözyaşlarıyla yıkadı. Düşündüm. Çıkarımda bulundum. Evet, karı kocaydılar. Güç kullanılarak birbirlerinden ayrıldılar; kız sürüklenip götürüldü, bir dönemeçte görülmez olana dek çılgınca mücadele etti, çığlıklar attı; gözden kaybolduktan sonra bile bir süre giderek uzaklaşan feryatlarını işittik. Ya büyük ihtimalle bir daha hiç göremeyeceği karısı ve çocuğu kendisinden alınan adam? Ona bakmaya dayanamayacağımı bildiğim için başımı çevirdim, ama halini zihnimden asla silemeyeceğimi biliyordum ki bugün, bu satırları yazarken yüreğim hâlâ sızlar.

Akşam karanlığı çökerken bir hana ulaştık ve orada konakladık. Ertesi sabah kalkıp pencereden etrafa baktığımda, bir şövalyenin yeni günün altın ışıltıları içinden sıyrılarak yaklaştığını gördüm, az sonra da benimkilerden biri olduğunu anladım: Sir Ozana le Cure Hardy. Erkek giyimi dalında çalışıyordu ve misyoner olarak uzmanlığı, silindir şapkaları. Zamanın en güzel zırhı içinde tamamen –yani miğferin olması gerektiği yere kadar– çeliğe bürünmüş haldeydi ama başında alabildiğine yüksek bir silindir şapka vardı ki kaçırılmaması gereken bir manzara arz ediyordu. Şövalyeliği, bu kavramı gülünecek kadar garip ve saçma hallere büründürerek söndürme komplomun bir diğer örneği idi bu. Sir Ozana'nın eyerinin her tarafına deri şapka kutuları asılıydı ve bizim şövalye, ne zaman başka bir gezgin şövalyeyi yense, ona benim hizmetime gireceğine dair yemin ettirip başına bir şapka oturtuyordu. Onu karşılamak ve son haberleri almak için giyinip aşağıya koştum.

“İşler nasıl?” diye sordum.

“Camelot'tan yola çıkarken yanımda bu şeylerden on altı tane vardı ve şimdi, gördüğünüz gibi dört tane kaldı.”

“Vaay! Gerçekten büyük iş çıkarmışsınız Sir Ozana. En son ne-relerde icra-i sanat eylediniz?”

“Kerametler Vadisi'nden geliyorum Sir.”

“Ben de o tarafa gidiyorum. Manastırda olağanın dışında bir şeyler var mı?”

“Hiç sormayınız! Onu iyi besle, çocuk ve sakın cimrilik etme; kraliyet ahırından gelir bu at ve... Her neyse. Size müthiş haberlerim var efendim... Bunlar hacı mı? Öyleyse toplanıp anlatacağım hikayeyi dinlesinler, çünkü onları gayet yakinen ilgilendiriyor, çünkü oraya vardıklarında aramaya gittikleri şeyi –hayatım işbu sözüme rehin kalsın ki– göremeyecekler ve...”

Hacılar yanımıza gelirken sözünü kesip, “Tam olarak nedir o şey, Sir Ozana?” diye sordum.

“Şudur: Kutsal vadide En Yüce olanın emriyle vuku bulan ve iki yüz yıldan bu yana devam eden mucize, ilk ve son olacağı umulan şekilde felakete uğrayarak...”

“Mucize pınarının akışı mı kesildi!”

Bu bağırış yirmi hacının ağzından aynı anda çıkmıştı.

“Aynen öyle oldu, iyi insanlar. Tam oraya varmak üzereyken duydum bunu.”

“Yine birileri mi yıkanmış yoksa!”

“Yok. İlk ondan şüphelenildi ama öyle olmadığı düşünülüyor. Başka bir günah sebep olmuş ama nedir bilinmez.”

“Bu facia için ne diyorlar orada?”

“Musibetin büyüklüğünü kelimelerle ifade edemiyorlar. Gün itibariyle pınar dokuz gündür kuru. Niyazcılar, çuval bezlerine bürünüp küllere bulanmış ağıtçılar o zamandan beri işbaşında ve kutsal geçiş alaylarının ardı arkası gelmiyor ki rahipler ve rahibeler bitkinlikten helak olunca, kimsede tek kelime söyleyecek derman kalmayınca dualar parşömenlere yazılıp asıldı. Ve nihayet, büyü ve sihir denemeniz için size haber gönderildi; haberciye siz gelemezseniz Merlin’i getirmesi söylendi; yani anlayacağınız kendisi üç gündür orada ve suyu yerleri patlatarak da olsa, tüm krallıkların egemenliğine son verme pahasına da olsa geri getireceğini söylüyor ve sihrini cesaretle kullanmasına, ne idüğü bilinmez yardakçılarını karanlık diyarlardan yardıma çağırmasına rağmen, henüz bakır bir aynada buhar oluşturmaya yetecek rutubet bile yaratamadı ki adamın güneş altında onca çabalarken fıçıyla ter döktüğünü tasavvur etmişsinizdir ve...”

Kahvaltı hazır. Yemeği yer yemez Sir Ozana’nın şapkasının içine şunları yazdım:

Kimya Bilim Dalı, Laboratuvar Bölümü, Kısım G. PxxP. Birinci raftan iki sandık, ikinciden iki sandık, üçüncüden altı sandık. Tamamlayıcı teferruat ve eğitilmiş yardımcılardan iki- siyle gönder.

Sonra Sir Ozana'ya, "Elinizden geldiğince hızla Camelot'a gidin Yiğit Şövalye," dedim. "Yazıyı Clarence'a gösterin ve ona istediklerimi mümkün olan en kısa sürede Kerametler Vadisi'ne göndermesini söyleyin."

"Aynen öyle yapacağım Sir Patron," dedi ve yola çıktı.

Kutsal Pınar

Hacılar, nihayetinde insandı. Öyle olmasalar farklı davranırlardı. Uzun ve zorlu bir yolculuk yapmışlar, bu yolculuk tam son bulurken görmeye geldikleri şeyin artık var olmadığını öğrenmişler ve muhtemelen atların ya da kedilerin veya yer solucanlarının yapacağı şekilde davranarak, dönüp kendilerine fayda sağlayacak başka bir şeye yönelmek yerine, mucizevi pınarı görmeye gelirken besledikleri heyecanın kırk mislini bu kez de o şeyin vaktiyle olduğu yeri görmek için hissetmeye başlamışlardı. İnsanoğluna akıl sır ermez.

Çok hızlı yol aldık ve güneşin batmasına birkaç saat kala Kerametler Vadisi'nin sırtlarından birinde durup çevreyi bir uçtan diğerine gözlerimizle tarayarak neler barındırdığını inceledik. Çölü andıran ve öyle de olan engin bir arazi içinde oyuncak gibi kalmış bina gruplarıydı bunlar. Öyle manzaralar her zaman hüznü, bir o kadar da etkileyicidir; ölümü çağrıştırırlar. Ancak manzaranın durağanlığını bozmasına rağmen hüznüne katkıda bulunan bir ses vardı ki bu, esintinin uzaklardan kesintilerle taşıdığı çanlardan geliyordu ve kulaklarımızla mı yoksa ruhumuzla mı işittiğimizi kestiremeyeceğimiz kadar yumuşak ve derindendi.

Karanlık bastırmadan manastıra vardık ve erkeklere orada yer verilirken kadınlar rahibeler manastırına gönderildi. Çan sesleri şimdi çok daha yakından geliyor ve vakur gümbürtüleri kulağa birer kıyamet bildirisi gibi hitap ediyordu. Her keşişin kalbini batıl bir umutsuzluk kaplamış, bu duygu hepsinin solgun yüzüne de yansımıştı. Bu kara cübbeli, sandaletli, balmumu çehreli hayaletler sıkıntılı ve anlaşılmaz bir rüyanın yaratıkları gibi her köşeden çıkıyor, etrafta uçuşuyor, sonra gözden kayboluyordu.

Manastırın yaşlı başkeşişinin beni görünce kapıldığı sevinç acınasıydı. Gözyaşları içinde, “Sakın oyalanma ve kurtarma çalışmalarına başla evladım,” dedi. “Suyu geri getiremez ve bunu yakın zamanda yapamazsak hepimiz mahvoluruz; iki yüzyıllık hayırlı işler öylece son bulur. Kullanacağın sihrin kutsanmış olmasına da dikkat et, çünkü kendi çatısı altında Şeytan’ın büyülerinin kullanılmasına Kilise’nin tahammülü yoktur.”

“Ben bir şey yaptığım zaman işe herhangi bir şeytani şeyin karışmadığından emin olabilirsiniz, Peder. Şeytan’ın cenahından gelen, Tanrı’nın eliyle yaratılmamış herhangi bir sanatı kullanmam. Ancak Merlin tamamen din dahili yollar üzerinde mi çalışıyor?”

“Ah, öyle yapacağını söyledi evladım ve buna dair yemin etti.”

“Eh, öyleyse bırakalım işine devam etsin.”

“Ama elbette siz de öylece oturmak yerine yardım edeceksiniz, değil mi?”

“Usullerin birbirine karıştırılması çare getirmez Peder; meslek erbaplığına da sığmaz ayrıca. İki tarz ve yol birbiriyle çakışmamalıdır. Yerimizi bilip ona göre davranmamız gerekir ki zaten her şey sonunda olacağına varır. İş Merlinalmış ve o vazgeçene kadar başka hiçbir büyücü buna dahil olamaz.”

“Ama ben görevi ondan geri alabilirim; durumda müthiş bir aciliyet var ve hemen halledilmesi gerek. Öyle olmasa bile kim Kilise’ye kanun dayatabilir ki? Herkesi bağlayan kanunları yapan

Kilise'dir ve birilerinin aleyhine de olsa iradesi tartışılmaz. Görevi ondan alacağım ve sen de hemen şu an işe koyulacaksın.”

“Öyle olmayabilir Peder. En üstün gücün nerede olduğu, kişinin bu gücün emriyle istediğini yapıp zarar görmeyeceği konusunda söyledikleriniz doğrudur elbette, ama biz fakir büyücüler, kendini öylesine kabul ettirmiş insanlar değiliz. Merlin kendi küçük çapına göre çok iyi bir sihirbazdır ve taşrada gayet düzgün bir nama sahiptir. Çalışıp çabalıyor, elinden geleni esirgemiyor ve öyle bir işi kendisi vazgeçip bırakmadan onun elinden almak bana yakışmaz, adıma kara çalar.”

Başkeşişin yüzü aydınlandı. “Ah, bu gayet basit bir mesele. Onu işi bırakmaya ikna etmenin yolları var.”

“Hayır, hayır; durum öyle değil Peder. Kendi arzusu dışında ikna edilirse, pınarı gizemlerini çözene kadar bana ayak bağı olacak kasti ve haince bir büyüyle hepten tıkayabilir. Bunu halletmek bir ay sürebilir. Mesela ‘telefon’ adını verdiğim küçük bir büyümü kullansam, Merlin bunun sırrını yüzyıl geçse bulamaz. Evet, niyeti bozarsa beni bir ay boyunca engelleyebileceğini düşünmeniz gerek. Böyle kurak bir halde bir ay geçirmeyi göze alabilir misiniz?”

“Bir ay! Düşüncesi bile ürpertiyor beni! Bildiğin şekilde yap öyleyse, evladım. Ama bilesin ki yüreğim bu hayal kırıklığıyla ağırlaştı. Beni kendimle bırak da on uzun gündür huzur denen şeyin taklidini bile idrak edemeyen ruhum, bezginliğin ve bekleyişin ıstırabını giyinsin.”

Bütünöyle bakıldığında, öylece bekleyip Merlin'in pes edişini seyretmek en güzeliydi elbette; o suyu asla akıtamazdı, çünkü zamanının büyücüsüydü; ona ün kazandıran büyük mucizelerin hepsini etrafta kendisinden başka kimse yokken yaratmıştı ve pınarı tüm o kalabalığın önünde canlandırmasına imkan yoktu; o devirde bir sihirbazın mucizesi söz konusu olduğunda gereksiz kalabalık, benim zamanımın ispiirtizmacısının mucizesi için olduğu kadar zararlıydı; numaranın püf noktasını keşfedip her şeyi batıracak bir

kuşkucu her zaman çıkabilirdi. Ayrıca ben, durumu etkin şekilde ele almaya hazır hale gelene kadar Merlin'in emekli edilmesini istemiyordum ve Camelot'tan istediğim şeyler gelmeden hazır olamayacaktım, yani iki ya da üç güne ihtiyacım vardı.

Yine de varlığım keşislere umut verdi, keyiflerini yerine getirdi; bu sayede on günden beri ilk kez doğru dürüst bir akşam yemeği yediler. Karınları yiyeceklerle desteklenince, halet-i ruhiyeleri hızla düzelmeye başladı, şarap ortalıkta dolaşır olunca bu hız arttı. Kafalar tamamen güzelleştiğinde kutsal cemaat geceyi kapatmaya hazır hale gelecekti ve biz de meclisten ayrılmayıp durumun o noktaya varmasına yardımcı olduk. Ortam gayet şenlenmişti. Nezihliği tartışmaya açık eski hikayeler anlatılmaya başlandı, kahkahalarla gözlerden yaş boşandı, ağızlar mağara gibi alabildiğine açıldı ve yuvarlak göbekler sarsıldı; ayrıca nezihliği yine tartışmaya açık kimi şarkılar devasa bir koro halinde, hâlâ çalan çanların gürültüsünü bastıracak şekilde avaz avaza söylendi.

Sonunda ben de bir hikaye anlattım ve büyük sükse yaptı. Umduğum başarıya ilk anda ulaşmadı elbette, çünkü o adaların yerlileri, müphem bir kural gereği, mizahi bir çalışmanın ilk evrelerinde çözülme alışkanlığından uzaktı; ama beşinci anlatışında çatlak vermeye, sekizincide uflanmaya, on ikincide dökülmeye, on beşincide dağılmaya başladılar, ben de bir süpürgeyle onları yerden topladım. Mecazi anlamda yani. Şu adalılar, evet, belki yatırım çabalarınızın karşılığını geri ödemekte ilkin biraz yavaş kalıyorlardı ama sonunda yaptıkları ödeme, diğer tüm milletleri fakir ve ufak göstermeye yetecek türdendi.

Ertesi gün erkenden pınara gittim. Merlin oradaydı; kunduz gibi çalışıyor ama hafif bir ıslaklık oluşturmayı dahi beceremiyordu. Şaka kaldıracak halde değildi; üstlendiği akdin bir çırak için fazla ağır olabileceğini her ima edişimde ağzını açıp bir piskopos gibi küfrediyordu; Naiplik Dönemi'nin bir Fransız piskoposu gibi yani.

Orada durum tahmin ettiğim gibiydi. 'Pınar' dedikleri, sıradan bir kuyuydu ve zemine en sıradan yöntemlerle kazılıp çeperine en sıradan taş duvar örülmüştü. Mucizevi falan bir şey değildi. Hatta ününü yaratan yalanın da mucizevi yanı yoktu; öylesi bir palavrayı ben ağzımın kenarıyla bile sıkabilirdim. Kesme taştan yapılma, duvarlarında sanatsal mükemmeliyeti benim zamanımın reproduksiyonlarını asla kıskandırmayacak, tarih boyunca kimse bakmazken yaratılan mucizelerin anısına yapılmış dini resimler olan bir şapelin ortasındaki bir karanlık delikten ibaretti kuyu. Kimse derken, melekleri hariç tutmak gerek; ne zaman bir mucize gerçekleşmenin eşğine gelse –resimlerde boy göstermekten hoşlandıklarından olmalı– onlar daima olay yerinde hazır. Eski ustaların tablolarına baksanıza; bir itfaiye amirinin hassaslığına sahiplerdir bu konuda.

"Ağzımı açıp bir piskopos gibi küfrediyordu."

Kuyu odası kandillerle hafiften aydınlatılmıştı. Su –mevcudiyetine rastlandığı zamanlarda– keşişler tarafından bir çıkırık ve zincir yardımıyla çekilip şapelin dışındaki taş depoya akacağı yalaklara aktarılıyordu ve oraya onlardan başka kimse giremiyordu. Sahip olduğum geçici yetkiyle ve mesleki kardeşimin, aynı zamanda astımın yüksek müsaadeleriyle ben girdim. Ama o girmemişti. Her şeyi sihirli sözler vasıtasıyla yapıyor, aklına başvurmuyordu. İçeriye adım atıp düzeni şaşmış zihni yerine gözlerini kullansa, kuyuyu doğal yollarla düzeltir, sonra bunu geleneksel yollarla mucizeye çevirirdi ama hayır, andavallı ihtiyarın tekiydi; kendi sihriye inanmış bir sihirbazdı ve hiçbir sihirbaz batıla öylesine gömülmüş bir insanı doğru yola koyamazdı.

Kuyunun bir yerden sızıntı yaptığı, dibe doğru duvardaki taşlardan birinin yerinden çıkıp su kaçırmaya yol açacak çatlaklar oluşturduğu yönünde kuşkuvarım vardı. Zinciri ölçtüm: otuz iki metreydi. Sonra birkaç keşiş çağırıp kapıyı kilitlettim, elime bir mum aldım ve adamlardan beni kovayla birlikte aşağıya sallandırmalarını istedim. Zincirin sonuna gelinirken mumun ışığı şüphemi doğruladı: Duvarın ciddi bir kısmı epey büyük bir çatlağın alenen görülebileceği şekilde dökülüp gitmişti.

Teorimin doğru çıkmasına neredeyse üzülecektim, mucizeyi işaret eden, gayet gösterişli birkaç teorim daha vardı. Çok eskilerde Amerika’da, kuruduklarında petrol kuyularındaki tıkanıklığı dinamitle açtıklarını hatırlamıştım. Kuyuyu tamamen kuru bulsam ve buna bir açıklama getiremesem, bir kucak dinamitle dibine inip kuyuyu patlatması için değersiz birini seçer ve o insanları hayrete sürükleyebilirdim. Bu işi Merlin’e vermeyi düşünmüştüm. Ama şimdi açıkça anlaşılmıştı ki bombalık bir durum yoktu. İnsan her şeyi istediği gibi yapamıyor, bundan ötürü de hayal kırıklığına uğramamalı; bazen hesaplaşmak için sabırlı olmak gerekebiliyor. Ben de öyle yapmaya karar verdim. Kendi kendime bekleyebilece-

ğimi, bunun için zamanım olduğunu, bombanın da sırasının geleceğini söyledim. Ve gelecekti de.

Şapele çıkınca keşişleri tekrar çağırttım ve aşağıya bir olta sallandırdım. Kuyu elli metre derinliğindeydi ve içinde on dört metre su vardı.

Keşişlerden birine, “Kuyunun tam derinliğini biliyor musunuz?” diye sordum.

“Bu bize söylenmedi efendim.”

“Normalde su seviyesi nerededir?”

“Bizden öncekilerin tanıklık ettiği ve sonrakilere aktardığı kadarıyla, iki yüzyıldır tepeye yakın bir yerdeymiş ve bizim gördüğümüz de odur.”

Elimde keşişten de iyi bir tanık olduğu için bunun doğru olduğuna kanaat getirdim: Çıkırığa bağlı zincirin sadece sekiz ya da on metresi kullanılma belirtisi gösteriyordu ve geri kalanı paslıydı. Öyleyse zincir neden o kadar uzun tutulmuştu? Bunun sebebi hiç şüphe yoktu ki su seviyesinde sorun yaşandığında, pratik bir insanın gelip sızıntıyı tamir etmesi ve yukarıya çıkınca manastır reisine, kuyuyu günahkarın tekinin içinde banyo yapmasının bozduğunu kehanet marifetiyle gördüğünü anlatarak meseleyi kapatmasıydı. Sızıntı şimdi tekrar başlamıştı ve o çocuk akıllılar, cennetten birilerinin yardımı koşması için kuruyana kadar dua edecek, geçit alayları düzenleyecek, çanlar çalacaktı ama aralarında tek bir masumun aklına içeriye olta sallandırmak veya aşağıya inip sorunun gerçekte neden kaynaklandığına bakmak gelmeyecekti. Aklın nesiller boyu edindiği alışkanlıklar, kurtulması en zor şeylerdi o dünyada. Kendilerini fiziksel şekil ve özellikler gibi nesilden nesile aktarıyorlardı ve o günlerde bir insan için atalarının sahip olmadığı bir fikre kapılmak, onu gayrimeşru olduğu şüphesiyle karşı karşıya bırakmaya yeterdi.

“Kurumuş bir kuyuya suyu geri getirmek zor mucizelerdendir,” dedim keşişlere. “Ama Merlin başarısız olursa deneriz. Merlin Birader, muteber sayılabilecek bir sanatçıdır ama sadece salon tarzı sihirlerde uzmanlaşmıştır ve bunun altından kalkamayabilir; aslını isterseniz, büyük ihtimalle kalkamayacaktır. Ama başka işler onun için çantada kekliktir.”

“Çantada keklik mi? Bunu duyduğumu hiç sanmıyorum...”

“Çanta... Her neyse işte... Sıkmayın kendinizi. Mucizeyi ben yaratabilirim ve yaratacağım; ancak tabiat üzeri güçleri son kertesine kadar zorlayacak bir şey olacağını sizden saklayacak da değilim.”

“Biraderlikte herkes çok iyi bilir; kayıtlara göre zamanında benzer bir şey olmuş ve düzelmesi bir yıllık aşırı çaba gerektirmiş. Neyse ki Tanrı sizi gönderdi ve sıkıntının hayırlısıyla son bulması için dua edeceğiz.”

Kotarılması gereken şeyin çok zorlu olduğu düşüncesini etrafa yaymak iyi fikirdi. Birçok ufak şeyin reklam marifetiyle büyük-müş gibi gösterildiği olmuştur. O keşiş de girişimin büyük olduğu düşüncesiyle doldurulmuştu ve diğerlerini de aynı dolduruşa getirecekti. Kaygı ve ilgi, iki gün içinde patlama yapardı.

Öğleden sonra geri dönerken Sandy'ye rastladım. Keşişlerin kerametlerine bakmak için erkenden çıkmıştı.

“Bunu ben de yapmak isterim,” dedim. “Günlerden çarşamba olduğuna göre matinelere var mı?”

“Neleri var mı, Sir?”

“Matine. Öğleden sonra açıkla mı?”

“Kim?”

“Keşifler elbette.”

“Açıklar mı?”

“Evet, dükkanı açıyorlar mı? Yoksa öğle saatlerinde paydos mu ediyorlar?”

“Paydos...”

“Evet. Bunda anlamadığın nedir? Böyle kalınkafalılık hiç görmedim; senin hiçbir şeyden haberin yok mu? Daha açık deyişlerle ifade edeyim: Öğleden sonraları mesaiyi bitiriyorlar mı, kepenk indiriyorlar mı, kapıya kilidi vuruyorlar mı, ense yapmaya gidiyorlar mı?”

“Onların ensesi...”

“Tamam, tamam! Boşver, yordun beni. En basit lafı bile anlatabayacağız sana anlaşılan.”

“Sizi elbette ki her fırsatta hoşnut etmek isterim efendim ve bunda başarısız olduğumu hissetmek yüreğimi hüznle dolduruyor ancak bendeniz basit bir kızım ve eğitim falan görmedim, beşikten bu yana bilginin o derin sularında vaftiz edilmedim ki zatı-ı aliniz dediği ve saygıların en büyüğüne değeceği ilk kelimesinden anlaşılan laflarına, akıl gözümde hürmetlere değer, lakin bende eseri bulunmayan idrakte bakayım ve tıpkı sizin –bana nasip olmayacağı çoktan anlaşılmış– bilgeliğinizle bir nebzecik olsun yaklaşıyım; yani diyeceğim şudur ki bendenizin sergilemekten hicap duyduğu cehalet, kelim ettiğiniz altın değerindeki cümlelerin manalarını tıpkı az önce misalini verdiğiniz kilit vurulmuş kapıların gerisindeymiş gibi muğlak kılmakla kalmayarak, bendenizi aklın besleyebileceği ama dilin ifadede aciz kalacağı en büyük gıpta, özlem ve derin bir arzuyla patlamanın kıyılarına taşıyor ki şu naçiz kalbi öyle bir akıbeta uğramaktan koruyan bir şey Yüce Tanrı’nın ihsan ettiği tahammülse, bir diğeri de şahsınıza ve şahsınız nezdinde öylesi konuşma mucizelerini bu dünyanın yüzüne taşıyan

belagate, öylesi idrak mucizelerini hiç değilse bir dimağa aktaran bilgi hazinelerine aktaran becerilerinize ve gayet tabii hallerle taşıdığınız sanatlara duyduğum derin hürmetimdir ama bir yandan da –eğer kabul buyursanız– en samimi istirhamım, sizinkine kıyas edildiği zaman elbette kaale alınamayacak seviyedeki şu mütevacı dimağı küçük düşürmekten yapabildiğinizce imtina etmeniz ve ilimle bilime, ilimle bilimin kendisine olmasa bile hiç değilse kıyılarına ulaşma konusunda en samimi, en şevkli, en kuvvetli şekilde beslediğime dair sizi temin edeceğim hırsı nazar-ı itibara alarak bana biraz daha müsamahakar, olabiliyorsa biraz daha sabırlı davranmanızdır ki arz etme cesaretini kendimde bulduğum ve muhtemelen bir kez daha dile getirme cüretini gösteremeyeceğim öğrenme, laflarınızdan kıt kafama girip orada kalacak bir şeyler çıkarma dürtüsünü, isteğini, hevesini, hırsını, şevkini, kararlılığını, inadını, heyecanını, azmini, direncini, kuvvetini muhafaza edebileyim.”

Tamamını –yani arada sayılan ayrıntıları falan– anlayamamıştım ama ana fikri galiba kavramıştım ve o kadarı da utanç duymama yetmişti. 19. yüzyıla özgü teknik ayrıntıları 6. yüzyılın mektep görmemiş bir çocuğunun üzerine o şekilde yıkmak ve sonra denileni anlamadığında onu paylamak adilce bir davranış olmamıştı; kız uygun pas atıldığında topu yapabildiğince iyi sürüyordu ama o şartlar altında golü atamamak onun kabahati değildi. Özür diledim ondan. Sonra öncekinden de sıkı bir ahbaplık içinde havadan sudan söz ederek keşiş deliklerine doğru avare avare yürümeye başladık.

Yavaş yavaş o kıza karşı gizemli ve irkiltici bir saygı beslemeye başlamıştım; son günlerde ne zaman istasyondan ayrılıp treni o kıtaötesi, o ufku görülemeyen cümlelerinden birinde sürmeye başlasa, kendimi Alman Dilinin Anası’nın insanı dehşete sürükleyen huzurunda bulmuş gibi hissediyordum. Bu beni bazen öylesine etkiliyordu ki o cümlelerden birini üzerime boşaltmaya başladığında farkında olmadan bir huşuya gömülüyor ve hiç karşılık vermeden

öylece dikiliyordum; kelimeler sudan yapılmış olsa, öyle bir anda oracıkta kesinlikle boğulurdum. Alman tarzına eksiksiz sahipti; aklında söylenecek her ne varsa –ister basit bir yorum olsun, ister bir vaaz veya ansiklopedi cildi veya bir savaşın tasviri– tamamını ya tek cümleye sığdıracak ya da ölecekti. Edebi dil kullanmaya alışkın bir Alman ne zaman bir cümleye başlasa, onu Atlantik'in karşı kıyısında aynı cümlenin sonundaki fiil dudaklarının arasında olduğu halde ortaya çıkmadan önce bir daha göremezsiniz.

Tüm öğleden sonra boyunca bir münzeviden diğerine gezip durduk. Öyle görünüyordu ki adamların arasındaki belli başlı yarışma, kimin haşeratlarla birlikte en pis ama en rahat şekilde yaşayacağı üzerineydi. Tarzları ve tavırları, kendini başkasını umursamazca üstün görmenin en üst raddesini işaret ediyordu. Biri çamurun içine çırılçıplak yatıp böceklerin bedenini hiç rahatsız etmeden ısırması ve yer yer kabartmasına izin vermekle gurur duyarken, bir başkasının meşgalesi gün boyu bir kayaya öylece yaslanarak hacıların hayranlığını üzerinde toplamak ve kendisine dua edilmesini sağlamaktı; biri çırılçıplak halde elleri ve dizleri üstünde sürünürken, diğeri yıllardır elli kiloluk bir demiri sırtında taşımakla böbürleniyordu; aralarında uyurken yatmayan, dikenli çalılara yaslanmış halde horlayarak hacıların ilgisini çeken de vardı, çoktan bembeyaz olmuş saçları sudan kırk yedi yıl boyunca gayet kutsal şekilde yoksun kaldığı için topuklarına kadar kapkara halde uzanan da. Etrafta dolanan hacı grupları bu garip şeylere ağızları hayretten açık, saygı dolu bir huşu içinde kaybolmuş ve o dindar şahsiyetlerin emek ve sabırlarının karşılığında cennetten kazandıkları pirüpak kutsiyete gıpta eder halde bakıyordu.

Münzevilerin açık arayla en büyüklerinden birini görmeye gittik. Çok ünlüydü; namı tüm Hristiyan âlemine yayılmıştı ve uzak diyarlardan gelen asilzadeler ona hürmetlerini sunmak için uzun yolculuklara katlanıyordu. Tezgahı vadinin en geniş yerine kurul-

muştı ki orası bile ziyaretine gelen kalabalıkları ancak alıyordu. Tezgahtan kastım, yirmi metre yüksekliğindeki bir sütunun tepesine yapılmış geniş platformdu. Adam orada, yirmi yıldır her gün yaptığı şeyi tekrarlıyordu: Hızla ve hiç durmaksızın başı ayaklarına yaklaşacak kadar eğilip sonra doğrulmak. İbadet şekli buydu. Saat tutarak izledim onu ve yirmi dört dakika kırk altı saniyede 1244 devir yaptı. Öylesi bir enerjinin heba olmasına acımıştım. Mekanikteki en üretken hareketlerden birini yapıyordu; zamanı geldiğinde onu esnek kordonlar vasıtasıyla dikiş makinesi çalıştırmayı sağlayacak bir sisteme bağlamayı defterime not ettim.

Bu arada belirtmekte yarar var: Aklıma gelen düzeneği daha sonra uygulamaya koydum ve adamdan beş yıl boyunca gayet iyi hizmet aldım; o süre zarfında on sekiz bin adet birinci sınıf sıkı dokumalı keten gömlek üretti ki bu da kaba hesapla günde on parçaya denk geliyordu. Hiç durmadığından pazar günleri de çalışıyordu; onun için pazar da haftanın herhangi bir günü gibi olduğuna göre, enerjiyi ziyan etmenin anlamı yoktu. Gömlekler bana sadece cüzi bir hammadde parasına mâl oluyordu ve bunu ben üstleniyordum; onu da adama yıkmak adilane olmazdı. Hacılar bu mamulü tanesi 1.5 dolara denk gelen bir para ödeyerek kapışıyordu ki Arthur'un ülkesinde o rakama elli inek ya da safkan bir yarış atı alınabilirdi. Gömlekler günaha karşı mükemmel koruyucu kabul ediliyor ve reklamı şövalyelerim tarafından her yerde o şekilde yapılıyordu; bizinkiler damga ve şablon baskı kullanımını o kadar ilerletmişti ki İngiltere'de üstüne şu laf boyanmamış tek bir yer, tek bir kaya ya da boş duvar kalmamıştı:

“Asiller arasında revaçta olan hakiki St. Stylite¹³ giyin. Patentlidir.”

Bu işte insanın kazandığını ne yapacağını bilemeyeceği kadar

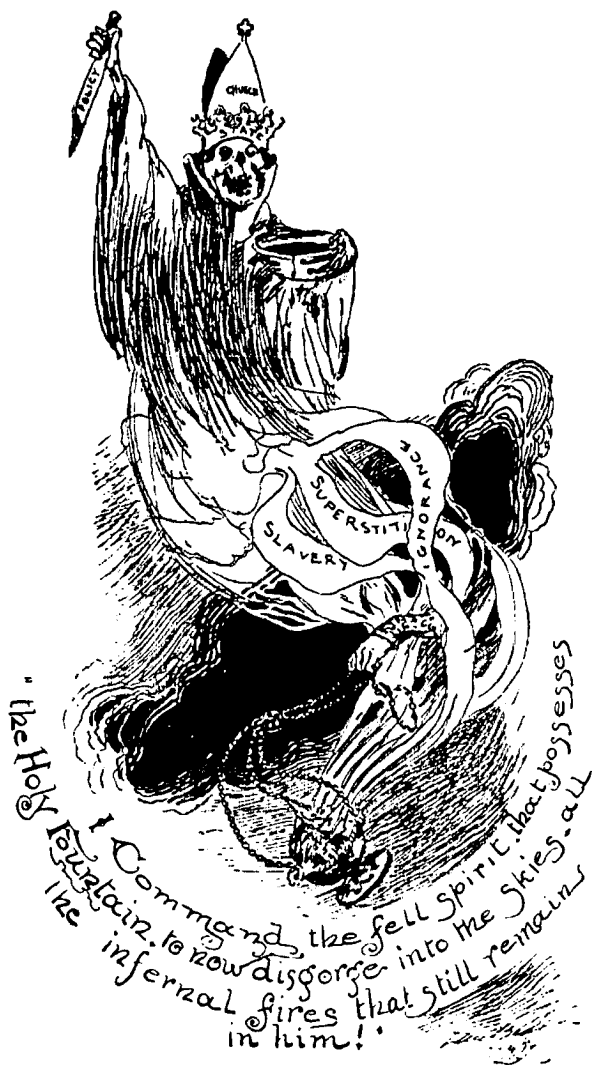
13 Saint Simeon Stylites veya Syneon Stylite [388(?) -459]. Halep yakınlarındaki bir sütunun tepesinde bulunan küçük platformda 37 yıl yaşamakla nam yapmış bir Süryani çilekeşidir. Yunancada *style* sözcüğü 'sütun' anlamına gelir.—çn

çok para vardı. Zamanla kralların, düşes falan türü insanların merak salacağı gayet havalı bir çizgi yarattım: ön güverte kapağında fıfırlar, hareket takımları iskota yakası misali çapraz dikişle yanlara derlenmiş, sonra pupaya doğru gergiye alınmış ve yarım bir dönüş yapıp direk armasına toplanarak orada asılı kalmış. Evet, nefis bir şeydi.

Ancak işler o noktaya gelince benim güç kaynağının artık tek ayak üstünde durarak üretim yaptığını fark ettim ve diğer ayakta bir sıkıntı olduğunu anladım; böylece sıkı bir stok yaptıktan sonra adamı Sir Bors de Ganis ile onu mali yönden destekleyen bazı arkadaşlarına devrettim; üretim de zaten bir yıla kalmadan durdu ve bizim aziz, ebedi istirahatate çekildi. Ama doğrusu istirahati hak etmişti. Bunu belirtmem gerek.

Ancak onu ilk gördüğümdeki durumu burada tasvir etmeye uygun değildi. *Azizlerin Hayatları*'nda tamamını okuyabilirsiniz.¹⁴

¹⁴ Münzevilere dair ayrıntıların tamamı, William Edward Hartpole Lecky'den alınmış ama büyük ölçüde değiştirilmiştir. Bu bir tarih kitabı değil roman; söz konusu tarihçinin açık sözlülükle verdiği ayrıntıların önemli kısmıysa burada aktarılmaları uygun olmayacak kadar sertti. (1886 baskısının editörü.)

"Kutsal pınara musallat olan düşkün ruha, içinde hâlâ muhafaza ettiği cehennem ateşlerini göğe kusmasını emrediyorum!"

Pınarın Geri Kazandırılması

Cumartesi günü öğleden sonra kuyuya gittim ve olan biteni biraz seyrettim. Merlin hâlâ dumanlı tozlar yakıp havaya savuruyor ve her zamankinden büyük bir şevkle zırvalıklar mırıldanıyordu ama kuyuda en ufak bir buğu bile yaratmayı başaramadığından, elbette morali epey bozuktu.

Biraz seyrettikten sonra, “Bir umut belirtisi var mı ortak?” diye sordum.

“Kendini sakın! Şu an, Doğu diyarlarının tabiatüstü sanat prenslerinin en güçlü büyülerinden birini uygulamaktayım ve bu da işe yaramazsa her şey nafile demektir. Bitirene kadar sessiz ol!”

Bu sefer de ortalığı karartan bir duman çıkardı ve rüzgar o yana estiğinden, dalga dalga gelip çöken sis, münzevilerin deliklerinde rahatsız olmalarına yol açtı. Duruma uygun büyüklükte laflar etti, bedenini eğip büktü ve elleriyle havayı en harikulade şekilde kesip biçti. Yirmi dakika bu şekilde debelendikten sonra soluk soluğa kalmış ve tükenmiş halde yere yığıldı. O arada devasa dumanın pınarın başına çektiği başkeşiş, beraberindeki birkaç yüz keşişle rahibe ve peşlerinde çok sayıda hacı gelip genişçe bir araziye dol-

durmuştu ki, hepsi büyük heyecan içindeydi. Başkeşiş heyecanla sonucun ne olduğunu sordu.

Merlin, “Bu suları bağlayan büyüü kırabilecek tek ölümlü varsa o da benim ve her şeyi denedim,” dedi. “Bütün denemelerim başarısızlıkla sonuçlandı ki başlangıçta en fazla endişe ettiğim şeyin gerçek olduğunu artık biliyorum: Başarısızlığın da arz ettiği belirtilere bakılırsa, bu büyü Doğu’nun sihirbazları tarafından tanınan, lakin adını anıp hayatta kalmanın mümkün olmadığı en kuvvetli ruh tarafından yapılmış. Bunun sırrına bir şekilde vakıf olan ölümlü, o raddeden sonra nefes alamaz ve o sır olmadan da bu büyü kırılmaz. Su bir daha hiç akmayacak Aziz Peder. Ben ne gerekiyorsa fazlasını yaptım. İzin veriniz ayrılalım artık buradan.”

Bu açıklama başkeşiş elbette ki ciddi bir dehşete sürükledi. Adam yüzünde o dehşetin izleriyle bana döndü ve “Onu duydu-nuz,” dedi. “Doğru mu dedikleri?”

“Kısmen.”

“Öyleyse tamamı değil! Hangi kısmı doğru?”

“Kuyuya büyüü Rusça isimli kişinin yaptığı kısım.”

“Efendimiz’in yaraları adına! Mahvolduk öyleyse.”

“Büyük ihtimalle.”

“Ama kesinlikle değil, öyle mi? Bunu derken neyi kastettiniz?”

“Kesin olmadığını.”

“Yani Merlin, büyüü kimsenin bozamayacağını söylerken...”

“Evet, bunun illa ki doğru olması gerekmiyor. Bazı şartlar altında kırılması için ufak, çok ufak bir şans olabilir. Çok küçük bir başarı ihtimali yani.”

“O şartlar...”

“Ah, çok zorlu şeyler değil. Sadece şu: Kuyunun ve yarım ki-lometrelik çevresinin, gün doğumundan batımına kadar sadece be-

nim girmeye yetkili olacağım ve kimsenin iznim olmadan sınırını aşamayacağı alan ilan edilmesini istiyorum.”

“Hepsi bu mu?”

“Evet.”

“Ve büyüyü kırmayı denemekten korkmuyorsunuz, öyle mi?”

“Kesinlikle korkmuyorum. Biri başarısız olur ama bir diğeri çıkıp başarıya ulaşabilir. Denemek serbest ve ben bunu yapmaya hazırım. Şartım kabul edildi mi?”

“Edildi ve başka varsa onlar da kabul edilecek. Bu konuda hemen emir çıkaracağım.”

“Bekleyin,” dedi Merlin yüzünde şeytani bir sırıtmayla. “Büyüyü bozacaksa yapanın adını da biliyor olmalı, değil mi?”

“Evet, biliyorum.”

“Ve öyleyse, bilmenin tek başına işe yaramayacağından, büyüyü kırmak için o adı söylemen gerektiğinden de haberdar olmalısın. Ha-ha! Bunu da biliyor musun?”

“Onu da biliyorum.”

“Aptal mısın, be adam! O adı söylersen ölürsün! Yapamazsın bunu!”

“Söylemek mi? İrlanda lisanında bile dilim döner o şeye.”

“Öyleyse şimdiden ölü bir adamsın; gidip Arthur’a haber veriyim.”

“Tamam. Eşyalarını topla ve yola koyul. Yapman gereken şey eve dönüp hava durumuyla ilgilenmek, John W. Merlin.”

Taşı gedigine koymuş, yüzünü ekşitmesini sağlamıştım, çünkü adam krallığın en başarısız hava tahmincisiydi. Ne zaman kıyı bölgelerinde fırtına alarmı verse, deniz haftalar boyu çarşaf gibi olurdu; her iyi hava kehanetinde bulunduğuydaysa gökten tuğla büyüklüğünde dolu yağırdı. Buna rağmen –aslında şanınin altını oymak için– onu meteoroloji dairesinin başında tutuyordum. Et-

tiğim son laf gazezini körükledi ve ölümümü bildirmek için eve dönmek yerine kalıp bunun zevkini çıkarmaya karar verdi.

İki uzmanım vadiye akşam saatlerinde ulaştı ve çok hızlı geldiklerinden ikisi de bitkindi. Yanlarında yüklü katırlar vardı ve istediğim her şeyi getirmişlerdi: Araç gereçler, pompa, kurşun boru, Grek ateşi, demet demet roket, Roma kandilleri, elektrik aparatı ve bir sürü başka ıvır zıvır; yani en görkemlisinden bir mucize yaratmak için gerekli her şey.

Yemeklerini yiyip kısa bir uyku çektiler ve gece yarısına doğru ileri sürdüğüm şartı abartılı şekilde yerine getiren bir ıssızlığa doğru gezintiye çıktık. Kuyuyla çevresi tamamen bize aitti şimdi. Benim oğlanlar taş duvar örmekten matematiksel hesaplayıcı imal etmeye kadar her türlü konuda uzmandı.

Güneşin doğmasına bir saat kala sızıntıyı gayet düzgün şekilde halletmiştik ve su yavaş yavaş yükselmeye başlamıştı. Ardından havai fişeklerimizi şapele istifleyip yatmaya gittik.

Ertesi gün öğle ayininden önce tekrar kuyuya gittik, çünkü yapılması gereken şeyler vardı; ticari sebeplerden ötürü mucizemi gece yarısından önce göstermekte kararlıyım: Hafta içi yaratılan mucize Kilise için değerliyse, pazar günü yaratılan bunun altı misli değerliydi. Dokuz saatlik süre içinde su –tabiri caizse– geleneksel seviyeye çıkmıştı, yani tepeden yedi metre kadar aşağıdaydı. Kuyuya küçük bir demir pompa indirdik ve ucu depo kapısının eşliğine uzanan bir kurşun boru hattı çektik; böylece oluk oluk ovaya akan su, doğru zamanda toplamaya niyetli olduğum binlerce insan tarafından bizzat görülebilecekti.

Bir fiçıyı üst kısmını kırarak şapelin düz çatısına yerleştirdik,

dibine iki parmak kadar barut döktükten sonra içini diklemesine duran roketlerle doldurduk ki bu her türden roket görkemli bir demet oluşturmıştu. Bir cep bataryasının ucundan çıkan telleri barutun içine soktuk, çatının dört ucuna birer tane –mavi, yeşil, kırmızı ve mor– Grek ateşi haznesi yerleştirdikten sonra hepsine kablo çektik.

İki yüz elli metre kadar uzağa, tahtalarla bir metre yüksekliğinde bir platform yapıp üstüne kalaslar dizdik. Platformun üzerine emanet aldığımız işlemeli örtüler serdik ve tepesine başkeşişin tahtını yerleştirdik. Cahil bir millete mucize göstereceğiniz zaman her ayrıntıyı hesaba katmanız gerekir; her şeyin kamuoyunun gözüne etkileyici görünmesi yararınıza; baş konuğunuzun rahatını düşünmek önemlidir. Tüm bunlar hazır olunca da kendinizi kaptırıp eserinizi layığıyla sergilersiniz. İnsan tabiatını iyi tanıdığım, öyle şeylerin nasıl etki yapacağını da bilirim. Yine de bir mucizeye aşırı tarz katmak uygun düşmez. Mucize dediğin bir sürü işe, çabaya, hatta bazı durumlarda paraya mâl olur ama sonunda hepsinin karşılığını alırsın.

Evet, kabloları şapelin zeminine serdik, uçları dışarıya ulaşınca toprak altından ilerletmeye başladık, platforma gelince de bataryaları gizledik. Platformun otuz metre ötesine sıradan kalabalığı uzak tutmak için iplerle çepeçevre bir çit çektik ve böylece işimizi tamamlamış olduk.

Düşüncem, gece on buçukta açılış yapmak ve on biri tam yirmi beş geçe gösteriyi başlatmaktı. Giriş ücreti de almak isterdim ama bu elbette mümkün değildi. Benim adamlara saat ondan önce şapele girmelerini ve pompayı tam zamanında çalıştırmalarını tembihledim. Sonra da yemeğe gittik.

Geçen günler boyunca kuyunun uğradığı felaketin haberi epey uzaklara ulaşmıştı ve insanlar iki gündür vadiye çığ gibi akıyordu. Alt kısımlar devasa bir kamp alanına dönmüştü; oraların iyi bir konaklama tesisine ihtiyaç duyduğu şüphe götürmeyecek bir

gerçekti. Haberciler akşamın erken saatlerinde çıkıp benim sıramın yaklaştığını duyurdu ve bu, her nabzın yüksek ateş düzeyinde atacak şekilde hızlanmasına neden oldu. Başkeşişe ve resmi yardımcılara saat 10:30'da platformda hazır bulunmaları haberi gönderildi ama benim yetkime verilen bölge o vakte kadar boş tutulacaktı, erkan yerini alınca çanlar susacak, bu da ahalinin gelip yerini alması gerektiği anlamına gelecekti.

Başkeşiş ve ciddi görünüşlü maiyeti uzakta görüldüğünde, platformun üstünde son hazırlıkları yapıyordum; benim oğlanlar gelenleri ip çitin dışında karşılayacaktı; çünkü meşale yakılmasına izin olmadığından o karanlıkta çiti görmeye imkan yoktu. Merlin de onlarla geldi ve platformun önlerinde bir yere oturdu; en azından bu konuda sözünün eriydi. Yasak bölgenin kıyısındaki insanlar görüleliyordu ama tam zamanında oradaydılar. Çanlar sustuğu anda yerlerinden koptular ve devasa kara bir dalga halinde araziye doldurmaya başladılar; bu akın yarım saat kadar sürdükten sonra duruldu. Öyle yoğun bir kalabalık toplanmıştı ki insanların başlarına basarak kilometrelerce gidebilirdiniz.

Yirmi dakikalık vakur bir bekleyiş oldu ki bunu da etkiyi artırmak için önceden tasarlamıştım. Seyircilerinize veya dinleyicilerinize beklentilerini yükseltmeleri için bir şans vermek her zaman iyidir. Sonunda sessizliğin bir köşesinden gayet necip bir Latince ilahi koptu, dalga halini alarak kalabalığın üzerinde dolaşmaya başladı. Bunu da ben hazırlamıştım ve icat ettiğim en iyi numaralardan biriydi. İlahi bitince platformda ayağa kalktım, kollarımı iki yana açtım, ölüm sessizliğinin hakim olduğu iki dakika boyunca yüzüm havaya dönük halde durdum ve sonra yüzlerce insanın titremelere kapılmasına, birçok kadının bayılmasına yol açan bir sesle şu dehşet verici kelimeyi söyledim:

“Constantinopolitanischer dudelsackspfeifenmachergesellschaft!”

Kelimenin son heceleri bir inleme halinde boğazımdan kurtulurken elektrik bağlantılarımdan birine dokundum ve o hatları bu-

lanık insan kalabalığı, ortaya çıkan korkunç mavi ışık parlaması karşısında dehşetle irkildi. Etki muazzamdı! İnsanlar çığlıklar attı, kadınlar büzüşerek her yöne kaçıştı, bebekler ve çocuklar bölük bölük terk edildi. Başkeşişle beraberindekiler hızla haç çıkarırken dudakları heyecanlı dualarla çırpındı. Merlin istifini bozmamayı başarmıştı ama nasırlarına kadar hayrete gömüldüğü belliydi; bu şekilde başlayan bir şeye daha önce şahit olmamıştı. Şimdi sıra işe biraz efekt katmaktaydı. Ellerimi bir kez daha kaldırıp azap çeker gibi seslendim:

“*Nihilistendynamittheaterkaestchenssprengungsattentaets-versuchungen!*”

Ve kırmızı ışık patladı! Kızıl cehennem mavi olanla birleştiğinde o insan okyanusunun nasıl inlediğini duymanız gerekirdi!

Altmış saniye sonra tekrar bağırdım:

“*Transvaaltruppentropentransporttrampelthiertreilbertrau-ungsthraenentragedie!*”

Ve yeşil ışık geldi! Bu kez kırk saniye bekledikten sonra şu kelimeler kelimesinin yıkıma yol açacak hecelerini bir gök gürültüsü gibi seslendirdim:

“*Mekkamuselfmannenmassenmenchenmoerdermohrenmutter-marmormonumentenmacher!*”

Ve mor ışık parladı! Şimdi hepsi birlikte yanıyordu: Kırmızı, mavi, yeşil ve mor. Dört öfkeli volkan ısıltılı dumanlar saçıyor, vadinin en uzak köşelerine ancak güneşli bir günde görülebilecek kör edici gökkuşakları gönderiyorlardı. Bu manzaranın oluşturduğu fonun önünde, ötelerdeki bir sütunun tepesinde dikilen kişinin yirmi yıldır aralıksız yaptığı hareketleri keserek kaskatı kaldığını görmek mümkündü.

Benim oğlanların pompanın başında hazır olduğunu biliyordum. Manastır reisine dönüp, “Zamanı geldi, Peder” dedim. “O ölümcül adı söylemek ve büyüünün bozulmasını emretmek üzere-

yim. Güç almak için bir yerlere tutunmanız iyi olur.” Sonra kala-balığa seslendim: “Dikkatle bakınız! Bir dakikaya kadar ya büyü kırılacak ya da hiçbir ölümlünün müdahalesini kabul etmeyerek ebediyete kadar kalacak. Kırmayı başarırsam, kutsal suyun şapelin kapısının altından olanca gücüyle aktığını hepiniz göreceksiniz!”

Öndekilerin sözlerimi duyamayanlara ve en gerideki saflara iletmeleri için bir an duraksadım ve sonra müthiş bir poz sergileyerek, ellerimle ilave jestler yaparak bağırdım:

“Kutsal pınara musallat olan düşkün ruha, içinde hâlâ muhafaza ettiği cehennem ateşlerini göğşe kusmasını, sebep olduğu büyüğü derhal çözmesini ve geldiği çukura uçup orada bin yıl bağlı kalmasını kendi iğrenç adıyla seslenerek emrediyorum: **BGWJJIL-LIGKKK!**”

Nihayet havai fişek fıçısını ateşleyecek kumandaya dokundum ve devasa bir ışıklı mızrak çeşmesi göğün en tepe noktasına doğru tıslayarak boşaldı, yarı yolda yanıp sönen mücevher kümeleri oluşturarak patladı! İnsanlardan müthiş bir dehşet kükremesi koptu, ardından bu gürültü yerini çılginca bir sevince bıraktı, çünkü havai fişeklerin yarattığı aydınlıkta suyun özgür kalarak akmaya başladığını görmüşlerdi. Yaşlı başkeşiş, boğazını tıkayan hıçkırıklar yüzünden tek laf etmekten aciz haldeydi; herhangi bir ses bile çıkaramadan bana sarıldı, bağrına bastırıp ezdi. Bu herhangi bir nutuktan çok daha anlamlı, belagat yansıtan bir davranış olmuştu. Ve doktorların kuruş etmeyeceği bir ülkede, etkilerinin geçmesi zor olacak kadar da sert bir kucaklamaydı.

Kilometreler genişliğindeki araziye dolduran insanların kendilerini suya atmalarını, suyu öpmelerini, sevmelerini, okşamalarını, canlı bir yaratılmış gibi onunla konuşmalarını ve ona uzun zamandır karşılaşılmayan veya kayıp olan, ama şimdi yuvaya dönen aziz bir dostu karşılar gibi, en sevdiklerinin adlarıyla hitap etmelerini görmeliydiniz. Evet, gerçekten de görülesi bir manzaraydı ve yaptığımdan çok, onlar için duygulanmama sebep olmuştu.

Bu kez Merlin'i tamamen çirak etmiştim. Şu dehşetli adı söylediğim anda çökmüş, bir heyelan gibi kayıp gitmişti. O adı daha önce duymamıştı –gerçi ben de duymamıştım– ama kulağına gayet doğru gelmişti. Öyle bir gösteri sırasında herhangi bir zırvalık doğru gelirdi zaten. Daha sonra o ruhun kendi anasının bile, ismini öyle güzel telaffuz edemeyeceğini kabullenecekti. Öyle bir şeyi yapıp nasıl hayatta kaldığımı hiç anlayamadı, ben de ona anlatmadım. Sadece genç ve toy sihirbazlar sırlarını o şekilde ifşa eder. Merlin o ismi zikredip sonrasında hayatta kalmanın gerisindeki derin numarayı bulmak için üç ay boyunca büyülerle uğraştı.

Ortalığın biraz olsun yatışmasını bekleyip şapele doğru yürümeye başlayınca, kalabalık çok üstün bir yaratık yaklaşmış gibi hürmetle iki yana ayrılarak bana yol açtı. Evet, o insanüstü yaratık bendim. Bunun bilincindeydim. Birkaç keşiş çağırıp bir gece vardiyası oluşturdum ve adamlara pompanın sırrını öğretip işe başlattım, çünkü dışarıdakilerin büyükçe bir bölümünün gece boyu orada oturup suyun akışını seyredeceği anlaşılmıştı. Keşişler için pompa da ayrı bir mucizeydi ve derin hayrete kapılmalarını sağlamıştı; ayrıca verimi ve hayatlarına katacağı kolaylık sebebiyle derin bir hayranlık beslemeye başlamışlardı düzeneğe.

Büyük bir geceydi, muazzam bir geceydi. Ünüme ün katacaktı. Mutluluktan gözüme uyku girmediydi.

"Sizin tabirinizle, kalinkafalılar"

Rakip Bir Büyücü

Kerametler Vadisi'nde yarattığım etki gerçekten muazzamdı. Bunu bir ara başka tür faydalara tahvil etmeye değerdı. Ertesi sabah sabun iş kolundaki şövalyelerimden birinin geldiğini görünce aklıma bir fikir düştü. Tarihi kayıtlara göre, iki yüzyıl önceki keşişler, yıkanmayı isteyecek kadar dünyevi görüşlüydü. Bu günahkarlığın kalıntıları hâlâ varlığını koruyor olabilirdi.

Biraderlerden birini kenara çekip, “Banyo yapmak istemez misin?” diye sordum.

Bunun –veya kuyuya yükleyeceği korkunç tehdidin– düşüncesi bile adamı ürpertmeye yetti ama yine de, “Çocukluğundan beri öyle bir rahatlamayla kutsanmamış zavallı bir bendeye insanın bunu sorması bile gerekmez,” dedi. “Tanrı biliyor ya, yıkanmayı çok isterim ama bu mümkün değil Aziz Efendim. Beni günahla imtihan etmeyiniz çünkü yıkanmak katiyen yasaktır.”

Adam öyle acıklı şekilde iç çekti ki üstünde barındırdığı mal varlığının hiç değilse bir katından kurtulması gerektiğine o anda ve tüm etkinliğimi kaybetmem pahasına karar verdim. Böylece başkeşişe gidip o birader için izin istedim. Bu düşünce karşısında

adamin beti benzi attı; demek istediğim, beti benzi atmış olmalı, çünkü üstteki katmanları kazımadan adamin yüzünün rengini göremezdiniz ve benim de öyle bir şey yapmaya niyetim yoktu; kitap cildi kalınlığında bir tabakanın altındaki renginin solgun olduğunu nasılsa biliyordum.

Derin bir ürpertiyle, “Ah, evladım...” dedi. “Başka bir şey isteyeydin keşke ve şu müteşekkik kalp, sana her neyse onu bahşeydi. Ama o dediğin! Kutsal suyu gerisin geri göndermek midir niyetin?”

“Hayır Peder, onu geri göndermeyeceğim. Şu ilk sefer banyo yapmanın suyun çekilmesine sebep olduğuna dair inanışın yanlış olabileceğini söyleyen gayet esrarlı bir öğretiye sahibim.” Yaşlı adamin yüzüne derin bir ilgi hakim oldu. “İşte bu öğreti, banyo yapma olayının yaşanan felaketle ilgisi olmadığını, buna başka bir tür günahın yol açtığını bildirdi.”

“Bunlar cesurca sözler ve eğer doğruyu ifade ediyorsa çok makbule geçecekler.”

“Hepsi tamamen doğru. Hamamı tekrar inşa etmeme izin verin Peder; göreceksiniz, pınar su akıtmaya devam edecek.”

“Bunun için söz verir misiniz? Olduğu gibi tekrarlayıp taahhütte bulunur musunuz?”

“Aynen öyle yaparım. Size söz veriyorum.”

“Öyleyse ilk banyoyu bizzat yapacağım! Gidip işe koyulunuz... Oyalanmayınız, derhal başlatmanız gerekir işi!”

Ve benim oğlanlar hemen inşaata girişti. Eski hamamın kalıntıları hâlâ manastırın bodrumundaydı ve tek bir taşı eksik değildi. Adamlar orasını alelacele tahrip etmiş, aradan geçen nesiller boyunca lanetlenmiş şekilde bırakmış ve hiçbir şeye dokunmamıştı. İki gün içinde ortalığı toparladık ve genişçe bir havuzu taze suyla doldurduk. Üstelik bu, eskiden kalma bir boru sistemi sayesinde devridaim eden bir suydur. Yaşlı başkeşiş sözünde durdu ve hama-

mı ilk deneyen kişi oldu. Suya ürpertiler içinde, tüm cemaati kaygılara sürükleyerek ve kapkara halde girdi, büyük bir mutlulukla ve bembeyaz halde çıktı. O oyun da kazanılmış, önemli bir zafer daha skor hanesine yazılmıştı.

Kerametler Vadisi'ne yaptığımız sefer çok iyi geçmiş, ben ziyadesiyle tatmin olmuştum ve yola çıkmaya hazırdım ama maalesef öyle olamadı. Soğuk algınlığı kaptım, bu da fırsatını kollayan eski romatizmayı peşinden sürükledi. Romatizma ağrıları elbette beni en zayıf yerimden vurup oraya yerleşmişti. Kastetiğim yer, yaşlı başkeşişin minnetini göstermek için sarılma gereği duyduğunda ciddi şekilde ezdiği bölgeydi.

Nihayet yataktan çıktığımda bir gölgeye dönmüştüm. Ancak herkes bana ilgi ve şefkat gösteriyordu ki bu da hayatıma neşenin geri gelmesini sağladı; doğru tedavi, nekahet devresinin hızla iyileşme ve güçlenme yönünde seyretmesine yardım etti ve çabucak kendime geldim.

Sandy hemşirelik yapmaktan helak olmuştu; bu sebeple onu dinlenmesi için kadınlar manastırına bırakarak tek başıma bir gezintiye çıkmaya karar verdim. Rençber mertebesinde özgür bir adam kılığına girerek ülkeyi bir ya da iki hafta yaya dolaşmak vardı aklımda. Bu bana özgür yurttaşların oluşturduğu en alt ve en fakir tabakayla eşit şartlarda konaklama, oturup kalkma, yemek yeme şansını verecekti. Kendimi gündelik hayata ve bu hayata hükmeden kanunlarla kuralların kapsamına sokmamın başka yolu yoktu. O insanların arasına bir centilmen olarak girsem, beni onların zevklerine ve dertlerine ortak olmaktan mahrum edecek resmîyetlerle, kaçınımlarla karşı karşıya kalacak ve bir tür kabuktan çıkamayacaktım.

Bir sabah kaslarımı bu yolculuğa hazırlamak amacıyla uzun bir yürüyüş yapıyor ve vadinin en kuzey sınırını belirleyen yara tırna-

mıyordum ki sarp kayalıkta insan eliyle açılmış bir girinti olduğunu gördüm. Konumumu biraz düşününce, burasının bana uzaktan sık sık gösterilen, pisliği ve kanaatkarlığıyla ciddi nam yaptığı söylenen keşişin yuvası olduğunu anladım. Adama yakın zamanda Büyük Sahra’da, yani aslanların ve kum böceklerinin falan münzevi hayatını özellikle zor ve istenir kıldığı bir çevrede yer teklif edilmiş, o da kalkıp Afrika’ya gitmişti. Böylece içeriye göz gezdirip mağarasının ününe yaraşır bir atmosfere sahip olup olmadığına bakmaya karar verdim.

Kapıldığım şaşkınlık büyük oldu, çünkü içerisi iyice süpürülmüş, fırçalarla ovularak temizlenmiş haldeydi. Ve sonra başka bir sürprizle karşılaştım. Mağaranın loş derinliğinden küçük bir zilin çingirtısı geldi, sonra bir ses duyuldu:

“Alo, santral! Camelot’la mı görüşüyorum? Dinleyiniz, harikalar harikasının en beklenmedik kisveler altında ve en umulmadık yerlerde ortaya çıktığını iştirmekten memnuniyet duyacaksınız. Zamanı geldiğinde, en kudretli Patron’un sizinle bizzat kendi sesiyle konuştuğuna şahit olacak ve bundan ötürü...”

İşte bu, her şeyi radikal şekilde değiştiriyordu; abartılı tutarsızlıkların birbirine karışmasıydı; zıtlıkların ve uzlaşmazlıkların fantastik bir kesişimiydi! Sahte mucizenin doğduğu yuva, bir Ortaçağ keşişinin ini, telefon santraline dönüşerek gerçek bir mucizeye beşiklik ediyordu!

Seslendim, karanlıktan çıkıp kendini gösterince santral memurunun benim gençlerden biri olduğunu gördüm. “Bu ofis ne kadar zamandır burada, Ulfius?” diye sordum.

“Dün gece yarısından beri, Sir Patron. Vadide çokça ışık olduğunu görünce bunların epey büyük bir kasabaya ait olması gerektiğini düşündük ve istasyonu kurduk.”

“Gayet doğru bir yargı! Alışıldık yerleşimlerden değil ama oldukça uygun bir yer. Şu an nerede bulunduğunu biliyor musun?”

“Bunu araştıracak vaktim olmadı, çünkü ekibimdekiler işi ta-

mamlayıp beni istasyonun başında bırakarak gitti, benim de dinlenmeye ihtiyacım vardı ve uyandıktan sonra konuyu araştırmaya çıkmadan önce kayda geçilmesi için durumu Camelot'a bildirmeye karar verdim ve...”

“Burası Kerametler Vadisi.”

Bir şey ifade etmedi bu isim ona; yani demek istediğim, ismi duyunca beklediğim şekilde irkilmedi.

“O şekilde bildireceğim öyleyse,” demekle yetindi.

“Çevrede her yer, yakın zamanda burada yaşanan harikalara dair tantanayla inliyor! Sen duymadın mı?”

“Ah, geceleri hareket ettiğimizi ve insanlarla konuşmaktan kaçındığımızı hatırlarsınız. Telefonla Camelot'tan öğrendiklerimiz haricinde bir şeyden haberimiz olmaz.”

“İyi ama onlar burada olanları biliyor. Kutsal pınarın eski haline iadesiyle ilgili mucizeye dair hiçbir şey söylemediler mi sana?”

“Haaa! O şey mi? Söylediler elbette. Ama bu vadinin adı, bahsi geçen vadinin adıyla bağdaşmıyor, hatta büyük değişiklik göstererek...”

“Neydi sana söylenen ad?”

“Kerahetler Vadisi.”

“İğrençlikler Vadisi, öyle mi! Hmmm, anlaşıldı... Bir telefon karışıklığı vakası. Sesleri taşıma mucizesini yaratan cin, zaman zaman aynı sesleri başkalarıyla karıştırır da. Ama önemli değil; nasılsa artık yerin adını biliyorsun. Camelot'u ara.”

Aradı ve Clarence'ı istedi. Bizim oğlanın sesini tekrar duymak güzeldi; kendimi evde gibi hissetmemi sağlamıştı. Karşılıklı edilen duygusal laflardan ve hastalığıma dair biraz bilgiden sonra, “Yeni bir şeyler var mı?” diye sordum.

“Kral, Kraliçe ve saray erkanının büyük kısmı geri getirdiğiniz suya en ilahi hürmetlerini arz etmek, kendilerini günahlardan arındırmak ve cehennemi ruhun *en gerçek* cehennem ateşlerini bu-

lutlara gönderdiği yeri görmek üzere şu saatlerde vadinize doğru yola çıkıyor; eğer dikkatle dinliyorsanız, bir taraftan da muzipçe göz kırptığımı ve aynı şekilde sırtıttığımı işitiyorsunuzdur, çünkü bildiğiniz üzere, söz konusu alevleri stoklarımızdan seçip emriniz doğrultusunda gönderen kişi bizzat bendenizdim.”

“Kral buraya nasıl geleceğini biliyor mu?”

“Kral mı? Ne o biliyor yolu ne de maiyetinden herhangi biri, ama size mucizenizi yaratmakta yardım eden arkadaşlar onlara rehberlik edecek, yol gösterecek ve öğlenleri istirahat edip geceleri uyuyacakları yerleri belirleyecek.”

“Ne zaman burada olurlar?”

“Üçüncü gün öğle saatlerinde veya biraz daha geç.”

“Başka haber var mı oralardan?”

“Kral, kurulmasını tavsiye ettiğiniz orduyu toplamaya başladı; ilk alayın oluşturulması ve subaylarının tayin edilmesi faslı tamam.”

“Ne! Bu fena işte! O durumu bizzat ele almak istiyordum. Krallıkta nizami orduya kumanda edecek kişiler tek bir yerde bulunuyor.”

“Evet ve şimdilerde toplanan alayda tek bir West Point mezunu olmadığını duymak sizi şaşırtacaktır.”

“Neden söz ediyorsun sen? Ciddi misin?”

“Dediğim aynen doğrudur.”

“Bak işte bu rahatsız etti beni. Kimler seçildi subay olarak ve yöntem neydi? Seçme sınavı mı?”

“Yöntem konusunda bir bilgim yoktur. Lakin bütün subayların asil ailelerden gelen –sizin tabirinizle– kalın kafalılar olduğunu biliyorum.”

“Bir şeyler ters, Clarence.”

“Rahat olunuz; teğmenliğe aday iki kişi –ki ikisi de asildir– Kral-

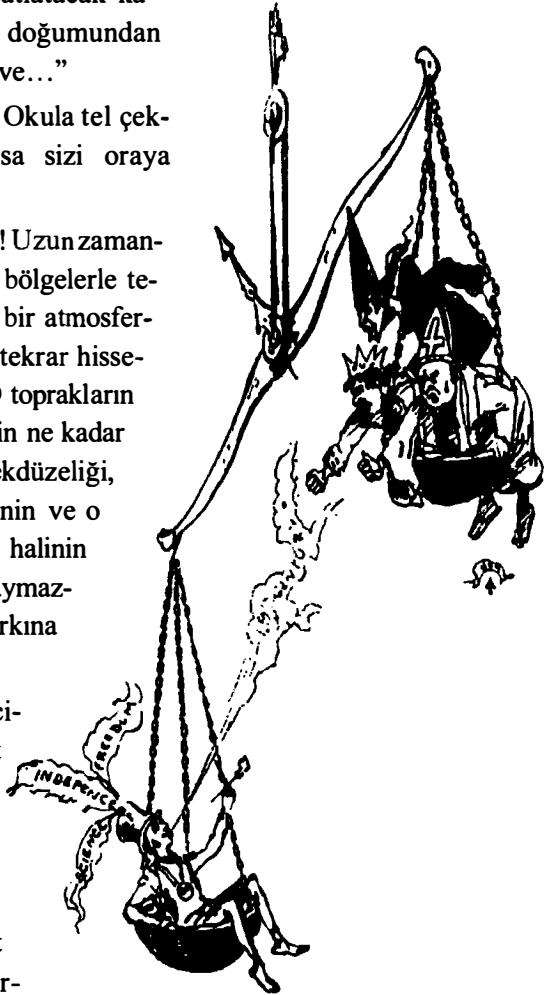
la birlikte yolculuk ediyor ve eğer beklerseniz onları orada bizzat sorgularsınız.”

“Bu iyi olur. Yine de bir West Pointli’yi göreve atayacağım. Askeri okula bir haberci çıkar, ona gerekirse atını çatlatacak kadar hızlı sürerek gün doğumundan önce orada olmasını ve...”

“Buna gerek yok. Okula tel çek-tirdim. İzniniz olursa sizi oraya bağlayayım.”

Bu iyi gelmişti işte! Uzun zaman-dır boğulurken, uzak bölgelerle telefon irtibatı bulunan bir atmosfer-de hayatın soluğunu tekrar hisse-der gibi olmuştum. O toprakların onca zaman benim için ne kadar tüyler ürpertici bir tekdüzeliği, cansızlığı ifade ettiğinin ve o bastırılmış düşünce halinin alışkanlıkla nasıl bir aymaz-lığa dönüştüğünün farkına ancak varıyordum.

Akademi yönetici-sine emirleri bizzat verdim. Ayrıca on-dan bana kâğıt, ka-lem ve birkaç kutu kibrit getirmesini istedim. Bu tür hayat kolaylaştırıcı şeyler-den uzak yaşamak beni

bezdirmişti. Bir süre zırh giymeyeceğime göre bunları cebimde bulundurabilirdim.

Manastıra dönünce, bir tuhaflık olduğunu gördüm. Başkeşişle kıdemliler büyük salonda toplanmış, oraya yeni ulaşan bir sihirbazın yaptıklarını çocukça bir merak ve inançla izliyordu. Adamın kıyafeti uç düzeyde saçma ve gülünçtü; gösteriş ve aptallık açısından ancak bir Kızılderili büyücüsünün takıp takıştırdıklarıyla yarışabilirdi. Bir şeyler mırıldanıyor, el kol hareketleriyle konuşuyor, havaya ve yere mistik şekiller çiziyor, yani her zamanki şeyleri yapıyordu. Dediğine göre, Asyalı, tanınmış bir büyücüydü ve diğerlerine o kadarı yetmişti. Öyle bir *kanıt* altın kadar değerliydi ve her yerde geçerliği vardı.

O arkadaşın tarzında büyük bir sihirbaz olmak ne kadar kolay ve ucuz bir şeydi! Adamın uzmanlığı dünya yüzündeki herhangi bir kişinin o anda ne yapmakta olduğunu, geçmişte ne yaptığını ve gelecekte ne yapacağını söylemekti. Doğu'nun İmparatoru'nun şu anda neyle uğraştığını bilmek isteyen olup olmadığını sordu. Parlayan gözler ve zevkle ovuşturulan eller yeterli cevabı verdi; o hürmete değer kalabalık, Kral'ın tam o sırada neyle meşgul olduğunu çok merak ediyordu.

Sahtekar biraz daha maskaralık yaptı ve sonra gayet ciddi bir duyuruda bulundu: "Doğu'nun büyük ve kudretli imparatoru, şu anda kutsal bir keşişin avucuna sadaka saymakta: Bir, iki, üç parça gümüş!"

Her taraftan takdir nidaları yükseldi:

"Harika!"

"Muhteşem!"

"Öyle bir kudrete sahip olmak ne büyük şey!"

Hindistan'ın lordlar lordunun ne yaptığını merak ediyorlar

mıydı? Evet, ediyorlardı. Onlara adamın ne yaptığını söyledi. Arından Mısır Sultanı'nı ve Uzak Denizler Kralı'nın işlerini anlattı. Bu böyle devam edip gitti ve her yeni mucizeyle birlikte adamın isabetli görüşüne duyulan hayranlık büyüdü de büyüdü. Bazıları hiç değilse arada sırada yolunu şaşırabileceğini düşünüyordu ama hayır, adam her zaman hiç tereddüt etmeden istenen yere gidebiliyor ve olup biteni her zaman şaşmaz bir doğrulukla görüyordu. Öyle devam ederse üstünlüğümü kaybedeceğimi gördüm; adam takipçilerimi zaptedebilirdi ve ben de kendimi yapayalnız bulurdum. Tekerine çomak sokmam ve bunu derhal yapmam gerekiyordu.

Daha fazla beklemeden harekete geçerek, "Eğer sormama izin varsa, birisinin şu anda ne yaptığını çok merak ediyorum," dedim.

"Rahatça konuş ve söyle kim olduğunu şu birisinin. Sana anlatırım."

"Bu zor olur, hatta belki imkansızdır."

"Benim sanatımda o ikincisi yoktur. Soru ne kadar zor olursa cevabını da o kadar kesin veririm."

Anladığınız gibi, ilgiyi yoğunlaştırıyordum. Epey de yoğunlaşmıştı doğrusu; boyunların uzatıldığını görebiliyor, nefeslerin tutulduğunu hissedebiliyordunuz. Böylece merakı zirveye taşıdım:

"Hata yapmaz ve bilmek istediğim şeyi doğru şekilde söylersen sana iki yüz gümüş peni veririm."

"O servet şimdiden benimdir! Merak ettiğin şeyi sana açıklayacağım."

"Öyleyse bana sağ elimle ne yaptığımı söyle."

"Ah-hh-hh!" Cemaatten genel bir şaşkınlık inlemesi yükselmişti. On binlerce kilometre ötede olmayan birini sormak, o kadar insandan tekinin bile aklına gelmemiştir. Sihirbaz ağır darbe almıştı; daha önce hiç karşılaşmadığı bir durumdu bu ve sesi soluğu dinmişti; vaziyeti nasıl idare edeceğini bilemiyordu. Buz kesmiş gibiydi, allak bullak olmuştu ve tek kelime söyleyemiyordu.

“Hadi,” dedim. “Neyi bekliyorsun? Dünyanın öte yanındaki birinin ne yaptığını ânındagörmek ama senden üç metre uzakta-ki insanın ne yaptığından habersiz olman mümkün mü? Arkamda duranlar sağ elimle ne yaptığımı görüyor; doğru bilersen dediğini onaylayacaklardır.” Hâlâ aptallaşmış haldeydi adam. “Tamam öyleyse. Neden konuşup ne yaptığımı söyleyemediğini ben anlata-yım: Çünkü bilmiyorsun. Bir *sihirbaz* olduğunu iddia ediyorsun, öyle mi? Değerli arkadaşlar, bu sefil adam sahtekarın ve yalancının tekinden başka şey değil!”

Bu sözler keşişleri kahra ve dehşete sürüklemişti. İnsanların öyle sıfatlarla anılmasına alışkın değillerdi ve bunun nasıl sonuç-ları olacağını bilemiyorlardı. Salona şimdi ölüm sessizliği hakim-di; herkesin aklından batıl kehanetler geçiyordu. Sihirbaz biraz kendini toparlar gibi oldu ve yüzüne yerleştirmeyi başardığı sakın gülümseme –ruh halinin yıkıma dönük olmadığını gösterdiği için– etrafa biraz rahatlama saçar gibi oldu.

“Şu kişinin konuşmasındaki ciddiyetsizlik karşısında dilim tu-tuldu bir an,” dedi. “Herkes ve henüz idrak etmemiş birileri varsa bilsin ki benim seviyemdeki sihirbazlar kralların, prenslerin, im-paratorların, kraliyet soyundan gelenlerin işlerinden aزیyla ilgilen-mez. Büyük Kral Arthur’un ne yaptığını sorsa, mesele başkaydı ama sıradan birinin işleri ve halleri beni ilgilendirmez.”

“Ah, yanlış anlamışım öyleyse seni. Bana ‘herhangi biri’ dedin gibi geldi. Eh, herhangi biri de herkeştir, değil mi?”

“Doğum itibariyle yüksek mertebeden herhangi biriydi elbette kastım ve o kişi kraliyet ailesinden gelse daha da iyi olur.”

Durumu düzeltmek ve muhtemel felaketi savuşturmak için bir fırsat doğduğunu gören başkeşiş, “Bana hakkaniyetli geldi bu,” dedi. “Çünkü bu kadar harikulade bir Tanrı vergisinin, ululuğun zirvesine yakın yerlerde doğmuş insanların halleri yerine daha alt mertebede-kilerin halleri için kullanılması müsriflik olur. Kralımız Arthur...”

“Onun ne yaptığını bilmek ister misiniz?” diye atıldı sihirbaz.

“Bundan memnuniyet ve şükran duyarız.”

Herkes, o iflah olmaz aptalların hepsi tekrar huşu ve ilgiyle dolmuştu. Adamın söylediği sihirli sözleri yutarcasına dinledikten sonra bana, ‘Buna da diyeceğin bir şey var mı?’ gibisinden baktılar ve o arada beklenen duyuru yapıldı:

“Kral avda yorgun düşmüş ve iki saattir sarayında rüya bile görmeden uyuyor.”

“Tanrı’nın takdisi üzerine olsun onun!” dedi başkeşiş ve haç çıkardı. “O uyku vücuduna ve ruhuna tazelik getirsin!”

“Uyuduğunda öyle olsun,” dedim. “Ama kendileri şu anda at sırtında.”

Dertler tekrar başlamıştı. Bir otorite çatışması yaşanıyordu; kimse hangimize inanacağını bilemiyordu. Ama benim namım hâlâ biraz sürüyordu.

Sihirbaz, çehresi tekrar kararırken, “Yaşadığım sürece çok falcı, kahin, büyücü gördüm...” dedi. “Ama büyü’nün gereklerini yerine getirmeden, sihirli sözlerin yardımına başvurmadan ve öylece durarak meselelerin tam da özünü gören birine hiç rastlamamıştım.”

“Bu dediğin, hayatının önemli kısmını ormanda geçirdiğinden olmalı. Aziz biraderlerin gayet iyi bildiği gibi, ben kendim de büyü kullanırım ama bunu sahiden gerek duyduğumda ve aşırıya kaçmadan yaparım.”

Mesele laf dokundurmak olduğunda, gereğini nasıl yapacağımı bilirim. Bu iğneleme, adamın yerinde huzursuzca kıpırdanmasına neden oldu. Başkeşiş bunun üzerine Kraliçe’yle saray erbabının o sırada ne yaptığını sorguladı ve yine aynı cevabı aldı:

“Hepsi kral gibi bitkin düştüğünden uyuyor.”

“Bu da başka bir yalandan öte değil,” dedim. “Erkanın yarısı keyfine bakarken, diğer yarısı at sürüyor. Belki şimdi kendini biraz

zorlar, Kral'ın, Kraliçe'nin ve onlarla birlikte olanların şu anda nereye gittiğini görürsün."

"Dediğim gibi, hepsi uyuyor. Ama yarın ata binip denize doğru bir yolculuğa çıkacaklar."

"Öyleyse iki gün sonra akşam duası sırasında nerede olacaklar?"

"Camelot'un çok kuzeyine ulaşmış ve yolculuklarının yarısını tamamlamış olacaklar."

"Bu da hedeften iki yüz elli kilometre kadar şaşan başka bir yalan. Yolculukları yarılanmış değil tamamlanmış olacak ve buraya, bu vadiye ulaşacaklar."

İşte *bu* asıl mükemmel vuruştı! Başkeşişle diğerleri bir heyecan karmaşasına gömülürken, sihirbaz da yerine çakılıp kaldı. Hemen arkasını getirdim:

"Eğer Kral, dediğim zaman burada olmazsa kendimi işkence gergisine vurduracağım ama gelirse, o akıbeta sen uğrayacaksın."

Ertesi sabah telefon ofisine çıktım ve Kral'ın bizim hat üzerindeki iki köyden geçtiğini öğrendim. Sonraki gün de ilerleyişini aynı şekilde kontrol ettim. Ve bu bilgileri elbette kendime sakladım. Üçüncü gün aldığım raporlar, bu tempoyu korursa öğleden sonra saat dört gibi burada olacağını gösterdi.

Ancak hiçbir yerde onun gelişine yönelik ilgi gözlemlemiyordum; Kral'ı layığıyla karşılamak üzere hazırlık falan yapılmıyordu ve bu gerçekten garipti. Tek bir şekilde açıklanabilirdi bu durum: Öteki sihirbaz benim altımı oyuyordu. Ve gerçekten öyleydi. Ah-baplık kurduğum keşişlerden birine konuyu açtım ve adamın başka büyülere de başvurduğunu, saray erbabının yolculuğa çıkmama kararı aldığını ve herkesin evde kaldığını söylediğini anlattı.

Bir düşünün! Düşünün ve böyle bir ülkede nam denen şeyin ne

kadar değeri olduğunu anlayın! Bu insanlar tarihin en gösterişli, gerçek anlamda başarıya ulaşan, zihinlerinde müspet şekilde kalacak yegane büyüünü yapmama bizzat şahit olmuşlardı ve buna rağmen hepsi, ispatlayamayacakları laflar eden, güçlerine dair hiçbir belirti gösteremeyen maceracının tekine beni değişmeye hazır-
dı.

Ancak her ne olursa olsun Kral'ın herhangi bir süsleme falan olmadan karşılanmasına izin vermek doğru siyaset olmazdı; bu nedenle de vadiye inip hacılardan bir tören alayı toparladım ve bir grup keşişi deliklerinden zorla çıkartarak hepsinin saat ikide hazır olmasını sağladım. Böylece Kral bir devlet töreniyle karşılandı. Kolundan tutup yüksek bir balkona çıkardığımda ve monarşinin başındaki kişinin manastıra atı üstünde öylece salınarak geldiğini, etrafta onu buyur edecek tek bir keşiş bile olmadığını, ruhunu memnun edecek tek bir çan bile çalınmadığını, hatta avluda hayat belirtisine bile rastlanmadığını gösterdiğimde, başkeşişin öfke ve utanç nedeniyle sürüklendiği çaresizlik anlatılacak türden değildi. Duruma bir an baktı ve adamlarını deliklerinden çıkartmaya koştu. Bir dakika sonra çanlar öfkeyle çalıyor; çeşitli binalar, yaklaşan geçit alayına doğru telaşla koşuşturan keşiş ve rahibe kusuyordu.

Ve bizim sihirbaz, yine başkeşişin emriyle yaka paça bir yere tıkılmıştı; onun şanı çamura bulanırken benimki tekrar ışıldıyordu. Evet o ülkede kişinin marka değerini koruması zor değildi ama bunu öylece oturarak da yapamazdı; sürekli güvertede olması ve işin başında durması gerekiyordu.

25

Seçme Sınavı

Bir kral hava değişikliği olsun diye yolculuğa veya resmi geziye çıktığında, misafirlik masraflarıyla iflas ettirmeyi kafaya koyduğu bir asili ziyarete gittiğinde, devlet yönetiminin bir bölümü de kendisiyle birlikte hareketlenirdi. O dönemin tarzı öyleydi. Ordudaki rütbelere aday olanları seçecek komisyonu oluşturanlar da geride kalıp görevlerini yapacaklarına, Kral'la birlikte Vadi'ye gelmişlerdi. Ve çıktığı sefer her ne kadar kendisi için tamamıyla tatil niteliğindeyse de Kral, kimi işlerin aynen devam ettirilmesini isterdi. Kendini vaktiyle Kraliyet Makamı'nın Baş Yargıcı ilan ettiğinden, ertesi sabah şafakla birlikte mutat mahkemenin kurulmasını emretti.

O makamın hakkını gerçekten veriyordu. Bilge ve insancıl bir yargıçtı; kendi görgüsü doğrultusunda elinden geldiğince dürüst ve adil davranıyordu. Görgü derken, aslında biraz kapsamlı bir şerh düşünüyorum, çünkü yetiştiriliş tarzı sık sık kararlarına renkli katkılarda bulunuyordu. Ne zaman bir soyluyla veya centilmenle daha alt tabakadan biri arasında anlaşmazlık çıksa, ortada şüphe götürür durumlar olsa bile Kral'ın eğilimi ve sempatisi ilkinden yana meylediyordu. Tersinin olması zaten imkansızdı. Köleciliğin, köle sahibinin ahlak algısı üzerinde yarattığı köreltici etki, dünyanın

her yanında bilinir ve kabullenilir; imtiyazlı bir sınıf, bir aristokraziye sadece başka adla anılan köle sahibi zümredir. Kulağa sertbir tanım gibi gelebilir bu, ama gerçekte, cidden saldırgan olsa da kimse –aristokrasinin kendisi bile– durumu öyle kabul etmez, hatta bunu o şekilde değerlendirmeyi düşünmez; çünkü tanım, gerçeğin birebir kendisini ifade etmektedir. Köleciliğin itici özelliği bir *şeydir*; isim ya da sıfat olarak kabul edilmez. Bu nüansı kavramak için kişi, bir aristokratın kendinden aşağıdaki tabakalardan gayet umursamazca –ama bir köle sahibinin tonuyla– bahsedişini duymalıdır; işte bunun gerisinde köle sahibinin ruhu, köle sahibinin körleşmiş duyguları vardır. Bunlar her iki halde de aynı sebebin doğurduğu sonuçlardır: Mülkiyet sahibinin eski ve yaradılıştan edinilegelmiş üstünlük kabulü. Kral'ın yargıları sık sık adaletsizlikle yoğuruluyordu ama bu sadece eğitimin, doğal ve tersine çevrilemez görüşlerinden kaynaklanan bir kusurdu. Yargıçlığa ancak kıtlık zamanında süt dağıtımını üstlenen bir ana kadar uygundu: Kendi çocukları, diğerlerinden bir kademe daha büyük pay alacaktı.

Ve o gün Kral'ın karşısına çok değişik bir vaka geldi. Hatırı sayılır miktarda mülkü olduğu söylenen yetim bir kız, hiçbir şeyi olmayan bir adamla evlenmişti. Kızın mülkleri Kilise'nin yönettiği bir derebeyliğin içinde kalıyordu. Üst düzey bir aristokratın kibirli piçi olan bölge piskoposu, Kilise harici evlendiği, böylece söz konusu makama saygısızlık ettiği ve hatta zıfaf gecesinde bekâret alma hakkını gasp ederek dolandırdığı gerekçesiyle, kızın mülkü üzerinde hak iddia ediyordu. Tasarruf sahibi aristokratın bu hakkını reddetmenin ya da bundan kaçmanın cezası mülke el koymaydı. Kızın savunmasıysa bölge yönetiminin bizzat piskoposta olduğu, söz konusu hakkın başkasına devredilemediği, yani ya en yetkili kişi tarafından kullanılması ya da tamamen terk edilmesi gerektiği yönündeydi ki Kilise'nin koyduğu çok daha eski bir kanun, piskoposu öyle bir şey yapmaktan katiyetle men ediyordu. Gerçekten tuhaf bir durumdu.

Bu bana gençliğimde okuduğum bir şeyi hatırlatmıştı. Londra-
lı bir hükümet görevlisi, valinin resmi ikametgahı olacak mülkü
inşa ettirecek parayı gayet ustalıkla denkleştirmiş. Şöyle: Anglikan
Kilisesi gelenekleri uyarınca, komünyon ayininden geçmeyen kişi
Londra polis şefliğine aday olamıyor, kendisinden talep edilse bile
adaylığını koyamıyor, bir şekilde seçilse dahi göreve gelemiyor-
muş. Bu hükümet görevlisi –anlaşılan kesinlikle tebdil-i kıyafet
gezen bir yankeeymiş– gayet akıllıca bir numaraya başvurarak bir
yasa çıkarılmasını sağlamış. Bu yasaya göre, polis şefliğine aday
gösterilmeye itiraz edenler 400 pound, seçilip de görev yapma-
yı reddedenlerse 600 pound ceza ödeyecekmiş. Birileri hemen işe
koyulup o konum için gerekli koşulu sağlayamayacak ama paralı
kişileri teker teker belirlemiş, buna 15.000 pound ceza toplanana
kadar devam etmiş. Görkemli Londra Belediye Konağı, bir avuç
yankeenin Londra'ya dalarak eşsiz ve kötü bir şöhretle anılmaları-
nı sağlayan oyunlarını sergilediği o acı günü düzgün vatandaşlara
hatırlatmak adına hâlâ yerli yerinde durmaktadır.

Kızın savunması bana oldukça tutarlı gelmişti ama piskoposun
iddiası da öyleydi. Kralın bu durumdan nasıl çıkacağını kestiremi-
yordum. Ama çıktı. Verdiği kararı onun ağzından aktarayım:

“Doğru ifade etmek gerekirse, bu davada basitlik yönünden
çocuk oyunu olsa da ufak bir zorlukla karşılaştım. Genç gelin,
içinde bulunduğu durumu feodal lordu ve adli efendisi ve koruyu-
cusu durumundaki piskopostan saklamak yerine görevlerinin ge-
rektirdiği şekilde gerekli merciye bildirebilir ve böyle davranarak
herhangi bir maddi veya mülki kayba uğramayabilirdi; hal böyle
olsa, piskopos –söz konusu uygulamayı ifa etmeye yeterli bir er-
kek olarak– hakkından bir safha sonra ortaya çıkacak durumdan
uzlaşmaya bağlanacak şekilde feragatte bulunabilir, kadın da do-
layısıyla kendine ait olanları elinde tutabilirdi. Lakin bu kadın, en
baştan durumun gereğini yerine getirmemiştir; bir ipe tutunan kişi
o ipin kopmasına kendi elleriyle sebep olursa düşmeye mahkum-

dur; ipin geri kalanının sağlam olması çare değildir ve onu uğrayacağı akıbette karşılaşacağı neticelerden koruyamaz. Hülasesi şudur: Kadının savunması özü itibariyle çürüktür. Bu mahkemenin hükmü, tüm mal varlığını sahip olduğu son şeye kadar efendisi piskoposa tazminat olarak ödemesi ve bunun ceremesini çekmesi gerektiği doğrultusundadır. Sonraki dava!”

Böylece, güzel bir balayı henüz üç ayını doldurmadan trajik bir şekilde sona ermiş oluyordu. Zavallı gençler! O üç ayı dünyevi refah içinde geçirmişlerdi. Kıyafetleri ve takıp takıştırdıkları şeyler, en aşırı tüketim yasalarının onların seviyesindeki insanlara izin verdiği ölçüde şık ve kaliteliydi; ama kız, şimdi kocasının omzuna başını yaslamış, o güzel elbiseler içinde ağlıyordu ve diğeri de bir umutsuzluk şarkısından öteye geçmeyen sözlerle onu teselli etmeye çalışıyordu. Yargının huzurundan çekilip evsiz, ekmeksiz bir dünyaya yollandılar ki tuttukları yolun kıyısındaki dilenciler bile onlar kadar fakir değildi.

Evet, Kral meseleyi halletmiş ve bunu şüphesiz Kilise’yi ve aristokrasinin geri kalanını tatmin edecek şekilde yapmıştı. Bazı insanlar monarşiyi destekleyen, incelikli ve kulağa makul gelen argümanlar kaleme alabilir ama her kişinin oy hakkına sahip olduğu bir devlette, zalimce yasaların yapılmasının imkansız olduğu gerçeği varlığını aynen korur. Arthur’un insanları elbette ki cumhuriyet rejimi için yeterli malzeme oluşturmuyordu, çünkü halk monarşi tarafından o kadar uzun süredir, o kadar değersizleştirilmişti ki, yaptırım gücü olan özgür oy kullanma iradelerine bırakılsa bile, Kral’ın üzerlerinde uyguladığı yasaları bir hamlede alaşağı etmelerine yetecek idrake sahip olamayacaktı. Anlam ve içeriğe sahip olduğu kisvesiyle herkesin ağzına yayılmış, herhangi bir ulusa mâl edilebilen bir deyiş vardır: ‘Kendini yönetme kapasitesine sahip’. Ve bununla kastedilen bağlam, başka bir yerde –ya da zamanda– bu kapasiteye sahip olmayan, kendi kendini göreve tayin etmiş, kerameti kendinden menkul uzmanlar ya da uzman kisvesi altındakilerin yaptığı gibi yönetemeyen bir ulusun var olduğunu

işaret eder. Çağlar boyunca ulusların fikir babası, düzen kurucusu olan tüm insanlar, toplumun nüfus açısından ağırlıklı kesiminden, yani ayrıcalıklı olmayanlar arasından çıkmıştır ve böylece –genel entelektüel düzeyi ne olursa olsun– o ulusun sonraki marifetlerinin esas kısmı, isimsiz ve yoksul tabakalara dönük olmuştur; ulus kendini yönetme konusunda hiç malzeme eksikliği çekmemiştir. Bu da her daim kendini ispat etmiş bir gerçeği teyit eder: En iyi yönetilen, en özgür, en aydınlanmış monarşi bile insanları tarafından ulaşabilecek uygun şartların gerisinde kalır ve bu, daha alt tabakaların benzeş yönetimleri için de geçerlidir.

Kral Arthur, ordu konusunu hesaplarımın tamamen dışına çıkacak şekilde aceleye getirmişti. Ben yokken o meseleyle ilgili bir şeyler yapacağını tahmin etmemiş, bu sebeple de subayların yeterliklerini belirlemekte kullanılacak bir şema ortaya atmamıştım; bu konu görüşülürken yaptığım yorum, her adayın ciddi ve gerçekten belirleyici bir sınavdan geçmesinin akıllıca olacağından ibaretti ki aslında aklımdan geçen, benim West Point öğrencilerimden başka kimsenin gereklerini yerine getiremeyeceği bir askeri vasıflar listesi hazırlamaktı. Bunu gitmeden önce yapmam gerekirmiş, çünkü anlaşıldığı kadarıyla Kral, bir ordu kurma fikrine Camelot'a dönmemi beklemeyip kendi kafasından bir sınav sistemi çıkaracak kadar yatkınmış.

Bu sistemin ne olduğunu öğrenmek ve elbette kendiminkinin ne kadar hayranlık duyulacak derecede üstün olduğunu sınav komitesine göstermek için sabırsızlanıyordum. Bunu usturuplu şekilde Kral'a söyledim ve onun merakını ateşledim.

Komite toplanınca peşimizde adaylarla içeriye girdik. Adaylardan biri benim parlak West Pointliler'imdendi ve beraberinde aynı akademinin hocalarından birkaçı da vardı. İçeride hazır bulunanları gördüğümde ağlamak mı yoksa gülmek mi gerektiğini bileme-

dim. Başımda daha sonraki asırlarda Subay Okulu olarak anılacak ve rütbe bahşetme yetkisine sahip olacak bir kişi vardı. Yanındaki iki komisyon üyesiye onun bölümünün şefleriydi ve her üçü de –elbette– rahipti. Okuma yazma bilen devlet memurlarının hepsi rahipti aslında.

Bir jest olarak önce benim adayım çağırıldı ve komite başkanı resmi bir ciddiyetle, “Adın?” diye sordu.

“Malease.”

“Kimin oğlusun?”

“Webster’in.”

“Webster... Webster mı? Hmmm, hafızam bu ismi çıkaramadı. Durumu nedir babanın?”

“Dokumacıdır.”

“Dokumacı mı? Tanrı bizi esirgesin!”

Kral tepeden aşağı ürperirken katiplerden biri bayılmış, diğerleri de bayılmanın eşiğine gelmişti. Başkan kendini toplayınca öfkeyle, “Bu kadarı yeter,” dedi. “Çekilebilirsin.”

Ama ben doğrudan Kral’a hitap ederek adayımın sınava tabi tutulması için ricada bulundum. Kral istekliydi ama hepsi doğuştan asil olan komisyon üyeleri, kendilerini bir dokumacının oğlunu sınav yapma rezaletinden sakınması için ona yalvarıyordu. Zaten adama ne soracaklarından da habersizdiler, böylece onların ricasını destekledim ve kral işi benim hocalara bıraktı.

Önceden hazırlattığım karatahta kuruldu ve sirk gösterisi başladı. Genç adamın savaş sanatını açıklayışını, muharebe ve kuşatma tekniklerinin, levazım ve ikmal yöntemlerinin, dehliz ve karşı dehliz kazma şekillerinin, büyük ve küçük kimi stratejilerin, piyade ve süvari sınıfının, haberleşmenin ayrıntılarına girişini, henüz ortalıkta olmayan ateşli silahlardan, toplardan, tüfeklerden, tabancalardan –o balık kafalıların başını ve sonunu yakalayamadığı için asla anlayamayacağı bir sürü düzenekten– söz edişini dinlemek

güzeldi; tebeşiri eline alıp karatahtada meleklerin bile bizzat başını döndürecek matematik kabusları döktürüşünü, güneş tutulmalarını, kuyruklyıldızları, takımyıldızları açıklayışını, bulutların ötesinde ve altında var olan, düşmanı üzerimize geldiğine pişman edecek şekilde kullanılabilecek her şeyi sayıp döküşünü izlemekse ayrı zevkti. Benim oğlan nihayet bir asker selamı çakıp kenara çekildiğinde, gidip onu kucaklayacak kadar gururlanmışım; diğerleriyle öylesine sersemlemişlerdi ki kısmen taş kesmiş, kısmen sarhoş gibi görünüyorlardı ve çoktan ipin ucunu kaçırmışlardı. Partiyi ezici çoğunlukla kazandığımıza kanaat getirdim.

Eğitim çok büyük şey. Sözde sınava sokulan o genç, West Point'e ilk geldiğinde o kadar cahildi ki ona, "Yüksek rütbeli bir subay, atı savaş alanında vurulursa ne yapmalıdır?" diye sorduğumda bana gayet saf bir ifadeyle, "Kalkıp üstündeki başındaki tozları silkelemelidir," cevabını vermişti.

Onun ardından genç soylulardan biri çağırıldı. Ona bizzat birkaç soru sormaya karar vermiştim.

"Okuma biliyor musun?"

Çocuğun yüzü öfkeyle kızardı. "Katip olarak mı alacaksınız beni? Ben savaş alanına çıktım mı damarlarımdaki kan..."

"Soruya cevap ver!"

Öfkesine hakim olmaya çalışarak, "Hayır," dedi.

"Yazma biliyor musun?" Buna terslenecekti ama hemen atıldım: "Sadece sorulara cevap verecek ve yorum yapmayacaksın. Damarlarındaki asil kandan, soyluluğundan falan söz etmen için çağırılmadın buraya, yani o tür şeylere de izin verilmeyecek. Yazı yazmayı biliyor musun?"

"Hayır."

"Çarpım tablosunu biliyor musun?"

"Bu dediğinizi hiç anlamadım."

"Dokuz kere altı kaç eder?"

“Bu da hayat sürem boyunca gereği hiç doğmaması sebebiyle aslı benden gizlenmiş olması gereken bir meseledir; dolayısıyla derinliklerine hiç inmediğimden, konuyla ilgili bilgiye muttali olmamışımdır.”

“A kişi, kilesi 2 peni eden bir fıçı soğanı B kişiye satar ve karşılığında 4 penilik bir koyunla 1 penilik bir köpek alırsa ve o arada C kişi kendisini D kişiyle karıştırarak tarafından ısırıldığı için köpeği teslimattan önce öldürürse, A’nın B’den tahsil etmesi gereken bakiye nedir ve köpeğin parasını C mi öder yoksa D mi ve parayı da kim alır? Alacaklı kişi A ise hesabın kapanması için 1 peni yeterli midir yoksa bu kişi köpek üzerinden edeceği muhtemel kârın, yani gelir artışının veya kullanma hakkının zayı olduğunu öne sürerek ilave tazminat talep edebilir mi?”

“Hakikat şudur ki, lütuflarını en gizemli yollarla ihsan eden Tanrı’nın hepten bilgece ve bilinemez tasarrufları itibariyle, ne sözü edilen kişilerle tanışmışımdır ne de onların akıl ile idrak oluklarını bu şekilde tıkayan meselenin içinden nasıl çıktığına şahit olmuşumdur. Bu sebeple sizden istirhamım, şu köpeklerin ve soğanların ve kafırce isimlere sahip insanların içine düştükleri hazine ve hayrete değer zorluklardan benim yardımım olmaksızın çıkmalarına izin vermenizdir, çünkü mesele gerçekten kafi derecede ciddidir ve müdahalem halinde yardım etmeye çalışırken durumu daha vahim hale koyarak yeise düşmekten imtina ederim.”

“Maddenin çekim yasaları ve yerçekimi hakkında ne biliyorsun?”

“Eğer öyle bir şeyler varsa da kulağıma hiç gelmediler; tamamı Majesteleri Kral tarafından bu senenin başında hasta yattığım zaman zarfında tebliğ edilmiş olmalı.”

“Optiğe aşina mısınız?”

“Vilayetlerin ve bucakların idarecilerini, kalelerin amirlerini, ilçelerin şeriflerini ve birçok ufak mevkideki memuru adı ve unvanıyla bilirim ama Optik dediğiniz kişiyle tanışmadım. Tahminimce adı henüz duyulmaktadır.”

“Hatta bu memlekette belki hiç duyulmamıştır.”

O et kafalının, üzerine güneş doğmuş herhangi bir göreve getirildiğini bir düşünün! Kendisinden talep edilmediği halde gramer ve noktalama düzeltisi yapma hevesi hariç tutulursa, bir daktilocu-nun tüm emarelerini gösteriyordu. Söz konusu işe elverişsizliğinden o kadar bihaber olması açıklanabilecek gibi değildi.

Adamı biraz daha didikledikten sonra bilimsel savaş konusunda silkelemeleri için bizim profesörlere teslim ettim ve elbette onu bomboş buldular. Zamanın savaş tekniklerine –bir deve nasıl pusu kurulacağına, turnuvada nasıl itişilip kakışılacağına falan– dair bir şeyler biliyordu ama bunların haricinde, o da cehalet ve manka-falık yönünden bir hiçti. Onu suyunun ısındığını bilmenin gönül rahatlığıyla Komite Başkanı’nın ellerine teslim ettim ve sınav başladı:

“Adın?”

“Barley Mash Baronu Sir Pertipole’un oğlu Pertipole.”

“Büyükbabanın adı?”

“Barley Mash Baronu Sir Pertipole.”

“Büyükbabanın babasının adı?”

“Aynı ad ve unvan.”

“Onun babasının adı?”

“Bilinmiyor, Aziz Efendim; soyağacımız oraya kadar takip edilemiyor.”

“Önemli değil. Dört nesil iyidir ve kuralın gerekliliğini karşı-lıyor.”

“Hangi kuralın gereklilikleriymiş bu?” diye sordum.

“Adayların dört nesil geriye uzanan asalete sahip olması, yoksa göreve uygun sayılmayacakları kuralına göre.”

“Yani birisi soyunun dört nesil öncesinden bir asile dayanmadığını kanıtlayamazsa teğmenliğe uygun değil midir?”

“Bu özelliğe sahip değilse sadece kumandan yardımcılığına değil, başka bir askeri göreve de getirilemez.”

“Bu gerçekten hayret verici. O özelliğin yararı nedir?”

“Yarar mı? Kutsal Kilise’mizin bilgeliğini sorgulamaya kadar uzanabileceği düşünülürse, bu çok cüretkarca bir soru olur, Aziz Sir Patron.”

“Neden?”

“Çünkü Kilise, bu kuralı azizler söz konusu olduğunda uygulanmak üzere koymuştur. Onun yasası uyarınca, nesebini dört nesil geriye giderek gösterene kadar kimse aziz mertebesine namzet kaydedilemez.”

“Anladım, anladım; aynı şeymiş. Harika! Adamın biri dört nesildir –cehalet ve miskinlikle mumyalanmış halde– mezarda ama bir yandan da sanki gayet canlı halde yatıyor ve bu durum başka bir insanı diğerlerine kumanda etmeye, onların kaderini aciz ellerinde tutmaya uygun kılmaya yetiyor veya başka bir örnek verirsek, adamın biri dört nesildir ölümle, toprak kurtlarıyla koyun koyuna uyuyor ve hatırası bile önemli görevlerin dağıtılmasında birinci derecede etkili oluyor. Kral’ın lütfu bu garip kuralı onaylıyor mu?”

“Doğrusu bunda o kadar da garip bir yan görmüyorum,” dedi Kral. “Tüm onur ve kâr payeleri tabi hak olarak asil kan taşıyanlara ait olduğuna göre, ordudaki makamların da öyle olmaması için kural gerekmez. Kuralın gereği, esas ve sınır belirlemektir; amacıysa geçmiş fazla gerilere uzanmayan, o mevkilere hürmetsizlik getirebilecek ve yüce soydan gelen adamların görevi küçümseyerek üstlenmekten vazgeçmesine neden olacak kanı dışarıda tutmaktır. Öyle bir musibete izin verirsem vebali boynuma olur. Yetkili olduğuna göre sen öyle bir şeye izin verebilirsin ama bir kralın aynı şekilde davranması son derece tuhaf bir çılgınlığı işaret eder ve kimse bunu anlayamaz.”

“Üstelemeyeceğim. Devam ediniz, Sir.”

Komite başkanı sınavı bildiği şekilde sürdürdü:

“Asil sülalenin kurucusu olan kişi, kendisini Britanya asilleri

arasındaki kutsal mertebeye eriştirmesi için Taht ve Devlet onuruna nasıl bir ulvi başarı gerçekleştirmiş?”

“Bira imalathanesi kurmuş.”

“Komite bu namzedin askeri kumandaya mükemmel şekilde uygun özelliklere sahip olduğuna kanaat getirmiştir! Ancak durumu diğerk namzedin sınavı tamamlandıktan sonra karara bağlanmalıdır.”

Diğerk namzet geldi ve dört nesil önceye dayanan asaletini mükemmel şekilde ispatladı. Oraya kadar onun aranan askeri özellikleri de tamdı yani. Kenara çekildi ve ilk namzet olan Sir Pertipole ile mülakata devam edildi:

“Ailenin kurucusunun hanımının durumu nedir?”

“Kendileri asil olmasa da çok fazla miktarda toprağın sahibi olan eşraf bir aileden geliyormuş; gayet zarif ve hayırsever, hem hayatı hem de karakteri kusurdan azade bir hanımmış ki bu bakımdan yörenin en şahanesi kabul edilirmiş.”

“Yeterlidir. Otur.”

Başkan tekrar diğerkini çağırdı.

“Büyükannenin ulu hanenize Britanya asaletini getiren annesinin mevkii ve durumu neydi?”

“Kralın metresiymiş ve doğduğu lağımdan bu muhteşem mevkie kadar kimsenin yardımına muhtaç olmadan yükselmiş.”

“Ah, işte bu sahiden de gerçek asalet gerektirir; doğru ve mükemmel karışımdır. Subay muavinliği görevi sizin, Aziz Lordum! Bu mevkii küçümsemeyiniz; sizi köklerinizin ihtişamına daha layık yerlere taşıyacak mütevazı bir adım olarak kabul ediniz.”

Dipsiz bir aşağılama çukuruna itilmiştim. Kendi kendime kolay ve dorukları fethedecek bir zafer vaatetmiş ve böyle bir sona ulaşmıştım! Hayal kırıklığına uğramış zavallı akademi öğrencimin yüzüne bakmaya utanacak hale gelmiştim. Sonunda ona eve dönmelerini ve sabırlı olmasını söyledim; henüz her şey bitmemişti.

Günün ilerleyen saatlerinde Kral'la özel bir görüşme yapıp ona bir teklif sundum. Oluşturulan alayın en üst kumanda kademesinin asiller arasından seçilmesinin çok doğru olduğunu ve bundan daha isabetli bir karar verilemeyeceğini söyledim. Ancak o düzeydeki subay sayısını beş yüze, hatta ülkeden ne kadar asil varsa hepsini kapsayacak bir rakama çıkarmak da iyi fikir olabilirdi; gerekiyorsa her düz askere beş subay düşsündü. Böylece herkesin katılmayı gıptayla isteyeceği bir alayın, Kral Alayı'nın temeli atılmış olacaktı ki bu askeri oluşum kendi tarzında savaşma yetkisiyle donatılacak, savaş zamanında toparlanmak üzere serbest bırakılacak ve hem gösterişli hem de bağımsız olacaktı. Öyle bir alayın tüm asiller arasında alabildiğine arzulanmasını ve bu zümrenin mutlu olmasını sağlayacaktı. Sonra daimi ordunun geri kalanını alelade malzemedен oluşturup alelade insanların kumandasına verecek, şu öteki alayıysa kurallara uygun, herhangi bir aristokratça özgürlüğün kısıtlanmayacağı şekilde düzenleyecektik ki asil subayları normalde en çetin savaşlarla uğraşsa da ne zaman yorulur ve biraz değişiklik olsun diye dev falan kovalamak isterse, hiç huzursuzluk duymadan, gözü arkada kalmadan, durumun ehil eller tarafından kontrol edildiğini bilerek hoşça vakit geçirmeye gidebilsin.

Kral bu fikre bayıldı. Onun memnuniyeti değerli bir fikre daha ilham verdi. Eski ve inatçı bir zorluktan sıyrılmanın yolunu nihayet bulmuş olabilirdim. Uther Pendragon'un, yani Arthur'un babasının soyundan gelenler gayet uzun ömürlü ve verimliydi. Bunların herhangi birinden ne zaman bir çocuk doğacak olsa –ki bu sık yaşanan bir şeydi– ulusun yüzüne neşe, kalbineyse hazine acı düşerdi. Neşe, sorgulanabilecek türdendi ama üzüntü içtendi, çünkü doğum olayı yeni bir Kraliyet Bağışı yapılacağı anlamına geliyordu. Kraliyet soyundan gelenlerin listesi uzundu ve hazineye ağır ve sürekli daha da ağırlaşan bir yük bindirirken, taht için de potansiyel tehlikelerin artmasına yol açıyordu. Öte yandan Arthur, tehlikeyle ilgili durumun gerçek olduğuna inanmıyor ve kraliyet

bağışlarının yerine başka şeyler koymak için yaptığım projelerin hiçbirine kulak asmıyordu. Onu, bu ücra köşelere kadar yayılmış piçlerden birini kendi kesesinden makul bir destekle geçiştirmeye ikna edebilsem, bu konuda epey patırtı çıkaracaktım ki bu da ulus üzerinde çok olumlu etki yaratacaktı. Ama hayır, böyle bir şey kulak vermeyi bile reddediyordu; Kraliyet Bağışı'na karşı dinsel şevke benzer bir duygu besliyordu; bir tür kutsal tazminat olarak görüyordu ve onu bu muhterem kuruma dil uzatılması kadar çabuk öfkeliendiren başka bir şey daha yoktu. İngiltere'de kendini öyle bir şeye dayanacak kadar zora sokmaya hevesli tek bir saygın aile daha kalmadığını çok temkinli şekilde ima etmeye kalkışsam bile, derhal ve tartışma götürmez bir tavırla sözümü kesiyordu.

Ama sonunda beklediğim fırsatı yakaladığıma inanıyordum. Şu birinci sınıf seçkinler alayını sadece subaylardan, aralarına tek bir er bile katmadan kuracaktım. Bunların yarısı Üstgeneral'e kadar tüm kademeleri dolduracak ve bedelsiz hizmet etmekle kalmayıp kendi masraflarını da karşılayacaktı, üstelik alayın geri kalanının en üst düzeyde asil kandan oluştuğunu öğrenince bunu memnuniyetle yapacaktı. Bu asil kanlar Altgeneral ile Üstmareşal rütbeleri arasında sıralanacak ve devletten dolgun bir maaş alacaktı. Dahası –can alıcı nokta işte burada– subaylık bahşedilenler baş döndürücü derecede şatafatlı ve duyanda huşu yaratacak (ve elbette benim uydurduğum) bir unvanla anılacak ve İngiltere'de sadece ve sadece o şekilde hitap görecekti. Son olarak hepsi, alaya katılıp o büyük unvanlardan birine sahip olma ya da bunun dışında kalarak geleneksel bağışı kabul etme seçeneğine sahip olacaktı. Ve hepsinden daha derleyici bir dokunuş daha: Henüz dünyaya gelmemiş fakat yakın zamanda doğması beklenen asilzade adayları da aynı imkandan yararlanacak, ebeveynlerin bu yolu seçmesi halinde en başından unvan ve maaş sahibi olacaktı.

Koşullara uygun herkesin katılacağından emindim; böylece tüm bağışlardan feragat edeceklerdi, Kraliyet Bağışı denen antika ve sapkınca şey altmış gün içinde uygulamadan kalkacak ve geçmişin tuhaflıkları arasında yerini alacaktı.

"Son baskı sadece 2 sent!"

26

İlk Gazete

Alt tabakadan özgür bir insan kılığıyla ülkeyi dolaşıp insanların bizimkine kıyasla mütevazı hayatlarını daha yakından tanımak istediğimi söyleyince Kral, bu fikrin ilginçliğiyle o dakika ateş aldı ve uzunca zamandır duyduğu en iyi düşünce olduğunu, aynı yolculuğa kendisinin de çıkacağını, bunu hiçbir şeyin engelleyemeyeceğini ve her şeyi oracıkta olduğu gibi bırakıp gidebileceğini söylemeye başladı. Bunun doğru olmayacağını ona anlattım; ziyareti tek gece bile konaklamadan sona erdirmek hane sahiplerini hayal kınıklığına sürüklerdi, ayrıca ertesi sabah bir Kral Teması yapılması planlanmıştı. Gideceğinden Kraliçe'yi haberdar etmesi gerektiğini de söyledim. Yüzü gölgelendi ve başını kaldırıp bana baktı. Özellikle de hüznü bir ifadeyle söylediklerini duyunca o lafı ettiğime pişman oldum:

“Launcelot’un da burada olduğunu unutuyorsun; Launcelot bir yerdeyse, Kraliçe Kral’ın ne gittiğini fark eder ne de geri geldiğini.”

Hemen konuyu değiştirdim elbette. Evet, Guenever güzel bir kadındı, bu doğrudu ama bazı yanları epey gevşekti. Bu konulara hiç karışmamıştım, benim alanıma girmiyorlardı ama olan biteni izlemekten nefret ediyordum ve bu konuda daha fazla şey söyle-

mek istemem. Bana defalarca, “Sir Launcelot’u gördünüz mü, Sir Patron?” diye sormuştur ancak aynı telaşla Kral’ı aradığı vakiyse, bunu benim olmadığım yerlerde yapmış olmalı.

Kral Teması için güzel bir düzenleme yapılmıştı; gayet derli toplu ve Kral’ın şanına yaraşır türdendi. Arthur, ana salona kurulan ve tenteyi andıran görkemli bir sayvanın altında oturuyordu, etrafında da merasim donanımını kuşanmış ruhban sınıfı yer almıştı. Hastaları takdim edecek şarlatan doktor keşiş Marinel, bunlar arasında hem duruş hem de giyim açısından en dikkat çekeniydi. Kapılara kadar her yerde kimi oturmuş, kimi uzanmış halde deri veremi hastaları vardı. Eskinin tablolarından birinin karşısındaydım sanki; ortam tamı tamına bunlardan birinin yapımına sahne oluşturmak için hazırlanmış gibiydi. Sekiz yüz hasta vardı. İşleyiş yavaştı; öyle seremonileri daha önce gördüğüm için bana sıkıcı geliyordu ve giderek daha da usandırıcı bir hal aldı ama görgü kuralları orada bulunmamı gerektiriyordu. Doktorun orada bulunma nedeni, öyle kalabalıklarda hasta olduğuna inanan ama gerçekte bir şeyi olmayan veya hasta numarası yaparak Kral’a dokunmak isteyen veya o dokunuşla gelecek parayı kapma peşinde olan insanların da bulunmasıydı. Söz konusu gelir, bir doların üçte biri değerinde minik bir altın parçacığıydı ki o zamanlar deri vereminin ne kadar yaygın olduğunu düşünürseniz, yıllık Kral Teması tahsisatının hazineye yükünün Irmak ve Liman Düzenlemesi’ninki¹⁵ kadar olduğunu hesaplamanız zor olmaz. Ben de zaten hazineye bunun için bir düzenleme yapmıştım. Maceram için Camelot’tan yola çıkmadan bir hafta önce tahsisatın yedide altısını hazineye devrettim ve kalan yedide birin tamamını 5 sentlik yaptırıp Kral Teması Dairesi Başkatibi’ne teslim ettim. Anladığınız gibi, 5 sent-

15 A.B.D.’de ‘*Rivers and Harbors Act*’ adıyla bilinir ve ülkedeki en eski federal çevre yasasıdır. Kongre limanlarda, kanallarda ya da akarsu mecralarında koşulları ya da kapasiteyi değiştirecek şekilde dolgu veya inşaat yapılmasını engelleyen bu yasayı 1899’da kabul etmiştir.—çn

likler altın parçacığı yerine geçecekti. Bu durum 5 sentin piyasa değerini biraz zorlayabilirdi ama o kadarına katlanabileceğimizi düşünmüştüm.

Prensip olarak yapay değer artışına karşıyım elbette ama niha-yetinde bir hediye söz konusu olduğundan, bu örnekte kullanmayı makul bulmuştum.¹⁶ Elbette ki bir hediye büyük serpilmesi için istediğiniz kadar sulayabilirsiniz ve benim genelde yaptığım da budur. Ülkenin eski altın ve gümüş paraları gerçekten *eskiydi* ve bazıları Roma döneminden kalma olsa da genellikle menşeleri bilinmiyordu; şekilleri bozulmuştu ve en yuvarlağı dolunay bir hafta geride bırakmış bir ayınkine yaklaşıyordu; darphane yapı-mı değillerdi, bir kalıbın çekiçe dövülmesiyle yapılmışlardı; elden ele gezerek öylesine yıpranmışlardı ki üstlerindeki kabartmalar topluğne başı kadar kalmıştı. Bir yüzünde kralın diğer yüzünde Guenever'in en güzel kabartmalarının, ayrıca dini bir sloganın da bulunacağı –özellikle nikel kullanıldığı için– pırıl pırıl 5 sentlikle-rin deri vereminin iyileştirilmesinde kadim mangırlardan daha ya-rarlı olacağını, bu hastalıktan mustarip olanları daha fazla memnun edeceğini düşünmüş ve haklı çıkmıştım.

Manastırdaki fasıl bunu ilk deneyişimdi ve büyü derecesinde başarılı olmuştu. Yapılan tasarrufsa ekonomi açısından ciddi önemi-ydi. Rakamlara bakarsanız bunu görebilirsiniz: Gelen se-kiz yüz hastanın yedi yüzünden biraz fazlasına dokunmuştuk ki bu, devlete normalde 240 dolara mâl olacakken yeni düzenlemede hazineden sadece 35 dolar kadar para çıkmış, yani tek seferde 200 dolar tasarruf edilmişti. Bunun toplam değeriniyse başka rakam-lara bakarak görebilirsiniz: Bir ulusal hükümetin yıllık masrafları, nüfustaki her insanın –erkek oldukları kabulüyle– üç günlük yev-miyesinin toplamına denk gelir. Örneğin bir ulusun nüfusu altmış milyon ise ve orada ortalama yevmiye 2 dolarsa, her bireyden alı-

¹⁶ Burada kullanılan deyiş '*watered stock*' ve anlamı yapay olarak şişirilmiş değer. Terim yaygın olarak eski ticari yasaların geçerli olduğu dönemlerde, menkul kıymet sahtekarlığının bir türü için kullanılırdı. Bir sonraki cümledeki hediye sulama es-prisi de buraya gönderme.—çn

nacak üç yevmiyenin toplamı 360.000.000 dolarlık gelir sağlar ve devletin giderlerini karşılar. Benim zamanımda ve benim ülkemde bu para vergi olarak toplanırdı ve yurttaş bunu ithalatçının karşıladığını sanır, öyle düşünmekle huzur bulurdu; ancak para aslında benim tarafımdan, Amerikalılar tarafından ödenirdi ve aralarında öylesine hassas ve hakkaniyetli dağıtılırdı ki yüzlerce milyonu olan kişiyle yevmiyeli işçinin emzikli bebesi kesinkes aynı parayı alırdı: 6 dolar. Hiçbir şey bundan daha eşit ve hakkaniyetli olamaz bence. Eh, İskoçya ile İrlanda, Arthur'a haraç –ya da daha teknik deyişle vergi– veriyordu ve Britanya Adaları'nın toplam nüfusu böylece bir milyona epey yaklaşıyordu. Bir zanaatkarın günlük geliri ortalama 3 sentti. O yönetim şeklinde devletin yıllık gideri yıllık 90.000 dolara ya da günlük yaklaşık 250 dolara denk geliyordu. Böylece, Kral Teması günü altın parçacıkları yerine 5 sentlikleri koyarak kimseye zarar vermeden, kimseyi tatminsiz bırakmadan, hatta herkesi memnun ederek gündelik ulusal harcamanın beşte dördü kadar tasarruf etmiştim ki bu tasarruf benim zamanımın Amerika'sında 800.000 dolara karşılık geliyordu.

Bu düzenlemeyi yaparken, kaynağı ne kadar alt seviyeden olursa olsun, gerçek devlet adamının hiçbir bilgece fikri küçümsememesi gerektiği gerçeğinden yola çıkarak, çok uzaklarda –çocukluğumun bilgeliğinde– kalan bir kaynaktan yararlanmışım. Küçükken elime geçen her meteliği kendime saklar, her düğmeyi uzaklarda girişilecek bir misyonerlik macerası için ayırırdım: Düğmeler cahil vahşiler için para kadar değerli olacaktı, paralar da benim için düğmeden değerli. Böylece kimse zarar görmeyecek, herkes mutlu olacaktı.

Ne diyorduk? Evet, o gün hastaları huzura alan kişi Marinel'di. Kral Teması adayını inceliyor, uygun bulursa Kral'ın yanına, bulmazsa kalabalığın arasına gönderiyordu. Bir rahip sürekli aynı sözleri tekrarlıyordu: "Kendileri elini hastaya uzatacak ve o kişi tez zamanda iyileşecek." Kral böylece yaralı bölgeye uzanıyor, hasta da 5 sentini alıp gidiyordu.

Bunun şifa vereceğine inanıyor musunuz? Kesinlikle veriyordu. Hasta yeterli inanca sahipse her saçmalık şifa yerine geçer. As-tolat yakınlarında, kaz çobanlığı yapan bir kızın Bakire Meryem'in kendine göründüğünü söylediği bir yer vardı; oraya hemen bir şapel dikip içine de olayı tasvir eden ve hasta birinin görmesini tehlikeli kabul edeceğiniz türden bir tablo koymuşlardı ki akıllara zarar bir şeydi, ama her yıl binlerce hasta ve total gelip o şeyin önünde dua ediyor ve oradan sapasağlam halde ayrılıyordu; hatta o şeye bir göz atıp hayata dönenler bile olmuştu. Elbette ki anlatıldığı zaman inanmadım ama gidip kendi gözlerimle gördüğümde boyun eğmek zorunda kaldım. Kimi şifalar benim üzerimde de etkisini göstermişti; gerçek ve sorgulanamaz iyileşmeler kaydetmiştim. Yıllar boyunca Camelot civarında koltuk değneğiyle yürür halde gördüğüm nice sakat, gidip o resmin önünde dua ettikten sonra tek adımı aksamadan geri dönmüştü. Zaten şapelin önünde o duruma tanıklık etmesi için bırakılmış yığınla koltuk değneği vardı.

Kimi başka yerlerdeyse, bazı uzmanlar hastanın beyninde kendisine tek laf etmeden işlemler yapıyor ve onu iyileştiriyorlardı. Bu uzmanların hastaları bir odaya topladığı, tepelerinde dikilip dua okuduğu, onların imanına hitap ettiği ve hepsini iyileştirdiği yerler de vardı. Olur da Kral Teması'yla şifa dağıtmakta başarısız bir hükümdara rastlarsanız, bilin ki o kişinin tahtını destekleyen en değerli batıl itikat –yani tebasının bu ilahi hizmete imanı– zamanını doldurmuştur. Benim gençliğimde İngiltere hükümdarları şifalı dokunuşlardan vazgeçmişti ama bunu kendine güvensizlik falan olarak almamak gerekirdi; isteseler her elli vakanın kırkını iyileştirebilirlerdi.

Evet, rahibin tekdüze mırıltıları ve Aziz Kral'ın kerametini parlatma faslı üçüncü saatini doldurup kalabalık akmaya hâlâ devam ederken, ben de can sıkıntısına daha fazla dayanamayacağımı hissetmeye başlamıştım. Devlet erkanının bulunduğu saçaklı sayvanın az ötesindeki açık pencerenin yanında oturuyordum. Beş yüzüncü hasta iğrenç yaralarını dürtükletmek için yaklaşırken di-

şarıdan, on üç önemsiz asır öteden aksederek ruhumu okşayan çok güzel ve berrak bir ses geldi: “Camelot’tan gelen haftalık *Fikri ve Edebi Volkan*! Son baskı sadece 2 sent! Kerametler Vadisi’ndeki büyük mucizeye dair her şey burada!”

Krallardan bile yüce biri, benim gazete satıcısı çocuğum gelmişti! Ancak orada toplanan kalabalık içinde bu olağanüstü doğumun anlamını, o muhteşem sihirbazın dünyaya ne yapmak için geldiğini bilen tek kişi bendim.

Pencereden bir 5 sentlik atıp gazetemi aldım; gazetecilerin Âdem’i kabul edilmesi gereken oğlan parayı kaptı ve bozdurup üstünü getirmek için manastırın köşesinde kayboldu ki şu gün itibariyle hâlâ geri gelmedi. Tekrar bir gazete görmenin büyük zevkine kapılmıştım ama gözüm başlıklardan birine ilişince gizlemeyi başardığım bir şoka kapıldım. Hürmet, saygı, itaat atmosferine kapatılmış bir halde o kadar uzun süre yaşamıştım ki gördüğüm şey içime soğuk bir dalga gönderdi.

Kutsal Vadi’de Sıcak Saatler!

Pınar Tekrar Faal!

Merlin Hâlâ İş Başında Fakat Biraz Geride Mi Kaldı Ne?

Patron İlk Denemede Başardı!

Kutsal Pınar Ateşlerle ve Dumanlarla Açıldı!

Okudum. Falan filan... Evet, aşırı yüksek perdedendi. Zamanında öyle şeylerden hoşlanıyordum ve olağandışı ya da garip bulmamıştım belki, ama şimdi kulak tırmalayıcıydı. İyi Arkansas gazeteciliği idi ama Arkansas’da değildik. Dahası, ilk satırından sonuncusuna kadar sanki keşiflere saldırmak ve onlardan gelecek muhtemel reklamları kaybetmemizi sağlamak için yazılmıştı. Aslında gazetenin her tarafına uçarılığın şen bir tonu hakimdi.

Farkında olmadan ciddi bir değişime maruz kaldığım açıkça

belliydi. Önceki hayatımda bir tarzın usturuplu ve neşeli incelikleri olarak kabul edebileceğim küçük haylazlıklardan menfi etkilenmiş halde bulmuştum kendimi. Aşağıda numunelerini sıralayacağım malzemedен gayet bolca vardı gazetede ve beni rahatsız etti:

YÖRESEL DUMANLAR VE GERİDE KALAN KÜLLER

Sir Launcelot, geçen haffita Sir Balmoral le Merveilleuse'un domuz avı sırasında İrlanda'nın yaşlı kralı Agrivance ile karşılaştıymıştı. Netice, kralın du-luğna tebliğ edildi.

*

Sir Sagramour le Desirous'un aranması için çıkılacak 3 Numaralı Sefer önnümüzdeki ay başlayacak. Bu görevin kumandandasında Kızıl Çayır-lar'ın Nam-lı Şövalyesi bulunacak, kendilerine gayet ehil, idriyakli, seviyeli ve her mağnada sağlam tuğla olan Indeli Sir Persant yardımcı-lık edecek, bir diğ-er yardımcı-sıysa Arap Sir Palamides olacak ki bu zat-ıyane muhterem de yaban-mersini kabilinden sayılmamalıdır. Çıktıkları şey pilanık falan de-ğil; bizim çocuklar işin ne olduğunu bilir.

*

Volkan okurları, Boğa ve Pisibalı-ğı Hanı'ndaki dört haftiyelik konaklaması zağarfında hoş tavr ve konuş-malarıyla her gönlü fetheden Gal ülkesi menşeyli yakışıklı ve popyüler şövalye Sir Charolais'ın bugün evine dönmek üzere şehirimizden ayrılacağını öğrenmekten üzüntü duyacaktır. Yine uğra geçerken, Charley!

*

Cornwall Dükü'nün geçen salı günü Büyüler Ovası kıyısında Tokmaklı Devle yaptığı bir karşılaştma sırasında ölen oğlu müteveffa Sir Dalliance'ın cenazesi, cenazeciyelerin prensi kabul edilen Mumble'ın

nazyik ve tesyirli ellerine teslim edildi, sonrasında son hüznü görevlik ifa edilerek ebediyete uğurlandı. Yüksiyek hizmetlerinin hakkını kendiklerinin mezarı başında teslim ediniz.

*

Ediytöründen en kıtıpiyoz çırakına kadar *Volkan* çalışanları, verdikleri mükemmel dondurma tarifileri ve bilhassa gönderilen dondurma numuniyeleri için Saray'ın Üçüncü Mağbeyin Yandımcısı Yüksek Lort'a şükranı vazife bilir. Haliylehazırda icrada bulunan bu kademe vaziyyetinde isim yapmak gereki duyduğunda *Volkan*, kendilerine müstesna destiyek vermekten memnuniyetlik issedecektir.

*

Güney Astolat'lı Demoiselle Irene Dewlap, şehriyemizin Ciğerci Sokağı'nda popüler bir tesis olan Sığırıcı Pansiyonu'nun işletmecisi olan amcasını ziyaret ediyor.

*

Körük tamircisi genç Barker döndü ve yöre hari-cindeki nalbantçıları dolaşarak geçirdiği süreyde kendini epey geliştirdiği görüyor. Reklamına bakınız.

Elbette ki başlangıç seviyesi için iyi gazetecilik örneği kabul edilebilirdi; bunun farkındaydım ama yine de bir anlamda hayal kırıklığına uğramıştım. Monarşinin resmi yayın organı *Saray Çevresi*¹⁷ daha fazla hoşuma gider; yansıttığı sade ve oturaklı saygı, o utanılacak laubaliliklere kıyasla ruhumu daha fazla okşardı. Gerçi *Saray Çevresi*'nde bizim gazetede ki çeşitlilik hiçbir zaman olmamıştır ve muhtemelen de olmayacaktır ama o bile belki gelişt-

17 *Court Circular* adı verilen ve İngiltere'de 18. yüzyıldan beri yayınlanan resmi saray bülteni. —çn

rilebilir. Yansıttığı haberler, resmi bülten tonunda bir tekdüzeliğe sahiptir ve kişinin onları biraz parlatma, biraz ruh katma çabalarını sağırлаştıracak düzeyde bir gerçeklik kaygısıyla sarmalanmıştır. Bunun düzeltilmesi için en iyi –aslında tek duyarlı– yol, gerçeklerin tekrarlarla vurgulanmasını çeşitlilik kisvesine büründürmektir: Gerçeği bir kez daha ele alın ve üzerini zar gibi incecik ama yepyeni bir kelime tabakasıyla örtün. Gözü yanıltır bu; başka bir gerçekten söz edildiği hissi verir; saray işlerinin de diğer her şey veya her kurumda olduğu gibi yürüdüğü hissi yaratır; insanlar heycana gelip tüm o sütunu iştahla yutar ve kaşıkladığı çorbada tek bir bezelye tanesinin olmadığını muhtemelen fark etmez. Bu bağlamda Clarence'ın tarzı iyiydi, sadeydi, temkinliydi, dolaysızdı, iş meselelerini öncelikle ve özellikle gözetir türdendi fakat kusursuz değildi:

Kralın Programı:

Pazartesi: Bahçede gezinti

Salı: “ “

Çarşamba: “ “

Perşembe: “ “

Cuma: “ “

Cumartesi: “ “

Pazar: “ “

Her şey bir yana, geneline baktığımda gazete beni hoşnut etmişti. Orasında burasında küçük teknik hamlıklar gözlemleniyordu ama fazla önemsenecek şeyler sayılmazdı; kelime hataları ancak bir Arkansas gazetesinde rastlanacak kadardı ve o kadarı da zaten Arthur'un zamanı ve ülkesi için hiç sayılırdı. Gramerde kaçıklıklar vardı ve cümle yapıları da aksak kabul edilebilirdi ama o tür şeyleri fazla dert edinmiyordum. Bunlar benim zamanımın da

yaygın hatalarıydı ve insan, kendi kusurlarını görmezden gelerek başkalarını tenkit etmemelidir.

Edebiyata duyduğum açlık, gazeteyi tek oturuşta sindirecek kadar büyüktü fakat henüz birkaç lokma almışken şöleni ertelemek zorunda kaldım, çünkü keşişler etrafımı alıp beni sorulara boğmuştu:

“Bu ilginç şey de ne böyle?”

“Neye yarar?”

“Mendil mi?”

“Eyerin altına serilen bir tür battaniye mi?”

“Bir gömleğin arka kısmı mı?”

“Neden imal edilmiş?”

“Çok ince, yırtılmaya pek meyyalmış; yeterince dayanıklı mı bari?”

“Nasıl da hışırıyor?”

“Üstüne giydiğinde seni yağmurdan koruyacağından emin misin?”

“Şu üstündekiler yazı mı yoksa süsleme mi?”

Evet, bazıları o şeylerin yazı olduğundan şüphelenmişti, çünkü Latince okumayı öğrendikleri ve biraz da Yunanca bildikleri için bazı harfleri tanıyorlardı ama birleşimlerinden bir şey çıkaramıyorlardı.

Açıklamayı olabildiğince basit ve sade tuttum:

“Bu bir kayıt jurnali; tam olarak ne olduğunu başka zaman açıklarım. Kumaştan değil kâğıttan yapılmıştır; kâğıdın ne olduğunu başka zaman açıklarım. Üstündeki satırlar okuma malzemesidir ve elle değil baskı yoluyla oraya aktarılmışlardır; baskının ne olduğunu başka zaman açıklarım. Bu yapraklardan binlercesi basılır ve hiçbirinin tek noktası diğerinden farklı olmaz.”

Beni bu sefer de şaşkınlık ve hayranlık nidalarına boğdular:

“Bin adet! Büyük iş doğrusu; bir sürü adamın bir yıllık zamanını alır!”

“Hayır... Bir adamla bir çırağın sadece bir günlük mesaisi yeterlidir.”

Haç çıkarıp birkaç koruyucu dua mırıldandılar.

“Ah, bu bir keramet, bu bir mucize! Büyünün karanlık işleri...”

Boşverdim. Kuyudaki suyun geri getirildiği mucizeyle ilgili kısmı işitme mesafesine toplanan tüm tıraşlı kafaların duyabileceği bir sesle okumaya başladım ki buna hayranlık ve hürmet yüklü yorumlar eşlik ediyordu:

“Ah-h-h, ne kadar doğru!”

“Harika, harika!”

“Hepsi tıpatıp olduğu şekilde!”

O garip şeyi ellerine alarak dokunabilir, onu inceleyebilirler miydi? Çok dikkatli davranmaları kaydıyla bunu yapabilirlerdi. Gazeteyi doğaötesi diyarlardan gelmiş kutsal bir şeymiş gibi dikkatle ve kut-siymişçesine aldılar; dokusunu usulca yokladılar, pürüzsüz yüzeyini yavaşça okşadılar, gizemli yazıları büyülenmiş bakışlarla taradılar. Gruplar halinde eğilmiş o başlar, büyülenmiş o yüzler, çok şey anlatan o gözler ne kadar da hoştu! Hepsi yarattığım güzellik için değil miydi, o sessiz hayranlık, ilgi ve takdir o şeye yöneltilebilecek en belagatlı övgü, en samimiyetle verilen hediye değil miydi? Yeni doğmuş bebeği, tanıdık ya da yabancı biri tarafından kucağa alınıp şevkle bağra basıldığında ve başlar onun üzerine Evren'in geri kalanını bilinçlerden silecek kadar vecitle karışık bir hayranlıkla eğildiğinde, bir annenin neler hissettiğini artık biliyordum. Kralların, fatihlerin, şairlerin tattığı tatminkar heyecanın, bir annenin öyle bir anda duyduğunun yarısı kadar bile ilahi mutluluk veremeyeceğini anlamıştım.

Gazetem, Kral Teması seansının geri kalanında devasa salon-da bir gruptan diğerine gezdi ve ben gözümü onun üzerinden hiç ayırmadan, tatmine boğulmuş ve mutluluktan sarhoş halde öylece oturdum. Evet, cennet dedikleri buydu ve bir daha hiç tatmayacak bile olsam, o anda bana verdiği zevkin tadını çıkarıyordum.

"Beni bu fıkirden neden vazgeçirmedin?"

Yankee ile Kral Tebdil Geziyor

Yatma vaktine doğru Kral'ı kendi daireme aldım ve saçlarını kesip giymesi gereken mütevazı kıyafeti üstüne geçirmesine yardım ettim. Yüksek tabakadan insanlar, saçlarını alınlarında kakül kalacak ama iki yandan omuzlarına dökülecek şekilde keserken, sıradan insanlar önde ve arkada perçem bırakıyordu; kölelerinse perçemi falan yoktu, onlar saçlarını istedikleri şekilde uzatmakta özgürdü. Ben de böylece Kral'ın kafasına bir kase oturttum ve bunun kenarlarının dışında kalan her şeyi kestim. Ayrıca sakalıyla bıyığını da bir santim uzunluğunda budadım; bunları yaparken artistik bir tarz izlememeye çalıştım ve başarılı oldum. Ortaya ciddi bir biçimsizlik çıkmıştı. Kötü işçilikle yapılmış sandaletlerle boynundan ayak bileklerine kadar uzanan kahverengi kaba ketenden yapılma entariyi de giyince Arthur'un krallıktaki herhangi bir adamdan farkı kalmamıştı ama muhtemelen bu adamların en çirkinlerinden, en aleladerlerinden, en az dikkat çekici olanlarından biriydi. Kıyafetimiz, saç ve sakal şeklimiz birbirine yakındı ve kendimizi küçük rençper, çiftlik kahyası, sürü sahibi, arabacı, kasaba zanaatkarı falan olarak yutturabilirdik; kostümümüz dayanıklılığı ve ucuzluğu

nedeniyle yoksullar arasında evrenseldi. Her yoksul için ucuz olduğunu kastetmiyorum; demek istediğim, erkek giyimi söz konusu olduğunda bulunabilecek en ucuz malzemeden yapılmıştı.

Ertesi sabah, şafak sökmeden bir saat önce manastırdan dışarıya süzüldük ve güneş yükselip ortaya çıkana kadar on beş kilometre kadar yol alarak seyrek şekilde yayılmış bir yerleşime ulaştık. Sırt çantam oldukça ağırdı ki bu yükün büyük kısmını, Kral'ın taşranın basit ve bayağı yemeklerine midesi hasar görmeyecek şekilde alıšana kadar tüketeceği erzak oluştuyordu.

Yol kenarında Kral'ın oturacağı rahatça bir kaya buldum ve ona midesini bastırması için birkaç lokma azık verdim. Sonra biraz su arayacağımı söyleyerek yanından ayrıldım. Aslında aklımdan geçen, gözden uzak bir yerde oturup biraz dinlenmekti. Onun huzurunda, hatta konsey toplantılarında bile ayakta durmayı âdet edinmiştim ve bunun tek istisnası alışılmadık derecede uzun sürerek saatleri kapsayan toplantılardı ki, öyle nadir zamanlarda da ters çevrilmiş bir kovaya benzeyen, arkalıksız ve ancak dış sancısı kadar konforlu bir şeyin üstüne ilişıyordum. Bazı değişiklikleri hemen değil, derece derece yapmaya karar vermiştim. Yanımızda insanlar varken elbette birlikte oturacaktık ama herhangi bir gerek olmaksızın onunla eşitlik oyunu oynamaya kalkışmak bana iyi bir politika gibi gelmiyordu.

Suyu üç yüz metre kadar uzakta buldum. Yirmi dakika kadar dinlenmiştim ki kulağıma sesler geldi. Çiftçiler tarlaya gidiyor olmalıydı, çünkü kimse o kadar erken saatte başka şey için ortalığa çıkmazdı. Ama az sonra seslerin sahipleri yolun kıvrım yaptığı yerde belirdi. Bunlar yüksek tabakadan şık giyimli insanlardı ve yüklü katırlarıyla hizmetkarları da arkalarından geliyordu. En kısa yoldan, mermi gibi çalıkların arasına daldım! Bir an için o insanların ben yetişmeden Kral'ın yanına ulaşacağını sanmıştım ama bilirsiniz, çaresizlik insana kanat takar ve soluk soluğa, hatta ge-

lenlere fark atarak onun yanına ulaştım.

“Bağışlayın Kral’ım ama merasime zaman yok: Fırlayın! Hemen kalkın! Yüksek tabakadan birileri bu tarafa geliyor.”

“Ne var bunda? Bırak gelsinler.”

“Ama onların karşısında oturamazsınız, *Sayın Serf*! Bildiğiniz gibi, siz artık bir rençpersiniz. Kalkın! Kalkın ve onlar geçene kadar en mütevazı pozu alın.”

“Doğru... Bunu unutmuşum. Galya’ya açacağım çok büyük savaşın planlamasına dalmıştım ve...” Doğrulmuştu ama çok yavaştı. “...ve bir yandan da öyle muazzam bir şeyin gerçekleşeceği esnada çıkabilecek engelleri düşünerek...”

“Daha mütevazı bir duruş alın, Lordum! Ve çabuk olun... Başınızı eğin! Daha fazla! İyice düşürün önünüze!”

Samimiyetle elinden geleni yapmaya çalışıyordu ama sonuç iyi değildi. Ancak Pisa Kulesi kadar mütevazı görünebilmişti. O kadar zayıf bir performanstı ki gelenlerde merak da yansıtan bir surat asıklığına neden olmuştu, hatta grubun sonundaki işgüzar bir dalkavuk uşak kırbacını kaldırmış ama ben darbe inmeden önce araya atılmayı başarmıştım. Patlayan kaba kahkahaların gürültüsüne saklanarak Kral’ı duruma tepki vermemesi için kesin bir sesle uyardım. Kendine bir an için hakim oldu ama o kadar; tüm grubu haklamak, kökünü kurutmak istiyordu.

“Maceramızı başlamadan bitirir bu,” dedim ona. “Ayrıca üstümüzde silah namına bir şey yok ve o çete, çoğu silahlı adamlardan oluşuyor. Başladığımız şeyi devam ettirmek istiyorsak, köylü gibi görünmekle kalmayıp köylü gibi davranmamız gerekiyor.”

“Bilgeliliğin sesi bu; kimse inkar edemez! Ama devam edelim, Sir Patron. Dikkat edip öğrenecek ve elimden geleni yapacağım.”

Sözünde durdu. Elinden geleni gerçekten yaptı ama daha iyi

performanslar görmüştüm doğrusu. Eğer hareketli, pervasız, atılan, gün boyu bir haşarılıktan diğerine usanmadan koşan bir çocuk ve sürekli olarak onun peşinde kaygıyla dolaşan, veledi giriştiği her yeni tecrübeye boğulmaktan veya boynunu kırmaktan kıl payıyla kurtaran kaygılı bir anayla karşılaştıysanız, Kral'la benim halimi görmüşsünüz demektir. Durumun neye dönüşeceğini öngörmüş olsam, "Hayır, biri çıkar da Kral'ı köylü kılığına sokarak dolaştırmaya niyetlenirse, bırakın yapsın bu tertibi; ben vahşi hayvan bakıcılığıyla uğraşır ve daha uzun ömür sürerim," demem gerekirdi.

Hal böyle olunca, ilk üç gün bir kulübeye ya da başka bir meskene girmesine izin vermedim. Erken çıraklık döneminde konakladığımız yerlerin hepsi küçük yol kenarı hanları, yani kendimizi saklayacağımız türden yerlerdi. Evet, kesinlikle elinden geleni yapıyordu ama ne olmuştu ki? Görebildiğim kadarıyla en ufak bir ilerleme dahi kaydedememişti. En beklenmedik yerlerde yeni şeylerle karşılaşarak çıkıntılıklar yapıyor, beni korkutuyordu.

İkinci gün akşama doğru elini entarisinin içine attı ve gayet sakin tavırlarla kısa bir kılıç çıkarttı!

"Efendimiz! Nereden buldunuz o şeyi, Tanrı aşkına?"

"Dün akşam handaki bir kaçakçıdan aldım."

"Ne yapmak geçiyordu aklınızdan o şeyi alırken?"

"Büyük tehlikelerden zekamız –yani senin zekan– sayesinde kurtulduk ama yanımda bir de silah bulundurursam bunun ihtiyatlıca olacağını düşündüm. Hani yeri gelir de sen başarısız olursan diye."

"Ama bizim seviyemizdeki insanların silah taşımaya yasaktır. Bir lord –veya herhangi seviyeden herhangi biri– köylünün tekini üstünde silahla yakalarsa ne olur?"

O sırada birileri çıkıp gelmediği için şanslıydık. Onu kılıcı atmaya ikna ettim ama bu, ancak bir çocuğu kendini öldürmeye ya-

rayacak parlak bir buluştan uzak durmaya ikna etmek kadar kolay oldu.

Sessizce ve düşünerek yürümeye devam ettik, sonunda Kral, “Uygunsuz bir şeyler yapacağımı ya da tehlike barındıracağını biliyordusun, beni bu fıkirden neden vazgeçirmedin?” diye sordu.

İrkiltici ve şaşırtıcı bir soruydu bu. Ne cevap vereceğimi, durumu nasıl idare edeceğimi bilemedim ve elbette doğal olanı yaptım: “Ama efendimiz, düşüncelerinizin nasıl olduğunu ben nereden bilecektim ki?”

Kral birden durdu ve dosdoğru yüzüme baktı. “Senin Merlin’den büyük olduğuna inandım ve sihir sanatında gerçekten de öylesin. Ama kehanet daha büyük bir sihir. Merlin bir kahin.”

Bir gaf yaptığımı anlamıştım. Kaybedilen bölgeleri geri almam gerekiyordu. Kısa ama derin bir düşünme ve dikkatli planlama faslından sonra, “Yanlışı anlaşıldım galiba Efendimiz,” dedim. “Açıklayayım. İki tür kehanet vardır. Biri yakın zamanda gerçekleşecek şeyleri görme kabiliyetidir; diğeryse çağlar ve asırlar sonra gerçekleşecekleri görmeyi ve bilmeyi sağlayan bir Tanrı vergisi. Sizce hangisi daha büyük bir ihsandır?”

“Ah, elbette ikincisi!”

“Doğru. Merlin buna sahip midir?”

“Kısmen sahiptir. Benim doğumumla ilgili gizemleri ve gelecekte kral olacağımı yirmi yıl önceden görüp söylemiş.”

“Hiç bunun ötesine geçtiği olmuş mu?”

“Öyle bir iddiada bulunmamış sanırım.”

“Sınırları o kadar olduğundandır muhtemelen. Her kahinin sınırları vardır. Kimi en büyükler için bu sınır yüz yıldır.”

“Bunlardan da birkaç tane vardır tahminimce.”

“Onlardan bile büyük ve birinin sınırı dört yüz, diğerininki altı yüz olan iki tanesi hâlâ hayatta ve hatta yedi yüz yirmi yıla ulaşan biri daha var.”

“Muhteşem bir şey bu!”

“Ama bunlar benimle kıyaslandığında ne ki? Hiç kabilinden!”

“Ne? Sen gerçekten o kadar muazzam uzaklıktaki zamanların da ötesine mi...”

“Yedi yüz yıldan mı söz ediyorsunuz Efendimiz? Benim kehanet bakışım, bu dünyanın geleceğinde on üç buçuk asır ötelere kadar dolandır ve bir kartalın berraklığıyla her şeyi görür.”

Kral’ın gözlerinin yavaşça açılmasını, beraberinde tüm dünya atmosferini iki santim yukarıya kaldırmasını görmemiz gerekirdi. Ah, şu bizim Birader Merlin! Kişi kendi gerçeklerini o insanlara ispat etmek için fırsat kollasa bulamaz; tek yapması gereken öylece söylemektir. Kimsenin aklına söylenenlerden kuşkulananmak gelmez.

“Ve durum şöyle...” diye devam ettim. “Her iki türlü –uzun ve kısa vadeli– kehanette de *bulunabilirdim*, meğer ki öyle bir zahmete gireyim; ben sık sık uzun vadeli olana başvururum, çünkü diğeri itibarıma yakışmaz. Öylesi Merlin gibi –yani meslekte kılkuyruk tabir ettiğimiz türden– sihirbazlara yaraşır. Elbette arada sırada, o yanımda hepten körelmesin diye küçük kehanetlerde bulunduğum da olur ama bu pek nadir, hatta hiç denecek kadar azdır. Kerametler Vadisi’ne geldiğinizde, etrafta sizin gelişinizi iki ya da üç gün önceden haber verdiğime dair laflar dolaştığını hatırlayacaksınız.”

“Sahiden öyle; şimdi hatırladım.”

“O olayda aradaki süre iki üç gün değil de beş yüzyıl olsaydı, o kehanette kırk kere daha kolay bulunabilir ve iddiaya bin misli fazla teferruat katabilirdim.”

“Böyle olması ne kadar hayret verici!”

“Evet, gerçek bir uzman her zaman beş yüz yıl sonra olacakları beş yüz saniye sonra olacıklara kıyasla daha kolay söyleyebilir.”

“Lakin akıl tersinin daha mümkün olduğunu söylüyor; yakındakini görmek beş yüz kere daha kolay olmalı, çünkü öyle bir ihसानa mazhar olmamış kişi bile az zaman sonra olacaklar konusunda

tahminde bulunabilir. Doğruyu söylemek gerekirse, kehanetin kanunları tuhaf şekilde zoru kolay ve kolayı zor hale koyarak *mümkünlük* dediğimiz şeyle tezat gösteriyor.”

Adamın kafası çalışıyordu. Başındaki köylü takkesi bile bunu gizlemeye yetmiyordu; değil o şapkanın, bir dalgıç çanının altında bile olsa Kral'ın zekasının işlediğini duyabilirdiniz.

Şimdi başıma yeni bir iş almıştım ve o alanda yapılacak çok şey vardı. Kral sonraki on üç yüzyıl boyunca neler olacağına –sanki tüm o süre boyunca yaşamayı umar gibi– açlık düzeyinde bir merak besliyordu. Bu talebi karşılayacak verimlilikte kehanette bulunmaktan kafam kelleşebilirdi. Hayatım boyunca bazı düşüncesizce işler yapmış, boşboğazca laflar etmiş olabilirim ama kendimi kahin olarak tanıtmak içlerinde en kötüsüydü.

Bir taraftan da insanı geliştiren yanları vardı doğrusu. Kahin denen türün beyine sahip olması gerekmiyordu. Beyinler hayatın sıradan zorunluluklarını karşılama açısından sahip olunmasında yarar bulunan şeylerdir elbette ama mesleki çalışma alanında yarsızdırlar. Beyin söz konusu olduğunda kehanet, en dinlendirici zanaattır. Kehanet ruhu üzerinize bastığında zekanızı alıp serin bir yerde dinlenmeye terk eder, çenenizi çözüp kendi haline bırakırsınız; kendi kendine çalışır o çene ve sonuç kehanettir.

Her geçen gün bir ya da birkaç gezgin şövalye çıkıp geliyor ve her seferinde Kral'ın savaşkan ruhu ateşleniyordu. Kim olduğunu unutup kuşku uyandıracak veya görünüşteki mevkiinden çok yüksek kabul edilecek laflar etmeye kalkışıyor, ben de onu tam zamanında yoldan uzaklara çekmeyi başarıyordum. Orada gurur yansıtan ışıltılarla dolu gözlerle dikiliyordu; burun delikleri bir savaş atınıninkiler gibi kabarıyordu ve ben, şövalyelerle birlikte olmayı çok özlediğini anlıyordum.

Üçüncü gün öğle saatlerine doğru, ilk gün payıma düşen kırbaç

darbesinin tavsiyesine kulak vererek bazı önlemler almak için durdum ki bunu yaptığıma uzun süre, sonrasında olanları hatırladıkça pişmanlık duyacaktım.

Yayvan bir çeneyle ve kehanet yapmaya daldığımdan kapanmış bir zihinle dikkatsizce yürürken ayak parmağımı bir taşa çarptım ve sere serpe yere uzandım. Acıdan bembeyaz kesilirken bir an hiçbir şey düşünemedim; sonra yavaşça kalkıp ağır sırt çantamı çözdüm. İçinde yüne sarıp kutuya koyduğum bir dinamit bombası vardı. İnsanın yanında bulundurmasında yarar olabilecek bir şeydi; nihayetinde, ne zaman değerli bir mucize yaratmam gerekeceğini kestirmek imkansızdı ama bir yandan da üstümde bulunması sınırimi bozuyordu ve Kral'dan onu taşımasını da isteyemezdim. Ondan ya kurtulmam gerekiyordu ya da taşımak için daha rahat ama güvenli bir yol bulmam. Çıkartıp yanımdan sallanan deri heybenin içine kaydırıyordum ki ileride iki şövalye gözüktü. Dönüp baktığımda, Kral'ın ayağa kalktığını, bir heykel gibi azametle dikilerek bakışlarını onlara kenetlediğini gördüm; yine kim olduğunu unutmuştu elbette; yol kenarına inecekti ve ben yetişip müdahale etmeye fırsat bulamadan bunu yaptı. Şövalyelerin yol değiştirip onunla ilgileneceğini sanıyordu. Ayak altındaki pislik bir köylüyü çiğnemekten kaçınmak için yön değiştirmek mi? Kendisi ne zaman yapmıştı öyle bir şeyi veya yapma şansını ne zaman bulmuştu? Şövalyeler hiç umursamadı Kral'ı; kendini sakınması gereken oydu ve bunu yapmazsa çiğnenecek, oluşan insan zayıfına gülünüp geçilecekti.

Kral büyük bir öfkeye kapıldı, meydan okumalarını ve küfürlerini en hükümdarca şevkle yağdırmaya koyuldu. O arada şövalyeler biraz uzaklaşmıştı. Büyük bir şaşkınlığa kapılarak durdular, eyerlerinde dönüp bizim gibi pisliklerle uğraşma zahmetine değip değmeyeceğini anlamak ister gibi geriye baktılar. Sonra da döndüler ve üzerimize gelmeye başladılar. Ben de *onların* üzerine doğru hareketlendim. Koşarak yanlarından geçerken Kral'inkilerin yanında zayıf ve ucuz kalacak, tüyler ürpertici, ruh kavurucu, on

üç eklemlı bir hakaret savurdum. O lafları, nasıl küfredileceğinin bilindiğı 19. yüzyıldan emanet almıştım. Söylediklerim zihinlerinde yankı bulduğunda şövalyeler, neredeyse Kral'ın yanına varacak kadar yol almışlardı. Çılgınca bir öfkeye kapılarak durdular, atlarını şaha kaldırarak döndürdüler ve bana doğru doludizgin gelmeye başladılar. Aramızda yetmiş metre kadar mesafe vardı ve bu mesafe otuz metreye inince mızraklarının ucunu düşürüp göğsüme nişan aldılar, miğferlerinin tepesindeki sorguçları görülesi bir ihtişamla dalgalandırarak tam istim almış bir tren hızıyla ilerlemeye devam ettiler. Aradaki mesafe on beş metreye inince bombayı şaşmaz bir isabetle, tam atların burnunun önünde yere düşecek şekilde gönderdim.

Evet, temiz iş çıkarmıştım; temiz ve görülmesi gereken türdendi. Sonuç, Mississippi'de sefer yapan buharlı gemilerden birinin patlamasına benzemişti. Sonraki on beş dakika boyunca şövalyelerin, donanımlarının ve atlarının mikroskobik parçacıklarından oluşan bir serpinti altında kaldık. 'Biz' diyorum, çünkü tıkanan solüğünü tekrar bulur bulmaz Kral da seyircilerin arasında yerini almıştı. Çevrede yaşayan insanların yıllar boyunca açıklama getirmeye çalışacağı bir oyuk açılmıştı yerde; doldurulup zeminin tekrar düzlenmesiye köylüler arasından seçilecek –ve bu iş karşılığında elbette para almayacak– kalabalıkça bir grubun ciddi me-saisine mâl olacaktı.

Ama durumu Kral'a açıklamak benim için kolaydı. Bunu bir dinamit bombasının yaptığını söyledim. Öyle bir açıklamada sakınca yoktu, çünkü patlama önceki zekasında ve bilgi birikiminde herhangi bir artışa yol açmamıştı; onun için bu gayet önemli bir mucizeydi ve Merlin'e başka bir darbeydi.. İhtiyatlı davranarak bunun ancak hava şartları tam uygun olduğu zaman yaratılabilecek türden gayet ender bir mucize olduğunu anlattım, yoksa karşımıza ne zaman öyle bir durum çıksa mucizenin tekrarını isteyecekti ve benim yanımda da başka bomba yoktu.

Is spirit that goes with burdens,
that have no honor?

"Şerefe layık olmayan yükleri taşımak"

Kral'a Alıştırma Yaptırırken

Dördüncü günün sabahı, güneş henüz doğarken ve biz şafak ayazında bir saattir ayaklarımızı sürüyerek yürürken bir karara vardım: Kral'a alıştırma yaptırılması *gerekliyordu*! O şekilde devam edemezdik; Kral'ın durumunun ele alınması, ona planlayarak ve özenle alıştırma yaptırılması şarttı, yoksa herhangi bir eve, meskene falan adım atamayacaktık; o hanedeki kediler bile karşılaştıkları maskeli gösterinin maskaralıktan öte olmadığını anlardı.

“Kıyafetle dış görünüş arasında çelişen bir şey yok Efendimiz...” dedim. “Ama kıyafetle tavırlar arasında her şey yanlış, çelişmeyen bir şey yok. Askerlere özgü adımlarınız, lordlara özgü duruşunuz... Bunlar olmaz. Sırtınız çok dik, bakışlarınız çok yukarıdan ve özgüvenli. Bir krallığın kaygıları sırtı bükmez, çene-yi öne sarkıtmaz, bakışlardaki yüksek seviyeyi bastırmaz, yüreğe kaygı ve korku vermez, bunların belirtilerini hımbıl bir vücutla, ürkek adımlarla ortaya vurmaz. Aşağı tabakadan doğanların menfur dertleridir bunlar. İş öğrenmeniz gerek; fakirliğin, sefaletin, aşağılanmışlığın, ezilmişliğin ve bir insandan insanlığını çekip alan, onu sadık ve düzgün ve kabul edilir, efendilerini tatmin eden

kul haline koyan diğerk bir sürü insaniyetsizliğin alametifarikalarını taklit etmeniz gerek, yoksa çocuklar bile arz ettiğiniz görünüşten çok daha fevkalade bir insan olduğunuzu anlar ve uğradığımız ilk kulübede lime lime ediliriz. Şöyle yürümeye çaba göstermeniz için size yalvarıyorum.”

Kral beni dikkatle izledi ve taklit etmeye çalıştı.

“İyi, daha iyi. Çene biraz daha aşağıya lütfen. Çok güzel. Bakışlar fazla yukarıda; rica ederim ufka değil yere, en fazla on adım ilerinize bakın. Ah, evet! Böylesi daha iyi. Durun bir dakika; hâlâ çok fazla zindelik, çok fazla kararlılık yansıtıyorsunuz; paytak paytak, ayaklarınızı sürüyerek yürümelisiniz. Bana bakın lütfen. Şöyle adım atacaksınız... İşte, şimdi yapıyorsunuz! Mesele bu... Yani ana fikir bu ama yine de öncekinden çok daha iyi. *Ancak...* Bir şey daha istiyor bu rol, önemli bir şey daha ama ne olduğunu tam çıkaramıyorum. Şöyle otuz metre kadar yürüyün; belki görünce bulurum. Şimdi: Başın duruşu doğru, omuzların düşüklüğü doğru, bakışlar doğru, çene doğru, tavır doğru, genel hava doğru... Her şey doğru ama... Evet, tüm bunların bir arada derlenişinde bir şey var; hesap tamam ama toplam hatalı çıkıyor. Tekrar yapın lütfen. Hmmm, galiba görmeye başladım neyin eksik olduğunu. Evet, anladım! Genel ruhsuzluk yok, mesele bu işte. Çok amatörce; mekanik teferruat eksiksiz, kandırma etkisi mükemmel tamam ama göz boyamaya, yanıltmaya, aldatmaya yetmiyor.”

“Öyleyse ne yapılması gerek?”

“İzin verin düşüneyim... Tam parmak basamıyorum meseleye. Aslında uygulama yaparak halledilemeyecek bir şey değil. Burası da bunun için gayet uygun: yerdeki kökler ve taşlar vakur davranışlarınızı bozmaya elverişli; bölge birilerinin üzerimize gelmesine uygun değil, görünürde sadece bir kulübeyle tarla var ve onlar da görülemeyeceğimiz kadar uzakta. Yoldan biraz ayrılıp günün geri kalanını sizin alıştırma yapmanıza ayırmak iyi olacak Efendimiz.”

Çalışmalar bir süre devam etti, sonra Kral'a, "Şimdi şuradaki kulübenin kapısına ulaştığımızı ve ailenin karşımızda olduğunu hayal edin," dedim. "Evet, devam edin ve ailenin reisiyle konuşun."

Kral bilinçdişi bir davranışla sırtını heykel gibi dikleştirdi ve buz gibi bir ciddiyetle, "Bana oturacak bir şey getir ve ne erzakın varsa hemen sunmaya başla, parya!" dedi.

"Ay, Majesteleri, bu pek olmadı."

"Nesi eksikti?"

"Bu insanlar birbirine 'parya' diye hitap etmez."

"Öyle mi?"

"Evet, sadece daha yüksek mevkilerdekiler onları öyle çağırır."

"Öyleyse tekrar deneyeyim. Bu sefer ona 'köle' diye hitap edeceğim."

"Hayır, hayır. Adam özgür biri olabilir."

"Haaa! Öyleyse 'hane reisi' diyeyim."

"Bu olabilir, ama 'arkadaş' veya 'birader' deyişlerini kullansanız daha uygun kaçar Asaletmaapları."

"Birader mi! Öyle bir pislik parçasına 'birader' mi diyeceğim!"

"Eh, biz de pislik parçası rolündeyiz, değil mi?"

"Hmmm! Bu doğru. Söyleyeceğim o lafı... Bana oturacak bir şey ver, *birader* ve ne erzakın varsa hemen sun! Evet, şimdi oldu."

"Tam olmadı aslında Efendimiz. 'Biz' değil 'ben' dediniz. İki kişilik konuşmanız daha doğrudu."

Kral'ın aklı iyice karışmıştı; zeka ve muhakeme söz konusu olduğunda, sanıldığı gibi ağırsıklet değildi anlaşılan. Kafası bir kum saati gibiydi; bir fikri içinde barındırabiliyordu ama bunları idrak bölgesine bütün olarak değil, tanecikler halinde ve belli bir zaman içinde aktarabiliyordu.

"Sen de mi oturacaktın?" diye sordu.

“Eğer oturmazsam adam eşit numarası yaptığımızı anlar ve böylece aldatma başarısız olur.”

“Bak, bu da doğru! Gerçeğin insanın karşısına en beklenmedik zamanda ve en beklenmedik şekilde çıkması harika. Evet, bize iki oturak ve iki kişilik yiyecek getirmesi gerekir o süprüntünün ve hizmet ederken, ibrik, peçete falan sunarken ikimizden birine daha fazla saygı göstermemesi gerekir.”

“Doğru ama yine de düzeltilmesi gereken bir teferruat var: Adam dışarıya hiçbir şey getirmeyecek; biz evin, yani o pisliğin ve muhtemel başka iğrençliklerin içine gireceğiz; adam bir serf bile olsa, yemeği hane halkıyla birlikte, onlarla eşit ve evin tarzına uygun şekilde yiyeceğiz. Ve son olarak, adam ister serf olsun ister ‘birader’, sofrada ibrik veya peçete olmayacak. Şimdi lütfen bir daha yürüyün efendim. İşte! Çok daha iyi, hatta –mükemmel kabul edilemese de– bundan iyisi olamaz. Bu omuzlar şerefli bir zırhın-kindenden başka yük taşımamış ve daha fazla eğilemez.”

“Öyleyse çantayı bana ver. Şerefe layık olmayan yükleri taşımanın nasıl bir şey olduğunu da öğrenmem gerek. Anladığım kadarıyla sırtı büken, yükün kendisi değil; zırh da ağırdır ama bu onur veren bir ağırlıktır ve ona layık kişi, bindirdiği yük altında dik durur. Hayır, itiraz kabul etmiyorum: Ben taşıyacağım o şeyi. Tak sırtıma!”

Sırt çantası da yüklenince tamam olmuştu; kimsenin gözüne kral gibi görünemezdi artık. Ancak o bir çift omuz domuz gibi inatçıydı; yanıltmaya yönelik herhangi bir doğal yük altında bile eğilmeyi öğrenecek türden değildi.

Alıştırma, benim araya girerek yaptığım düzeltmelerle devam edip gitti:

“Şimdi çok borcunuz olduğuna, insafsız alacaklılar tarafından kemirildiğinize inandırın kendinizi; diyelim ki nalbantsınız ve işsiz kalmışsınız, başka iş bulamıyorsunuz, ayrıca karınız hasta, çocuklarınız da aç oldukları için ağlıyor ve...”

Bu böylece devam edip gitti. Ona talihsiz, zorlukla ve felaketlerle yoğrulmuş insan rolleri vererek alıştırma yaptırdım. Ama Tanrı biliyor ya bunlar laftan öte değildi Kral için; ıslık çalsam belki daha fazla şey ifade ederdi ona. Evet, kelimeler bizzat yaşamadığınız sürece size bazı şeyleri ifade veya tasvir etmekte, o şeyleri zihninizde yansıtmakta yetersiz, hatta hiç hükmünde kalır. ‘Emekçi sınıflar’ hakkında gayet bilgiççe ve kendinden memnun konuşan, zihinsel çalışmayla geçen bir günün bedensel didinmeyle geçene kıyasla daha zor olduğuna ve daha yüksek ücretle değerlendirilmesinin hakkaniyetli kabul edilmesi gerektiğine kendini inandırarak bundan tatmin bulan bilge insanlar vardır. Bunu böyle değerlendirirken ciddidirler, çünkü birini iyi bilirlerken diğerini denememişlerdir bile. Bense iki türü de iyi tanırım ve öğrendiğim de şudur: Evrende beni otuz gün kazma sağlamak üzere kiralayacak miktarda bir para yoktur ama en zorundan zihinsel çalışmalarını hesabınıza gelecek en ufak bedel karşılığı yapabilirim. Yapar ve bundan ayrıca tatmin bulurum.

Zihinsel ‘çalışma’, hatalı isimlendirilmiş bir şeydir; bu bir zevktir, bir sefahattir ve kendi paha biçilmez değerdeki ödülüyle birlikte gelir. En düşük ücreti alan mimar, mühendis, kurmay subay, yazar, heykeltıraş, ressam, öğretmen, avukat, kanun yapıcı, aktör, vaiz, şarkıcı bile işini yaparken kendini cennette hisseder. Büyük bir orkestranın ortasında elinde kemanının arşesiyle ve etrafı üzerinden akıp geçen ilahi seslerin oluşturduğu dalgalarla sarılı halde oturan bir müzisyen, o anda şüphesiz işini yapıyordur ama buna ‘çalışma’ demek –diğer türle karşılaştırıldığında– dokundurmanın, istihzanın ta kendisi olmaz mı? Çalışmanın kanunları göze hepten adaletsiz görünmez ama esasen öyledir ve bunu hiçbir şey değiştiremez: İşi yapan kişi bu tasarruftan ne kadar haz alıyorsa, elde edeceği nakdi ücret de o nispette büyür. Ve gayet şeffah sahtekarlıkların, mirasla aktarılabilir asalet ve krallığın kanunları da aynen böyle yazılmıştır.

"İşte şimdi çok büyüktü."

29

Suçiçeği Kulübesi

Uzaktan gördüğümüz kulübeye öğle saatlerinde ulaştığımızda, etrafta hiçbir hayat belirtisi göremedik. Yandaki tarlanın mahsulü, görüldüğü kadarıyla aşındırıcı bir çabayla, tek saman sapı kalmayacak şekilde kaldırılmıştı. Çitler, sundurmalar haraptı ve hepsi büyük bir yoksulluk sergiliyordu. Etrafta hiçbir hayvan, hiçbir canlı yoktu. Durağanlık dehşet vericiydi; ölüm sessizliğini andırıyordu. Saman damı zamanla kararmış kulübenin kendisi de bakımsızlıktan perişandı.

Kapı hafifçe aralıktı. Öyle zamanlarda duyguların insanı sürüklediği bir sessizlik içinde –ayaklarımızın ucuna basarak ve solugumuzu tutarak– yaklaştık. Kral kapıyı tıklattı. Bekledik. Cevap gelmedi. Tekrar çaldı kapıyı. Yine cevap yoktu. Usulca açıp içeriye baktım. Bazı karaltılar sezer gibi oldum ve bir kadın uykudan uyanır gibi yerden doğrulup bana baktı.

Bir suskunluktan sonra sesine kavuştu ve “Merhamet edin...” diye yalvardı. “Her şeyi aldılar. Hiçbir şeyimiz kalmadı.”

“Bir şey almaya gelmedik, zavallı kadın,” dedim.

“Rahip değil misiniz?”

“Hayır.”

“Lordun adamları değil misiniz?”

“Hayır, buraların yabancısıyız.”

“Ah, öyleyse hanemize sefalet ve ölüm veren Tanrı’nın merhametine sığınıp derhal kaçın! Burası onun ve kilisesinin laneti altında!”

“İçeriye gelip yardım etmeme izin verin; hasta ve zordasınız besbelli.” Gözüm karanlığa alışmıştı; kadının boş gözlerini bana diktğini görebiliyordum. Ne kadar güçsüz olduğunu, nasıl bir deri bir kemik kaldığını görebiliyordum.

“Size bu evin Kilise’nin laneti altında olduğunu söylüyorum,” diye üsteledi. “Kaçın ve avarenin teki sizi buralarda görüp haber uçurmadan buralardan gidin.”

“Siz benim için dertlenmeyin; Kilise’nin lanetine falan aldır-mam. Bırakın da size yardım edeyim.”

“Tüm iyi ruhlar –varlarsa eğer– şu sözünüzden ötürü sizi kutsa-sın! Bir yudum su olsa... Ama durun, hayır... Dediğimi unutun ve kaçın; çünkü burada Kilise’den korkmayan birinin bile korkması gereken bir şey var: Bizi öldüren hastalık! Bırakın bizi iyi yürekli ve cesur yabancı. Gidin ve bir lanetlinin verebileceği en içten hayır dualarını beraberinizde götürün.”

Ama ben çoktan ahşap bir kase kaparak Kral’ın yanından hız-la geçmiş ve on metre ilerideki dereye yollanmıştım. Geriye dö-nüp içeriye girdiğimde, Kral kadının yanındaydı ve içeriye hava, ışık girebilsin diye pencere niyetine açılmış deliği örten kepengi açıyordu. Kulübede korkunç bir koku vardı. Kaseyi dudaklarına uzatınca kadın sabırsız pençelerle uzanıp kavradı, tam o sırada da yüzüne ışık vurdu.

Çiçek hastalığı!

Hızla Kral’ın yanına sıçrayıp kulağına, “Şu saniye kapıdan çı-

kıyorsunuz Efendimiz!” dedim. “Kadın iki yıl önce Camelot’un eteklerine kadar her tarafı kasıp kavuran hastalıktan ölmek üzere.”

Kıpırdamadı. “Kalacak ve yardım edeceğim.”

Tekrar fısıldadım: “Yapamazsınız, Kralım. Gitmelisiniz.”

“İyi niyetle konuşuyorsun ve söylediğin doğrudur. Ancak bir kralın korku bilmesi utanılacak şeydir ve utanç da kendisine en ihtiyaç duyulduğu zaman şövalyenin elini kolunu bağlar. Rahat ol, gitmeyeceğim. Asıl gitmesi gereken sensin. Kilise’nin aforozu benim üzerime olamaz ama senin burada olmanı yasaklar ve bu yaşağa uymazsan hem eli hem de dili seninle uğraşır.”

Orası Kral için son derece tehlikeli bir yerdi; kalması hayatına mâl olabilirdi ama onunla tartışmanın yararı yoktu. Şövalye onun tehdit altında olduğunu düşündüğü noktada mesele karara bağlanmıştı: Kalacaktı ve bunu hiçbir şey engelleyemezdi. Konuyu kapattım.

O sırada kadın, “Şu merdivene tırmanıp orada gördüklerinizi bana söylemenizi rica edebilir miyim, efendim?” dedi. “Lütfen olduğu gibi dile getirmekten çekinmeyiniz; bir ananın yüreğinin bile kırılğanlığı geride bıraktığı zamanlar olur... Hele ki zaten param-parçaysa.”

“Bırak,” dedi Kral bana. “Sen kadına yiyecek bir şeyler ver. Ben bakacağım oraya.” Sırt çantasını çözüp yere koydu.

Söylenen yere gitmek için hareketlenmişim ama Kral benden önce davrandı. Birkaç adım sonra duralayıp yerde yatan ve içeriye girdiğimizden beri konuşmadığı için farkına varmadığımız adama baktı. “Bu senin kocan mı?” diye sordu kadına.

“Evet.”

“Uyuyor mu?”

“Tanrı’ya bu tek cömertliği için bile müteşekkir olmam gerek. Evet, üç saattir o halde. Ah, yüreğimi patlatan şükranı nerelere sunayım? Nihayet huzura erdi!”

“Dikkatli oluruz,” dedim ona. “Kocanı uyandırmayız.”

“Ah, hayır; dikkatli olmanıza gerek yok, çünkü öldü.”

“Öldü mü?”

“Evet, selamete erdi. Artık kimse ona zarar veremez, kimse onu aşağılayamaz. Şimdi cennette ve mutlu; orada olmasa bile cehenneme gitmiştir ve halinden yine memnundur, çünkü ne piskopos girer oraya ne manastır reisi. Çocukluğumuz birlikte geçti ve yirmi beş yıldır da karı kocayız; o günlerden bu güne hiç ayrılmadık. Bunun sevgiyi ve acıyı paylaşmak için ne kadar uzun zaman olduğunu bir düşünün. Bu sabah aklını kaçırdı; yine kırlarda mutlulukla gezinen şu bildik oğlanla kız olduğumuzu hayal ediyordu ve sonra, konuştuğça o masum hoşnutluk onu ötelere, daha da ötelere taşıdı ve bilmediğim başka yerlere götürdü. Ve sonra, ölümlülere has bakışı son buldu. Ayrılmadık, çünkü hayallerinde onunlaydım; o bilmiyordu ama ellerim –bu kuru pençeler değil, gençliğimdeki yumuşacık ellerim– onun ellerinin arasındaydı. Ah, evet, uzaklaşıp gitmek ama bundan bihaber olmak; ayrılmak ama birlikte kalmak; insan bundan daha eksiksiz bir huzurla nasıl terk eder şu dünyayı? Doğduğu zalim dünyaya karşılık verilen bir ödül bu ona.”

Merdivenin bulunduğu loş köşeden hafif bir gürültü geldi. Kral basamaklardan iniyordu. Bir eliyle tutunurken diğeriyle bir şey taşıdığını gördüm. Aydınlığa çıkarken on beş yaşlarında incecik bir kızı göğsüne bastırmıştı. Kız kendinde değildi; suççeğinden ölmek üzereydi. Karşımdaki, kahramanlığın en son ve en yüce aşamasıydı; ölümle tamamen silahsız halde, tüm avantajların meydan okuyan tarafta olduğu, kazananın herhangi bir ödül almayacağı şekilde yüzleşmekle aynı şeydi; ipeklere ve altın sırmalara bürünmüş bir dünyanın görmeyeceği ve alkış tutmayacağı bir karşılaşmaydı bu; ama Kral’ın duruşu, tıpkı şövalyelerin çeliklerin koruması altında çıktığı eşit ama ucuz müsabakalarda gösterdiği sakin cesareti yansıtıyordu. İşte şimdi çok büyüktü, hem asil hem de azametliydi. Sarayındaki kaba yontulmuş ata heykelleri dizisine bir ilave yapılması gerekiyordu –bunu artık

net şekilde görebiliyordum— ve bu ilave diğerleri gibi, zırlı bir kralın devî ya da ejderhayı öldürüşünü değil, sıradan insan giysileri içindeki bir kralın sırf köylünün teki evladına son bir kez bakabilsin ve teselli bulsun diye kollarının arasında ölümü taşımasını tasvir etmeliydi.

Kral, kızı sevgi sözcükleri mırıldanan, yüreğinden taşan okşamalarla sevecek anasının yanına bıraktı ve çocuğun gözlerinden cılız bir ışık geçti; hepsi o kadar. Anne öperek, bir şeyler söylemesi için yalvararak üstüne kapanırken zavallının dudakları kıpırdadı ama aralarından bir ses çıkmadı. Çantadan şişemi kaptım ama ilaç niyetine verecek bir şeye davrandığımı anlayan kadın beni engelledi:

“Hayır, acı çekmiyor; böylesi daha iyi. Vereceğiniz şey onu hayata döndürebilir. Sizin kadar iyi ve sevecen bir kişi ona öyle bir zulmü yapamaz. Bakınız etrafa, uğruna yaşanacak ne kaldı ki? Kardeşleri gitti, babası gitti, anası gidiyor, Kilise'nin laneti üzerinde, bir yol kenarında can çekişse bile, kimse ona ne barınacak yer verir ne de yoldaşlık eder. Haraptır, kimsesizdir, çoktan bitiktir. Şuradaki kız kardeşi hayattaysa eğer sizden ricam o zavallı şeyi de...”

“Huzur içinde yatıyor,” diyerek onun sözünü kesti Kral, sönük bir sesle.

“Bırakalım öyle kalsın. Ne kadar kutlu günmüş bu! Ah, benim Annis'im; yakında kardeşine kavuşacaksın ve bu merhametli dostlar buna engel olmayacak.”

Ve böylece, usulca mırıldanarak tekrar kızın üzerine kapandı, yüzünü ve saçını okşamaya, onu sevgi dolu adlarla anmaya daldı ama diğer zavallının donuklaşan gözlerinde şimdi önceki kadar bile tepki yoktu. Kral'ın yanaklarından gözyaşları süzüldüğünü gördüm.

Kadın da her nasılsa bunun farkına vardı ve “Ah, bu emareyi bilirim...” dedi. “Sizin de evde bir karınız var; siz de küçükler ekmeğin son kabuğunu kemirebilsin diye defalarca onunla yatağa aç girdiniz. Evet, fakirlik nedir biliyorsunuz; efendileriniz tarafından

muntazaman aşağılanmak nedir biliyorsunuz; onların ve Kilise'nin ve Kral'ın eziyeti nedir biliyorsunuz.”

Kral kazara tam hedefi bulan bu atış karşısında yüzünü ekşitti ama bir şey söylemedi; rolünü iyi öğrenmeye başlamıştı; başlangıçta epey zorlanan biri olarak o rolü artık gayet iyi oynuyordu. Konuyu dağıtmak için kadına yiyecek ve içecek teklif ettim ama ikisini de reddetti. Kendisiyle huzuru getirecek ölüm arasına hiçbir şeyin girmesine izin vermeyecekti. Usulca uzaklaşıp yukarıdan diğer cansız çocuğu getirdim ve onun yanına yatırdım. Yaptığım bu şey yürek parçalayan bir sahnenin daha yaşanmasına sebep oldu. Havayı dağıtmak için ondan hikayesini kısaca anlatmasını istedim.

“Siz de çektiğiniz için bilirsiniz... Aslında İngiltere’de bizim durumumuzda olup da bundan kurtulan olmamıştır. Eski, bezginlik verici bir hikayedir. Direndik, mücadele ettik ve kazandık ki kazanmaktan kastım, ölmeyip hayatta kalmaktır; bundan fazlası talep edilemez. Geçştiremediğimiz hiçbir zorluk gelmedi üzerimize ama bu yıl onları da getirdi; gelince de hep birlikte çullandılar ve bizi perişan ettiler. Yıllar önce lordumuz çiftliğimize, toprağımızın en iyi yerine bazı meyve ağaçları dikmişti ki bu çok feci ve utanç verici...”

“Ama bu onun hakkı,” diyerek kadının sözünü kesti Kral.

“Elbette ki inkar eden yok bunu; kanun her şeyi açıkça koymuş: Lordunki ona aittir, benimki de yine lorda. Çiftliğimiz kiralıktı, dolayısıyla ona aitti ve istediğini yapabiliirdi. Bundan kısa süre önce ağaçların üçünü baltayla devrilmiş halde bulduk. Üç yetişkin oğlumuz işlenen suçu bildirmeye korktu. Eh, şimdi efendimiz lordun zindanında yatıyorlar ve itirafta bulunmadıkları sürece orada çürüyecekler. Masum olduklarından, itiraf edecekleri bir şey yok, yani ölene kadar orada kalacaklar.

“Gayet iyi bilirsiniz tahminimce. Bunun bizi nasıl bir durumda bıraktığını düşünün: Bir adam, bir kadın ve iki çocuğun tarlayı güvercinlerden ve kutsal kabul edildiği için bizim gibiler tarafından

incitilmemesi gereken başka hayvanlardan gece gündüz koruması, mahsulü kaldırması çok daha fazla çaba gerektirdi. Lordumun ürünü olgunlaşıp hasat zamanı geldiğinde çanlar çalındı ve efendinin tarlalarına mahsulü bedelsiz kaldırmaya çağrıldık; lakin benim ve iki kızımın zindandaki üç oğlum yerine sayılmamız kabul edilmedi ve ikiye sayılıp üçüncü için ceza ödedik. Tüm o zaman zarfında bizim ürünümüz ihmal nedeniyle telef oldu ve bu sefer de hem lorddan, hem de papazdan kendi hisseleri zayi olduğu için ceza yedik. Nihayetinde payımıza düşenin hepsi bu cezalara gitti; ürünün tamamına el koydular ve bedelsiz yere bize toplattılar, böylece açlıktan ölmeye mahkum kaldık. Sonra ben hem açlığın, hem oğullarımın kaybının, hem de kocamla iki küçük kızımın paçavralar içinde, sefil, aç, çaresiz kalmasının verdiği üzüntüyle aklımı şaşırdığım bir anda Kilise'ye ve Kilise'nin usullerine, hallerine derin bir bedduada –ah, bin bedduada!– bulundum. On gün öncesiydi. Bu hastalığa tutulmuştum ve o lafları buraya gelip beni Tanrı'nın şifa veren eline inançsız davranmakla suçlayan rahibe ettim. Sözlerimi amirlerine aktarmış, onlar da benim ve bence aziz olanların üzerine Roma laneti gönderdi.

“O günden beri herkes kendini sakınır bizden. Kimse yaşayıp yaşamadığımıza bakmak için bile bu kulübenin yakınına gelmez. Ben takatimi denkleştirip bir eş ve ana olarak ayağa kalktım. Zaten yiyeceğimiz pek kıttı ama hasta halleriyle hiç yetmezdi onlara. Su vardı sadece ve taşıdım. Ah, nasıl susamışlardı! Ah, nasıl şükrettiler suya! Ama nihayet dün, benim de gücüm tamamen kırıldı. Kocamı ve en küçük evladımı sağ gördüğüm son gündü o. İşte o kadar zamandan beri –isterseniz bu süreye asır deyin– burada böylece yatıyor ve yukarıdan bir ses gelir mi diye kulak kabartıyorum.”

Birden durup büyük kızına baktı ve “Ah, benim güzelim!” diye bağırdıktan sonra kasılmaya başlayan vücudu koruyucu kollarıyla onu bir kez daha sardı. Can çekişme hırıltılarını tanıdı.

“Meyve ağacı”

BO

Malikânede Trajedi

Gece yarısına doğru her şey bitmişti ve biz dört cesetle baş başaydık. Onları bulabildiğimiz paçavralarla örttük, kapıyı sıkı sıkıya bağlayıp oradan ayrıldık. Hristiyan cenazesiyle gömülemeyecekleri veya kutsal mezarlığa kabul edilemeyecekleri için mezarları kendi evleri olacaktı. Köpekler, vahşi hayvanlar, cüzamlılar gibiydiler ve hiç kimse aforoz edilerek toplumdan atılmış cezalı insanlara bulaşarak ebedi hayata dönük umutlarından vazgeçmezdi.

Henüz dört adım atmıştık ki çakılları ezerek yaklaşan ayak seslerini andıran bir gürültü duydum. Yüreğim ağzıma gelmişti. O evden çıktığımızı kimsenin görmemesi gerekiyordu. Giysisine yapışarak Kral'ı geri çektim ve kulübenin köşesini dönüp saklandık.

“Güvendeyiz ama çok yakınımızdan geçti,” dedim. “Gecenin daha erken saatleri olsa bizi kesinlikle görürdü, çünkü az ötemizdeymiş.”

“Belki de insan değil hayvan falandır.”

“Doğru. Ama ister insan olsun ister hayvan, burada bir dakika durup yolumuzdan çekilmesini beklemek en akıllıcası.”

“Dinle! Bu yana geliyor.”

Bu da doğruydu. Ayak sesleri bize, yani dosdoğru kulübeye yönelmişti. Öyleyse bir hayvan olmalıydı ve kaygılanmanın gereği yoktu. Ortaya çıkmak için hamle ettim ama Kral kolumu tuttu. Kısa bir sessizlikten sonra kulübenin kapısının yavaşça çalındığını duyduk. Sırtımdan bir ürperti geçti. Az sonra kapı tekrar tıklatıldı ve bunu temkinli bir ses izledi:

“Anne! Baba! Açın kapıyı. Bizi serbest bıraktılar ve yanaklarınızı solduracak ama kalbinizi memnun edecek haberlerimiz var. Ve ayrıca oyalanmayıp hemen kaçmamız gerekiyor.”

Duraladıktan sonra devam etti:

“Cevap vermiyorlar... Anne! Baba!”

Kral’ı kulübenin öte ucuna çekip kulağına, “Gidelim,” diye fısıldadım. “Buradan yola ulaşabiliriz.”

Kral duraksadı, karşı çıkmaya hazırlanıyordu ama tam o sırada zavallıların kapıyı açtığını duyduk ve cenazelerle karşılaşmak üzere içeriye girdiklerini anladık.

“Gelin Efendimiz! Şimdi bir kandil yakacaklar ve sonrasında olacakları işitmek kalbinizi parçalayacak.”

Bu sefer duraksamadı.

Yola ulaştığımız anda koşmaya başladım, Kral da vakarı bir yana bırakıp beni izledi. Kulübede neler olduğunu düşünmek istemiyordum; o manzarayı hayalimde canlandırmaya bile dayanamazdım; hepsini zihnimden uzaklaştırmam gerekti. Böylece aklımlı meşgul eden ikinci şeye başvurdum:

“O insanları öldüren hastalığı geçirdiğim için korkmam gerekmiyor ama siz...”

“O genç adam, serbest kaldıklarını söyledi,” diye kendi vicdanını rahatsız eden meseleye döndü Kral. “Ama nasıl? Lordlarının onları serbest bırakmış olması pek mümkün değil.”

“Bence de değil. Kaçmış olmalılar.”

“Bana sıkıntı veren bu işte; bundan korkuyordum ve sen de aynı şeyden korktuğunu söyleyerek doğruladın.”

“Benimkine korku denmez aslında. Kaçmış olabileceklerinden şüpheleniyorum ama öyle yaptılarsa kesinlikle üzülmem buna.”

“Ben de üzülmem... Sanırım... Ama...”

“Öyleyse mesele ne?”

“Eğer kaçtılarsa, onları yakalayıp gerisin geri lordlarına teslim etmek görevimiz sayılır, çünkü onun seviyesindeki bir adamın şu gençlerin sınıfından birileri tarafından sıkıntıya düşürülmesi, hatta gücendirilmesi bile suçtur.”

İşte yine başlıyorduk! Duruma tek taraflı bakıyordu. Öyle doğmuş, öyle eğitilmişti; damarlarında o tür bilinçsiz zalimliklerle çürümüş bir kan dolaşıyordu ve bu, uzun nesiller boyunca zehirlenerek miras olarak aktarılmış bir kandı. O insanları ortada herhangi bir delil olmaksızın hapse tıkmak, ailelerini aklıktan ölmeye mahkum etmek onlara zarar vermekten sayılmıyordu, çünkü lordlarının iradesine ve keyfine amade köylülerden, kullardan öte değillerdi; öte yandan haksız esaretten kaçmaları efendilerine hakaret sayılıyor, öfke yaratıyordu ve sorumluluklarını bilen her kişi o efendi sınıfına karşı görevini yerine getirmeliydi.

Konunun başka yöne kayması için bir saat uğraştım ve bunu yapmayı başaran da ben olmadım. Küçük bir yükseltinin tepesine ulaşmıştık ki gözümüze epey ilerilerdeki kızıl bir parlaklık ilişti.

“Yangın bu,” dedim.

Yangınlar ciddi şekilde ilgimi çekiyordu, çünkü bir yandan sigortacılık işiyle ilgilenirken bir yandan da ücretli itfaiye teşkilatı kurmak için atlar eğitiyor, buharla çalışacak arabalar hazırlıyordum. Rahipler, Tanrı'nın iradesini cüretkarca engellemeye kalkışmak olacağı gerekçesiyle ikisine de karşı çıkmıştı ve bunun öyle bir şeyle hiç ilgisi olmadığını, poliselerde yazılı olanlara göz gezdirilirse, sadece yangının doğuracağı sonuçları biraz hafiflet-

meye yönelik olduğunun görüleceğini öne sürdüğümde yapılan yorumsa, bunun aynı irade üzerine kumar oynamakla bir tutulması gerektiği ve doğrudan engellemeden de kötü olduğu şeklindeydi. Böylece o işkoluna engel koymakta kısmen başarılı oldular ama kaza sigortasıyla rövanş aldım. Şövalyeler –sanki buna dair bir kural varmış gibi– genellikle sakar, hatta bazı örneklerde görüldüğü üzere katır beyinli¹⁸ oluyordu, dolayısıyla gayet zayıf argümanları –özellikle batıl itikat tellallığıyla gelenleri– kabule açıklardı. Ancak onlar *bile* arada sırada bazı şeylerin pratik yanlarını görebiliyordu, yani bir turnuvarın kalıntılarını temizlemeye, zayıfatı bir kenara istiflemeye giriştiğinizde her miğferin içinde bir kaza poliçesi bulmamanız imkansızdı.

Zifiri karanlık ve durağanlık içinde, uzaklardaki kızıl bulanıklığa bakarak ve gecenin derinliklerinden kesintili bir şekilde yükselen mırıltının ne olduğunu çıkarmaya çalışarak orada biraz durduk. Ses arada kabarıyor ve daha yakından geldiği hissi veriyordu ama tam sebebini ve ne olduğunu anlayacağımız umuduna kapılırken zayıflayıp esrarını da yanında götürerek tekrar kayboluyordu. Sessiz geldiği yöne doğru tepeden inmeye başladık ve kıvrımlarla uzanan yol bizi neredeyse elle tutulabilecek kadar yoğun, iki ormanın oluşturduğu duvarların arasına sıkışmış bir karanlığın içine taşıdı. Etrafı körlemesine yoklayarak bir kilometre kadar daha ilerleyince mırıltı giderek büyüdü ve daha belirgin bir hal aldı. Yaklaşan fırtına, arada sırada gönderdiği küçük esintilerle, ilerilerde yaptığı solgun şimşek gösterileriyle, uzaklarda patlayan gök gürültülerinin homurtularıyla şimdi daha tehditkar bir hal almıştı.

Ben önde yürüyordum. Ansızın bedenimin itmesiyle hafifçe es-

18 Mark Twain'in burada kullandığı sözcük '*labrick*' ve kendi uydurduğu düşünülen bu kelimenin anlamını Benjamin Eli Smith'e yazdığı 8 Haziran 1906 tarihli mektupta şöyle açıklamıştır: '*Labrick* deyişi, benim çocukluğumda Missouri'de belki ruhban sınıfından bazıları haricinde tüm yetişkinler tarafından yaygın şekilde kullanılırdı. Gayet kesin bir anlamı vardı ve bu da *alçak herif* ile *orospu çocuğu* arasında bir vurguya sahipti. Ama işin süslemeli kısmını bir yana bırakıp kelimenin dümdüz ve özgün anlamını ifade edeyim. *Labrick* esasen, biraz genişletilmiş ve güçlendirilmiş halde kastedildiğinde *gör*'tür; yani *gör*'ten güçlü ama *aptal* kadar güçlü olmayan bir vurguya sahiptir.'—çn

neyen, yumuşak ama ağır bir şeye çarptım, aynı anda bir şimşek çaktı ve yüzümün otuz santim ötesinde ağaca asılmış bir adamın acıyla şekilden şekle girmiş yüzünü gördüm. Hatları ilk anda kıpırdıyor gibi gelmişti bana ama öyle değildi. Dehşet verici bir görüntüydü. Tam o anda fırtınanın kulakları sağır eden patlaması duyuldu, cennetin dibi açıldı ve yağmur sel gibi boşaldı. Durum ne olursa olsun, hâlâ yaşıyor olabileceği ihtimalini göz önüne alarak adamı oradan indirmeye çalışmamız gerekiyordu. Sonraki şimşek hızlı ve keskin geldi, ortalık bir an gündüze dönüp tekrar gece yarısı karanlığına gömüldü. Adam yoğun ışıktaki bir kez daha tam önümde belirmiş, sonra tekrar karanlığa çekilmişti. Kral'a onu oradan indirmemiz gerektiğini söyledim ve hemen karşı çıktı.

"Eğer kendini astıysa, bunu yaparken tüm mülkünü lorduna bırakmayı kabul etmiş demektir. Eğer başkaları astıysa bunu öyle bir şeye hakları olduğu için yapmışlardır. Bırak orada kalsın."

"Ama..."

"Bana 'ama' falan dayatmaya kalkma; adamı olduğu gibi bırak! Ayrıca bunu yapman için bir sebep daha var; şimşek tekrar çaktığında etrafına bak... İşte, şimdi!"

Ortalık aydınlanınca çevreye bakındım ve elli metre ötemizde iki adamın daha asılı olduğunu gördüm!

"Hava da ölümlere öyle gereksiz kibarlıklar yapmaya uygun değil," dedi Kral. "Sana teşekkür edebilecek hali çok gerilerde bırakmışlar. Gel, buralarda oyalanmak yararsız."

Sözleri mantıklıydı ve tekrar yürümeye koyulduk. Sonraki bir buçuk kilometre boyunca şimşeklerin ışığında altı asılı beden daha gördük. Çıktığımız gezinti giderek daha tüyler ürpertici bir hal alıyordu. Mırıltı da artık mırıltı olmaktan çıkmış, kükremeye dönüşmüştü ve kaynağı da insan sesleriydi.

Bir adam karanlığın içinden uçarcasına çıktı, onu başkaları takip etti. Ânında kayboldular. Az sonra aynı şey tekrar oldu ve tekrarlamaya devam etti. Ardından yol ani bir kıvrım daha yaparak bizi yangının manzarasıyla karşı karşıya bıraktı. Yanan çok büyük

bir malikaneydi ve geriye hiç denecek kadar az şey kalmıştı. Her tarafta insanlar kaçışıyor, başkaları da onları geri getirmek için peşlerinden koşuyordu.

Orasının yabancılar için güvenli bir yer olmadığı konusunda Kral'ı uyardım. Durum gelişme gösterene kadar aydınlıktan uzak durmamız iyi olacaktı. Biraz geriledik ve ormanın kıyısında saklandık. Kadınların ve erkeklerin bir grup tarafından avlandığını oradan görebiliyorduk.

Bu korku verici faaliyet şafak saatleri yaklaşına kadar sürdü; sonra fırtına gücünü tüketirken uçan ayak sesleri de kesildi, etrafa tekrar karanlık ve durağanlık hakim oldu.

Tehlikeyi göze alarak yerimizden çıktık ve temkinli bir telaşla yürümeye başladık; yorgun ve uykusuz olmamıza rağmen oraları kilometrelerce geride bırakana kadar da durmadık. Nihayet bir odunkömürü imalatçısının kulübesinde konukseverlik aradık ve kabul gördük. Ortalıkta bir kadın dolanıyordu ama kocası hâlâ toprak zemine serilmiş samanların üstünde uyuyordu. Ben yolcu olduğumuzu, yolumuzu kaybettiğimizi ve bütün gece ormanda dolaştığımızı açıklayana kadar kadın huzursuzdu. Sonra dili çözüldü ve bize Abblasoure Malikanesi'nde yaşanan korkunç şeyleri duyup duymadığımızı sordu. Evet, duymuştuk ama şimdi biraz dinlenmek ve uyumak istiyorduk. Kral işte tam o sırada söze karıştı:

“Evi bize satın ve buradan gidin, çünkü bizimle olmanız tehlikeli; Benekli Ölüm'e kurban giden insanların yanından geliyoruz.”

İyi niyetle yapmıştı bunu ama tamamen gereksizdi. Ulusun en yaygın dekorasyon nesnesi, yüze damga gibi vuran fakirlikti. Kadının ve kocasının da aynı motifle dekore edildiğini görmüştüm. Kadın bizi korkusuzca ve iyi karşılamıştı ama şimdi Kral'ın teklifinden ziyadesiyle etkilendiği belliydi ve düşünülecek olursa, hayatı boyunca tek gecelik bir konaklama için evini satın almaya hazır birisiyle insan sıkça karşılaşmazdı. Bu durum bize karşı engin bir saygı beslemeye ve derme çatma kulübesinin tüm imkanlarını rahatımıza tahsis etmek için çırpınmaya başlamasına yol açtı.

Öğle saatlerine kadar uyuduk ve bir çiviye bile lezzetli bulacak kadar acıkmış halde uyandık. Aslında hazırlanan yemek hem miktar, hem de çeşitlilik açısından çivi benzetmesini haklı kılacak türdendi; sadece soğan, tuz ve at arpasından yapılmış kara ekmekten ibaretti.

Biz yerken kadın da önceki gece olanları anlatmaya koyuldu. Lordun malikanesi gece saat on ya da on bir gibi, herkes yataktayken alevlere boğulmuştu. Tüm ahali yardım etmek için koşmuş, aileyi bir tek kişi haricinde kurtarmıştı: efendinin kendisi. Hiçbir yerde yoktu. Bu kayıpla herkes deliye dönmüş ve iki cesur çiftçi, o değerli kişiyi aramak için yanan eve dalmıştı. Adam –ya da ondan geriye kalanlar– neden sonra bulunmuştu. Ceset evden üç yüz metre uzaktaydı ve bağlanmış, ağzı tıkanmış, çeşitli yerlerinden bıçaklanmış haldeydi.

Kim yapmıştı bunu? Şüpheler, çevrede yaşayan ve yakın zamanda barona garip bir sertlikle davranan mütevazı bir ailenin üzerinde toplanmaya başlamış ve oradan da kolaylıkla akrabalarla tanışlara yayılmıştı. Bu kadarcık şüphe bile lordun üniformalı hizmetkarlarının ailenin üzerine ânında haçlı seferi açmasına yetmiş, onlara ahalinin tamamı da hemen katılmıştı.

Misafiri olduğumuz kadının kocası da güruhun içindeydi ve şafak sökene kadar eve dönmemişti. Şimdi de genel sonucun ne çerçevede olduğunu öğrenmeye gitmişti. Biz konuşurken geri geldi. Verdiği rapor yeterince tiksindiriciydi: On sekiz kişi asılmış ya da parçalanarak katledilmişti; yangındaysa o iki küçük toprak sahibinin haricinde on üç mahkum kaybolmuştu.

“Mahzenlerde toplam kaç mahkum varmış?” diye sordum.

“On üç.”

“Yani hepsi kayıp, öyle mi?”

“Evet.”

“Ama yangını söndürmeye çalışan insanların hepsi ailelerine salimen döndüğüne göre, mahkumların hiçbirini nasıl kurtaramamışlar?”

Soru adamı şaşırtmıştı. “Öyle bir zamanda kim mahzenin kapısını açar ki? Ya birileri kaçarsa?”

“Yani kimsenin mahzenleri açmadığını mı söylüyorsun?”

“Açmak veya kilitlemek için kimse oranın yakınına bile gitmedi. Öyle bir şeye lüzum yoktu; ayrıca mahzenler açılrsa, mahkumlardan birinin zincirlerini kopartması ihtimaline karşı, oraya nöbetçi dikmek gerekirdi ki adam kaçmasın. Nihayetinde öyle bir şey olmadı.”

“Oldu ve mahkumların üçü kaçtı,” dedi Kral. “Bunu haber etmen ve adaleti onların peşine takman gerek, çünkü baronu öldürüp evini ateşe veren onlar.”

Onun böyle bir fikirle ortaya atılacağını tahmin etmiştim. Adamla karısı habere bir an iştahla ilgi gösterdi, sonra yüzlerinde başka bir düşünce belirdi, ardından da sorular geldi. Bunlara ben cevap verdim ve açıklamalarımın yarattığı etkileri dikkatle gözledim. Az sonra, bahsi geçen üç mahkumun kimliğinin açıklanmasıyla birlikte atmosferin değiştiğini gördüm ve rahatladım; hane sahiplerimizin haberi yayma konusunda gösterdiği heves şimdi gerçek olmaktan çıkmış, yapmacıklığa bürünmüştü. Kral bu değişikliği fark etmemişti ki bundan ayrı bir memnuniyet duyuyordum. Konuşmayı geceki başka ayrıntılara çektim ve karşımdakilerin de bundan ferahlık duyduğunu hissettim.

Tüm olan bitene dair en acıklı gözlemse, o zulüm altında inleyen toplumun, zalim ellerini, hepsine zulmeden kişinin çıkarları namına, kendi sınıflarından insanlara uzatmasıydı. Karşımdaki adamla kadın, kendi sınıflarından birisinin efendisiyle anlaşmazlığa düşmesi halinde herkesin –anlaşmazlık konusunda kimin haklı, kimin haksız olduğunu bir an bile düşünmeksizin– lordun yanında

yer almasının ve onun için mücadele vermesinin gayet doğal olduğunu düşünüyordu. Adam komşularının asılmasına yardım etmiş, üstelik bunu büyük bir şevk ve gayretkeşlikle yapmıştı; idam edilenlerin aleyhine şüphe haricinde herhangi bir şey, delil kabul edilecek herhangi bir bulgu olmadığını biliyorlardı ama yine de yaşananlarda korkunç bir yan göremiyorlardı.

Kafasında cumhuriyet hayali olan biri için gayet bunaltıcı bir şeydi bu. Bana on üç yüzyıl ileride, Güney'in köle lordları tarafından sürekli horgörülen ve aşağılanan 'fakir beyazlarının', bu efendileri kalkındıran köleliği, önce her tür siyasi mücadele ortamında müdafaa etmek için öne çıkışını, nihayetinde bu uğurda silaha sarılarak sefaletle geçen hayatlarını yok sayışını hatırlatmıştı. Ve tarihin bu zavallı kısmına dair tek bir iyi yan vardı, bu da 'fakir beyaz'ın köle lorduna gizliden gizliye tiksinti beslemesi, beraberinde kendi utancını hissetmesidir. Bu duygu yüzeye çıkmamıştır ama mevcut olduğu, şartlar daha uygun olsa ortaya çıkabileceği gerçeği de bir şeydir, hatta insanın dışavurmasa bile en nihayetinde insan olduğunu göstermesi bakımından tatminkar bile kabul edilebilir. Evet, anlaşıldığı kadarıyla, o odunkömürü üreticisi de uzak geleceğin 'yoksul beyazları'yla aynı türdendi.

Az sonra Kral sabırsızlığını ortaya vurdu: "Siz bütün gün burada saçmasapan konuşurken adalet denen şey de hiçe inmek üzere. O suçluların babalarının evini mesken tutacağını falan mı sanıyorsunuz? Elbette beklemeyecekler; kaçıyor adamlar. Atlı bir müfreze toplayıp izlerini sürmeye başlamalısınız."

Kadının rengi hafifçe ama görülebilir şekilde solmuş, adamsa telaş ve kararsızlık emareleri göstermişti.

"Gel arkadaşım..." dedim adama. "Seninle biraz yürüyelim de adamları hangi yönde arayacağınızı göstereyim. Vergi ödemeye direnmek veya o türden saçma suçları olsa onları korumaya çalışırdım ama yüksek mertebeden bir şahsiyetin katledilmesi ve üstelik evinin de yakılması söz konusuysa, bu bambaşka bir meseledir." Son sözlerim Kral'ı susturmayı amaçlıyordu.

Evden biraz uzaklaşınca adam kendine güvenini toparladı ama yürüyüşünde hâlâ şevk yoktu. “O adamlarla akrabalığın nedir?” diye sordum. “Kuzen falan mısınız?”

Yüzü, odunkömürü isinden oluşan katmanın izin verdiği ölçüde beyazlaştı. Durdu ve titremeye başladı. “Ah, Tanrım! Nereden biliyorsun bunu?”

“Bilmiyorum; attım ve tutturdum.”

“Mahvoldu zavallılar! Çocuklarının akıbeti de onlar gibi olacak.”

“Gençleri ihbar etmeye gerçekten gidecek miydin?”

Ne cevap vereceğini bilemedi, sonra duraksayarak, “Evet...” dedi.

“Öyleyse bence lanet olası alçağın tekisin!”

Kendisini bir melek olarak tarif etmişim gibi sevinmişti. “Şu lafları bir daha et, biraderim! Görevimi ihmal edersem buna sessiz kalacaktım gibi geldi kulağıma.”

“Görev mi? Bu meselede görev addedilecek bir şey varsa, o da sessiz kalıp o adamların kaçmasını sağlamaktır. Hakkaniyetli bir iş yapmışlar.”

Hem mutlu olmuştu, hem de biraz kaygılanmıştı. Dönüp gelen birileri olup olmadığını yoklamak için geldiğimiz yöne baktı ve temkinli bir sesle, “Sen nasıl bir memleketten geliyorsun ki bunca tehlikeli şey söylemene rağmen korkmuş gibi değilsin?”

“Bunlar, yoldaşlar arasında konuşulduğunda tehlike arz edecek sözler değildir. Bu konuştuklarımızı başka birine anlatır mısın?”

“Ben mi? Bunu yapmak için ağzımı açmadan, vahşi atların toynakları altında paramparça olayım!”

“İyi öyleyse. Başkalarına aktarmayacağından emin olduğuma göre lafımı tamamlayacağım. Benim düşünceme göre, dün gece yaşanan şeytani işler, o zavallı insanların üzerine boşu boşuna yıkılıyor. İhtiyar baron çoktan hak ettiğine kavuşmuş. Bana kalsa, onun türünün tamamı aynı kadere uğramalı.”

Korku ve karamsarlık adamın tavırlarını terk etmiş, bunların yerini minnettarlık ve cesur bir ifade almıştı. “Casus olsan ve böyle konuşarak beni tuzağa düşürmeyi amaçlasan bile söylediklerini duymak çok rahatlatıcı, çok canlandırıcı; sonum darağacı olsa, oraya da ömür boyu süren bir açlıktan sonra şölene oturmuş insanın mutluluğuyla giderim. Şimdi ben de aklımdakileri diyeceğim ve istersen beni ihbar edebilirsin. Komşularımın asılmasına yardım ettim, çünkü efendimin menfaatine hizmet ederken yeterli şevki göstermemek benim hayatımı da tehlikeye atardı ve diğerleri de aynı sebeple davrandı. Herkes bugün o adamın ölümünden ötürü neşeye boğulmuştur ama hepsi hayatını güven altında tutmak için ikiyüzlüce gözyaşı dökmek zorundadır. Budur! Olduğu gibi, öylece söyledim! Bunlar ağızda tat bırakacak yegane sözlerdi ve konuşmamın ödülü de gerçekten tatminkar bir tat oldu. Şimdi nasıl istiyorsan öyle yap; darağacına bile hazırım artık.”

İşte böyle. İnsan nihayetinde insandır. Asırlar süren istismar ve baskı onun içindeki insanlığı öğütüp yok edemez. Bunun tersini düşünen kendini kandırmış olur. Evet, en değersizleştirilmiş, en aşağılanmış halkların –örneğin Rusların, örneğin Almanların¹⁹– içinde bile bir cumhuriyet kurmak için yeterli malzeme, yeterli insanlık kalmıştır; yeter ki birileri o şeyi derinlerine gömüldüğü çekingen ve kuşkucu mahremiyetten çıkmaya zorlayıp herhangi bir tacı ve onu destekleyen aristokrasiyi alaşağı ederek çamurun içine atmak için kullansın. Belli başlı şeyleri görmemiz, inanç ve umut beslememiz gerekir.

Kararımı vermiştim; yapılması gereken şeydu: Önce, yani Arthur'un dönemi kapanana kadar değişime uğratılmış bir monarşi, ardından tahtın yıkılması, aristokrasinin kaldırılması ve bu zümreden her kişinin yararlı bir işe yönlendirilmesi, evrensel oy hakkının kurumsallaştırılması ve devlet yönetiminin tamamıyla ve bir daha geri döndürülemeyecek şekilde ulusu oluşturan insanlara teslim edilmesi.

Evet, bu rüyamı bir süre daha canlı tutmamam için sebep yoktu.

¹⁹ Bu kitabın ilk baskısı 1889 yılında yayınlandı, Rusların ilk cumhuriyeti 1917'de, Almanlarınsı ise 1918'de kuruldu.—çn

"Bir centilmen geçerken en sefil hallere büründü."

BI

Marco

Aylakça denebilecek bir tempoda yürürken bir taraftan da konuşuyorduk. Abbasoure denen küçük mezraya gidip adaleti o katillerin peşine takmak üzere ihbarda bulunarak geri gelmiş gibi görünmemiz için biraz zaman geçirmemiz gerekiyordu. Ve o arada, Arthur'un krallığına geldiğimden beri benim için yeniliğini hiç kaybetmeyen, hiç solgunlaşmayan ikincil ilgi alanım da yine kendini göstermişti: Yolda gelip geçenlerin birbirlerine karşı davranışları. Kömürcü, cübbesinin kukuletası geriye kaykılmış, tombul gıdısı ter içinde kalmış dazlak keşişi derin bir hürmetle selamladı; yanımızdan bir centilmen geçerken en sefil hallere büründü; küçük toprak sahibi olduğu anlaşılan biriyle zanaatkarın tekine candan ve dedikodu yapmaya meyilli yaklaştı ama bir köle yüzünü saygıyla öne eğmiş halde karşıda görüldüğünde, bizimkinin burnu gökyüzünü gösteriyordu. Evet, doğrusu zaman zaman insanın içinden tüm ırkını toptan asıp o maskaralığa son vermek geliyordu.

Biraz daha yol aldıktan sonra bir olayla karşılaştık. Yarı çıplak oğlanlardan ve kızlardan oluşan bir grup, korkuyla ve çığlıklar atarak bir ormandan dışarıya kaçışıyordu. En büyüğünün yaşı

“Bir olayla karşılaştık.”

on iki veya on dörtten fazla değildi. Bizden yardım istediler ama kendilerini öylesine kaybetmişlerdi ki meselenin ne olduğunu anlatamıyorlardı. Onların kaçıştığı yerden ormana daldık ve mesele çabucak anlaşıldı: Arkadaşlarından birini ağaç sürgünlerinden yaptıkları iple asmışlardı ve boğulmanın eşiğindeki çocuk kurtulmak için mücadele ediyor, tepiniyordu. Onu oradan indirdik ve toparlanmasını sağladık. İnsanlık hallerinin bir örneği daha: Ufaklıklar büyüklerini taklit ederek oynuyordu ve kalkıştıkları oyunun, planladıklarından çok daha başarılı olmasına ramak kalmıştı.

Benim için yavan veya faydasız bir gezinti olmuyordu. Zamanımı iyi değerlendirmiştim. Birçok konuda aşinalıklar edinmiş, birçok soruyu istediğim gibi yöneltme fırsatı bulmuştum.

Bir devlet adamı olarak en çok ilgimi çeken şey, tabiatıyla ücret konusuydu. O öğlen aklıma bunu dolamıştım. Fazla hayat tecrübesi olmayan ve fazla düşünmeyen biri, herhangi bir ulusun refah veya refahtan yoksunluk derecesini sadece ücretlerin cari, yani geçerli büyüklüğüne bakarak değerlendirir; ücretler yüksekse ulus varlıklıdır, değilse fakir. Ve bu yanlıştır. Önemli olan elinize ne kadar para geçtiği değil, o parayla ne kadar alım yapabildiğinizdir; gelirinizin gerçekten mi yoksa sözde mi yüksek olduğunu belirten budur. Bu durumun 19. yüzyılda, bizim büyük İç Savaş sırasında nasıl olduğunu hatırlıyorum. Kuzey'de bir marangoz günde 3 dolar alıyordu ve bu iyi bir değerd; Güney'deyse bu rakam –bir kilesi 15 dolar değerindeki Konfederasyon pullarıyla– 50 dolara çıkıyordu. Kuzey'de bir iş elbisesi o zamanın parasıyla 3 dolar, yani 1 yevmiyeyken, Güney'de 100 dolar, yani 2 yevmiyeydi. Diğer şeyler de aynı oranı izliyordu. Sonuç olarak Kuzey'de gelir, Güney'dekinin iki misliydi, çünkü bir yevmiyenin alım gücü diğerinin iki katına denk geliyordu.

Evet, o küçük mezrada çeşitli ahabplıklar kurdum ve beni ziyadesiyle memnun eden şey, yeni paralarımızın –bolca milrayın,²⁰ milin, sentin, külliyetli miktarda 5 sentliğin ve zanaatkarlar arasında yaygın kullanılan bir miktar gümüşün ve evet, hatta banka (yani orada yerel sarraf) düzeyinde de kalsa biraz da altının– dolaşımında olduğunu görmemdi.

Marco'nun oğlu Marco, adamla 100 gram tuz için çekişe çekişe pazarlık ederken sarrafa uğradım ve 20 dolarlık altın parayı bozdurmak istediğimi söyledim. Parayı ısırdılar, masada zıplattılar, üstüne asit damlattılar, bana kim olduğumu, bu parayı nereden bulduğumu, nereden geldiğimi, nereye gittiğimi ve belki bunlara benzer yüz soru yönelttikten sonra bozmayı kabul ettiler.

Soruların hepsine cevap vermekten, hakkımda gerekli bilgiyi eksiksiz şekilde aktarmaktan memnuniyet duymuştum: 'Kolsaa-

²⁰ Yazarın bu roman için uydurduğu para birimleri. Bir 'milray' bir 'mil'in 1/10'una eşit.—çn

ti' adında bir köpeğim vardı; ilk eşim bir Özgür İradeli Baptist, büyükbabasıysa Yasaklama Yanlısı idi; zamanında her elinde iki başparmak, dudağının içinde siyilleri olan ve şanla şerefle yeniden dirilmeyi umarak ölen bir adam tanıımıştım; falan ve filan ve falan filan. Meraklı köy sorgucusunun önüne tatmin, hatta biraz sıkboğaz görünmesine yetecek kadar bilgi yığmıştım ama benim mali gücümdeki bir adama saygı duyması gerektiğini düşündüğünden hiç münasebetsizlik etmedi; yine de seviye açısından kendisinden aşağı birisiyle o kadar içli dışlı olmaktan rahatsızlık duyduğu halden anlaşılıyordu ki bu da gayet tabiiydi.

Evet, benim yirmilik bozulmuştu ama bu, tahmin edileceği gibi kasayı biraz zorlamıştı, çünkü 19. yüzyılda ufak bir köy dükkanına girip patrondan 2.000 dolarlık banknotu bozmasını istemek gibi bir şeydi. Adam belki o talebi karşılayabilir ama bir yandan da küçük bir çiftçinin o kadar parayı cebinde nasıl dolaştırdığını merak ederdi. Bizim sarrafın aklı da öyle çalışıyor olmalıydı ki beni kapıya kadar geçirip saygının eşlik ettiği bir hayranlıkla arkamdan bir süre baktı.

Yeni paramız gayet iyi şekilde dolaşıma girmekle kalmamıştı, ona dair lisan da şimdiden kullanım bulmuştu; insanlar eski paranın isimlerini bırakmış değerleri dolar, sent, milray, ray cinsinden ifade etmeye başlamıştı. Bu çok memnuniyet vericiydi. İlerliyoruz; bu kesindi.

Birçok uzman zanaatkarla tanıştım ama aralarında en ilgi çekici olanı nalbant Dowley'di. Zinde, konuşkan bir adamdı ve iki kalfanın yanı sıra üç çırakla döndürdüğü oldukça hararetli bir işi vardı. Aslında hayli hızlı zenginleşiyor ve ciddi saygı görüyordu. Marco öyle bir dosta sahip olmaktan ötürü gururluydu. Beni onun dükkanına sözde odunkömürü üretiminin ağırlıklı kısmını çeken büyük tesisi göstermeye götürmüştü ama asıl görmemi istediği, o önemli adamla nasıl rahatça ve samimi şekilde konuştuğuydu. Dowley ile hemen sıkı bir ahbaplık kurduk; Colt Silah Fabrikası'nda nezare-

tim altında çalışanlar arasında da, özellikle seçilmiş onun gibi parlak adamlar vardı. Daha iyi tanımak istediğimden onu Marco'nun Pazar yemeğine davet ettim. Marco şaşırmış, soluğunu tutmuştu ve Dowley daveti kabul edince o kadar sevindi ki neredeyse bu lütuf için teşekkür etmeyi unutacaktı.

Marco'nun sevinci büyüktü ama bir an sürdü, sonrasında durgunlaştı ve hüzünlü bir ifade takındı; benim beraberinde duvarcıların ustabaşı Dickon ile tekerlek tamirhanesinin sahibi Smug'u da getirmesini söylediğimi duyunca rengi, yüzünü kaplayan kömür tozu tebeşir tozuna dönüşürcesine attı ve ipin ucunu kaçırdı. Derdinin ne olduğunu biliyordum: Masraflar. Karşı karşıya kalacağı tahribatı zihninde canlandırmış, bütçeyi denkleştirmeyi başardığı günlerin sayılı olduğuna karar vermişti. Bense yol üstünde başkalarını da davet etmeyi düşünüyordum.

"Bu arkadaşların gelmesine ve masrafları benim çekmeme izin ver," dedim.

Yüzü aydınlanırken eski canlılığıyla, "Hepsini olmaz," diye atıldı. "O yükün altından tek başına kalkamazsın..."

Sözünü kestim. "Şimdi bir konuda birbirimizi daha iyi anlayalım, eski dost. Ben sadece bir çiftlik kahyasıyım, bu doğru ama yoksul değilim. Bu yıl şansım çok yerindeydi, işlerin ne kadar iyi gittiğini bilsen hayrete düşersin. Şu vereceğimiz gibi bir düzine ziyafet için şöyle..." Bu noktada parmaklarımı havada şıklattım. "...para saçsam hiç umurumda bile olmaz." Marco'nun bana gösterdiği itibarın birkaç basamak tırmandığını halihazırda görebiliyordum ama son sözleri söylerken tarz ve mertebe açısından kule yüksekliğine ermiştim. "Anlayacağın kendime uygun bir şey yapmama izin vermen gerek. Bu cümbüşe tek bir sent katamazsın ve konu burada kapanmıştır."

"Bu sizin büyüklüğünüz ve iyiliğiniz..."

"Hayır, öyle değil. Jones ile bana evini olanca cömertliğiyle açtın. Sen köyden dönmeden hemen önce Jones da aynı şeyi söylü-

yordu ama bunu sana doğrudan ifade edemez, çünkü –senin de anladığın gibi– konuşmayı pek beceremez ve insanlarla birlikteyken pısrık denecek kadar çekingendir ama iyi insandır ve iyi muamele gördüğünde minnetini nasıl ifade edeceğini bilir; evet, sen ve karın bize çok konuksever davrandınız...”

“Ah be biraderim, hiçbir şey yapmadık ki! Hangi konukseverlikten söz ediyorsun sen?”

“Hayır, öyle değil; bir insana verilebilecek en değerli şey serbestçe, bir zorlama olmadan verilendir ve mevkiler bir yana, en yüce bir prensin ziyadesiyle gayret ederek verebileceğinden öte makbule geçer. Yani anlayacağın, şimdi alışveriş yapacağız ve sen masrafı hiç düşünmeyeceksin. Ben bu dünyanın gördüğü en beter müsriflerden biriyimdir. Nasıl biliyor musun? Bazı haftalar harcadığım para... Neyse boşver bunu; nasılsa söyleyeceğim rakama inanmayacaksın.”

Oraya buraya uğrayarak, onun bunu alarak, dükkancılarla önceki gecenin dedikodusunu yaparak keyifle dolaşmaya başladık ama arada sırada son olayların geride bıraktığı acıklı izlere, ebeveynleri asılarak veya katledilerek sakatlanmış ailelerin evsiz ve gözü yaşlı kalıntılarına da rastlıyorduk.

Marco’nun kıyafetleri kaba dokumalı keten gömlekten, karısı-ninkilerse yünle karışık pamukludan yapılma elbiseden ibaretti ve hepsi beş ya da altı yıl boyunca birbiri üstüne eklenen yamalarla, benim zamanımın kadastro haritalarını andırır hale gelmişti ki orijinal kumaştan el büyüklüğünde bir parçaya bile rastlamak mümkün değildi. Bize gösterdikleri konukseverliğe biraz olsun karşılık verebilmek için o insanlara yeni giysiler almak istiyor ama konuyu oraya incelikle nasıl getireceğimi kestiremiyordum. Nihayet Kral’ın da minnet duyduğuna dair bir şeyler uydurduğumu hatırladım; bunu tatminkar bir kanıtla desteklemenin normal olacağına karar verdim.

“Ve izin vermen gereken bir şey daha var Marco,” dedim. “Jo-

nes için yapman gerekiyor bunu; onu gücendirmek istemezsin herhalde, değil mi? Minnetini bir şekilde göstermeyi çok arzuluyor ama çekingen biri olduğundan bunu nasıl yapacağını bilemiyordu. Bu sebeple sen ve Madam Phyllis için küçük bir şeyler almamı rica etti benden; parasını o ödeyecek ama siz bunu bilmezden geleceksiniz; hassas insanların öyle konularda nasıl olduğunu bilirsin. Ben de kabul ettim, yani öyle bir tiyatro çevireceğiz ve gerçeği bildiğini bilmeyecek. Jones'un aklına gelen şey ikiniz için de yeni kıyafet almak ve...”

“Ah, işte bu çok savurganca olur! Olmaz biraderim, olamaz! Ne kadar çok para tutacağını bir düşünsene...”

“Boşver ne kadar tutacağını falan! Bir dakika tut şu çeneni; o kadar çok konuşuyorsun ki insan senin yanında iki çift laf edemiyor. Bunun üstesinden gelmen gerek Marco; sana yakışmıyor ve kontrol etmeyi öğrenmezsen daha da beter hal alır. Evet, şu dükkana girecek, adamın sattıklarından alacağız ve unutma: Bu konuyla ilgisi olduğunu bildiğini Jones'a asla açık etmeyeceksin. Ne kadar gururlu ve hassas olduğunu bilemezsin. O bir çiftçi, hali vakti gayet yerinde bir çiftçi ve ben de onun kahyasıyım ama adamdaki hayal gücünü bir bilsen! Bazen kendini unutup öyle bir esmeye başlar ki sanırsın şu dünyanın harikalarından biridir; yüz yıl dinlesen onu –özellikle de tarımdan söz ettiğinde– çiftçi olduğunu anlayamazsın. Çiftçilerin en şeytanı olduğunu düşünür; Wayback'ten gelme bir Grayback olduğunu düşünür; ancak –aramızda kalsın– bir çiftliği yönetme konusundaki bilgisi ancak bir krallığı yönetmek kadardır. Diyeceğim şu ki, neye dair konuşursa konuşsun hayatında öyle bilgece laflar hiç duymamışsın, tamamını söylemeden susarsa öleceğini sanacak gibi ağzın açık dinle onu. Jones'u hoşnut eden budur işte.”

Öylesine garip bir karaktere dair anlattıklarım Marco'yu iliklerine kadar meraklandırmıştı ama bir yandan da onu muhtemel kazalara hazır duruma getirmişti; tecrübelerime göre, tebdil-i kıyafet

halinde olan ama bunu nadir hallerde hatırlayan bir kralla yolculuk yapıyorsan, ne kadar önlem alınsa kafi kabul edilmemeliydi.

Az önce sözünü ettiğim yer, çarşıda o zamana kadar rastladığımız en iyi dükkandı ve içinde örsten kuru gıdaya, balıktan taklit mücevhere kadar her şeyden az miktarda da olsa vardı. Alışveriş listemin tamamını oradan toparlayabileceğime, etrafta daha fazla dolaşmaya gerek kalmayacağına karar verdim. Böylece Marco'yu duvarcıyla tekerlekçiyi davet etmesi için başımdan savdım ve saha tamamen bana kaldı. Bir şeyleri sessiz sedasız yapmak gibi bir kaygım yoktur; icraatım layığıyla teatral olmalıdır, yoksa o şeye duyduğum ilgiyi kaybederim. Dükkancının saygısını kazanmaya yetecek miktarda parayı pervasızca saçtım; istediğim şeylerin bir listesini yapıp ona verdim ve okuyup okuyamadığını kontrol ettim. Hem okuyor hem de yazıyor ve bunu göstermekten gurur duyuyordu; rahip eğitimi alarak büyümüştü. Listeye göz gezdirdikten sonra faturanın epey yüklü olacağını memnuniyetle bildirdi. Öyle olacaktı ama bunun önemi yoktu; iyi bir yemek vermekle kalmayacaktım, bunun bazı ekstraları da olacaktı. Siparişlerin cumartesi akşamı arabayla Marco'nun oğlu Marco'nun evine teslim edilmesi ve faturanın da pazar günü akşam yemeği saatinde gönderilmesi talimatını verdim. Adam, dakikliğine güvenebileceğimi söyledi; müessesenin önemli kurallarından biriydi bu. Ayrıca teslimata Marco ailesine hediye olarak, artık herkesin kullandığı şalomalardan da iki tane ekleyeceğini söyledi. Bunların çok akıllıca düzenekler olduğunu düşünüyordu.

“Lütfen ikisini de yarıya kadar kadar doldurup bana verin ve bedellerini faturaya ekleyin.”

Bunu zevkle yapacaktı. Doldurduğu şalomaları yanıma aldım. Bunun benim küçük icatlarımdan biri olduğunu ona söyleme riskini göze alamadım. Şaloma aslında benim zamanımda kaynak yapmak için kullanılan bir şeydi ve farklı bir amaca uyarlayarak orada kullanıma arz etmiştim. Krallıkta her dükkân sahibinin o şeylerden

bulundurmasını ve devletin belirleyeceği bedelle satmasını emretmiştim. Alışverişin kârı müesseseye kalıyor, yani biz bundan bir şey kazanmıyorduk.

Akşam karanlığı çökerken eve vardığımızda, Kral neredeyse bizi görmeyecekti. Yine krallığının tüm gücünü arkasına alarak Galya'ya girişeceği istilanın hayallerine dalmıştı ve tüm öğleden sonrayı ve akşamüstünü kendinde olmadan geçirmişti.

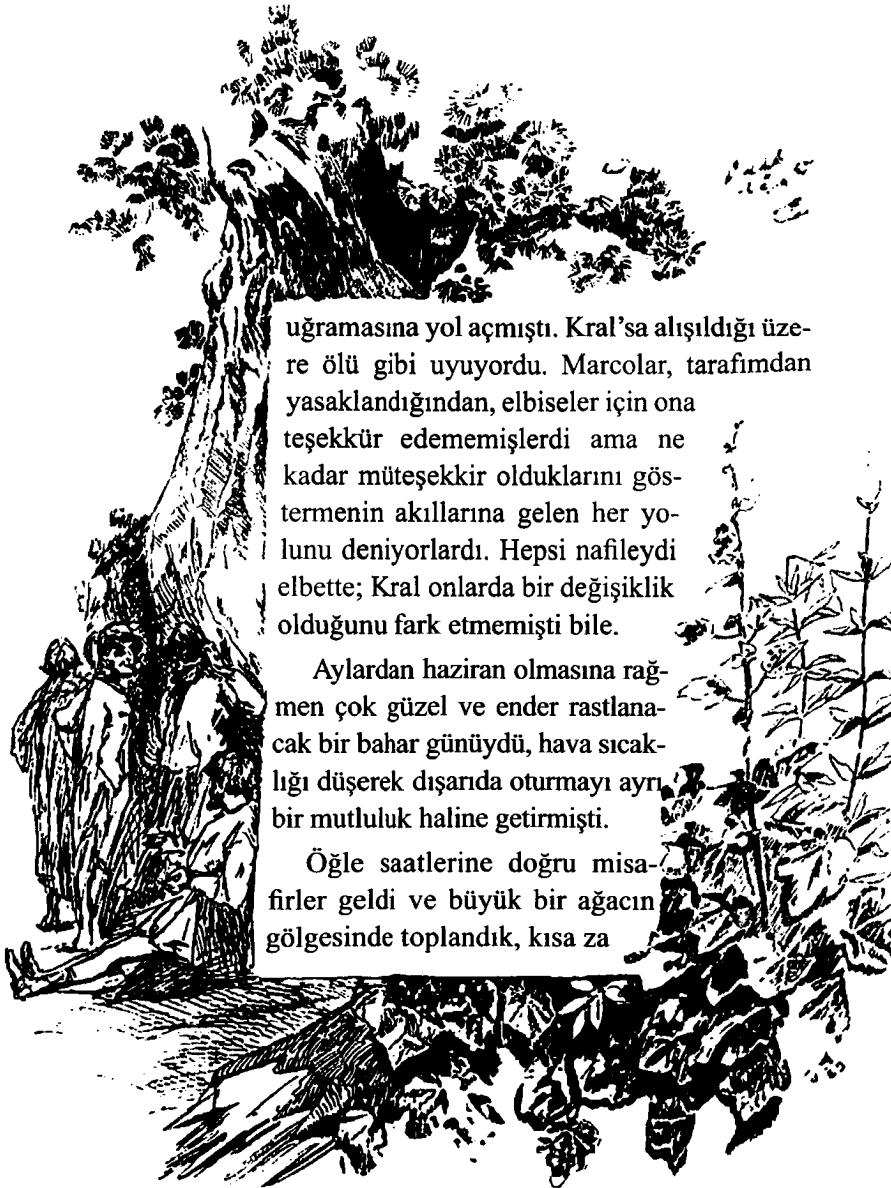

"Duyduğu gururla havada yürür gibi"

Dowley'in Utancı

Cumartesi akşamüstü saatlerinde mallar gelince, karı-koca Marcolar'ın bayılmasını önlemek için epey uğraşmam gerekti. Jones'la bana artık hiçbir şekilde yardım edilemeyeceğinden emindiler ve bu iflasa yol açmalarından ötürü kendilerini suçluyorlardı. Anladığınız üzere, gayet dolgun bir rakamla anılan yemek malzemelerinin yanı sıra ailenin refahını yükseltecek başka şeyler de almıştım: Sofralarına ancak bir keşişin dondurmaya sevdiği derecede tanıdık olan beyaz undan külliyetli miktar, büyükçe bir yemek masası, o insanların gözünde diğer bir aşırılık örneği olarak tam bir kilo tuz; ayrıca kap çanak, tabure, giysi, bir fiçı bira ve başka bazı şeyler.

Marcolar'a tüm o şeylerin lafını etmemelerini, bana misafirle-re sürpriz yapma ve biraz hava da atma fırsatı tanımlarını tembihledim. Yeni kıyafetlere gelince, o sade çift, giysilere çocuklar gibi sevinmişti; tüm gece boyunca bir yatıp bir kalkarak giyinip kuşanmak için günün ağarmasını beklediler ve şafağın sökmesine bir saat kala daha fazla dayanamayıp üzerlerine geçirdiler. Duydukları sevinç -ki buna hezeyan bile denebilirdi- öyle taze ve içten, öyle ilham vericiydi ki şahit olmak bile uykumun kesintilere

uğramasına yol açmıştı. Kral'sa alışıldığı üzere ölü gibi uyuyordu. Marcolar, tarafımdan yasaklandığından, elbiseler için ona teşekkür edememişlerdi ama ne kadar müteşekkir olduklarını göstermenin akıllarına gelen her yolunu deniyorlardı. Hepsi nafileydi elbette; Kral onlarda bir değişiklik olduğunu fark etmemişti bile.

Aylardan haziran olmasına rağmen çok güzel ve ender rastlanacak bir bahar günüydü, hava sıcaklığı düşerek dışarıda oturmaya ayrı bir mutluluk haline getirmişti.

Öğle saatlerine doğru misafirler geldi ve büyük bir ağacın gölgesinde toplandık, kısa za

manda eski dostlar gibi kaynaştık. Başlarda Jones adını benimsemekte zorlansa da Kral'ın kayıtsızlığı bile biraz kırılmıştı. Ona bir çiftçi olduğunu unutmamasını bir kez daha tembihlemiş ama rolünü fazla abartmamasını, tarım konularında fazla ayrıntıya girmemesini ilave etmekte de yarar görmüştüm. Bunu yaptım, çünkü gerekli uyarılar sıklıkla tekrarlanmazsa, öyle küçük bir şeyi bile berbat edeceğinden emin olabileceğiniz türden bir adamdı; dili her an hazır ve nazır, ruhu gayet şevkli, bilgisiyle gayet müphemdi.

Dowley az konuşan birisiydi; onu başlarda biraz yokladım, sonra kendi hikayesine gelmesi için ustaca manevralar yaptım ve nihayet bir kenarda oturup mırıltılarla anlatmasını dinlemeye koyuldum. Kendini yetiştirmiş bir adamdı. Öyleleri nasıl konuşulacağını bilir. Başka insanlardan daha fazla övgüye değerler; evet, öyledirler ve teşhis edilmeleri de kolaydır.

Hayata nasıl beş parasız ve yardımı dokunacak kimseden yoksun bir öksüz olarak başladığını anlattı; gelmiş geçmiş en sert efendilerden birinin köleleri arasındaki, on altı ila on sekiz saat arasında değişen günlük çalışmadan sonra sadece kara ekmek yiyerek yarı aç halde nasıl yaşadığıyla devam etti; lafı, sadakatle sürdürdüğü çabaların bir nalbandın dikkatini çekmesine, adamın hiç beklemediği anda kendisini –sevinçten ölmenin eşiğine getirecek şekilde– çırak olarak yanına almasına getirdi ve bunu izleyen dokuz yıl boyunca ustasının kendisine yatacak yer, örtünecek çul vermesini ve kendisine mesleği –ya da onun deyişiyle ‘işin sırlarını’– öğretmesini anlattı. Bu onun ilk önemli yükselişi, talihin yüzüne ilk gülüşüydü ve sıradan insanın şansına öyle gösterişli bir ilerleme kaydetmenin düşmesinden duyduğu belagatli hayret ve zevki tavrında görebiliyordunuz. Çıraklığı sırasında yeni giyeceklerle sahip olmuştu ama kalfalığa geçtiği gün, ustası ona bir keten kıyafet hediye etmişti ki onun yeri bambaşkaydı; genç adam kendini anlatılamaz derecede zengin ve şık hissetmişti.

Tekerlek ustası heyecanla, “O günü ben de hatırlıyorum!” diye atıldı.

“Ben de!” diye bağırdı duvarcı ustabaşı. “O kıyafetin sana ait olduğuna inanamamıştım, çünkü inanamazdım.”

Dowley ısıltılı gözlerle, “Ben inanabilmiş miydim sanki?” dedi. “Komşular o şeyleri çalmış olabileceğimi mırıldandıkça aklımı kaybediyordum sanki. Büyük bir gündü, çok büyük gündü; insan öyle günleri unutamaz!”

Evet, ustası da düzgün bir adamdı ve varlıklıydı; yılda iki kere büyük bir et ziyafeti verir, öyle günlerde gerçek undan yapılmış beyaz ekmeği esirgemezdi; doğrusu –ve tabiri caizse– lord gibi yaşıyordu.

Dowley zaman içinde adamın kızıyla evlenip işin başına geçtiğini anlatarak devam etti. Ve etkileyici bir tavırla, “Şimdilere geldiğimizde artık ayda iki akşam soframda taze et oluyor,” dedi, verdiği bilginin yerini bulmasını bir an bekledikten sonra ilave etti: “Sekiz akşam da tuzlanmış et!”

Tekerlekçi nefesi kesilerek atıldı: “Bu doğru!”

Duvarcı aynı hürmetli tonda onayladı: “Ben bizzat gördüm.”

Nalbant ciddiyetle devam etti: “Her pazar soframda beyaz ekmeğe olur. Sizin vicdanınıza bırakıyorum dostlar: Doğru mudur, değil midir?”

Duvarcı, “Başım üzerine öyledir,” dedi.

“Öyle olduğuna şahitlik ederim,” diye destekledi tekerlekçi.

“Ve mobilyalara gelince... Siz söyleyin nelerim olduğunu.” Elini açıkça ve engellenmeden konuşma özgürlüğü verir şekilde diğerlerine doğru sallarken ekledi: “Bildığınız gibi konuşun, bildiğinizi söyleyin; burada yokmuşum farz edin.”

“Ailen üç kişiden müteşekkil olmasına rağmen beş tane taburen vardır.”

“Ve altı ahşap kupan, altı ahşap tabağın ve iki de kalaylı kasen vardır. Aha bu dediğime, her şeyi görüp duyan Tanrı da şahittir! Kıyamet günü geldiğinde, şu vücut içindeyken ettiğimiz kelimela-

rın doğruluğu nasılsa sorulacak olduğuna göre niye yalan söyleyeyim ki?"

"Şimdi artık nasıl bir adam olduğumu biliyorsun Birader Jones," dedi Dowley, hoş ama biraz yukarıdan bakan bir dostlukla. "Ve şüphe yok ki bana bakıp saygıdeğerliğinizden ötürü kıskançlık çeken veya hem mertebe hem de vasf bakımından eşitlikleri anlaşılana kadar kendini yabancılardan geri tutan biri olduğumu düşünüyordunuz belki ama şunu düşünerek rahata eriniz: Burada, sağlam bir yürek taşıyan herkesin vereceği her şeyi kabullenecek bir adam var ki bunu, karşısındaki kişinin dünyevi varlığın ne kadar mütevazı olduğuna aldırmandan yapar. Ve dediğimim teyidi olarak elimi uzatıyor ve eşit olduğumuzu kendi ağızımla söylüyorum."

Çevresindekilere çok güzel ve lütfekar bir şey yapmış, bunun bilincine alabildiğine varmış bir tanrının memnuniyetiyle gülümsedi.

Kral uzatılan eli pek de iyi gizleyemediği bir isteksizlikle tutup sıkı ve bir hanımın dokunmak zorunda kaldığı balığı bırakmasını aratmayacak bir aceleyle koyuverdi ki bu tavrı, alicenaplık bahşedilmiş bir insanın doğal utancına yorulduğu için iyi etki yaptı.

Marco'yla eş masayı getirip ağacın altına kurdu. Bu, misafirlerde gözle görülür bir şaşkınlık yarattı. Kadın, bedeninin her gözeneğinden gayet rahat bir kayıtsızlık taşar, fakat bakışlarındaki ışıltı kendini ele verirken, pırıl pırıl bir masa örtüsü açıp serince şaşkınlık iyice büyüdü. O kadarı bile nalbandın sayıp döktüğü hane ihtişamının bir kerte üzerindeydi ve havasına ciddi hasar vermişti; tek bakış yetiyordu bunu görmek için. Marco'nun cennete erdiğini görmek için de tek bakış yeterliydi. Hanım yepyeni iki tabure getirdiğinde iyice büyüyen heyecan, misafirlerin bakışlarından yansımaya başladı. Sonra kadın gayet sakin şekilde iki tane daha getirdi; huşu yansıtan mırıltılarla karşılandı ve duyduğu gururla havada yürür gibi iki tane daha getirdi. Misafirler taş kesilmişti.

Sonunda duvarcı, "İnsanı ölçüsüz hürmete sürükleyen dünyevi bir saltanat bu," diye mırıldandı.

Karısı dönüp tekrar giderken Marco –her şey sıcak sığınınayken– kötü taklit edilmiş bir kayıtsızlıkla arkasından, “Bu kadar yeter, gerisi kalsın,” diye seslenmeden edemedi.

Yani başka tabureler de vardı! Bu basit hamlenin etkisi büyük olmuştu. Kartları ben bile daha iyi oynayamazdım.

Madam bunun ardından, genel şaşkınlığı gölgede 60 dereceye çıkaracak şekilde ateşleyecek sürprizleri ardı ardına sıralamaya girişti, masanın çevresinden “Ahh!” ve “Ohh!” nidaları yükselmeye, eller ve kaşlar alabildiğine takdir yansıtır şekilde havaya kalkmaya başladı. Kadın yeni tabakları, tahta kupaları ve diğer sofraya malzemesini taşıdıktan sonra birayı, balıkları, tavuğu, kazı, yumurtaları, salamı, kızarmış domuzu ve külliyetli miktarda beyaz ekmeği masaya getirdi. Bu fasıl bitince, davetlilerin daha önce gördüğü tüm ziyafet sofralarını gölgede bırakan bir şey çıkmıştı ortaya. Onlar hayranlık ve huşu içinde taş kesmiş halde otururken, genel etkiyi tepe noktaya vorduracak bir şey yaparak elimi rastgele bir jestle salladım ve dükkancının oğlu, tahsilata geldiğini saygıyla ifade ederek ortaya çıktı.

“Tamamdır,” dedim gayet kayıtsız bir tavırla. “Ne kadar tuttu? Bize faturadaki kalemleri şöyle bir okuyuver.”

Genç adam faturayı okurken üç misafir hayretle dinliyor, benim ruhumdan dingin tatmin dalgaları geçiyor, Marco ise hayranlık ve dehşetle sarsılıyordu:

• 1 kilo tuz	200
• 8 düzine yarım litrelik bira (fıçıda)	800
• 3 kile un	2.700
• 1 kilo balık	100
• 3 adet tavuk	400
• 1 adet kaz	400
• 3 düzine yumurta	150

• 1 bağ kızartmalık et	450
• 1 bağ koyun eti	400
• 1 bağ salam	800
• 1 adet süt domuzu	500
• 2 yemek takımı	6.000
• 2 takım erkek giyimi ve iç çamaşır	1.800
• 1 gündelik, 1 has keten kadın elbisesi ve iç çamaşırları	1.600
• 8 adet ahşap kupa	800
• 1 adet masa	3.000
• Muhtelif sofrı malzemesi	10.000
• 8 adet tabure	4.000
• 2 adet şaloma (dolu)	3.000

Adam sustu. Solgun ve iç titretici bir sessizlik oldu. Tek bir parmak bile kıpırdamıyordu. Tek bir burun deliğinden bile soluk geçmiyordu.

Kusursuz sakinlik yansıtan bir sesle, “Hepsi bu kadar mı?” diye sordum.

“Hepsi budur, Sir. Belli başlı önemsiz kalemleri bir araya topladım ama isterseniz hepsini ayrı ayrı yazıp...”

“Gerek yok,” derken elimi en üst düzeyde kayıtsızlık yansıtacak şekilde salladım. “Bana toplamı söyle lütfen.”

Katip sırtını ağaca yaslayıp bir hesap yaptı ve sonunda, “39.150 milray!” dedi.

Tekerlekçi oturduğu tabureden yere düştü, diğerleri aynı akıbetle uğramamak için masaya tutunurken, derin ve genel bir boşalma oldu: “Şu felaket gününde Tanrı bizimle olsun!”

Katip telaşla, “Babam rakamın tamamının tek seferde ödenmesi gerekmediğini söylememi tembihledi,” diye atıldı. “Bu sebeple eğer arzu ederseniz...”

Devamında söylenenlere kulak bile vermedim, bezginliği andırarak düzeyde bir umursamazlıkla paramı çıkarttım ve masanın üstüne 4 dolar attım. Ah, o insanların bakışlarını görmeniz gerekirdi.

Katip derin bir hayrete sürüklenmiş, âdeta büyülenmişti. Dolarların birini teminat niyetine geri almamı istedi benden; böylece köyden paranın üstünü getirdiğinde...

Sözünü kestim: “Ne? Sekiz buçuk bozukluk mu getireceksin? Saçma! Tamamını al paranın. Üstü sende kalsın.”

Yanıt, hayret dolu mırıltılar halinde geldi:

“Bu kişi hakikaten *paradan ibaret* olmalı!”

“Parayı pislikmiş gibi saçıyor!”

Ve nalbant, artık lanetlere uğramış bir adamdı.

Katip dolarları topladı ve servetle sarhoş olmuş halde gitti.

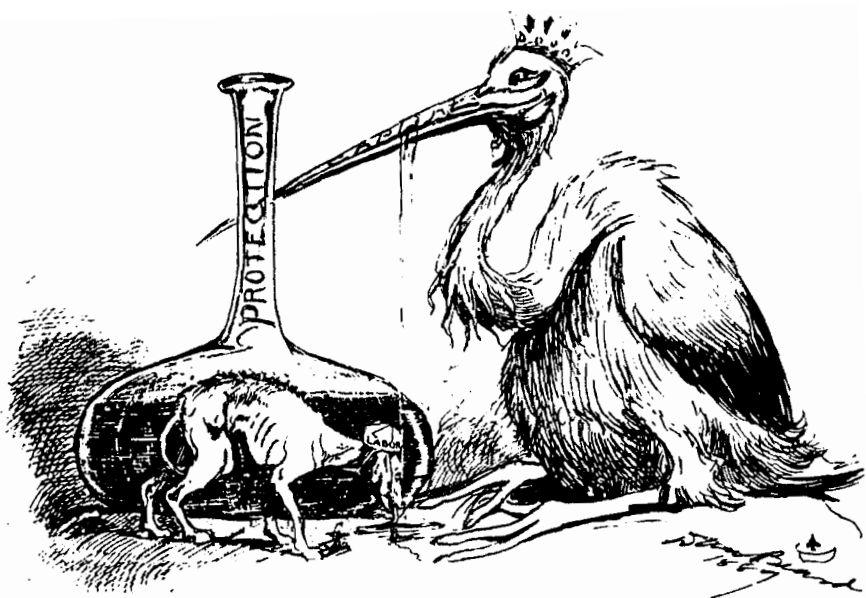
Marco ile karısına döndüm. “Sizin için de ufak bir şey var, iyi dostlar.” Tanesi 15 sente mâl olan şalomaları önemsiz şeylermiş gibi onlara uzattım ve zavallılar hayretle minnet arasında param-parça olurken, diğerlerine dönerek saati sorar gibi sakın bir sesle, “Eh, eğer biz hazırsak sanırım yemek de hazırdır,” dedim. “Buyurun, başlayalım.”

Ah, muazzamdı, şahaneydi, çok güzeldi! Öyle kusursuz bir düzenlemeyi daha önce yapıp yapmadığımı ya da eldeki malzemeye o kadar olağandışı etkiler yaratarak mutluluğa erip ermediğimi hiç hatırlamıyorum. Nalbant ezilmiş, yerle yeksan olmuştu. Dünyalar bahşedilse o adamın o anki durumuna düşmek istemezdim. Az önce altı ayda bir, üç kişilik ailesine çektiği büyük et ziyafetiyle, ayda iki kere sofrasına koyulan taze etle, haftada iki kere yenen tuzlanmış etle, her pazar günü sofraya gelen beyaz ekmekle ölçsüzce ve görgüsüzce böbürlenirken, tüm bunların yıllık toplamı 69.2.6’lık (69 sent, 2 mil ve 6 milraylık) bir bütçeyi ancak gerektiriyordu ve tam o sırada adamın teki çıkıp tek hamlede 4 doları ma-

saya atıyor, bununla da kalmayıp öyle ufak paralarla uğraşmanın kendisini yorduğu türünden bir tavra bürünüyordu.

Evet, Dowley'in havası büyük ölçüde sönmüştü, sinmiş ve çökmüş bir haldeydi; bir ineğin üstüne basıp patlattığı mesane balonuna²¹ dönmüştü.

²¹ Michael Faraday'ın kauçuk balonu 1824'de keşfetmesinden önce hayvan mesanesinden yapılan çocuk oyuncağı.—çn

ALL FOR PROTECTION!

"Koruma sistemi!"

6. Yüzyıl Ekonomi Politikası

Dowley'e sıkı bir ders versem de yemeğin yarısına gelmeden keyfini tekrar yerine getirdim. Rütbelerin, mevkilerin, kastların olduğu bir ülkede bunu yapmak kolaydı. Öyle bir ülkede insan, olması gereken insanın sadece bir bölümüdür; gelişimini hiçbir zaman tamama erdiremez. Vaziyetinizle veya mevkiinizle ya da sahip olduğunuz servetle kişiye üstünlüğünüzü dayatırsınız, olur biter; size teslim olur ve sonrasında onu aşağılırsınız. Hayır, demek istediğim tam olarak bu değildi; elbette onu herhangi *bir şekilde* aşağılayabilirsiniz ama öylesi çok daha kolaydır; boş zamanınız çoksa denemek serbesttir.

Nalbandın hürmetini kazanmıştım, çünkü yaptıklarına bakarak muazzam varlıklı olduğuma hükmetmişti; uyduruk ama cafcacı bir unvanım olsa, kulluk edilecek düzeyde bir prestije de sahip olur- dum onun nezdinde. Ve sadece onun değil, çevredeki her sıradan kişinin –karşımdaki tüm zamanların en harika, en zeki, en değerli, en karakterli insanlarından biri olsa ve ben bu özelliklerin tümünde iflas halinde bulunsam bile– tapınma düzeyindeki itaatini kazanırdım. Bu durum, İngiltere dünya yüzünde var olduğu sürece aynen

kalacaktır. Sahip olduğum kehanet ruhuyla geleceğe bakabiliyor, ülkenin kelimelerle tasvir edilemez George'ları ve diğer hükümdarları ve unvan meraklısı soylu çamaşır askılıkları onuruna diktiği anıtları görebiliyor ama bu dünyanın Tanrı'dan sonraki yaratıcılarını –Gutenberg, Watt, Arkwright, Whitney, Morse, Stephenson, Bell gibilerini– onurlandırmadan geçtiğini görebiliyordum.

Kral lafa fazla karışmadan yükünü tutmuştu ve mevzu savaşa, fethe, demirlere bürünmüş halde düello etmeye falan gelmeyince bir mahmurluğa gömüldü ve şekerleme yapmak üzere kalktı. Bayan Marco masayı temizledi, bira fıçısını el altında bir yere koydu ve artıklardan ibaret yemeğini mütevazı bir mahremiyet içinde yemek üzere çekildi; geri kalanımızsa bizim türümüze mensup olanların yüreğine ve ruhuna hitap eden konulara girdi: İş ve ücretler.

Sınırları içinde bulunduğumuz yer, merkezi hükümdarlığa vergi ödeyen ve başında Kral Bagdemagus'un bulunduğu küçük krallık, benim bölgemdekilerle karşılaştırıldığında ve ilk bakışta, giderek zenginleşen bir bölgeydi. 'Koruma' sistemi, bizde serbest ticaretten aşağıya doğru kademe kademe inerken ve henüz yarı yoldayken, burada tam güçle çalışır haldeydi. Konu bu yöne kaydıktan kısa süre sonra sadece ben ve Dowley konuşur olduk, diğerleri bizi derin bir ilgiyle dinlemeye daldı. Dowley havada bir avantaj konusu sezmiş ve duruma hızla ısınarak –bazıları bence yakışksız kabul edilebilecek– soruları sıralamaya başlamıştı:

“Sizin memlekette çiftlik kahyası, vardiya başı, arabacı, koyun ve domuz çobanı ne para alır, biraderim?”

“Yevmiyeleri 25 milray, yani çeyrek senttir.”

Nalbandın yüzü neşeyle aydınlandı. “Bizde bunun iki mislidir! Bir zanaatkar –mesela marangoz, ressam çırağı, boyacı, nalbant, tekerlek tamircisi– ne para kazanır?”

“Günde ortalama 50 milray, yani yarım sent kadar.”

“Ho-ho! Bizde 100 kazanırlar! İyi bir zanaatkar günde 1 sente para demez! Terziyi hariç tutuyorum ama diğerleri o parayı rahat

kazanır ki işler hareketlendiği zamanlarda, gelirleri bunun bile üzerine çıkar; evet, yevmiyeyi 110, hatta 120 milraya getirenler bilirim. Benim şahsen günde 110 veya 115 yaptığım haftalar çok olmuştur. Yaşasın koruma! Serbest ticaretin cehennemin dibine kadar yolu var!”

Ve onun heyecanı diğerlerini de güneş yanığı gibi sarıverdi. Hiç aldırmadım, hiç alınmadım. Benim kazık tokmağını kaldırdım ve onu dibine kadar, kafasının tepesi bile görünmeyecek şekilde yere çakmak üzere hazırladıktan sonra on beş dakika süreyle atıp tutmasına izin verdim. Ve nihayet başladım:

“Burada tuza kaç para ödüyorsunuz?”

“100 milray.”

“Biz 40 öderiz. Taze etin *kilosuna* ne ödüyorsunuz? Yani *ala-bildiğiniz* zaman.” Vurgular esaslıydı; adamın yüzüne renk katmışlardı.

“Zaman zaman değişiyor... Yarım kilosu 80 milray civarında...”

“Biz 33 milraya alıyoruz. Yumurta ne kadar?”

“Düzinesi 50 milray.”

“Bizde 20. Bira?”

“Yarım litresi 8 buçuk...”

“Biz 4’e alıyoruz; 25 şişesi 1 sent. Un ne kadar?”

“35 kiloluk çuval 900 milray.”

“400. Keten erkek kıyafeti kaç para buralarda?”

“13 sent.”

“Bizim oralarda 6 sent. Bir işveren veya zanaatkar, hanımına ısmarlama elbise yaptıracak olsa bu ona kaç patlar?”

“En az 8 sent ve 4 mile.”

“Eh, farkı burada da göreceksin: Biz öyle bir şeye 4 sentten fazla para vermeyiz.” Ve şimdi asıl gömücü darbe geliyordu. “Bak

hele, arkadaşım...” dedim. “Şu senin on beş dakikadır övündüğün *yüksek gelirlere* ne oldu böyle?” Sinsice arkasına dolanıp hiç hissettirmeden elini kolunu bağlamanın verdiği tatminle diğerlerine döndüm. “Ya sizin şu erişilmez derecede yüksek kazançlarınıza ne oldu? Bana öyle geliyor ki alışveriş gücünden söz edildiğinde hepsinin nefesi kesildi.”

İnanır mısınız bilmem, Dowley sadece biraz şaşırmıştı, o kadar! Durumu kesinlikle kavrayamamıştı; bir tuzağa doğru yürüdüğünü anlamamak bir yana, o tuzağa düştüğünün bile farkında değildi. Sinirimden oracıkta vurabilirdim adamı.

Bulutlanmış bakışlar ve hâlâ mücadele verdiği anlaşılan bir zihinle, “Tüh be!” dedi. “Anlamadım galiba. Sizinkilerin iki katı olduğu alenen ortadayken, bizim kazançlarımızın nefesi nasıl kesiliyor? Tanrı’nın lütfu ve takdiri altındaki şu diyarlarda, bu kadar yanlış bir hüküm daha malum olmadı bana doğrusu.”

Öyle kalakalmıştım ki bu, kısmen adamın aptallığı, kısmen de arkadaşlarının onu açıkça ve ânında desteklemesi karşısında düşüğüm şaşkınlıktan kaynaklanıyordu. Ortaya koyduğum şey yeterince basit, yeterince sadeydi; daha fazla nasıl sadeleştirilebilirdi ki? Yine de denedim:

“Vay be, Birader Dowley! Durumu göremiyor musun? Sizin kazançlarınız bizimkilere kıyasla sadece lafta yüksek ve gerçek-teyse...”

“Duyun işte! İki misli! Sen kendin itiraf ettin.”

“Evet, evet... Onu inkar ettiğim yok. Ancak mesele bu değil. Gelir dediğin şeyin büyüklüğü sadece rakamdır, bunlar paralara uydurduğunuz isimlerle ifade edilir. Asıl mesele, elde ettiğiniz kazançla ne kadar şey alabileceğinizdedir. Budur temeldeki şey. Sizin zanaatkarlarınızdan biri altı ayda 3 dolar kazanabilir, bizimkiyse 1 dolar ve 75 sent ama...”

“İşte! Yine itiraf ettin, yine kabullendin!”

“Hey Tanrım! Sana söylüyorum, bunu inkar ettiğim yok ki gerisin geri itiraf edeyim! Demek istediğim şu: Biz yarım dolarla sizin bir dolar harcayarak alabileceğinizden çok şey alıyoruz. Ve böylece –her türlü mantık ve sağduyu uyarınca– gelirlerimiz sizin-kilerden fazla oluyor.”

Sersemlemiş gibiydi. “Hakikaten anlamıyorum...” dedi çaresiz bir tavırla. “Daha şimdi bizimkilerin sizinkilerden yüksek olduğunu söyledin ama daha nefesini bırakmadan tersini iddia ediyorsun.”

“Ah, Yüce Yaradan adına! Bu kadar basit bir şeyi kafana sokman bu kadar zor mu? Bak şimdi, örnekle anlatayım... Biz kadın elbisesine 4 sent ödüyoruz, siz 8.4. Bu da bizimkinin *iki mislinden* 4 mil fazla eder. Bir kadın çiftlik işçisine ne yevmiye veriyorsunuz?”

“İki mil.”

“Çok iyi. Biz bunun yarısını, yani 1 sentin 10’da 1’ini ödüyoruz ve...”

“Bak, yine itiraf...”

“Bekle! Çok basit ve bu sefer anlayacaksın. Sizin kadın 2 mil yevmiyeyle yedi hafta boyunca çalışarak elbiseyi kırk iki günde alıyor; bizimkiyse kırk gün, yani yedi haftadan iki gün daha az çalışarak sahip oluyor aynı şeye. Sizin kadın elbiseye sahip olduğunda yedi haftalık kazancı gidiyor, bizimki sahip olduğunda başka şeye harcayacağı iki yevmiye kendisine kalıyor. İşte, şimdi anladın mı?”

Hayır, anlamış gibi değil, sadece şüphe duyar gibi bakıyordu ve diğerleri de aynı durumdaydı. Durumu tam anlamıyla kavramaları için biraz zaman tanıdım onlara. Sonunda Dowley konuştu ve derinlere kök salmış inanışlardan asla kopamayacağı düşüncesine hafiften ihanet etti.

Tereddüt belirtileri yansıtan bir sesle, “Yine de 2 mil yevmiyenin 1 mil yevmiyeden iyi olduğunu inkar edemezsin,” dedi.

Lanetler olsun! Ama teslimiyetten nefret ederim. Başka bir ikna yolu denedim.

“Şöyle bir durum olduğunu farz edelim: Sizin yevmiyeli işçilerden biri gidip şu malları alıyor: Yarım kilo tuz, bir düzine yumurta, bir çuval un, bir keten elbise, iki kilo biftek, iki kilo da kuzu eti. Bunlar ona 32 sente mâl olacak ve bu parayı kazanmak için otuz iki gün, yani beş hafta ve ilaveten iki gün çalışacak. Aynı adam bize gelir ve sizinkinin yarısı yevmiyeyle otuz iki gün çalışırsa, tüm o şeyleri 14 buçuk sentten biraz az paraya alabilir, yani hepsi ona yirmi dokuz günlük çalışmaya mâl olur ve böylece yarım haftalığı yanına kalır. Bunu yıllık hesaba vurursan, bizimki her iki ayda bir haftalık ücret artırırken, sizinki öyle bir şey yapamaz; başka deyişle biri yılda beş veya altı haftalık tasarruf ederken, diğeri kenara tek sent koyamaz. Sanırım şimdi ‘yüksek gelir’ ve ‘düşük gelir’ ifadelerinin, hangisinin daha fazla satın almaya yaradığı anlaşılmadan bir şey ifade etmediğini anlamışsınızdır.”

İşte bu, indirici darbeydi.

Lakin heyhat! Hiçbir şeyi bir yere indirdiği yoktu. Hayır, pes etmem gerekiyordu. O insanların değer verdiği şey gelirin *yüksek* olmasıydı; dillerine doladıkları *yüksek* gelirin bir şey almaya yarayıp yaramadığı onlar için önemli değildi. ‘Koruma’ kavramını savunuyorlardı, hatta o şeye yeminle bağlıydılar ki bu da anlaşılır bir şeydi, çünkü bundan menfaat sağlayanların ürettiği, korumanın onlara daha yüksek gelir yarattığı yalanıyla aldatılmışlardı. Onlara geçen çeyrek yüzyılda gelirlerinin yüzde otuz arttığını, ama hayatın yüzde yüz pahalılaştığını ispatladım; bizde çok daha kısa bir süre içinde gelirin yüzde kırk yükselirken, fiyatların sürekli aşağıya kaydığını anlattım. Ama hiç yararı olmadı. Hiçbir şey onların garip inanışlarını sarsamazdı.

Yenilmişlik duygusunun sızılarını çekiyordum. Hak edilmeyen bir yenilgiydi bu ama fark etmiyordu; öyle olduğunu bilmek de sızılarımı azaltmıyordu. Şartları bir düşünün! Çağın ilk devlet ada-

mı, en yetkin kişisi, tüm dünyanın en büyük bilgi donanımına sahip insanı, politika semalarının asırlar boyunca kimsenin ulaşamadığı bulutları arasından sıyrılmış en yüce taşsız başı, cahil bir taşra nalbandıyla girdiği tartışmayı kaybetmiş halde öylece oturuyordu! Üstelik diğerleri bana acımişti ve bu da yüzümün, sakalımdan gelen yanık kokularını hissetmemi sağlayacak kadar kızarmasına yol açıyordu. Kendinizi benim yerime koyun; benim kadar alçaltılmış, benim kadar utanca boğulmuş hissetmeye çalışın. Rövanşı almak için bel altına vurmaz mıydınız? Evet, vururdunuz; insan tabiatı öyledir çünkü. Eh, benim yapığımı da bu oldu işte. Bahane üretmeye çalışmıyorum yaptığım şey için; sadece *delirdiğimi* söylüyorum size ve her kim olsa o duruma gelirdi.

Birine vurmaya karar verdiğimde, ona şöyle okşama kabilinden dokunmak değildir aklımdan geçen; hayır, benim tarzım farklıdır; vuracaksam kalın bir sökü demiriyle yaparım bunu. Ve yarım yamalak iş çıkarma riskini göze alarak o kişinin üstüne ansızın atlamam; onu bir kenara çekip yavaş yavaş işlerim, böylece tepesine bineceğimden hiç şüphelenmez ve bir anda kendini yerde bulur ki hayatının geri kalanında soranlara olayın nasıl vuku bulduğunu bile anlatamaz. Birader Dowley'e de aynı tarifeyi uyguladım. Sırf zaman geçirmek için laflar gibi uyuşuk ve rahat bir konuşma tutturdum; dünyanın en yaşlı insanı bile lafı nereden getirdiğimi hatırlayamaz, en bilge insanı bile nereye götürmekte olduğumu kestiremezdi:

“Kanun, teamül, gelenek, görenek ve bunlar gibi konularda çok miktarda tuhaf, merakı cezbeden şey vardır arkadaşlar; evet, ve insan düşüncesinin ve davranışının gelişimi ile yönelimi açısından baktığınız zaman da böyledir bu. Yazılı kanunlar vardır ve zaman içinde hükümlerini kaybederler; ancak bir de yazıya dökülmedik kanunlar vardır ki *bunlar* ebedidir. Mesela gelirler hakkında ama bir yere kaydedilmemiş kanunlar vardır ve ücretlerin yavaş yavaş, asırlar boyu sürecek kadar kesintisiz şekilde artırılmasını emrederler. Size bu işin nasıl olduğunu anlatayım. Şimdiki halde ücretlerin

şurada burada nasıl olduğunu biliyoruz; bir ortalama alırsak genel gelirin ne olduğunu söyleyebiliriz. Yüz yıl önce, iki yüzyıl önce durumun nasıl olduğundan da haberimiz var; rakamsal açıdan daha gerilere gidemeyiz ama bu kadarı Gelişme Yasası'nın nasıl işlediği ve periyodik artış oranları ve bunların ölçümlenmesi hakkında bilgi vermeye yeterlidir; binaenaleyh, elimizde bize yardımcı olacak fazla doküman bulunmasa da yapacağımız birtakım hesaplamalar gelir durumunun üç, dört, beş yüzyıl önce nasıl olduğunu belirlememizi sağlar. Buraya kadar iyi. Duracak mıyız bu noktada? Hayır. Duracaksak, bunu geriye bakmak için yapacağız; yüzümüzü geçmişe dönecek ve sonra bir dönüş daha yapıp kanunu geleceğe uygulayacağız. Dostlarım, ücretlerin gelecekte, yüzlerce yıl sonra veya merak ettiğiniz herhangi bir zamanda ne kadar olacağını size söyleyebilirim!”

“Ne diyorsun? Ne...”

“Evet. Sizin bölgenizde ücretler, yetmiş yıl içinde şimdi olduğuna kıyasla altı misli yükselecek ve çiftlik işçileri günde 3 sent, ücretli zanaatkarlar 6 sent alacak.”

Tekerlekçi Smug, gözlerinde tamahkarca ısıltılarla, “Şimdi ölsem de o zaman yaşasam öyleyse!” diye atıldı.

“Ve hepsi o kadar değil. İki yüz elli yıl sonra –şimdi buna dikkat buyurun– bir zanaatkarın geliri –benim tahminimle değil, kanunun emrettiği üzere– günde 20 sent olacak!”

Hepsinden aynı anda bir huşu ünlemi yükseldi, duvarcı Dickon ellerini ve kaşlarını kaldırarak, “Bir günlük çalışma için üç haftalıktan fazla para!” dedi.

“Servet!” Marco soluğu heyecandan kesilerek söyleniyordu. “Evet, gerçek bir servet!”

“Ücretler, tıpkı bir ağacın dallanması gibi yavaş yavaş ama sürekli biçimde büyüyecek ve üç yüz kırk yıl sonra hiç değilse *bir ülkede* zanaatkarların ortalama kazancı günde 200 sent olacak!”

Bu onları tamamen sersemletmeye yetti. Teki bile iki dakika boyunca soluğunu geri kazanamadı. Sonra kömürcü dua eder gibi bir sesle mırıldandı: “Yaşasam da o günleri görsem...”

Smug, “Bir lordun kazancı bu,” dedi.

Dowley, “Lord mu dedin?” diye sordu. “Daha da yukarılarda birini söyleyen yalan sayılmazdı; Bagdemagus topraklarında öyle bir geliri olan lord yoktur. Lord geliri, öyle mi? Pöh! Meleklerle layık şu dediği para!”

“Ücretler konusunda durum böyle olacak. Gelecekteki o günde bir adam, sizin bugün elli hafta çalışarak kazandığınız parayla aldığınız şeyleri bir haftalık çalışmayla alabilecek. Ama başka bazı sürprizler de olacak. Her baharda zanaatkarın, işçinin, uşağın o yıl ne para kazanacağını belirleyen kimdir, Birader Dowley?”

“Bazen mahkeme, bazen kasaba kurulu ama genellikle sulh hakimisi.”

“Şu sözünü ettiğim çalışkan insanların herhangi birinden, ücretlerin ayarlanması konusunda kendisine yardımcı olmasını rica eder mi?”

“Hmmm! Bu da bir fikir ama adamın maaşını ödeyen kişi olarak bu hak, senin de kabul edeceğin üzere efendilere aittir.”

“Evet ama diğerlerinin –hatta onların karılarının ve çocuklarının, o zavallı şeylerin– de menfaatleri söz konusu değil midir? ‘Efendiler’ dediğin kişiler kimdir? Asiller, zenginler, yani refah içinde yaşayanlar; hiç çalışmayan ama tüm işin yapıldığı devasa arı kovanına ne para ödeneceğini belirleyen birkaç kişi. Görüyor musunuz? Onlar ‘birleşik’ bir grup, yeni kelimeler üretmek gerekirse ‘kartel’ ya da ‘tröst’; yani kendilerinden alt seviyedeki kardeşlerini, onlar ne verirse kabul etmeye zorlamak üzere bir araya gelmiş bir çete. Ne var ki bu günden on üç asır sonra –diyor yazılı olmayan kanun– bu birleşiklik durumu tersine dönecek ve bugünkü zayıf insanların zürriyetinden gelenler hiddetlenecek, huzursuzlanacak, dişlerini o çetelerin arsız ve doğmak bilmez tiranlığına ge-

çirecek! Evet, bu kesinlikle olacak! 19. yüzyıla gelindiğinde, yerel sulh hakimi hâlâ ücretleri usulca ve kendisinden istendiği şekilde ayarlarken, emekçiler birdenbire bu iki bin yıllık tek yanlı işleyişi bitirme zamanının geldiğine karar verecek; hep birlikte ayaklanıp kendi emeklerinin karşılığını belirleme hakkını ele geçirecek! Ah, onlara yanlış yapanlarla, onları aşağılayanlarla uzun ve keskin bir hesaplaşmaya girişecekler ki...”

“Sen bu dediklerine inanıyor musun?”

“O insanların kendi emeklerinin karşılığını belirleyip belirleyemeyeceğine mi inanıyor muyum? Evet, kesinlikle. Ve o zaman daha kuvvetli ve daha muktedir olacaklar.”

Bizim zengin nalbant, “Esaslı zamanlar olacak anlaşılan!” diyerek dudak büktü.

“Haa, bir ayrıntı daha var! O günler geldiğinde, efendi durumdaki kişi isterse bir insanı sadece bir gün, bir hafta veya bir aylığına kiralayabilecek.”

“Ne?”

“Öyle. Dahası, sulh hakimi kimseyi bir efendi için tüm bir yıl boyunca çalışmaya zorlayamayacak.”

“Yani o zamanlarda hiçbir kanun veya akliselim falan olmayacak mı?”

“İkisi de olacak, Dowley. O günler geldiğinde insan, sulh hâkiminin veya efendinin değil, kendi kendisinin malı olacak; verilen ücret ona uymuyorsa köyü istediği gibi terk edebilecek ve kimse bunu yaptığı için onu boyunduruğa vurup ahalinin karşısında teşhir edemeyecek!”

“Cehennem azapları sarsın öyle bir çağ!” diye bağırdı Dowley, kıpkızıl bir öfkeyle. “Bir köpekler çağı bu, üstlere hürmetsizlik ve otoriteye saygısızlık çağı bu! Boyunduruk vurup...”

“Ah, dur biraz, biraderim; o dediğin son uygulama için iyi söz sarf etme sakın. Bence boyunduruk denen şeyin hepten ortadan kaldırılması gerek.”

“Çok tuhaf bir fikir bu. Neden?”

“Söyleyeyim nedenini. Kimsenin büyük bir suçtan ötürü boyunduruğa vurulduğu olur mu buralarda?”

“Hayır.”

“Birisini ufak bir suçtan ötürü küçük cezaya çarptırıp sonra da öldürmek hakça mıdır?”

Cevap yoktu. İlk sayıyı yapmıştım. Nalbant ilk kez diklenemiyordu. Diğerleri de bunun farkındaydı. İyi.

“Cevap vermiyorsun, biraderim. Lakin az önce boyunduruğu övmek ve gelecekteki o çağı da öyle bir şey kullanılmadığı için yermek üzereydin. Bence boyunduruğun yasaklanması gerek. Adamın teki şu dünyada önemi olmayan küçük bir kabahatten ötürü boyunduruğa vurulduğunda ne olur? Ahali durumdan eğlencelik çıkarmak ister, değil mi?”

“Evet.”

“Üstüne çamur toprakları falan atmaya başlar, adam kendini bunların birinden sakınmaya çalışırken diğerine yakalanınca gülsürler ve bir tane daha mı atarlar?”

“Evet.”

“Hatta üstüne kedi leşi falan da atarlar mı?”

“Evet.”

“O güruhun içinde veya köyün bir tarafında, o kişiye gazez besleyen birileri olduğunu farz edin ve evet, yine farz edin ki o kişi gururu, zenginliği veya başka bir şeyi yüzünden toplumda fazla sevilmeyen biri olsun. Bu durumda çamur topraklarıyla kedi leşlerinin yerini taşlar, tuğlalar almaz mı?”

“Hiç şüphe yok ki alır.”

“Öyleyse çene kırılır, dişler dökülür mü? Adam ömür boyu sakat kalır mı? Veya bacaklardan biri kangren olup kesilir mi? Ya da gözlerden biri, hatta belki ikisi birden çıkabilir mi?”

“Tanrı biliyor ya arada sırada öyle olur.”

“O kişi sevimleyen biriye oracıkta ölmesinin daha iyi olacağını düşünmez mi? Veya ona kin besleyenler öyle olması için ellerinden geleni yapmaz mı?”

“Ölse daha iyi o halde gezeceğine! Kimse tersini söyleyemez doğrusu.”

“Sizin aranızda kibri, tamahkarlığı, şüpheli serveti veya köyün ayaktakımı arasında başka bir sebepten ötürü gıpta ve garaz yaratacak biri olmadığı açıkça belli. Yani öyle bir duruma düşmek aklınızdan bile geçmez hiç.”

Dowley’in yüzü gözle görülebilir şekilde karardı. Hassas noktaya vurmuştum. Yine de durumu sözle açık etmedi. Diğerleri açıkça konuşarak, o tür cezalandırmaları suçlunun şansının ne kadar olacağını iyi kestirecek kadar çok gördüklerini, insanın seçme şansı olsa asılarak çabucak ölmeyi yeğleyeceğini ifade etti.

“Her neyse işte,” dedim. “Boyunduruğun yasaklanmasına dair düşüncelerimi konuyu değiştirmek için söylemişim. Bence kanunlarımızın bazıları hiç hakkaniyetli değil. Mesela seni boyunduruğa gönderecek bir kabahatte bulunsan ve durumu bilmeme rağmen sessiz kalıp seni ihbar etmesem ve biri çıkıp bunun haberini uçursa, boyunduruğu takan ben olurum.”

“Eh, bunu hak edersin,” dedi Dowley, “çünkü ihbar etmen gerekir. Kanun böyle der.”

Diğerleri de onayladı.

“Madem oy birliğiyle öyle olduğuna hükmettiniz, ben de kabul ediyorum. Ama yine de adilane olmayan bir şey var. Diyelim ki sulh hakimi ücretli bir zanaatkarın yevmiyesini 1 sent olarak belirledi. Kanun şöyle der: Bir işveren –piyasa şartları ne kadar bastırırsa bastırsın– tek bir yevmiyeyi bile 1 sentin üzerinde öderse bundan ötürü para cezasına ve boyunduruğa mahkum; her kim ki bunu bilir ve ihbar etmezse aynı cezalara o da çarptırılır. İşte bu bana adilane gelmiyor Dowley ve hepimiz için ölümcül tehlike arz

ediyor, çünkü sen az önce 1 sent ve 15 mil ödediğini öylesine konuşurken itiraf edince...”

İşte bu indirici darbe olmuştu. Ah, hepsinin nasıl dağıldığını görmeliydiniz! Keyfi yerinde, öylece gülümseyen zavallı Dowley'in arkasına o kadar usulca ve yumuşak adımlarla dolanmıştım ki, onu yere yapıştırıp sefil edecek hamle tepesine binene kadar hiçbir şeyden şüphelenmemişti. İyiydi. Aslına bakılırsa üzerinde çalışacak fazla zaman olmamasına rağmen çıkardığım en iyi işlerden biriydi.

Ama hemen ardından biraz abartılı yüklendiğimi gördüm. Maksadım onları biraz korkutmaktı ama öldüresiye korkutmaya niyetlenmemiştim. Evet, yığılıp kalmanın eşiğine gelmişlerdi. Ömür boyu boyunduruğa müteşekkir olmayı öğrenmişler, o şeye kayıtsız bakmışlardı ve hepsi şimdi benim –bir yabancıнын– merhametine kalmıştı; gidip onları ihbar etmeye karar verirsem bunun sonuçları korkunç olurdu. Şoku atlatamıyor, bir türlü kendilerine gelemiyorlardı. Beti benzi atmış, sersemlemiş, acınacak şekilde titrer haldeydiler. Ölüden farkları kalmamıştı. Çok rahatsız edici bir durumdu. Bir taraftan da bana sessiz kalmam için rica edeceklerini, el sıkışıp birer içki daha dolduracağımızı, gülerek konuyu geçiştireceğimizi ve her şeyin unutulacağını düşünüyordum. Ama hayır, zulümle baskı altına alınmış, çaresizliklerinden çıkar sağlanmasına alıştırılmış, kendi ailesi haricinde kimseden adilane veya nazik yaklaşım görmeyi beklemeyen, dolayısıyla da kuşkuculuğu ruh hali edinmiş insanlar arasında bir yabancıydım. Bana nazik, merhametli, adil, cömert davranmam konusunda ricacı olmak mı? Bunu elbette istiyor ama yapmaya cesaret edemiyorlardı.

"Efendim Lord Grip"

Yankee ile Kral, Köle Olarak Satılıyor

Öyleyse ne yapmam doğru olurdu? Telaşla davranmamalıydım. Ben bir taraftan düşünürken, dikkatlerin o zavallıları hayata döndürecek başka bir konuya sapmasını sağlamam gerekiyordu. Bir yanımda, elindeki şalomanın esasını kavramaya çalışırken benim şahmerdanın inmesiyle birlikte taş kesmiş, aleti duyarsızlaşmış parmaklarının arasında hâlâ sıkı sıkıya tutan Marco oturuyordu. Sırrını anlatmayı teklif ederek elinden aleti aldım.

Sır! Çok basit bir şeydi ama o çağın insanı için yeterince esrarengizdi. Mekanizmalar konusunda o kadar beceriksiz insanlar görmemiştim; tamamen yabancıydılar mekanik edevata. Şaloma da sertleştirilmiş camdan yapılmış ve içinde tetiğine basıldığında fırlatma yapmayı sağlayan küçük bir yay barındıran çift namlulu, tabancaya benzeyen bir aletti. Atış diyorsam, birilerini yaralayacak bir şeyden söz etmiyorum; içindekini insanın ancak eline düşecek şekilde fırlatıyordu. İki ölçüye uygun yapılmıştı: hardal tohumu çapında ve bunun birkaç misli büyüklüğünde tanecikler için. Bunlar paraydı. Hardal tohumu milrayın çapını ifade ediyordu, daha büyük olanlarsa milin. Yani tabanca, bir cüzdandı ve çok da kulla-

nışlıydı; etraf karanlıkken bile o şeyle hatasız şekilde ödeme yapıyor, üstelik onu yeleğinizin cebinde rahatça taşıyabiliyordunuz. Aletin çeşitli boyutlarda olanlarını yapmıştım ve bunlardan biri 1 dolar karşılığı parayı taşıyabilecek kadar büyüktü. Devlet için de yararlıydı bu; metal malzeme bulmak kolaydı ama o şekilde yapılmış parayı taklit etmek imkansızdı, çünkü tüm krallıkta saçma kulesi²² yapmayı ve imalat sürecini bilen tek kişiydim. Ödeme yapmayı ifade etmek için ‘parayı ortaya saçmak’ deyişini kullanmak kısa zamanda yaygın bir hal alacaktı. Evet, bu deyişin, ağızdan ağıza geçerek 19. yüzyıla kadar geldiğini, ama kimsenin nerede ve nasıl ortaya çıktığını hatırlamadığını biliyorum.

O arada uykusunu alan ve keyfi yerine gelen Kral da bize katıldı. Sinirlerim gerilmişti, çok tedirgindim, çünkü hayatlarımız tehlikedeydi; dolayısıyla da Kral’ın bakışlarında sezdiğim, bir tür icraatta bulunacağının habercisi olan kayıtsızlık beni iyice rahatsız etti. En olmayacak şeyi yapmak için öyle bir zamanı seçmiş olabilir miydi?

Elbette olabilirdi. En masum beceriklilik, beceriksizlik ve alabildiğine şeffaflıkla doğruca tarım konusuna girdi. Her tarafımdan soğuk terler boşaldı. Kulağına eğilip fısıldamak geçti aklımdan: “Büyük tehlike içindeyiz, be adam! Bu adamların güvenini geri kazanana kadar her dakika altın değerinde! Bu zamanı bu şekilde harcama!” Ama elbette yapamadım bunu. Kulağına fısıldamak mı? Hayır, bir entrika çevirir gibi görünecektik. Böylece, Kral bir dinamit deposunun tepesinde dikilmiş ve her şeyden bihaber şekilde soğanlardan falan söz ederken sakın, halinden gayet hoşnut görünmek zorundaydım. Kafamdaki düşünce karmaşası tehlike sinyallerine öncelik tanıdı, bu sinyaller de kafatasımın her köşesinde

22 Yazarın burada kullandığı deyiş ‘shot tower’. 19. yüzyılda yaygın olan bir tüfek saçması yapma tekniğinde kullanılan ‘saçma kulesi’ şöyle çalışıyor: Kurşun eritiliyor ve bir kulenin ucundaki elekten aşağıya boşaltılıyor; sıvı metal yüksekte düşerken yüzey gerilimi nedeniyle tam küre şeklini alıyor ve alttaki bir su haznesinde toplanıyor.—çn

kurtuluş çaresi arayarak, tek kelime etmemi engelleyerek hızla dolanır oldu. Ama sonra kafamda bir plan kristalleşmeye, konum kazanmaya, bir savaş safı oluşturmaya başladı ve ben de bunun rahatlığıyla yaşanan âna yavaştan döndüm ve çoktan bir monolog tutturmuş olan Kral'ın sesi yavaş yavaş kulaklarıma aksetmeye başladı:

“...en iyi yol olmadığı kanaatindeyim; dolayısıyla ihsas ettiğim bu nokta yetkililer tarafından göz önüne alınmalıdır ki ağaçtan erken toplandığı takdirde soğanın sağlıksız, hatta –bittabi– zararlı bir meyve olduğu cümle âlem tarafından bilinsin...”

Dinleyiciler hayat belirtileri göstermeye, birbirlerinin gözlerinin içine şaşkınlıkla bakmaya başlamıştı.

“...dolayısıyla başka kimi yemişlerden sarfiyat tarzı cenahından tefrik edilebilirsin, çünkü bahsi geçen nebatat arasında topraktan henüz hamken çıkartılarak sofraya sürülmesinde beis olmayan –mesela erik türünden– başka güzide mamuller de vardır ve...”

Dinleyiciler artık belirgin şekilde endişeleniyordu ve evet, hatta korkuyordu.

“...ve evet, bir husus da bunları olgunlaşmaları beklenmeden cendereye koyarak sularını almak –ki burada aynı misali mükerrer vermekten imtina etmeyerek eriğin adını tekrar zikredeceğim– başka tabirle usarelerini çıkarmak imkanına daırdır, yani bahse konu olan yemişlerin suyu her ne kadar kabağınki kadar bağırsaklara rahatlık vererek def-i haceti kolaylaştırır vasfa sahip değillerse de...”

Adamların gözlerinde şimdi dehşetin ışıkları çakıyordu ve aralarından biri kendi kendine konuşur gibi mırıldandı: “Bu nasıl bir delalet, dostlar... Tanrı şu çiftçinin aklını fena halde çarpmış!”

Sefil haldeydim; tam anlamıyla diken üstünde oturuyordum.

“... ruha umumi bir ferahlık katmaları bir yana, bunların mayalandırma tabir edilen bir sihir sanatı marifetiyle işlemekten geçirilerek

keyif verici şuruplar haline koyulması veya –mesela eriğin– ham şekerle kaynatılarak pelte kıvamına getirildikten sonra sofraya nizamına arzı gayet münasiptir, ancak aynı durum bu sohbe mevzu teşkil eden ham soğan için hiçbir halükarda söz konusu olmayıp...”

Adamlar ayaklanıp heyecanla bağışarak üstümüze çullandı: “Biri bize ihanet edecek, öteki deli! Öldürün! Öldürün ikisini de!”

Kral’ın gözlerinde nasıl bir neşe belirmişti öyle! Tarım konusunda aksak yanları olabilirdi ama böyle bir şey tam onun çizgisiydi. Sıkı bir dövüş uzun zamandır açlık çekiyor, bunun orucunu tutuyordu. Nalbandın çenesine alttan bir yumruk yapıştırıp adamı sırtüstü yere serdikten sonra, “Aziz George, Britanya’nın yanındadır!” narasını patlatarak tekerlekçiyi de alaşağı etti. Duvarcı iri yarıydı ama bana bir şey ifade etmedi. Üçü ayaklanıp tekrar üzerimize geldi; tekrar devrildi ve tekrar geldi; tipik İngiliz cesaretiyle, bitap düşene kadar, birimizi ötekinden ayırt edemeyecek şekilde körleşene kadar, dayaktan pelteye dönene kadar tekrarladılar bunu; son güçlerini harcarlarken hâlâ üzerimize geliyorlardı. Öyle haldeydiler ki kendi kendilerine yuvarlanır, debelenir, birbirlerini en gayretli buldoğun ilgisini çekecek şekilde ısırırken, biz çoktan kenara çekilip seyretmeye başlamıştık. Bize karşı yardım getirmeye koşacak noktayı çoktan geçtiklerinden ve dövüş alanı yoldan kimsenin işe karışamayacağı kadar uzak olduğundan, hiç endişe duymadan seyrediyorduk onları.

Marco’nun nerede olduğunu merak etmek, onlar yavaş yavaş oyun dışı kalmaya başladığında aklıma geldi. Etrafıma bakındım ama adam görünürde yoktu.

Ah, işte bu tatsızdı! Kral’ın kolunu çekiştirdim ve kulübeye koştuk. Ne Marco içerideydi ne de Phyllis! Yardım çağırmak için yola koştukları kesindi. Kral’a ayaklarına kanat takmasını, durumu sonra izah edeceğimi söyledim.

Açık alan koşusunda epey iyi derece yaptık ve ormanın korumasına dalarken arkama bakınca, Marco ile karısının başını çektiği

heyecanlı bir köylü güruhunun kaynaşarak görüş alanına girdiğini fark ettim. Felaket bir şamata yapıyorlardı ama bunun kimseye zararı yoktu; orman sık ağaçlardan oluşuyordu ve derinliklerine ulaştığımızda bir ağaca çıkıp onları istedikleri gibi bağrıışmaya terk edebilirdik. Ama tam bunu düşünürken kulağıma bir ses daha geldi: Köpekler! Evet, bu bambaşka bir meseleydi işte; şartnamenin maddelerini değiştiriyordu, yani daha hızlı koşmamız gerekti.

Sıkı bir tempo tutturduk ve az sonra arkamızdaki sesler mırıltı düzeyine indi. Bir dereye rastlayınca suya daldık. Ormanın loşluğunda bata çıka ama hızla üç yüz metre kadar ilerlemiştik ki, karşımıza kalın dallarından biri derenin üzerine doğru uzanan dev bir meşe çıktı. Dala tırmanıp ağacın gövdesine doğru ilerlerken sesleri yine daha net duymaya başlamıştık; güruh izimizi bulmuştu. Sesler bir süre çok hızlı yaklaştı, sonra bir zaman kesilir gibi oldu. Köpekler dereye girdiğimiz yeri bulmuştu ve izi tekrar yakalamak için kıyıda bir aşağı bir yukarı dans ediyor olmalıydı.

Sık yapraklarla perdelenmiş halde ağacın üstüne yerleştiğimizde Kral rahatlamıştı ama benim hâlâ kaygılarım vardı. Bir dalın üstünde emekleyerek ilerleyip yandaki ağaca geçebileceğimizi, bunun denemeye değer bir şey olacağını düşünüyordum. Denedik ve Kral'ın bir ara kayıp düşmenin eşiğine gelmesine rağmen başarılı olduk. Şimdi yaprakların arasında rahattık ve yeterli şekilde gizlenmiştik; artık öylece oturup av partisine kulak kabartmaktan başka yapacak şey yoktu.

Az sonra geldiklerini duyduk ki hızla ve gayretle yaklaşıyorlardı; ve evet, üstelik derenin her iki kıyısındaydılar. Sesleri her dakika daha da yükseldi, bir bağırış, tepiniş, havlayış fırtınasına dönüştü.

“Derenin üzerine uzanan o dalın bunlara bir şeyler ifade etmesinden korkuyordum,” dedim. “Ama önemli değil. Gelin Majesteleri... Zamanı iyi kullandık ve onların tersinde kaldık; yakında karanlık çökecek. Dereyi tekrar geçer, iyi bir tempo tutturur ve

birilerinin ahırından birkaç saat kullanmak üzere iki at emanet alırsak, güvendeyiz demektir.”

Harekete geçtik ve en alt dallara yaklaştığımız ki avın tekrar üzerimize yöneldiğini duyduk. Durup kulak kabarttık.

“Evet...” dedim. “Kafaları karıştı ve vazgeçtiler; evlerine dönüyorlar. Tekrar eski yerimize tırmanıp geçmelerini bekleyeceğiz.”

Tırmandık. Kral bir süre sesleri dinledikten sonra, “Hâlâ arıyorlar, bunun belirtilerini duyuyorum,” dedi. “Beklemekle en iyisini yaptık.”

Haklıydı. Av dendiğinde, bu konuda benden çok daha fazla şey bilmesi doğaldı. Sesler sürekli yaklaşıyordu ama eski telaştan eser yoktu.

“Fazla önde olmadığımız, yaya gittiğimize göre dereden çıktık-tan sonra çok yol almadığımız sonucuna vardılar,” diye mırıldandı Kral.

“Evet Efendim... Ben de öyle olacağından korkuyor ama daha iyisini ummaya çalışıyordum.”

Sesler derenin her iki yakasından yaklaştı ve arama kolu altımıza ulaştı. Karşı kıyıdan birisi seslendi:

“Şu ağaç dalına tırmanacak kadar akıllılarsa yere ayak basıp iz bırakmamışlardır. Birileri yukarıya çıksın!”

“Tamam! Öyle yaparız!”

Bunu öngörerek ağaç değiştirmekteki kurnazlığıma hayranlık duymadan yapamadım. Ama bilirsiniz, en zekice ve en öngörülü hamleleri bile alt edecek bazı şeyler vardır, değil mi? Mesele sarsaklık ve aptallık. Dünyanın en iyi kılıç dövüşçüsünün bu konuda kendisinden sonra gelen adamla karşılaşmaktan korkması gerekmez; hayır, onun korkması gereken kişi, daha önce eline hiç kılıç almamış bilgisiz ve tecrübesiz bir rakiptir; kendisinden bekleneni yapmaz, uzman da buna hazırlıklı olmadığından doğru şekilde davranır; böylece –ve sıkça rastlandığı üzere– acemi,

karşısındaki üstadın işini tek harekette bitirir. Sahip olduğum tüm bilgi ve yeteneği kullanmak pahasına bile olsa dar görüşlü, şaşkınlıklı, muhallebi kafalı bir palyaçonun yanlış ağaca nişan alıp doğrusunu vuracağını nasıl kestirebilirdim? Öyle yapmıştı adam. Yanlış ağaca –yani bizim örneğimizde doğru olana– doğru yürüdü ve tırmanmaya başladı.

Durum ciddileşiyordu. Hiç kıpırdamadan gelişmeleri bekledik. Köylü zorlanarak da olsa yaklaşıyordu. Kral doğrulup ayağını hazırladı ve adamın kafası görününce boğuk bir ses çıktı, dalların arasından aşağıya bir şey tepetaklak yuvarlandı. Ağacın dibinde bir öfke patlaması oldu, güruh her taraftan oraya koşuştu ki *ora* dediğim de, bizim tepesinde mahpus kaldığımız ağaç oluyordu. Şimdi geçiş için kullandığımız dal keşfedilmiş, başka bir gönüllü o ağaca tırmanmaya başlamıştı. Kral bana Horatius rolü üstlenip köprüyü tutma görevini verdi.

Bir süre düşmanın gelişi hızlı ve yoğun oldu ama bu önemli değildi; her dalganın başındaki adam menzile girdiği anda onu konumundan edecek yumruğu yiyordu. Kral'ın morali düzeldi, keyfi sınırsız bir hal aldı. Tadımızı kaçırarak ciddi bir şey olmazsa neşeli bir gece geçireceğimizi, çünkü uyguladığımız taktik sayesinde o ağacı taşranın tüm güçleri üzerimize gelse bile tutabileceğimizi söylüyordu.

Ne var ki güruh da aynı sonuca vardı, saldırılara son verip başka planlar üzerinde tartışmaya başladı. Silahları yoktu ama çevre taş doluydu ve ihtiyaca cevap verebilirdi. Bizim de buna itirazımız yoktu. Arada sırada belki bir taş bize kadar ulaşabilirdi ama bu da sık gerçekleşecek gibi görünmüyordu, çünkü hem dallar ve yapraklar tarafından gayet iyi korunuyorduk, hem de aşağıdan bakıldığında görünürde nişan alınacak bir şey yoktu. Taş atarak yarım saat geçirirlerse karanlık yardımımıza yetişecekti. Kendimizi artık gayet iyi hissediyorduk. Gülümsemeye başlamıştık, hatta kahkaha bile atabilirdik.

Ama öyle yapmadık, zaten yapsaydık da bir zaman sonra kahkahalar kesintiye uğratılacaktı. Taşlar yaprak kümelerine, dallara çarpıp düşerek gelmeye başladıktan on beş dakika kadar sonra bir koku hissettik. Ne olduğunu anlamak için burnumuzu birkaç defa bükmemiz yetti: Duman! Durum yine sıkıntıya girmişti. Bunun farkındaydık. Duman sizi davet ettiğinde bu çağrıya uymanız gerekir. Adamlar kuru dallar ve yaş yapraklardan yüksek bir küme yapmış ve dumanın yoğunlaşarak ağacı sarmaya başladığını görünce neşeyle kutlama yapmaya girişmişti.

Yeterli nefesi toparlayınca, “Buyurunuz Majesteleri...” dedim, “önünüze geçmem uygun olmaz.”

Kral boğulur gibi bir sesle, “Beni aşağıya doğru takip et...” diye cevap verdi. “Yere ulaşınca sırtını ağacın bir yanına verip diğer tarafı bana bırak.”

Öksürerek, tıksırarak inmeye başlayınca peşine düştüm. Yere neredeyse aynı anda ayak bastık, önceden kararlaştırılan vaziyetleri aldık ve olanca gücümüzle veriştirmeye başladık. Şamata, curcuna ganiydi; tam bir karmaşa ve tepişme fırtınasıydı. Ansızın kalabalığı bir atlı yardı ve bir bağırış duyuldu: “Durun, yoksa ölürsünüz!”

Ne kadar iyi gelmişti bu ses kulaklarıma!

Sesin sahibi bir centilmenin tüm belirtilerini taşıyordu: Gösterişli ve pahalı bir kılık, buyurgan bir tavır, sert yüz hatları, atlılardan oluşan bir maiyet... Güruh, evcil köpeklere haz bir itaatkarlıkla geriledi.

Centilmen bizi dikkatle süzdükten sonra köylülere döndü. “Bu insanlara ne yapıyorsunuz böyle?”

“Hem çılgındırlar, hem de günahkar, Sir. Neredendir bilinmez, çıkıp geldiler ve...”

“Nereden geldiklerini bilmiyor musunuz? Ama bir yandan da onları tanıdığınızı iddia ediyorsunuz!”

“Biz sadece gerçekleri ifade ediyoruz, çok değerli efendi. Bura-

larda tanınmayan yabancılar bunlar ve ikisi de şimdiye kadar rastladığımız en zorlu, en kana susamış çılgın ve...”

“Sus! Ne dediğini bilmiyorsun sen. Bunlar çılgın falan değil.” Bize döndü. “Kimsiniz? Nerelisiniz? Açıklayın.”

“Barışsever yabancılardan başka bir şey değiliz Sir,” dedim. “Kendi işimizin peşinde yolculuk yapıyorduk. Uzak bir ülkeden geliyoruz ve buraların tarzına aşına değiliz. Niyetimiz herhangi bir zarar vermek değildi, ancak sizin cesurca müdahaleniz ve korumanız olmasa bu insanların bizi öldürmesine ramak kalmıştı. Zatı-alinizin de isabetle teşhis ettiği üzere, deli falan değiliz; ayrıca ne şiddetten yanayız ne de kana susamış.”

Adam yanındakilere döndü ve köylüleri göstererek sakın bir sesle, “Şu hayvanları yuvalarına bağlayın!” dedi.

Güruh ânındadağıldı, atlılar acımasızca kullandıkları kırbaçlarla peşlerine düşünce de, çalıkların arasına kaçışacaklarına bariz bir aptallıkla dümdüz bir yol tutturdu. Çılgınlık ve yalvarmalar giderek uzaklaşıp dindi, sonra atlılar geri geldi. O arada centilmen de bizi daha ayrıntılı sorguluyordu ama henüz tatminkar bilgi alamamıştı. Bize yaptığı yardımdan ötürü ziyadesiyle müteşekkirdik elbette ama uzak bir ülkeden gelen, oralarda kimseyi tanımayan yabancılar olduğumuzun dışında bir şey söylemiyorduk.

Adamlarının tamamı geri dönünce centilmen, onlardan birine döndü. “Yedek atları getirin ve bu insanları bindirin.”

“Emredersiniz Lordum.”

Az sonra kafilenin en gerisinde, hizmetkarların arasında yerimizi almıştık. Hızlı ilerledik ve karanlık tamamen çöktükten biraz sonra sıkıntılarımıza sahne olan yerden on beş kilometre kadar uzaktaki bir hana ulaştık. Lord yemeğini sipariş ettikten hemen sonra odasına çekildi ve onu bir daha görmedik.

Şafak saatlerinde kahvaltımızı yapıp yola çıkmaya hazırlandık. Tam o sırada lordun başyaveri aylak aylak dolaşır gibi bir tavırla geldi ve gayet ağırkanlı bir letafetle, “Yolunuza devam etmeniz gerektiğini söylediniz,” dedi. “Lakin anlaşıldığı kadarıyla istikametiniz bizimkiyle aynı ve efendim Lord Grip, size tahsis edilen atlarla devam etmeniz ve bizim de tehlikeden tamamen uzaklaşana, mesela otuz kilometre uzaktaki Cambenet Kasabası’na kadar size refakat etme talimatını verdi.”

Teşekkür edip teklifi kabul etmekten başka yapacak şey yoktu elbette. Yavaş ve rahat bir tempoyla yola çıktık ve sohbet sırasında Lord Grip’in kendi bölgesinde, yani gitmekte olduğumuz Cambenet’in bir günlük yolculuk mesafesindeki çevresinde, gayet önemli bir şahsiyet olduğu anlaşıldı.

Ağır ilerlediğimizden kasabanın merkezindeki pazar yerine ulaştığımızda öğle saatleri yaklaşmıştı. Atlarımızdan indik ve lorda duyduğumuz şükranı bir kez daha ifade ettikten sonra, ilgi toplayan şeyin ne olduğunu görmek için meydana toplanan kalabalığa yaklaştık. Karşımıza şu gezgin köle kafilesinden geri kalanlar çıkmıştı! Anlaşıldığı kadarıyla, o zamandan beri zincirlerini sürükleyip duruyorlardı. Kırbaçlanıp satılan zavallı kadının zavallı kocası ve başka çoğu yoktu aralarında, ama gruba yeni satın alınan birkaç tane ilave olmuştu. Kral bununla hiç ilgilenmeyip yola devam etmek istediye de ben içim acıyarak oyalanıyor, özlerimi insanlığın o ziyan ve harap olmuş halinden alamıyordum. Yerde sessizce, hiç sızlanmadan, başları öne eğik halde oturuları çok acınası bir görüntü oluşturunuyordu. Ve bu durumla çirkin bir zıtlık sergileyen bir konuşmacı, o zavallıların sadece otuz adım ötesinde toplanmış başka bir gruba ‘ışıltilı Britanya özgürlüğü’ üzerine tiksindirici övgülerle dolu, ağdalı bir nutuk atmaya dalmıştı.

Öfkem kabarıyordu. İnsanlığımı hatırladıkça alt tabaka mensu-

bu olduğumu unutmaya başlamıştım. O hitabet kürsüsüne çıkacak ve bana neye mâl olursa olsun...

Trink!

Kral ve ben birbirimize bileklerimizden zincirlenivermiştik! Bunu yapanlar bize eşlik eden hizmetkarlardı ve Lord Grip de az öteden durumu izliyordu.

Kral öfkeyle, “Bu küstahça davranışın anlamı nedir?” diye bağırdı.

Lordumuz kahyasına, “Bu köleleri satışa koyun,” diye emretmekle yetindi.

Köleler! Bu kelimenin yepyeni bir tonu vardı şimdi ve kulağa anlatılamaz derecede korkunç geliyordu!

Kral prangalarını kaldırıp ölümcül bir şiddetle savurdu ama lordumuz zincir menzilinden uzaklaşmıştı. Bir düzine hizmetkar hızla atıldı ve ellerimiz bu kez de arkadan bağlanınca kendimizi tamamen çaresiz halde bulduk. Avazımız çıktığı kadar ve samimiyetle özgür insanlar olduğumuzu öne sürmeye başlayınca, az ötedeki sözde özgürlük tellalının ve etrafında toplanmış sözde hamiyetli yurttaşların dikkatini çektik. Gayet kararlı tavırlarla bize yaklaştılar.

Nutuk atan adam, “Gerçekten özgür insanlarsanız korkacak bir şeyiniz de yoktur,” dedi. “Britanya’nın Tanrı tarafından bahşedilmiş özgürlükleri sizi koruyacak ve kollayacaktır!” (Alkışlar) “Bunu yakında göreceksiniz.” (Alkışlar) “Delillerinizi sunun.”

“Ne delili?”

“Özgür insanlar olduğunuzu ortaya koyacak deliller.”

Ah, tamam; hatırlamıştım. Kendime geldim ve bir şey söylemedim. Ama Kral fırtına gibi esti:

“Siz aklını kaybetmişsiniz! Bizden böyle bir şey isteyeceğinize, şuradaki alçaktan özgür insanlar *olmadığımızı* ispatlamasını istemeniz gerekir!”

Anladığınız gibi, kendi yasalarını ancak başka insanların aynı yasalardan haberdar olduğu düzeyde, yani etkinlikleri açısından değil, lafta oldukları şekilde kavrayabilmişti: Üst tabakalardakiler elbette anlam çıkarıyorlardı bunlardan ve o anlam da kendilerine uygulandıkları sürece içeriğe sahipti.

Özgürlük tellallarının hepsi başını hayal kırıklığıyla salladı; çoğu konuya ilgisini kaybederek dönüp gitti. Konuşmacı –sesinde şimdi duygusal yerine bilgiç bir tonla-, “Yaşadığın memleketin kanunlarını bilmiyorsan, bunu öğrenme zamanın gelmiş,” dedi. “Bize yabancı olduğunuzu inkar edecek değilsiniz. Belki özgür insanlarsınızdır ama köle de olabilirsiniz. Kanun yeterince açık: İddia sahibinin köle olduğunuzu ispatlaması gerekmez; öyle olmadığınızı ispatlamak size düşer.”

“Aziz Sir...” diyerek araya girdim, “bize Astolat’a veya Kerametler Vadisi’ne haber gönderecek kadar zaman tanıyınız ki...”

“Sus arkadaş; bunlar alışılmadık talepler ve yerine getirilmelerini bile umut edemezsin. Bu zamana mâl olur ve efendiniz için kabullenilecek kayıp değildir...”

“Efendi mi?” diye güyledi Kral. “Benim efendim falan yok, aptal herif! Ben kendim efendi...”

“Sus, Tanrı aşkına!”

Lafı Kral’ın ağzından tam zamanında almıştım. Başımız yete-
rinde dertteydi ve o insanları deli olduğumuza inandırmanın duru-
ma hiç yararı dokunmazdı.

Ayrıntıları bir yana bırakalım. Lord bizi açık artırmaya koyup sattı. Aynı lanetli yasa, benim on üç asır sonraki zamanımın güney eyaletlerinde de vardı ve özgür olduğunu ispatlayamayan yüzlerce adam ve kadın aynı sebepten ötürü satılarak ömür boyu köleliğe mahkum olmuştu. Doğrusu bu gerçek, o zamanlar benim üzerimde herhangi bir belirgin etki yapmamıştı, ama mezat kürsüsü kendi kişisel tecrübelerimin arasına girince, uygunsuz kabul edilecek bir

şeyden olmaktan çıkıp ansızın cehennemi bir hal almıştı. Eh, tabiatımız böyle.

Evet, birer domuz gibi haraç mezat satıldık. Daha büyük bir şehirde ve daha işlek bir piyasada iyi fiyata gidebilirdik ama orası alabildiğine sönük bir yerdi ve her aklıma gelişinde bana utanç verecek bir rakama elden çıkarılmıştık. İngiltere Kralı sadece 7 dolara, başbakanı olan bendenizse 9 dolara gitmiştik ki, başka koşullar altında kral rahatlıkla 12, ben de 15 ederdim. Ama bu işler her zaman böyledir; durgun bir piyasa ortamında satışı zorlarsanız –malın kalitesi ne olursa olsun– hasılat düşüktür ve gelenle yetinmek zorundasınızdır. Eğer o lordda biraz akıl olsa...

Öte yandan, fiyat konusunda fikir yürütüp ona menfaat sağlayacak değildim elbette. Her şeyin yeri ve zamanı var.

Köle taciri bizi aldı ve uzun zincirine ilıştirdi, böylece kafilenin sonunda yerimizi aldık. Yürüyüş kolu harekete geçince öğle saatlerinden sonra Cambenet'den çıktık ki, İngiltere Kralı'nın başbakanıyla birlikte bir köle kfilesine zincirle bağlanmış halde yürürken, sokaklarda aylak gezen adamlardan pencerelerde öylesine oturanlara hanımlara kadar kimsenin ilgisini çekmemesi, bu durumun en ufak bir yoruma bile sebep olmaması bana gayet tuhaf gelmişti. Ah, bu sadece bir kralda herhangi bir dilenciye kıyasla daha ilahi bir yan olmadığını ortaya koyuyordu. Kral olduğunu bilmiyorsanız, tüm halleri ucuz ve kof bir yapaylıktan ibaretti; lakin gerçekteki soyluluğunu ortaya bir çıkarırsanız ona bakmak bile soluğunuzu kesmeye yeterdi. Bence hepimiz aptalız. Şüphesiz ki öyle doğmuşuz.

"O bir insandı."

Talihsiz Bir Olay

Şu üzerinde yaşadığımız, bir sürprizler dünyası. Kral kara kara düşünüyordu, normaldi bu. Sizce, öyle derinlemesine düşündüğü şey ne olabilirdi? Yaşadığı fevkalade düşüşün tabiatı olmalı elbette, değil mi? Dünyanın en yaygın şöhretinden en aşağı müphemliğe, insanların bilip bileceği en tepe konumdan en diptekine düşüş mü? Hayır, size yemin ederim ki onu öylesine hayrete sürükleyen –her şeyden önce– kendisine biçilen fiyattı! Şu 7 dolar meselesini kafasından atamıyordu. Eh, ilkin bu bana da inanmakta zorlanacağım kadar şaşırtıcı gelmişti; hiç olağan bulmamıştım. Ancak zihinsel bakışım berraklaşır berraklaşmaz, meselenin piyasa ekonomisi yönüne odaklanabildim ve yanıldığımı gördüm; hayır, *gayet* doğaldı bu. İşte bu sebepten ötürü bir kral safı yapaylıktır, işte bu sebepten ötürü bir kralın duyguları otomat bir oyuncağın tepkileri gibidir; öte yandan bir insan olarak gerçekliği vardır ve duyguları da yanılgılardan ibaret değil, gerçektir. Sıradan bir adama kendi yargılarında belirlediğinin altında değer biçilmesi utanç vericidir ve kral da o an itibarıyla ve en iyimser vasıflandırmayla sıradan bir adamdan öte değildi.

Tanrı iyiliğini versin ama daha adil piyasa şartlarında kesinlikle 25 dolara edeceğine dair söylemlerle beni bezdirdi ki, bu düpedüz saçmalıktı ve yavan kibirden öte değildi; ben bile o kadar etmezdim. Ama durum bunu tartışmaya müsait değildi. Aslına bakılırsa, en ufak tartışmadan bile kaçınıp diplomatik davranmam gerekiyordu. Mantiğı bir tarafa itip Kral'ın 25 dolar edeceği yönündeki iddialarını yüzüstü kabullenmek zorundaydım, çünkü beni cidden yormuştu. Gerçekteyse, insanlığın o zamana dek yaşanan tüm asırlar boyunca, o paranın yarısına değecek bir kral görmediğinden emindim, sonraki on üç asır boyunca çeyreği edecek bir diğerini görmeyeceğini de gayet iyi biliyordum. Evet, bezmişim çenesinden. Mahsulden, havaların nasıl gittiğinden, siyasi durumdan, ahlaktan, ilahiyattan veya kedilerden, köpeklerden falan söz etmeye başladığında bile sonrasında lafın nereye geleceğini biliyordum; konuyu bir şekilde şu 7 dolarlık satışı olağan göstermeye yetecek bir bahaneye getiriyordu. Ne zaman dursak ve etrafta bir kalabalık olsa, 'O şeyi burada, şu tür insanlarla tekrarlasalar sonucun ne kadar farklı olacağını görürsün,' diyen gözlerle bakıyordu bana. Doğrusu 7 dolara satıldığını gördüğümde bir şey içimi gıcıklar gibi olmuştu ama şimdi, 100 dolara gitmiş olmasını diliyordum. Asla sonu gelmeyecekti bunun; muhtemel alıcılar ne zaman ve nerede bizi yukarıdan aşağı incelese, Kral konusunda yapılan yorumlar aşağı yukarı aynı olacaktı:

"İşte 30 dolarlık havaya sahip 2.5 dolarlık bir kütük! Yazık ki tarz bu piyasada para etmiyor."

Bu tür yorumlar hiçbir şeye yaramadığı gibi kötü bir sonuç da doğurdu. Sahibimiz pratik bir adamdı ve Kral için bir alıcı bulmak istiyorsa, o kusuru halletmesi gerektiğine karar verdi. Böylece yüce majestelerinin tarz meselesinin çaresine bakmak için çalışmaya koyuldu. Adama zamanı geldiğinde çok değerli olduğu anlaşılabilecek bir tavsiye verebilirdim ama yapmadım; konu ettiğiniz amaca zarar vermek istemiyorsanız, bir köle tüccarına tavsiyede bulunmaya gönüllü olmamanız gerek. Öğrenmeye istekli ve şevkli

bir öğrenciyken bile Kral'ın tarzının bir köleninkine indirgenmesini gayet zor bulmuştum; şimdi aynı şeyin güç kullanarak benimsetilmesine imkansız bir girişim gözüyle bakıyordum. Ayrıntıları boşverin; onları hayal etmek için çabalama zahmetinden beni azade edin. Şu kadarını söylemekle yetineyim: O haftanın sonuna gelindiğinde, kırbaç, odun ve yumrukların epey iş gördüğünü gösteren çok sayıda delil vardı ortada; Kral'ın vücudu görülecek –ve ağlanacak– haldeydi. Ya ruhu? Tek aşama kaydetmemişti. Bizim kafasız köle tüccarı bile öyle bir kölenin ömrünün sonuna kadar insan olarak kalacağını görebiliyordu artık; kemiklerini kırabilir-diniz ama insanlığında bir çatlak bile oluşturamazdınız. Adam ilk gösterdiği çabadan sonuncusuna kadar Kral'a ulaşamamıştı, dığeri-yse onu darmadağın etmeye baştan hazırdu ve bunu yapmıştı. İnsan tüccarı böylece pes etti ve Kral'ı hiç zedelenmemiş tarzıyla baş başa bıraktı. Aslına bakılırsa Kral, herhangi bir kraldan çok öteydi; o bir insandı ve kişi insan oldu mu ne yapsanız onu kendinden, insanlığından koparamazsınız.

Bir ay boyunca orada burada bata çıka yürüyerek, eza çekerek zor zamanlar geçirdik. Ve o zaman zarfında, İngilizlerin kölelik konusunda en fazla ilgi gösterdiği şey neydi? Majesteleri Kral! Evet, duruma en kayıtsız kişi olarak en fazla ilgiyi o topluyordu. Tüm konuştuğum insanlar arasında bu kuruma karşı en keskin nefreti besleyen de oydu. Ve böylece, ona yıllar önce sorduğum ve karşılığında meseleye bir daha burnumu sokmamanın ihtiyatlıca olacağına karar vermeme sağlayacak kadar keskin cevap aldığım soruyu bir kez daha yöneltme cesaretini buldum: Köleliği yasaklayacak mıydı?

Cevabı önceki kadar keskindi Ama bu sefer kulağa müzik gibi geliyordu; şöylece bir derlendiği zaman, içinde epey küfür kalay barındırsa ve asıl önemli fiil olması gerektiği gibi cümlelerin so-

nunda değil, ortalarında bir yerde telaffuz edilmiş olsa da kulağa o kadar hoş gelen bir şey daha duymamıştım.

Artık serbest kalmaya hazırdım; bunun daha önce gerçekleşmesini istememiştim. Hayır, aslında bunu tam olarak böyle ifade edemem. İstemiştim elbette ama sonuç vermeyecek kadar umarsız fırsatları değerlendirmeye kalkışmamış, Kral'ın da öyle davranmasını engellemiştim. Ama şimdi... Eh, artık bambaşka bir atmosfer içindeydik! Özgür kalmak şimdi her bedele değerdi. Bir plan yaptım ve bu hemen aklıma yattı. Hem zaman, hem de sabır gerektirecekti, üstelik ikisinden de bolca sarf edilecekti. Daha hızlı işleyecek, daha kesin sonuçlar almaya yönelik yollar da düşünebilirdik ama hiçbirisi benim aklıma gelen kadar renkli, canlı ve ilginç olamazdı; hiçbirisi benimki kadar dramatik sonuçlar üretemezdi. Dolayısıyla da planımdan vazgeçmeyecektim. Bizi aylarca geciktirebilirdi ama bu önemli değildi; bir şeylerin kırılmasını göze alma pahasına başarılı olacaktım uygulamada.

Arada sırada maceralar yaşıyorduk. Bir gece, gittiğimiz köye ulaşmamıza sadece iki kilometre kala kar fırtınasına yakalandık. Birden bastıran tipi o kadar yoğunlu ki neredeyse bir anda bembeyaz bir sisin içinde kalmıştık. Hiçbir şey görülemiyordu ve hemen yolumuzu kaybettik. Köle taciri, yüzleşmek üzere olduğu yıkımı gördüğünden bizi çaresizlikle kırbaçlıyordu ama bu çabaları sadece durumu kötüleştirmeye yarıyordu, çünkü darbeler bizi yoldan ve dolayısıyla da muhtemel yardıma ulaşmaktan uzaklaştırıyordu. Sonunda durmak zorunda kaldık ve olduğumuz yerde karın içine yığıldık. Fırtına gece yarısına kadar devam ettikten sonra dindi. O zamana kadar diğerlerinden zayıf ve dirençsiz olan iki adamla üç kadın ölmüştü, geri kalanımızsa ölümün eşiğindeydi. Efendimiz kendini kaybetmiş gibiydi. Yaşayanları toparladı, ayağa kaldırdı ve kan deveranının sürmesini sağlamak için zıplattı, kendi kendi-

mizi tokatlattı; bu çabalara kırbacıyla yardımcı olmayı da ihmal etmedi.

O arada dikkati başka yöne çekecek bir şey oldu. Önce çığlıklar ve bağırışlar duyduk, sonra ağlayarak koşan bir kadın görüş alanımıza girdi ve bizim grubu görünce kendini ortamıza atıp kendisini korumamız için yalvarmaya başladı. Onun peşi sıra ellerinde meşalelerle bir guruh kopup geldi ve ortalık durulunca, kadının kara kedi sıfatına bürünmüş Şeytan'ın yardımıyla sanatını icra ederek çok sayıda ineğin garip bir hastalığa tutulup ölmesine neden olduğu açıklandı. Zavallı kadın insanlıktan çıkacak şekilde hırpalanmış ve kan içinde kalmıştı. Guruh onu yakmak istiyordu.

Efendimiz ne yaptı dersiniz? Biz korumak için kadının etrafına toparlanırken karşısına çıkan fırsatı gördü. Kalabalığa hemen oracıkta yakmazlarsa kadını alamayacaklarını söyledi. Düşünebiliyor musunuz? Diğerleri de buna razı oldu. Zavallı yaratığı direk gibi bir şeye bağladılar, çalı çırpı ve odun toplayıp etrafına yığdılar, o çığlıklar atarak iki küçük kızını bağrına bastırırken bir meşaleyle ateşi tutuşturuverdiler; aklındaki tek şey yürüttüğü işi olan bizim zalim de ticari emtiasını kırbaçlayarak o masum, kimseye zararı dokunmamış ananın canını alan ateşle ısınabileceği, böylece hayata dönebileceği mesafeye sürdü.

Öyle bir efendimiz vardı. Bu yaptığını da kayda geçtim. O kar fırtınası, sürüsünde dokuz cana mâl olmuştu ki sonrasında adam, uğradığı kaybın acısıyla bize daha zalimce davranmaya başlayacaktı.

Yol boyunca macera eksik olmuyordu. Bir gün başka bir kafileye rastladık. Ne kafileydi ama! Krallığın tüm süprüntüsünü, dö-küntüsünü, ayaktakımını kapsıyordu ve tamamı sarhoştı. En başta tabut yüklü bir araba vardı ve tabutun üstünde de on sekiz yaşlarında, arada sırada sevgiyle bağrına bastırıldığı bebeğini emziren,

ona baktıkça yaşaran gözlerini silen güzel bir kız oturuyordu. O küçük aptal şeyse her göz göze gelişlerinde annesine mutlulukla ve halinden gayet memnun bir ifadeyle gülümsüyor, gamzeli tombul eliyle memeye sarılıyor, kadın da onu okşayıp tekrar kırık kalbine yaslıyordu.

Arabanın yanında ve arkasında yuh çeken, küfürler ve aşağılamalar bağırان, edepsiz bir şarkının dizelerini söylerken sekerek dans eden kadınlar, erkekler, çocuklar vardı; tam bir haylazlar karnavalıydı ve mide bulandırıcı bir görüntü oluşturunuyordu. Londra'nın sur dışında kalan kenar mahallelerinden birine gelmişik ve karşımızdaki de kent sosyetesine bir örnekti.

Efendimiz bize darağacının yakınında güzel bir yer ayarladı. Duruma bir rahip nezaret ediyordu ve kızın yukarıya çıkmasına yardım etti, ona teselli sözleri söyledi ve zaptiyelerden birinin onun için tabure getirmesini sağladı. Kız darağacının kurulduğu platforma çıkınca, taburenin yanında dikilerek kalabalığın yukarıya çevrilmiş yüzlerine bir an baktı, ardından en arkalardan bile duyulabilecek bir sesle olayın hikayesini anlatmaya başladı. Sesinde —o vahşi ülkede gayet ender rastlanan türden— bir acıma vardı. Söylediklerinin bütün ayrıntılarını hatırlıyorum ama kullandığı kelimeler aklımda kalmadığı için kendiminkilerle aktaracağım:

“Kanunlar, adaleti yerine getirmek ve bunu hakça yapmak içindir. Bazen başarısız olurlar. Bunun önüne geçilemez. Yapabileceklerimiz, kederlenerek kabullenmekten ve kanunun kolları tarafından haksız yere devrilen ruh için, öylelerinin sayısının az olması için dua etmekten öteye gidemez. Bir kanun, bu zavallı şeyi ölüme göndermiştir ve haklıdır. Ama başka bir kanun da onu suç işlemekle, çocuğuyla birlikte aklıktan ölmek arasında seçim yapacak yere koymuştur ki, Tanrı'nın huzurunda hem bu suçtan hem de bu kadının yüz kızartıcı ölümünden o kanunun sorumlu olduğuna şahadet ediyorum!

“Karşınızdaki genç kadın, henüz on sekiz yaşındaki bu çocuk,

bir zaman önce İngiltere'deki diğerleri kadar mutlu bir eş ve anaydı; hoşnut ve masum kalplerin evrensel dili olan şarkılar dudaklarından eksik olmazdı. Genç kocası da onun kadar mutluydu, çünkü görevlerini eksiksiz yerine getiriyor, şafakla başlayıp geç saatlere kadar zanaatıyla uğraşüyor, ekmeğini dürüstçe ve doğru şekilde hak ediyordu; ailesine barınak ve yiyecek temin ediyordu, kendi kıt akçesini kararınca ulusun refahına katıyordu. Lakin yıkım, bu kutsanmış yuvanın üzerine kalles bir kanunun rızasıyla çökerek onu yok edip attı! O genç koca, işte o kanunun pususuna düşerek damgalandı ve denizlere gönderildi. Karısının hiçbir şeyden haberi yoktu. Onu her yerde aradı, en katı kalplere gözyaşlarıyla, çaresizliğinin verdiği bir belagatle niyaz etti. Haftaları yolları gözlemekle, beklemekle, umut etmekle geçti; üzerine çöken sefaletin yükü altında akli yavaş yavaş harap olmaya başladı. Elindeki avucundaki her şey yiyeceğe gidip tükendi. Kirasını ödeyemez duruma düşünce kapının önüne koyuldu. Hâlâ gücü varken dilendi, nihayetinde açlıktan ölecek hale gelince, sütü kesilince, satıp çocuğunu kurtarabileceği düşüncesiyle, bir sentin dörtte biri değerinde bir keten parçası çaldı. Ama kumaşın sahibi onu gördü. Böylece hapse atılıp mahkemeye çıkarıldı.

“Malın sahibi gerçekleri anlatarak şahitlik etti. Başkaları da kadıncağız için şahitlik yaparak hikayesini anlattı. İzin verildiğinde, kendisi de konuşarak kumaşı çaldığını ama bunu yaşadıkları sebebiyle akli şaştığı, kafasında anlamsızca yüzen düşüncelerin suça meyilli mi yoksa değil mi olduğunu muhakeme edemeyecek, çok aç olduğu haricinde başka hiçbir şeyi doğru dürüst kestiremeyecek duruma geldiği için yaptığını anlattı! Bir an için herkes hislendi ve ne kadar genç, ne kadar kimsesiz, ne kadar acınası halde olduğuna bakarak ve ayrıca, asıl suçlanması gerekenin onu destekten yoksun bırakarak öyle hallere düşmesine sebep olan kanunun olması gerektiğini düşünerek ona merhamet duymaya meyletti; lakin iddia makamındaki memur bunların hepsine hak vererek ve durumun sahiden acıklı olduğunu söyleyerek karşılık verdi ama ardından da

son zamanlarda çok fazla küçük hırsızlık yaşandığını, o davada gösterilecek merhametin mala ve mülke zarar vereceğini öne sürdü. Ah, Tanrım! Yerle yeksan olmuş hanelerde mal, yetimlerde ve öksüzlerde, Britanya kanunlarının *aziz tuttuğu* kırık kalplerde hal mi kaldı?

“Yargıç kara başlığını taktığında, o korkunç sözler duyulduğunda, çalınan ketenin sahibi titreyerek, dudakları seğirerek, yüzü kül gibi griye kesmiş halde doğruldu ve bağırdı: ‘Ah, zavallı çocuk, zavallı çocuk! Bunun sonunun ölüm olacağını bilmiyordum!’ Ve akabinde dibinden kesilmiş ağaç misali yere yığıldı. Tekrar ayağa diktiklerinde adamın aklı gitmişti ve güneş o gün batmadan kendi canını aldı. Merhametli bir adamdı; yüreği dibine kadar doğruya dönüktü; onun katlini de burada işlenecek cinayete ekleyin ve hepsini külliye gereken yerlere, Britanya’nın keskin ve acımasız kanunlarına ve bu ülkeye hükmedenlere yükleyin!

“Zaman geldi evladım; izin ver de senin için, hayır, istismara uğramış tüm zavallı ve masum kalpler için, hatta bu yıkımdan ve ölümden mesul olan, duaya herkesten fazla ihtiyaç duyması gerekenler için dua edeyim.”

Duasını ettikten sonra ilmeği genç kadının boynuna geçirdi ama düğümü kulağının altına doğru sıkılaştırmakta zorlandı, çünkü kız, evladını inlemeyle çığlık arası sesler çıkararak yutarcasına öpüyor, yüzüne ve bağrına bastırıyor, kendi gözyaşlarıyla yıkıyordu ki bebek de şımartma sandığı bu davranışlar karşısında sevinç çığlıkları atıyor, gülüyor, mutlulukla tepiniyordu. Cellat bile karşısındaki manzaraya dayanamayıp yüzünü öte yana çevirdi. Her şey hazır olduğunda, rahip çocuğu usulca zorlayarak anasının kollarının arasından aldı ve çabucak onun uzanamayacağı mesafeye götürdü. Kadın yine de ellerini hemen birbirine kenetleyerek, çığlıklarla onlara doğru atıldı ama boynundaki ip ve yanındaki muhafız ulaşmasını engelliyordu. Kız çaresizlik içinde dizlerinin üstüne çöküp ellerini uzattı ve bağırdı:

“Bir öpücük daha... Ah, Tanrım! Sadece bir öpücük daha! Hayatı sona ermekte olan yalvarıyor sana bunun için!”

İsteğini yerine getirdiklerinde o küçücük şeyi neredeyse havasızlıktan öldürecekti. Kollarının arasından tekrar aldıklarında yine bağırmaya başladı:

“Ah, benim yavrum! Canım evladım benim! Ölecek! Evi yok, anası yok, babası yok...”

“Hepsi var,” dedi iyi rahip. “Ben ölene kadar hepsine sahip olacak.”

Yüzünü görmeniz gerekirdi kızın! Minnet mi? Tanrım, bunu ifade etmek için kelimelere ne lüzum var? Kelimeler üstüne boya çalınmış alevdir sadece; ateşin kendine bakın siz. Kız, gözlerindeki bakışı kendisiyle birlikte cennete, tüm ilahi şeylerin ait olduğu hazinelerinin arasına götürdü.

"Köle taciri"

Karanlıkta Bir Karşılaşma

Londra –özellikle bir köle için– ilginç yerd. Geneli saz damlı evlerden oluşan büyük bir köyden ibaretti. Eğri büğrü sokakları asfaltsız ve çamurluydu. Ortalıkta dolaşanlar, sürü halinde gidip gelen bir paçavra, gösterişli elbise, salınan sorguç ve ısıldayan zırh kalabalığı oluştuyordu. Kral'ın orada bir sarayı vardı; dışarıdan gördü onu. Bina içini çekmesine sebep olmuştu; evet, biraz da 6. yüzyılın henüz ergenliğe ermeyen küfürlerini sayıp sıralamasına. Tanıdığımız bazı şövalyeler ve ekabirler gördük ama büründüğümüz paçavraların, her tarafımızı kaplayan kir tabakasının, taze kırbaç izlerinin ve berelerin gerisinde kimin olduğunu seçemediler elbette ve seslensek veya durdurup konuşmaya kalkışsak da kim olduğumuzu anlayamazlardı; ayrıca kanunlar zincirli kölelerle öylesine konuşmalarına zaten izin vermiyordu. Hâlâ beni aradığını tahmin ettiğim Sandy, bir katırın üstünde on adım ötemden geçti. Ama en çok da adamın birinin, kalp peni basma suçundan ötürü barakamızın önündeki meydanda kaynayan yağa atılarak infaz edilişini izlerken gözüme ilişen şey kalbimi sızlattı. Bizim gazeteci çocuğu satış yaparken görmüş ama ona yanaşamamıştım! Yine de bir tesellim vardı: Clarence yaşıyor ve yayın yapmaya devam

ediyordu. Yakında yine birlikte olacaktık; bu düşünce neşeyle dolmama yetmişti.

Bir gün gözüm başka bir şeye ilişti ve morali hayli yükseldi. Damdan dama atlayarak uzanan bir teldi bu. Kesinlikle telgraf veya telefon şebekesine aitti. O şeye birazcık erişimimin olmasını isterdim; kurtuluş projemi uygulamaya koymak için tam da buna ihtiyacım vardı. Aklımdaki esasen şuydu: Bir gece Kral'la birlikte harekete geçerek efendimizin gözlerini bağlayıp ağzını tıkamak, giysilerimizi onunkilerle değiştirdikten sonra adamı tanınmayacak şekle koyarak zincire vurmak, kafiyeledeki herhangi bir mal gibi görünmesini sağlamak ve kafiyeleyle birlikte Camelot'a doğru...

Anlamışsınızdır fikri; saraya vardığımızda nasıl dramatik bir sahne oluşacağını gözünüzde canlandırmışsınızdır. Maymuncuk şekli verebileceğim küçük bir demir parçası ele geçirsem, gerisi kolaydı. Öyle bir şey olsa, zincirlerimizi birbirine bağlayan asma kilitleri ne zaman istersem açabilirdim. Demir parçası konusunda kolladığım fırsat karşıma çıkmamıştı ama o da oldu. Benim için pazarlığa tutuşmadan önce iki kez yanımıza gelen bir bey, hiç sebepsiz yere veya kendince bir sebepten ötürü bir kez daha çıkıp geldi.

Ona satılmayı hiç beklemiyordum, çünkü köle olarak alındığım zaman bile benim için ödenen rakam fahişti ve üzerine masraflar da eklenince ortaya çıkan fiyat, duyanda ya alaya neden oluyordu ya da öfkeye ama efendim bunda ısrarla ısrar ediyordu: 24 dolar! Tek sent bile inmiyordu bu rakamdan. İri yapısı nedeniyle epey hayranlık toplayan Kral'ın aleyhine çalışansa tarzıydı ve bu sebeple o da satılmıyordu; kimse öyle bir köleye sahip olmak istemiyordu. Abartılı fiyatımdan ötürü bizi ayıramayacaklarını düşünüyordum.

Hayır, sözünü ettiğim beye satılacağım hiç aklımdan geçmiyordu ama bizi yeterli sıklıkta ziyaret ederse, kendisinden alabileceğim bir şey olduğu aklıma yatmıştı: Dizlerinin altına kadar inen elbisesini önden tutturmakta kullandığı uzun iğneler. Bunlardan üç adet vardı üstünde. Adam projemi güvenlik içinde başlatmamı

sağlayacak kadar yakınımına sokulmayarak beni iki kez hayal kırıklığına uğratmıştı ama o sefer başarıya ulaşacaktım. En alttakini el çabukluğuyla kaptım ve yerinde olmadığını fark edince yolda düşürdüğünü sandı.

Bir dakikalığına mutlu oldum, sonra bu duygu hemen üzüntüye dönüştü, çünkü pazarlık tam öncekiler gibi sonuçlanacakken efendim, modern İngilizceyle şöyle ifade edebileceğim bir şey söyledi:

“Bak sana ne diyeceğim... Şu ikisini boşu boşuna beslemekten usandım. Bunun için 22 dolar ver, öteki benden olsun.”

Kral öyle bir öfkeye kapılmıştı ki itiraz edecek soluğu bile bulamadı kendinde. Öksürüp tıksırmaya başladı, efendimiz de o arada alıcıyla konuşarak uzaklaştı:

“Bu teklifin ne zamana kadar geçerli?” diyordu adam.

“Yarın bu saate kadar.”

“Öyleyse cevabımı bildireceğim.”

Alıcı son sözünü söyleyip yürüdü, kölecisi de peşinden gitti.

Kral'ı yatıştırmak biraz zaman aldı ama sonunda bunu başardım. Durumu kalıcı kılmak için kulağına fısıldadım:

“Majesteleri *bedavaya* değil, başka bir yere gidecek. Ben de öyle. Bu gece ikimiz de özgür kalacağız.”

“Haa! Nasıl olacak bu?”

“Aşırdığım şu şeyle kilitleri açacağım ve zincirlerden kurtulacağız. Gece saat dokuz buçukta bizi yoklamaya gelince kölecisi yakalayacağız, susturacağız, tepeleyeceğiz ve sabah erkenden bu köle kafilesinin sahipleri kılığında şehri terk edeceğiz.”

Bu kadarı Kral'ı meftun ve ikna etmeye yetti.

O gece, köle kardeşlerimizin uyumasını ve bunu mutlak sinyalle belli etmesini sabırla bekledik, çünkü o zavallıları da plana katma-

yı göze alamazdık. Kişinin sırları emanet etmek yerine kendi saklaması her zaman iyidir. O gece düzenli horlama haline geçmeleri sonsuza kadar sürecekmiş gibi geldi bana. Dakikalar geçtikçe yapacağım şey için yeterli zaman kalmayacağından korkmaya başladım; böylece birkaç erken girişimde bulunmayı denedim ama bunlar gecikmeyi uzatmaktan başka şeye yaramadı, çünkü karanlıkta gürültü yapmadan kilitlere ulaşmam imkansızdı ve her seferinde birilerinin uyanarak kıpırdanmasına, başkalarını da uyandırmasına neden oluyordum.

Ama nihayet, son demirden de kurtulduğumda yine özgür bir adamdım. Rahat bir nefes aldım ve Kral'ın kelepçelerine uzandım. Çok geç! Efendi bir elinde lamba, diğerinde ağır bastonu olduğu halde geliyordu. Zincirlerden kurtulduğumu olabildiğince gizlemek için horlayanlara iyice sokuldum ve üzerime eğilir eğilmez adamın tepesine sıçramaya hazırlandım.

Eğilmedi. Öylece durdu, bambaşka bir şey düşünerek boş gözlerle bize baktı, sonra feneri indirip döndü ve kapıya doğru yürümeye hazırlandı. Ben ne yaptığını tam anlayamadan dışarıya adım atıp kapıyı arkasından çekmişti bile.

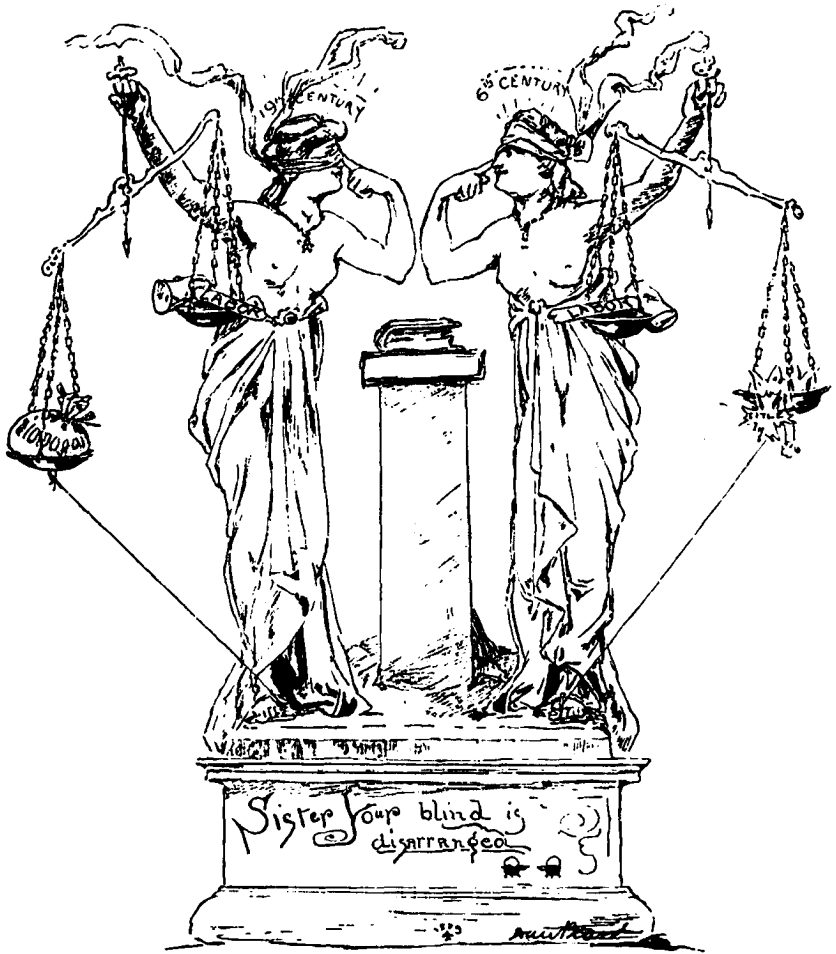
"Çabuk!" dedi Kral. "Onu yakalayıp içeriye çek!"

Yapılması gereken elbette buydu ve ben de ânında fırlayarak dışarıya çıkmıştım. Ancak o günlerde her tarafta lamba yakılmıyordu ve zifiri karanlık bir geceydi. Yine de birkaç adım ötemde bir karartı olduğunu görebildim. O yana fırlayıp adamın üstüne çullandım ve olan oldu! Dövuştük, boğuştuk, tepiştik ve çıkan gürültü etrafımıza insanların hızla toplanmasına neden oldu. İnsanlar kavgaya yoğun ilgi gösterdiler ve tuttukları tarafı şevkle desteklemeye başladılar; kendileri dövüşüyor olsalar zevkini daha fazla çıkararak ve yürekten yapamazlardı bunu. Sonra arkamızda bir yerlerde muazzam bir patırtı koptu, seyircilerimizin yarısı o hadiseye taraftarlık yatırımı yapmak üzere aceleyle bizi terk etti. Her yanda fenerler salınmaya, gece devriyeleri akın akın gelmeye başlamıştı.

Sonunda sırtıma bir baltalı kargı bastırıldı ve bunun ilk uyarı olduğunu hemen anladım. Gözaltına alınmışım. Rakibim de öyle. Her birimiz, iki yanımızda muhafızlar olduğu halde hapishaneye götürölmek üzere yola koyulduk. İşte size felaket, işte iyi bir planın ansızın yıkıma sürüklenişinin güzel bir örneğı! Köle tacirinin kendisiyle dövüşen kişinin ben olduğumu anladığında ne yapacağını hayal etmeye çalıştım. Bizi kavgacıları ve ufak tefek suç işleyenleri kapattıkları nezarethaneye birlikte kapattıkları zaman neler olacaktı? Ve ayrıca...

Düşmanım dönüp bana baktı ve muhafızın teneke fenerinin cı-lız ışığı yüzüne vurdu.

Hey Tanrım! Karşımdaki bizim adam değildi.

"Senin gözün açılmış kardeş!"

B7

Berbat Bir Açmaz

Uyku mu? İmkansızdı. Sarhoş, her an kavgaya hazır, rezil şarkılar söyleyen pis kabadayların doldurduğu kodes deliğinin gürültüsünde elbette mümkün değildi uyumak. Ama bunu asıl hayal bile edilemez hale koyan şey, o yerden bir an önce çıkıp kabul edilemez yokluğum fark edildiğinde köle evinde neler olduğunu öğrenmeye yönelik sabırsızlığımdı.

Uzun bir geceydi ama nihayet sabah oldu. Mahkemede eksiksiz ve doğru ifade verdim. Hava karardıktan hemen sonra nehrin karşı yakasındaki Tabard Hanı'na ulaşan, aniden bastıran ve tuhaf bir rahatsızlık sebebiyle orada geceleme zorunda kalan Lord Grip'in mülkiyetindeki bir köle olduğumu söyledim. Hızla şehre gidip bulabileceğim en iyi hekimi getirmem emredilmişti bana ve tabii olarak elimden geldiğince hızlı hareket ediyor, olanca gücümle koşuyordum ama etraf çok karanlıktı ve o kişiye arpmıştım, adam da boğazıma sarılıp beni tepelemeye başlamıştı; ona önemli bir görevi yerine getirme peşinde olduğumu söylememe ve ricada bulunmama, hatta efendim Yüce Lord'un sağlığının ölümcül tehdit altında olduğunu defaten ifade etmeme rağmen...

Orta tabakaya mensup biri olan adam lafımı keserek bunun yalan olduğunu söyledi; tepesine nasıl çullanıp tek kelime bile etmeden saldırdığımı açıklayacaktı ve...

"Susunuz, bayım!" diye bağırdı yargıç ve muhafızlara döndü: "Götürün bunu ve sırtına kırbaçla birkaç şerit atın ki bir dahaki sefer, asilzadelerin uşaklarına farklı muamele etmeyi öğrensin. Defol!"

Mahkeme ardından benden özür diledi ve efendim lorda, bu talihsiz olayın o müesseseden kaynaklanmadığını iletmeyi ihmal etmememi rica etti. Durumu olduğu şekliyle anlatacağımı söyleyerek oradan çıkmaya hazırlandım. Bunu yapmakta biraz gecikmiştim aslında, çünkü yüzündeki ifadeden anlaşıldığı kadarıyla yargıç, tüm bu gerçekleri neden tutuklandığım anda anlatmadığımı sormayı akıl etmek üzereydi. Gerekli açıklamayı soru gelmeden yapmayı uygun buldum: Aklıma gelse elbette yapardım öyle bir şeyi –ve sahiden yapardım– ama o adam tarafından öyle hırpalanmışım ki beynim sanki uçup gitmişti ve yüce mahkemenin de gördüğü gibi hâlâ lafları geveler haldeydim.

Dışarıya çıkartılırken de gevelemeye devam ediyordum zaten. Kahvaltıyı beklemedim. Uçarcasına uzaklaştım oradan.

Az sonra köle barakasındaydım. Boştu... Herkes gitmişti! Aslında köle taciri dışında herkes demem gerekir, çünkü o pelteye dönecek şekilde dövülmüştü ve yerde cansız yatıyordu, etrafta da müthiş bir dövüşün izleri vardı. Kapıdaki arabanın üstünde kaba tahtadan yapılmış bir tabut vardı ve zaptiyelerin nezaret ettiği işçiler, o şeyi içeriye sokabilmek için, toplanan kalabalığın arasından yol açmaya çalışıyordu.

Benim gibi hırpani birisiyle konuşmaya tenezzül edecek kadar mütevazı birini seçtim ve olan biteni anlattırdım.

"Burada on altı köle vardı. Gece sahiplerine karşı ayaklanmışlar ve sonucu görüyorsun."

"Görüyorum. Nasıl başlamış bu şey?"

“Kölelerden başka şahit yok. Dediklerine göre, aralarında en değerlisi tuhaf bir şekilde, hatta anahtarı olmadığı ve zincirler de kırılmadığına göre, anlaşılan büyü marifetiyle kelepçelerden kurtulmuş. Köle taciri kaybın farkına vardığında aklını kaybedecek gibi olarak elindeki asayla diğerlerine saldırmış, onlar da direniş göstererek adamın belini falan kırmış, vücudunda oracıkta ölmesine sebep olacak başka yaralar da açmışlar.”

“Korkunç bir şey! O köleler yargılama sonunda hak ettiklerini bulacaktır.”

“Mahkeme bitti bile.”

“Bitti mi?”

“Sence bu kadar basit bir meselenin muhakeme edilmesi bir hafta falan sürer mi?”

“Tamam da, o kadar kısa bir zamanda hangilerinin suça karıştığını nasıl belirlediklerini anlamadım.”

“Hangileri, öyle mi? Bu konu üzerinde durulmadı ki. Topunu birden mahkum ettiler. Kanunu bilmez misin? Hani şu Romalıların giderken bıraktığı kanundan söz ediyorum: Kölenin biri efendisini katlederse, o adamın tüm köleleri ölmelidir.”

“Doğru. Unutmuşum. Ne zaman olacaktı bu?”

“Muhtemelen yirmi ve ilaveten dört saat içinde; ancak bazıları, kaçan kölenin de yakalanması için bir veya iki gün beklenebileceğini söylüyor.”

Kaçak köle! Bu beni rahatsız etmişti işte.

“Bulabilirler mi ki adamı?”

“Gün bitmeden bulurlar. Her tarafta onu arıyorlar. Adamı görürlerse teşhis etmeleri için, diğer kölelerden birkaçını alıp şehrin kapılarını tuttular ve kimse incelemiden geçmeden dışarıya çıkamıyor.”

“Bu canilerin hapsedildiği yeri görmek mümkün mü acaba?”

“Dışarıdan görmek mümkün. Ama içerisi... Orayı zaten görmek istemezsin.”

İleride lazım olacağı düşüncesiyle hapishanenin yerini öğrendim ve aylak aylak dolaşır gibi oradan uzaklaştım. Arka sokaklarda karşıma çıkan ilk ikinci el elbise satan dükkandan, soğuk diyarlara doğru yola çıkacak orta tabakadan bir vatandaşın giyeceği türden şeyler aldım, ayrıca dişimin ağrıdığını söyleyerek yüzümün yarısını bezle sardırdım. Böylece en berbat berelerimi de saklamış oluyordum. Ciddi bir dönüşümdü yani. Ben bile kendimi tanıyamıyordum.

Sonra şu teli aramaya koyuldum, buldum ve gittiği yere kadar takip ettim. Kasap dükkanının üstündeki ufak bir odada son buluyordu ki bu da, telgraf işinin fazla canlı ilerlemediğinin göstergesiydi. İstasyondan sorumlu genç adam, masasının başında pinekliyordu. Kapıyı kilitleyip anahtarı koynuma attım. Bu hareketim çocuğu alarma geçirdi ve patırtı çıkaracak gibi hareketlenmesine yol açtı.

Hemen hamle ederek, “Aklını başına topla,” dedim. “Ağzını açarsan ölürsün. Aleti tıklatmaya başla. Şimdi! Canlı şekilde! Camelot’a bağlan.”

“İşte bu hayret verici! Böyle şeylerin nasıl çalışacağını nereden...”

“Camelot’a bağlan dedim sana! Acelem var. Ya bağlan oraya ya da aletin başından çekil ki bunu kendim yapayım.”

“Ne? Sen mi yapacaksın?”

“Elbette. Laf yetiştirmeyi bırak ve saraya bağlan!”

Yaptı dediğimi.

“Şimdi Clarence’ı çağır.”

“Clarence da kim?”

“Kim olduğunu boşver. Clarence’ı istediğini söylersen cevap alacaksın.”

Onu da yaptı. Sinirleri iyice geren beş dakika boyunca bekledik... Yoksa on dakika mıydı? Ne kadar da uzun gelmişti o süre! Ve nihayet bana insan sesi kadar tanıdık gelen tıkırtılar duydum; sinyali elbette iyi tanıyordum, çünkü Clarence bizzat benim öğrencimdi.

“Şimdi kenara çekil bakalım evlat,” dedim telgrafçıya. “Senin için bu kadar. İlk mesajda benim tarzımı tanıyabilirlerdi ve bağlantıyı senin kurman en doğrusuydu ama artık durum kontrol altında.”

Adam yerini bana bırakıp dinlemek için kulak kabarttı ama yararı yoktu, çünkü şifre kullanıyordum. Selam, sohbet faslıyla zaman kaybetmeyip derhal konuya girdim:

“Kral burada ve tehlikede. Esir düştük ve şehre köle olarak getirildik. Kimliğimizi ispat edemiyoruz ve aslında bunu deneyecek durumda da değilim. Buradaki saraya ikna edici bir telgraf gönder.”

Cevap ânındageldi:

“Orada telgraf diye bir şey bilmiyorlar. Sistemle henüz tanışmadılar, çünkü Londra hattı daha çok yeni. Lafını bile etmemeniz tavsiye olunur. Sizi asabilirler. Başka bir şey düşünün.”

Bizi asabilirler demek! Bu tahminde bulunurken gerçeğe ne kadar yaklaştığını bir bilseydi... Ama o an aklıma başka şey gelmiyordu. Sonra zihnimde bir fikir parladı ve hemen yazmaya başladım:

“Buraya başında Launcelot'un bulunduğu beş yüz şövalye gönder ve onlara hiç durmadan gelmelerini söyle. Şehrin güneybatı kapısından girip sağ kolunda beyaz bez olan adamı arasınlar.”

Cevap yine derhal geldi:

“Yarım saate kadar yola çıkıyorlar.”

“Şimdi de buradaki arkadaşla senin dostun olduğumu, bu ziyaretimden kimseye söz etmemesi gerektiğini bildir.”

Edevat genç adama hitap etmeye başlayınca ben çabucak çık-

tını. Hesap yapmaya koyuldum: Clarence'ın yarım saat sonra di-yorsa, bu dokuz buçuk oluyordu. Ağır zırhlı şövalyeler ve atlar hızlı yol alamazdı. Toprak düzgünse, yolda kar veya çamur yoksa, yapabilecekleri en iyi hız saatte on kilometre kadardı; birkaç kez de at değiştirmek için duracaklardı; öyleyse saat altı gibi veya bun-dan az sonra oraya varacaklardı; yani hava hâlâ aydınlık olacak ve koluma bağlayacağım beyaz bezi görebileceklerdi. O hapishane-yi kuşatma altına alıp Kral'ı hemen dışarıya çıkartabilirdik. Her şey bir yana, bu bile yeterince havalı ve tantanalı olacaktı. Aslında daha teatral sahneler sunması için öğle saatlerine denk gelmesini isterdim ama...

Durumun garantiye alınması için önceden tanıdığım insanları gözüme kestirmem ve kendimi onlara tanıtmam gerekiyordu ki, şövalyeler olmasa bile yakamızı o beladan kurtarabilelim. Ama bu gayet riskli olduğundan çok dikkatli davranmam gerekiyordu. Gösterişli bir kılığa bürünmeli ama bunu aceleye getirmeden yap-malıydım. Evet, kıyafetleri parça parça, birbirinden uzak dükkan-lardan alarak aşama aşama yapacaktım bu işi ve nihayet ipekliler ve kadifeler de alındığında proje için hazır hale gelecektim. İşe koyuldum.

Ve plan daha birinci aşamada gelip tabanları yağlamaya da-yandı! Henüz ilk köşeyi dönmüştüm ki yanında bir muhafızla do-laşarak insanları süzen köle arkadaşlardan birine rastladım. Tam o anda öksürük tutunca adam dönüp iliklerime işleyen bir bakış göndermişti bana. Öksürüğü tanıdığını düşündüm. Hemen dönüp bir dükkana daldım, tezgahın başına dikilerek bir şeylerin fiyatı-nı sormaya koyuldum ama gözüm kapıdaydı. Diğerleri de durup kapıya bakarak konuşmaya başlamıştı. Eğer varsa, arka kapıdan sıvışmanın zamanı geldiğine karar vererek, dükkancı kadına kılık değiştirmiş bir memur olduğumu, kaçak köleyi arayan ekiplerde görev yaptığımı, arkadaşım hükümlülerden biriyle birlikte önde beklerken benim de arka tarafa göz atmam gerektiğini anlattım; kendisinden ben arka sokağa çıkınca gidip arkadaşşıma beni orada

beklemesine gerek olmadığını, onunla sokağın ucunda buluşacağını söylemesini rica ettim.

Kadın, çoktan nam salmış azılı katillerden birini yakından görmek için yanıp tutuşuyordu. Arkadan dışarıya süzıldüm, kapıyı kilitleyip anahtarı cebime attıktan sonra kendi kendime kıkırdarak yürümeye başladım.

Ve böylece, bir hata daha yaparak her şeyi yine berbat ettim. Aslında bu sefer çifte hata yapmışım. O subaydan kurtulmanın birçok basit ve akla yakın yolu vardı ama hayır, benim en etkili ve resmedilmeye değer olanı seçmem şarttı; tabiatımın ciyak ciyak bağırın bir kusuruydu bu. İkincisi, planımı o subayın –bir insan olarak– yapması gereken şeye dayandırmışım ama insanların bazen kendilerinden en beklenmeyeni yaptığını yine hesaba katmamışım. Subaydan beklenen, kadından mesajı alır almaz hemen peşime düşmesi, kendisiyle aramızda gayet sağlam ve kilitli bir kapı olduğunu görünce onu kırmaya çalışmasıydı ki ben de o arada, Britanya'nın yasa köpekleriyle muhtemel bir diğer karşılaşmadan masum ve saf bir karakter kisvesinde korunmak üzere kıyafet değişikliği yapmak için rahat rahat uzaklaşabileyim. Ama adam doğal olanı ve kendisinden bekleneni yapmak yerine kadınlı gönderdiğim talimata uymuş ve ben zekama duyduğum güvenle o çıkmaz sokakta salına salına yürürken karşıma çıkıvermişti. Öte yandan sokağın çıkmaz olduğunu bilsem... O kadarına boşverin, öyle bir gafın özrü olmaz. Alacak verecek hanesine yazın gitsin.

Subay kelepçeye davranır davranmaz elbette bu harekete çok alındım ve uzun bir deniz yolculuğundan henüz döndüğüme dair falan yeminler etmeye başladım. Anladığınız gibi, amacım onu değil köleyi kandırmaktı. Ama adam kanmadı. Beni tanıdı. Bu sefer de bana ihanet ettiği için ona verip veriştim.

İncinmekten ziyade şaşırılmıştı. Gözlerini iri iri açarak, “Ne yapmamı bekliyordun?” dedi. “Hepimizin asılmasına sebep olacak kişiyi darağacından kurtarmamı mı? Lafa gel!”

Bu son dediği, “Gülerim buna!” veya “Çok hoşuma gitti doğrusu!” anlamındaydı. Acayip konuşan antika tiplerdi o insanların hepsi. Eh, bir yandan bakıldığında, dedikleri –çarpık bile olsa– hakkaniyetlik yansıtıyordu; böylece meselenin üzerinde daha fazla durmadım. Bir felaketin gelişini tartışma yoluyla engelleyemeyeceksen, konuşmanın anlamı yoktur. Benim düsturum budur.

Böylece, “Asılmayacaksın,” demek ve “Hiçbirimiz asılmaya-
cağız,” diye eklemekle yetindim.

İkisi de güldü ve köle, “Daha önceleri aptal adamlar arasında sayılmazdı ismin,” dedi. “Namını biraz daha korusan iyi olur, çünkü fazla uzun ömürlü olmayacak.”

“Bence olacak. Gün bitmeden hapisten çıkmakla kalmayacak, istediğimiz yere gitmekte serbest de olacağız.”

Esprili biri olduğu anlaşılan subay, iki parmağıyla kulağını çekip uzatırken genizden gelen bir sesle, “Hapisten çıkacaksın, evet doğrudur!” dedi. “Ve istediğin yere gitmekte serbest olacaksın ki, bendeniz Şeytan’ın gayet sıcak diyarlarına yolculuk edebilesin!”

Hiç sinirimi bozmadım ve kayıtsız bir tonda cevap verdim. “Anlaşılan bir veya iki gün içinde asılacağımıza şahiden inanmışsın.”

“Birkaç dakika öncesine kadar öyle olacağını düşünüyordum, çünkü öyle karar verilip ahaliye öyle duyurulmuştu.”

“Ah, demek fikrini değiştirdin!”

“Evet, az önce sadece *düşünüyordum*, şimdi öyle olacağını *biliyorum*.”

Alaycı yanımın kabardığını hissedebiliyordum. “Siz, yasaların akıllı ve bilgili hizmetkarı, ne *bildiğinizi* bize anlatmaya tenezzül eder misiniz acaba?”

“Bildiğim, *bugün* asılacağınızdır. Öğle saatlerinde. Ho-ho! Laf galiba tam gediğine oturdu. Sarsıldıysan yaslanıp benden destek al biraz.”

Aslına bakılırsa, birilerinden destek almaya sahiden ihtiyacım vardı. Şövalyelerim bu durumda asla zamanında yetişemezdi. Geldiklerinde üç saat gecikmiş olacaktı. Dünyada hiçbir şey İngiltere Kralı'nı ve beni kurtaramazdı ki, ikincisi daha önemli bir kayıp olacaktı. Evet, daha önemliydi ama sırf benim açımdan değil, ulus için de öyleydi, çünkü söz konusu ulus, dünyada medeniyete açılmak üzere gonca veren ilk ve tek ulustu. Midem bulanmaya başlamıştı. Cevap vermedim; söylenecek bir şey kalmamıştı zaten. Adamın demek istediğini anlamıştım: Kaçak köle bulunursa erteleme falan olmayacak, infaz aynı gün gerçekleştirilecekti.

Eh, kaçak köle de bulunmuş ve yakalanmıştı.

"Bisikletli şövalye"

Sir Launçelot ve Sövalyeler İmdada Yetişiyor

Saat dörde yaklaşıyordu. Sahne, Londra surlarının hemen dışına kurulmuştu. Güneşli ama serin, huzur verici, çok güzel bir gündü; insanın ölmek yerine yaşamayı isteyeceği türdendi yani. Toplanan muazzam kalabalık uzaklara kadar yayılmıştı ama aralarında biz on beş zavallının tek dostu bile yoktu. Bu düşüncede neresinden bakarsanız bakın acı veren bir yan vardı. Kurulan yüksek platformun tepesinde, tüm o düşmanların nefretini ve alaycılığını izleyerek oturuyorduk. Bir tatil gösterisi çıkarmışlardı bizden. Asiller ve ekabirler için ayrı bir platform kurulmuştu ve bu kişiler yanlarında hanımlarıyla eksiksiz halde yerini almıştı. Büyük bölümünü de tanıyorduk zaten.

Kalabalık, Kral'ın beklenmedik bir çıkışıyla kısa bir şaşkınlık yaşadı. Zincirlerimiz çözülür çözülmez, üstünde muhteşem paçavraları ve yüzünde onu tanınmaz hale koyan bereleriyle ayağa fırlayarak, kendisinin Britanya Kralı Arthur olduğunu öne sürmüş, kutsal saçının tek teline bile dokunulursa orada bulunan herkesin vatana ihanetten ötürü en korkunç cezalara çarptırılacağını bildirmişti. Kopan muazzam kahkaha kükremesi onu hem irkiltti, hem

de şaşırttı. Gururu öyle incinince kendini suskunluğa kapattı. Kalabalıksa devamını getirmesi için yalvarıyor, ısıklarla, tezahüratla, cesaretlendirici bağırışlarla onu kışkırtmaya çalışıyordu:

“Bırakın konuşsun! Kral! Kral! Mütevazı bendeleri, Yüce ve Kutsal Paçavralar Kralı’nın ağzından dökülecek bilgeliklere açlık ve susuzluk duyuyor!”

Ama nafile. Kral o saygısızlık ve aşağılama yağmurunun altında, tüm azametini takınmış halde öylece hareketsiz oturuyordu. Kendince gerçekten asil bir duruş sergiliyordu doğrusu. O arada dalgın hareketlerle yüzümdeki sargıyı çözüp sağ koluma bağladım. Kalabalık bunu fark edince bu kez bana yöneldi.

“Hiç şüphe yok ki şu denizci de Kral’ın naibi falan! Mevkiini gösteren şu rütbe bandına baksanıza!”

Usanana kadar öyle devam etmelerine izin verdim. Sonra, “Evet!” dedim. “Ben Kral’ın Başbakanı Sir Patron’um ve siz de yarın Camelot’tan...”

Devamını getiremedim. Sözlerim alaylar, neşeli tezahüratlar arasında boğulup gitti. Ama sonra sesler durulur gibi oldu; resmi kıyafetleri içindeki Londra emniyet amirleri yaverleriyle birlikte hareketlenince, asıl gösterinin başlamak üzere olduğu anlaşılmıştı. Bunu izleyen genel sessizlikte işlediğimiz suçlar ve idam emrimiz okundu, sonra bir rahip dua ederken herkes başını önüne eğdi.

Bu fasıl da bitince kölelerden birinin gözleri bağlandı ve cellat, ipini hazırladı. Bizimle seyirci kalabalığı arasında zaptiyelerin boş tuttuğu bir yol vardı. Benim beş yüz şövalyenin ortalığı yara yara oradan gelişini görmek ne muhteşem bir şey olurdu! Ama hayır, ihtimallerin dışındaydı bu. Yolun iyice ilerilerine baktım. Tek bir atlı bile yoktu görünürde.

Hafif bir itme ile köle boynundan asılı kaldı; orada sallandı, kollarıyla bacakları bağlı olmadıkları için tüyler ürpertici şekilde çırpındı. Darağacına bir ip daha atıldı, aradan bir dakika bile geçmeden ikinci köle de ilkinin yanında yerini aldı. Az sonra üçüncü de havada çırpınıyordu. Korkunçtu. Bir an dayanamayıp başımı çevirdim, sonra tekrar baktığımda Kral’ın yerinde olmadığını gör-

düm. Onu ayağa kaldırmışlardı ve gözlerini bağlıyorlardı. Felç oldum; kıpırdayamıyordum, nefes alamıyordum, dilim âdeta taş kesmişti. Bağlama işi bitince onu iterek ipin altına götürdüler. Üstüme yapışıp kalan acizlikten kurtulamıyordum. Ama ilmeği boynuna geçirdiklerini gördüğümde her şeyden sıyrıldım, onu kurtarmak için yerimden fırladım ve...

Ve tam o sırada gözüm bir şekilde tekrar yola ilişince aklım başımdan tekrar gitti... Geliyorlardı! Beş yüz zırlı ve *bisikletli* bir şövalye geliyordu! Gördüğüm en harika, en muhteşem, en görkemli şeydi bu. Tanrım! Sorguçların rüzgarla uçuşmasını, güneşin sonsuz bir tekerlek dizisi üstünde yaptığı yansıma oyunlarını sizin de görmemiz gerekirdi!

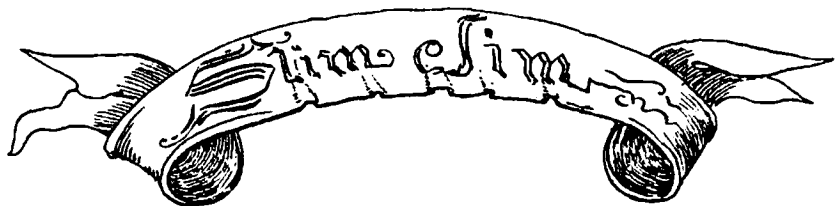
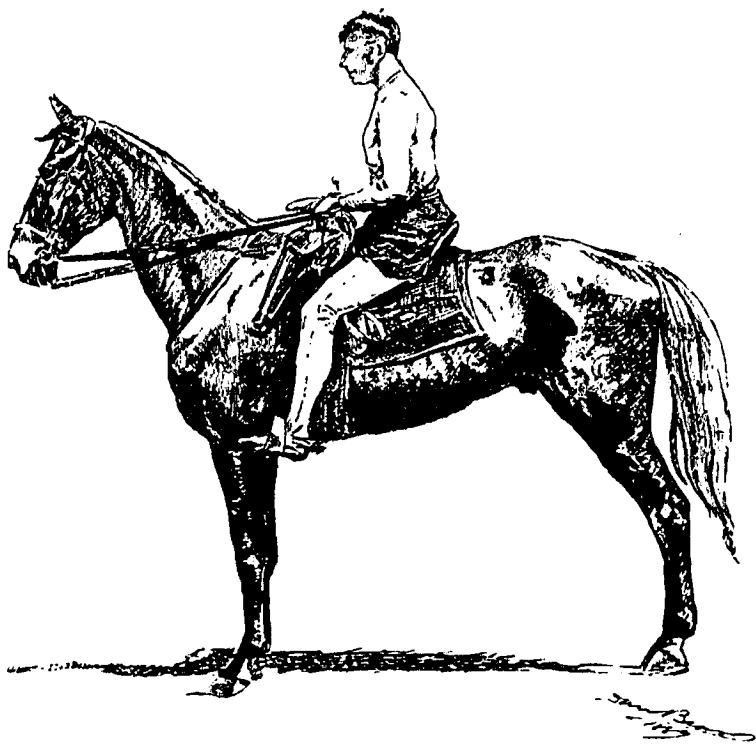
Hızla yaklaşıyorlardı ve başı çeken Launcelot'un görüş alanına girmiştik. Kolumdaki beyaz kumaşı söküp görmesi için havada sallarken bağırdım: "Siz namussuz serseriler derhal dizlerinizin üstüne çökecek ve Kral'ı selamlayacaksınız! Her kim bunu yapmazsa akşam yemeğini cehennemde yer!"

Daha önce de belirtmiştim galiba, bir vurguyu doruğa ulaştırırken daima öyle yüksek bir tarz benimserim.

Evet, Launcelot ile bizim oğlanların platformun tepesine doluşarak emniyet amirlerini ve diğerlerini fırlatıp aşağıya atışını seyretmek çok güzeldi. Büyülenme düzeyinde bir hayrete kapılan seyirci güruhunun, tek kişi ayakta kalmamacasına diz çöküp Kral'ı küçük düşürdükleri ve aşağıladıkları için hayatlarının bağışlanmasını dilemesi, ayrıca hoş bir manzara oluşturuyordu. Ve Kral diğerlerinden ayrılıp bu niyazı paçavralar içinde kabul ederken, kendi kendime bir kralın duruşunda da, yürüyüşünde de gerçekten garip bir azamet olduğunu düşünmeden yapamadım.

Hissettiğim tatmin eksiksizdi. Bütünöyle bakıldığında, önyak olarak başlattığım gösterilerin en şatafatlılarından biri olmuştu.

Nihayet Clarence da göz kırparak platforma geldi ve gayet modern bir İngilizceyle, "Sıkı sürprizdi ama, değil mi?" dedi. "Bizimkilere uzun zamandır egzersiz yaptırıyordum ve hepimiz şöyle esaslı bir hava atmanın hasretini çekiyorduk."

"Kurnaz Jim"

Yankee'nin Şövalyelerle Mücadelesi

Yuvaya, Camelot'a dönmüştük. Ertesi gün kahvaltı masasındaki tabağımın yanında mürekkebi henüz kurumamış bir gazete vardı. Beni kişisel olarak ilgilendiren bir şey bulacağımı bilerek reklam ve ilan sayfalarını açtım. Vardı da:

KRAL NAMINA BİLDİRİLİR!

'Büyük lord ve şanlı şövalye Sir Sagramor Le Desirous'un, Kral'ın bakanı olan ve Patron sülale adını almış bulunan Hank Morgan ile daha önce vuku bulan bir hürmetsizliğin hesabının görülmesi için yaklaşan ayın on altıncı günü karşılaşmayı kabul etmeye tenezzül gösterdiği duyurulur. Söz konusu kırınglık tamir ve telafi kabul etmez türden olduğundan savaş, tek neticesi galibiyete karşı mağlubiyet olacak şekilde yapılacaktır ve beraberlik kabul edilmeyecektir.'

Clarence'in bu olaya editöryel yaklaşımıysa şöyleydi:

‘İlan sütunlarımıza bakılırsa, ahalimize turnuva programlarında alışılmadık bir durumla iltimas yapılacağı görülecektir. Sahne alacak zatların isimleri, eksiksiz eğlentinin teminatıdır. Bilet gişesi ayın on üçünde açılacaktır; giriş ücreti 3 sent, alınabilecek azami bilet sayısı beştir; toplanan hasılat hastane fonuna gidecektir. Kral, Kraliçe ve sarayın geri kalanı müsabakada hazır bulunacaktır. Basın ve ruhban sınıfı haricinde beleş davetiye dağıtılmayacaktır. Karabor-sacılardan bilet alınmaması hususu bu vesileyle bir kez daha hatırlatılır; o tür biletle giriş yapılamayacaktır. Patron’u herkes bilir ve sever, Sir Sag’ı herkes bilir ve sever; gelin ve bu arkadaşlara iyi bir vedada bulunun. Unutmayın, müsabaka gelirleri büyük bir hayır müessesesine aktarılacaktır ve bu müessese, sevecen bir kalbin kanıyla ısınmış yardımsever elini, ırk veya mevki tefrik etmeden sıkıntıdaki herkese uzatmaktadır ki aynı müessese, dünya yüzünde herhangi bir politik-dini amacı gütmeksizin faaliyet gösteren, sadece kendi şefkatinden kuvvet alan ve ‘İşte bu dere akıyor, bırakınız herkes gelip kana kana içsin!’ diyen tek hayır müessesesidir. Katılın millet! Çöreklerinizi ve sakızlı şekerlerinizi kapıp gelin ve hoşça vakit geçirin! Alanda kek satılacak ve bunları kıracak kaya parçaları ayrıca dağıtılacaktır; sirk limonatası da eksik değildir ve bir fıçı suya üç damla limon ilavesiyle masraftan kaçılmadan imal edilmiştir.

Önemli Not: Bu müsabaka, her iştirakçinin istediği silahı kullanmasına izin veren yeni turnuva kanunu uyarınca yapılacak ilk müsabaka olacaktır. Bunu da böylece bilmek istersiniz herhalde.’

İlan edilen güne kadar tüm Britanya'da o karşılaşmadan başka şey konuşulmadı. Diğer bütün konular önemsizleşmiş ve insanların ilgisinden, düşüncesinden uzaklaşmıştı. Bunun sebebi turnuvarın büyük bir olay olması değildi; Sir Sagramor'un Kutsal Kase'yi bulması değildi (çünkü bulamamıştı); düelloocularardan birinin krallığın ikinci (resmi) kişiliği olması değildi; hayır, bunların hepsi sıradan, basmakalıp şeylerdi. Öte yandan, yaklaşan karşılaşmanın olağanüstü ilgi yaratması için çok sayıda sebep vardı. Her şeyden önce, tüm millet bunun sadece iki adam arasındaki düellodan ibaret olmadığını, iki büyük sihirbaz arasında gerçekleşeceğini idrak etmişti; kaslara değil akla dayalı, insan yeteneğinden değil insanüstü sanatlar ve becerilerden güç alan bir mücadele olacaktı; çağın iki usta büyücüsü arasında yapılacak nihai üstünlük savaşına sahne olacaktı. En şöhretli iki şövalyenin en olağanüstü maharetlerinin bile öyle bir gösteriyle kıyaslanamayacağı düşünülüyordu; bu, tanrıların gizemli ve korkunç savaşlarının çocuk oyunları ile kıyaslanması gibi bir şey olurdu.

Evet, tüm dünya bunun esasında Merlin ile benim aramda yapılacak bir düello, onun sihir gücüyle benimki arasında bir değerlendirmeye olacağının bilincindeydi. Gayet iyi bilinen bir başka şeyse, Merlin'in günlerini ve gecelerini Sir Sagramor'un kollarına ve zırhına semavi bir saldırı ve savunma gücü aşılıyarak geçirdiği, gökyüzündeki ruhlardan şövalye için yünlü bir peçe indirdiği idi ki bunu takan kişi başka herkes tarafından görülürken, düşmanına görünmez oluyordu. Bin şövalye toplansa, o şekilde silahlanan ve korunan Sir Sagramor'a bir şey yapamazdı; bilinen hiçbir büyü ona işlemezdi. Bunlar kesin gerçeklerdi; hiçbirine yönelik en ufak şüphe yoktu, olması için de neden bulunmuyordu. Ancak tek bir soru kalıyordu geriye: Merlin tarafından bilinmeyen, Sir Sagramor'un peçesini şeffaf, büyümlü zırhını korunmasız kılacak bir büyü

olabilir miydi? İşte bu, sadece karşılaşma sırasında anlaşılacak bir şeydi. Tüm dünya o zamana kadar merak ve belirsizlikte kalacaktı.

Aynı dünya, bu çekişmede ortaya sürülen şeyin muazzam büyüklükte olduğunun da farkındaydı ve öyle düşünmekte haklıydı ama aslında üzerinde durulması gereken tek mesele bu değildi. Daha da önemlisi, *gezgin şövalyelik kastının* mevcudiyetinin sonuna gelmiş olabileceğiydi. Ben bir şampiyondum, bu doğrudu ama şampiyonluğum zırvalık kabilinden kara sanatlarda değil, duyguların hiç karıştırılmadığı saf akıl ve mantık alanındaydı. O karşılaşmanın sonunda ya gezgin şövalyeliği ortadan kaldırıacaktım ya da kendim o akıbete uğrayacaktım.

Aynon altısı günü saat on olduğunda, muazzam bir araziye kaplamasına rağmen, karşılaşma alanında tek kişilik yer bile kalmamıştı. Dev ölçülerdeki ana tribün bayraklarla, flamalarla, işlemeli kumaşlarla kaplanmıştı ve üstünde çok sayıda küçük krallığın hükümdarıyla Britanya aristokrasisinin neredeyse tamamını barındırıyordu; bizim çeteyse en ortadaydı ve her biri ısıtılar saçan, alabildiğine şatafatlı bir kadife ve ipek prizmasına dönüşmüştü; Yukarı Mississippi’de günbatımının Kuzey Işıkları’yla tutuştuğu kavga hariç tutulursa, o kadar göz alıcı bir şey daha görmemiştim. Karşılaşma pistinin bir ucunda yer alan, neşeli renklere bürünmüş, her birinin üstünde bayrak dalgalanan ve her kapıda kaskatı nöbetçilerin durduğu çadırlardan oluşmuş kamp da ayrı bir güzellik arz ediyordu. Mesleğe veya kast yapısına tutku besleyen her şövalye oradaydı, çünkü benim bu düzene dönük duygularım sır sayılmazdı ve karşılaşma onlar için de bir şans oluşturunca. Eğer Sir Sagamor’u yenersem diğerleri, ben reddedip mağlubiyeti kabul edene kadar meydan okuma hakkına sahip olacaktı. Bizim tarafın en ucunda iki çadır vardı ve biri bana, diğeri hizmetkarlarıma aitti.

Belirlenen saatte Kral bir işaret verdi ve cübbeli teşrifatçılar ortaya çıkıp müsabakacıların isimleriyle karşılaşma sebebini ahalîye duyurdu. Kısa bir duraksama yaşandı, ardından bizi meydana çağıran borunun sesi duyuldu. Herkes nefesini tutmuştu ve bütün yüzlerden büyük bir merak yansiyordu.

Büyük Sir Sagramor, kendi bölümünden bir demir kulesi halinde çıktı; güçlü eliyle kavradığı devasa mızrağı ayak yuvasından göğe yükseliyordu; görülmemiş büyüklükteki atının suratı ve göğsü demir kaplıydı, vücuduysa neredeyse yere kadar uzanan zengin işlemeli örtülerin gerisindeydi. Ah, çok hoş, çok asil bir görüntü sunuyordu! Kalabalıktan büyük bir hayranlık narası koptu.

Ve sonra ben çıktım meydana. Herhangi bir nara falan kopmadı. Şaşkınlıktan kaynaklanan kısa bir sessizlik oldu, bunu insan denizi üzerinde yayılarak ilerleyen büyük bir kahkaha dalgası takip etti, ama çalınan uyarı borusu sebebiyle fazla uzun ömürlü olmadı. En sade ve rahat jimnastik kıyafetimi giymiştim; bacaklarımı sıkıca saran ve baldır kısmında yumuşak dolgu bulunan ten rengi, dar bir pantolon vardı üstümde ve başım da açıktı. Atım ortalama büyüklükte ama çok uyanık, ince bacaklı, sıırım gibi kaslı, tazı gibi koşabilen bir hayvandı. Derisi ipek ısıltıları saçan çok güzel bir yaratıktı ve yularla bizim kovboylara özgü ufak eyer haricinde anasından doğduğu kadar çıplaktı.

Demir kuleyle alacalı yatak örtüsü, epey ağır ama gayet azametli bir ilerleyişle piste gelince, biz de hafif adımlarla onların karşısında yerimizi aldık. Durduk; kule selamladı, ben de karşılık verdim; yan yana ana tribüne yaklaşarak Kral'la Kraliçe'nin karşısına geçtik ve onlara hürmetlerimizi sunduk.

Kraliçe, "Eyvahlar olsun, Sir Patron!" dedi. "Çırılçıplak mı dö-vüşeceksiniz? Üstelik ne kılıcınız var ne de..."

Ama Kral koluna dokunup kulağına birkaç kısa cümleyle bunun kendisini hiç ilgilendirmediğini fısıldadı.

Borular tekrar çaldı ve ayrılıp pistin iki ucuna ilerleyerek yer-

lerimizi aldık. İhtiyar Merlin de sahneye çıkıp Sir Sagramor'un üzerine Hamlet'teki hayalet gibi görünmesine neden olacak incecik bir ağ atmıştı.

Kral bir işaret daha yaptı, Sir Sagramor büyük mızrağını indirdi ve peçesi geride uçuşarak fırtına gibi üzerime gelmeye başladı. Ben de aynı anda onu karşılamak için havada ısıklarla uçan bir ok misali hareketlenmiştim; başım görünmez şövalyenin yerini hiç değılse seslerden belirlemek ister gibi bir yana eğilmişti.

Rakibime destek veren müthiş bir tezahürat patladı ama arada tek bir cesur ses de benim için bağıırıyordu: "Bastır, Kurnaz Jim!"

Bunun Clarence olduğunu –özellikle de kullandığı lisana bakarak– tahmin etmek zor değildi.

O zorlu mızrağın ucuyla aramda bir buçuk metre kalmıştı ki atımı basit bir hareketle yana çekiverdim ve koca şövalye de umduğu vuruşu yapamadan geçip gitti. Bu sefer alkış almıştım. Döndük pozisyon aldık ve tekrar hareketlendik. Şövalyeye sıfır puan, bana büyük alkış. Aynı şey bir kez daha tekrarlandı ve bu sefer Sir Sagramor'un sinirini iyice bozan, taktik değıştirerek beni kovalamayı vazife edinmesine yol açan bir tezahürat kükreyişiyile sonuçlandı. Öyle bir şov daha önce görülmemiştir; tüm avantajın bende olduğu bir ebeleme oyununa dönmüştü karşılaşma; ne zaman istesem yolundan kolayca çekiliyor, arkasına dolaşırken sırtına bir de şaplak atıyordum. Sonunda kovalamacanın kontrolünü ele aldım ve şövalye ne manevra yaparsa yapsın bir daha arkama geçemedi; her dönüşünde beni önünde buluyordu. Böylece vazgeçip pistin kendisine ait ucuna çekildi. Öyle sinirlenmişti ki kendini kaybederek benim yıllar önce ona yönelttiğimi gölgede bırakacak bir hakaret savurdu.

Kemendimi eyerin ön tutamağından çözdüm ve sarmalı sağ elimle kavradım. Bu seferki gelişini görmeliydiniz adamın! Gözünü kan bürümüştü. Bense atımın üstünde gayet rahat oturuyor ve kemendi başımın üzerinde çeviriyordum. Şövalye yarı yola geldiğinde ben de harekete geçtim, aramızda on metre kadar kaldığında

kemendi havada yılankavi sarmallar sergileyecek şekilde gönderdim, sonra da eğitimli atımı bacakları üzerine binecek yükü karşılayacak şekilde gerdirerek durdurdum. Birkaç saniye sonra ip yay gibi gerildi ve Sir Sagramor'u atının üstünden çekip aldı. Sonuç sansasyon yaratacak türdendi!

Şu dünyada hiç şüphesiz ki en popüler şeyler yeni olanlar arasından çıkıyor. Oradaki insanlar da daha önce hiç kovboy numarası görmemişti ve o manzara karşısında zevkten hepsinin ayakları yerden kesilmişti.

Her yerden aynı bağırış yükseliyordu: "Bis! Bis!"²³

O lafı kullanarak gösterinin tekrarlanması için dayatmayı nereden öğrendiklerini bilmiyordum ama dilbilimsel meseleler üzerine kafa yormanın zamanı değildi, çünkü gezgin şövalyeler kovani vızıldamaya başlamıştı ve biraz iş yapmak istiyorsam, piyasaya yüklenmenin tam zamanıydı. İp çözülüp Sir Sagramor yardımcıları tarafından çadırına götürülür götürülmez pistin ucunda yerimi aldım ve kemendi tekrar başımın üzerinde çevirmeye başladım. Şövalyeler Sir Sagramor'un yerini alacak birini seçtiğinde, o şeyi tekrar kullanmam gerekeceğini biliyordum ve onca hevesli aday olduğuna göre bu fazla gecikmeyecekti. Düşündüğüm gibi, hemen birini seçtiler: Sir Hervis de Revel.

Vzz-zzzzt! Alev almış bir ev gibi geldi üzerime ve ben yana çekilince şimşek gibi geçti ama sarmalın ucu boynuna dolanmıştı bile. İlmek sıkılaştı ve bir saniye sonra atının eyeri boştu.

Gösterinin tekrarı için tezahürat bir kez daha yükseldi, ben de yeni aday karşımda yerini alınca seyircimi kırmadım. Ardı ardına beş kişiyi atının üstünden uçurunca, durum bizim demir kaplamalılara ciddi görünmeye başladı ve toplanıp bir görüşme yaptılar. Sonunda bu duruma artık nokta koymanın zamanı geldiğine hükmederek, üzerime en namlı ve en büyük olanları gönderdiler. İnsanların hayretli bakışları altında önce Sir Lamorak de Galis'i, onun ardından da

23 'Bir daha! Bir daha!' anlamında.—yhn

Sir Galahad'ı uçuşa geçirdim. Artık en değerli taşı oynamaktan, üstünlerin en üstününü, yücelerin en yücesini, Büyük Sir Launcelot'un bizzat kendisini ileri sürmekten başka yapacak şey kalmamıştı!

"Sonuç sansasyon yaratacak türdendi!"

Benim için bir gurur ânı mıydı? Herhalde öyleydi. Britanya Kralı Arthur oradaydı; Kraliçe Guenever oradaydı; taşra krallarının ve kralcıklarının neredeyse tamamı oradaydı; ve evet, tüm diyarlardan gelen namlı şövalyeler diğer uçtaki çadır kamptaydı; tüm Hristiyan dünyasınca bahadırılığın en seçkin zümresi kabul edilen Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin tamamı hazır ve nazırdı; üstelik hepsinden büyük ve önemli bir gerçek varsa, kırk bin gözün bana odaklandığı noktada yürekten inanç beslenen ışıltılı sistemin mızrağını bana yavaşça doğrultan güneşini söndürmek üzere oldu-

ğumdu. Aklımın bir kenarında Batı Hartfordlu şu Alo-Kız'ın aziz görüntüsü uçuşuverdi ve orada olup beni görmesini nasıl da istediğimi düşündüm.

Namağlup Şövalye bir anda hareketlenerek –tüm kraliyet dünyasının ayağa fırlamasına neden olan– bir okyanus burgacı gibi gelmeye, kader tayin edici ip sarmalları da aynı anda havada dönmeye başladı. İki göz kırpması arasındaki sürede Sir Launcelot'u pistin öte yanına sırtüstü fırlattım, beni kutlayarak havada uçuşan mendiller fırtınasına ve alkış kükremesine dönerek kendi elimi öptüm!

Kemendimi toplayıp eyerin boynuzuna takarken kendi kendime galibiyet sarhoşluğuyla, “Kusursuz bir zafer,” dedim. “Başka kimse bana meydan okuyamaz. Gezgin şövalyelik böylece öldü.”

İşte bu sebeple, bir rakibin daha karşılaşma alanına çıkmak üzere olduğunu bildiren boru herkes kadar beni de şaşırttı. İşin gerisinde bir esrar vardı; başka açıklama getiremiyordum duruma. Ve o şaşkınlık arasında Merlin'in usulca yanımdan uzaklaştığını gördüm ve kemendimin gittiğini fark ettim. İhtiyar el çabukluğu uzmanı onu aşmış ve anlaşıldığı kadarıyla cübbesinin altına saklamıştı.

Boru tekrar çaldı. Pistin ucuna baktım ve üstündeki tozlar temizlenmiş ve peçesi düzeltilmiş Sagramor'un atını rahvan adımlarla sürerek geldiğini gördüm. Atımı çevirerek yaklaşmasını nal seslerinden anlamaya çalışır numarası yaptım.

Şövalye, “Acar bir kulağın var ama seni bu sefer kurtaramayacak!” diye bağırarak elini büyük kılıcının kabzasına attı. “Göremeceksin, çünkü bu sefer işimi ucu peçeden dışarıya çıkan şu hantal mızrakla değil, bununla göreceğim ve bir yere kaçamayacaksın!”

Miğferinin siperliği açıktı ve gülümseyişinde ölüm vardı. O kılıcı geçiştiremeyeceğim açık ve netti; bu kez biri ölecekti... Ve bana ulaşmayı başarırsa, cesedin kime ait olacağı belliydi. Yan yana gelince dönüp kraliyet locasını selamladık.

Kral bu sefer belirgin şekilde rahatsız olmuştu. “O garip silah nerede?” diye sordu bana.

“Çalındı Efendim.”

“Yanında bir tane daha yok mu?”

“Hayır, sadece bir tane getirmiştım.”

Merlin hemen lafa karıştı: “Öyle yaptı, çünkü getirebileceği bir tane daha yoktu. Tektir o silah ve İblisler Denizi’nin Kralı’na aittir. Bu adam hem hırsız hem de cahil; aksi takdirde o şeyin sadece sekiz kez kullanıldığını, ondan sonra yok olarak denizin altındaki yerine döndüğünü bilirdi.”

“Öyleyse şu anda silahsız,” dedi Kral. “Herhalde bir silah emanet almasına izin verirsiniz, Sir Sagramor.”

O sırada topallayarak gelen Sir Launcelot, “Benimkini veririm!” dedi. “Cesur bir şövalyedir kendileri ve kılıcım onun elinde onur bulacaktır.” Elini beline attı ama Sir Sagramor onu engelledi.

“Dur! Öyle olmayabilir. Kendi silahıyla savaşacak; seçim yapıp yanında getirme önceliğine sahipti. Hataya düşüyse başıyla beraberdir.”

“Şövalye!” dedi Kral. “Sen de ihtirasla hataya düşüyorsun ki bu benim de aklımı karıştırıyor. Silahsız bir adamı mı öldüreceksin?”

“Ve öyle bir şey yaparsa bunun hesabını bana verecek!” diye lafa karıştı Sir Launcelot.

Sir Sagramor öfkeyle terslendi: “Kim arzu ederse, ona eksiksiz şekilde veririm hesabı!”

Merlin, yüzünde memnuniyetini en açık şekilde ifade eden bir sırıtışla ellerini ovuşturuyordu. “Çok iyi konuştu; sahiden iyi laf etti. Ve bu kadar sohbet, kanaatimce yeterli. Efendimiz Kral savaş borusunun çalınmasına izin verirse...”

Kral’ın yapacak bir şeyi kalmamıştı. Boru çaldı ve yerlerimizi

aldık. Birbirimizden yüz metre uzakta, ata bindirilmiş heykeller kadar hareketsiz halde karşı karşıya duruyorduk. Tam bir dakika öylece kaldık; herkesin bakışları üzerimize kenetlenmişti, kimse kıpırdamıyordu. Kral'ın işareti vermekte isteksiz olduğu belliydi ama sonunda elini kaldırdı, bunu berrak bir boru sesi takip etti ve Sir Sagramor'un uzun kılıcı havada ısıltılı bir daire çizdi. Geliyordu. Hiç kıpırdamadım. Gelmeye devam etti. Yine kıpırdamadım.

İnsanlar heyecanlanıp bana seslenmeye başladı: “Kaç, kaç! Canını kurtar! Cinayet bu!”

Karşıdan kopan fırtına elli adım öteye gelene kadar tek milim bile hareket etmedim, sonra Colt Dragoon'u kılıfından çektim ve namludan çıkan alev huzmesini gök gürültüsünü çağrıştıran bir patlama takip etti, tabanca kimse ne olduğunu anlayamadan kılıfına geri döndü.

Sürücüsüz at yanımdan geçip giderken Sir Sagramor bir taş parçası kadar cansız halde yerde yatıyordu.

Hemen yanına koşan insanlar, herhangi bir görünür sebep, vücudunda ölümcül yara falan olmamasına rağmen, adamın canının çekilip gittiğini görünce şaşkınlıktan donakalmıştı. Zırhın göğsünde küçücük bir delik vardı gerçi ama kimse o kadar ufak bir şeyi önemsememişti; üstelik mermi, zırhın altındaki elbise ve dolgu katmanları tarafından emildiğinden geride neredeyse hiç kan da bırakmamıştı. Ceset, Kral ve diğer ekabirlerin görebileceği mesafeye sürüklendi. Onlar da gayet doğal olarak hayretle kalakalmıştı. Yaklaşık mucizeye açıklama getirmem rica edildi.

Ama ben olduğum yerde heykel gibi kalarak, “Bu bir emirse itaat ederim ama Efendimiz Kral'ın da gayet iyi bildiği üzere, dövüş kuralları herhangi bir meydan okuma talebi gelebileceği ihtimaliyle yerimden ayrılmamamı gerektirir,” dedim.

Bekledim. Kimse meydan okumadı.

Bu sefer de, “Bu dövüş alanının adilce ve hak edilerek kazanıldığı yönünde her kimin şüphesi varsa, meydan okumasını beklemeden bunu bizzat o kişiye ben yapıyorum!” diye seslendim.

“Çok cesurca ve kahramanca bir teklif,” dedi Kral. “Ve size yakıştı. Kimin adını söyleyeceksiniz ilk olarak?”

“Bir isim vermeyeceğim; hepsine toptan meydan okuyorum! Burada duracak ve İngiltere şövalyelerinin üzerime gelmesini bekleyeceğim. Üstelik teker teker değil, hep birlikte kapsınlar bunu!”

“Ne!” diye bağıştı şövalyeler.

“Meydan okumayı duydunuz. Ya kabul edersiniz ya da siz şövalyeleri ödleğ ve bozguna uğramış ilan ederim!”

Anladığınız gibi, bu bir blöftü. Öyle zamanlarda kararlı bir ifade takınıp elinizdeki kartların kazanabileceğinin yüz mislini masaya sürerseniz, her elli denemeden kırk dokuzunda kimse blöftü görmeye cesaret edemez ve siz, oyundan paraları toplayarak kalırsınız. Ama geriye kalan bir ihtimalde... Eh, bu sefer fırtına getirecek o tek ihtimal gerçekleşmek üzereydi. Beş yüz şövalye neredeyse ânındaatlarına binmek için kaynaştı ve göz açıp kapayana kadar epey geniş bir savaş hattı dötrnala üzerime gelmeye başladı. Tabancaların ikisini de çektim ve bir yandan aradaki mesafeyi ölçerken bir yandan da ihtimalleri hesaplamaya koyuldum.

Bang! Bir eyer boşaldı. *Bang!* Bir tane daha. *Bang, Bang!* İki şövalye daha çuvallık. Evet, az sonra atlar kafa kafaya gelecekti, bunun farkındaydım. O insanları ikna edemedim on birinci kurşunu da sıkarsam, on ikinci adamın beni öldüreceği kesindi. Ve bu sebeple de güruh, dokuzuncu adam düşüşüyle birlikte paniğin öncüsü olan tereddütle duraksar gibi olunca hayatımın mutluluğunu yaşadım. Şimdi kaybedilecek tek bir saniye, son şansımı yok edecekti. Buna izin vermedim. Tabancaların ikisini birden kaldırıp nişan aldım, bu ciddi tehdit düşmanın bir an duralamasına, sonra da bozguna uğrayarak kaçmasına yetti.

Gün benim günümdü. Gezgin şövalyelik artık ölmeye mahkum bir kurumdu. Medeniyet ilerleyişe geçmişti.

Kendimi nasıl mı hissediyordum? İşte bunu hayal bile edemezsiniz.

Birader Merlin'e ne mi olmuştu? Eli avucu yine boştu. Nasıl oluyorsa, büyü'nün ipe sapa gelmez saçmalıkları, bilimin büyüsüyle her karşılaşmalarında hüsrana uğruyordu.

"A Ward of Snowy
Church-Warden"

"Beyaz piposundan bir metre ötede"

40

Ç Yıl Sonra

Gezgin şövalyeliğin belini kırınca, çalışmalarımı gizli devam ettirmeme gerek kalmadığına karar vermiştim. Böylece, hemen ertesi gün gizli okullarımı, madenlerimi, muazzam fabrikalar ve atölyeler sistemimi hayretten hayrete sürüklenen bir dünyaya teşhir ettim. Tabiri caizse, 19. yüzyılı 6. yüzyıla takdim ediyordum.

Ne de olsa, yakalanan bir avantajın peşine zaman kaybetmeden düşmek genellikle iyi sonuç veren bir taktiktir. Şövalyelerin yaşadığı düşüş geçiciydi mutlaka ve o halde kalmalarını istiyorsam, bunun tek yolu onları felç etmektir; daha azı amaca hizmet etmezdi. Son karşılaşmamızda arenada blöf yapmıştım, dolayısıyla şans tanırsam aynı değerlendirmeye onların da bir şekilde varması kaçınılmazdı. Yani onlara zaman tanımamam gerekiyordu ve öyle de yaptım.

Meydan okumamı yeniledim, bunu bronza kazıttım ve her rahibin okuyabileceği şekilde dağıttırdım; ayrıca gazetenin ilan ve reklam sütunlarında da sürekli yayınlanıyordu. Çağırıcı yinelemekle kalmamış, buna bir oranlama da getirmiştım; belirtilecek herhangi bir günde yanıma elli yardımcımı alıp tüm dünya şövalyeleriyle

kitlesel olarak karşılaşp hepsini imha edeceğimi bildiriyordum.

Bu sefer blöf yapmıyordum. Dediğimde ciddi dim ve bunu yapabili rdim. Meydan okumada anlaşılamayacak bir yan yoktu. En kafasız andavallı şövalye bile bunun gayet açık bir ‘ya gel ya da çeneni kapa’ durumu olduğunu kavrayabilirdi. Akıllıca davranıp ikinci seçeneğ i benimsediler. Sonraki üç yıl boyunca sözünü etmeye değecek sıkıntı yaratmadılar.

Ve o üç yıl çok hızlı geçti. O arada İngiltere’de neler olmuştu? Mutlu, refaha kavuşmuş ve tuhaf denecek şekilde değışmiş bir ülkeydi burası artık. Her tarafta okullar ve azımsanmayacak sayıda üniversite vardı; birkaç tane oldukça iyi gazete çıkıyordu. Yazarlık bile başlamış, bu alanda Nüktedan Sir Dinadan başı çekerek, benim on üç yüzyıl sonrasından aşına olduğum bayat fıkraları içeren bir kitap çıkarmıştı. Malum konuşmacıyla ilgili fıkra hariç tutulursa, diğerlerine diyeceğim bir şey yoktu ama o iğrenç şeye dayanamıyordum; kitabı toplattım ve yazarını astırdım.

Kölelik sona ermişti; her insan yasalar karşısında eşitti; vergilendirme hakkaniyetli ve gelir düzeyine dayalı şekilde yeniden sisteme oturtulmuştu. Telgraf, telefon, fonograf, daktilo makinesi, dikiş makinesi ve elektrikle buharın diğer binlerce itaatkar, işe yarar hizmetkarı yavaş yavaş ortaya çıkıp insanların yardımına koşuyordu. Thames Irmağı üstünde çalışan iki buharlı gemimiz vardı; savaş gemilerimiz de buharla çalışıyordu ve aynı enerjiyi kullanan gemilerden oluşan bir ticaret filosu yapım halindeydi; Amerika’ya bir keşif seferi çıkarmaya hazırlanıyordum.

Birkaç tane demiryolu hattı çekiyorduk ve Camelot ile Londra arasındaki tamamlanarak çalışmaya başlamıştı. Yolcu hizmetleriyle ilgili tüm işlerin aristokrasiye verilmesinde kararlı şekilde dayatıyordum. Aklımdaki fikir, aristokratları ve şövalyeleri bu görevlere çekerek yararlı işlerle uğraşmalarını, dolayısıyla fesat karıştırmaktan uzak kalmalarını sağlamaktı. Plan gayet iyi işledi ve kimi görevler için rekabet kızıştı. Mesela 04.33 ekspresinin kondüktörü

bir düktü ama zaten kondüktörler arasında dükten aşağı mevkide kimse yoktu. Hepsi iyi adamlarsa da çare bulamadığım için göz yummak zorunda kaldığım iki kusurları vardı: Birincisi zırhlarını çıkartmıyorlardı, ikincisi de biletsiz 'ördek yolcu' almıyor, yani şirkete açıktan para kazandırmıyorlardı.

Ülkede yararlı bir işle uğraşmayan şövalye yok gibiydi. Her türlü misyonerlik faaliyeti için İngiltere'yi boydan boya kat ediyorlardı; gezginliğe duydukları tutku ve bu konudaki tecrübeleri, onları medeniyeti yaymakta en etkili unsurlar haline getirmişti. Çelikleri giyinmiş ve kılıcı, mızrağı, baltayı kuşanmış halde geziyorlardı; güzergahları üstünde rastladıkları birini dikiş makinesini veya akordeonu ya da dikenli teli veya sunabilecekleri başka bin bir tür şeyden herhangi birini denemeye ikna edemezlerse, adamın halline bakıp yollarına devam ediyorlardı.

Bana gelince, çok mutluydum. İşler özlemini gizlice çektiğim bir noktaya doğru kesintisiz şekilde geliyordu. Aklımda tüm projelerimin en büyüklerini teşkil eden iki şey vardı. Bunlardan biri Katolik Kilisesi'ni yıkıp harabeleri üstüne Protestan inancını kurmaktı ama benimki kurumsallaşmış bir Kilise değil, 'seni nasıl hoşnut ediyorsa o şekilde git' tarzı bir kilise olacaktı. Diğer projemse, zaman içinde yayımlanacak bir karamameyle, Arthur'un ölümünden sonra erkek veya kadın ayırt etmeden tüm insanlara tanınacak kısıtlamasız ve ayırım tanımayan oy hakkı vermektir. Arthur otuzlarından epey yaş alarak benim yaşıma –yani 40'a falan– yaklaşmıştı ve ben, zamanı gelene kadar nüfusun ağırlıklı ve etkin kısmını dünya tarihinde bir ilk oluşturacak hamleye, devlet yapısında kansız bir darbeye hazır ve istekli olacak şekilde hazırlayabileceğime inanıyordum. Sonuçta ortaya cumhuriyet çıkacaktı. Evet, aklıma geldikçe utanç duysam da bir şeyi ayrıca itiraf etmem gerek: O cumhuriyetin ilk başkanı olma hasretini çekmeye başlamıştım. Bende de insan tabiatından alınma bir şeyler vardı; bunu anlamıştım.

Clarence da devrim konusunda benimle aynı düşüncede idi ama aklında farklı bir model vardı. Gerçi onun cumhuriyet düşüncesi de iltimaslı mevkilerin tanınmayacağı bir yapıya dayalıydı ama seçilmiş başkan yerine, hükümdarlığın miras yoluyla devredileceği bir kraliyet ailesi olmalıydı. Bir sülaleye tapınma mutluluğunu tatmış hiçbir milletin öyle bir şeyden yoksun kılınamayacağına, bu gerçekleşirse melankoliye kapılarak söneceğine inanıyordu. Kralların tehlikeli olduğunu öne sürerek idrettim. Buna, öyleyse kedilerden yararlanılabileceğini söyleyerek cevap verdi. Kedilerden ibaret bir kraliyet ailesinin tüm amaçlara mükemmelen cevap vereceğinden emindi. Herhangi bir kraliyet ailesi kadar yararlı olurlardı; en az onlar kadar bilgi ve adaba, onlarla aynı erdemlere, aynı vefasızlıklara sahiplerdi; diğer kraliyet kedileriyle aynı arbedeci mizacı sergileyebilirlerdi; gülünecek kadar kibirli, gösterişçi ve absürt ama bu özelliklerinden gelmiş geçmiş tüm kraliyet aileleri kadar bihaber olabilirlerdi; ayrıca gayet masrafsızlardı ve son olarak da diğer hükümdar haneleri gibi kulağa asil gelen hanedan payeleri alabilirlerdi: Yüce Majesteleri VII. Mırnav, XI. Sarman, XVI. Duman...

Artık gayet düzgün olan modern İngilizcesiyle devam etti:

“Ve geneli kapsayan bir kural olarak bu kedilerin karakter özellikleri, vasat bir kralınkinin epey üzerinde olacak ve bu da –halkların hükümdarlarının ahlak yapısını kendilerine model almaları itibarıyla– ulusa muazzam bir ahlaki avantaj sağlayacaktır. Hanedanlara ve mensuplarına tapınmanın saçmalığı göz önüne alınacak olursa, bu latif ve zararsız kedilerin kısa zamanda ve kolaylıkla herhangi bir kraliyet ailesi kadar kutsal kabul edileceği görülebilir; hatta bizimkiler daha da fazla itibara sahip olabilir, çünkü kimseyi astırmaz, kimseyi zindana tıktırmaz, kimsenin kafasını falan kestirmezler, herhangi türden zalimliğe veya adaletsizliğe yönelmezler ki bu itibarla da, geleneksel insan krala nispeten daha derin sevgi ve saygıya mazhar olurlar. Tüm dünyanın gözü bu insani ve hassasiyet üzerine kurulu sisteme çevrilir, kendine kral adı veren kasaplar yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlar; bunların tebaaları,

oluşan boşluğu bizim kraliyet hanesinden alacakları kedilerle doldurur; o arada bir kedi fabrikasına dönüşür, dünyadaki tüm tahtların tedarikçisi haline geliriz; kırk sene içinde tüm Avrupa kediler tarafından yönetilmeye başlar, evrensel barış ve huzur bu şekilde tesis edilmiş olur ve ebedi kalır. Mi-i-i-yav-av-av-avvv—Pzzt!—Vav-zzzt!”

Tanrı'nın cezası! O son kedi çılgınlığını patlatıp beni elbiselerimin içinden sıçrama raddesinde korkutana kadar ciddi ve samimi konuştuğunu sanmış, ikna olmanın eşiğine gelmiştim. Ama ciddi olmadığını anlamam gerekirdi; o kavramla alakası yoktu adamın. Meşruti monarşinin tarihsel gelişimi ve kurumsallaşması konusunda gayet net, mantıklı ve uygulanabilir bir tablo çizmişti ama bunun farkına varamayacak veya meseleye dair herhangi bir şeyi umursamayacak kadar uçarı beyinliydi.

Tam onu sıkı bir şekilde azarlayacaktım ki Sandy dehşet içinde koşarak geldi. Öylesine hıçkırıklara boğulmuştu ki bir dakika kadar konuşamadı. Onu kollarımın arasına alıp yatıştırmaya çalıştım.

“Ne oldu, sevgilim? Anlat bana!”

Başı göğsüme düştü ve zor duyulur bir sesle, “Alo-Santral...” dedi.

“Çabuk!” diye bağırdım Clarence’a. “Kralın tabibine telefon et ve gelmesini söyle!”

İki dakika sonra çocuğun beşiğinin yanına diz çökmüştüm ve Sandy de sarayın her tarafına hizmetkar gönderiyordu. İlk bakışta kuşpalazı olduğunu anlamıştım bebeğimin. Üzerine eğilip, “Uyan, tatlım...” dedim. “Aç gözlerini Alo-Santral!”

Minik kız gözkapaklarını usulca araladı. “Ba-ba...”

Rahatlamıştım. Ölüm hâlâ uzağındaydı. Kükürt karışımı yaptırdım, nefes yollarını açmaya yarayacak buhar tenceresini kendi ellerimle hazırladım, çünkü Sandy veya kızım hastayken öylece oturup doktorları bekleyemezdim. İkisikle de nasıl ilgilenmem

gerektiğini biliyordum ve bu konuda tecrübem vardı. O ufaklık henüz yolun başında olmasına rağmen hayatının büyük bölümünü kollarımın arasında geçirmişti ve sıkıntılarını geçiştiren, onu kırıpklerinin ucundan gözyaşları damlayana kadar güldürmeyi başaran genellikle ben olurdum.

Şimdi Hisse Kurulu'nun başında olan ve Sir Galahad'dan devraldığı Tehlikeli Koltuk'ta²⁴ oturan Sir Launcelot, bir şey sormak için en ısıltılı zırhını giymiş halde o sırada bana uğramıştı. Hisse Kurulu, Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nden oluşuyordu ve bunlar söz konusu masayı artık sadece iş konuları için kullanıyordu. Koltukların sayısına gelince... Nasılsa inanmayacağınıza göre rakamı belirtmeye gerek yok. Sir Launcelot gerçek bir borsa ayısıydı ve o gün de Kurul'u sıkı bir şekilde silkelemeye hazırlanıyordu. Ama bunun ne önemi vardı ki? Bildiğiniz, her zamanki Launcelot'tu ve en sevdiği evcil yaratığının hasta olduğunu görünce diğer her şeyi unutmuştu; Alo-Santral'ı o halde bulunca değil devlet meseleleri, üzerine gelen koca bir boğa sürüsü bile onun dikkatini başka yöne çekemezdi. Miğferini başından çıkarttı, içine su doldurdu, ispiro ocağına yeni bir fitil taktı ve yakıp 'buhar tenceresini' ateşe yerleştirdi. O arada Sandy de beşiğin üstüne battaniyeyle bir çadır kurunca her şey hazırды.

Sir Launcelot'un kaydattığı suya biraz sönmemiş kireç, uygun miktarda karbolik asit ve laktik asit kattık, sonra miğferi alıp battaniye çadırın altına soktuk. Bunlar halledilince beşiğin iki yanına oturup nöbet tutmaya başladık. İçi artık biraz rahat eden Sandy, iki pipoyu kurutulmuş söğüt kabuğu tozu ve sumaktan yapılma tütünle doldurup bize verdi ve istediğimiz gibi içmemizi söyledi. Duman nasılsa battaniyeyi aşır beşiğin içine girmeyecekti ve ülkenin o alışkanlıkla tanışan ilk kadını olarak kendisi de tütün içiyordu.

Sir Launcelot'un beyaz piposundan bir metre ötede olanca sakinliğiyle yanımızda oturması rahatlatıcıydı. Hem yakışıklı, hem

24 Arthur efsanesinde *Siege Perilous* günün birinde Kutsal Kase'yi bulacak şövalye için Yuvarlak Masa'da boş tutulan yerdir.—çn

de iyi bir adamdı ve yakın zamanda evlenip hanımını ve çocuklarını mutlu etmeye yeltenmişti ama elbette Guenever... Neyse, olup bitenin arkasından üzülmenin hiçbir şeye yararı yok.

Evet, Sir Launcelot, çocuk tehlikeyi atlatana kadar tam üç gün ve üç gece boyunca benimle birlikte bekledi; sonra onu beşiğinden kocaman kollarının arasına aldı, miğferinin sorgucu altın saçlarını okşayacak şekilde eğilip öptü, Sandy'nin kucağına usulca koydu, kendisine hayranlık duyan silah arkadaşlarının ve diğer devlet memurlarının arasına karışmak üzere olanca azametiyle yürüyüp gitti.

Ve hiçbir içgüdü beni onu bir daha göremeyeceğime dair uyarımadı. Ah, Tanrım! Nasıl bir kalp kırıklıkları dünyasıdır bu!

Doktorlar, eski sağlığına ve gücüne kavuşmasını istiyorsak, çocuğu deniz havası alması için bir süreliğine oralardan götürmemiz gerektiğini söylediler. Böylece bir savaş gemisiyle iki yüz altmış kişilik personel hazırlatarak yola çıktık ve iki hafta sonra Fransa kıyılarına ayak bastık. Doktorlar bir süre orada kalmanın iyi olacağına hükmetti. Yörede egemen olan küçük bir kral, bize misafirperverliğini sundu ve memnuniyetle kabul ettik. Kimi eksikler varsa da orada yeterince rahat edecektik; davetlisi olduğumuz garip ve eski kaleyi gemiden getirdiğimiz ilave şeylerle konforlu hale bile koyduk.

Bir ay sonra, gemiyi ikmal yapması ve en taze haberleri getirmesi için memlekete yolladım. Üç veya dört gün içinde geri gelmesini bekliyorduk. Gelirken diğer haberlerin yanı sıra, yakın zamanda başlattığım bir denemenin sonuçlarına dair bilgi de getirecekti. Turnuva sisteminin yerini almak, şövalyelikten geriye kalan istimi boşaltmak, o delişmen beygirleri eğlendirerek meşgul etmek için yaptığım bir projeydi bu ve aynı zamanda onların rekabetçi ruhlarını korumalarına da yardımcı olacaktı. Seçilmiş bir

grubu epey zamandır özel eğitimden geçiriyordum ve artık öğrendiklerini topluluklar karşısında sergilemelerinin zamanı gelmişti.

Bahsettiğim şey beysboldu. Oyuna en başından popülerlik kazandırmak istediğimden, dokuzar kişilik takımları yetenek ya da kapasite değil mevki gözeterek oluşturmuştum. İki grupta da hükümdarlık esasına sahip olmayan tek şövalye bile yoktu. Bunun için gerekli malzemeyse, Arthur'un etrafında her daim bolca mevcuttu; onun olduğu ortamda rastgele bir taş atıp kralın tekine denk getirmemek imkansızdı. Elbette ki o insanlara zırhlarını çıkarttırmadım; banyoya bile o şeyle giriyorlardı. Takımların birbirinden ayırt edilebilmesi için zırhlarda değişiklik yapmaya razı oldular ama hepsi o kadardı. Böylece takımların biri geleneksel zincir örgü yeleği giyerken, diğeri benim yeni Bessemer çeliğinden yapılmış plakalı zırhı kullanacaktı.

Sahadaki uygulamalarıysa, o konuda gördüğüm en fantastik manzaraları teşkil ediyordu. Bir tür 'top işlemez' özelliğe sahip olduklarına inandıkları için, üzerlerine doğru atış yapıldığında asla yana çekilmiyor, sonuca razı olarak öylece dikiliyorlardı. Bir Bessemer vurucu konumundaysa ve top gövdesine çarparsa, sekip yüz elli metre falan uzağa gittiği oluyordu. Ve bir oyuncu koşu yapıp kaleye kayarak ulaşmak için kendini yere attığında ortaya çıkan görüntü, bir zırhlının limana girişini andırıyordu.

Başlarda hakemleri rütbesiz insanlar arasından seçiyordum ama bundan vazgeçmek zorunda kaldım. Bir hakemin verdiği ilk karar genellikle sonuncusu oluyordu; aleyhine karar verilen oyuncu ânında adamı beysbol sopasıyla ikiye bölüyordu ve arkadaşları onu evine sedyeyle götürmek zorunda kalıyordu. Hiçbir hakemin maç bitiremediği duyulunca, o görevi kabullenecek birilerini bulmak zorlaştı. Böylece ben de rütbe ve konum itibarıyla devlet koruması altındaki birini hakemliğe atamak zorunda kaldım.

Takımlar şöyleydi:

BESSEMERLER

Kral Arthur

Lothia Kralı Lot

Kral Northgalis

Kral Marsil

Küçük Britanya Kralı

Kral Labor

Listengese Kralı Pellam

Kral Bagdemagus

Kral Tolleme La Feintes

YELEKLİLER

İmparator Lucius

Kral Logris

İrlanda Kralı Marthalt

Kral Morganore

Cornwall Kralı Mark

Garlot Kralı Nentres

Liones Kralı Meliodas

Göller Kralı

Suriye Kralı Sowdan

Hakem: Clarence.

Halka açık ilk maçın elli bin seyirci toplayacağı kesindi ve öyle bir eğlenceyi yaşamak için dünyanın öbür ucundan gelmeye değerdi. Her şey buna elverişliydi; ılık, alabildiğine güzel bahar havaları gelmişti ve doğa, yeni giysilerine bürünüyordu.

"Işığı söndürmek"

Men Emri

Ne var ki ilgim birdenbire öyle konulardan kopuverdi. Kızımın durumu yine kötülüyordu ve biz de yanından ayrılamıyorduk. Durumu daha da ciddileşince, bakımı için birilerinden yardım kabul etmeyi içimize sindiremedik ve yanında sırayla nöbet tutmaya başladık. Ah, Sandy! Ne kadar düzgün yürekli, ne kadar sade, ne kadar yapmacıksız ve iyi bir insandı o öyle! Kusursuz bir eş ve anneydi ama onunla evlenme sebebim başkaydı; şövalyelik kanunlarına göre başka bir savaşçı arenada beni yenerek alana kadar *malım* olarak kalacaktı. Beni arayarak tüm Britanya'yı dolaşmış, sonunda Londra surlarının hemen önünde asılmama ramak kala bulmuş ve en uysal haliyle yanımdaki yerini almıştı. Bir New Englandlı'ydım ve o tür bir ortaklığın önünde sonunda onu benden uzaklaştıracığını düşünüyordum. Meseleyi uzatmadım ve evlendik.

O zaman bir ödüle konduğumu bilmiyordum ama durum tamı tamına öyleydi. Aradan on iki ay geçmeden ona tapmaya başlamıştım ve beraberliğimiz tüm zamanların en sevgi dolu, en kusursuz yoldaşlığına dönüşmüştü. İnsanlar, aynı cinsiyetten olanlar arasın-

daki güzel dostluklardan söz eder. O tür dostlukların en iyisi bile bir adamla karısı arasındakikiyle, en önemli güdülerin ve en yüksek ideallerin ortak olduğu bir dostlukla karşılaştırıldığında nedir ki? İkişi mukayese kabul etmez; biri dünyevidir, diğeri ilahi.

Başlangıçta düşlerimde hâlâ on üç asır ötelede geziniyordum ve tatmin bulmayan ruhum, sürekli kayıp bir dünyanın cevap vermeyen boşluklarına çağrılar gönderiyor, kulak kabartıyordu. Sandy, uykudayken de yaptığım bu beklenti dolu çağrılar benim dudaklarımdan çok kere duymuştu. Bir gün, olanca yüce gönüllü-ğülle, muhtemelen vaktiyle çok sevdiğim ama kaybettiğim birini sayıkladığımı söyledi. Gözlerimin yaşarmasına neden olacak kadar dokundu bu bana ve yüzüme hak edilmiş bir ödülün beklentisiyle gülümseyerek bakınca, neredeyse ayaklarımı yerden kesti ve en tuhaf ama en hoş sürprizini yaptı:

“Senin için aziz olan o kişi burada da yaşayacak, burada da hürmetle anılacak ve müziği her daim kulaklarımızda olacak. Şimdi, çocuğumuza verdiğim adı bildiğine göre beni öpebilirsin.”

Ama bilmiyordum; bu konuda en ufak bir fikrim yoktu. Öte yandan bunu Sandy’ye itiraf etmek, o hoş oyununu bozmak zalimlik olacaktı.

“Evet, tatlım...” dedim. “Ne kadar iyi, ne kadar düşüncelisin! Ama bunu senin –aynı zamanda benim olan– dudaklarından duymak istiyorum; önce sen söyle ki müziği mükemmele ersin.”

İliklerine kadar mutlulukla dolmuş bir halde mırıldandı: “Alo Santral!”

Gülmedim –bundan ötürü de her zaman şükrettim– ama bedenimdeki kıkırdakları kurutacak kadar zorlanmıştım bunu yapmamak için; öyle ki haftalar sonra bile yürürken kemiklerimin takırdadığını işitebiliyordum. Bu telefonda selamlama tarzını ilk duyduğunda şaşırmış ve hoşlanmamıştı. Bunun, tarafımdan verilmiş bir emir olduğunu anlattım; ne zaman telefon açılacak olsa,

kaybedilmiş bir dostun hatırasını aziz ve kalıcı tutmak için karşıdaki kişi, onun ilk adı hürmet içeren bir resmiyetle kullanılarak selamlanacaktı. Doğru değildi bu elbette. Ama cevap bulmuştu.

Evet, iki buçuk hafta boyunca beşiğin başında nöbet tuttuk ve gömüldüğümüz derin kaygıyla o odanın dışındaki dünyadan bihaber kaldık. Sonra ödülümüzü aldık, evrenin merkezi ölümün eşğinden döndü ve iyileşmeye başladı. Şükran mıydı hissettiğimiz? Doğru kelime bu değil. O duygu için kullanılabilecek herhangi bir yakıştırma da yok zaten. Evladınızın Gölgeler Vadisi boyunca yürüyüşünü, sonra hayata dönüşünü ve tek bir ışıltılı gülümsemeyle geceyi dünyanızdan silip attığını izlediyseniz neden bahsettiğimi siz de bilirsiniz.

O anda bu dünyaya dönmüştük! Ve o anda birbirimizin gözlerinin içine aynı korku dolu ifadeyle baktık: İki haftadan fazla zaman geçmişti ve gemi hâlâ geri gelmemişti!

Bir dakika içinde adamlarımın karşısındaydım. Geçen tüm o zaman boyunca uğursuz kehanetlerle demlenmişlerdi; yüzlerinden anlaşıyordu bu. Bana eşlik etmeleri için birilerini topladım ve atlara binip denizi yukarıdan gören bir tepeye gittik. O ışıltılı denizleri yakın zamana kadar beyaz kanatlı sürüler halinde sarıp sarmalayan büyük ticaret filom neredeydi? Yok olmuştu, gitmişti! Bir ufuktan diğerine ne tek yelken gözüktüyordu ne de bir duman sütunu; geçmişin faal ve şen canlılığının yerinde şimdi ölüm ve boş bir ıssızlık vardı.

Kimseye tek kelime söylemeden hızla geri döndüm. Korkunç haberi Sandy'ye verdim. Buna bir açıklama getirmenin kıyısından bile geçecek bir şey gelmiyordu aklıma. Bir istila mı yapılmıştı? Deprem mi vurmuştu? Salgın hastalık mı çıkmıştı? Tüm ulus dünya yüzünden silinip gitmiş miydi? Ama tahminde bulunmaya çalışmanın yararı yoktu. Bir an önce gitmeliydim. Kraldan bir gemi –çatanadan hallice olmayan bir tekne– emanet alıp çabucak hazırlattım.

Ayrılık... Ah evet, o çok zordu işte. İyice kendine gelmeye başlayan, kıt kelime dağarcığından haftalar sonra yine bir şeyler mırıldanarak bizi sevinçten sersemleten kızımı öpücüklere boğdum. Ufak çocukların dillerinin dönmediği kelimeleri söylemeye çalışmaları yok mu! Hiçbir müzik bununla kıyaslanamaz ve o haller geçip konuşma düzelmeye yüz tutunca, insan sevdiği sestten uzak kalan kulağının onun emsali tarafından bir daha asla ziyaret edilmeyeceğinin bilinciyle kedere boğulur. Bunun hatırasını yanımda götürebilmek çok güzeldi.

Alabildiğine boş, tamamen bana bırakılmış bir denizi geçerek ertesi sabah İngiltere'ye ulaştım. Dover Limanı'nda gemiler vardı ama hepsi boşaltılmış, yelkenlerine kadar sökül müştü ve hiçbirinde hayat belirtisi yoktu. Günlerden Pazar olmasına rağmen Canterbury sokakları boştu; en garibiyse gözüme tek bir rahip, kulağıma tek bir çan sesi çarpmamasıydı. Her tarafta ölüm matemi vardı. Anlayamıyordum. Sonunda, yerleşimin öteki ucuna doğru ufak bir cenaze alayına rastladım; tabutu, ölen kişinin akrabalarından ve dostlarından oluşan küçük bir kalabalık izliyordu ama aralarında rahip yoktu. Çansız, Kutsal Kitap'sız, mumsuz bir cenaze alayı! Yakınlarda bir kilise vardı ama önünden öylece geçip gittiler. Çan kulesine baktım ve üstüne kara örtü atılmış, tokmağı kenarına bağlanmış çanın yerinde durduğunu gördüm. Şimdi biliyordum işte! İngiltere'yi teslim alan müthiş musibetin ne olduğunu anlamıştım. İşgal mi? O şeyle karşılaştırıldığında işgal abeslik kabilinden kâlırdı. Men Emri'ydi bu!

Soru falan sormadım; gerek yoktu bunu yapmama. Kilise darbe yapmıştı; bana düşense kılık değiştirip gayet tedbirli şekilde oradan uzaklaşmaktı. Hizmetkarlarımdan biri elbise verdi ve kentten çıkıp güvene kavuşunca o şeyi üstüme giydim. Sonrasında da yola tek başıma devam ettim; birilerinin eşliğiyle gelecek utancı göze alamamıştım.

Sefil bir yolculuk oluyordu. Her tarafa kasvet dolu bir sessizlik çökmüştü. Londra bile aynı durumdaydı. Trafik durmuştu; insanlar konuşup gülüşmüyor, gruplar hatta çiftler halinde dolaşmıyordu; herkes başı önde, yüreğinin karamsarlığı ve dehşeti yüzünden yansıyarak tek tek ve görünüşte amaçsızca geziniyordu. Kule'de yakın zamanda verilmiş bir savaşın izleri vardı ve anlaşıldığı kadarıyla çok daha fazlası yaşanmıştı.

Niyetim elbette Camelot'a giden trene binmekti. Tren mi? İstasyon bir mağara kadar boştu. Yola devam ettim.

Camelot'a gidene kadar gördüklerim öncekilerin tekrarından ibaretti. Pazartesi ve salı günlerinin de pazardan herhangi yönden farkı yoktu. Gecenin geç vakti ulaştım oraya. Kalenin çevresindeki yerleşim, zamanında krallığın elektriklerle en iyi aydınlatılmış yeriymiş, şimdi karanlığın içinde bir mürekkep lekesinden ibaretti; karanlığın geri kalanından daha kara ve daha ıssız olduğundan, gecenin içinde daha iyi seçiliyordu. Sembolikti belki ama o durum bana, Kilise'nin galibiyetini giderek dayatarak, geliştirdiğim o güzel medeniyeti de orası gibi söndüreceğinin işareti olarak görünmüştü gözüme.

Sokaklarda hayat belirtisine rastlamıyordum. Yüreğim iyice ağırlaşırken el yordamıyla ilerlemeye devam ettim. Devasa kale tepenin üstünde kapkara dikiliyordu ve görünürde tek bir ışık huzmesi yoktu. Hendeğin köprüsü indirilmişti ve büyük kapı ardına kadar açıktı. Herhangi bir engellemeyle karşılaşmadan içeriye girdim. Duyulan tek şey olan ayak seslerim, devasa salonlara çökmüş mezar kasvetini iyice vurguluyordu.

"Sir Mordred"

42

Savaş!

Clarence'ı kendi dairesinde yalnız ve melankolik bir halde buldum; eski bir yağ lambası bulup yakmış, perdeleri sıkı sıkıya çekmişti. Beni görünce yerinden fırlayıp koştu.

“Yaşayan birilerini tekrar görmek bir milyar milraya değer!”

Beni sanki hiç kılık değiştirmemişim gibi ânındatanı mıştı. Kolaylıkla anlaşılacağı gibi, bu beni tedirgin etmeye yetti.

“Hemen bana bu korkunç felaketin ne demek olduğunu anlat!” dedim. “Nasıl oldu böyle bir şey?”

“Kraliçe Guenever olmasa, bu kadar erken çökmezdi tepemize, ama anlaşıldığı kadarıyla zaten gelecekmiş. Sizin tabirinizle yavaş yavaş olacakmış ama talih bu ya, Kraliçe sayesinde başladı.”

“Ya Sir Launcelot?”

“Onun da Kraliçe kadar payı var bunda.”

“Ayrıntıları anlat.”

“Kabul edersiniz ki şu krallıkta, Kraliçe'yle Sir Launcelot'un samimiyetine yıllardan beri kuşkuyla bakmayan tek bir çift göz bile yoktu...”

“Vardı. Kral Arthur’unkiler.”

“...ve şüpheyile dolmayan bir yürek bile bulunamazdı...”

“Kral’ınki hariç; onunki düşmanı dosttan ayırma becerisine sahip değildir.”

“Eh, Kral hayatının sonuna kadar aynı şekilde, mutlu ve şüphe beslemeden yaşayabilirdi; sizin modern gelişmelerinizden biri olmasa elbette: Hisse Kurulu. Siz gittiğinizde Londra-Canterbury-Dover hattının beş kilometrelik bölümü rayların döşenmesine hazırıldı ve proje, borsada manipüle edilecek şekilde olgunlaşmıştı. Başta riskliydi; herkes biliyordu bunu. Hisseler bedava denecek bedelden çıkmıştı piyasaya. Ancak Sir Launcelot...”

“Biliyorum. Hisselerin neredeyse tamamını sessiz sedasız yok pahasına topladı. Değerleri alış bedelinin iki mislini bulunca, satın alma opsiyonuyla piyasaya sürecekti. Ben gittiğim sırada duyuruyu yapmaya hazırlanıyordu.”

“Yaptı da. Yaptı ama bizim çocuklar hisse bedellerini karşılamadı. Avcunun içine almıştı onları şövalye ve avcunu daha da sıkıp hepsinin suyunu çıkardı. Hisseleri tanesi 10 bile etmediği zamanlar ona 15 veya 16’dan satarlarken yaptıkları uyanıklığa kıs kıs gülüyorlardı. Eh, ağızlarının bir kenarıyla yeterince güldükten sonra, öteki kenarıyla bu gülücükleri geri toplamak zorunda kaldılar. Bu da en kötü zamana hisseleri 283’ten geri almaya başladıklarında erdi!”

“Hey Tanrım!”

“Sir Launcelot onların derilerini canlı canlı yüzdü ve bunu hak etmişlerdi. Tüm krallık bayram etti aslında. Şunu belirtmemeye izin verin: Derisi yüzülenler arasında Kral’ın yeğenleri Sir Aggravaine ile Sir Mordred de vardı. Birinci Perde’nin sonu. İkinci Perde, Birinci Sahne; mekan, saray erkanının birkaç günlük av için gittiği Carlisle Kalesi’nde bir daire; hazır bulunanlar, Kral’ın

yeğenlerinin tüm sülalesi. Mordred ile Agravaine, bir şeyden haberi olmayan Arthur'un dikkatini Guenever ile Sir Launcelot'un üzerine çekmeyi teklif ediyor. Sir Gawaine, Sir Gareth ve Sir Gaheris'in konuyla alakası yok. Seslerin yükselmeye başladığı bir tartışma kopuyor ve tam ortasında Kral içeriye giriyor. Mordred ile Agravaine, fırsattan istifade ederek yıkıcı hikayeyi ona boşaltıveriyor. *Tableau!* Sahne bir an durağan, sonra hareketleniyor. Kral'ın emriyle Launcelot'a bir tuzak kuruluyor, bizimki de doğruca içine yürüyor. Launcelot, projeye katılanlar –Mordred, Agravaine ve daha aşağı rütbeden on iki şövalye– için yeterince rahatsız bir ortam yaratarak, Mordred haricinde hepsini öldürüyor, ama bu elbette ki onunla Kral arasındaki meseleyi halletmeye yetmiyor.”

“Vah! Bunun tek bir sonucu olabilir: Savaş! Memleketin tüm şövalyeleri Kral'ın veya Sir Launcelot'un yanında yer alacak şekilde bölündü, değil mi?”

“Evet, aynen öyle oldu. Kral, ateşle arınması için Kraliçe'yi kazığa bağlanıp yakılmaya mahkum etti. Launcelot ile şövalyeleri onu kurtardı; bunu yaparken de sizin ve elbette dolayısıyla benim bazı eski ve iyi –aslında en iyi– dostlarımızı kılıçtan geçirdi: Sir Belias le Orgulous, Sir Segwarides, Sir Griflet le Fils de Dieu, Sir Brandiles, Sir Aglovale...”

“Ah, yüreğimi paramparça ediyorsun!”

“Bekleyin, henüz bitirmedim: Sir Tor, Sir Gauter, Sir Gillimer...”

“Takımımındaki en iyi adam... Sağ kanatta oynaması için ondan iyisini bulamam!”

“Sir Reynold'un üç kardeşi: Sir Damus, Sir Priamus, Sir Yabancı Kay...”

“En eşsiz savunma oyuncum! Çimde seken topu bile dişleriyle yakalardı. Yeter... Dayanamıyorum!”

“...Sir Driant, Sir Lambegus, Sir Herminde, Sir Pertilope, Sir Perimones ve... Ve tahmin edin kim?”

“Ne bileyim ben? Söyle!”

“Sir Gaheris ile Sir Gareth. İkisi birden!”

“Ah, inanılmaz! Onlar Launcelot’a sarsılmaz bir sevgi beslerdi.”

“Eh, o kısım kazara oldu zaten. Adamlar sadece seyrediyormuş olup biteni; silahsızlarmış ve oraya Kraliçe’nin cezasını çekmesine tanıklık etmek üzere gelmişler. Sir Launcelot kapıldığı öfkeyle karşısına kim çıkarsa biçiyordu ve o ikisini kim olduklarını bile anlamadan öldürdü. İşte size bizim çocuklardan birinin savaş alanından çektiği enstantane; tüm gazete bayilerinde görebilirsiniz. Kraliçe’nin yanındaki, kılıcını kaldırmış kişi Sir Launcelot ve o anda Sir Gareth son nefesini ciğerlerine çekiyor. Kraliçe’nin yüzündeki azap dolu ifadeyi yükselen dumanların ötesinden bile görebilirsiniz. Gayet hareketli bir savaş sahnesi.”

“Sahiden öyleymiş. Bunu iyi saklamamız lazım; tarihi değerine paha biçilmez. Devam et.”

“Hikayenin devamı bildiğiniz savaş. Launcelot kendi kasabasına ve Şen Muhafız Kalesi’ne çekilip orada çok sayıda yandaş şövalye topladı. Kral yanında bir sürü adamıyla gitti ve günler süren nafile bir savaş yaşandı; sonucunda tüm ova ceset ve zırh demiriyle kaplandı. Sonra Kilise araya girerek Arthur ile Launcelot’u barışa razı etti ve bunu Sir Gawaine haricinde herkes kabullendi. Kardeşleri Gareth ile Gaheris öldürülen Gawaine’i yatıştırmak mümkün olmuyordu. Launcelot’a ayrıyeten savaş ilan edip çabucak hazırlıklarını yaptı ve gelecek saldırıyı beklemeye koyuldu. Böylece Launcelot, yandaşlarıyla birlikte Guienne Düklüğü’ne gitti, Gawaine de ordusuyla onun peşine düştü ama o arada Arthur’u da kendisiyle gelmesi için ayarttı. Kral böylece siz dönene kadar her şeyi Sir Mordred’a bırakarak...”

“Evet! Bir kralın geleneksel bilgeliğini gösterdi yani!”

“Öyle yaptı. Sir Mordred de, onun buradan ayrılmasıyla birlikte krallığını kalıcı kılmak için işe koyuldu. İlk adım Guenever ile evlenmekti ama kadın kaçıp kendini Londra Kulesi'ne kapattı. Mordred saldırdı, Canterbury Piskoposu onun için Men Emri çıkardı, yani kutsal ayinlere falan katılmasını yasaklayarak...”

“Ne olduğunu biliyorum. Devam et.”

“Kral Arthur geri döndü ve Mordred onunla önce Dover'da, sonra tekrar Barham Down'da karşılaştı. Bu ikinci yerde barış görüşmeleri yapılip kayıt altına alındı. Karara bağlanan şartlar şöyle: Mordred, Kral yaşadığı sürece Cornwall ile Kent'in sahibi olacak, o öldükten sonra tüm krallığı devralacak.”

“Amanın! Benim cumhuriyet rüyam da rüya olacak ve öyle kalacak!”

“Evet. İki ordu şu sıra Salisbury yakınlarında. Gawaine ise... Yani Gawaine'in kellesiyse Dover Kalesi'nde. Yani oradaki bir çarpışmada kopmuş. Sonra Gawaine... Yani Gawaine'in hayaleti, uykusunda Arthur'a görünerek, onu bir ay boyunca neye mâl olursa olsun çatışmadan kaçınması konusunda uyarmış. Ama savaş kazara tekrar başlayıverdi. Arthur, teklif edilen antlaşmanın şartları görüşülürken tek bir kılıç bile kalkarsa boru çalınması ve düşmana girilmesi emrini vermişti, çünkü Mordred'e güvenmiyordu. Mordred de kendi adamlarına benzer bir emir vermişti. Ancak görüşmelerin başlamasının hemen sonrasında yılanın teki gelip şövalyelerden birini topuğundan sokmuş, adam da emri unutarak kılıcını çekip yılanı kesivermiş. İki koca ordu yarım dakika içinde birbirine girdi! Karşılıklı olarak gün boyu herkesi katlettiler. Sonra Kral... Aslında siz gittikten sonra yeni bir şey başlattık ve olanların tamamını gazetemizden okuyabilirsiniz.”

“Öyle mi? Nedir bu yenilik?”

“Savaş muhabirliği.”

“Vaay! Çok iyi.”

“Men Emri fazla yankı bulmadı, insanların ilgisini fazla çekmedi ama gazete, savaşla birlikte önemli gelişme gösterdi. Savaş muhabirlerim her iki orduyu da takip etti. Savaşın sonunu bizim çocuklardan birinin yazdıklarından okuyayım size:

“Sonra Kral etrafına bakındı, tüm ordusundan ve seçkin şövalyelerinden geriye ikisi haricinde kimse-
nin kalmadığını gördü ki, bunlar Sir Lucan de Butlere
ile kardeşi Sir Bedivere’di ve ikisi de fena halde yara-
lıydı. Şöyle dedi Kral:

‘Merhamet göster, İsa Mesih! Beraberimdeki asil
şövalyelere ne oldu böyle? Heyhat! Bu kederli günü
de mi görecektim? Böylece kendi günlerimin de so-
nuna gelmiş bulunmaktayım. Lakin Tanrı biliyor ya,
tüm bu musibete sebep olan hain Sir Mordred’in şu an
burada bulunmasını arzu ederdim.’

Tam o esnada Kral Arthur, büyük bir ceset yığını-
nın yanında kılıcına dayanmış halde duran Sir Mord-
red’i gördü ve Sir Lucan’a, ‘Mızrağını ver derhal
bana, çünkü bu kedere sebebiyet veren kişiyi şurada
teşhis ettim,’ dedi. Sir Lucan ise gayet mutsuz halde
olduğundan şöyle cevap verdi ona:

‘Üzerine varmayınız, Sir. Bu feci günün geçip
gitmesini bekleyiniz ki, ondan intikamınızı hakkını
vererek alabilesiniz. Rüyanızı hatırlayınız, Sir Gawa-
ine’in ruhunun size o gece neler dediğini düşününüz
ve Tanrı’nın yüce inayetiyle sizi daha beterinden esir-
gediğini anlayınız. Yine Tanrı’nın inayetiyle savaş

alanında galip geldiniz, çünkü biz burada üç kişiye ken Sir Mordred tek başına kaldı. İşin ucunu şimdi koyuverirseniz, kaderin bu kötü günü de geçip gidecek.'

'Ölüme gider, hayata dönerim,' dedi Kral ve ilave etti: 'Onu şuracıkta yalnız halde görüyorum ve elimden kurtulamayacak, çünkü daha uygun şartlar kollarısam bir daha asla karşımda bulamayabilirim.'

Sir Bedivere hayır dualarıyla razı olunca, Kral onun mızrağını iki eliyle kavradı ve 'Ölüm günün geldi, hain!' diye bağırarak Sir Mordred'in üzerine doğru bir koşu tutturdu. Ve Sir Mordred onu duyunca, dönüp elinde kılıcı olduğu halde üzerine koştu. Ve sonra Kral Arthur, Sir Mordred'i, vücudunu delip geçecek bir mızrak darbesiyle kalkanının altından vurdu. Ve Sir Mordred, aldığı yaranın öldürücü olduğunu anlayınca, kendini var gücüyle Kral Arthur'un mızrağının sapına doğru bastırdı ve iki eliyle birden kavradığı kılıcı başının yan tarafına indirdi. Kılıç, Kral'ın miğferini ve kafatasını yardı, Sir Mordred de bu hamleden sonra cansız halde yığıldı. Asil Arthur ise kendinden geçip yere düştü..."

"Gayet iyi bir savaş muhabirliği örneği bu, Clarence; birinci sınıf bir gazetecisin sen. Tamam... Kral iyileşti mi? Kendini toparladı mı?"

"Hayır. Öldü zavallı adam."

Öylece kalakaldım. Belli ki alacağı hiçbir yaranın onun için ölümcül olmayacağına inanmıştım. "Ya Kraliçe, Clarence?" diye sordum.

"Almesbury Manastırı'nda rahibe artık."

“Ne ciddi değişimler yaşanmış burada! Üstelik böyle kısa zamanda. İnlanılacak gibi değil. Başka neler oldu acaba?”

“Anlatayım sonrasında gelinen durumu.”

“Dinliyorum.”

“Hayatlarımız tehlikede.”

“İyi bir özet. Neden?”

“Tüm egemenlik artık Kilise’de. Alınan Men Emri, Mordred’i olduğu kadar sizi de kapsıyordu ve sağ olduğunuz sürece kaldırılmayacak. Kilise, sağ kalan tüm şövalyeleri toparladı ve yeriniz tespit edildiği anda, meseleyi kendi başımıza halletmek zorunda kalacağız.”

“Zırva! Bilimle yarattığımız ölümcül savaş malzemesi, eğitilmiş ordumuz...”

“Soluğunuzu boşuna tüketmeyin. Bize sadık altmış kişi bile kalmaz geriye.”

“Sen neden söz ediyorsun? Okullarımız, üniversitelerimiz, devasa fabrika ve atölye ağımız...”

“O şövalyeler Kilise’nin emriyle geldiğinde, sözünü ettiğiniz kuruluşların hepsi boşalıp düşmana devrolacak. İnsanları batıllıklarından eğitim yoluyla kurtaracağınıza gerçekten inandınız mı?”

“Buna kesinlikle inandım.”

“Eh, öyleyse o inancınıza veda edebilirsiniz. Her zorlamaya kolaylıkla göğüs gerdiler. Men Emri’ne kadar elbette. O zamandan beri görünüşte gayet metanetliler ama yürekler deprem vurmuş gibi titriyor. Şunu aklınıza koyun: Ordu geldiğinde maskeler düşecek.”

“Kötü haber bu. Kaybettik. Bizim bilimimizi bize karşı kullanacaklar.”

“Hayır, kullanmayacaklar.”

“Öyle mi? Neden?”

“Çünkü ben ve bir avuç vefalı adamımız, o oyunun önünü kesti. Size ne yaptığımı ve beni buna neyin sevk ettiğini anlatayım. Ne kadar uyanık ve becerikli davranırsanız davranın, Kilise sizi bu konularda geride bırakır. Uşaklarını ve doktorlarını kullanarak sizi buradan uzaklaştıran da odur zaten.”

“Clarence!”

“Gerçek bu. Biliyorum. Geminizdeki her subay, hatta mürettebatın tamamı Kilise’nin özel seçilmiş adamıydı.”

“Ah, hadi canım!”

“Tamamen böyleydi. Önce farkına varmadım bunun ama sonra anladım. Siz bana geminin kumandanıyla şifahi bilgi yollayarak, Cadiz’e gitmek üzere yola çıktığınızı...”

“Cadiz mi? Ben oraya adımımı bile atmadım!”

“...ve oradan da ailenizin sağlığına kavuşması için uzak denizlere yelken açacağınızı bildirdiniz mi? Bana böyle bir haber gönderdiniz mi?”

“Elbette göndermedim! Öyle bir şey olsa yazıyla yapardım bunu, değil mi?”

“Doğal olarak öyle yapardınız. Aklıma takıldı bu ve şüphelenmeme yol açtı. Kumandan geri dönmek için yola çıkarken mürettebatın içine bir casus yerleştirdim. O zamandan bu yana ne gemiden haber alındı, ne de benim casustan. Öyle bir ihtimali baştan düşünerek, iki hafta bekleyip ardından Cadiz’e bir gemi yollamaya karar vermiştim. Bunu yapmakta başarısız olmamın da geçerli bir sebebi var.”

“Öyle mi? Neymiş o sebep?”

“Donanmamızın aniden ve esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolması! Ayrıca bunun kadar ani ve akıl almaz başka gelişmeler de yaşandı: Demiryolu, telefon ve telgraf hizmetleri kesildi; tüm

adamlar işlerini bırakıp kaçtı; elektrik ışığına Kilise tarafından yasak getirildi! Bir şeyler yapmam ve bunları hemen uygulamaya koymam gerekiyordu. Hayatınız güvendedi; şu krallıkların tümünde, arkasına on bin adam almadan sizin gibi bir sihirbazın peşine düşmek için yola çıkmaya kalkışacak tek kişi bile nasılsa çıkmazdı; dolayısıyla bana da dönüşünüz için gerekli hazırlıkları düşünmekten başka yapacak şey kalmıyordu. Kendimi güvende hissediyordum, çünkü kimse sizin evcil yaratığınıza dokunacak kadar heyecana gelmezdi. Değişik iş kollarımızdan, sadakatine bizzat kefil olacağım adamlar –yani çocuklar– seçtim ve hepsini gizlice toplayıp talimatları verdim. Toplam elli iki kişiler; en genci on dört yaşından aşağı, en yaşlısı on yedisinden yukarı değil.”

“Neden bu şekilde seçtin çocukları?”

“Çünkü geri kalanların hepsi batıl atmosferin hakim olduğu dönemde doğup büyümüştü. Kanlarına ve iliklerine işlemişti inanışlar. Onları öyle şeylerden kurtulacak şekilde eğittiğimizi düşünüyorduk, aynı düşünceye kendileri de samimiyetle sahipti. Ama Men Emri, rüyadan gök gürültüsüyle uyanma etkisi yaptı üzerlerinde! Kendileriyle yüzleşmelerini, dolayısıyla benim onları daha iyi tanımamı sağladı. Bizim oğlanlar farklı. Yedi ila on yıl boyunca eğitimimiz altında kaldıklarından, Kilise’nin olağan dehşetiyle tanışıklıkları yoktu ve bu şekilde ancak elli iki kişi derleyebildim. Sonraki adımım, Merlin’in eski mağarasına özel bir ziyaret gerçekleştirmek oldu. Hani şu küçük olana değil de büyük ve...”

“Anladım. Ben bir mucize projesiyle uğraşırken ilk büyük elektrik üretelimizi gizlice kurduğumuz yerden söz ediyorsun.”

“Evet, orası. O zaman mucizeye gerek kalmayınca tesisi dağıtmamanın iyi fikir olduğunu düşünmüştüm. Böylece mağarayı bir kuşatmaya dayanacak şekilde donattım ve...”

“Çok iyi fikirmiş! Birinci sınıf fikirmiş!”

“Ben de öyle olduğunu düşündüm. Benim çocuklardan dördünü

dışarıdan görülmeyecek şekilde orada nöbete koydum. Saldırgan tavır sergilemeyecekler ama birileri içeriye girmeye kalkarsa... Eh, denesinler de görsünler! Sonra tepelere çıktım ve sizin yatak odanızla fabrikaların, atölyelerin ve depoların altındaki dinamit stokları arasında irtibat sağlayan telleri bulup kestim, uçlarını mağaraya çekirdim. Diğer ucun nereye bağlı olduğunu siz ve ben haricinde kimse hâlâ bilmiyor. Yani anlayacağınız, oluşturduğum kaleyeye gittik mi, kurduğumuz medeniyeti istediğimiz anda tamamen havaya uçurmak için oradan çıkmamıza gerek bile kalmayacak.”

“Doğru ve doğal adımı takip etmişsin; koşullar değiştiğinde askeri tedbire başvurmak gerekebilir. Ve o koşullar nasıl da değişti! Yine de bir kuşatma söz konusu olabilir ama... Her neyse, sen devam et.”

“Sonra tellerle bir çit çektik.”

“Çit mi?”

“Evet. Buna dair ipuçlarını üç yıl önce kendiniz vermiştiniz.”

“Haaa! Hatırladım. Kilise'nin gücünü bize ilk dayatma denemesi ve bunu daha uygun zamana ertelemenin akıllıca olacağı yönünde karar alması sırasında. Nasıl düzenledin çiti?”

“Mağaradaki dinamodan çıkan on iki tane gayet kalın, güçlü ama yalıtımsız kablo hazırlattım. Bunların ilkinin yüz metre çapında dairesel bir çite bağlattım. Diğerleri de onar metre aralıklı paralel çitlere bağlı. Yani birbirinin etrafını saran on iki çit var ve hepsindeki tellerin ucu mağaraya uzanıyor.”

“Tamam, doğru. Devam et.”

“Çitlerin arasında sadece bir metre mesafe var ama yere bir buçuk metreden fazla gömülü olan ağır meşe kazıklarından yapıldı.”

“Yeterince sağlam ve iyi.”

“Evet. Hatların hiçbirisi mağara dışında topraklanmıyor. Dinamonun ‘+’ ucundan çıkıyor, yani topraklama ‘-’ uç vasıtasıyla ya-

pılıyor ve telin diğer ucu mağaraya dönüyor. Her bir hat bağımsız topraklamaya sahip.”

“Hayır, hayır! Öyle olmaz.”

“Neden?”

“Çünkü çok pahalı bir çözüm ve bunun bir şeye katkısı yok. Dinamonun ‘-’ ucu haricinde topraklama yapmaman gerekir. Tellerin uçları teker teker mağaraya getirilip herhangi bir topraklama *olmadan* bağlanmalı. O şekilde nasıl ekonomi yapacağını düşün. Bir süvari hücumunda para harcamazsın, çünkü atlar tele temas edene kadar topraklama yoktur; temas olduğu anda ‘+’ ucla yer arasında bağlantıya sebep olurlar ve düşüp ölürler. Anlıyor musun? İhtiyaç doğana kadar enerji kullanmamış oluyorsun; şimşek orada ve tıpkı dolu bir tabanca gibi hazır ama biri gelip dokunana kadar sana tek sentlik mali yükü yok. Evet, tek topraklama olacak!”

“Elbette! Bunu nasıl atladığımı bilmiyorum! Öylesi sadece masrafsız değil, diğerinden daha etkili, çünkü tel kopar ya da bir şekilde dolanırsa bunun bir zararı dokunmaz.”

“Özellikle de mağarada kopuk telin bağlantısını kesecek bir gammaz yoksa olmaz. Neyse, devam et. Mitralyözler?”

“Ayarlandı. Hepsi en içteki çitin gerisinde, iki metre yükseklikteki geniş platformların üstüne yerleştirilmiş on üç mitralyöz bataryası var. Cephane de bol.”

“İşte bu! Her açığa hakim olacaklar ve Kilise’nin şövalyeleri geldiğinde müzik başlayacak! Mağaranın üzerindeki dik uçuruma gelince...”

“Oraya da elektrikli telle donanmış çit çektirdim ve içine mitralyöz yerleştirttim. Yukarıdan tepemize kaya falan atamayacaklar.”

“Cam tüplü dinamit torpilleri?”

“O konuyla da ilgilenildi. Ekimiyle uğraştığım en güzel bah-

çeydi. En dış çitin çevresinde, on üç metre genişliğinde bir kuşak oluşturuyor. Çitle arasında yüz metrelik boş bir alan var. Kuşaktaysa torpido yerleştirilmedik tek metrelik boşluk yok. Hepsini yüzeyin az altına gömüp üstlerine ince bir kum tabakası serptik. Gayet masum bir bahçe görünümünde ama birileri orayı çapalamaya kalkışrsa...”

“Torpidorları denedin mi?”

“Deneyecektim ama...”

“Ama ne? Öyle bir şey çok sağduyulu olurdu ve...”

“Deneme yapmak mı? Biliyorum ama zaten hatlarımızın dışındaki yollardan birine birkaç tane gömmüş ve sonucu görmüştüm.”

“Haa, tamam öyleyse. Denemeyi nasıl yaptın?”

“Bir Kilise komitesi üzerinde.”

“Ah, ne kadar incelikli bir davranış!”

“Ben de öyle olduğunu düşündüm zaten. Bize itaat dayatmak için geliyorlardı. Yani niyetleri torpidoların etkisini denemek değildi elbette ama sonuç o yönde oldu.”

“Bu komite olan bitenin haberini iletme fırsatı buldu mu?”

“Evet, durumun ilanı kilometreler öteden duyulmuştur.”

“Bu *duyuru* komite üyelerinin oybirliğiyle mi yapıldı?”

“Durumun doğası gereği öyle oldu. Bunun sonrasında muhtemel başka komiteleri uyuracak tabelalar koydurdum etrafa ve bir daha yakınımıza gelen olmadı.”

“Dünyanın işini yapmışsın Clarence ve hepsini olması gerektiği şekilde halletmişsin.”

Bir süre düşünerek sessiz kaldık. Sonra kararımı verdim ve “Evet, her şey hazır,” dedim. “Her şey muntazam, eklenmesi gereken ayrıntı yok. Artık ne yapılması gerektiğini biliyorum.”

“Ben de biliyorum Sir: Oturup bekleyeceğiz.”

“Hayır, *Sir*! Ayağa kalkıp vuracağız!”

“Ciddi misiniz?”

“Elbette ciddiyim! Savunmada *kalmak* değil, hücumla *geçmek*-*tir* benim oyun tarzım. İyi bir el yakaladığımda, mesela rakibimin üçte ikisi gücünde bir kâğıt dağıtıldığında öyledir yani. Evet, doğrulup vuracağız; oyun stratejimiz bu olacak.”

“Tamam... Ne zaman başlayacağız buna?”

“Şimdi. Cumhuriyet’i ilan edeceğiz.”

“Eh, bu yeterince kızıştırır işleri doğrusu.”

“Arılar gibi vızıldayacaklar! Eğer Kilise acarlığından bir şey kaybetmediyse –ki kaybetmediğini biliyoruz–, yarın öğle saatleri gelmeden İngiltere dev bir arı kovanına dönecek. Şimdi... Ben söyleyeceğim, sen yazacaksın:

“BİLDİRGEDİR! Duymadık kimse olmasın! Kral geride varis bırakmadan öldüğüne göre, bir hükümet kurulup icraatlarına başlana kadar bana verilen idari yetkileri devam ettirmeyi görev adde diyorum. Monarşi bitmiştir ve bundan sonra da var olmayacaktır. Bu sebepten ötürü, tüm siyasi güç asli kaynağına, yani ulusun insanlarına geri dönmüştür. Monarşiyle birlikte tamamlayıcıları da ölmüştür; böylece ve bundan böyle aristokrasi, ayrıcalıklı sınıflar, kurumsallaşmış Kilise de olmayacaktır; her insan tam ve kesin eşitliğe sahiptir; herkes aynı mertebededir ve herkesin dini kendince serbesttir. Diğer tüm otoritelerin ortadan kaldırılmasıyla birlikte ulusun tabii kazanımı olan Cumhuriyet kurulmuştur. Britanya halkına düşen görev, derhal bir bütün olmak ve kullanacakları oylar vasıtasıyla temsilcilerini seçerek yönetimi onların eline bırakmaktır.”

Bildirgenin yayınlandığı yer olarak Merlin’in Mağarası’nın belirtilmesini ve altına ‘Patron’ diye imzaman koyulmasını söyledim.

Clarence, “Böylece yerimizi de bildirmiş ve onlara derhal ica bet edecekleri bir davet çıkarmış oluyoruz,” dedi.

“Maksat da o zaten. Biz bu bildirgeyle hamlemizi yapıyoruz; gerisi onlara kalmış. Bildirgenin dizgisini yaptır, baskıya ver ve hemen –eğer çalışıyorsa– postayla dağıttır. Sonra da elinde hâlâ iki tane bisiklet kaldıysa Merlin’in Mağarası’na gidelim.”

“On dakikaya kadar hazır olurum. Yarın buralarda ciddi bir fırtına kopacak. Burası... Hoş bir saraydı bu ve bir daha dönüp dönmeyeceğimizi bilmiyoruz. Ama önemli değil.”

"Elli iki gençten biri"

Rumbahçe Savaşı

Ben, Clarence ve elli iki tane genç, zeki, iyi eğitilmiş, berrak zihinli Britanyalı çocuk, Merlin'in Mağarası'nda toplandık. Şafak saatlerinde fabrikalara ve diğer büyük işliklere her türlü çalışmanın derhal durdurulması, oralardaki her şeyin gizli maden galerilerim kullanılarak 'belirsiz ancak muhtemelen gayet yakın bir zamanda' havaya uçurulacağı için tüm canlıların güvenli bir mesafeye çekilmesi emrini gönderdim. Tesislerde çalışanlar beni tanır ve sözlerimin ciddiyetini bilirdi. Saçlarını düzeltmek için bile duralamadan uzaklaşacaklardı ve ben de patlamanın zamanına istediğim şekilde karar verebilecektim. Öyle bir tehdit var olduğu sürece, tek birini bile içinde olduğumuz yüzyıl sona erece kadar geri döndüremezdiniz.

Böylece bir hafta bekledik. Benim için sıkıcı geçmedi, çünkü aralıksız yazdım. İlk üç günde, eski günlüğümü anlatı şekline dönüştürdüm; geriye sadece güncelleme için yazılacak birkaç bölüm kalmıştı. Sonraki günleriyse karıma mektuplar yazarak geçirdim.

Ne zaman ayrı kalsak ona her gün muntazaman yazmayı âdet edinmiştim ve mektupları gönderemeyecek olsam da bu alışkanlığı sürdürüyordum. Onunla konuşmak gibi bir şeydi bu; sanki, “Fotoğraflarınız yerine sen ve Alo-Santral burada, yanımda olsaydınız ne kadar güzel olurdu!” diyordum. Cevap olarak bebek guruldalarının geldiğini, kızımın minik yumruklarını ağzına bastırarak annesinin kucağında gerindiğini, hatta belki anlaşılması zor birkaç laf mırıldandığını hayal ediyordum. Evet, hatta belki yavaş yavaş konuşmaya başlamıştı bile.

Önümde kâğıt, elimde kalem olduğu halde saatlerce hayallere dalmış halde oturuyordum o mağarada. Onlarla tekrar birlikte olmak gibiydi.

Haberleri toplamak için her gece casuslar çıkarıyordum elbette. Gelen her raporla birlikte durum daha çarpıcı bir hal aldı. Ordular toparlanıyordu; İngiltere’nin taşra yollarında şövalyeler at sürüyordu ve yanlarında, bunun Kilise’nin savaşı olacağını özellikle vurgulamak için rahipler de vardı. İlkini başlamasına henüz dört asır olan Haçlı Seferleri şimdiden hayata geçiriliyordu. Ufağından büyüğüne kadar tüm aristokratlar, tüm üst tabaka seçkinleri, tüm derebeyleri, tüm eşraf yollardaydı. Ve bu da beklenmedik, tahmin edilmedik bir şey değildi. Bu türden arkadaşların oluşturduğu katmanı, sahip oldukları Cumhuriyetle öne çıkacak halkla bağlantılarını alt seviyelere indirecek şekilde inceltmemiz gerekiyordu ve...

Ah, ne eşek kafalıyım! Haftanın sonuna doğru, bu gayet engin ve insanın gözünü açan gerçek kafama yerleşmeye başlamıştı. Ulusun kitlesel bölümü bir günlüğüne şapkaları havaya fırlatıp Cumhuriyet adına tezahürat yapmıştı ve hepsi o kadardı! Kilise,

aristokrasi ve seçkinler hemen kaşlarını çatmış, onları ânındakoyuna dönecek şekilde sindirmişti. Böylece o koyunlar derhal ağıllara –bizim örneğimizde kamplara– doluşarak değersiz hayatlarını ve değerli yünlerini ‘Erdemli Amaç’a teslim etmeye başladı. Yakın zamana kadar köle olan insanlar bile orta tabakanın tamamı gibi bu ‘amaca’ destek veriyor, onu yüceltiyor, duygusal salyalarıyla ıslatıyor, selameti için dualar ediyordu. Gelin, öyle bir insanlık batağını siz hayal edin; gelin böyle bir divaneliğe siz akıl erdirin!

Evet, artık her tarafta muhalif sesler değil, ‘Cumhuriyet’e Ölüm!’ bağırışları duyuluyordu. Tüm İngiltere üzerimize yürüyecekti! Doğruyu söylemek gerekirse, başlangıçtaki pazarlığa dahil değildi bu.

Benim elli iki genci çaktırmadan izliyordum; yüzlerini, yürüyüşlerini, farkına varmadan takındıkları tavırları inceliyordum. Bunların hepsi bir araya geldiğinde bir lisan oluşturuyordu: Bize acil durumlar karşısında, gizleyecek şeylerimiz olduğu zamanlarda ihanet etmesi için özellikle verilmiş gayet özel bir lisan. Bir düşüncenin zihinlerinde ve yüreklerinde, kendini sürekli tekrarlayarak dayattığını biliyordum: *Tüm İngiltere üzerimize yürüyor!* Ve her tekrarda hayal gücüne daha büyük gayretle, daha keskinleşmiş halde, uykularında bile ondan kurtulamayacakları ve rüyaların müphem, oradan oraya uçuşan yaratıklarının dilinde ses bulacak düzeyde hitap edecekti bu: *Tüm İngiltere! Tüm İngiltere! Üzerimize geliyor!* Bunun olacağını biliyordum; oluşan baskının, kaygıları alenen ifade etmeye sebep olacak kadar büyüyeceğini biliyordum; öyleyse zamanı geldiğinde iyi seçilmiş ve yatıştırıcı bir cevapla karşılanması gerekiyordu.

Haklıydım. Zamanı geldi. Konuşmak, söylemek zorundaydılar. Zavallı gençleri karşımda o halde, öylesine solgun, öylesine yıpranmış, öylesine akli karışmış halde görmek gerçekten üzücüydü. Seçtikleri sözcü önce sesini ve kelimeleri bulmakta zorlandı, sonra

ikisine de hakim oldu. Okullarımda öğrettiğim düzgün ve modern İngilizceyle söyledikleri şuydu:

“Ne olduğumuzu unutmak için çok çaba sarf ettik: İngiliz gençleri! Mantığı duyguların, görevi sevginin önüne koymaya çalıştık; aklımız bunu kabullendi ama yüreğimiz sitem etti, kınadı, ayıpladı. Görünüşte sadece asiller, sadece seçkinler, sadece geçen savaşlardan sağ çıkmış otuz beş veya kırk bin şövalye varken tek bir zihindik ve o zihni karıştıracak herhangi bir şüphe beslemiyorduk; karşınızda duran şu elli iki gencin her biri, ‘Bu yolu seçtilerse bu onların meselesidir!’ dedi. Ama düşününüz! Mesele farklılaştı; *tüm İngiltere üzerimize yürüyor!* Ah Sir, bir düşününüz! Etraflıca değerlendiriniz bunu! Gelenler bizim insanlarımız; kemikleri bizim kemiğimiz, etleri bizim etlerimiz; onları seviyoruz. Bizden kendi milletimizi yıkıma uğratmamızı, ortadan kaldırmamızı istemeyin!”

İleriye görmenin ve bir şeyin gerçekleşmesine layığıyla hazırlanmanın değeri elbette ortaya çıkacaktı. Bunu öngörüp duruma odaklanmasam, oğlan beni gafil avlayabilirdi; karşılığında tek kelime edemeyebilirdim. Ama hazırdım:

“Evlatlarım. Yüreğiniz doğru yerde, düşünceleriniz olması gerektiği şekilde yönlenmiş ve şu yaptığınız da gayet yerinde. Siz İngiliz gençlerisiniz, İngiliz gençleri olarak kalacaksınız ve bu sıfatı leke düşürmeden taşıyacaksınız. Daha fazla kaygılanmayın; zihinlerinizi huzura kavuşturun. Şunu düşünün: Tüm İngiltere üzerimize yürürken en önde kim olacak? Savaşın en yaygın kuralları uyarınca başı kim çekecek? Cevap verin buna.”

“Atlı ve zırhlı şövalyeler.”

“Doğru. Otuz bin kişilik bir güç bu. Yüzlerce metre derinliğinde bir hat oluşturacak şekilde gelecekler. Kumbahçe’yi bunların büyük bölümü geçemeyecek! Sonrasında başka bir sahne yaşanacak, gerideki safları oluşturan sivil kalabalık başka yerlerdeki işlerinin, uğraşlarının başına gitmek üzere çekilecek. İşte o sahneden sonra, bizim müziğimizle dans etmek üzere şövalyelerden, seçkinlerden ve

asillerden başka *kimse* kalmayacak geride. Asıl savaşacaklarımızın o otuz bin şövalye olduğu inkar edilemez bir gerçektir. Şimdi konuşun ki verilecek nihai karar, sizden çıkacak karar olsun. Onlarla savaşmaktan kaçacak mıyız, savaş alanından çekilecek miyiz?”

“HAYIR!”

Bu bağırış hep bir ağızdan ve yürekten kopmuştu.

“Şu otuz bin şövalyeden korkuyor musunuz?”

Bu şaka epey kakhaha topladı; çocukların sıkıntısı ve zihin karışıklığı dağıldı, böylece hepsi görev yerine gitti. Ah, çok aziz, çok güzel şeylerdi!

Artık hazırdım. Evet, o büyük gün geldiğinde bizi hazır ve nazır halde bulacaktı.

Büyük gün zamanlı geldi. Çitte nöbet tutan adamım şafak sökerken geldi ve ufukta hareketli bir kitle gördüğünü, ayrıca askeri müzik olduğunu düşündüğü zayıf bir ses duyduğunu bildirdi. Kahvaltı hazır; oturup karnımızı doyurduk. O fasıl bitince gençlere kısa bir konuşma yaptım ve bataryalara adam tayin edip kumandalarını Clarence’a verdim.

Güneş az sonra yükselmeye başlayıp ışığını ovaya serpince, devasa bir ordunun düzgünce kayan bir dalga gibi yavaşça üzerimize doğru ilerlediğini gördük. Yaklaştıkça çehresi kendini daha heybetli şekilde belli etmeye başlamıştı; evet, görüldüğü kadarıyla tüm İngiltere oradaydı. Biraz daha zaman geçince sayısız sancağın dalgalandığını gördük, az sonra da güneş zırh denizinin üstüne vurarak muhteşem yansımalar yarattı. Güzel bir görüntüydü; bununla kıyaslanabilecek bir şey daha görmemişim.

Nihayet ayrıntıları seçebileceğimiz mesafeye geldiler. Derinliğin ne kadar olduğu kestirilemeyen ön saflar, miğferlerinde soruçlar uçuşan atlı şövalyelerden oluşuyordu. Sonra birden borular

çalındı ve atların rahvan yürüyüşü dörtnala döndü. Gerçekten harika bir sahneydi! Nallardan kalkan toz ufku karartırken, yaklaşan dalganın kumluğun ötesinde kalan yeşil alana girmesine az bir mesafe kalmıştı. Bir dakika sonra bu yeşillik giderek daraldı, incecik bir kurdeleye döndü ve nihayet atların nalları altında görülmez oldu...

Hey Tanrım!

Ordunun ön hattı bir bütün olarak göğe fırladı, patlamanın çıkardığı gürültü kulağımıza o görüntüden ancak birkaç saniye sonra ulaştı. Havaya fırlayanlar bir çaput ve çelik parçacığı fırtınası yaratırken, zemine çöken kalın duman tabakası zırhlı süvariden geriye kalanları bizim gözlerimizden saklıyordu.

Savaş planının ikinci adımını uygulama zamanı gelmişti. Bir düğmeye dokundum ve İngiltere'nin kemiklerini, omurgasından sökülecek şekilde sarstım! Kurduğum soylu medeniyetin tüm fabrikaları ve imalathaneleri, o patlamayla birlikte yeryüzünden silinerek havaya uçmuştu. Yazık olmuştu ama kaçınılmazdı; düşmanın kendi silahlarımızı üzerimize çevirmesine izin veremezdim.

Şimdi sıra, hayatım boyunca katlanmak zorunda kaldığım en bunaltıcı çeyrek saate gelmişti. Etrafımız teller ve tellerin ötesindeki yoğun dumanla çevrilmiş halde bekliyorduk. Duman perdesinin ötesini göremiyorduk. Ama sonra bu kara duvar yavaş yavaş aralandı, aradan çeyrek saat daha geçince çevre netleşti ve merakımız tatmin oldu.

Görünürde tek bir canlı yoktu!

Savunmamıza yapılan eklemeyi şimdi idrak edebiliyorduk. Dinamitler etrafımızda otuz metreden geniş bir hendek açmış ve bunun kenarlarında sekiz metre yükseklikte toprak setler oluşturmuştu. Hayati yıkıma gelince, inanılmaz boyutlardaydı; önceden kestirdiğimin çok ötesindeydi. Cesetleri elbette ki sayamadık, çünkü bütün halinde değil, içlerine demir alaşımları karışmış pelteler halindeydiler.

Herhangi bir hayat belirtisi yoktu etrafta ama daha gerideki saflarda mutlaka yaralananlar olmuş ve herhalde duman perdesi çekilene kadar hepsi alınıp götürülmüştü; ayrıca geri kalanlarda da öyle bir sahnenin her yaşanışında olduğu üzere kimi rahatsızlıklar görülecekti elbette. Ve destek gücü gelmeyecekti; yakın zamanda yaşanan yıkım dolu savaşların İngiltere şövalyeliğinden geride bıraktıkları o kadardı. Dolayısıyla ben de, üzerimize getirilebilecek gücün artık çok daha küçük olduğuna inanmakta sakınca görmedim ve kendi orduma bir kutlama bildirgesi yayınladım:

ASKERLER, ÖZGÜRLÜĞÜN VE EŞİTLİĞİN SAVUNUCULARI!

Generaliniz sizi kutluyor! Gücünün verdiği gurur ve şöhretinin sağladığı gösterişle donanmış kibirli bir düşman geldi üzerinize. Hazırdınız. Çatışma kısa sürdü; sonuç sizin açınızdan muhteşem oldu. Hiç zayıat verilmeden ulaşılan bu muazzam zaferin tarihte bir emsali, hatta misali daha yoktur. Kumbahçe Savaşı, gezegenler yörüngelerinde dönmeye devam ettikçe insanların hafızasından silinmeyecektir.

PATRON

Bunu onlara yüksek sesle okudum; aldığım alkış gayet memnun ediciydi. Sonra yorumlara giriştim:

“Üzerimize topyekün gelen İngiliz milletine karşı girişilen savaş sona ermiştir. Millet, muharebe alanından ve savaştan çekilmiştir. Ve yine aynı millet buraya geri dönmeye ikna edilene kadar tüm mücadele bitmiş olacaktır. Tek çarpışma yaşanmış ve sona ermiştir. Tarihin kısa, en kısa savaşlarından biri olmuştur. Ayrıca saldırıya geçenlerin sayısı ölenlerinkine oranlandığında, en büyük can kaybının yaşandığı savaş budur. Milletle işimiz bitmiştir; bun-

dan böyle meselemiz sadece şövalyelerledir. İngiliz şövalyeleri öldürülebilir ama boyun eğmez. Dolayısıyla önümüzde ne olduğunu bilmekteyiz. O adamların teki bile sağ olduğu sürece görevimiz sona ulaşmamış, savaş tamamlanmamış addedilmelidir. Hepsini öldüreceğiz!”

(Yüksek perdeden ve uzun süreli alkışlar.)

Bunun ardından tekrar işe koyulduk ve patlamaların etrafımızda inşa ettiği toprak setlerinin üstüne, düşmanın tekrar gözükmesi halinde durumu haber verecek gözcüler yerleştirttim. Ardından bir mühendisle kırk adamımı güneye, hatlarımızın hemen ötesindeki küçük bir derenin yatağını bize doğru akacak şekilde değiştirmeye gönderdim. Bu acil durum planı, ikişer saat çalışıp dinlenmeye çekilen yirmi kişilik vardiyalar halinde uygulamaya hazırlandı. İşin tamamı on saate bitmişti.

Hava kararmaya başlarken gözcüleri geri çağırttım. Kuzey nöbetini tutan, ancak dürbünle görülebilen uzaklıkta bir kamp olduğu bilgisini verdi. Ayrıca bize doğru gelen ama bir sığır sürüsünü hatlarımıza gönderip kendileri uzakta kalan birkaç şövalyeden söz etti. Beklediğim bir şeydi bu. Bizi yokluyor, o kızıl terörü üzerlerine tekrar salıp salmayacağımızı görmek istiyorlardı. Muhtemelen gece boyunca daha fazla cesaret toplayacaklardı. Nasıl bir projeyle geleceklerini tahmin ediyordum, çünkü onların yerinde ve onlar kadar cahil olsam, ben de aynı şeye yeltenirdim. Bunu Clarence’a anlattım.

“Bence haklısınız,” dedi. “Onların deneyeceği türden bir şey olduğu açık.”

“Tamam öyleyse. Yaparlarsa mahvolurlar.”

“Kesinlikle.”

“Yeryüzünden silinirler.”

“Esamesi okunmaz.”

“Korkunç bir şey bu, Clarence. Çok yazık olur.”

Konuştüğümüz mesele beni öylesine rahatsız etmişti ki üzerine kafa yorup üzülmekten kendimi alamıyordum. Sonunda, hiç değilse vicdanımı rahatlatmak için şövalyelere hitaben bir mesaj yazdım:

İNGİLTERE ŞÖVALYELİĞİNİN ASIL AMA ASİ KUMANDANINA!

Nafile yere savaşıyorsunuz. Gücünüzü biliyoruz; o şekilde anılacak bir şey kaldıysa elbette. Elinizden gelen her şeyi yapmanız bile, karşımıza yirmi beş binden fazla şövalye çıkaramayacağınızın da bilincindeyiz. Bu sebepten ötürü hiç şansınız yok. İyi düşünün: Eksiksiz donanıma sahibiz, kusursuz tahkimat gerisindeyiz, sayımız da elli dört. Elli dört ne? Adam mı? Hayır, dünyanın en kapsamlı ve dolu elli dört beyni; bir hayvan bile, miskin deniz dalgaları İngiltere'yi alt etmeyi ne kadar tasavvur edebilirse o kadar düşünebilir galebe çalmayı. Tavsiyeme uyun. Size hayatlarınızı sunuyoruz; ailelerinizin hayrı için bu hediye reddetmeyin. Size bir şans sunuyoruz; bunun son şans olacağını unutmayın. Silahlarınızı bırakın, Cumhuriyet'e kayıtsız ve şartsız teslim olun ki hayatlarınız başışlansın.

PATRON

Bunu Clarence'a okudum ve ateşkes bayrağı altında karşı tarafa göndereceğimi söyledim. Doğarken dudaklarına yapıştırıldığını tahmin ettiğim kinayeli gülümsemeyle baktı bana.

“Her nasılsa, şu aristokratların nasıl bir cins olduğunu tam anlamıyla kavramanız bir türlü mümkün olmuyor. Şimdi bizi zaman kaybindan ve dertten kurtaracak bir şey yapalım. Benim şövalye-

lerin kumandanı olduğumu düşünün. Siz de beyaz bayrak altında gelip mesajınızı verecek ve cevabımı alacaksınız. Tamam mı?”

Fikir hoşuma gitti. Yerimden kalkıp hayali düşman askerinin arasından ona yaklaştım, kâğıdı çıkarttım ve yazdıklarımı okudum. Bitirince Clarence uzanıp kâğıdı aldı, dudaklarını tiksintiyle büzdü ve aynı ifadeyi yansıtan bir sesle konuştu:

“Bu hayvanın kollarıyla bacaklarını kopartın, hepsini bir küfeye doldurun ve onu gönderen aşağılık sahtekara cevap niyetine teslim edin!”

Gerçeğin olduğu yerde nazariyenin içi nasıl da boştur! Ve Clarence’ın ortaya koyduğu da gerçekten başka şey değildi. Kâğıdı yırtıp attım ve zamansız duygusallıklarına süresiz istirahat bahsettim.

Sonra tekrar işe koyuldum. Mitralyöz platformlarıyla mağara arasındaki elektrik sinyallerini test ettim ve çalıştıklarından emin oldum; çitlere uzanan, her dairedeki elektrik akımını istediğim zaman diğerlerinden bağımsız olarak açıp kapatmamı sağlayacak telleri tekrar tekrar denedim. Dere bağlantısının kontrolünü ikişer saatlik nöbetler tutacak üç kişiye teslim ettim ve onlara, gerektiği takdirde üç tabanca atışıyla göndereceğim sinyale ânında tepki göstermeleri talimatını verdim. Diğer gözetleme nöbetlerine gece boyunca ara verildi ve ağılın çevresi boşaltıldı; ayrıca mağarada sessiz olunması, tüm elektrik ışıklarının en aza indirilmesini emrettim.

Bu hazırlıklar tamamlandıktan az sonra gece tamamen bastırdı, ben de tüm çitlerdeki akımı kapattıktan sonra, büyük dinamit hendeginin iç kenarındaki kum setinin yolunu tuttum. Oraya ulaşınca tepeye tırmanıp iç taraftaki eğimli yüzeye yattım ve etrafı gözlemeye koyuldum. Hava hiçbir şey göremeyeceğim kadar karanlıktı. Ve herhangi bir ses de duyulmuyordu. Çevrede ölüm durağanlığı vardı. Evet, gecenin kırsala özgü sesleri –kuşların çırpıntısı, böceklerin vızıltısı, uzaklardaki köpeklerin havlamaları ya da ineklerin böğürmeleri falan– duyulabiliyordu ama bunlar durağanlığı

kırmak yerine sanki daha da yoğunlaştırıyor ve duruma korkunç bir melankoli katıyordu.

Sonunda, gece zifiri karanlık hal alınca, etrafa boşu boşuna bakınmaktan vazgeçtim ama kulaklarımı da en ufak şüpheli sesi yakalayacak şekilde açık tutmaya devam ettim, çünkü tek yapmam gerekenin beklemek olduğuna ve hayal kırıklığına uğramayacağıma inanıyordum.

Yine de uzun süre beklemem gerekti. Sonunda boğuk birkaç metal sürtünmesi duyar gibi oldum. Beklediğim şey bu olduğundan, kulaklarımı dikip nefesimi tuttum. Ses yoğunlaştı ve yaklaştı; kuzeyden geliyordu. Sonunda benimle aynı seviyeye, otuz metre kadar ötemdeki diğer toprak setin tepesine ulaştığını anladım. Sonra sanki bir sıra kara benek görür gibi oldum. İnsan kafası mıydı bunlar? Seçemiyordum; bir şey olmayabilirdi de; hayal gücünüzün odağı kaydığı zaman gözlerinize güvenemezsiniz.

Ama bu soru az sonra cevaba kavuştu. Hendeğe doğru inen metalik sesler duymaya başlamıştım. Sayıları hızla arttı, iki tarafa doğru yayıldı ve beni yanlışı olma ihtimali bulunmayan bir yargıya yöneltti: Bir ordu hendeğin içinde mevzileniyordu. Evet, bize bir sürpriz parti düzenleniyordu. Eğlencenin şafağına doğru, hatta belki daha erken başlayacağını umabilirdik.

Göreceğimi görmüştüm; hareketlenip çitlerin içine doğru yola koyuldum. Oraya ulaşınca platforma çıktım ve içten ikinci çite akım verecek devreleri açtım. Sonra mağaraya girdim ve orada her şeyin yolunda olduğunu gördüm; kimse uyanmamıştı.

Clarence'ı kaldırıp büyük hendeğin adam dolmakta olduğunu, muhtemelen geri kalan tüm şövalyelerin işimizi bitirmek için topluca geldiğini anlattım. Benim tahminime göre, şafak söker sökmez hendekteki binlerce adam içteki toprak sete tırmanacak ve oradan saldırıya geçecek, onları da ordunun geri kalanı takip edecekti.

Clarence, "Ortalık henüz karanlıkken birkaç adam gönderip du-

rumu önceden değerlendirmek isteyeceklerdir,” dedi. “Neden dış çitlerin elektriğini kesip onlara bir şans tanımıyoruz?”

“Bunu yaptım bile. Bunca zamandır misafirperverliği esirgediğimi gördün mü hiç?”

“Hayır, gerçekten yüce gönüllüsünüzdür. Ben şimdi gidip...”

“Kabul komitesi görevi mi yapacaksın? Ben de geliyorum.”

Gidip en içteki iki çitin arasına uzandık. Mağaradan gelen zayıf ışık görüşümüzü biraz bozmuştu ama az sonra gözümüz tekrar karanlığa alışmaya başladı. Oraya neredeyse el yordamıyla gelmiştik ama artık çit direklerini seçebiliyorduk. Fısıldayarak konuşmaya başlamıştık ki Clarence beni ansızın susturdu.

“Şuradaki nedir?”

“Neredeki?”

“İlerideki. O şey ne?”

“Ben... Göremiyorum bir şey.”

“Tam karşınızda, ikinci çitin ötesinde küçük ve mat bir nesne var.”

Dikkat kesilip tekrar baktık.

“Bir adam olabilir mi?” dedim.

“Hayır, bence değil. İyi bakarsanız sanki... Vaay! Bu sahiden de bir adam! Çite yaslanmış.”

“Kesinlikle öyle. Gidip bakalım.”

Epey yaklaşıp kadar ellerimiz ve dizlerimiz üstünde ilerledik ve durup baktık. Evet, bu bir adamdı. Zırhlıydı, ayakta duruyordu, iki eli de üstteki teldeydi ve elbette havada yanık et kokusu vardı. Zavallılık bir temel çivisi kadar cansızdı ve başına gelenin ne olduğunu anlayamamıştı bile. Orada öylece, heykel gibi dikiliyordu; üstünde ve etrafında görülebilen tek kırıltı, miğferindeki sorgucun gece esintisiyle salınmasından kaynaklanıyordu. Kalkıp yaklaştık ve miğferinin siperinden içeriye baktık ama tanıdık biri olup olmadığını çıkaramadık.

Boğuk bir sesin yaklaştığını duyunca olduğumuz yere çöktük. Başka bir şövalyenin geldiğini belli belirsiz görebiliyorduk. Çok sessizce ve etrafını yoklayarak ilerliyordu. Bir elini üçüncü çitin üst teline atıp, alttakiyle arasından geçeceği şekilde esnetmesini seyredebileceğimiz kadar yakınımızdaydı şimdi. İçeriye adım atıp diğerinin hiç kıpırdamadığını görünce duraladı, sonra gayet alçak bir sesle, “Neden burada böyle duruyorsun, Sir Mar...” diyecek oldu ama elini ölü adamın omzuna atınca sözü yarım kaldı, hafif bir inleme koyarak öldü. Yani ölü bir adam –aslında ölü arkadaşı– tarafından öldürülmüştü. Bunda sahiden korkunç bir yan vardı.

Bu erkenci kuşlar yarım saat boyunca beş dakika arayla gelmeye devam ettiler. Herhangi bir saldırı silahı taşımıyorlardı ama hepsinin kılıcı elindeydi ve ileriye uzatarak telleri onunla buluyordu. Göremeyecek kadar uzağımızda mavi bir kıvılcım çaktığında, bir şövalyenin daha gittiğini anlayabiliyorduk artık: Zavallının teki kılıcının ucunu tele dokunduruyor ve elektrikle infaz oluyordu. Kısa aralıklarla zalim sessizlikler yaşıyorduk; bunlar bir zırhın devrilirken çıkardığı takırtılarla kesiliyor, sonra aynı şey tekrarlanıyordu. Karanlığa ve yalnızlığa bürünmüş halde öylece beklemek tüyler ürperticiydi.

İç kısımdaki çitlerin arasında tur atmaya devam ettik. Daha rahat olduğu için ayağa kalkıp yürümeyi tercih ediyorduk artık; görüldüğümüz takdirde düşman değil dost sanılacağımıza karar vermiştik; kılıçların uzanabileceği mesafenin dışındaydık ve görüldüğü kadarıyla mızrakları yoktu. Evet, değişik bir gezinti oluyordu. İkinci çitin dışında, hatları tam seçilmeyen bir sürü ceset yatıyordu ve o zavallı heykellerden, üst tellere tutunmuş halde duran ölü şövalyelerden on beş tane saymıştık. Bir şey net şekilde anlaşılmıştı: Verdiğimiz akım o kadar güçlüydü ki kurbanını bağırmasına bile fırsat vermeden öldürüyordu.

Biraz sonra boğuk ama yoğun bir sesin gelmeye başladığını duyduk ve hemen ne olduğunu anladık: Bize sürpriz yapacak ana

kuvvet geliyordu. Clarence'a bizim orduyu uyandırmasını, mağarada sessizce emirleri bekleme talimatını vermesini fısıldadım. Gidip hemen geri döndü ve içteki çitin yanında durarak, sessiz yıldırımlarımızın korkunç görevlerini, orada kaynaşan ordunun üzerinde icra edişini seyre daldık. Ayrıntılar görülemiyordu ama ikinci çitin ötesinde kapkara bir kütlenin şekillenmekte olduğu açıkça belliydi. Gittikçe kabaran bu tümsek, ölü adamlardan oluşuyordu! Kampımız ölülerin inşa ettiği sağlam bir duvarla, istihkamla, metrisle, her ne tabir kullanırsanız öyle bir şeyle çevrilerek dış dünyaya kapanmıştı. Buna dair en korkunç ayrıntılardan biriyse, hiç insan sesi duyulmamasıydı; bağırarak verilen bir emir, bir şevk tezahüratı, bir savaş narası, bir imdat çağrısı, hiçbir şey yoktu; adamlar gafil avlama düşüncesiyle ellerinden geldiğince sessiz hareket ediyorlardı ve ön saflar tam amaca yaklaşip diğerlerine harekete geçmeleri için seslenecekken ölümcül dokunuş geliyor, onları öyle bir şey yapamadan indiriyordu.

Ceset duvarının tehlikeli derecede yükseldiğini görünce üçüncü, dördüncü ve beşinci çitlere de akım verdim, hepsinin arası hızla doldu. Bir süre sonra tüm ordunun artık orada olduğuna, meseleyi doruk noktasına ulaştırmanın zamanı geldiğine karar verdim. Bir kumandaya dokunarak mağaranın üzerindeki uçuruma yerleştirilmiş elli büyük lambayı yaktım.

Tanrım, ne manzaraydı ama!

Etrafımız cesetlerden oluşan dairesel duvarlarla çevrilmişti. Diğer çitlerin arasıysa, hâlâ yaşayan ve hâlâ telleri aşmaya çalışan insanlarla doluydu. Ansızın güneş gibi doğan parlak ışık, bu orduyu şaşkınlıktan taş kesmiş hale koymuştu; durağanlığı kalıcı hale koymak için birkaç saniyem vardı ve bu fırsatı kaçırmadım. Sonraki birkaç saniye içinde sezilerine kavuşacak, büyük bir bağırta patlatarak hep birlikte hücumla geçeceklerdi ve bizim çitler buna fazla dayanamayacaktı. Ama kaybettikleri o birkaç saniye çok daha fazlasının kaybına yol açtı, tellerin tamamına akım verip

oldukları yere cansız halde yığılmalarını sağladım. Ölüm kitlesel geldiğinden, bu sefer *duyulabilir* bir inleme yükselmişti: On bir bin adamın ecel çığılığı! Bu ses, gecenin içinde korkunç dokunaklı bir yankı oluşturdu.

Düşmanın geri kalanının –belki on bin kişilik bir gücün– bizimle hendek arasında olduğunu ve hücumla geçmeye hazırlandığını görmek için tek bir bakış yeterliydi. Sonunda hepsini kısıtırmıştık! Trajedinin son perdesini açma zamanı gelmişti. Silahımı çekip havaya üç el ateş ederek suyun serbest bırakılması için işaret verdim. Birkaç saniye sonra bir kükreme duyuldu ve yatağını değiştirdiğimiz dere, büyük hendeğe öfkeyle dolarak otuz beş metre genişliğinde ve sekiz metre derinliğinde bir ırmak oluşturmaya başladı.

“Silah başına arkadaşlar!” diye bağırdım. “Ateş açın!”

On üç mitralyöz, kaderi çoktan belirlenmiş on bin adamın üzerine ölüm kusmaya başladı. Bu ateş yağmuru altında bir an için oldukları yerde durdular, sonra darmadağın oldular ve selde kalmış saman sapları gibi hendeğe doğru dağıldılar. Dörtte biri toprak sete bile ulaşamadı, dörtte üçüyse boğularak can vermek üzere hendeğin içine daldı.

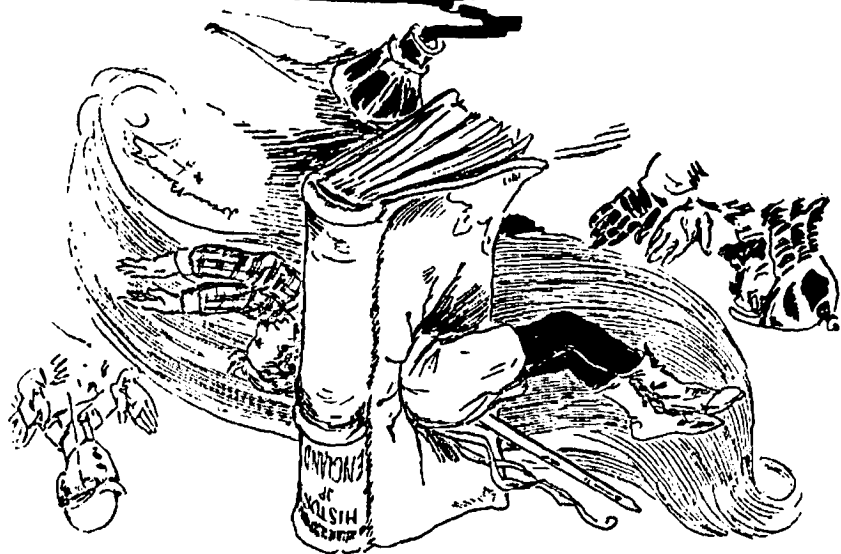
Ateşin açılmasını izleyen on dakika içinde silahlı direniş ihtimali tamamen söndü, Cumhuriyet’e karşı açılan sefer sona erdi ve biz elli dört kişi, İngiltere’nin yeni efendileri olduk. Çevremiz yirmi beş bin cesetle sarılıydı.

Talih ne kadar güvenilmez, arkadan vuran, kalles bir şey!

Çok kısa süre –belki bir saat– sonra tamamen benim hatamdan kaynaklanan bir şey oldu ki yazmayı bile içim kaldırmıyor.

Kayda burada son vereceğim.

Clarence'in Notu

Ben Clarence, onun yerine yazmayı görev addettim. İkimizin dışarıya çıkarak yaralıları için ne yapılabileceğine bakması gerektiğini söyledi. Buna hararetle karşı çıktım. Sayıları çok fazlaysa, onlar için yapacağımız şey yoktu; ayrıca aralarına girmek de akıllıca olmazdı. Ancak o, bir amaç kafasında şekillendiği zaman bundan vazgeçen bir adam değildi; böylece çitlerdeki akımı kestik, yanımıza birilerini aldıktan sonra, ölü şövalyelerin oluşturduğu surlara tırmanıp savaş alanına geçtik. Yardım isteyen ilk yaralı, sırtını ölü yoldaşlarından birine yaslamış oturuyordu. Üzerine eğilip kendisiyle konuştuğunda Patron'u tanıdı ve onu hançerledi. Miğferinin parçalanmış kısmından görebildiğim kadarıyla bu şövalye, Sir Meliagraunce idi. Ardından da yardım falan kabul etmedi.

Patron'u mağaraya taşıyıp fazla ciddi olmayan yarasına o şartların mümkün kıldığı en iyi müdahaleyi yaptık, sonrasında da bakımına ihtimamla devam ettik.

Bir noktadan sonra bilmeyerek Merlin'in yardımına başvuracaktık. Adam sakalını iyice tıraş etmiş ve yaşlı bir köylü kadın kılığına girmişti. Patron yaralandıktan birkaç gün sonra ortaya çık-

tı, yanındaki herkesin düşmanın toparlanmak üzere oluşturduğu kamplara katıldığını, kendisininse açlıktan kırıldığını söyleyerek yanımızda kalmayı ve bize yemek yapmayı teklif etti. Patron o arada epey toparlanmıştı ve tuttuğu kayıtları tamamlamayı düşünüyordu. Sayımız az olduğundan öyle bir yardıma doğrusu ihtiyacımız vardı.

Bir yandan da kendi hazırladığımız tuzağın içinde kalmıştık: Oluğumuz yerde kalırsak, öldürdüğümüz adamlar bizim ölümümüze de sebep olacaktı; savunma hatlarının dışına çıkarsak, yenilmezlik özelliğimizi kaybedecektik. Galiptik ama aldığımız galibiyet bizi mağlup etmek üzereydi. Bunu Patron da anlamıştı, biz de. Yeni oluşturulduğu söylenen şu kamplardan birine gidip düşmanla belli şartlar altında anlaşabilirdik ama... Ama ne Patron bunu yapacak haldeydi, ne de binlerce cesedin yarattığı zehirli havayı soluyarak hastalanan ilk kişi olduğumdan ben. Başka hastalananlar olsa da atmosferden etkilenmeyenler de vardı hâlâ. Ve böylece...

Böylece o gün geldi. Sonu da beraberinde getirdi. Gece yarısı bir ara uyandığımda, kocakarının Patron'un başının ve yüzünün etrafında garip şeyler yaptığını gördüm ve bunların ne olduğunu merak ettim. Dinamo nöbetindekiler haricinde herkes uyuyordu; etrafta hiç ses yoktu. Cadı esrarengiz maskaralıklarına son verdi ve parmaklarının ucuna basarak kapıya doğru yürümeye başladı.

Arkasından, "Dur!" diye bağırdım. "Ne yapıyordun orada?"

Durdu ve meşum bir tatminle cevap verdi: "Fatihtiniz ve fet-hedildiniz! Ötekiler nasıl göçüp gittiyse, siz de aynı akıbete uğ-rayacaksınız. Hepiniz burada öleceksiniz. Bir tek o hariç! Şimdi uyuyor ve on üç asır boyunca da uyuyacak. Ben, Merlin!"

Sonra sersemce bir kahkaha hezeyanına kapılarak, sarhoş adımlarıyla dışarıya çıktı ve tellerimizden birine tutundu. Ağzı bir kahkahanın ortasında hâlâ gülmekteymiş gibi alabildiğine açık kalmıştı. Bence o surat, tüm cesetler toza dönene kadar, taş kesmiş o gülüşü koruyacak.

Patron, uykusunda kıpırdamıyor bile. Bugün de uyanmazsa, ne tür bir uykuya yatırıldığını anlayacak ve vücudunu mağaranın derinliklerine, kimsenin bulup parçalayamayacağı bir yere taşıyacağız.

Geri kalanımıza gelince... Herhangi birimiz bu yerden sağ kurtulursa, olanı biteni yazıya dökmesine, aziz ve sevgili şefimiz Patron'un elyazmalarını sadakatle saklamasına karar verdik.

ELYAZMALARININ SONU

YAZARIN SON NOTU

Son sayfasını okuduktan sonra elyazmalarını kenara bıraktığımda şafak söküyordu. Yağmur dinmişti; dünya şimdi gri ve hüzünlüydü; gücünü tüketen fırtına, dinlenmeye çekilirken hafif hafif iç geçirip hıçkırıyordu.

Yabancıнын odasına gidip hafif aralık duran kapıya kulak kabarttım. Bir şeyler söylediğini duyunca tıklattım. Cevap vermedi ama konuşmaya devam ediyordu. Başımı uzatıp içeriye baktım. Yatağa sırtüstü uzanmıştı ve bir yandan kesik kesik ama anlaşılır şekilde konuşurken, bir yandan da kollarını ateşi yükselen insanların yaptığı gibi huzursuzca savuruyordu. Usulca içeriye süzülüp üzerine eğildim. Mırıldanmaları, sayıklamaları devam ediyordu. Dikkatini üzerime çekmek için henüz tek bir kelime söylemiştim ki, camlaşmış gözleriyle kül rengine dönmüş yüzü, ansızın gelen bir zevkle, minnetle, mutlulukla aydınlandı.

“Ah, Sandy...” dedi. “Nihayet geldin! Nasıl da özledim seni. Yanıma otur ve bir daha hiç gitme. Asla yine terk etme beni. Elin nerede? Elini ver bana sevgilim... Onu tutmama izin ver... Her şey yoluna girdi artık... Her şey huzura erdi ve ben yine mutluyum. Mutluyuz, değil mi Sandy? Çok solgun, çok belli belirsizsin; sis tabakasından, bir buluttan öte değilsin sanki ama buradasın ve bu kutsal lütuf bile yeterli bana. Elini tuttum ya çekme sakın; biraz daha kalsın öyle... Şuradaki çocuğumuz mu? Alo-Santral! Cevap vermiyor. Uyuyor herhalde. Uyandığında yanıma getir ki ellerine, yüzüne, saçlarına dokunabileyim ve ona veda edebileyim... Sandy! Evet, buradasın. Bir an kendimi kaybeder gibi oldum ve gittiğini sandım... Uzun zamandır mı hastayım? Öyle olmalı; aylar geçmiş sanki hastalandığımdan beri. Ve o rüyalar! O garip ve korkunç rüyalar, Sandy! Gerçek gibiydiler ama elbette hepsi has-

talığın hezeyanlarıydı. Yine de çok gerçeklerdi... Kral'ın öldüğünü sandım, senin Galya'da olduğunu ve geri gelemediğini sandım, bir devrim olduğunu sandım. Ben, Clarence ve bir avuç öğrencim tüm İngiltere şövalyeleriyle savaştık ve onları yok ettik! Ama en tuhafı bu değildi. Uzak bir çağın, gelmesine daha asırlar olan bir zamanın yarattığı olduğumu gördüm ki, bu bile diğerleri kadar gerçek geldi bana! Evet, sanki o çağdan bizimkine uçmuştum ve geri gelmiştim; o tuhaf İngiltere'de seninle, dostlarımla ve yurdumla, yani tüm aziz tuttuklarımla, hayatı sürdürülmeye değer kılan her şeyle aramda on üç asırlık dipsiz bir uçurum uzanır halde çok meyyus, alabildiğine terk edilmiş, harap, sahipsiz ve yabancı hissediyordum! Korkunçtu, hayal edebileceğinden bile korkunçtu Sandy. Ah, yanımdan ayrılma; her daim benimle kal; aklımı bir daha öyle kaybetmeme izin verme; ölüm isterse gelsin ama o rüyalar, onların korkunç işkenceleri benden uzak olsun; bir daha tekine tahammül edemem... Sandy... Sandy?"

Bir süre daha tutarsız laflar sayıklayarak yattı, sonra bir zaman sessiz kaldı. Belli ki ölüme kayıyordu. Nihayet parmakları yorganı seri hareketlerle tırmalamaya başladı ve bu belirtiyile birlikte sonun yakın olduğunu anladım... Ama boğazından ilk ölüm hırıltısı çıkmıştı ki birden hafifçe doğruldu ve etrafa kulak kabartır gibi yaptı.

"Boru sesi mi bu?" dedi. "Kral geliyor! Asma köprüyü indirin! Askerler burçlara! Kapatın şu..."

Etkileyici son bir icraat için kalkmaya çalışıyordu ama yapamadı.

"Son"

Âdem ile Havva'nın Güncesi

MARK TWAIN

Çeviren: Cihat Taşcıoğlu

Âdem ile Havva'nın Güncesi, mizahın Amerikalı babası Mark Twain'den ilk aşka ve ilk kayba dair komik ve dokunaklı bir hikâyeye. Mark Twain bu kısacık kitapta, edebiyat kariyerinde alışık olmadığımız yürek burkucu bir üslupla ilk ve son defa kadın bakış açısından bir metin kaleme alıyor. Twain'in zekice tasarladığı ve hem taş tabletlerde görsel olarak hem de yazı halinde edebi olarak "yarattığı" Âdem ile Havva'nın ayrı ayrı kaleme alınmış günceleri, okurlara aynı zamanda keyifli bir karşılaştırma imkânı da sunuyor.

"Yeni yaratık kendisinin nesne ya da hayvan değil, dişi olduğunu öne sürüyor. Şüpheli bir durum aslında bu; hepsi benim için aynı çünkü. Lakin başımdan gitse ve konuşmasa, ne olduğu hiç umrumda değil."

Twainkadın ile erkeğin görme ve algılama biçimleri, his dünyaları arasındaki farkları, özgün üslubuyla ve incelikle ele alıyor. Bu inceliğin izlerini taş tabletlerde sürmek mümkün. Âdem'in kaba ve 'doğrudan' yorumları ile Havva'nın ustaca tasvir edilmiş incelikli yorumları, tarih boyunca süregelen bir karşılaştırmayı da oldukça farklı bir şekilde ele alıyor.

"Basit zevkleri var ve hiç nazik değil. Dün akşamın alacakaranlığında havuza onun da geldiğini ve suda oynayan benekli minik balıkları yakalamaya çalıştığını gördüm; tekrar ağaca tırmanması ve onları rahat bırakması için üstüne çamur toprakları fırlatmam gerekti. Öyle bir ŞEYİ neden yaptığını merak ediyorum. Kalbi falan yok mu? O küçük yaratıklara hiç mi şefkat beslemiyor? İncelikten uzak işler için özellikle tasarlanmış ve imal edilmiş olabilir mi? Öyle görünüyor."

Mark Twain'in *Not Defterleri* de yayına hazırlanıyor.

Freud'un Kız Kardeşi

GOCE SMILEVSKI

Çeviren: **Levent Ademov**

Viyana, 1938: Naziler şehri kuşattığında Sigmund Freud'a ülkeden çıkış vizesi ve yanında götürüleceğı kişilerin bir listesini yapma şansı verilir. Freud doktorunu, hizmetçilerini, onların ailelerini, baldızını, hatta köpeğini seçmesine rağmen kız kardeşlerini arkasında bırakır.

Ağabeyleri hayatının geri kalanını Londra'da geçirirken dört kız kardeş Terezin'deki toplama kampına götürülürler.

Freud'un seçimi kardeşlerinin kaderini nasıl şekillendirecektir?

O karanlık günlerde verilen bir sınavdır belki de yaşananlar; kardeşlikle ilgili bir sınav. Belki de bir iç savaş; galibi de mağlubu da belli olmayan.

"Nefis bir roman..."

Beni böylesine etkileyen başka bir kitap hatırlamıyorum.

"VESNA MOJSOVA-CEPISEVSKA (MAKEDONYA)

"Ustaca ve çarpıcı."

KNACK (BELÇİKA)

"Smilevski değişik ve ayırt edici tarzıyla, iç yaşamımıza ve fikir dünyamıza güzel bir bakış açısı getiriyor."

BOEK (HOLLANDA)

"José Saramago gibi kuvvetli, çok yönlü ve detaycı bir yazar.

"LA REPUBBLICA GAZETESİ (İTALYA)

"Müthiş bir keşif?"

RAINEWS (İTALYA)

MARK TWAIN
KRAL ARTHUR'UN
SARAYINDA
CONNECTICUTLU
BİR YANKEE

TÜRKÇE'DE
İLK KEZ

ÇEVİRMEN
CİHAT TAŞÇIOĞLU

19. Yüzyıl Amerikasından bir yankee, talihsiz bir kaza sonucu kendini 6. yüzyılda bulur. Artık Kral Arthur'un tebasının bir üyesidir ve çok geçmeden, İngiliz ulusunu Camelot'un zulmünden kurtarmak ve özgürleştirmek, batıl inançlarla yönetilen ülkeyi Cumhuriyet'e taşımak için kolları sıvar. Hedefiyle arasında, başta dönemin en tehlikeli adamı Merlin olmak üzere, aristokrasi, Kilise ve tabii ki krallığın kendisi dursa da, yüksek teknolojik bilgisi sayesinde engellerin tek tek üstesinden gelecektir.

Ancak unuttuğu bir şey vardır: "Mutlak güç mubakkak yozlaştırır." Üstelik, özgürlük düşüncesi ya da yeni idealler bir toplumun kolay kolay benimseyebileceği şeyler değildir.

KRAL ARTHUR'UN SARAYINDA CONNECTICUTLU BİR YANKEE, sadece zaman yolculuğu kavramının temellerini atmakla kalmayan, devrimin kendi çocuklarını nasıl yedğini de gözler önüne seren bir başyapıt.

Mark Twain'in unutulmaz karakteri Hank Morgan'ın maceraları Türkçe'de ilk kez! Fantastik bir ironi, anarşist bir komedi okumak isteyenler buyursun.

ISBN 978-605-65957-4-5

 [instagram.com/norakitap](https://www.instagram.com/norakitap)
 [facebook.com/nora.kitap](https://www.facebook.com/nora.kitap)
 twitter.com/nora_kitap

